

ENCUADRE
34
135

C-94-107

Del Collegio de la ...
B². ANTIDOTORVM

EVANGELI- CORVM D. THOMÆ

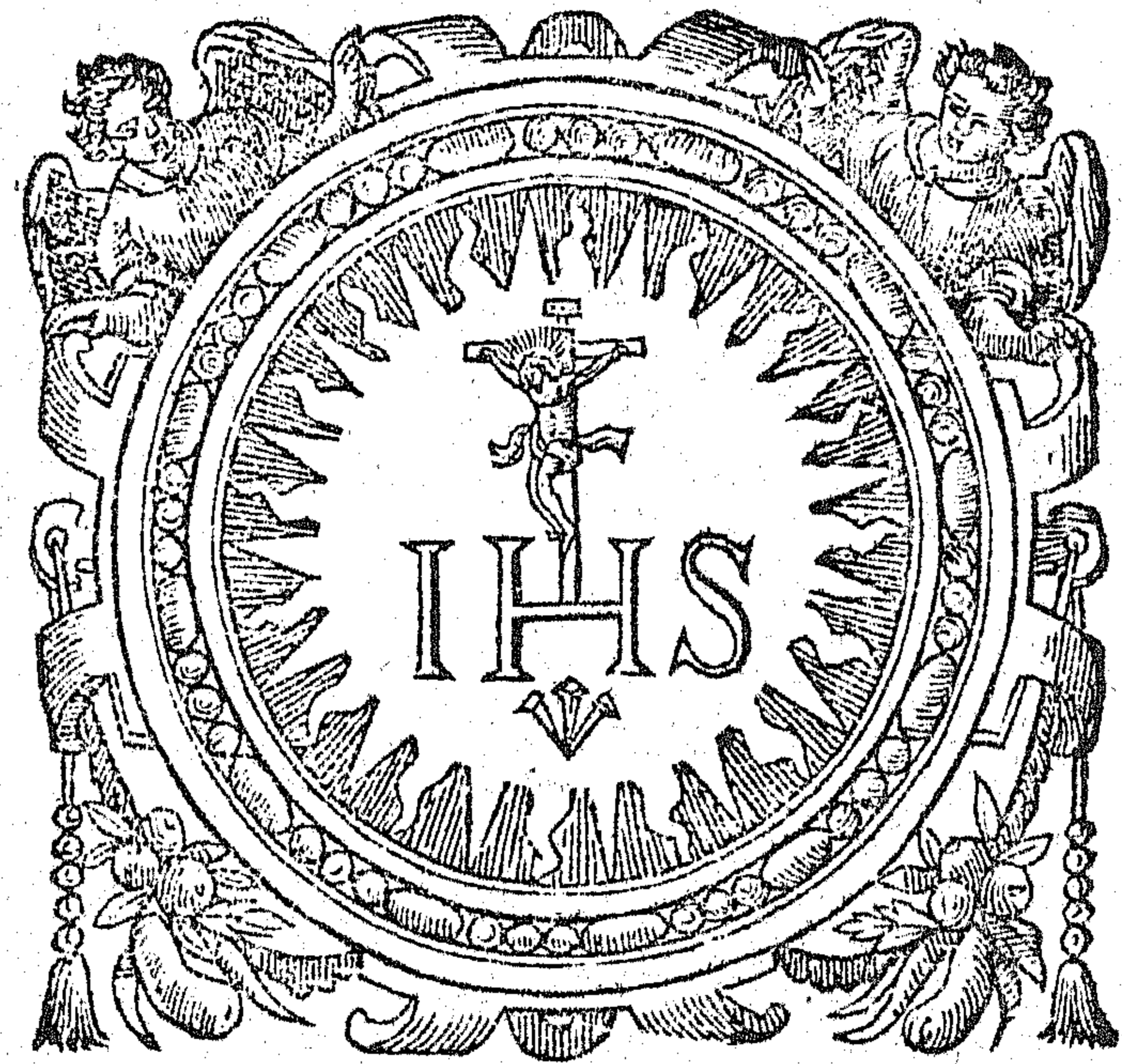
STAPLETONI, S. T. DOCT.

ET IN ACADEMIA LOVANIENSI

R/22670 S. Script. Professoris Regij,

PARS ALTERA.

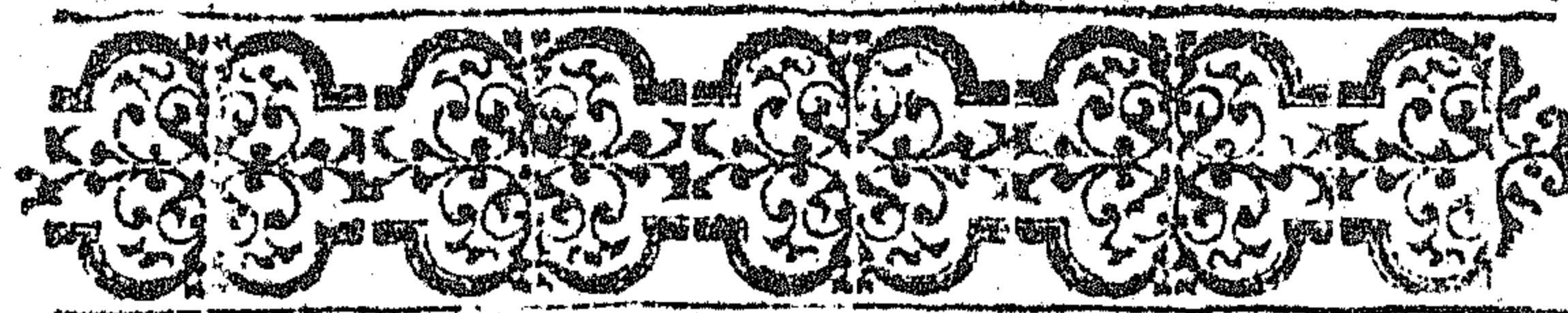
*In Sacrosanctum Euangelium secun-
dum Ioannem.*

ANTVERPIÆ,
Apud Ioannem Keerbergium.

ANNO M. D. XCV.

IN SACRO-
SANCTVM EVANGELIVM
SECVDVM IOANNEM.

IN GAP. I.

Vers. 1. In principio erat Verbum.

AETERNITAS Verbi Dei Aeternitas filij Dei. docetur, quia antequam aliquid esse inciperet, hoc Verbum erat. Quod autem ante omne tempus est, illud aeternum est. Sic Basil. homil. in haec verba, & Chrysost. homil. 2. in hunc locum, & Aug. de Trin. lib. 6. cap. 2. & Ambros. lib. 1. de fide cap. 5. Legunt hodie omnes heretici, Erasmus sequuti, *In principio erat sermo.* Sed August. tract. 1. in Ioan. Ambros. lib. 1. de fide cap. 5. Hilar. lib. 1. de Trinit. legunt, *verbum.* Legunt quidem & alij Latini Patres, *In principio erat sermo,* aut *ratio,* vt Tertull. in Apolog. c. 21. & aduersus Praxeam, Cypr. lib. 2. contra Iudaeos cap. 3. & 6. & idem Hilar. lib. 2. de Trinit. Sed verbi nomen multo conuenientius est propter tria. 1. quia sermo quaedam compositionem notat, verbum simplicitatem, quae Dei locutioni magis conuenit. 2. quia Filius Dei verbum.

AA 2 verbum

4
 verbum est conceptus mentis, & similitudo rei intellectæ, sicut verbum Patris est imago eius perfectissima: sermo est ipsius cōceptus dilatatio. 3. quia verborum multitudo oritur ex inperfectiōne vel audientium vel loquētium, ideo locutioni diuinæ magis conuenit Verbum quàm Sermo. Superbus Calvinus ita in hunc locum garrit. *Miror quid Latinos mouerit vt λογον transferrent verbū. Sic enim vertendum potius fuisset ρημα. Sed homo proteruus aduertere noluit, τὸν λογον in Scripturis non secus vsitatē & propriē simplex verbum significare quàm τὸ ρημα. Apud Paulū, Volo quinque verba loqui in sensu meo, πέντε λόγους: & in toto Euangelio, vbi de verbo Christi, vel verbo Dei fit sermo, vox λογος ponitur. Tantūm dic verbo, & sanabitur puer meus. Eiecit daemonia verbo: Qui dixerit verbum contra filium hominis: alijsque in locis innumeris. Sed & vox ρημα non secus pro toto sermone quā pro simplici verbo accipitur. Meminit Petrus verbi Iesu quod dixerat, Priusquam gallus cantet, &c. ἐμπήδη του ρηματος. In verbo tuo laxabo rete, ἐπι τῷ ρηματι σε. Sic passionis Christi prædictionem quam necdum intelligerent discipuli, ait Lucas, Ipsi ignorabant verbum hoc, ἠγνόουν το ρημα τούτο: & iterum, Et erat verbum hoc absconditum ab oculis eorum, καὶ ἰὼ το ρημα τούτο κεκρυμένον. Plurima & frequentia sunt huius rei exempla. Sane ne quisquam dubitaret τον λογον καὶ το ρημα promiscuè & pro eodem accipi, & vtrunque tam sermonem compositum quàm simplex verbum denotare, D. Ioannes Græcè scribens eodem in capite de re eadem loquens vtroque verbo vtitur. Verba que dedisti mihi, dedi eis, τα ρηματα εἰ δέδωκας μοι. & paulo post: Ego dedi eis sermonem tuum, ἐγὼ δέδωκα αὐτοὺς τον λογον σου. Calvinus igitur perinde*

Verus
 translatio
 defeditur.

1. Cor. 14.

Matth. 8.

Luc. 7.

Luc. 12.

Matth. 26

& Mar. 14

Luc. 5.

Luc. 9.

Luc. 18.

Ioan. 17.

ver. 8. &c

ver. 14.

de ac si solis pueris scriberet, vocabulorum ignaris, ita in rebus grauissimis lectores suos ludificat. Sequitur adhuc maior hominis impudētia. *Verum vt demus aliquid probabile sequutos esse, negari tamen non potest quin Sermo longè melius conueniat. Vnde apparet quàm barbaram tyrannidem exercuerint theologastri, qui Erasmus ad cō turbulētē vexarunt ob mutatam in melius vocem vnam.* Hæc ille. Sed hinc verè apparet quàm barbaram insolentiam exerceat Calvinus, qui ex simplici sua affirmatione, nec vel minima reddita ratione, cur mutari illa vox debuerit, tā cito, tam fortiter, tā insolenter cōcludit, & studiū sacre veritatis tyrannidē, doctissimos theologos theologastros, impostor vocat. Nos verò rationes supra adduximus cur Verbū hoc loco melius conueniat quàm Sermo. Nec sine firmis & bonis rationibus in propositione longè diuinissima mutari quicquam debuit.

Erasmi audaciam à Caluino approbatam sibi quoque licere existimans Beza, nec *verbum*, nec *sermonem*, sed *promissum Dei* vertendum putat. De qua vanitate multum differere, alia vanitas foret. Fingit Ioannem pro voce Chaldaica *רומי* λογος hoc loco posuisse: vocem autem illam Chaldaicam pro *רומי* sæpissime positam, promissum à Deo semen seu Messiam significare. Cæterum in Ioanne Syro, non illa vox legitur, sed *מלמ*, quæ semper in nouo testamento respōdet verbo λογος. Ita dum aliquid singulariter sapere Beza vult, non nisi suam prodit insipientiam, ne dicam impietatem: quia non in principio erat Messias aut semen illud promissum, quod post multa secula in plenitudine temporis venit; sed in principio erat *λόγος*: verbum Patris. Sed & ipsa seminis Gen. 3. 15.

Beza no-
 ua versio
 rejicitur.

promissio non fuit in principio, sed post hominis lapsum. Cur autem Ioannes potius dixit, *Verbum* quam *Filius*, 4. causas assignat Basilus. Prima est, ut filium Dei ex mente Patris productum intelligamus, & hæc est præcipua & propria: quã etiam assignat Cyrillus Thesaur. lib. 7. cap. 1. & Gregor. Nazanz. orat. 4. Theolog. & August. de Trinit. lib. 7. cap. 1. Secunda causa est, ut significetur filiũ Dei sine motu processibile. Tertia, quia imago est genitoris totum in se monstrans genitorem, sicut verbum nostrum totius cogitationis nostræ imaginem refert. Quarta est, ut consubstantialis Patri ostendatur. Verbum enim interius loquens (de quo hîc agitur) manet intra ipsam mentem producentem.

1. *Et Verbum erat apud Deum.*

QUINQUE admirabilia hæc brevissima sententia notat. Primò non fuisse Verbum transiens sed cum Deo permanens: erat enim ab æterno apud Deum. Sic notat S. Hilar. lib. 2. de Trinit. Secundo quòd hoc verbũ erat intra Dei substantiam, & ipsamet eius natura. Nihil enim apud Deum & Deo coæternum quod nõ ipse sit Deus. Sic Epiphanius colligit hæc. 93. Tertiò quòd sit distincta persona. Nemo enim rectè apud se esse dicitur. Declarat hoc pulchrè D. Basil. in homilia super hæc verba. Quartò quòd à Deo hoc verbũ processerit, non ab Angelo aut vlla creatura. Declarat hoc Tertull. in lib. aduersus Praxeam. *Et si* (inquit) *Deus verbum, tamen non Deus apud verbum, sed verbum apud Deum: quia ex Deo Deus, & ex Patre Filius.* Vbi & noua Caluini hæreticis refellitur, qui Filiũ, quatenus Deus est, ex seipso esse, sublato personæ respectu,

Homil. 16
Institus.
lib. 1. c. 13
num. 25.

ctu, erranter affirmat. Quintò æqualitas verbi cũ Deo demonstratur, ut docet Gregor. Nyssenus homil. de fide. *Apud Deum* significat quòd nihil desit Filio in comparatione Patris. Si enim aliqua perfectio verbo deesset, non verè diceretur esse apud Deum.

1. *Et Deus erat Verbum.*

EST conuersa locutio: Et hoc verbum erat Deus. Ita verbi diuinitas propria & naturalis contra Arianos manifestè asseritur. Vide August. de doctrina Christiana lib. 3. cap. 2. Pulchre Ambrosius ex tribus his sententijs tres pestilentissimas hæreses refutari docuit. *Omnes* (inquit) *hæreses hoc capitulo breuipiscator noster exclusit. Quod enim erat in principio, non includitur tempore, non principio præuenitur: ergo conticescat Arius. Quod autem erat apud Deum, non commistione confunditur, sed manentis verbi apud Patrem solida perfectione distinguitur, ut Sabellius obmutescat. Et Deus erat verbum. Non ergo in prolatione sermonis hoc verbum est, sed in illa celestis designatione virtutis, ut confutetur Fotinus.*

Lib. 1. de
fide cap. 5

9. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.*

DVPLEX hîc difficultas est: vna quæ sit lux vera, altera quæ hîc illuminatio & qualis intelligatur. Lucis veræ nomine alij Deum Patrem intelligunt, ut Ambros. de fide contra Arian. cap. 3. alij de Filio seu Verbo, ut Athan. in orat. quòd Deus ex Deo est verbũ; Gregor. Nazanz. in orat. de fide; Cyrill. lib. 1. in Ioan. cap. 8. Chrysost. homil. 6. in Ioan. alij totam Trinitatẽ, ut idem Nazanz. in orat. 5. de Theologia. Secunda expositio

Lux vera
quæ sit.

Illumina-
tio quæ.

est iuxta literam, cum citra vllum dubium de eadem luce hæc verba dicantur cui Ioan. testimonium perhibuit. Illuminatio intelligenda est non naturalis sed supernaturalis, quæ fidei est, vt August. tract. 2. & Chrysof. homil. 7. in hunc locum exponunt. Lux enim quam filius Dei incarnatus attulit, est illa, quæ ad redemptionem nostram pertinet, de qua infra dicit, *Ego sum lux mundi*, cap. 3. & 12. & *quam tenebræ non comprehenderunt*, id est, quæ increduli non receperunt, quum lux naturalis rationis ab omnibus comprehendatur. Ergo filius Dei incarnatus omnes per gratiam illuminat, & omnibus lucet, quantum ex se est, vt in hunc locum Chrysof. quem sequitur D. Thom. lib. 3. cap. 159. cōtra Gentes, & D. August. tradit in lib. ad articulos falsò sibi impositos art. 2. & de Gen. contra Manich. lib. 1. cap. 3. & Retract. lib. 1. c. 10. & post eum Prosper de vocat. Gent. lib. 2. cap. 24. & 26. Calvinus, quum fateatur lucis nomine Christum intelligi, illuminationem tamen *non nisi de communi nature luce, quæ longè infra fidem subsidit*, intelligi vult: & eos qui ad illuminationis gratiam hæc verba accommodant, *fanaticos* vocat, homo ipse fanaticus, & apertæ textus cōsequentix arroganter reluctans. Nec quia hanc illuminationis gratiam omnibus æqualiter offerri quidam erranter docuerunt, propterea omnibus illam pro loco & tempore dari negare necesse est; quum hoc ipsa Euangelistæ verba clarè affirmare videantur, illud in Euangelistæ verbis aut in alijs Scripturis nusquam appareat.

12. Dedit

12. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt, &c.

MAGNUM negotium hæc verba Interpretibus dederunt, adeo vt decem varix expositiones huius loci legantur. Duæ tamen primariæ sunt, quæ quasi pro victoria certant. Vna eorum est, qui potestatem hoc loco nihil nisi dignitatem & præstantiam significare oportere acerrimè contendunt: altera eorum qui potestatem pro libera facultate & potentia à Deo data exponunt. Prior placet Cornelio Iansenio, & eam acerrimè tuentur Calvinus & Beza hoc loco, freti Græco vocabulo *ἐξουσία*, quod dignitatem & præstantiam in Scripturis frequenter significat. Cæterum aduertere iisdem debebant, eodem vocabulo potestatem propriè dictam, id est, liberam facultatem & potentiam aliquid agendi, non minus frequenter significari. Dedit eis potestatem super spiritus immundos, id est, facultatem eiciendi ea. *δυνάμει ἐξουσίᾳ κατὰ πνεύματα*. Dedit seruis suis potestatem cuiusque operis: id est, liberam potestatem quodlibet opus faciendi: *τῶ ἐξουσίᾳ παντός ἔργου*. Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, *ἐξουσίαν τοῦ περὶν*. Et apud ipsū postea Ioannē, *ἐξουσίαν ἔχω*, potestatem habeo ponendi animam meā, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Quis negabit potestatis vocabulo liberam hinc in Christo facultatem designari? Rursum: *Non est vestrum nosse tempora & momenta, quæ posuit Pater in sua potestate, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ*: id est, in sua libera dispositione. Et iterum: *Nonne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate? ἐν οὗ ἐξουσίᾳ ὄμνησε*; id est, in tua libera

Potestas
fieri filios
Dei quid
significat.Matth. 9.
& 10.

Luc. 9.

Mar. 13.

34.

Luc. 10.

Ioan. 10.

Act. 1.

Act. 5.

A A 5 libera

Rom. 9. libera dispositione? Et apud Paulum. *Non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in contumeliam, aliud in honorem? & ἕξει ἐξουσίαν.* Rursum. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suae voluntatis, &c. ἕξει αὐτὸν ἰδίῃ δεικνύμενος.* Et paulo post. *Videte ne haec licentia vestra, ἡ ἐξουσία ὑμῶν, offendiculum fiat infirmis.* Quis dubitare potest, his omnibus in locis vocabulum, ἐξουσία, pro libera facultate & potentia accipi? Imò apud aucthores prophanos ἐξουσία propriè licentiam & nimiam libertatè denotat, vnde αὐτεξουσίως. Chrysostomus igitur Doctor Graecus, vocabuli Graeci proprietatem assecutus, ita in hunc locum scribit. *Declarare voluit Evangelista, fidei gratiam non temere neque sine labore nostro in nos infundi, sed quum ipsi volumus, eam eam inquirimus. In nostra enim potestate est filios Dei fieri. Quippe nisi primum ad eam accipiendam promptum animum exhibeamus, neque diuinum ad nos munus accedit, neque quicquam in nobis operatur. Vbi que igitur non violentum, non coactum, sed voluntarium peccatum & liberum nobis ostendit arbitrium, quod & hoc loco significauit. In ipsis enim arcanis & supernis bonis, Dei quidem est dare gratiam, hominis autem fidem exhibere seu consentire. Eandem credendi libertatem non naturalem sed diuinitus datam ex his verbis docet S. Augustinus. In potestate* (inquit) *hominis est mutare voluntatem suam in melius. Sed ea potestas nulla est nisi à Deo detur, de quo dictum est. Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Rursum alio in loco. *Datur potestas ut filij Dei fiant qui credunt in eum, cum hoc ipsum datur ut credant in eum. Quae potestas, nisi detur à Deo, nulla potest esse à libero arbitrio, quia liberum in bono non erit quod liberator non liberauerit.* Hæc ille. Sic in lib. de Spiritu & lit. cap. 30. & seq. probat fidem esse in potestate hominis, quia hanc potestatem Deus dedit.

Homil. 9.
in Ioan.

Retractat.
lib. 1. c. 22

Contra 2.
Epistol.
Pelag. lib.
1. cap. 3.

dedit. Intelligit ergo D. Ioanes potestatem dari qua fiant filij Dei, quia datur gratia & libera facultas, vnde ex filijs iræ fiant filij Dei.

Sed huic sensui valde repugnare videtur quòd dicat Euangelista, illis qui iam receperunt Christum, datam hanc à Christo potestatem esse ut fiant filij Dei: & postea, his qui credunt in nomine eius. Ad quæ verba Calvinus. *Potestatem (inquit) dari Euangelista pronuntiat ijs qui iam credunt. Atqui certum est re ipsa iam esse filios Dei qui credunt. Non ergo potentiam aliquam aut facultatem, sed præstantiam & dignitatem potestas hoc loco significat.* Sed iatisfacit aliquo modo huic difficultati D. Thom. in com. in hunc locum, qui Augustinum sequutus, exponit potestatem dari recipientibus Christum & credentibus in eam non postquam receperunt & crediderunt, sed antequam eum receperunt & crediderunt, ut illa verba, *Quotquot receperunt eum, & Qui credunt in nomine eius, datæ potestatis fieri filios Dei non subiectum sed effectum significant.* Datam enim potestatem significat ut recipiendi Christum & credendi fiant filij Dei, quia filiationis huius adopræ principium fides est, sicuti eius perfectio charitas est. Atqui ut illa eadem verba pro subiecto potestatis datæ accipiamus, & iam credentibus in Christum hanc potestatem datam intelligamus, potestas nihilominus hoc loco facultatè quandam & potentiam significabit, quã iam credentes accipiant ut fiant filij Dei. Nempe ut fiant filij Dei perfecti quoad omnè cultum & obsequium Deo præstandum. Quem sensum pulchrè tradit S. Augustinus his verbis. *Huc transeant qui ex lege sunt, ut ex seruis filij fiant: nec sic tamen ut serui esse desistant, sed ut tanquam filij Domino & Patri liberaliter seruiant, quia & hoc acceperunt. Dedit enim potestatem ille*
unicus

De Spir.
& lit. c. 31

Habere
statum fi-
liorum
Dei, pro-
prium po-
tenti à
Christo
data.

unicus filios Dei fieri credentibus in nomine eius. Hæc il-
le. Hic sensus sublimis est, & valde genuinus ac
germanus videtur, & aliquid proprium credenti-
bus in filium Dei iam incarnatum designat, quod
hoc loco docere voluisse Euāgelistā videtur. Ta-
metsi enim veteres iusti credentes in Christum
venturum, & ex Dei gratia legem seruantes, filij
Dei indubie erant, tamē non habebant statum fi-
liorum Dei. Adhuc paruuli erant, & sub tutore ac pæ-
dagogo (vt Paulus ad Gal. 4. docet) sub ceremonijs
legalibus, & in statu hominum, ex timore seruiē-
tium. Hæredes quidem erant & domini omnium,
sicut filij noui testamenti; non tamen habebant
statum filiorum Dei, statum libertatis, sed statum
seruitutis & paruulorum. Nunc autem quotquot
recipiunt verbum incarnatum, & credunt in no-
mine eius, *transcunt à lege*, vt docuit August. non
sunt amplius serui sed filij, statū libertatis, statum
filiorum Dei acceperunt. Ideo subiunxit Ioan.
Qui ex Deo nati sunt, quod mox cap. 3. latius expli-
cabitur. Quam distinctionem iterum Paulus do-
cuit, dicens. *Non accepistis spiritum seruitutis iterum in*
timore, sed spiritum adoptionis filiorū Dei, in quo clamamus,
Abba Pater: id est, in quo facti filij Dei, Deum &
Patrem inuocamus, eique liberaliter seruiamus. Hæc
est potestas & facultas eximia credentibus in
Christum data, quæ quidem magna præstantia ac
dignitas est, vt docet S. Greg. homil. 6. in Ezech.
sed est etiam facultas & potentia gratiæ singula-
ris, ipsius imprimis charitatis, qua accepta fiunt
credentes filij Dei: de qua alibi idem Ioan. dixit.
Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei no-
minemur & simus.

Rom. 8.

1. Ioan. 3.

Quibus ita explicatis, Caluini petulantia fa-
cile retunditur. *Et sic hoc loco (inquit) præstat*
dignit

dignitatem vertere, ad refellendum Papistarū commētum.
Hunc enim locum pessimè corrumpunt, quia intelligunt optio-
nem tantum nobis dari, si quidem hoc beneficio vti libuerit.
Ita liberum arbitrium ex hac voce tanquam ignem ex aqua
eliciunt. Habet hoc prima specie aliquid coloris, quod Euan-
gelista non dicat Christum facere filios Dei, sed dare potesta-
tem vt fiant. Hinc ergo colligunt, nobis gratiam hanc solum
offerri, in arbitrio nostro esse eius fruendæ vel respiciendæ fa-
cultatem. Hæc ille. Cui primum respondemus, si
Euāgelistæ verba aliquid coloris habet ad pro-
bandum liberum arbitrium, insulsa fuit illa am-
plificatio ex verbis Euāgelistæ liberum arbi-
trium tanquam ignem ex aqua nos elicere. Quid
enim hoc coloris habet, quod ex aqua ignis elici
queat? Vbi ergo non aperta contradictio sed tan-
ta probabilitas apparuit, vt ipsam probabilitatem
aduersarius ipse proximis verbis agnosceret; ma-
gni impostoris erat apertam contradictionē pro-
clamare. Deinde respondemus, non Papistarum
commentum aut corruptelam, sed doctissimorū
Patrum, quorum verba citauimus, acerrimū iu-
diciū esse, ex his Euāgelistæ verbis liberum
arbitrium stabiliri. Tertio respondemus mentiri
Caluinum quum ait intelligere nos, *optionem tan-*
tum nobis dari, si beneficio gratiæ vti libuerit. Dicimus
enim cum Euāgelista, potestatem & facultatem
nobis à Deo dari qua velimus fieri filij Dei; ip-
sumque adeo velle, & liberrimè velle, per hanc
potestatem nobis conferri. Hanc dicimus potestatem
(ait Augustinus loco citato) *vbi voluntati adiacet fa-*
cultas faciendi. Vnde hoc quisque in potestate habere dicitur,
quod si vult facit, si non vult nō facit. Hæc ille, mox-
que probat, ipsum credere seu fidem habere, & fieri
filios Dei, in nostra potestate esse, quia hanc potestatem Deus
nobis dedit, vt ex his Euāgelistæ verbis probat.
Pote-

Caluini
petulantia
retundi-
tur.

De Spirit.
& lit. c. 30

Potestatem ergo intelligimus non optionem tantum si volumus, sed efficaciam ut velimus: quæ volendi efficacia, volendi libertatem non tollit sed statuit, non impellit sed adiuuat. Talis quippe efficacia est, ut si volumus facimus, si non volumus non facimus, id est, ut libera electione faciamus. Audiamus nunc tamen quomodo quod hætenus affirmavit Calvinus, prober. *Sed hoc* (inquit) *friuolum vnius vocis aucupium contextus evertit. Nam continuo post subjicit Evangelista fidei Dei filios non propria carnis voluntate, sed quæ ex Deo nascuntur. Quali verò liberum arbitrium Dei gratia adiutum, sic carnis voluntas, aut electio carnalis, & non electio planè spiritualis, quæ à Spiritu Dei ortum capit, aut quali facultas liberi arbitrii quæ hinc statuitur, sit facultas carnis, & non potestas à Deo data, ut contextus habet. Ita in media luce lectoris sui oculos fascinoare se posse confidit Calvinus. Videamus sequentia. Quod si fides nos regenerat ut simus filij Dei, & eam cælitus inspirat Deus, aperte constat non potentialiter tantum à Christo nobis offerri adoptionis gratiam, sed ipso actu, ut loquuntur. Hæc ille. Non fides nos regenerat ut simus filij Dei, sed Deus per fidem ut regenerationis principiū nos regenerat, ut simus per charitatem filij Dei, & hanc quidem fidem Deus inspirat; Dei enim donum est, non ex nobis; sed sic inspirat, ut nisi volentes non credant, ideoque in potestate hominis sit accepto fidei dono credere vel non credere. Vide (ait Augustinus) *utrum quisque credat si noluerit, aut non credat si voluerit. Quod si absurdum est (quid est enim credere, nisi consentire verū esse quod dicitur? consensio autem utique volentis est) profectò fides in potestate est. Sed non est potestas nisi à Deo. De ipsa igitur fide verè dicitur, Quid habes quod non accepisti? Nam ut credamus, Deus dedit. Nusquam autem legimus in sanctis**

Ephes. 2.

De Spir.
& litera
cap. 30.

Seric

Scripturis, *Non est voluntas nisi à Deo. Et rectè non scriptū est, quia verum non est. Alioquin etiam peccatorum, quod absit, author est Deus, si non est voluntas nisi ab illo. Vnde intelligimus malos accipere potestatem malefaciendi ad damnationem male voluntatis suæ, bonos autem accipere potestatem credendi ad probationem bonæ voluntatis suæ. Hæc Augustinus. Sic ergo fides cælitus inspiratur, ut quamvis ex dono Dei actu credamus, hoc tamen donum potentialitati non repugnet, nec liberam credendi & non credendi potestatem auferat, sed contra hanc nobis potestatem tribuat, ut liberè credamus. Vtrumque vidit & docuit Augustinus: Deum facere ut credamus, & ipsum actu credere à Deo esse: Hoc tamen Dei opus in nobis potestatem credendi liberam à nobis non tollere, sed contra hoc Dei opus hanc liberam credendi potestatem nobis conferre. Sicut Pelagius dicebat, *Si est Dei gratia, non est liberum arbitrium;* sic è diverso Calvinus censet, *Si est liberum arbitrium, non est Dei gratia.* Vtrumque contra Pelagium docuit S. August. Vtrumque contra Calvinū, omnesque alios hæreticos, docet Ecclesia Catholica. Dei gratia facit ut credamus, quia adiuuat ut credamus; nec sine adiutorio gratiæ possumus credere. Lux facit ut videamus, quia adiuuat visum; & sine præsentia lucis oculus non videt. Oculus tamen se ipsum claudere potest ut non videat; & licet potestatem videndi imò & actum ipsum à luce accepit, tamen potestatem non videndi non amittit. Sed sicut ad actum videndi duo concurrunt, lux affulgēs & oculi apertio, idq; ita ut totus ille actus tum luci tum oculo tribuatur, nec partim lux partim oculus faciat videre, sed vtrumque coniunctim; sic ad actum credendi duo concurrunt, Dei gratia illuminans, excitans, & pulsans*

Liberrimum
arbitrium
cum Dei
gratia.

Epist. 107

vide
D. Bernar-
dum in
tract. de
grat. &
lib. arbitrio.

ad

ad osium cordis; & ipsum cor per illam gratiam adiutum seipsum aperiens, idque ita ut actus ille credendi totus sit ex gratia, & totus ex libertate cordis seipsum mouentis & aperientis. Quam ob causam hanc Dei gratiam, potestatem hoc loco & facultatem quandam supernaturalem homini datam *ἐξ ἁγίας καὶ δωρεῶν* Euangelista appellat: & frustra Calvinus proprium vocabuli sensum invertere conatus est.

14. *Verbum caro factum est.*

Sex hæreses refutatae.

VARIAE hæreses hac parua sententia refutantur, sed sex imprimis. Prima Cerinthi, & eorum qui purum hominem Christum ponunt, nec ante existentem quam natus esset ex virgine. De Christo enim dicitur: Verbum quod erat apud Deum in principio, homo factus est. Non ergo purus homo, sed Deus & homo Christus erat. Secunda Nestorij, qui duas personas in Christo posuit. Si enim duæ personæ sūt in Christo, fieri non potest ut homo sit Deus aut Deus sit homo; sicut vna persona non potest prædicari de altera; & sic verè non diceretur verbum factum esse carnem. Tertia Manichæorum, qui veram in Christo carnem negauerunt. Si enim non fuit in Christo vera caro, sed apparens & ficta; falsum erit, *Verbum caro factum est.* Quarta Eunomij & aliorum quorundam, qui voluerunt hoc loco verbum improprie accipi pro eo quod Deus per alium loquitur, non pro eo per quod Deus intelligit, sibi que internè loquitur. Sed sic dicendum erat, Verbum factum est ad carnem vel carni, & non, Verbum caro factum est, ut argumentatur Ambros. lib. de Incarnat. Domini cap. 6. Quinta, hæresis Valentinij,

tini, qui corpus Christi substantiæ cælestis fuisse aiebat: quam heresim, vox illa, Caro, apertè refutat. Sexta Eurychetis, qui post unionem nisi vnam in Christo naturam ponebat. Sed vox *factum est*, unionem signat duarum naturarum quæ integræ manent. Nisi enim essent integræ, nec verbum erit caro, nec caro verbum.

Rursum ex horum verborum praua intelligentia quædam insignes hæreses exortæ sunt. Arius assererat verbum carnem solam assumpsisse, non animam; quia dicitur, *Verbum caro factum est*, & non, Verbum homo factus est. Sed carnem pro toto homine synecdochicè accipi more Scripturarum, & alibi animam humanam Christum habuisse, ut Ioan. 10. & 12. & Matth. 27. patet; nec fieri posse quin qui ad naturam nostram sanandam venit, animam imprimis, quæ maximè indigebat sanitate, assumeret, Doctores respondent. Apollinaris aiebat verbum assumpsisse animam tantum sensitivam, quæ carni est propria; non autem rationalem, quæ aiebat à diuinitate suppleri. Sed eisdem Scripturis refutatur quibus Arius; & hoc maximè argumento vterque, quia secundum illos Christus non fuisset homo. Cur igitur non dixit, Verbum homo factum est, sed, Verbum caro factum est? Tres causas assignat Toletus in hunc locum valde aptas & accommodatas. Vna est, ut in hac admirabili coniunctione extremorum distantia magis exprimeretur. Nam in verbo non potest intelligi nisi intellectualis natura. Ideo non dixit filius, sed verbum. Caro, quum sit tota sensibilis, est alterum extremum remotissimū. Secunda ratio, ut ipsa coniunctio perfectius innotesceret. Verbum homo factus intelligi potuit quoad animam tantum: sed verbum caro factum, quum

Varia hæreses ex praua intelligentia.

1.

2.

BB

quod

quod minus hominis est includat, dubitandi locum non relinquit, quin quod in homine excellentius est, animam scilicet, sibi vniuerit. Tertia causa est, quia quum homo in Scripturis non vocetur caro nisi post peccatum & propter peccatum, Euangelista vt finem coniunctionis huius notaret, qui erat peccatores saluos facere, signanter dixit, *Verbum caro factum est.*

16. *De plenitudine eius accepimus omnes, gratiam pro gratia.*

Incarnati filij Dei beneficiū.

NO B I L I S S I M A hæc sententia vt maximum incarnati filij Dei beneficiū tradit, ita aliquam in verbis difficultatem habet. *Plenitudo* est ipsa diuinitas Verbi vnita humanitati, de qua Paulus Coloss. 2. *In quo habitat plenitudo diuinitatis corporaliter.* Est etiam gratia increata Christi ex vnione diuinitatis in humanitatem deriuata, quæ vt fons quidam in ea residet, vnde in omnes Christo per fidem vnitos diffunditur. Quicquid enim spiritualis gratiæ ab orbe condito in homine post lapsum fuit, per fidem in Christum data fuit, quod vox, *Omnes*, significat, & in ea voce Ioan. seipsum omnesq; veteres iustos comprehendit. Vnde & Paulus ad Ephes. 1. *Qui benedixit nos in omni spirituali benedictione in celestibus in Christo*, id est, per Christum. Verbum *accepimus*, ostendit spirituales gratias ex Christi plenitudine in nos deriuatas, verè nobis esse inhaerentem, & non imputatam, vt volunt hæretici. Quam enim gratiam accepimus, eam habemus & possidemus ipsimet. *Gratiam pro gratia*, varij variè exponunt. Sed literalis sensus toti sententiæ congruens hic est: Pro gratia quæ in Christo redundanter & exuberanter

Iustitia inhaerens.

redunder fuit, nos gratiam accepimus pro mensura & modulo nostro, & sic ex plenitudine eius omnes accepimus. Quia Christus gratus fuit Patri, & *plenus gratiæ ac veritatis*, potuit ille nos Deo gratificare, & varia gratiarum dona nobis promereri: & quod potuit, fecit. *Gratificauit nos* (ait Paulus) id est, gratia repleuit, vt ex verbo, *ἐχαερωσε*, quo Paulus vtitur, optimè deducit Chrysostomus, *in dilecto filio suo.* Et alibi aperius. *Multo magis gratia Dei & donum in gratia vnus hominis Iesu Christi, in plures abundauit.* Docet gratiam Dei & donum in multos abundare, *εἰς τὰς πολλὰς*, propter gratiam vnus Christi. Sic gratiam pro gratia accepimus. Caluinus *hic eorum se sententiæ subscribere dicit, qui nos irrigari dicunt effusus in Christum gratijs, quia hæc est vnctio qua Christus delibutus fuit, vt nos secum omnes ungeret: vnde & ille Christus vocatur, nos Christiani.* Hæc ille, in hæretia planè nobis gratiarum dona agnoscens, quia & irrigari nos & vngi gratiarum donis fatetur. Sed & ad illud verbum Pauli ad Rom. 5. citatum sic scribit. *Donū est fructus misericordiæ seu gratiæ Dei, quia ad nos pertinet. Nempe reconciliatio, iustitia, vitæ nouitas, & quicquid simile est.* Per gratiam vnus Christi exponit, quia ex eius plenitudine omnes hauriunt, & ex sua abundantia Christus in nos transfundit. Quæ iterum inhaerentem nobis per Christum iustitiam docent. Neque enim haurit, nisi qui accipit & possidet. Nec quod in aliquem transfunditur, extra illum est, sed in illo. Beza hoc loco de illa gratia Euangelistam loqui vult, *quæ in homines est effusa per Christi prædicationem.* Quasi hic de doctrina ageret Euangelista, & non de illa gratia quæ doctrinæ opponitur; quod verba proximè subsequenti manifestum faciunt. *Lex enim per Moysen data est, gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est.* No-

Ephes. 1.

In comment. ibidem. Rom. 5.

Veritas à Caluino extorta.

Bezae corruptela.

mine legis totam doctrinam complectitur. Grati-
 am illi opponit quæ per Christum facta est, non
 à Christo prædicata est. Facta est illa gratia per
 Christum non docendo, sed spiritum suum in cor-
 da nostra mittendo. *Misit Deus spiritum filij sui in cor-
 da vestra clamantem, id est, clamare facientem, Abba
 Pater, id est, quæ facit vos Deum diligere ut pa-
 trem. Itaque iam non estis serui, sed filij* Idem Beza ad
 verba Pauli ad Rom. 5. citata, in verbo quidem
περισωτους ludit, ut beneficium illud notet quo
 Deus Christi iustitiam nobis imputat, & sic grati-
 ficat nos in Christo (quod eius figmentum in ca-
 put ad Rom. 5. late refutauimus) sed de verbo
πεσσους, de gratia Christi, & dono per gratiam
 Christi in nos redundante, nihil profus impos-
 stor dicit. Ita quando corrumpere Scripturas
 nequeunt, omnem ipsarum tractationem calli-
 de prætermittunt.

17. *Gratia & veritas per Christum facta est.*

Contra
 Faustum
 lib. 22. c. 6

GRATIA per Christum facta est (ait
 Augustinus) *ut data indulgentia peccatorum,
 quod in legi præceptum erat, ex Dei dono custodi-
 retur.* Duo dicit per Christum facta, remissionem
 peccatorum, & gratiam in plendi legem. Vtriusq;
 sanè tota Trinitas author est. Sed hæc per Chri-
 stum facta dicuntur, quia solus Christus hæc duo
 nobis promeruit, obrinuit, procurauit. Designa-
 tor hinc causa instrumentalis diuinitati coniuncta.
 Vtrumque etiam hoc verbo gratiæ comprehen-
 di agnoscit hoc loco Calvinus. *Gratiæ* (inquit) *no-*
men generaliter accipio tam pro remissione peccatorum quam
pro renouatione cordis, denique quicquid ad spiritualem iu-
sticiam spectat. Eius autem duæ sunt partes: quòd gratis se
nobis

*nobis Deus conciliat, & quòd legem suã cordibus insculpsit
 iuxta Ierem. verba cap. 31. ver. 33. ac intus per Spiritum suũ
 in illius obedientiam homines reformat.* Hæc ille. Quæ
 valde notanda sunt. Duæ enim Caluini hæreses
 hac explicatione euertuntur. Imputatiua iustitia,
 & mandatorum obseruatio nemini possibilis.
 Nunc enim præter remiss. peccatorum agnoscit
 spiritualement iustitiam in cordis renouatione posi-
 tam, & per hanc renouationem ad legis obedi-
 entiam corda reformari. Hoc effecit huius loci eui-
 dentia, quæ fucum non admisit.

Caluini-
 næ hæreses
 ex ipso
 Caluino
 refutatae.

29. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata
 mundi.*

VOCAT Christum Agnum Dei, quasi victi-
 mam singularem à Deo datam, non ut
 agnum Paschalem, aut agnum qui quotidie mane
 ac vespere offerebatur, qui peccata tollere non
 poterant; sed ut agnum illum qui *sicut ouis ad occi-*
sionem ductus est, & coram tondente se obmutuit, Esai. 53.
 & Ierem. 11. Tollit peccata mundi, partim expi-
 ando illa per modum sacrificij, & poenas illis debi-
 tas exoluendo, partim ab eius seruitute liberan-
 do, quæ est propria gratia huius Agni. *In hoc enim*
apparuit, ut dissoluat opera diaboli, quæ sunt peccata.
 Hanc gratiam hoc loco Calvinus negat. *Christus*
(inquit) peccata nostra ferendo aufert. Quamuis ergo pec-
catum in nobis perpetuò hæreat, tamè, quoad Dei iudicium,
nullum est, quia abolitum Christi gratia nobis non imputatur.
 Hæc ille. Sic in sensu Caluini, Christus re vera
 non tollit sed tolerat, nec aufert sed fert peccata
 mundi; quia illa perpetuò hæere permittit, &
 manent semper, sed non imputantur. Quare hanc
 absurdam & impiam deprauationem correxit

Peccata
 dupliciter
 tollit
 Christus.
 1. Ioan. 3.

Beza Cal-
uinum
correxit.

ipse Beza. Agni (inquit) vocabulo significatur sacrificium, cuius sanguine deleto ebirographo expiamur. Tollendi vocabulo naturalis illius labis ac maculae sublatio designatur, quum Christo per baptismum insitis nobis vetus homo meretur, & nouus induitur. Illud ad iustificationem, hoc ad sanctificationem pertinet. Hæc Beza, magistri sui pestilentem doctrinam rectissime corrigens. Aliam hinc corruptelam ponit Calvinus. Quia unus (inquit) Christus tollit peccata, omnes humane satisfactiones, piacula omnia, & redemptiones evertuntur, ut certè non nisi impia commenta sint diaboli astu inuenta. Sed non aduertit impostor impius duo. Primò, Christum ut causam vniuersalem tollere omnia peccata; alias autem esse causas particulares per quas illa vniuersalis applicatur, ut vel ipsa Sacramenta gratiæ, vel necessariam cuiusque dispositionem. Secundò, satisfactiones pœnitentium non adhiberi quasi peccati redemptiones aut piacula, vel quoad culpam, vel quoad pœnam æternam, sed vel quoad pœnas temporales adhuc peccato debitas exoluendas, vel quoad ipsius peccatoris necessariam quandam medicinam & correctionem. Quæ propterea omnes à tota antiquitate diligentissime inculcatæ, non astu diaboli hodie inuentæ, sed astu & nequitia diaboli ab hæreticis eius ministris hoc tempore agitatæ & explosæ fuerunt.

32. Vidi Spiritum S. descendentem quasi columbam de cælo.

VETERES quidam hæretici hoc loco abusi sunt, ut Cerinthus & Arius, teste Epiphanio her. 28. & Athanasio orat. 2. contra Arianos; ille quòd Christus antea purus homo

homo nunc primùm Spiritum S. acceperit, per quem postea miracula fecerit; hic quod nouam perfectionem secundum naturam diuinam à Spiritu S. acceperit. Vtraque hæresis refellitur per illa verba prius verificata, Verbum caro factum est. Nam sic antea Deus erat; & Deo nulla accedere perfectio potest. Factus est ille descensus, ut accepta prius plenitudo gratiæ hoc signo manifestaretur, non ut eam acciperet.

Abusus quoque hoc loco Calvinus est, qui Christi corpus non aliter sub vero pane adesse docet quàm Spiritus S. sub specie columbæ aderat. Quibus (inquit) oculis Spiritum videre Ioannes poterat? sed quia columba certum & minimè fallax præsentis Spiritus symbolum erat, Spiritus metonymicè vocatur: non quòd verè sit, sed quòd ostendat quantum fert hominum capus. Atque hæc translatio trita est in Sacramentis. Cur enim Christus panem appellat corpus suum, nisi quia rei nomen aptè ad signum transfertur? præsertim vbi signum verum & efficax simul pignus est, quo certiores reddimur rem ipsam, quæ signatur, nobis præstare. Non tamen intelligas Spiritum columbæ inclusum fuisse, qui cælum & terram implet; sed virtute fuisse præsentem, ut sciret Ioannes non frustra oculis suis obijci tale spectaculum. Quemadmodum nos Christi corpus scimus non alligatum esse pani, sed eius tamen participatione fruimur. Hæc ille. Cui stultæ similitudini paucis respondeo. Si Spiritus S. qui vbique est, non esset verè præsens in illa columba, seu vera seu apparente; nec descendere, nec à Ioanne visa fuisse, vero sermone diceretur. Ergo si Christi corpus siue cum pane, siue in pane, siue in specie panis verè tangitur, manducatur, accipitur, debet esse verè & realiter præsens; alioqui falsum erit quòd tangitur, accipitur, manducatur ibi Christi corpus. Sic hæc comparatio realem

Præsentia
corporis
Christi in
Venerab.
Sacra-
mento.

corporis Christi præsentiam, quã in solo cælo pœnit Calvinus, necessariò & efficaciter demõstrat. Deinde nulla Scriptura dicit, Accipimus aut mã. ducamus corpus Christi quali panem, sicut hîc Ioannes dixit, *Vidi Spiritum descendentem sicut columbam*: nec de Spiritu S. prædicatur columba, sicut de eo quod Christus dixit, *Accipite, & mœducate*, prædicatur corpus Christi. Quare iterum inepta est & insulsa ista Caluini comparatio. Deinde natura metonymiæ hoc habet, vt signum quidem pro re signata pronuntietur, vt arma pro bello, toga pro pace, laurea pro triumpho; non autem econtrã vt res signata pro signo efferatur, bellum pro armis, pax pro toga, triumphus pro laurea. Atqui Calvinus in sua metonymia non signum pro re, sed rem signatam pro signo à Christo efferri vult; vt dicens, *Hoc est corpus meum*, corpus efferret pro pane significante corpus. Quare etsi hîc esset aliqua metonymia vt columba signum esset descendens Spiritus qui verè non descenderet (quod planè falsum est) tamè comparatio eius locũ non haberet. Hîc enim poneretur signum pro re signata, columba pro Spiritu S. At in Christi verbis efferretur corpus pro pane iuxta Calvinum, id est, res signata pro signo; quod est contra naturã metonymiæ: de quo plura apud Matth. diximus.

Matth. 26

42. *Tu vocaberis Cephass, &c.*

CH R I S T V S hîc Simoni fratri Andreæ nomẽ nouum vel promittit, vt iudicant Cyrillus & Chrysostr. in hunc locum; vel nunc imponit, vt tenet August. de consens. Evangel. lib. 2. cap. 17. & 53. & lib. 4. capite 3. (& prior sententia probabilior videtur) proprio tamen eius

Cyrill. lib. 2. cap. 12. Chrysostr. homil. 18.

eius nomine retento. Vbi duo Christus significare voluit. Primum quòd in veteri nomine non mutato cæteris Apostolis æqualis ac similis esset: alterum quòd nouo nomine superaddito super Apostolicam dignitatem primatum accepturus esset. Cephass enim in lingua Syriaca significat non quemlibet lapidẽ, sed magnum lapidẽ, qualis in fundamento ponitur: quod etiam Christus ipse Matth. 16. expressit dicens eidem. *Tu es Cephass, & super hunc Cephass ædificabo Ecclesiã meam*. Notandum quoque quòd Christus hæc verba illi dixit, *Intuitus eum* id est, sicut supernaturali intuitu proprio nomine eum vocauit quem antea non viderat, patrisque nomen adiunxit; ita supernaturali intuitu futurum eius nomen ac potestatem nomine significatam prædicit. Sed hanc totam obseruationem literæ Euangelicæ in hærentem veritatis Euangelicæ hostis Calvinus putidis suis cauillationibus explodere conatur. *Ridiculi* (inquit) *sunt Papistæ, qui Petrũ in Christi vicem substituant, vt sit Ecclesiæ fundamentum: quasi non ipse quoque in Christo cum reliquis fundatus sit*. Ridiculus nugator Calvinus est, qui hoc Papistis obiecit, quod nullus Papista dicit. Non enim Petrum in Christi vicem substituant, vt tale sit fundamentum Ecclesiæ quale Christus est, perinde ac si in Christo cum reliquis non fundaretur: sed vicarium illum esse fundamentum, ab ipso Christo suam semper Ecclesiã ædificante positum, iuxta manifestissima Christi verba Matth. 16. affirmant. Hæc si Calvinus non intellexit, *quæ ignorauit, blasphemat*: si intellexit, cauteriata conscientia *in hypocrisis mendacium loquutus est*. Addit adhuc Calvinus. *Bis autem ridiculi sunt, dum ex lapide Caput faciunt*. An non tantundem Iudæus aliquis contra Christianos

Primatus Petri.

Caluini cauillationes insulsa.

Iudæ cap. vnic. 1. Tim. 4.

Ephes. 1.

nos garrat, qui Christum lapidem angularem. *Caput super omnem Ecclesiam esse prædicant?* Planè enim sicut Christus lapis angularis, cui totum innititur ædificium, est hoc nomine caput & principium vitale totius Ecclesiæ; sic Simon factus à Christo petra & lapis fundamentalis, est caput Ecclesiæ vicarium à Christo constitutum. Aliquid pro Evangelica veritate dixisse hoc loco sibi visus est Calvinus, quod Christus his verbis *futuram in Petro fidei constantiam, & gratiam inuictæ fortitudinis*, quam illi daturus esset, illi prædixerit. Sed hoc commentum Calvinianum, ipsamet Christi verba huius noui nominis sensum explicantia perspicue enertunt. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.* De robore ac fortitudine loquitur Christus non Petri personæ peculiari (in qua Paulus alijque Apostoli Petro inferiores non erant) sed respectu Ecclesiæ suæ super talem petram ædificandæ, vt latius ad Matth. cap. 16. dictum est. Calvinus nihil attendit litera Evangelica, sed penitus despecta, suum substituit commentum in schismatis sui fauorem, qui huic Christi vicario lapidi adherere recusat.

Matth. 16

46. *Et dicit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid boni esse?*

NATHANAEL iste, verus Israelita, & in quo dolus non esset, rectus ac simplex ac timens Deum, & in Scripturis bene versatus ac doctus, vbi audiuit à Philippo, *quem scripsit Moyses in lege, & Propheta, inuentum esse Iesum a Nazareth*, tametsi iuxta Scripturas ex Nazareth, aut ex tota Galilæa, vt postea Nicodemo obiectum fuerat, venturum Messiam non meminerat, sed ex Beth-

Ioan. 7.

Bethlehem Indæ, admiratur quidem & dubitat de testimonio Philippi, non tamen illud prorsus repellit, nec proteruè reluèctatur. Multo se aliter habent nostri temporis hæretici, homines dolosi ac proterui, qui statim ac vnam voculam Scripturæ suo iudicio intellectam & expositam naçti sunt, contemnunt non vnum aut illiteratum hominem, qualis Philippus tunc erat, sed omnes Doctores, totam antiquitatem, totam Ecclesiam. Non tale testimonium habent hæretici pro suis erroribus, quale habuit Nathanael contra ea quæ dicebat Philippus: & tamen pertinacissime suum iudicium Ecclesiæ toti præferunt. At bonus & simplex Nathanael à Christo laudatus, ignorantiam suam corrigi passus est, dicente Philippo, *Veni, & vide.* Ille vt in Messiam credere inciperet, docilem se præbet, vtcunque aliter ei sonare Scripturæ viderentur. Bonus Christianus vt à fide se abduci non patiatur, tametsi aliquid in Scripturis receptæ fidei aduersum appareat, docilem se præbere debet, vt veniat ac videat: nempe ad illam lucem quâ Christus posuit vt homines videant, & quibus dixit, *Vos estis lux mundi*: ad Pastores & Doctores quos Christus dedit, vt ad veritatis agnitionem homines perducerent: non ad novos sectarios, Evangelij titulum præferentes, & obedientiam Evangelicam penitus violantes. Quo in genere multa ad hunc locum garrat Calvinus, vt exemplo Nathanaelis ad novos dogmatistas lectorem alliciat; cuius malis artibus ac technis hoc paruum antidotum opponere operæ precium duxi.

Hæretico-
rum fa-
ctus inde-
cilis.

Matth. 5.
Ephes. 4.

IN

IN IOANNIS CAP. 2.

4. *Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea.*

Domin.
2. post
Epiph.

Mendaciū
Caluini
duplex.

DE hac Christi responsione, quæ durius sonare, & repulsam significare videtur, in Prompt. Catholico latius egimus. Caluini tamen hoc loco disputatio, quâ illic non attigimus, excutienda nunc est. *Insignis* (inquit) *locus. Cur enim matri præcisè negat, quod liberaliter alijs quibuslibet toties postea concessit?* Duplex hîc mendacium. Nec enim quod B. Virgo suggerebat, Christus præcisè negat, sed adhuc differendum insinuat: nec quod hîc B. Virgo petebat, alijs postea concessisse legitur. Ad prius quod attinet, si præcisè negasset, non reddidisset causam cur itatim non faceret, dicens, *Nondum venit hora mea.* Imò hæc dicens, spem faciendi quod petebat matri dedit: quod illa rectè intelligens, monet ministros vt quodcumque dixerit illis Iesus, id faciant. Quare SS. Doctores affirmant ob matris intercessionem Christum hoc miraculum citius fecisse: Ambros. serm. 16. in Psal. 118. Cyrill. lib. 2. cap. 13. in Ioan. & Chrysostomus homilia 21. in hunc locum. Ad posterius quod attinet, aliorum quidem postea precibus sæpe concessit Christus quæ ad suam vel suorum salutem fiebiliter postulabant. Sed huius generis beneficium, quod nec animæ nec corporis salutem concernebat, sed ad civilem quandam honestatē pertinebat, alijs postea concessisse non legitur. Pergit mentiri Caluinus. *Deinde cur simplici repulsa non contentus eam in vulgarem mulierū ordinem cogit,*

cogit, nec iam matris nomine dignatur? Aliud hoc est mendaciū, cum insigni blasphemia coniunctum. Mendacium est quod in vulgarem mulierum ordinem B. Virginem cogit Christus. Blasphemia est quod Christus matrem suā matris nomine non dignatur. At (inquies) vocat illam mulierem, non matrem: *Quid mihi & tibi est mulier?* Itane verò, quia sic loquitur Christus, matris eam nomine nō dignatur? Dic obsecro: Christus in cruce pendens, quam B. Virginem virgini commendauit, an matris eam nomine dignatus non est? an pro vera matre illam non habuit? ut matris nomine indignam censebat, quia eodem verbo vsus dixit, *Mulier ecce filius tuus?* Quis non videt quū maximum suum erga illam amorem & curam filialē ostenderet, mulieris tamen vocabulo vsus fuisse? An hîc quoque illam in ordinem coëgit? An nō maxime illam honorauit, & filialem illi honorem atque amorem eo maxime articulo demonstrauit? Impij Manichæi simili argumento vsi, B. Virginem veram Christi matrem fuisse pernegabant. Increduli Pagani eodem etiam argumento vsi Christum accusarunt vt parentis suæ contemptorem. Impius Caluinus hæretico & pagano spiritu plenus, eodem argumento ludens, Christum matrem suam in ordinem coëgisse, nec matris nomine dignatum fuisse obloquitur. Atqui quod eam mulierem vocat, nihil quam communem ac receptum tunc loquendi modum sequutus videtur. Certum est ex aliquo contemptu non eo vsus vocabulo, quum in Cruce eodē vsus fuerit, vbi summi amoris illustre testimoniū dedit. Nunc ex istis mendacijs quid molis substruat Caluinus, expendamus.

Et hæc Christi voce palam constat denunciarî hominibus ne nominis

Mendacium tertium in Christum blasphemum.

August. tract. 8. in Ioan. Iustin. Mar. lib. quart. Gent. resp. 136.

B. Virgi-
nis honor
defeditur.

Ad cap.
Ioan. 7.
ver. 5.

In Prōpt.
Cathol.
Dom. 2.
post Epi-
phaniam.
Hær. 79.

Caluini
accusatio
circa titu-
los B. Vir-
ginis.

nominis materni honorem superstitiosè in Maria euehendo, quæ Dei propria sunt in ipsam transferant. His Caluini mendacijs palam constat denunciari hominibus, ne tam scelerati impostoris nomē euehendo, quæ Dei ministris propria sunt in illum transferant; & pro ministro Euangelico habeant qui Satanæ mi- nister fuit. Ad nominis materni in B. Virgine ho- norem quod attinet, quàm illum non superstitio- sè sed piè ac religiosè pij omnes & orthodoxi euehant atq; extollant, eamque hoc nomine præ cæteris Sanctis omnibus rectissimè venerentur, contra insulas Caluini cauillationes infra latius ostendimus. Concludit tamen hoc loco Calvinus, Sic ergo matrem Christus alloquitur, ut perpetuam ac com- munem seculis omnibus doctrinã tradat, ne immodicus ma- tris honor diuinam suam gloriam obscuret. Cur huiusmo- di verbis matrem suam Christus hîc allocutus fuerit, & quam doctrinam in illis verbis tradere voluerit, ex SS. Patrum iudicio alio in loco de- monstrauimus. Quibus etiam addimus rectè sen- sisse* Epiphaniũ, qui affirmat matrem Domini mulierem à Domino vocatam, quia consulere & prouidere futuris voluit. Fuerunt enim quidã po- stea qui B. Virginem ut deam venerati sunt, eique sacrificauerunt, qui certè hoc verbo *Mulier* con- uincuntur, quod substantiæ & naturæ creatæ eam fuisse probat, sicut alij Sancti sunt. An fortè à Catholicis hodie B. Virgini immodicus aliquis honor impenditur, qui diuinam Christi gloriam obscuret; aut huic quoque seculo, Christi illa do- ctrina necessaria est? Omnino ita cæset Calvinus. Subiungit enim. Porro quàm necessaria hæc admonitio fuerit, ex crassis fædisq; superstitionibus quæ postea sequuta sūt, plus satis notum est. Facta est enim Maria Regina cæli, spes, vita, & mundi salus. Denique eò progressus est vesanus furor,

furor, ut Christi propemodum nudati spolijs eam ornarent. Quinque has execrabiles in filium Dei blasphemias damna- mus, maligni & inuidi vocamur à Papistis; imò improbè cas- lumniantur, S. virginis honorem hostiliter à nobis impugna- ri. Quasi verò non habeat quantum illi honoris debetur nisi dea fiat: aut hoc illi sit honorificũ, sacrilegis titulis ornatam in Christi locũ subrogari. Atrocem ergo illi Mariæ iniuriam faciunt, quando, ut mentitis eam laudibus deforment, Deo eripiunt quod suum est. Hæc tota est hoc loco Calui- ni accusatio, & contra Catholicas & orthodoxas voces speciosa declamatio: quæ tota vel in crassa Scripturarum ignorantia fundatur, vel affectatæ malevolentia oratio est. Totus accusationis ner- uus ac vis vniuersa (quam multis verbis ampli- cauit) in eo consistit, quòd Beata virgo à Catho- licis prædicetur *Regina cæli, spes, vita, & mundi salus*. Hoc postremũ vbi vel apud quos legerit, nescio. Ab Ecclesia certè in publicis officijs ac precibus suis, *Salus mundi* nunquam (quod sciam) prædica- tur. Cæterum si spes, vita, ac salus nostra, (quod penè æquiualeat) hæc beatissima virgo absq; ma- nifesta Dei aut Christi iniuria vocari non potest, corrigat Calvinus illas Scripturas quæ perionis multo inferioribus eisdem ritulos ascribit. Cor- rigat Paulum dicentem Timotheo Episcopo, *Hæc faciens, te ipsum & alios saluos facies*. Corrigat Iacobũ dicentem: *Qui conuerti fecerit peccatorem à vijs suis ma- lis, saluabit animam eius à morte*. Corrigat Ioannem dicentem: *Qui orat pro fratre non peccante ad mortem, dabit ei vitam*. Denique ipsum Christum homo au- dax corrigat, dicentem in Euangelio: *Qui corripit fratrem suum, (audientem & obsequentem) lucratur eum*. Si enim qui alium saluum fecit, salus eius dici potest; & qui alteri vitam dedit, vita eius vocari potest; nec huiusmodi locutiones refugit Scrip- ra,

B. Virgi-
nis tituli
ex Scri-
ptura-
rum ana-
logia pro-
bantur.

1. Tim. 4.

Iacob. 5.

1. Ioan. 5.

Matth. 18.

ra, quia ad vitam & salutem partiales & subordinatæ causæ sunt; quid peccat Ecclesia, quæ ob similes effectus similes titulos beatiss. virgini attribuit? Quod enim prædicando veritatem, corripiendo peccantes, orando pro peccatoribus, nos in hac vita facimus; id multo vberius beatiss. virgo suis apud Deum precibus & intercessionibus præstat: nisi fortè falsum erit, beatiss. virginem orantem pro peccatore non peccante ad mortem, dare illi vitam, quod Ecclesia prædicat; & verum erit, quemlibet nostrum *orantem pro fratre non peccante ad mortem, dare ei vitam*, quod Ioannes affirmat; aut plus valeat apud Deum peccatoris pro peccatore, quam beatissimæ virginis in cælo regnantis pro peccatore intercessio. Denique discere Calvinus debet illa attributa seu epitheta quæ soli Deo cõveniunt, nulli sanè creature vlllo in sensu attribui posse, qualia illa sunt: Omnipotens, æternus, infinitus, Creator, finis & principium rerum, Dominus vitæ & mortis: vel etiam alia Christi propria, Mundi redemptor, iustificator seu iustitia, sanctificatio, & redemptio nostra: alia verò epitheta & attributa quæ soli Deo per excellentiam conueniunt, Sanctis verò & iustis etiam in hac vita per participationem & analogicè conuenire possunt, vt bonum esse, iustum, sanctum, sapientem, patrem, magistrum, lucem, petram, fundamentum, sine vlla Dei aut Christi iniuria Sanctis attribui; imò cum certa Dei offensa illis pertinaciter negari, qui amicos suos honorari vult, despici non vult; eorumq; seu iniuriam seu honorem sibi acceptum fert; vt ille voces in Scriptura nos docent. *Non te spreuerunt, sed me. Qui vos audit, me audit. Si sermonem meum seruauerint, & vestrum seruabunt. Nolunt audire te, quia nolunt audire me:* & multa huius-

Epitheta
quædam
soli Deo
propria.

1. Reg. 8.
Luc. 10.
Ioan. 16.
Ierem. 20.

ta huiusmodi. Sed plura hac de re olim disputauimus, quæ videre lector poterit. Cur etiam Regina cæli ab orthodoxis meritissimè vocetur, eodem in opere demonstraui. Ex quibus omnibus perspicuè euadit, Calvinum cum suis optimo iure à nobis non *malignos tantum & inuidos*, sed impios & sacrilegos vocari, qui sub specie honoris Christi, Sanctos eius debito honore priuant & in ordinem cogunt: sicuti veteres hæretici sub specie zeli erga Dei Patris honorè filio Dei detraxerunt, & in creaturarum ordinem redegerunt: quod & hodie in Transilvania ter impius ille Franciscus David molitus, sub specie extollendæ misericordiæ vnus Dei, ipsam Christum Saluatorem esse mundi negauit, & eo nomine capite damnatus, in carcere insanus obiit. Huc quippe tandem recidunt, qui primò Dei in terris ministros, postea in cælo Sanctos, tandem Christum ipsum sub specie honoris diuini, primò honore spoliant, mox in ordinem cogunt, tandem penitus despiciunt atq; contemnunt. Catholici B. virginem neque deam faciunt, sed vt Dei matrem inuocant, vt eius precibus Deo commendentur; nec *sacrilegis titulis ornatam in Christi locum subrogant* (sunt hæc duo foeda Caluini mendacia) sed veris titulis etiam infra tantæ Matris dignitatem ornatam, Christo Domino ita postponunt, vt non nisi per supplices ad Christum preces aliquid ab illa postulent. Sacrilegi verò hæretici sunt, atque imprimis Calvinus, qui *eam in vulgarem mulierum ordinem à Christo cogi affirmat*, & hoc exemplum *perpetuum esse ac omnibus seculis communem doctrinam* pronunciant, vt hodie vsque non nisi vulgaris muliercula habenda sit. Hæc Caluini hoc loco sacrilega audacia est, qui medium tenere nesciens, ne deam faciat Christi matrem,

In Prophe.
Cath in
festo Na-
tivity. B.
Virg. &
in festo
Visitar. &
Assumpt.

Antonius
Posseni-
nus in
Archeis
hæretico-
rum, An.
1578.

Caluini
foeda mē-
dacia.

pro vulgari muliercula habendam censet. Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

18. *Quod signum ostendis nobis quia hæc facis?*

CAPTAT hic occasione Calvinus Catholicorum necessariam quandam pietatem acriter taxandi. Sed in eo quod captat, capietur ipse. *Testimonium* (inquit) *aliquod diuinæ virtutis habere Iudæi volunt: interea nihil admittunt quod non hominum modulo respondeat. Sic hodie Papiæ miracula flagitant, non quod locum daturi sint Dei potentiae. Nam illis fixum est, homines præferre Deo, nec unquam ab eo deflectere, quod usu & consuetudine receptum habent. Sed ne absque ratione videantur Deo esse rebelles, colorem huius prætexunt suæ pertinaciæ.* Hæc ille. Sed huic impostori respondendum est: Si nos Iudæis similes simus, qui à nouis magistris miracula petimus; Calvinum Christo similem esse debere, à quo ista petuntur. Si Christo similis Calvinus esse vult, ostendat se esse in Scripturis prædictum, à populo Christiano expectatum, magnum denique Prophetam ad consolationem populi Dei, qui noua faciat omnia, præfiguratum, sicuti Christus seu Messias populo Iudaico in Scripturis promissus erat, ab illis audissimè expectatus, etiam eo ipso tempore quo venit ad consolationem plebis Israel, qui omnia instauraret. Deinde si similes Iudæis simus à Christo hoc loco signum petentibus, facere Calvinus debuit, quod prius Christus fecit; diuinam suam virtutem ostendere eum oportuit, sicuti Christus in templo iam ostenderat, homo solus & inermis eiciens de templo vendentes & ementes, adeoque flagellis eos ignominiose abigens; ut sic iniquè ab illo signum peti doceat, sicuti à Christo Iudæi (accepto tanto signo, tantoque diuinæ cuiusdam potentiae argumen-

In Com-
ment. ad
hunc lo-
cum.

Caluini
compara-
tio absur-
dissima.

Luc. 2.
Ioan. 4.

argumento) iniquè & absurdè signum flagitabāt. Perebant ab illo potestatis suæ argumentum qua fretus hoc faceret (*Quod signum ostendis nobis quia hæc facis?*) quum ipsum per se factum potestatis suæ ac potentiae diuinæ argumentum euidentis & luculentum esset. Nunc Calvinus dogmatista nouus, & pro nouo Propheta se iactans, (scribit enim se *vnun ex illis esse, quorum operā Euangelij doctrinam Deus mundo restituit*) nullo dato potestatis suæ argumento, sed in lacu suo Geneuensi latitans, quod ab eo eiusque similibus miracula flagitetur, simile quid ab eo flagitari clamat quale Iudæi hoc loco à Christo flagitabant. Sed quantum in utroque discriminis sit, ad hunc locum quod attinet, hæc pauca demonstrant.

Iam verò non iniquè nec aut fastu aut incredulitate Iudaica, sed equissimè & fide ac religione Christiana à Lutero, Caluino, & alijs horum temporum nouis Magistris ad vocationis suæ penitus extraordinariæ (cucurrerunt enim nemine mitente) nouæque doctrinæ confirmationem miracula & signa expeti & flagitari posse (nam de facto hæc ab illis flagitare paucos arbitror, quum ipsa eorum impia & scelerata doctrina satis superque se ipsam prodatur) paucis demonstrabitur. Nouos se esse Magistros, & nouam doctrinam adferre his aliquot seculis incognitam adeoque damnatam, non solum de facto demonstrant vererum Patrum in Scripturis exponendis iudicia & in controuersis hodie dogmatibus vnanimè consensum aperte respicientes, (cuius rei varia exempla alibi ex Caluino protulimus) sed etiam disertis verbis profitentur. Quod noui sint & extra ordinem vocati Magistri, his verbis profitentur Calvinus. *Apostolorum* (inquit) *officium fuit, ut*

In Epist.
præfixa
comment.
in Episto-
las ad
Timoth.

Miracula
à nouis
hodie
dogmati-
stis meri-
tò flagitari
posse.

* Institut.
lib. 4. c. 3.
num. 18.

orbem à defectiōe in veram obedientiam reducerent. Euangelistæ officio illis proximi sunt, adeoque vices eorum gerūt. Hi non sunt perpetui in Ecclesia sicuti Pastores & Doctores, sed ad id modò tempus instituuntur, quo erigendæ sunt Ecclesie, vbi nullæ antè fuerant. Quanquam non nego quin Apostolos postea quoque vel saltem eorum loco Euangelistas interdum excitari Deus, vt nostro tempore factum est. Taz. libus enim qui Ecclesiam ab Antichristi defectiōe reducerent, opus fuit. Munus autem hoc extraordinarium appello. Hæc Calvinus. Nec multo aliter illi in hac parte conformis Beza. Indigni sunt Ministrorum nomine qui sese falso Ministros vocant, quum à Domino non sint vocati, id est, qui vel rite non sunt electi ab Ecclesia (si quis est in Ecclesia legitimus ordo constitutus) vel à Deo non sunt extra ordinem excitati, sicut nostro quoque tempore accidit, rebus ita collapsis vt ordinariæ vocationi nullus esset locus relictus. Hæc ille. Vterque apertè fateatur, & disertè profiteatur, vocationem suam extraordinariam esse, & tanquam novos restaurandi orbis Apostolos, aut saltem Euangelistas esse. Idem agnoscit Musculus in locis communibus in cap. De Ministris Ecclesie, & Brentius in prolegomenis contra Petrum à Soto. Doctrinam quoque se nouam & orbi Christiano incognitam attulisse, non agnoscunt modò, sed & gloriantur omnes. Inter alios Beza his verbis, de Iustificatiōe ex fide disputans. Illi (inquit) per quos nostra ætate Dñs veluti sepultum Christi beneficium in lucē reuocauit, quū viderent, &c. Rursum de vi & effectu Sacramentorum disputans: Hanc (inquit) interpretationem si quis contulerit cum ijs quæ non Origenes modò, sed nonnulli etiam ex Patribus alioquin pietate & eruditione clarissimis in hunc locum scripserunt, comperiet profectò quantam veritatis lucem Dominus in nos omnium hominum maximè indignos nostra memoria effuderit. Planè ita nouam ac

Confess.
fidei c. 5.
num. 28.

In Annotat.
ad Rom. 3.
ver. 20.

Annotat.
ad Rom.
4. ver. 12.

recentem suam suorumque doctrinam esse affirmat, vt sepultum Christi beneficium de iustificatiōe nostra in lucem reuocauerint, & nouam veritatis lucem circa Sacramentorum doctrinam in eos Dominus effuderit. Ab istis nouis magistris nouamque doctrinam afferentibus, ab istis nouis Apostolis aut saltem Euangelistis ab Antichristi defectiōe orbem reducentibus, & collapsas toto orbe Ecclesias restaurantibus, merito rogamus: Quod signum ostenditis nobis, quòd rectè & bono iure hæc facitis? Christus Dominus omnia restauraturus, multa signa ostēdit, eaque vehementer vrget. Si mihi non vultis credere, operibus credite. Si opera non fecissem in eis quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Ac denique discipulis suis ait: Alioquin propter opera ipsa credite. Nunquid meliores Christo sunt? Petrus, Paulus, cæterique Apostoli, fecerunt signa & prodigia magna in populo, vt illis crederetur. Nunquid Apostolis maiores sunt? Sanè ad hæc Apostolorum miracula ita scribit ipse Calvinus. Miraculis augebatur Ecclesia, quia fidei subseruiunt miracula. Vnde rursum probatur, nunquam separanda esse à verbo miracula. Hæc ipse Calvinus in comment. Act. 5. ver. 14. Moyse nouas leges populo Iudaico promulgaturus, multis & admirabilibus signis à Deo commendatur. Nunquid Moyse excellentiores esse volunt? Quum Christus alio adhuc tempore, paulo ante passionem, simili in re hanc eandem potestatem exerceret, eiciens vendentes & ementes de templo, dicunt ei iterum Iudæi. In qua potestate hæc facis, aut quis tibi dedit hanc potestatem? Tamen post tot à Christo miracula & signa toto iam triennio in conspectu Iudæorum exhibita, importuna & friuola hæc erat expositulatio, quod vnus Nicodemus magister in Israel eos docere potuit, qui sic

Ioan. 10.
38.
Ioan. 14.
24.
Ioan. 13.
11.
Act. 5. 12.

Matth. 21

Christum affatus est, *Nemo potest hæc signa facere que tu facis, nisi fuerit Deus cum illo* : tamen contra alios novos magistros, templa Christianorum (vthodie Calvinistæ fecerunt) partim spoliantes ac depredantes, omniâque sacra in eis monumenta demolientes, vt in Gallia & in hoc Belgio, partim à fundamentis subuertentes, vt in Scotia, nullo legitimo ligno (nisi fortè spolijs ac rapinis) suam vocationem & tam immania scelera ac sacrilegia confirmantes, eadem ex postulatione prorsus æquissima & necessaria est. Nam vt ipse Calvinus ad hunc locum ait: *Non armantur hic proterui homines qui sine vlllo mandato sed priuata audacia publicum sibi munus usurpant.* Eodem modo nec in hac præpostera Iudæorum postulatione, *Quod signum ostendis nobis quia hæc facis?* in simili Christi facto proposita, *armantur proterui homines, noui pertinaces Magistri, lupi & seductores noui, qui sine vlllo mandato, à nemine missi, sed priuata audacia, & extraordinaria sui ipsorum intrusione, publicum sibi docendi, prædicandi, Scripturas exponendi, munus usurparunt.* Denique tales nouos & extraordinarios Magistros, vt vocationis suæ rationem reddant, & potestatis quam usurpant signa ostendant, vrgendos ac premedos esse, ipse imprimis docuit Lutherus. Sic enim ad Senatum Mulhusium contra clancularium concionatorem scripsit. *Accersat eum ad se Senatus, etiam præsentem omni populo, si fieri potest, & quærat ex eo, Quis eum huc miserit aut vocauerit ad docendum? Id proculdubio Senatus non fecit. Quòd si tum dicat se à Deo atque ipsius spiritu missum esse sicut Apostoli (hoc autem dixit Calvinus, dixit Beza, dixit Musculus, dicunt & alij omnes noui hodie Magistri) probet hoc signis & miraculis editis, vel nolite pati vt concionetur. Nã vbiunque Deus ordinariam viam mutare vult, ibi semper miras*

In Harmon. ad cap. 21. Matth.

Tom. 2. operum German. Ienæ editorum fol. 455. b. & 456. a.

miracula facit. Hæc Lutherus. Eat nunc Calvinus, & non Papistas sed Lutherum arguat, quòd exemplo Iudæorum audeat à nouis concionatoribus, qui extra ordinem à Deo se mitti dicunt, signa & miracula efficiant. Denique aut seductor Calvinus est qui hoc factum conqueritur, aut impostor Lutherus est qui id faciendum hortatur. Sed hic contra caput suum stolidè & imprudenter, ille contra apertam veritatem impiè & impudenter scripsit.

IN IOANNIS CAP. 3.

5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei.*

HAEC verba de baptismo Euangelico ad literam intelligi debere, quia ipsum introitum regni Dei & primum ingressum in Ecclesiam nouam docere Nicodemum Christus voluit, tota semper Ecclesia indubitatè hætenus intellexit. Adeò sanè vt Pelagiani, qui peccatum originale negantes, paruulorum baptismum necessarium esse negabant, quum ex hoc loco efficaciter se conuinci viderent, nõ quidem sint ausi negare de baptismo hæc verba intelligi; sed ad illam vanam distinctionem confugerint, posse eos peruenire ad vitam æternam tametsi regnum Dei non introirèt. De quo vide Augustinum. Calvinus nihilominus pertinacissimè contendit hæc verba ad baptismum non pertinere, sed ad solam renouationem spiritualem per fidem: idque ea de causa ne baptismus ad salutem necessarius videatur, vnde sola fides saluificans continuò pro

De pecc. mer. & remiss. lib. 1. cap. 30.

Baptismi
necessitas
deficitur.

In Anti-
dot. Apo-
stol. ad
Rom. 4.
ver. 11.
Tit. 2.

vana ac falsa refutaretur. Primum cauillatur non sequi necessitatem baptismi, etiam si de eo sermonem hic fieri concedatur. *Etiam si demus* (inquit) *Christum hic loqui de baptismo, non tamen sic vrgenda sunt verba vt salutem in externo signo includat; sed ideo potius aquam Spiritui adiungit, quia sub illo visibili symbolo quam Deus Spiritu suo vitæ nouitatem solus in nobis efficit, testatur atque obsignat.* Hæc ille. Sed hoc commentum de obsignatione & sigillo Calviniano, alio in loco refutauimus. Et Paulus disertè dicit *per lauacrum regenerationis nos saluos factos esse*, vbi non salutis prius adeptæ obsignationem, sed salutis de facto collatæ medium & instrumentum baptismi assignat. Nec propterea salus nostra externo signo includitur, sed per externum signum confertur. Aiunt hæretici per Euangelicam prædicationem fidem conferri. An propterea in illa externa voce fidem includunt, aut diuini Spiritus operationem excludunt? Deinde si baptismus vitæ nouitatem à Spiritu S. datam testatur & obsignat, & sine ista obsignatione nemo intrabit in regnum celorum; consequitur indubiè baptismi necessitas, si non ad conferendam saltem ad obsignandam & testificandâ salutem. Ita vt trouis modo intelligas, ipsa aquæ baptismalis necessitas à Christo docetur. Quare aliquam necessitatem agnoscere ipse Calvinus vult. *Verum quidem est* (ait) *baptismi neglectu arceri nos à salute: atque hoc sensu necessarium esse fateor: sed salutis fiducia præposterè sub signo includitur.* Respondeo, in adultis solum neglectum baptismi arcere à salute, quatenus in voto baptismi saluari potest, quem non sacramenti contemptus sed necessitas à baptismo consequendo exclusit; in paruulis verò, qui votum illud habere non possunt, solum baptismi defectum eos à salute excludere, vt Catholica

tholica semper credidit Ecclesia, quod contra Pelagianos fortissimè defendit August. De qua re apud Matthæum plura diximus. *Quantum verò ad hunc locum attinet* (ait Calvinus) *nullo modo adducor vt Christum de baptismo verba facere credam. Hoc enim fuisset intempestiuum. Tenendum enim semper consilium Christi quod antè exposuimus, nempe quod Nicodemum hortari voluit ad vitæ nouitatem, quia Euangelij capax non erat donec alius homo esse inciperet. Est igitur vna & simplex sententia, nos de integro nasci oportere vt filij Dei simus, atque huius secundæ genituræ Spiritum S. esse authorè. Nam quum Nicodemus Pythagoricam palingenesiam somniaret, Christus, vt hunc illi errorem eximeret, interpretationis vice addidit non fieri naturaliter vt secundò nascantur homines, aut opus esse vt alterum corpus induant, sed nasci, quum mente & animo renouantur per Spiritus gratiam.* Hæc Calvinus. Tota eius speculatio quum in imaginaria illa palingenesia à Nicodemo & alijs Iudæis credita fundetur, vana & inanis esse conuincitur. Illa enim palingenesia Pythagorica à Nicodemo, vel alijs Iudæis credita fuisse stultissimè asseritur, vt alio in loco demonstrauius. Sed & Nicodemi verba longè alium sensum demonstrant. Non enim de nouo corpore assumendo querit, sed de eodem suo corpore ab eadem matre sua iterum progignendo & in lucem edendo interrogat. *Quomodo* (inquit) *homo nasci potest quum sit senex? non dicit, Quomodo potest post mortem in alio corpore renasci? Et addit. Nunquid potest in ventrem matris suæ iterum introire? supple, vt ab eadem matre sua iterum renascatur? Hoc est quod somniauit Nicodemus; non aliquam palingenesiam Pythagoricam, vt ineptissimè somniat Calvinus. Christi quidem consilium fuit, hortari Nicodemum ad vitæ nouitatem, vt Euangelij ca-*

Ad Matth.
cap. 28.
ver. 19.

Suprà ad
Luc. cap.
9. ver. 7.
Caluini
sensus va-
lidè refu-
tatur.

Ioan. 3.

pax esset, & aduentum Messiae crederet. Nam & ideo alias Iudæis dixit. *Qui voluerit facere voluntatem Patris mei, cognoscat de doctrina mea, quia ex Deo est.* Idcirco Nicodemo hic dicit. *Nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei,* id est, non potest cognoscere aduentum Messiae, quem Iudæi regnum Dei vocabant. Sed quia nouæ natiuitatis vocabulo Christus vsus est, Nicodemus de aliqua carnali natiuitate, non spiritali, eum loqui iuxta carnales adhuc & animales affectus suos existimabat. Quam eius crassam imaginationem corrigens Saluator, de vera quidem generatione se loqui docet, sed spiritali, non carnali. Ideoque qualis sit hæc spiritalis regeneratio, & ipsius quale sit primum exordium, docet. Propterea introitus verbo vtitur, dicens: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei,* id est, non habet introitum in Ecclesiam Messiae. Non dicit sicuti prius dixerat, *non potest videre regnum Dei,* id est, assequi & frui beneficio Messiae, quod sensui Caluini conuenientius foret. Quare & mox de ipso exordio renouationis fidelium se loqui docens, ponit antithesim inter carnalem & spiritali generationem his verbis. *Quod natum est de carne, caro est. Quod natum est de Spiritu, Spiritus est.* Christus ergo non solum de ipsa vitæ nouitate & renouatione necessaria informare Nicodemum voluit, sed & de huius nouitatis exordio ipsaque regeneratione. Quæ sane duo multum differunt. Regeneramur semel, *Renouamur* quotidie *de die in diem.* Per regenerationem in statum filiorum adoptionis inducimur; vbi enim filiatio est, ibi vera generatio. Per renouationem opera & actiones filiorum Dei proferimus, & in nouitate vitæ ambulamus.

Regeneratio & Renouatio multum differunt.

Per

Per regenerationem Christum induimus, per renouationem imagini eius conformes efficimur. Adeo non est eadem sententia (vt vult Caluinus) sed longè diuersa quam hic Nicodemo Christus aperuit.

Nunc reliqua videamus. *Idco* (ait Caluinus) *Spiritus & aquam pro eodem posuit. Neque hoc durum aut coactum videri debet.* Cur ita tandem? *Frequens* (inquit) *ac tritus loquendi mos est in scriptura, quum de Spiritu fit mentio, ad exprimendam eius vim, aquæ vel ignis nomen adiungi.* Vide impostoris fraudem. *Aquæ,* (inquit) *vel ignis nomē adiungi.* Sed quid hoc ad rem facit, si ignis nomen spiritui adiungatur, sed non aquæ nomen? Quæ hæc consequentia est, Ignis nomē adiungitur Spiritui S. vt vis eius exprimitur, ergo aquæ nomē similiter adiungi putandum est? Vt Caluini hoc loco coniectura vim haberet, dicere & probare debuit, aquæ nomen Spiritui S. adiungi solere, non autem ignis aut alterius cuiusque rei, nisi fortè vtriusque. Nunc homo vafers quia de aqua probare non potuit (de qua est questio) dicit, *aquæ vel ignis nomen adiungi.* Quod perinde dicitur, ac si probaturus fœminas à Christo ad Apostolatus dignitatem assumptas, sic argumentarer: *Frequens ac tritum est in Euangelio quum de vocatione ad Apostolatam fit sermo, fœminas vel viros vocari.* Certum enim hoc est de viris, & propositio disiunctiua, quæ in altera parte verificatur, vera est. Sic ludit lectorē suum impostor Caluinus. Probaturus de aqua, argumentum adfert de aqua vel igne. Moxque probat de igne, non de aqua.

Impostura egregia.

Hoc ipsum tamen quod de igne probat, quale sit videamus. *Tam* (inquit) *aliquoties habuimus, Christum*

stunt

Impostura nequior cum mendacio coniuncta.

stum esse qui baptizatur in Spiritu S. & igni, ubi ignis nihil diuersum à Spiritu sonat, sed tantum qualis sit eius in nobis efficacia ostendit. Alia hæc & nequior impostura est, quia cū aperto mendacio coniuncta. Prius dixit, *Frequentem & tritum loquendi morem in Scripturis esse, aquam vel ignem Spiritui S. adiungi.* Nunc de solo igne probans, asserit id aliquoties dici: quod si verum esset, non tamen, quod aliquoties dicitur, id frequens ac tritum est. Nunc autem nec aliquoties quidem, sed semel tantum hoc dictum fuit à Ioanne Baptista, tamen bis illud legimus Matth. 3. & Luc. 3. qui eandem Baptistæ concionem referunt: *Ille baptizabit vos in Spiritu S. & igni.* Rursum falsum est, eo ipso vno in loco ignem nihil diuersum à Spiritu sonare. Sonat enim apparitionem Spiritus S. in linguis igneis, de qua Christus Apostolis iam ascensurus in cælum dixit: *Vos baptizabimini Spiritu S. non post multos hos dies.* Ita nihil quàm mentitur ac fallit Calvinus.

Act. 1.

Caluini artes.

Mouet sibi statim futilem difficultatem, quòd in his verbis ignis similem non habet cum Spiritu adiunctionem cum ea quam hoc loco aqua. Ibi enim ignis Spiritui postponitur, hic aqua præponitur; & occurrens huic diuersitati dicit. *Quòd autem hic præponit nomen aque, non multum ad rem interest.* Imò hæc loquutio melius fluit quàm altera: quia scilicet metaphoram sequitur nuda & aperta sententia: ac si diceret Christus neminem esse Dei filium donec per aquam renouatus fuerit; hanc verò aquam esse Spiritum S. qui nos repurgat, & qui virtute sua in nos diffusa vigorem inspirat celestis vitæ, quum natura prorsus aridi sumus. Cui respondemus, non sanè multum interesse siue præponatur Spiritui aqua, siue postponatur, copula interiecta, quia res diuersa vtroque modo significabitur. Alioqui si huiusmodi exceptionibus lu-

dere

dere liceat, innumeras alias Scripturas facile peruertet & deprauabit qui volet. Non est insolens (ait paulo post Calvinus) copulam exegeticè sumi, quum scilicet posterius membrum explicatio est prioris. Iuxta has ergo Caluini regulas, quicquid in Scripturis coniunctiuè profertur, non rerum diuersarum enunciatio, sed rei eiusdem explicatio erit; quoties ita rem accipere contra totius Ecclesiæ iudicium, & omnium Patrum consensum (vt Calvinus hoc loco facit) cuiuscumque libeat. Sic in istis propositionibus, *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit; Qui docuerit homines & sic fecerit, vocabitur magnus in regno celorum; Qui corde crediderit & ore confessus fuerit Christum à mortuis resurrexisse,* & innumera talia, non res diuersæ enuntiabuntur, sed vna & eadem res exegeticè proferetur, & perinde erit siue prius posterioris siue posterius prioris explicatio sit. Ita nihil in diuinis Scripturis ab hæreticorum corruptelaturum erit. Quod addit Calvinus, *Nicodemus inscitiam à Christo merito exprobrari, quòd formam loquendi Scripturæ vsitatam adduxerit, & Christi dictum ex communi Prophetarum doctrina desumptum esse,* hoc totum ad priora illa Christi verba pertinet, *Oportet vos nasci denuo;* non autem ad ista, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. &c.* cui simile aliquid in Prophetis non legitur. Subiungit postremò, *Ac mihi suffragatur contextus.* Nam quum mox rationem Christus subiicit cur nos renasci oporteat, præterita aquæ mentione, solo Spiritu quam exigit vitæ nouitatem constare docet, unde sequitur aquam non esse à Spiritu separandam. Hæc ille. Eodem argumento, baptismum in vniuersum explodere licebit; ex ipso contextu verborum Christi: quia quum prius dixisset, *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit,* postea præterita baptismi mentione dixit; *Qui non crediderit, condemnabitur:* vnde

Regulæ ad corruptelas Scripturas à Caluino adinuētæ.

Alia Caluini regula ad deprauandas Scripturas inuenta.

de

de sequitur fidem & baptismum pro eodem accipi oportere. Cæterum quantum contextus ipse sensui totius Ecclesiæ suffragetur, antea à nobis expositum est. Hæc est impietas Calviniana. Apertissimum & receptissimum verborum sensum in quæstione grauisima derelinquit, non nisi futilibus mendacijs & parologismis, & regulis commentitijs ad totâ deprauandâ Scripturam idoneis subnixus. Sed in hac tam illustri loci corruptela habet Calvinus sibi aduersantes non solum Lutheranos omnes, sed & ipsum Bucerum & Benedictum Aretium Sacramentarios in comment. ad hunc locum.

8. *Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis unde veniat, & quò vadat.*

9. *Sic est omnis qui natus est de Spiritu.*

PROPOSITUM Christi est, ostendere eos qui noua natiuitate spirituali de Spiritu Sancto nascuntur, habere quandam similitudinem & indolem diuini Spiritus; sicut id quod carnali generatione nascitur, carnem & carnalia sapit, quod in superiori sententia dixerat. Quam verborum Christi coherentiam qui rectè aduertit, Spiritum hoc loco pro vento accipi, sicuti recentiores interpretes, & ipse maximè Calvinus accipi volunt, absurdum putabit. Cyrillus quidem, Chrysost. & eum sequenti Theophylactus & Euthymius in hunc locum, Spiritum pro vento exponunt: quam ob causam Græcorum Patrum hanc esse sententiam indefinitè pronuntiat D. Iansenius hoc loco. Cæterum de Spiritu S. hunc locum exponunt alij Patres Græci, ijque grauisi-

mi

mi: Athanas. lib. 1. & 5. de vnica deit. Trinit. Gregorius Nazanz. orat. 5. Theolog. Basil. lib. 5. contra Eunomiū cap. penult. Gregor. Nyss. orat. de S. baptisno. Latini autem Patres ferè omnes hanc sententiam sequuntur, August. in hunc locum tract. 12. non solum eam tenet, sed & alteram de vento refutare contendit. Hilar. lib. 2. de Trinit. Hieron. ad Hedibiam q. 9. Ambros. lib. 2. de fide cap. 3. & de Spiritu S. lib. 3. cap. 11. Gregor. Mag. Moral. lib. 27. cap. 13. Assimilat ergo Christus omnem natū de Spiritu, id est, quemlibet verè Christianum, Spiritui S. de quo renascitur, in tribus Primū quòd sicut *Spiritus S. ubi vult spirat*, & sua dona ubi vult & cui vult distribuit; sic natus de Spiritu liber est in suis operationibus. Vnde Paulus. *Vbi Spiritus Domini, ibi libertas*. Ex hac libertate spirituali quilibet verus Christianus legem implet, (*Plenitudo enim legis dilectio*, quæ est proprium & primarium donum natorum de Spiritu) tentationes superat, & peccata deuitat, (*Peccatum enim vobis non dominabitur, quia nō estis sub lege, vt serui, sed sub gratia, vt liberi*) Diabolū vincit. *Maiores enim est qui in vobis est quàm qui in mundo*) Deniq; omne bonum quod vult operatur, & à Dei charitate nunquam inuitus separatur. Sic ubi vult spirat. Secundo assimilatur Spiritui S. omnis fidelis: quia sicut Spiritus Sancti vox auditur quidem exterius per Prophetas, per Christum, per Apostolos, & alios quos perpetuò mittit, etsi ipse sit inuisibilis; sic hominum spiritualium opera bona & admirabilia foris videntur, vt *glorificetur Pater eorum qui in celis est*, sed dona gratiarum, vnde hæc opera profiuunt, interna sunt & inuisibilia. Hinc sequitur tertium, quòd sicuti nemo scit unde de Spiritu Sanctus veniat, aut quò vadat, id est,

Spiritus
hoc loco
Spiritus
S. signifi-
cat.

Renatus
ex Spiritu
Spiritu S.
in tribus
assimila-
tur.

1.

2. Cor. 3.

Rom. 13.

Rom. 8.

1. Ioan. 4.

2.

Matth. 5.

3.

id est, vias, iudicia, consilia Spiritus S. nemo assequitur; unde Paulus, *Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viae eius!* sic homines huius seculi vident opera iustorum natorum de Spiritu, sed vias eorum nemo nouit nisi qui eodem Dei Spiritu agitur. *Animalis homo non percipit ea que sunt Spiritus Dei: stultitia enim est illi.* Unde & deridet ea. *Prudentia enim carnis, inimica est Deo. Mundus quod suum est amat,* &c. Sic nesciunt unde veniant opera iustorum. Similiter nesciunt quò vadant, quia nondum apparet quid sunt & quid erunt opera iustorum, quantaque mercede retribuenda. Hic est huius loci germanus sensus, qui etiam docet, qui veri & germani sunt Christiani, contra sterilem, nominalem, & imputatiuam hæreticorum iustitiam.

6. *Quod natum est de carne, caro est.*

PERVERTIT hæc verba Calvinus, ut quicquid homo in Christo nondum regeneratus facit, peccatum esse persuadeat: quasi caro pro carne peccati hoc loco accipi debeat, aut quasi in generatione carnali sola caro nascatur, & anima à Deo non infundatur; quæ tamen à carne corrupta veluti vase inficiatur ut carnalia sapiat & appetat, rationis tamen lumine à Deo Creatore ornatur, quæ appetitum carnalem corrigere interdum valeat, etsi non semper. De qua naturæ nostræ per peccatum corruptione vide opus nostrum de Iustificat. lib. 2. Cæterum hic nihil de peccato agitur; & quauis nullum esset in homine peccatum, sed in statu innocentie ageret, verum tamen esset quòd in tota propagatione humana, *quod natum est de carne, caro est.*

est. Propositum Christi solum est, ostendere terminum carnalis & corporalis generationis esse similem principio; & quia principium generationis naturalis est homo, homo quoque est qui generatur.

14. *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat.*

DVPLICITER hunc locum deprauat Calvinus. Primùm absurdissimè exponit exaltationem de qua Christus hic loquitur, Euangelicam prædicationem esse. Sic enim scribit. *Exaltari significat collocari in loco edito, ut omnium aspectui pateat. Id factum est Euangelij prædicatione. Nam quod de Cruce quidam exponunt, contextui non quadrat, & alienum est ab instituto. In hunc igitur finem similitudo exaltati serpentis in deserto adducitur, ut se doceat Christus Euangelij doctrinæ statuendum esse ante omnium oculos, ut quicumque ipsum fide intuiti fuerint, salutem percipiant.* Hæc ille. Cæterum de sua futura crucifixione, & de beneficio redemptionis, quod ad salutem credendum omnibus est, Christum hic loqui; tum similitudo serpentis allata, tum verbum exaltationis efficaciter demonstrat. Sicut qui in serpentem ligno affixum aspiciebant, à moribus serpentinis liberati erant; sic qui in Christum crucifixum credunt, à peccatis suis liberantur. Sic hæc figura & genus & fructum mortis Christi, simulque fidei necessitatem ad viuum exprimit. Exaltationis vocabulū non nisi de Cruce apud Ioan. alij in locis accipitur. *Quum exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum.* Iudæi non prædicabant Christum, sed crucifigebant. Rursum alibi.

Exaltatio
Christi in
Cruce.

Ioan. 5.

DD

Ego

Ioan. 8.

Ego quum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Sed Calvinus hunc sensum delegit vt hæreticum dogma de prædicatione Euangelica peccata credentibus remittère, sicuti nos de Sacramentis loquimur, stabiliret.

Sola fides
& certitudo gratiæ & felicitatis.

Alia deprauatio est in verbo credendi, cui vita æterna tribuitur. Hinc (inquit) constat admirabilis fidei effectus, quia per eam Christum recipimus qualis nobis datus est à Patre: nempe qui nos æternæ mortis reatu solutos vitæ æternæ hæredes efficiat. Cæterum quum fides huic beneficio primum sanè aditum faciat, non tamen sola sine renouatione mentis interna, & sine spiritu adoptionis filiorum Dei hoc beneficiû conferat; huic obstaculo vt occurrat Calvinus, subiungit. *Nondum tamen satis liquet cur & quomodo vitam nobis conferat fides, an quia Spiritu suo nos regenerat Christus, vt viuat in nobis ac vigeat Dei iustitia; an verò quia sanguine eius purgati à peccatis gratuita venia iusti apud Deum censemur. Certum quidem est, hæc duo semper coniuncta esse sed quia hic de salutis certitudine agitur, tenenda præcipuè hæc ratio est, nos idcirco viuere, quia Deus peccata non imputando nos gratis amat.* Falsa & impia doctrina est quam tradit. Fatetur hæc duo semper esse coniuncta, peccata nobis condonari, & Spiritu Christi regenerari, vt viuat in nobis Dei iustitia. Si semper sunt coniuncta, ergo ex vtriusque constat salus nostra, non ex sola remissione peccatorum. Imò ait Calvinus, *quia de certitudine salutis agitur, hæc posterior ratio præcipuè tenenda est.* Vide quomodo fallit ac fallitur. Fallit lectorem nequiter, quum dicit de certitudine salutis hic agi. Non enim de certitudine, sed de principio salutis agitur: non de rota perfectione, sed de eo quod imprimis necessarium est. Agnoscit ipse Calvinus, coniungi necessariò renouationem internam, de qua

Caluini
menda-
simum.

hic non agitur. Ideo (ait Calvinus) nominatim sacrificij fit mentio, quo simul cum peccatis maledictio & mors abolita est. Si ergo de sola abolitione peccatorum hic agitur, & illa sola certitudinem salutis non adfert, (coniuncta quippe esse debet regeneratio in nouam vitam,) euidenter probatur non de salutis certitudine, sed de vna eius parte hoc loco agi. Deinde fallitur ipse turpiter quum dicit, *nos idcirco viuere, quia Deus peccata non imputando gratis nos amat.* Contradicit Christo dicenti: *Ipse Pater vos amat, quia vos me amastis, & credidistis in me.* Ecce amor Dei in nos, non solum quia peccata remittit, sed quia nos Spiritu Christi regenerati amamus Christum, & credimus in eum.

Deinde absurdissimum est, quòd causa vitæ sit priuatio mortis, & non multo magis noua vita veteri succedens. Quis non capit aërem ex tenebricoso lucidum factum, non solum propter fugatas tenebras, sed multo verius propter præsentem lucem lucidum vocari & esse? Sic propter spiritualem regenerationem, quæ nos in homines & filios lucis facit, sumus verè & formaliter filij Dei, Deo grati ac iusti; non solum propter remissa peccata: & in vtroque beneficio constat salutis nostræ certitudo.

Ioan. 14.

Vitæ nouitas magis causa salutis quam remissio peccatorum.

18. Qui credit in eum, non iudicatur.

CONFIRMANT ex his verbis suam solam saluantem fidem hæretici: & verunt Calvinus ac Beza, *Qui credit in eum, non condemnatur*: quum verbum Græcum sit *κρίνεται*, quod propriè significat sententiam accipere, siue approbationis siue condemnationis;

Contra solam fidem saluantem.

DD 2 nom

non *κατακρίνεται*, quod propriè significat condemnationis sententiam accipere. Sed vt *κρίνεται* accipiatur hoc loco pro condemnari, non tamen docet hoc solo nomine à condemnatione liberos omnes esse, quia credunt. Credere in Christum, non est, vel solam fidem habere, & totam doctrinam Euangelicam credere, vel, vt Calvinus hic exponit, *fiduciam & certitudinem salutis concipere*, sed est credendo in Christum tendere, & fidem per dilectionem operantem habere, ac denique regenerationem in nouam vitam coniunctam tenere, vt suprà Calvinus agnoscit. Postremò *non condemnari*, hoc loco non significat ab omni damnationis sententia in perpetuum immunes esse, ac de salute certos (in quo mirificè falluntur hæretici) sed hoc solum significat, ab illa damnationis sententia liberari credentes in qua nati sunt, vt non sint iam amplius filij iræ, sed filij Dei, accepta videlicet remissione peccatorum, & gratia renovationis donati. Sic enim Deus credentes non iudicat, id est, actum iustitiæ in eos non exercet, relinquens eos in statu perditionis; sed illis miseretur, & actum misericordiæ exercet, vocans in statum adoptionis filiorum Dei, & faciens illos filios acquisitionis. Denique non iudicatur aut non condemnatur qui credit, quia transit à morte ad vitam, nec manet in statu damnationis. Hunc sensum genuinum a literalem alia Christi verba manifestè docent. Infrà Ioan. 5. *Qui credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium non venit, sed transit à morte in vitam.* Hæc est prima gratia credentibus data; cum qua & in qua gratia si perseverant, tunc certo saluantur, & finaliter non condemnantur.

Matth. 10

Heb. 3.

Qui enim perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et Paulus: *Participes Christi effecti sumus: id est, transiui-*

mus

mus à morte ad vitam, & in iudicium non venimus, & habemus vitam æternam in spe & in radice, *si tamen initium substantiæ eius*, id est, inchoatam in nobis fidem, quæ est *substantia rerum sperandarum*, Heb. 11. *vsque ad finem firmum retineamus.* Hoc sensu qui credit in Christum, non iudicatur, id est, ad misericordiam nõ ad damnationem vocatus est. Sic infrà Ioannes Baptista quum dixisset, *Qui credit in filium, habet vitam æternam*; quo sensu hoc dixerit, à contrario demonstrat: *Qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum*; id est, manet in statu iræ & damnationis in qua natus est, non liberatur ab illa ira, vt sit filius & hæres vitæ æternæ, sicut ille qui credit liberatur. Sed hæc liberatio non est adhuc nisi *in spe gloriæ filiorum Dei*: quæ spes probatione, quam adfert tribulatio, roboratur, & perseverantia finali concluditur. Rom. 4.

36. *Qui credit in filium, habet vitam æternam.*

HIC iterum sua toxica admiscet Calvinus, & sanctum Euangelium pestilenter corrumpit. *Quòd vitæ (inquit) causa vocatur fides in Christum, inde colligimus in solo Christo vitam contineri, neque eius aliter nos fieri compotes quàm Christi gratia.* Sana hæc est & salutaris doctrina: quia quicquid ad vitam æternam consequendam requiritur, non nisi per Christi gratiam nobis confertur. Sed hoc melle vbi suos allexit lectores, mox admiscet toxicum. *Sed non conuenit inter omnes quomodo, ad nos perueniat Christi vita. Quid enim ita accipiunt, quoniam credendo Spiritum recipimus, qui nos in iustitiam regenerat, nos eiusmodi regeneratione salutem consequi.* Sic sanè tota Scriptura Euangelica &

Sola fides reijcitur.

Caluini artes.

Apostolica docet. Quid hic Calvinus? Ego autem quamvis hoc esse verum fatear, fide nos renouari, ut Spiritus Christi nos regat, primo tamen loco considerandam esse dico gratuitam peccatorum remissionem, qua fit ut Deo accepti simus. Dico item, in hac sola totam salutis fiduciam & fundatam esse & consistere: quia non aliter iustitia nobis coram Deo imputari potest, nisi dum peccata nobis non imputat. Hæc ille. Hoc eris toxicum est, quo vix pestiferum magis apparari potuit. Affirmat sic fide nos renouari, ut Spiritus Christi nos regat, quæ prophana & Scripturis insolens loquutio est. Non enim fide nos renouari, vsquam Scriptura dicit; sed Spiritu Dei nos renouari, passim Scriptura affirmat. Hic autem Spiritus Dei renouans ac regenerans in nouam iustitiam, iam credentibus datur, nec fidei donum (quod iam acceptum est ut initium nouæ creaturæ in Christo) sed charitatis donum largitur, ut fides per charitatem operans nouam in Christo creaturam perficiat. Quare apud Paulum synonyma hæc duo sunt, *Fides per dilectionem operans*, & *Noua in Christo creatura*. Spiritu igitur Dei renouamur, ut, illo Spiritu nos regente, ambulemus secundum spiritum, non secundum carnem; in nouitate vitæ, non secundum veterem hominem. Sed quicquid hac de re sit, primo loco (ait Calvinus) *consideranda est gratuita peccatorum remissio, qua fit ut Deo accepti simus*. Ordine quidem generationis primū locum illa habet, sicut antecedit veteris formæ priuatio nouam inductā. Sed ut fiat in Christo noua creatura, in ordine perfectionis prima est charitas, quæ nouam creaturam perficit, & facit acceptum Deo; quod sola peccatorum remissio sine nouo charitatis diuinæ habitu, qua & proximū diligimus, & peccatū odimus, non facit.

At non contentus Calvinus hac impostura & astutia

Non renouamur fide, sed Spiritu Dei. Tit. 3. 2. Cor. 4. Coloss. 3.

Gal. 5. 6. & 6. 15.

Peccatorum remissio incipit non perficit iustitiam.

astutia, nequitiam adiungit, dicens in hac sola remissione peccatorum totam fiduciam & fundatam esse & consistere. Sed huic nequissimæ audaciæ diserta diuinæ Scripturæ verba opponimus. a Si cor nostrum nos non reprehenderit, fiduciam apud Deum habemus. Et iterum. b Si Spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et rursum. c Si permanseris in bonitate: alioquin & tu excideris. Et adhuc. d Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmas, & arbores, &c. Denique innumera huiusmodi sunt quæ salutis spem, fiduciam, & certitudinem, non in sola peccatorum remissione, ut peccati aduocatus Calvinus affirmat, sed in obedientia mandatorum Dei, in cordis puritate, in mortificatione carnis, in perseverantia boni operis collocant.

Sed pulchrum est aduertere, quo tandem argumento hanc pestilentem sententiam vel dementiam potius suam impius Calvinus confirmat. Quia (inquit) non aliter iustitia nobis coram Deo imputari potest, nisi dum peccata nobis non imputat. Hoc est dicere, quia hæreticum meum dogma, de imputatiua iustitia, aliter stare non potest. Sic ex vno principio hæretico quod sibi concedi vult, & nemo orthodoxus concedere potest, alteram propositionem suam hæreticam confirmare contendit. Sic non ex sensu Scripturarum suam sententiam, sed ex sua sententia Scripturarum sensum confirmat ac probat. Ecclesia verò Catholica imputatiuam iustitiā, quæ nec in Scripturis vsquam nec apud Patres Ecclesiæ legitur, in sensu Calviniani penitus execratur & damnat. Manet igitur firmum, eum qui credit in filium Dei, habere sanè vitam æternam, quia ad eam adipiscendam ius ac titulum habet, factus adoptionis filius non per ipsam solam fidem, sed per alia etiam Spiritus S.

Fiducia tota non est in remissioni peccatorum. ai. Ioan. 4. b Rom. 8. c Rom. 11. d Ioan. 15. Calvinus peccati aduocatus.

Rom. 6.
& 8.
Gal. 5.
& 6.
Rom. 8.

dona quæ credentibus dantur, quæ non solam remissionem peccatorum conferunt, sed *nouam creaturam in Christo* faciunt, vt ambulās *in nouitate vitæ, & secundum spiritum, non secundum carnem*, sic demum extra damnationem sit, & viuat Deo. *Si enim Spiritu facta carnis mortificauerimus, viuemus. Si autem secundum carnem vixerimus, vtcunq; credentes & præteritorum peccatorum venia donati, moriemur.*

IN IOANNIS CAP. 4.

14. *Aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*

Operum
gratiæ
dignitas.

Institue.
lib. 3. c. 15
num. 3. &
cap. 17.
num. 3.
In Com-
ment. in
hunc lo-
cum.
Tit. 3.

Duæ aque
fontana
& deri-
uata.

Joan. 7.

DO C E T hic locus vim & dignitatem operum gratiæ quæ procedunt à Spiritu Sancto, contra impios horum temporum hæreticos, qui hanc vim & dignitatem ad eum negant, vt omnia opera Spiritus Sancti *in filiis Dei quantumcunque perfectis penitus immunda, adeoque peccatis potius quam virtutibus accensenda* (sunt impij Caluini verba) esse pronuntient. At loquitur hic Christus de Spiritu Sancto quem daturus est credentibus, quod & ipse hoc loco Calvinus agnoscit. *Aqua* (inquit Christus) *quam ego dabo ei, sup. bibenti ex illa, & Spiritum Dei in se accipienti, (quem per lauacrum regenerationis effundit abunde) fiet in eo fons aquæ; id est, fons donorum & gratiarum: duas enim aquas ponit, vnam fontanam seu fontis instar, quia principium & plenitudo gratiarum omnium est, ipsum videlicet Spiritum Sanctum; alteram ab eo deriuatam ac fluentem, quam alibi vocat flumina aquæ viuæ fluentia in cordibus credentium, quæ sunt ipsa dona virtutum & gra-*

& gratiarum quibus filij Dei donantur; *salientis in vitam æternam: id est, quæ gratiarum & donorum aqua cordibus piorum infusa, saliet in vitam æternam. Querimus hic ab hereticis horum temporum: Quid est salire in vitam æternam? Calvinus nihil aliud illis verbis significari vult, quam huiusmodi gratiarum ac donorum perpetuitatem ac stabilitatem. Continua (inquit) notatur irrigatio quæ in hac mortali & caduca vita cælestem in illis æternitatem fouet. Non ergo ad breue tempus in nos fluit Christi gratia, sed se vsque ad beatam immortalitatem diffundit, quia fluere non desinit, donec vita incorruptibilis, quam inchoat, suis omnibus numeris constet. Sed iuxta hunc sensum, 1. non erat dicendum, salientis in vitam æternam, sed salientis, vel fluentis potius, in æternum: sic enim perpetuum & stabilem eius fluxum notaret. De- 2. inde in priori sententia stabilis hæc & continua irrigatio gratiarum Christi significata est, vbi Christus dixit: *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.* Ad quæ verba Calvinus: *Vult (inquit) Spiritum S. scatebram esse perpetuo fluentem, nec esse periculum vt exarescant, qui spirituali gratia renouati sunt.* Aut ergo in his verbis plus dicit Christus, aut priorum verborum inanem & insuetam repetitionem facit. Et quidem multo plus eum dicere, 3. ipsa verba conuincunt. Illic enim de effectu aquæ quam daturus erat, quoad eius perpetuitatem, dixit, *non sitiet in æternum: quia acceptus semel Spiritus S. quantum ex se est, tollit sitim in perpetuum; sitim, inquã, siue peruersam ac præposteram rerum noxiarum (qualis febricitantium est) terrenarum videlicet & carnalium, siue rectam & ordinatam rerum diuinarum & spiritualium, quatenus ad salutem necessaria sunt. Nam sitis & desiderium maioris perfectionis in hac vita non ex-**

Quomo-
do Spiri-
tus S. tol-
lit sitim.

stinguitur : nec etiã prorsus in altera vita, vbi sa-
 rietas non est quæ fastidium parit, sed cum aliquo
 semper desiderio coniuncta, quæ ipsam sitim iu-
 cundiores facit. Illic igitur in prioribus verbis
 docet Spiritum S. tollere sitim qualẽ dixi in per-
 petuum, quantum ex se est. Nam quantum ex parte
 hominum est, quorum lubrica & incerta volũtas
 est, quia illi redeuntēs frequenter ad vomitum
 excutiunt Spiritum Sanctum, redit iterum illa si-
 tis aut peruersa aut ordinata quam dixi, vbi pro-
 fugus à patre filius *in seipsum reuertit* incipit. Hic
 verò & in his verbis docet Christus alium esse.
 tum aquæ quam daturus erat, nempe vt fieret
 in bibente illam *fons alterius aquæ*, non solum per-
 ennis & continuus, sed admirabilis præterea effi-
 cacie, *salientis* videlicet *in vitam æternam*: id est, eum
 in quo est, salire facientis (neque enim ipsa dona
 per hanc secundam aquã signifiata per se saliant
 aut operantur, sed operari faciunt, & operationũ
 sanctarum principia sunt, tametsi, vt sic loquar,
 principiata & secundaria) *in vitam æternam*, id est,
 talia opera & virtutes sanctas producentis, quæ
 hominem ad vitam æternam perducant: siue per
 modum meriti, siue per modum simplicis iustitię,
 hoc loco non inquirimus: satis nunc erit osten-
 dere, *aquam salientem in vitam æternam* ex fonte Spi-
 ritus S. profluentem, esse aquam quæ eum, in quo
 est, salire facit, id est, efficaciter perducit ad vitam
 æternam. Vtus est Christus verbo *salienti*, vt osten-
 deret huius aquæ efficaciam certissimam, quæ nõ
 solum pertingit aut de facto peruenit ad beatitu-
 dinem; sed quæ sua quadam energia, efficacia, &
 imperu (qualis in salientibus est, longè alia quàm
 in ambulatibus, aut quoquo modo incedenti-
 bus) ad eam hominem perducit. Ab impetu quip-
 pe &

Luc. 15.

Salientis
 in vitam
 æternam.

pe & virtute principij seu fontis sui, Spiritus San-
 cti, cui nos hæc alterius aquæ dona coniungunt,
 habet hæc aqua, habent hæc dona & gratiæ cre-
 dentibus infusæ, vt eos ad Deum perducant,
 Deoque ac vita æterna dignos faciant. Sumpta
 est metaphora ab aqua materiali, quæ tantum ad-
 scendit quanta est altitudo principij à quo ema-
 nat. Sic dona Spiritus Sancti, quia ab eo proce-
 dunt, ad eum ipsum eiusque fruitionem hominẽ
 conscendere faciunt. De diuini Spiritus efficacia
 hoc in loco à Christo significata, vide latius &
 vberius disputata in Promptuarij Catholici par-
 te Quadragesimali, in Feria 6. hebdom. 3. Quia
 enim ad præsentis literæ explicationem ea non
 faciunt, ea hoc loco non repetimus.

20. *Patres nostri in monte hoc adorauerunt, & vos
 dicitis quia Hierosolymis est locus vbi adora-
 re oportet.*

Q V I A hæc mulier Patrum veteris testa-
 menti factum de cultu Dei in monte
 Samariæ contra Christum præposterẽ
 protulit, bonus Calvinus pulchrũ sibi argumen-
 tum nactus visus est, vt omnem in vniuersũ Pa-
 trum & Magistrorum Ecclesię Christi authorita-
 tem labefactaret; nostramque in illorum factis ac
 dictis vel imitandis vel in veritatis antiquę testi-
 monium proferendis diligentiam in vniuersum
 condemnet. Qua in re perinde facit ac si nullas
 Scripturas pro veritate proferendas quisquã dice-
 ret, eo quod diabolus illas contra Christũ impiẽ
 & præposterẽ protulit. Sed audiamus superbi ho-
 minis ad hunc locum hac de re verba. *Hic locus (in-
 quit) insigni documento est, quàm præposterẽ faciunt, qui
 post hæc*

SS. Patrũ
 imitatio
 & allega-
 tio defen-
 ditur.

posthabito Dei mandato se conformant ad Patrum exempla. Illi haud dubie præposterè faciunt qui Dei mandatum Patrum exemplis postponunt: quod nemo Catholicus facit. Cæterum Catholici Patrum exempla imitantes, non illa Scripturis aut Dei mandato anteponunt; sed quid doceant Scripturæ, & quid iubeat Deus, malunt à Patribus discere quàm à Caluino; ab Ecclesiæ Magistris antiquissimis & tam eruditionis quàm sanctitatis nomine celeberrimis, quàm ab vno nouello hæretico, & indocto (quod frequentes eius contradictiones demonstrant) & impio, quod detestandæ eius hæreses, maxime de Deo authore & impulsore peccati, (vt olim demonstrauimus) ad oculum loquuntur. Audiamus tamen petulantis hominis accusationem; & si quid ea pōderis ac momenti habeat, dispiciamus. *Notandum* (inquit) *est quot modis hic peccare soleat mundus.* Bonus Calvinus aut extra mundum aut de mundo non est: nisi fortè & idem peccet sicut solet mundus. *Sæpe* (inquit) *contingit vt sine delectu pro Patribus maior pars sequatur qui minimè omnium habendi erant Patres.* Si qui ita peccant, Patrum authoritati nihil hoc derogat, sed eorum temeritatem arguit qui pro Patribus habent qui non habendi erant. Multi olim pro Scripturis habebant quæ apocrypha erant: quod Scripturarum iustam authoritatem nihil imminuit. *Ita hodie Papiſtas videmus, quum inflatis buccis Patres decantant, nullum Prophetis & Apostolis locum dare.* Putidum mendacium impostore hæretico dignū. Sic Patres allegant Catholici, vt Scripturis Prophetis & Apostolicis primum semper concedat locum. *Vbi autem paucos nominarunt honore dignos, coaceruare ingentem hominum sui similitum cateruam, vel saltem descendere ad corruptiora secula, quibus et si nondum tam*

Patres non Dei mandato sed hæreticorum placitis anteponuntur.

In opere de Iustificat. lib. 1 1

Caluini putidum mendacium.

crassa

crassa barbaries inualuerat, religio tamen & doctrinæ puritas multum declinauerant. Bene est quod saltem aliquos Patres honore dignos cedere dignatur. Quæ sit alia ingens caterua, conijciendum lectori relinquit, ne, si eos nominaret, in promptu esset exceptio. Cui hoc vnum respondemus, in illa caterua non alios esse nisi qui Patres illos honore dignos in eadem doctrina ac fide imitari fuerunt. De seculis corruptioribus quod garrit, in nullius seculi Patribus vera hætenus vacillauit fides: nisi aut nullam tunc Christi Ecclesiam, aut sine legitimis Patribus Ecclesiam fingat. Est autè hodiernum seculum omnium quæ hætenus fuerunt, ad fidem ac religionem quod attinet, propter grassantes sine numero hæreticos, corruptissimum. *Ergo tenendum est sedulo discrimen, ne Patres censeantur, nisi quos constabit fuisse Dei filios: deinde qui pietatis suæ excellentia hunc honoris gradum promeriti sunt.* Tenendum quoque sedulo discrimen est, ne Scriptura Canonica censeatur, nisi quam constabit diuinitus fuisse inspiratam: deinde quæ doctrinæ suæ excellentia hunc honoris gradum promerita sit. Sed nec propterea aut Patrum, aut Scripturæ, ea, quæ cuique debetur, labefactatur authoritas.

Frequenter etiam in eo peccatur, quod temere ex Patrum factis communis lex statuitur. Frequenter quoque in eo peccatur, quod ex sanctorum factis in Scriptura commemoratis communis lex statuitur. Nam quia Elias sacerdotes Baal magno numero interfecit, licere sibi hodie Calvinistæ putant sacerdotes Catholicos mactare: & quia Abraham cum ancilla Agar cōsentiente Sara coniuge concubuit, Calvinianæ ancillæ morosas se habere dominas conqueruntur, quod quum illæ steriles aut

aut vetulæ sint, cum heris suis dormire non permittantur. Nihil fingo, sed quod in nostra Anglia gestum scio. Taceo alia pudoris & modestiæ causa. Nihil hoc tamē vel Scripturarum vel Patrum iustam reputationem immunit.

*Vulgus enim non satis honoris se Patribus habere putat, nisi eos eximat hominum numero. Sic quidam Evangelici fratres non satis honoris se diuinis Scripturis habere putant, nisi omnia in illis conscripta ipsi quoque sine discrimine imitentur. Ita dum nobis in mentem non venit homines fuisse qui labi poterant, vitia virtutibus promiscuè miscemus: unde sequitur pessima in viuendi ratione confusio. Nam quum ad legis regulam examinanda sint omnia hominum facta, trutinam ipsam suis ponderibus subiicimus. Denique ubi tanti fit Patrum imitatio, impune post eos se peccare mundus putat. Totum hoc ex præpostera quoque Scripturarum lectione accidit interdum, vt vix pro vitijs habeantur quæ à Sanctis viris vel malè perpetrata, vel in figura gesta legunt, aut ab alijs lecta audiunt. Sic propter Dauidis adulterium & homicidium electorum peccata excusantur: & duas sorores ducere exemplo Iacob, aut seipsum interficere exemplo Sampsonis, aliqui malè fani * hæretici se posse arbitrati sunt. Nectamen vel Scripturarum lectio, vel Sanctorum Patrum pia & prudens imitatio, propterea explodenda est. Et Patres quidem homines fuerant, qui labi poterant. Calvinus similiter & Lutherus homines, opinor, fuerunt, qui multo probabilius & labi, & decipi, & toto celo à veritate ac pietate aberrare poterant, turpissimèque aberrarunt. Calvinus a tamē, vt eum sui imitentur, adeo libèter semper tulit, vt neminem sibi contradicentem ferre potuerit. Lutheri b verò illa superbissima vox est, Ego in hoc libro non contuli,*

* Gnostici
& Circuncelliones.

a Bolsecus
in vita
Caluini.
b In fine
libri de
seruo arbitrio.

sed asse-

sed asserui & assero: & penes nullum volo esse iudicium, sed omnibus suadeo vt præstent obsequium. Et iterum. Scio me mea dogmata habere de celo.

Tertium vitium est (ait Calvinus) praua æmulatio, 3. ubi scilicet nec eodem præditi spiritu, nec eodem instructi mandato, trahimus in exemplum quod aliquis Patrum fecit. Quid hoc tertium à secundo differat quod proxime posuit, nec ipse Calvinus distinguet vnquā, nisi quod ibi imitationem dixit, hinc æmulationem prauam vocet. Sed quid ex eo inferat videamus. Ex hoc fonte fluxisse bonam partem veteris monasticæ fæbuntur qui prudenter veterum scripta expendunt. Laudo Calvinum ingenuitatem. Si enim veteres Monachi à suis maioribus sua instituta acceperunt, eosque imitati sunt; profectò nec res noua est monasticæ vitæ institutum (vt clamare solent hæretici) nec veteres Monachi sua aliqua inuenta amplexi sunt, sed à probatissimis Patribus ea hauserunt. Laude hoc dignum, non vituperio, nemo æquus negabit. Ergo (ait Calvinus) nisi sponte errare libeat, semper videndum est quo quisque spiritu donatus sit, quid ferat cuiusque vocatio, quid singulis conueniat, & quid singulis sit mandatum. Bonus Calvinus, quod semper in Ecclesia Catholica accuratè seruatum est, nunc demum quasi nouus de celo Magister, alios se docere posse arbitratur. Quis nescit in Ecclesia Catholica ordinem hierarchicum esse, vt, ad pietatis studium quod attinet, nec nouum aliquod institutum à pluribus suscipiendum sine iusta auctoritate & stricto examine approbatum aliquando fuerit, nec priuatæ personæ singulare aliquod vitæ genus sine Patrum suorum spiritualium ac Superiorum approbatione aggredi vnquam potuerint? nihil ergo ad rhombum hæc omnia. Videamus reliqua.

Mute

Huic tertio vitio affine est aliud, confusio scilicet temporum, dum posterius in Patrum exemplis occupati, diuersam agendi legem sibi à Domino præscriptam esse non cogitant. Hoc si ita est, iam ad primam accusationem redit, de ijs qui posthabito Dei mandato ad Patrū se exempla confirmant. Cui quod antea responsum est, hic quoque satisfaciet. Sed aliquid in specie dicturus Calvinus est. Audiamus. Huic (inquit) inscitia acceptum refertur debet immensa ceremoniarum congeries, quibus obruta est Ecclesia sub Papatu. Hæc adhuc indefinita accusatio est, quia nec ceremonias designat quæ spirituali huic viro displicent, nec ex qua parte stet illa congeries ostendit. Sed dolosus versatur in generalibus; & Caluino magis ex re visum est dolo agere, quàm in sinceritate veritatis & honestatis. Audiamus adhuc cætera.

Statim ab Ecclesie exordio in hac parte peccari ceptum est, quia plus valuit stulta Iudaismi affectatio, quàm decebat. Habebant Iudæi sua sacrificia. Ne tali pompa carerent Christiani, inuentus est immolandi ritus. Quasi verò deterior futura esset Christianæ Ecclesie conditio, si cessassent omnes umbræ quibus offuscari poterat Christi claritas. Hic instituitur veteris Ecclesie accusatio. Sed primū totam actionem reijcimus vt nefariam conspurationem, iuri humano atq; diuino repugnantem. Non est audiendus filius contra patrē, aut seruus contra dominum, in ijs quæ ius paternum, aut domini prærogatiuam concernunt. Non est discipulus supra magistrum, neque seruus maior domino suo. Calvinus aut filius & membrum Ecclesie est, aut extraneus, hospes, & aduena. Si filius, aut membrum, non est audiendus contra Patres & Capita Ecclesiarum Christi. Si extraneus & aduena, eius accusatio contra domesticos fidei multo magis reijcien-

Veteris
Ecclesie
accusatio
multis de
causis re-
ijcienda.
Matth. 10

1.

reijcienda est. Deinde iuxta Apostoli regulam, *2.*
Aduersus presbyterum accusatio recipienda non est, nisi sub *1. Tim. 3.*
duobus aut tribus testibus. Calvinus ergo contra totum presbyterium veteris Ecclesie solus arguens & absque testibus, non audiendus sed castigandus est. Rursum, Actio sequitur forum rei. Si veteris *3.*
Ecclesie Patres reos constituere Calvinus vult, non eos apud tribunal suum, sed apud tribunal Christi, quod in terris aliud non est quàm Ecclesia Christi, conuenire debet. Nunc homo impius, & audax, actorem & Iudicē agit: accusat, & condemnat. Nullam Ecclesiam sed seipsum audit. Postremò quid erit in religione firmum, quid constans, quid certum, si totius veteris Ecclesie *4.*
ab ipso eius exordio (sic enim loquitur) *praxis, idque in toto externo cultu, post tot secula, argui, reprehendi, superstitionis & affectati Iudaismi damnari possit? An non eadem libertate quilibet alius hæreticus quodlibet fidei dogma, quantalibet omnium Patrum ab ipso Ecclesie exordio confessione firmatum, conuellere, arguere, & condemnare poterit? Quare hac in re Calvinus nihil nisi suam dementissimam insaniam pio & prudenti lectori prodidit. De illis enim dubitare* (multo magis illa *affectati Iudaismi damnare) quæ tota per orbem frequentat Ecclesia, insolentissimæ insanie est,* ait S. Augu- *Epist. 118*
stinus, vir (ni fallor) Caluino modestior & fide dignior. Sic ipsam (vt dixi) Actionem, vt improbi hominis nefariam conspurationem, meritò reijcimus. De re verò ipsa, mox in alio huius Euangelij loco dicetur.

Iam ad recentioris Ecclesie accusationem descendit, & ait. *Sed postea logius erupit, ac sine modo grassatus est furor.* Furiosa est insani cerebri declamatio, nulla ratione subnixâ, nullo argumēto firmata.

E E ta. Con-

Infrâ cap.
pres. v. 23.
Recentioris Ecclesie accusatio reijcitur.

ta. Cōcludit tandē. Ergo ne hic labamur, semper ad præsentem regulam attentos nos esse oportet. At quæ est hæc præfens regula? Attendat Lector, ne se inanibus verbis falli patiatur. *Olim* (inquit) *sufficiens, luminaria, vestes sacrae, altare, vasa, & similes ritus* Deo placebant. Nempe quia obedientia nihil habet gratius vel magis pretiosum. Nunc à Christi aduentu mutata est ratio. Qui sic Caluine, aut vnde id probas? Ne vno quidē verbo probat impostor à Christi aduentu mutatam esse rationem, vt nunc ceremonijs externis in cultu Dei externo non sit opus. Sed suam nudam ac simplicem assertionē, totius accusationis fundamentum ponit. Suam nudam ac simplicem assertionem, *præsentem regulam* vocat, ad quam attentos nos esse oportet. Post omnē declamationem tam contra veterem quàm contra præsentem Ecclesiā, quum ad rem & punctum venit, quo accusationis totius causa, ratio, fundamentum constitui debet, nihil adfertur aliud, quàm nuda & simplex affirmatio. Atqui qua ille facilitate mutatam iam esse in Christi aduentu rationem affirmat, vt altaria, quæque eò pertinent, locum amplius in Ecclesia Christi habere non debeant, eadem facilitate horum nos illi negamus: & negantē habemus nobiscum vniuersam Ecclesiā Christi tam veterem ab ipso eius exordio quàm præsentem. Nec negamus tantum, sed & ex Apostolo probamus, discretis verbis dicente. *Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt. Si altare, sufficiens quoque, luminaria, vestes sacras, vasa, & similes ritus eò pertinentes.* Cæterum de re hic non disputamus, nec disputandi locus est. Caluini tantum aduertenda improbitas, impudentia, impietas, qui post tam longam accusationē tam in genere quàm in particulari, tam grauem, tam acerbam,

Caluini
fundamē-
tum, pro-
pria asser-
tio.

Heb. 13.

ham, quum ad causæ firmamentū venit, nihil quàm lectorem ludificat. Perpetuus hic illi mos est. Audaciter asserit, confidenter accusat, copiose concludit. Nihil omnino probat, nihil confirmat. Caluinus Hoc est impostorem ac seductorē agere, & vt A-
postolus dicit, *in astutia & nequitia circūuenire.* Quare iterum post nudā & simplicē assertionē suam fortissimē concludit. Ergo quid nobis in Euangelio præscribat Christus, considerandum, ne temere sequamur quod sub lege Patres seruauerunt. Nā quæ tunc fuit pia sacrorum observatio, hodie secleratum sacrilegium foret. Quid in Euangelio præscribat Christus, & quàm late patet docendi potestas Ecclesiæ magistris in Euangelio data, & quatenus externis ritibus Deus colendus sit, ipsa nos Ecclesia docere debet & docuit, non Caluinus, non alius quilibet post tot secula nouellus magister. Lippis ac tonsoribus in Ecclesia Catholica notum est, ceremonias Ecclesiæ non ex imitatione Iudaica magis quàm Ethnica, sed ex Apostolorum & Apostolicorū virorum pia institutione promanasse. De qua re mox plura dicemus in postremo huius Euangelij loco. Nam de ipsa SS. Patrum saluberrima & necessaria auctoritate, & quatenus ea valeat, & quousq; se extendat, in opere nostro de Principijs fidei iam olim late diximus. Lib. 7. cap. 12. & seqq.

22. Vos adoratis quod nescitis : nos adoramus quod scimus.

Locvs impotentem Caluini calumniam, Intentiones bonæ frustra impugnantur. qua Catholicos ad hæc verba grauat, paucis repellendi. Hoc (inquit) fulmine concidunt bonæ omnes intentiones quas vocant. Habemus enim homines nihil posse quàm errare, vbi sua eos regit opinio sine verbo aut mandato

EE 2 Dei.

Dei. Nā Christus personā & causam gentis suæ suscipiens, Iudeos longè à Samaritanis distare docet, & hoc vno eos prestare, quòd æternæ salutis fœdus cū illis pepigerat Deus: & quòd non incognitum aliquod numen, sed Deum vnum adorant, qui se illis patefecit, & à quo sunt in populum adoptati. Obseruanda est collectio Caluinianæ absurditas pariter & impietas. Absurda & insulsa hæc collectio est: Samaritani quia cum vero Deo falsos Deos colebant, nec vllam habebant religionis suæ certam regulam ac normam, videlicet nec Scripturas (nisi solum Pentateuchum), nec sacerdotes legitimos & à Deo millos, nec certa & legitima sacrificia aut festa à Deo instituta, sed in 4. sectas (Sebnæos, Corthenos, Dositheos, Ethenos) diuisi, tam sacrificia immutabant quàm festa transferiebant, prout cuique sectæ visum erat, & à solo diuini cultus loco ac templo abhorrebant; has & alias ob causas, adorabant quòd nesciebant, id est, in toto Dei cultu aberrabant: ergo Christiani Catholici nullas bonas intentiones habere possunt, nisi quæ in Dei verbo aut mandato scripto continentur. Hæc est enim ex illis verbis, Vos adoratis quòd nescitis, Caluini conclusio. Cuius absurditas in simili apparebit. Qui ambulat in tenebris, ambulat quòd nescit: ergo qui ambulat in lumine, nisi lucernam manu gerat, ambulat quoque quòd nescit. Christiani quippe Catholici, & fide iam ac Spiritu Dei donati, ambulant in lumine, aguntur Spiritu Dei, habent ductores quos Deus illis dedit. Scripturarum lucerna non semper opus habent. Multa pietatis opera vel ex Spiritu Sancti solo instinctu, vel iuxta ductorum suorum ac Pastorum consilia, absque expresso in Scripturis mandato Dei, piè ac laudabiliter exequuntur. Quorum nisi in ipsis Scripturis multa occurrerent exempla (quæ

Epiphani. hæc. 9.

Caluiniana absurditas in simili demonstratur. Rom. 8.

in Promptuario nostro Catholico enumerauimus) fingi hoc à me videri posset. Nunc autem ex bonis filiorum Dei intentionibus (quibus se hostem Calvinus profiteretur tum hoc, tum alijs in locis) quæ vel non expectato Dei mandato spontaneas Deo oblationes & hostias spirituales faciunt, vel præter & ultra ipsum Dei mandatum in Scripturis positum (quod frequenter necessaria sola præscribit) opera supererogationis præstant, innumera bona opera Deo gratissima procedunt. De quibus in Promptuario nostro Morali semel atque iterum disseruimus. Ut ipsemet Calvinus hunc suum commentarium in Euangeliū Ioannis, in Harmoniam trium Euangelistarum, in omnes Apostolicas Epistolas conscriberet, in quo (quæso) verbo aut mandato Dei scripto fundatur? aut vbi mandatum in Scriptura accepit? An negabit tamen aut videri non volet ex bona intentione ad Dei gloriam & proximi vtilitatem se ea omnia scripsisse? Negare etiam poterit absque vlllo Dei verbo aut mandato in Scripturis posito ad illa opera animum applicuisse? Cur ergo cæcus hæreticus in alijs tam multis piorum bonis operibus ac laboribus easdem bonas intentiones non aduertit? Cur eas reprehendit, & hominum impiorum, qui verum Deum ignorant, cæco cursui assimilat? Omnes à vero Dei cultu alieni, ut isti Samaritani, ut pagani, ut hæretici, adorant quòd nesciunt: nec eos iuuare possunt bonæ aliquæ intentiones, quia sine fide impossibile est placere Deo, & Spiritum Dei non habent à quo agantur. At verò pijs & Catholici Christiani, Christo Capiti in suo corpore, quod est Ecclesia, adherentes, ideoque Spiritum Christi qui in corpore eius est, & extra corpus eius non est, in sese habentes, id adorant quòd sciunt, in Dei cultu

In Dom. infra Oct. Natiuit. Dom.

Domin. 1. post Epiphani. rex. 1. Domin. Pasch. rex. 2. Dom. 4. post Pent. rex. 2.

Heb. 10.

non aberrant, tamen extra Scripturæ terminos multa bona in Scripturis non præscripta operentur; & eorum bonæ intentiones plurimum eos iuuant, multaque præclara opera Deo grata, proximis utilia, proferunt. Ex quibus efficitur non absurdam modò, sed & impiam (vt dixi) collectionem hanc Calvinianam esse. Quare quod iterum hoc loco repetit & ingeminat, eadem impietate laborat. *Quantumuis* (inquit) *in sua pertinacia sibi blandiantur & plaudant, qui ex sensu suo vel hominum traditionibus adorant Deum; hæc una vox de caelo detonans, quicquid se habere putant diuinum & sanctum, prosternit. Itaque vt Deo probetur nostra religio, necesse est vt in scientiam ex eius verbo conceptam recumbat.* Quadrant hæc verba optimè in ipsum Calvinum, omnèsq; sectarios, qui *ex sensu suo* (non ex sensu Ecclesiæ, non ex sensu & consensu Sanctorum Patrum, contra quos modò Calvinus declamauit, non ex sensu Sacrorum Conciliorum) & *ex hominum traditionibus*, Lutheri, Bucerii, Zvinglij, & aliorum placitis, Deum adorant, Scripturas exponunt, dogmata fabricant, cultum instituunt. Isti omnes *adorant quod nesciunt*. Istorum religio non recumbit in scientiam ex verbo Dei conceptam, sed in scientiam ex proprio cuiusque cerebro natam; ad quam postea Dei verbum contorquent, vt in nostris, fauente Deo, Antidotis Euangelicis & Apostolicis toti orbi manifestum fiet. Catholici verò, quorum hic bonas intentiones extra scripturæ verbum impugnat Calvinus, *nec ex sensu suo, nec ex hominum traditionibus*, sed ex sensu Spiritus Dei quem acceperunt in corpore Christi, & ex hominum quos Deus misit, suaque Ecclesiæ præfecit, & eam docere ac regere iussit, doctrina & præceptis Deum colunt. Religionem quoque tenent non à

Heretici
sentium
suum &
hominum
traditiones
sequuntur.

seipsis

seipsis recentè inuentam, vt Calvinus cum suis, sed ex verbo Dei conceptam, iuxta perpetuam Catholicæ Ecclesiæ fidem, & Sanctorum probatorum expositiones orthodoxas: quas contra omnes quocunq; tēpore exurgentes hæreses Pastores Ecclesiarum qui pro tēpore fuerunt, summa religione & diligentia sequuti & imitati sunt, vt alio in loco ostendimus.

Iam verò absterfa hæc Caluini in Ecclesiam Catholicam calumnia, videamus quàm hæc reprehensio, *Vos adoratis quod nescitis*, in ipsum maxime Calvinum omnèsque hæreticos rectè ac merito retorqueri debeat. Samaritani adorabant quod nesciebant, quia nec verum Deum cognoscebant, nec eum rectè colebant. Non cognoscebant verum Deum, quia quem pro Deo colebāt, illius solum terræ Samaritanæ, non vniuersorum, Deum esse credebant. Non eum rectè colebant, quia nec ritus à Deo præscriptos tenebāt, & præterea multos falsos Deos adorabant. Temporis denique progressu etiam templum magnum in monte Garizim extruebant, quod templo Hierosolymitano ex Dei mandato extructio æmulum foret. Sic templum contra templum, altare contra altare erigebant, seque veros Dei cultores venditabant. Eorum originem his verbis describit Scriptura. Abductis decem tribubus in Assyriam (quarum tota possessio Samaria tunc vocabatur) & in eorum locum ac possessiones Assyrijs translatis, *Nunciatum est Regi Assyriorum, & dictum: Gentes quas transtulisti, & habitare fecisti in ciuitatibus Samariæ pro filijs Israel, ignorant legitima Dei terræ, & immisit in eos Dominus leones: & ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terræ. Præcepit autem Rex Assyriorum, dicens, Ducite illuc vnum de sacerdotibus quos inde captiuos*

De Princip.
cip. fidei
lib. 7. c. 12
Heretici
hodie
adorant
quod nesciunt.

Samaritanorum
errorum &
origo.

4. Reg. 17.

EE 4

abduc

Gen. 33. *abduxistis, & vadat & habitet cum eis, & doceat eos legitima Dei terræ. (Semper vocant eum quem colere intendebant, Deum terræ, quasi illius terræ proprium quendam Deum, & non totius vniuersi conditorem). Igitur quum venisset vnus de sacerdotibus his qui captiui ducti fuerat in Samaria, habitauit in Bethel (hic est ille mons in quo Iacob adorabat, & de quo hæc mulier in hoc Euangelio loquitur, exstructo tunc illic templo magnificentissimo) & docebat eos quomodo colerent Dominum. Et vnaquæque gens fabricata est Deum suum: posueruntque eos in phanis excelsis quæ fecerunt Samaritæ, gens & gens in vrbibus suis in quibus habitabat. Viri enim Babylonij fecerunt Socoth-benot: viri autem Cuthæi fecerunt Nergel: & viri de Emath fecerunt Asima. Porro Heuæi fecerunt Nebabaz & Tharthac. Hi autem qui erant de Sepharuaim comburebant filios suos igni, Adramelech & Anamelech dijs Sepharuaim, & nihilominus colebant Dominum. Fecerunt autem sibi de nouissimis sacerdotes excelsorum, & ponebant eos in phanis sublimibus. Et cum Dominum colerent, dijs quoque suis seruebant, iuxta consuetudinem Gentium, de quibus translati fuerant Samariam: vsque in presentem diem morem sequuntur antiquum. Non timent Dominum, neque custodiunt ceremonias eius atque iudicia, & legem, & mandatum, quod præceperat Dominus filijs Iacob. Hæc est Samaritanorum origo, hæc eorum adoratio, hic cultus. Sic adorabant quod nesciebant.*

Samaritani & hodierni schismatis comparatio.

Vide nunc an non in nostri maximè temporis hæreticis eodem modo seres habeat, vt verissimè adorent quod nesciant. Samaritani colebant Dominum in Bethel, in quo postea loco Manasses homo Iudæus, ducta in vxorè Sanabaletis filia, qui Darij nomine Iudææ præfuit, ne fratre summo apud Iudæos Pontifice esset inferior, magnificentem-

templum extruxit, & Sacerdotem se illic creauit, ac Iosephus quoscunque potuit apostatas (vt ait in hunc locum Cal. Antiq. lib. 11. cap. 8. uinus) præmijs ad se pellexit: soceri videlicet sui fratris potentia. Sic autem in hoc monte Dominum colebant, vt vnaquæque gens in alijs excelsis & phanis sua idola suis proprijs ritibus colerent. Omnino pari ratione hæretici hodie Christiani Catholici quum essent, ipse imprimis Martinus Lutherus monachus, sacerdos, & Doctor, ne quodam alio fratre suo cui indulgentiarum publicatio (restum lucrosa) commissa fuit, inferior esset, (eandem quippe modis omnibus ambiebat) fretus Saxonæ ducis autoritate ac potentia, cuius nouellæ filia Academiæ VVirtembergensi primarius professor ascitus fuerat, nouum in Germania & per amplum latè patentis Schismatis templum erexit; altare contra altare, cathedram contra cathedram instituit; Romanæ Sedis legitimam auctoritatem omnibus modis conuelleus, Sacerdotem se illic, nouum Euangelistam, Propheam, Apostolum creauit: & vt Caluini verbis vtar, quoscunque potuit apostatas ad se pellexit. Mox Lutherani quasi noui Samaritæ crescere & multiplicari cœperunt. Cæterum qui Luthero ad momentum adhæserunt, & cū eo Dominum colebant, id est, Christiani vocari semper volebant, confestim suos quisque Deos, sua idola, sui cerebri phantasmata colebant, alij rigidi, alij molles, alij extrauagantes Lutherani: & inter hos alij Svingliani, alij Anabaptistæ, alij Osiandrini, alij demum Caluinistæ. Vt multo plures sectæ breui momento exortæ sint, quàm apud Samaritas Gentes erant diuersos Deos colentes. Qui quidem omnes, sicut Samaritæ Dominum in Bethel coluerunt, sic iuxta nouum Euangelium à Luthero restauratum,

tum, se Dominum colere protestatur. Lutherum enim pro viro Dei & magno Propheta omnes adhuc sectæ reuerentur: & illorum Bethel VVittembergæ est. Interim tamen alius Geneuæ, alius Tiguri, alius in Anglia partim Protestantium qui Regiæ voluntati se accommodant, partim Puritanorum cultus est, alia politia, varia & diuersa dogmata. Omnibus hoc commune est, vt cum Samaritis illis non custodiant ceremonias, iudicia, atque mandata Dei iuxta eorum præscripta,

Matth. 28 quibus Christus dixit, *Docete omnes gentes, docentes eos seruare omnia quaecunque præcepi vobis*, iuxta Ecclesiæ Catholicæ & Præpositorum eius doctrinam & traditionem. Sequitur vnusquisque sua placita, tam in Sacramentorum administratione, quàm in verbi prædicatione, totòque cultu atque doctrina. Sic adorant quod nesciunt: in tenebris ambulant.

Matth. 5. Ab eis lumen accipere nolunt, quibus Christus dixit, *Vos estis lux mundi*. Ab eo pasci nolunt, cui Christus dixit, *Pasce oues meas*. Eos audire nolunt, quibus Christus dixit, *Qui vos audit, me audit*. Illis obedire nolunt, de quibus Paulus dixit, *Obedite Præpositis vestris*. Suam quisque lucem sequi vult, semet ipsos pascere, solum Christum in Scripturis, prout ipsi sonat, loquentem audire, nemini obedire volunt. Sic adorant quod nesciunt, & ambulant quò nesciunt. Nam cum veteribus quoque Samaritis faciunt sibi ex nouissimis sacerdotes excelsorum.

Ioan. 21. Homines mechanicos, illiteratos, audaces, remerarios, ministerio verbi præficiunt. Hos cæcos duces cæci sequuntur, vt adorent quod nesciant.

Iuc. 10. Sanè contentione illa Samaritanorum cum Iudæis propter extructum illud templum longius progrediente, re tandem ad iudicium Ptolemæi regis delata, & a certimè à cuiusque partis aduocatis

Heb. 13. Iosephus Antiq. lib. 13. cap. 6.

catis examinata, ex hoc imprimis argumento, quòd Iudæi templi sui antiquitatè multo maiorem, Sacerdotum in eo perpetuam successione, Prophetarum, qui illi adhæserunt, prædicationem ostenderent, (quibus omnibus Samaritæ carebant) causa ceciderunt Samaritæ. Pronunciatum est eos adorare quod nesciebant; Iudæos illud adorare quod sciebant, id est, totius cultus sui certam scientiam, certa fundamenta, normam & regulam certam habere. Eundem planè in modum nullo negotio conuincuntur hæretici hodie adorare quod nesciunt, quia in eorù Bethel, nec antiquitas est, nec sacerdotum successio, nec Prophetarum prædicatione: demonstrabitur verò nos Dei beneficio Catholicos hæc omnia habere, apud nos esse totam antiquitatem, ex cuius testimonijs fidem nostram roboramus, esse Pontificum & Sacerdotum successione, quos posuit Spiritus S. regere Ecclesiam suam: esse SS. Doctorum & Patrum vnanimem consensum, quibus Ecclesia (vt Augustini verbis vtar, *plantatoribus, rigatoribus, edificatoribus, Pastoribus, nutritoribus creuit*: ideòque nos adorare quod scimus. Et sicut olim salus ex Iudæis erat, quia Christus salutis author, & Evangelica doctrina, & lex & promissiones ex ipsis erant, quatenus eis prædicta & promissa, & à Christo (qui ex eis erat) impleta fuerunt; sic nunc salus ex Catholicis est, & in sola Ecclesia Catholica Apostolica Romana, quia Christus salutis author non nisi in illa Ecclesia, quæ corpus eius est, loquitur, quia tota Evangelica doctrina & lex Dei, & quaecunque Dei promissiones in ea & ex ea sunt, quatenus eius ministerio docentur, & non nisi in ea, eiusque vnitati adhærentibus, adimplentur ac possidentur. Et sic quidem omnes

Contra Iul. lib. 2.

Salus ex Ecclesia Catholica.

omnes horum temporum sectæ & hæreses hoc vno fulmine concidunt; Vos adoratis quod nescitis: & hæc vna vox de cælo detonans, quicquid se habere putant diuinum & sanctum, prostermit.

23. Venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate.

Cultus externus astruitur ac defenditur.

LOCUM hunc insigniter hodie deprauarunt hæretici. Ex his quippe verbis fortiter pugnant, noui testamenti cultum & Euangelij statum omnibus externis ceremonijs vacuum esse debere, nec nisi spirituales, nudum, ac simplicem. Spiritum enim hoc loco interpretantur vt à corpore distinguitur, & actum animæ tantum spirituales significat. Vnde Calvinus. *Deum colere in spiritu & veritate, est ablati veterum rituum inuolucris simpliciter retinere quod spirituale est in Dei cultu. Nam veritas diuini cultus in spiritu consistit, ceremonie autem quiddam erant aduentitium. Et iterum. Omnibus seculis fide, precibus, gratiarum actione, puritate cordis, & vitæ innocentia coli Deus voluit: sed erant in lege variæ accessiones vt spiritus & veritas sub inuolucris laterent. Sic spiritum & veritatem exponit quatenus externis omnibus ritibus & ceremonijs opponitur, quibus spiritualis cultus adumbratur & significatur. Sic omnes ceremonias quæ aliquid spirituale adumbrant aut significant, pro Iudaicis habet Calvinus. Quare mox ceremonias Ecclesiasticas pro huiusmodi habens, in eas inuehitur. Hoc (inquit) discrimen in Papatu non modò confusum sed penitus euersum fuit. Neque enim illic minor est umbrarum densitas quam fuit olim sub Iudaismo. Sed fallit lectorem impostor. Ceremonie Iudaicæ non ideo umbræ fuerunt, quia spirituales & interiores cultum adumbrabant*

*Ceremonie Iudaicæ quomodo umbræ.

bant aut significabant, sed quia rerum veritatem quas Christus completurus erat, vel quæ in Christo compleri debebāt, typicè & figuratiuè adumbrabant. Neque enim sacrificia animalium & ceremonie Iudæorum exteriores, data & instituta à Deo erant, quasi actus exteriores ex interiori virtute procedentes: neque ea iussit fieri, quasi illa ipsius fidei, dilectionis, & interiorum virtutum actus essent (quamuis qui ea fide & dilectione exhibuissent, rectè & in spiritu facere dicti fuissent, nec sic legale opus exercuissent, sed Euangelicū, nouique testamenti proprium) sed vt essent figuræ ac representationes quædam eorum quæ per Christum futura erant, cuius venturi fidem illa exercendo protestari sunt. Et in hoc Iudæorum cultus à Gætiliū cultu latissimè differebat. Non enim Gætes sua holocausta & ritus faciebant quasi futurorum signa, sed quia grata dijs suis existimabant. Iudæus non sic habuit à Deo mandatū: imò expressè eos docuit Deus quòd holocaustis & sacrificijs non delectaretur. Quare non ea instituit quasi quæ in se & per se placerent, nec vt eorum tantum obedientiam exercerent, vt putat Calvinus, qui ideo hæc Deo grata fuisse ait, quia ab ipso mandata & præscripta fuerunt; sed vt figura eorum quæ illi placebant, & vt pædagogia quædam ad rerum pro salute humani generis futurarum notitiã eos inuaducens. Adorare igitur in spiritu & veritate, non est nullis externis ceremonijs Deum colere, (ne etiam eadem opera omnes etiam externi pietatis actus excludantur,) sed est non amplius aut in fallitate adorare, sicut fecerunt Samaritani (vt supra explicatum est) aut sacrificijs figuratiuis ac ceremonijs umbraticis, quæ alterius cuiusdam veritatis umbræ ac representationes sint; verum in veri-

Adorare in spiritu & veritate.

veritate recte fidei, sanęque doctrine, & in operibus ex Spiritu procedentibus, & actibus cum interna pietate cõiunctis Deum adorare. Si enim recte advertimus, hæc duo alijs duobus Christus opposuit. Quum enim dixisset, *Venit hora quando neque in monte hoc neque Hierosolymis adorabitis Patrem, interiecta aliqua distinctione utriusq; adorationis, & Samaritanorũ adoratione reiecta, Iudeorum defensa, subiungit repetens: Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate.* Iudeorum adorationi, id est, toti cultui externo qui in templo Hierosolymitano fiebat, (de eo enim erat tunc sermo) opponit adorationem ex spiritu, id est, cultum non legalem, sed Euāgelicum; non carnalem, sed spiritua-lem; non in sacrificijs & ceremonijs futurarum rerum figuratiuis, & umbraticis, sed in actibus seu merè internis ac spiritualibus, ut pura fide, dilectione, spe; seu externis ex spiritu procedentibus, & ab alijs illis virtutibus aut elicitis aut imperatis, ideóque spiritualibus quoq;. Samaritanorum adorationi, quæ tota falsa erat & cæca (adorabāt enim quod nesciebant) opponit cultum Dei in veritate, in sana fide, & recta Dei notitia: ut veritas errorem excludat, quo Samaritani laborabant, sicut spiritus ceremonias legales & carnales excludebat, ex quibus cultus Iudaicus constabat. Et hic sensus à doctissimis Ecclesiæ Patribus traditur, ut mox docebitur.

Caluini
cauillis
responde-
tur.

Sed ut ad Caluini commenta respondeatur, non est quidem dubitandum, omnibus seculis fide, precibus, gratiarum actione, puritate cordis, & vitæ innocentia se Deum coli voluisse, & spirituales Iudeos ita Deum verum piè ac studiose coluisse. Sed non erat ille legalis cultus, verum Euangelicus, nec templo Hierosolymita-

no

no proprius, cui adoratio in spiritu opponitur; sed quem quouis in loco ac tempore, quilibet verus Israelita seu alius quicumque Dei cultor exerceret. Accessiones vero ceremoniarum Iudaicarũ non ideo adhibebantur, ut in illis inuolucris spiritus ac veritas lateret, ut Calvinus affirmat; spiritus, inquam, & veritas, sicuti hoc loco à Christo accipiuntur, ut supra satis ostendimus; sed ad futuras veritates adumbrandas, ut iam dictum est, docetque late in epistola ad Hebræos Paulus. Quod ergo Calvinus addit hoc discrimen in Papatu esse confasum adeoque euersum, quia non est illic minor umbrarum densitas, quam olim sub lege fuit, vel putida cauillatio vel crassa ignorantia est. Nullas enim umbras Papatus habet, nullas ceremonias umbraticas, quæ videlicet futurarum rerum umbræ & figuræ aut representationes sint, quales ceremoniæ Iudaicæ erant, dicente Apostolo: *Umbram habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis hostijs, quas offerunt indefinenter, nunquam potest accedentes perfectos facere.* Nostra Sacramenta, nostrum sacrificium à Christo institutum, non sunt futurorum bonorum umbræ, sed sunt presentium bonorum, quæ nobis conferuntur, instrumenta & signa efficaciam. Nostræ ceremoniæ circa Dei cultum, nostra templa, altaria, vestes, ac vasa sacra, luminaria, suffragus, nostræ genuflexiones, & quicumque externi ritus, nihil futurum adumbrant, sed vel adus exteriores sunt ex interiori virtute procedentes, quæ per se Deo placent, vel actus reuerentiæ erga Deum, atque etiam ad excitandam mentis deuotionem, & ad rerum spiritualium, quæ tractamus, aliquam expressionem, ac deniq; interni cultus

Ceremonias umbraticas Ecclesia nō habet. Heb. 10.

Ceremoniæ Ecclesiasticæ cur adhibentur.

nostrum

nostri attestationem, quæ omnia spiritualis cultus adiumenta sunt.

Calvinus
ex seipso
refutatur.
Institut.
lib. 14. c.
14. num. 1
& 19. &
17.

Videamus an hoc ipsum Calvinus & sequaces eius interdum non attestentur. Sanè Calvinus tum in definitione Sacramenti ait, *nos in Sacramento tum pietatem nostram erga Deum tam coram eo & Angelis quam coram hominibus testari*; tum postea explicans Sacramenti naturam, ait disertè, *Sacramenta ceremonias esse, quibus Deus exercet populum suum ad testandam apud homines religionem*; tum denique in uniuersum de ceremonijs dicit, *gentilitius illas initiationes in sua sacra & cæteros degeneres ritus, tametsi erroris erant ac superstitionis pleni, indicio tamen fuisse, non posse in professione religionis homines externis huiusmodi signis carere.* Theodorus quoque Beza in Confessione fidei suæ ita scribit, *Christus veteres illas umbras suo fulgore ita dissipuit, mundumque ita docuit in spiritu & veritate Deum colere, ut tamen nihilominus crassæ & rudis nostræ naturæ habuerit rationem, ideoque signa exteriora adiunxerit.* Habemus claram & perspicuam aduersariorum confessionem. Quæ si ad certa Sacramenta, certasque ceremonias, quales Caluino placent, piè retinendas valent; quanto magis ad illa Sacramenta, ceremonias ac ritus omnes, quos tota per orbem frequentat Ecclesia, piè ac laudabiliter retinendos valere deber! Ineptè igitur, & quod suæ ipsius doctrinæ ex diametro aduersatur, addit hoc loco Calvinus. *Quibuscumque elabi cauillis conentur, in externa tantum forma nos esse Patribus dissimiles constat, quia illi spiritualiter Deum colentes ceremonijs astricti erant, quæ Christi aduentu sunt abolitæ.* Habemus quippe & nos ceremonias ac ritus (teste Caluino) sine quibus religionis professio nõ subsistit, &, vt ait Beza, quæ crassa ac rudis nostra natura postulat. Nõ ergo Iudæis in externa forma ideo dissimiles sumus,

Cap. 4.
num. 30.

mus, quòd illi ceremonijs astricti erant, nos nullis astringi debemus; sed in hoc planè plurimum dissimiles sumus, quòd illi per suas ceremonias Deum spiritualiter non colebant (quod hinc asserere videtur Calvinus) sed aliud quid agebant, vt supra explicatum est. Tales umbratiles ceremoniæ Christi aduentu abolitæ sunt: ceremoniæ Ecclesiasticæ, quales supra descripsimus, abolitæ non sunt, ipsomet teste & approbante Caluino. Frustra igitur hoc loco, atque etiam paulo superius contra veteres Patres ceremoniarum cultores, planèque suæ ipsius doctrinæ repugnanter declamitauit Calvinus.

Nunc sensum verborum Christi quem dedimus, quatenus adoratio in spiritu & veritate, adorationi Samaritanorum & Iudæorũ à Christo opponitur, ex Patribus aliquot doctissimis confirmabimus. Tractans hunc locum D. Ambros. ait, *Spiritus hinc ponitur pro gratia spirituali, in qua adoratur Deus, sicut adoratur etiam in veritate. Non enim adoratur, nisi qui veritatem diuinitatis eius pio haurit affectu.* Veritatem igitur opponit errori circa verum Deum quo laborabant Samaritani: Spiritum seu spiritualem gratiam ceremonijs Iudaicis, quæ illæ carebant, & quæ Euangelio propria est. Idem clarius & expressius D. Cyrillus in hunc locum. *Præsens aduentus sui tempus Christus significat, in quo figuræ legis in veritatem, & umbram in cultum spiritualem, & placentem Deo Patri viuendi normam per Evangelicam doctrinam transmutari insinuat. Spiritualis enim adorator Deo gratus est, qui non forma & figuris Iudaicis ad pietatem adumbratur, sed Evangelica virtute refulgens reuera dogmatum disciplina veram peragit adorationem.* Cultum spiritualem opponit figuris Iudaicis, &

De Spiritu
tu S. lib. 3
cap. 12.

In Ioan.
lib. 2. c. 93.

De Trinit.
lib. 2.

veritatem exponit rectam dogmatum discipli-
nam. Nec multū aliter Hilarius, qui in his duo-
bus verbis, *in spiritu & veritate, libertatem ac scientiam*
adorantium ostendi ait: Libertatem, quia vmbatico
cultui non astringitur, nec vlli certo loco, vt vtri-
que putabant tam Samaritani quā Iudæi. *Scien-*
tiam, vt errorem ac falsitatem, qua laborabant Sa-
maritani, a veris adoratoribus remoueat. Sic igi-
tur adoratur Deus in spiritu & veritate, vt quē-
admodum actus pietatis externos, & opera cha-
ritatis erga proximum, quibus Deum colimus,
Deo que seruimus in iustitia, hæc adoratio non
excludit; ita nec vel Sacramenta vel ceremonias
Christianas excludat, quibus cultus Dei ex-
ternus administratur; vel ad Dei gloriam, vel ad
nostram in Deum fidem ac pietatē magis ac ma-
gis excitandam.

48. *Nisi signa & prodigia videritis, non creditis.*

AFFERVNT hæc verba difficultatem
non modicam. Quum enim alibi dicat
Christus Iudæos non credentes ei, hoc
nomine non fuisse peccaturos, si miracula nō fe-
cisset, id est, absque miraculis ad credendum non
fuisse obligatos; quomodo hinc reprehendit Iu-
dæos quod miracula expeterent vt Christo cre-
derent? Ait enim Ioan. 15. *Si non venissem, & opera*
non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent:
id est, peccato illo incredulitatis positivæ ob-
noxij non tenerentur. Deinde prædixit per Pro-
phetas Deus, maximè Esa. 35. plurima futura mi-
racula in signum aduentus Messia. Meritò igi-
tur illa expetebant Iudæi. His accedit quod in
omni noua doctrina miracula ad eius confirma-
tionem

tionem à Deo exhiberi solent. Sanè Calvinus
propter hanc Christi reprehensionem etiam Ca-
tholicos taxat, quod à nouis hodie dogmatistis
miracula exigantur. *Vtinam* (inquit) *non hodie quo-*
que plurimos teneret similis morbus. Sed hac voce nihil ma-
gis vulgatum: Præcedant miracula vt aures præbeamus huic
doctrinae. Quasi verò ita sordere nobis debeat Christi veri-
tas nisi aliunde fulciatur. Hæc ille. Sed aduertenda
causa specialis est, cur Iudæorum incredulitas
miracula exigentium taxata fuerit. Sanè quia
iam antea Ioannis testimonia tam multa & tam
perspicua de Christo audiuerant, quibus credere
debuerant absque vllis miraculis, hunc esse Chri-
stum. *Ille enim missus erat vt omnes crederent per illum.*
Sed & ipsi Ioanni prædicanti adeò absque vllis
miraculis crediderant, vt illum esse Christum
existimarent. Samaritani quoque Christo præ-
dicanti sine vllis miraculis crediderunt. Christi
quoque sola prædicatio omnes eum audientes
ad credendum obligabat absque miraculis, eo
quod quoscunque exterius docebat, eorum cor-
da interiorius mouebat, vt, qui vellent, possent cre-
dere. Ideo Christus Iudæis dixit: *Si non venissem &*
locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Nunc autem
excusationem non habent de peccato suo. Has igitur ob-
causas non erant illis miracula absolutè neces-
saria, nec illa auidè flagitare debebant. Hinc ad
obiecta patet responsio. Iudæi visis Christi mi-
raculis adhuc increduli multo grauius peccaue-
runt, & absq; miraculis hoc graui peccato caruis-
sēt. Quæ Prophetæ prædixerunt futura miracula,
nō erant expectanda à Iudæis vt crederēt, sed Io-
annis testimonio prius debebant credere, & illa
postea miracula expectare, videlicet ad confir-
mandam non ad generandam fidem. Omnis au-
tem

Cur Iudæi
miracula
exigentes
reprehen-
duntur.

Ioan. 1.

Ioan. 15.

tem noua doctrina miraculis indiget, vel ad confirmationem fidei, vel ad ipsam fidem generandam, ubi nouus Magister nullam legitimam auctoritatem habet. Neque hoc ideo fit *quasi sordet nobis Christi veritas nisi aliunde fulciatur*, (vt garrit Calvinus) sed quia nec Christus nunc amplius loquitur, nec legitimè ab eo missi, quibus absque miraculis credendum erat; sed tales loquuntur quorum & doctrina noua & auctoritas nulla est. De hac re plura diximus super Matthæum, & supra in hoc Euangelio ad cap. 2. Ioannis.

Matth.
cap. 6.
& 24.

IN IOANNIS CAP. 5.

4. *Angelus Domini descendebat secundum tempus in piscinam, & mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam, post motionem aquæ sanus fiebat à quasunque detinebatur infirmitate.*

1. **L**OCVS varia notandi & obseruandi contra nostri temporis hæreticos. Primum, quòd hoc tantum miraculum in tota veteri Scriptura non commemoratur, quum tamen vt rem longo tempore vsitatam ac vulgarem Euangelista commemoret. Iste vnus languidas nunc sanatus totis 38. annis aquæ motû expectauerat, nec nisi diutissima experientia aut miraculo fidem dedisset ille, aut tot præterea languentes, cæci, claudi, aridi, tam diu & tot annis expectarent aquæ motum. Valet hoc contra eos qui nihil volunt credere nisi scriptum. Huius enim rei aut origo, aut promissio, aut præceptum, quibus illi ad sanitatem quærendam moueri possent,

Doctrina
non scripta.

sent, nusquam in Scriptura legitur. Secundo, 2. quòd virtus supernaturalis & miraculosa ipsis Creaturarum efficaciam Deo non derogat. creaturis, vt hîc aquæ ab Angelo motæ, sine vlla diuini honoris diminutione tribuitur, contra eos qui omnem efficaciam creaturarum Deo derogare, & magici cuiusdam exorcismi speciem habere existimant. Deus quippe pro suo arbitrio liberè elementis vtitur: quamuis operis effectus non nisi Deo tribuatur. Tertiò, quòd talis 3. virtus rebus sanctificatis tribuitur. In hac enim aqua pecora sacrificata abluï solebant, & ideo in commendationem sacrificiorum hoc miraculum Deus operabatur, vt notat D. Hieronymus in tract. de locis Hebraicis. Non fortasse quòd eo in loco, quo sanationes hæ fiebāt, pecora sacrificanda primū lauarentur (quia in conchis ad hoc 2. Paral. 4. à Salomone constructis in ipso templo primò lauabantur) sed quòd aquis istius piscinæ lauarentur: in quam, postquam in templo lotæ carnes essent, omnes aquæ è conchis emittebantur, & per vias subterraneas aut aquæductus effluebāt. Erat enim ad radices montis, in quo templum situm erat, hæc piscina. Quâ sententiam sequitur Aristæus vetustissimus author in libro de 70. Interpretibus. Valet autem hoc contra hæreticos, qui Sacramentorū & Sacramentalium virtutem aliquam aut efficaciam à Deo illis ad religionis cōmendationem communicatā & impertitā credere non possint. Quartò, quòd hæc virtus non 4. semper sed certo aliquo tēpore operabatur. Erat enim hoc paschale tempus ad festi ipsius cōmendationē. Valet contra eos qui nullū dierū discrimen ponunt, negantque Deum gratiæ suæ beneficia diebus in honorem Dei festis ac celebribus liberalius elargiri, quàm quouis alio tempore.

Creaturarum efficaciam Deo non derogat.

2. Paral. 4.

Sacramentorum & Sacramentalium virtus.

4.

Festorum dierum discrimē.

Sanè Christus potissimum diebus Sabbati. & festis Iudeorum, opera sua benefica exhibebat.

5. Quintò, quòd non nisi eum iuabat hæc aqua, qui prius post turbatam aquam ingredi potuit. Hoc enim nos docet, quòd non sola fides aut interna deuotio semper sufficit (quanquam illa imprimis requiruntur; & vbi necessitas externa tollit remedia, illa sola sufficere possunt) vt solent hæretici dicere Deum vbique iuare, nec plus vno quàm alio loco inuocantibus eum opitulari; sed quòd aliquando per externa loca & media iuare vult Deus, plusque in vno loco quàm in alio opitulari; plus apud certam alicuius Sancti memoriam orantes exaudire, quàm vel apud aliorum Sanctorù vel apud eiusdem Sancti alias memorias. Qua de re sic sapienter scribit S. Augustinus. *Vbique quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in spiritu & veritate oportet adorari, vt in occulto exaudiens in occulto etiam iustificet ac coronet: verum tamen ad ista quæ hominibus visibilibus nota sunt, quis potest eius consilium perferuari, quare in alijs locis hæc miracula fiant, in alijs non fiant?* Moxque duabus citatis Sanctorum memorijs, S. Felicis Nolæ in Campania, & Sanctorum Martyrum Mediolani in Gallia Cisalpina, vbi quotidiana tunc penè fiebant miracula, addit: *Nunquid non & Africa Sanctorum Martyrum corporibus plena est? Et tamen nusquam hęc scimus talia fieri.* Sed optimam statim ex diuinis Scripturis huius secreti rationem clarissimus Doctor subiungit. *Sicut enim, quod Apostolus dicit, non omnes Sancti habent dona curationum, nec omnes habent dyudicationem spirituum; ita nec in omnibus memorijs Sanctorum ista fieri voluit ille qui diuidit propria unicuique prout vult.* Sic non nisi in hac piscina, nec nisi

Locorum aliquando discrimen ad Dei beneficia impetranda. Epist. 137

1. Cor. 12

nisi ad certum aquæ motum; nec olim nisi in Iordane sanari Naamam leprosum; nec hodie nisi ad certas Beatiss. Virginis in omnibus ferè provincijs Catholicis memorias (quas alio in loco recensuimus) variata tam externa quàm interna beneficia deprecantibus largitur Deus. Sextò notari potest, quòd ad huius miraculi operationem ministerio Angeli Deus vtitur, qui descendens aquam turbaret. Hinc enim discimus, non esse à Dei sapientia & providentia alienum, quòd Angelorum aut Sanctorum suorum ministerio vel patrocinio in certis locis vtatur, ad varias gratiæ suæ opitulationes fidelibus conferendas. Sanè vnã miraculorum & opitulationum causam, quæ in certis Sanctorum memorijs fiunt, hanc adfert S. Augustinus, *quòd Deus merita Martyrum per eorum memorias commendare solet, quia hoc nouit expedire nobis ad edificandam fidem pro qua illi Martyres passi sunt.* Sic docet in libro de cura pro mortuis gerenda, & lib. 22. de Ciuitate Dei.

14. *Iam noli peccare, ne quid tibi deterius contingat.*

CONTAMINAT hanc Christi sententiam Calvinus his verbis. *Quòd peccare vetat, nõ exigit vt ab omni peccato sit immunis, sed comparatio fit superioris vite. Hortatur enim Christus vt post hæc respiciat, nez maneat sui similis.* Hæc ille. Cæterum non hortatur tantum Christus sed & iuber, addita comminatione, *ne deterius aliquid ei contingat;* non solum vt non maneat sui similis, sed etiam vt omnè planè peccati affectum deponat. Dicit Christus in vniuersum, *Noli peccare.* Non dicit, *Noli sicut antea peccasti peccare;* quasi peccare quidem permetteret, sed non tam atrociter quàm prius: quasi que dixisset: *Scio te non posse abstinere à peccato, sed*

FF 4

noli

In Pröpt. Cath. in festo Nat. B. Virg.

6.

Sanctorù patrocinia.

Cap. 16.

Cap. 9. & 10.

Peccati parronum agit Calvinus.

noli esse tam malus nebulo quam hactenus fuisti; quem in modum Christū loqui Calvinus finxit. Exigit autem decalogus vt ab omni affectu peccati si minus immunes, diligendo Deum super omnia, & non concupiscendo aliquid contra legem Dei: tametsi ab omni peccato ex fragilitate commisso nemo immunis viuat. Sed peccati patronū semper agere Calvinus vult.

19. *Non potest Filius à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem.*

NON aliquam impotentiam sed summā potentiam Filij hæc verba docent. Non facit à se quicquam, id est, non propria virtute a Deo distincta, quæ tunc inferior ac minor esset; sed (nam illud *nisi* valet *sed*) quod viderit facientem: id est, quod à Patre procedens in Patre videt, vel Patrem facientem videt, hoc totum Filius facit. Sic hæc verba vnā vtriusque operationem docent, sic tamen vt non distincte sint nature, sed vnica, quum vnā ab altera procedat & accipiat quicquid habet. Vide Ambros. Serm. 20. in Psalm. 118. ver. 4. Calvinus propria hæresis quod Filius Dei sit *ex se*, & suam à seipso essentiam accipiat, ex his verbis clarissimè euertitur. Quam ob causam hoc in loco impius Calvinus, tam Patres qui pro Christi diuinitate contra Arium, quam ipsum Arium qui contra Ecclesiam dimicabat, errasse affirmat; *nec de nuda sua diuinitate Christum hic loqui, sed tantummodo quatenus in carne manifestus est, vnde videlicet vt doceat se tanquam hominem à Deo missum ista operari.* Sed impij hominis audaciam sequentia verba apertissimè refutāt: *Quæcunque enim Pater facit, hæc & Filius similiter facit.*

Caluini
propria
hæresis de
Filio Dei.

Caluini
audacia
stulta.

Quæ Christo nisi vt vero Deo conuenire non possunt. Quare hæc verba penitus Calvinus intacta reliquit. Christus vt homo fecit quæcunque vidit Patrem velle; sed vt Deus quæcunque vidit Patrem facere; vt ostendat vnā esse non tantum voluntatem, sed & operationem.

26. *Sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio habere vitam in semetipso.*

OSTENDIT his verbis Christus eiusdem vitæ seu nature se esse cum Patre. Si enim alia esset vita Filij, alia Patris, non haberet vitam in semetipso sicut Pater habet, sed vita eius esset participata atque ab alio dependens, vt optimè hoc loco contra Arianos notauit Chrysost. homil. 38. Quia tamen alius est Pater, alius est Filius, & licet in semetipso non tamen à semetipso Filius vitam habet, propterea dixit, *Dedit ei Pater vt vitam haberet in semetipso.* Nulla creatura vel à semetipso vitam habet, quia à Creatore illam accepit; vel in semetipso, quia ab alio pendet, & perpetua Dei conseruatione indiget. Quod autem dicitur, *Dedit Filio habere vitam, &c.* dupliciter à Doctoribus intelligitur, & dupliciter est verum. Dedit Filio quoad diuinitatē per naturalem generationē ab æterno, vt August. tract. 22. in Ioan. & Chrysost. loco citato exponunt. Dedit Filio quoad humanitatem per vnionem ad Verbum in tempore, vt Cyrillus exponit libro secundo cap. 144. Sed prior propositio magis ad literam est, quia dare humanitati per vnionē ad Verbum, totius Trinitatis est: sed dare quoad diuinitatem, solius Patris est, de quo hic Christus loquitur. Ex quo etiam Calvinus glolla refellitur, qui vt omnia

Calvinus
Arianis
fauc.

præcedentia in fauorem Arianorum ad Christi diuinitatem nihil pertinere voluit, sic & hæc verba inuertere conatur. *Vitam* (inquit) *in se habere Deus dicitur, non tantum quia propria virtute & intrinseca solus viuat, sed quia vitæ plenitudinem in se continens, omnia viuificet. Deus itaque vitam apud se occultam habere nolens, transfudit in Filium, ut ad nos manaret. Hinc colligimus, hunc titulum ascribi Christo quatenus in carne manifestatus est.* Hæc, inquam, omnia ex eo refutantur, quod Christus de vita loquatur quam Pater Filio dedit: quod non nisi de diuina generatione intelligi potest.

29. *Procedent, qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ.*

Bonorum
operum
necessitas.

DO C E T hic locus vitæ beatæ consecutionem non secus à bonorum operum quam à fidei necessitate pendere, & vt prius fidem, sic hic vitæ puritatem ad salutem esse necessariam docet. Contendit omnibus modis hunc locum eludere Calvinus. *Factores* (inquit) *bonorum operum hic dicuntur, quos Paulus illorum studiosos aut zelotas vocat. Tit. 2. Nempe dicit ibi Paulus, Christum dedisse semetipsum ut mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.* Hos sectatores studiosos & zelotas bonorum operum vocat hic Calvinus, quia studio quodam & desiderio bene viuendi afficiuntur, sed huius desiderij ac studij effectum non consequuntur, sicuti de ipso Paulo exponit, ad illa verba: *Non quod volo bonum hoc ago.* Hoc est Calvinianæ hodie sectæ mysterium, omnes apud illos pios ac iustos coram Deo esse, qui studium pietatis non deposuerunt, tamen si flagitiose viuant; & qui in profundum impietatis demersi non sunt, iuxta illud: *Impius qui in pro-*

Rom. 7.

Iustitiæ
Caluinianæ
mysterium.

Prover. 17

in profundum venerit, contemnit. Quare & hic subiungit Calvinus. *Sed æstimatio hæc ex paterna Dei indulgentia pendet, qui gratuito probat quod reijci merebatur.* Sic ipsa facta iustorum vult esse prorsus impia, & quæ reijci merentur, studio tamen recte viuendi illos affici debere. Sed contra hanc impiam sententiam, tenenda sunt Christi verba, *Qui bona egerunt: de ipsis operibus bonis, non de studio inani bonorum operum, loquitur.* Deinde si ipsa bona opera reijci merentur, quomodo distinguuntur à malis operibus, quæ à Deo reijciuntur, & quæ qui agunt, in resurrectionem iudicij, id est, damnationis, procedunt? Sed impiam suam glossam probare contendit Calvinus. *Neque enim* (inquit) *de salutis causa tractat Christus, sed tantum electos à reprobis sua nota discernit.* Iuxta hanc Calvinii glossam dicemus & nos: quum Christus dicit, *Qui credit in filium Dei, habet vitam æternam;* de salutis causa non tractat, sed tantum electos à reprobis hac nota fidei discernit. Sin verò fidei vitam æternam promittens Christus, causam salutis posuit; dubitari non debet, quin & hoc loco bonis operibus vitam beatam promittens, causam quoque salutis posuerit. Sed quare hanc notam, vt vult Calvinus, Christus hic posuit, non autem causam? *Ideo hoc facit* (ait Calvinus) *vt suos ad sanctitatem & innocentiam inuitet atque hortetur.* Et nos certè fidem quæ nos iustificat, cum studio bene in seque viuendi coniunctam esse non negamus: sed tantum docemus non alibi quam in sola Dei misericordia quiescere nostram fiduciam posse. Torum suum venenū, etsi verbis mollioribus, effudit. Christus non solum hortatur ad vitæ innocentiam, sed & eam iubet, mandat, iniungit, vt tota lex mandatorum loquitur: & hoc loco non facientes bona opera damnat. Si non nisi hortatur ad bo-

Opera bona
salutis
causa.

Christus
non hor-
tatur tan-
tum sed
iubet be-
ne ope-
rari.

ad bona opera, quomodo damnat facientes mala? Rursus fides quæ iustificat, non solum cum studio bene viuendi est coniuncta, sed etiã cum ipsa bona vita, bonaque operatione: iuxta illud Pauli, *Fides quæ per dilectionem operatur*. Fides sane Caluiniana non operatur dilectionem, sed studium operandi docet absq; effectu, ac per hoc non est fides Evangelica quam Paulus commēdat. Piorum quoque omniũ fiducia non in sola Dei misericordia quiescet, sed etiam in bona conscientia: iuxta illud Ioannis; *Sicor nostrum nos non reprehenderit, fiduciam habemus apud Patrem, &c.* Qui cum mala conscientia de Dei misericordia fiduciam concipit, non cum fiducia sed cum præsumptione ad Deum accedit. Vnde iterum Ioannes: *Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est.* At minus est nosse Deum, quàm in eo fiduciam habere. Et rursus: *Nunc filii manete in Christo, ut cum apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in aduentu eius.* Quid est autem manere in Christo? Explicatè docet in sequentibus: *Qui seruat mandata eius, in illo manet, & ipse in eo.* Si ergo ille demum fiduciam habet, & non confunditur in aduentu Christi, qui mansit in eo, mansit autem in eo qui mandata eius seruauit, inuictè contra Caluinũ sequitur, non in sola Dei misericordia, sed in mandatorum obseruatione, hominis iusti fiduciam quiescere. Nam & illorum quoque obseruatio ex Dei misericordia nascitur, quæ gratiam dedit qua seruarentur. Quare Paulus hac vsus bonorum operum fiducia. ita scribit.

Gal. 5.
Fides
Caluiniana non est
fides Euāgelica.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 2.

Fiducia in
bonis
operibus.

2. Tim. 4.

Ego iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat. Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui. De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi in illa die. sane, quando procedent, qui bona egerunt, in

runt, in resurrectionem vitæ. *Iustus Iudex: non solum autem mihi, sed & illis qui diligunt aduentum eius: id est, qui ita vixerunt in sanctitate & iustitia coram Deo, ut venientem Iudicem non timeant condemnaturum, sed diligant ut remuneraturum.*

44. *Quomodo potestis vos credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à Deo solo est non queritis.*

VERA huius loci expositio duo nos docet. Primum, hypocrisim & falsam pietatis affectationem maximum esse obstaculum ne quis in Christum credat, videlicet viua, & per dilectionem operante. Nam gloriam ab inuicem accipere, significat velle ab hominibus pro iusto ac sancto haberi; quod proprium erat Phariseorum & Scribarum crimen, quos hic potissimum alloqui Christus videtur. Cũ enim lumẽ fidei intellectũ nõ conuincat sicut axiomata per se nota vel demonstrationes scientificæ, ideòque credere sit actus voluntatis non factus quàm intellectus; sicuti quælibet passio exorbitantis voluntatis impedit intellectum, sic hypocrisis quæ à sola hominum existimatione pendet, & gloriam quæ à solo Deo est non querit, id est, vero pietatis studio non incumbit, ut coram Deo & in iudicio Dei laudem accipiat, vel maximum impedimentũ est. Talis enim non attendit quid ad credendum proponatur, sed quomodo suam apud homines existimationem tueatur.

Alterum est, quòd vera pietas apud Deum gloriam habet. Illa enim opponitur hypocrisi, quæ gloriam quæ à solo Deo est querit: vbi duo docet Christus. Primum, à solo Deo siue apud Deum

Hypocrisis magnũ
fidei ob-
staculum.

Opera
pietatis
laudẽ ha-
bent apud
Deum.

veram

veram pietatem laudari, & in precio esse: secundo, hanc apud Deum laudem per opera pietatis quærere & affectare nos posse. Totum enim hoc in Iudæis reprehendit Christus, quod non quærerent nec affectarent illam gloriam quæ à solo Deo est, id est, ex vero pietatis studio veram gloriam & laudem apud Deum. Quod contra hæreticos obseruandum est, qui ex pietatis studio & bonis operibus nullam apud Deum laudem aut gloriam haberi posse contendunt. Quam etiam ob causam totam Christi sententiam inuertens Calvinus, sic in hunc locum scribit. *Hæc sola est vanitas quæ nos inflat, præua confidentia, dum nostro & aliorum potius quam Dei iudicio stamus. Nam qui Deum verè iudicem sibi proponit, necesse est vt fractus & prostratus concidat. Ergo vt quis gloriam à solo Deo quærat, necesse est pudore sui confusum ad gratuitam illius misericordiam confugere. Et certè qui Deum respiciunt, damnatos se ac perditos vident, nec quicquam sibi esse reliquum in quo gloriarentur præter Christi gratiam.* Hæc ille. Totam Christi sententiam inuertit. Quod Christus dixit contra hypocrisim & mentitam pietatis imaginem quæ ab hominibus laudem captat, pro vero pietatis studio quod apud Deum solidam laudem habet, hoc Christum dicere vult contra verum pietatis studiũ quod coram Deo nullũ sit, nec vllam laudẽ habeat, quia qui gloriã à Deo quærat, necesse est, pudore sui confusum, id est, non nisi turpitudinis suæ consciũ, ad gratuitam misericordiam confugere. Ita sensum elicit Christi verbis planè contrarium. Sed Christum hoc loco cõtra hypocrisim, quæ vera virtute caret, loquutum fuisse, & verum pietatis studium, quod coram Deo laudem habet, commendasse, præcedentia eius verba manifestum faciunt, vbi dixit:

Christi
totã sen-
tentiam
Calvinus
inuertit.

Cogit

Cognoui vos, quia dilectionẽ Dei in vobis non habetis. Vbi iterum causam docuit cur scrutando Scripturas in eum credere noluerint; quia videlicet nullam dilectionem Dei habebant, Deo placere aut seruire, in oculis Dei iusti ac sancti esse, non curabant: hominum gloriam & exultationem diligebant, & vt hinc loquitur, gloriam ab inimicem accipiebant.

IN IOANNIS CAP. 6.

27. *Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam.*

FVNDAMENTVM hoc est disputationis Christi futuræ, ideòque dexterè & accuratè intelligendum. Auocat eos à studio corporalis & vulgaris cibi, ad studium & acquisitionem alterius cibi quem ipse daturus erat: non illud prius simpliciter prohibens, sed hoc posterius ei anreponens. Cibum de quo hinc loquitur, eundem esse de quo postea dicit, *Caro mea verè est cibus,* & Christi carnem nobis in Sacramento exhibitam, docent hoc loco Augustinus tract. 25. & Cyrillus libro 3. cap. 28. verba etiam adiuncta hoc confirmant: *Hunc enim Pater signauit Deus.* Nõ enim erat cur hanc humanitatẽ diuinitate sigillatam ei que vnitam inferret, nisi quia docere voluit quomodo caro eius in cibum data vitæ æternæ cibus futurus esset, nempe quia diuinitati coniuncta & vnita esset. Hæretici, vt doctrinam hinc de Sacramento penitus corrumpant, verbis hinc Euangelicis vim faciunt. *Cibum*
vocat

vocat (ait Calvinus) quæcunque ad vitæ nouitatem pertinent. Scimus autem animas nostras pasci Euangelij doctrina dum in nobis est efficax per Spiritus virtutem. Ergo quum fides sit animæ vita, quæcunque fidem alunt & promouent, cibo comparantur. Est aperta diuinæ Scripturæ corruptio. Quum enim Christus in sequentibus exponat inter opera Dei quæ operari oportet vt hunc cibum comparemus, esse ipsam fidem vt credamus in eum, manifestissimum est fidem à cibo distingui. Deinde cibus de quo Christus loquitur, est quem ille daturus erat, non quem nos operari debemus. Operamini, ad Iudæos pertinebat, vt crederent: Cibus ille est quæ se daturum promittit. Rursum hic cibus dicitur permanere in vitam æternam, id est, esse cibus viuificus, & qui nutrit ad vitam æternam: quod inde probat, quia hæc caro est diuinitati vnita. Calvinus vtramq; sententiam inuertit. Hoc cibi genus (inquit) manere dicit in vitam æternam, vt sciamus non in diem animas nostras pasci, sed educari in spem beatæ immortalitatis. Ideo Spiritus dona recipere nos conuenit, vt tessera sint ac pignora vitæ æternæ. Hæc ille. Moxque proximam sententiam à Patribus ad diuinam Christi essentiam perperam contortam esse impudenter dicit. Cæterum tamen verum sit, Spiritus Sancti dona pignora esse vitæ æternæ, & in eius consequenda spem nobis conferri, vt cap. 4. Christus docuit, hic tamen de alio cibo agit per se viuifico, & ad quem comparandū nos operari opera Dei oportet. Imò (ait Calvinus) quod donatione Dei consequimur, nemo propria industria sibi comparat. Ita Christi verba prorsus refutare conatur. Sed facile hæc duo conueniunt (quod de spirituali animæ cibo fateretur hoc loco Calvinus) cibum quem Christus daturus erat, gratuitum eius donum esse; &

nos

Fides à cibo quem operari oportet distinguitur.

nostoto cordis affectu huc eniti debere, vt tanti boni participes fiamus: vbi non est sola propria industria, sed speciali Dei gratia adiuta. Nec Christus, quum iubet operari, solā propriam hominis industriam compellat, sed ad operationem hortatur, cui Dei gratia non deest.

30. Hoc est opus Dei, vt credatis in eum.

EGREGIE hunc locum deprauat Calvinus. Illi (inquit) loquuti erant de operibus. Christus ad vniū opus eos reuocat, hoc est, ad fidem, quo significat, quicquid extra fidem homines moluntur, inutile ac vanū esse, solam verò fidem sufficere, quia hoc vniū à nobis Deus postulat, vt credamus. Quis non aduertit luculentum in ipsius mendacium? An non per totam Scripturā postulat à nobis Deus vt mandata eius faciamus? Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Si Spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et alia innumera. Sed probare mendacium suum conatur. Est enim hic (inquit) inter fidem & hominum studia ac conatus tacita antithesis, ac si dixisset: Frustra satagunt homines quum sine fide student placere Deo, ac si extra viam currendo ad metam non tenderent. Est ergo insignis locus quod homines, quantumuis miserè tota vita se fatigant, ludunt tamen operam nisi fides in Christum sit illis viuendi regula. Aduertite impostoris artem. Dixerat solam fidem sufficere, & hoc vniū à nobis Deum postulare vt credamus. Vt hoc impium paradoxum confirmet, docet sine fide neminem placere Deo posse, & viuendi regulā ex fide petendam esse. Sic fidei perfectionē probat ex necessitate, vt videatur sola sufficere, quia est imprimis necessaria. Vide in re simili. Dico ex

Solam fidem Deus non postulat. Matth. 19 Rom. 8.

* Tacitam antithesim intelligere, quæ propter vnam veritatem negat aliā, Regula Calviniana ad deprauandas Scripturas.

GG

solo

Fidei perfectionem probat Calvinus ex necessitate.

solo pane hominis alimentum constare, & probo, quia sine pane non vivitur. Quis facilissimum paralogismum non videt? Sed attende sequentia. Qui ex hoc loco colligunt fidem donum Dei esse, falluntur. Neque enim quid efficiat Deus in nobis, sed quid requirat ac velit, Christus docet. Fallit iterum & mentitur. Vtrunque enim Christus docet in istis verbis; quum dicit hoc opus Dei esse ut credamus in eum. Nam & à Deo fidem esse docet, & Deum id à nobis velle. Opera Dei quæ operari debemus, de quibus quærebant Iudæi, non solum sunt opera Deo grata, sed sunt opera quæ Deus operatur in nobis per adiutorium gratiæ suæ.

Nunc in tam impia doctrina sua gravem & necessariam objectionem ponit Calvinus. Videtur tamen (inquit) id esse absurdum, nihil Deo probari præter unam fidem. Neque enim contemni debet charitas, nec alia pietatis officia locum & honorem perdunt. Ergo utcumque primatum teneat fides, non tamen superuacua sunt alia opera. Attende nunc ut ad objectionem à seipso mollissimè formatam respondeat. *Responsio* (inquit) *facilis est. Neque enim fides vel charitatem vel aliud vllum bonum opus excludit.* Si non excludit alia, ergo sola non sufficit; ergo & alia Deus à nobis postulat, non hoc unum; & ita bis mentitus supra Calvinus est. Sed attende quare dicat alia non excludi. *Quando* (inquit) *omnia in se continet fides.* Et quomodo continet alia omnia pietatis officia? An ut genus species, vel ut totum partes, vel ut caput membra, vel ut fons & radix vnica suos riuulos ac palmites? Nihil horum Calvinus statuit, quia & nihil horum fides est respectu charitatis, & aliarum virtutum. Attende quomodo hoc explicet. *Fides enim* (inquit) *vocatur vnicum Dei opus, quia per ipsum Christum posside-*

Effugia Caluina-na pro sola fide re-felluntur.

ntes, filij Dei efficiuntur, ut nos Spiritu suo gubernet. Mentitur ac fallit. Nec per vnicam fidem Christum possidemus, aut filij Dei efficiuntur, sed per charitatem multo verius ac plenius; nec si ita esset, omnia tamè reliqua contineret fides, sed omnium reliquorum loco esset, aliàque penitus superflua statueret. Per charitatem non vnicam, sed cui fides coniuncta est, Christum intimè possidemus, & filij Dei efficiuntur. *Videte qualem charitatem* 1. Ioan. 3. *dedit nobis Deus, ut filij Dei nominemur & simus.* Si quis Ioan. 14. *diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* An non iste intimè possidet Christum?

Pergamus cum Calvinus. Quia ergo à fide Christus fructus eius non separat, non mirum est, si in ea constituat proram, ut loquuntur, & puppim. Nihil quàm fallit ac mentitur. Nec fidei fructus charitas est, sed diuini Spiritus fructus, quemadmodum fides ipsa, dicente Paulo, *Fructus Spiritus est charitas, gaudiū, pax,* Gal. 5. 22. *patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides: nec verum est à fide charitatem non separari,* dicente iterum Paulo, *Tria sunt hæc, fides, spes,* 1. Cor. 12. *charitas, maior autem horum charitas: & paulo post, Si & 13. habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Hæc omnia Calvinus mendacem arguunt. Addit adhuc, ut fallat ac mentiatur magis. *Putida est eorum cauillatio qui huius loci prætextu operibus nos iustificari contendunt, si fides iustificat, quum ipsa quoque vocetur opus primum.* Et quare putida? *Quia satis constat* (inquit) *Christum improprie loqui quum fidei imponit nomen operis: sicuti quum Paulus legem fidei & legem operum inter se comparat.* Vide arrogantem hæretici audaciam. Tam Christum quàm Paulum improprie loqui affirmat. Cur igitur non omnia improprie dicentur in Scriptu-

Christus & Paulus Caluino improprie loquuntur.

Rom. 3. ris quæ placitis nostris contraria erunt? An ferendum putabit aliquis Calvinista, Paulum impro-
 priè loqui, quum dicit, *Arbitramur hominem iustificari ex fide, non ex operibus?* Deinde non secus propriè ac verè opus Dei in nobis fides est quàm charitas aut aliud aliquod pietatis officium, quando omnia illa in nobis vnus & idem operatur Spiritus, nec minus Dei donum fides sit quàm charitas, & alia. Aliam adhuc probationem subiicit. Deinde (inquit) *quum operibus negamus iustificari homines, opera intelligimus quorum merito sibi homines gratiam apud Deum concilient.* Quali verò fidei merito Abraham sibi gratiam apud Deum magnam non conciliauerit, quando & illa reputata sit ei ad iustitiam, & per illam factus sit hæres mundi, & Pater multarum Gentiũ. Atqui (inquit Calvinus) *fides nihil ad Deum affert: quin potius vacuum & inopem sistit coram Deo, vt Christo eiusque gratia impleatur. Quare passiuum est opus (vt ita loquar) cui nulla potest rependi merces: nec aliam confert homini iustitiam nisi quam à Christo recipit.* Hæc omnia nouæ sunt speculationes nouorum hodie hominũ, commenta & traditiones hominum in nulla Scriptura fundatæ, sed contra manifestas Scripturas, vt Antidota nostra in vna ad Rom. Epistola, in qua potissimum fundantur, luculenter docebunt. Fides multum ad Deum affert, quia magna obedientiæ virtus est, & *dat gloriam Deo, certissime credens quæcunque Deus loquitur.* Qui diuites in operibus bonis sunt (vt Paulus hortatur) Christi tamen gratia implentur, quia non nisi ex Christi gratia illa operantur. Opus fidei, quia opus hominis est qua homo credit, & dat gloriam Deo, opus actiuum ac liberum est, ideòque ei potest rependi merces, sicuti Abraham fides remunerata fuit. Denique fides confert credenti iustitiam,

Rom. 4.

1. Tim. 6.

iustitiam, quia *reputatur ad iustitiam.* Christi autem Rom. 4. iustitia non secus à charitate recipitur quàm à fide, quãdo beneficium redemptionis Christi non secus diligentibus datur quàm credentibus, nec minus vel necessaria vel efficax ad eam consequendam charitas est quàm fides. Necessaria, quia *qui non diligit, manet in morte:* efficax, quia *qui manet in charitate, manet in Deo, & Deus in illo.* Vides, & 4. lector, quàm multa venena in vna pagella Calvinus effudit.

37. *Omne quod dat mihi Pater, venit ad me.*

HAEC propositio cū altera illa quæ paulo post sequitur coniuncta, *Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit illum,* magnam mouit Græcis interpretibus Chrysostomo & Euthymio in hunc locum difficultatem. Si omnis (inquiunt) *quem dat Pater, venit ad Christum, & nemo alius;* quibus ergo non dat Pater vt veniant, in culpa non erunt: cum ideo non veniant quia datum non est eis à Patre vt veniant. Ad hanc difficultatem respondent liberum arbitrium non tolli, quia venire & non venire liberum est, ideòque qui non veniunt, in culpa esse. Vera sanè hæc doctrina est, quam & contra Pelagianos tradit S. Augustinus his verbis: *Credere, vel non credere, est in arbitrio voluntatis humanæ.* De prædest. sanct. cap. 5. Sed quia hæc responsio difficultatem non soluit (tametsi enim liberè non credat qui excitatus ad credendum credere recusat, & in illo culpa appareat; tamen quia non omnes excitantur, quomodo illi in culpa sunt, quando non à Deo excitati credere non potuerint?) Euthymius apertius respondet, eos à Deo non excitari quise indignos hac gratia exhibuerunt,

Gratiæ
Dei de-
fensio.

excitari verò qui aliqua præparatione se faciunt dignos. In quam etiam sententiam propendet Chrysoſtomus, & alij Græci, vt ipſe Cyrillus lib. 3. cap. 39. in Ioan. Ceterum cauenda hæc doctrina & repudianda eſt: & S. Auguſtini, imò Eccleſiæ Catholicæ tenenda ſententia eſt, neminem ſeipſum ad gratiam præparare vt ſe gratia Dei dignū faciat, ſed ipſam præparationem à Deo eſſe, vt eo. dem in loco citato alijsque ſexcentis docet Auguſtinus. Difficultas autem propoſita inde ſoluitur, quòd quibuſcunque talis gratia non datur vt de facto credant, nemo illorum ſine culpa eſt, quū omnes in peccato Deus inueniat, ideòque non ſine eorum culpa talis gratia illis negatur. Quibus ergo Pater dat vt ad Chriſtum veniant, miſericorditer dat; quibus illud non dat, iuſto iudicio negat: non quia non erant prædeſtinati (vt hæretici volunt, & hoc loco Caluinus) nec quia fides non eſt in arbitrio hominum (quod etiam hîc impie colligit Caluinus) nec denique quia quibus non datur talis gratia vt credant, nulla fuit data gratia qua ad fidem peruenire potuerint ſi auxilio dato rectè uſi fuiſſent (*omnes enim Deus uult ſaluos fieri, ideòque omnibus ſufficiens auxilium pro loco & tempore dedit*) ſed quia propter peccata quibus grauantur, maiora gratiæ auxilia quibus adiuti ad Chriſtum uenirent, iuſtè illis ſubtrahuntur. *Nemo igitur uenit ad Chriſtum, niſi quem Pater trahit. Non tamen omnes quos Pater trahit, ueniunt ad Chriſtum. Omnis quidem quem dat Pater Chriſto, uenit ad Chriſtum: ſed non omnis quem trahit Pater. Plus eſt dari à Patre Chriſto, quàm trahi à Patre vt ad Chriſtum ueniant. Illud enim efficacem, hoc niſi ſufficientem Dei gratiam importare uidetur. Dantur enim à Patre Chriſto non niſi electi, qui*

Dari à Patre plus eſt quàm trahi.

ita congruis modis excitantur, vt infallibiliter ad Chriſtum ueniant; trahuntur qui ſufficienter uocati non ſemper ueniunt. Illi audiunt & diſcunt, quia *omnis qui audiuit à Patre, & didicit, uenit ad Chriſtum*. Illi audiunt tracti & excitati à Deo, & apprehendunt quid loquatur in eis Deus, ſed non ſemper diſcunt per uoluntatis aſſenſum. Imò (ait in hunc locum Caluinus) *his duobus membris profuſe eueritur tota liberi arbitrij facultas quam ſibi ſomniant Paſpiſte. Faluſumque ac prophanum eſt, homines uolentes trahi. Chriſtus enim pronuntiat ita efficacem eſſe Spiritus gratiam qua trahuntur, ut neceſſariò credant. Sed huic audaci ac petulanti hæretico opponimus S. Auguſtinū, diuinae gratiæ prædicatorem maximum. Docet ille apertiffimè ſic homines à Patre trahi ad Chriſtū, vt liberè hunc tractū ſequantur vel non ſequantur. *Vtrumque hoc uerum eſt* (ait Auguſtinus) *Deus Pater attrahit ad filium homines, & dimittit homines, ut quis quid uoluerit eligat. Rurſum alibi, *Trahi à Patre ad Chriſtum, nihil aliud eſt, quàm donum accipere à Patre quo credat in Chriſtum. Et de hoc dono alibi dicit. *Credere in Chriſtum, & operari iuxta fidem Chriſti, utrumque noſtrum eſt propter arbitrium uoluntatis, & utrumque datum eſt à Patre propter ſpiritum fidei & charitatis. Sic rurſum de dono caſtitatis: & explicans illa Chriſti uerba, *Non omnes capiunt hoc uerbum, ſed quibus datum eſt, ita ſcribit. *Vt hoc uerbum quod non ab omnibus accipitur, ab aliquibus capiatur, & Dei donum eſt, & liberum arbitrium. Porro de facto non omnes qui trahuntur à Patre ad Chriſtum uenire, his uerbis docuit Auguſtinus. *Quis non uideat & uenire quemque ad Chriſtum & non uenire arbitrio uoluntatis? Sed hoc arbitrium poteſt eſſe ſolum ſi non uenit, non autem poteſt niſi adiutum eſſe ſi uenit. Obſerua quòd dixit, poteſt eſſe ſolum ſi non uenit, quia aliquando etiam quando non uenit, non eſt ſolū,*******

Liberum arbitrium defeditur.

Cont. lit. lib. 2. c. 84. De Præd. ſæct. lib. 1. cap. 8. Ibidem cap. 3.

De grat. & lib. arb. cap. 4.

De gratia Chriſti cap. 4.

De Spiritu & lit.
cap. 33.

sed gratia Dei adiutum, quam proteruè abiicit. Vnde alibi Augustinus postquam dixisset, *visorum suasionibus siue extrinsecus, siue intrinsecus, Deum agere cum anima rationali ut credat, atque hoc modo ipsum velle credere in hominibus operari*; propter hominum proteruiam, qui operati in illis Deo cooperari interdum nolunt, adiunxit statim: *Consentire autem suasioni aut vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propria voluntatis est.* Quæ omnia contra Caluini hoc loco corruptelas diligenter notanda sunt.

51. *Panis quem ego dabo, caro mea est (quam ego dabo) pro mundi vita.*

Ver. 27.

EXPLICAT nunc Christus disertis verbis de quo pane & cibo hætenus locutus fuerit. In principio sermonis dixerat. *Operamini cibum quem filius hominis dabit vobis.* Postea ad-
 32. *iecit. Pater meus dat vobis panem de celo verum. Panis verus est qui de celo descendit, & dat vitam mundo.* Denique,
 35. *Ego sum panis vitæ.* Quibus omnibus verbis docuit se hominem factum in cibum fore, tam ex Patris sui dono, qui misit eum in mundum, quam ex suo proprio dono. Et quia ad hanc rem intelligendam fide opus erat, multa de fide & de dono fidei interseruit. Moxque ad principale argumentum
 48. rediens, iterum dicit, *Ego sum panis vitæ*: & statim de excellentia & effectu huius panis longè alio quàm erat ipsius manna, vbi pauca dixisset, nunc
 51. disertè explicat: *Panis, de quo hætenus locutus sum, & quem me daturum promisi, & (quod nunc repero) quem ego dabo, suo videlicet tempore & loco, caro mea est, non mystica aliqua, sed vera, quam ego dabo pro mundi vita, ad mortem videlicet in cruce subeundam pro salute totius mundi.* Hanc clausulam

fulam adiecit, tum vt veritatè carnis exprimeret; tum vt causam quandam specialem dandi huius panis insinuarer, nimirum in perpetuam mortis suæ recordationem. Quam etiam ob causam quàm de facto daret, adiecit, *Quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem.* Hic sensus omnium planè veterum Patrum tam Græcorum quàm Latinorum calculo comprobatur, & à plurimis hodie interpretibus asseritur: quorum omnium testimonia diligenter in vnū collegit Nicolaus Sanderus in tractatu super hoc cap. 6. Ioan.

Quia tamen S. Augustinum aliter sentire aliqui volunt, eo quòd tract. 25. in Ioan. spirituales manducationem docet, eius vnus loca annotabimus. In tract. seq. 26. manducationem spirituales eam docet, qua cum fide & puritate Christus in altari sumitur. In eodem sermone sacramentalem manducationem tantum, ab illa quæ sacramentalis ac spiritualis est, aperte distinguit. Denique tractatu 27. sermonem Christi concludens, ad sacramentalem manducationem dignè faciendam hortatur. Alijs quoque varijs in locis de Sacramento corporis sui Christum hinc disputare docet: Serm. 11. & 46. de verb. Domini, de Ciuit. Dei lib. 17. capite 5. & 21. cap. 25. de consensu Euangel. lib. 3. cap. 1. de pecc. mer. & remiss. lib. 1. cap. 20. in quæstion. super Leuiticū capite 57. Epistola 95. contra Cresconium libro primo, capite 24. & 25. In Psalmū 33. concione 1. Adeò nullus veterum aut frequentius aut expressius Christum de Sacramento in hoc cap. loqui docuit. Ad Patrum vnanimem consensum accedunt varia Concilia, quorum testimonia in dicto tractatu Nicolai Sanderi proferuntur. Sanè Conc. Tridentinum verba huius capituli ad Sacramentum applicat

Augustini sententia, loqui hic Christum de Pane Eucharistico.

sess. 13. cap. 2. & contra Husitas, quum negare commodum esset, non negat, Sess. 21. cap. 1.

Aliter sententiam refellitur.

Qui Christum in his verbis de Sacramento loqui negant, eisdem argumentis utuntur quibus Calvinus utitur: quæ suo loco soluemus. Hoc in loco aiunt probabile non esse Christum hic de Sacramento loqui, quum in proximè præcedentibus verbis de se pane ut Deo ac homine per fidem manducando loquutus fuerit, ideòque hunc esse verborum sensum; ut qui hætenus fidem docuerit in se Deum ac hominè factum, nunc fidem doceat in se hominem crucifixum. *Hæc est enim fides* (ait hoc loco Cornelius Iansenius) *qua manducamus panem vitæ, ut credamus Christum esse verum Deum, & se hominem tradidisse pro nobis carnem suam & sanguinem.* Sed tum argumentum hoc valde leue est, tum sensus à verborum proprietate alienissimus. Argumentum ex duplici causa leue est, tum quia in præcedentibus de se pane per fidem manducando loquutum esse necessarium non est, sed ad manducationem panis, de qua dicturus erat, fidem esse imprimis necessariam, & fidei defectum in Iudæis causam esse cur hanc doctrinam non caperent, hætenus eum docuisse, magis probabile est; tum quia etsi daremus de sola spiritali manducatione per fidem, & de se pane ut Deo ac homine, in quem credere oportet, hætenus loquutum fuisse, nullo tamè modo sequitur propterea in his verbis de eodem pane Christum loqui. Hic enim multo aliter quam prius loquitur, multo disertius & expressius, ut mox in argumentis nostris apparebit. Quare Chrysostr. Euthymius, alijque Patres, licet præcedentia verba de fide in Christum Deum ac hominem, & de manducatione spiritali exposuerint; ad hæc tamen verba affir-

affirmant de Sacramento Christum loqui. Sensum, qui affingitur, alienissimum esse, argumenta quæ statim subiiciemus, luculenter docebunt.

Sanè Calvinus eum sensum auidè complectitur, negans prorsus de Sacramento in toto hoc capite Christum loqui. Et ex hoc sensu multa absurda infert; *in verbo manducandi ad fidem nos hortari Christum, quasi vnicum mediū potiendi hoc pane vitæ: Christi carnem canalem esse qua vitam ad nos diffundat: vitam hanc nihil aliud esse quam Christi iustitiam nobis imputatam, quando carnem Christi pro nobis crucifixam fide apprehendimus.* ideòque in his verbis, *Panis quem ego dabo, &c.* duplicem notat donationem: vnam qua Christus nobis se quotidie offert: alteram qua in Cruce se semel pro hominum vita exposuit: ad cuius mortis percipiendæ fructum in his verbis nos inuitat. Hæc Calvinus ex alio illo sensu à verbis Christi alienissimo deducit; & non solum veritatem carnis Christi in Sacramento destruit, sed præterea vnicam spiritualem manducationem, totamque imputatiuam suam iustitiam, inde construit. Adeò refert à vero & literalis sensu vel latum vnguè non discedere.

Nunc igitur hunc sensum aliquot argumentis confirmabimus. Primum duplicem hic donationem Christus ponit: alteram nobis, *Panis quem ego dabo*, de quo prius dixerat, *quem filius hominis daturus est vobis*; alteram pro nobis, *Caro mea est pro mundi vita.* Hæc posterior est corporalis, ergo & prior. Ideo enim posterior adiecta est ut priorem exponeret; & ut de qua carne loqueretur, nos doceret. Deinde hæc donatio panis futura dicitur, *quem ego dabo*, sicut donatio carnis pro mundi vita futura tunc erat; vnde in Græco reperitur, *quam ego dabo.* Sed non nisi corporaliter utrunque tunc futurum erat, quia ad spiritualement donationem quod

Calvini sensus, eiusque absurda.

De Sacramento Christum loqui probatur.

1. Argumentum.

2. Argumentum.

atti-

attinet fide capiendam, ab initio mundi vtraque facta erat. Nam omnes iusti ab initio mundi in Christum futurum & redemptionem per sanguinem eius futuram crediderunt; quo sensu dicitur

- Apocal. 5. *Agnus occisus ab origine mundi*. Quare Calvinus, & qui de spirituali per fidem manducatione hæc verba exponunt, verbum Christi, *dabo*, prorsus euacuant, falsiq; arguunt. Tertio, dare Christum per fidem manducandum seu hominem factum seu crucifixum, donum est commune toti Trinitati, quia spirituale donum est. Sed Christus hic loquitur de dono sibi proprio vt filio hominis, & secundum humanam naturam. Quare sicut caro quam dedit pro mundi vita, erat proprium donum filij hominis, quo *dedit semetipsum pro nobis*, &c. sic panis quem hic se daturum promisit, est proprium donum Christi vt filius hominis erat; in vtroque dono *perficiens opus quod dedit illi Pater*, sicut supra dixit cap. 4. ver. 34. vt ibi exposuimus. Vtrunque igitur corporale est, & officio corporis accipiendum: quod tres Euangelistæ diligenter notarunt; *Et dedit discipulis suis dicens, Hoc est corpus meum*. Quarto, hunc cibum præfert manna; ergo in veritate cibi & mäducationis corporalis vtraque conueniunt. Non enim constituitur differentia nisi inter ea quæ aliquo modo conueniunt. Nullo autem prorsus alio modo conueniunt manna & caro Christi in Sacramento, nisi in sola manducatione corporali vtriq; communi. Quinto, hunc cibum promittit Christus daturum credentibus in se, nec nisi prius credentibus; quam ob causam de fide prius disputauit tam multa. Prius igitur est credere in Christum, & postea hunc cibum accipere: ergo aliud credere, aliud accipere. Sexto, fides non in carnem sed in totum Christum

stum est. Diuinitas & tota Christi humanitas fidei obiectum est, fideque percipitur. Nulla igitur causa esset, cur hunc cibum carnem suam vocaret, & quidē toties vocaret, nisi de carnis proprietate & proprio mäducationis officio loqueretur. Alia argumenta ex sequentibus adhuc sententijs accumulabuntur.

5. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

PROPTER hæc verba, quæ communionem sub vtraque specie omnino necessariam tradere videbantur, quidam Catholici interpretes de spirituali tantam manducatione Christum toto hoc capite disputare, non de sacramentali, vel de ipso omnino Sacramento, iudicauerunt; vt imprimis Caietanus: alij non principaliter & proprie, vt in Articulis Ruardus Tapperus, Ioan. Heilelius in libro de veritate Eucharistiæ, & post istos Cornelius Iansenius. Sed hi magni & docti viri, vt scribit de illis Claudius de Sanctes in opere Eucharist. Reperit. 6. cap. 5. trepidauerunt timore vbi non erat timor. Sanè D. Thom. tametsi suo tempore laicos sub vna specie toto orbe communicare videret, tamen in commentarijs in hunc locum indubitanter asserit, de Sacramento Christum in his verbis loqui. Idem fecerunt innumeri Patres, tametsi eorum réporibus sub vna specie laici communicarent. Idem & alij hodie contra hæreticos decertantes, vt imprimis Martyr Rossensis lib. 5. contra Oecolampadium, qui vir sanctus non dubitat eum à Deo desertum habere, qui pertinaciter negaret Christum in hoc capite de Sacramento

to car-

ro carnis suæ loqui. Eius iudicium sequuti sunt alij: Gul. Alanus Card. de Eucharist. lib. 1. c. 31. Petrus Michael de Eucharistia cap. 5. Claudius de Sanctes loco citato, Claudius Guilandis, Ioan. Gagneius, Titelmannus, & doctissimus interpres Franciscus Toletus. Sed & huius scholæ Magistri Ioann. Driedo de Script. Ecclesiast. libro 4. cap. 5. & Franc. Sonnius in succincta demonstratione errorū Confess. Calvinisticæ. Denique Conc. Trid. sess. 21. cap. 1. quum negat in his verbis vtriusque speciei communionē à Domino præceptam esse, non ideo negat quia hîc de Sacramento Christus non loquitur, sed per alia Christi verba in hoc eodē capite hæc verba exponit. Sensus ergo Christi est, non vtriusque speciei sacramentalis necessitatem docere. (species enim non nominat) sed perfectam & plenam carnis & sanguinis sui sumptionem esse necessariam, siue illa sub vna specie panis siue sub altera potus fiat. Nam propterea de vna specie ter dixit, vt Patres Tridentini loco citato annotarunt, *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Panis quem ego dabo; caro mea est pro mundi vita. Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Quare hæc Christi verba tametsi coniunctiuè legantur, sunt tamen disiunctiuè intelligenda; ac si dixisset, *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, vel biberitis sanguinem eius.* Est enim hebraïsinus in Scripturis frequens, quem Ioannes more suo sequitur. Exod. 21. vbi nostra versio habet, *Qui percusserit patrem suum aut matrem, & Qui maledixerit patri suo vel matri, morte morietur;* in Hebræo est coniunctio, & sed interpres sensum sequutus est. Iob. 31. *Si secutus est oculus meus cor meum, & si in manibus meis adhaesit macula, & si ad ostium amici mei insidiatus sum, & alia multa; vbi omnia sūt disiunctiuè*

Verborum sensus explicatur.

Ver. 51. & 58.

iunctiuè intelligenda, vt si vel vnū horum fecerit, iuste pœnam illam passus fuerit. In Psalmis hoc frequentissimum est, Psal. 129. & alijs multis. Sic Ezech. 18. *Qui in montibus comederit, & uxorem proximi sui polluerit, & pauperem oppresserit, & pignus non reddiderit, &c. morte morietur.* Vbi certum est singulis illis sceleribus deberi mortem. Sic hæc verba disiunctiuè accepta nullam habent difficultatem; & disiunctiuè accipi debere illud probat quod supra diximus, Christum vni speciei totum effectū vitæ æternæ assignare. Duplicis tamen sumptionis meminit Christus, propter passionis suæ duplicem rationem; mortem corporis, & sanguinem effusum; cuius passionis memorialis hoc Sacramentū est. Sic notauit Ambrosius ideo vt suæ Sacramentum passionis ostenderet. Augustinus quoque eadem ex causa docet in his verbis, *figuram esse, quæ præcipiat passioni Domini esse communicandum, & suauiter atque vtiliter recondendum in memoria quod pro nobis caro eius crucifixa & vulnerata sit.* Dicit cōmunicandū esse passioni Domini, id est, Sacramento passionis eius vtendum, quod est Eucharistia; & vt vtiliter id fiat, mente quoq; & affectu carnis passionē & sanguinis effusionem mente recolendam esse. Alia quoque ex causa ita loquutus est Christus, vt ostenderet huius cibi, quem daturus erat, participationē, perfectam esse animæ refectiōnem. Ideo manducandi & bibendi nominibus vsus est, in quibus humana tota refectio consistit. Neque enim aptioribus verbis significari hoc potuit.

Carpit hoc loco Calvinus veteres Patres his verbis. *Cyassus fuit veterum error, qui infantulos putauerunt vita æterna priuari, nisi Eucharistiam illis porrigerent.*

Lib 4. de his verbis carnis & sanguinis Christiū meminisse, fide cap. 5.

De doct. Christ. lib. 3. c. 16

Patres à Caluino procaciter taxati.

rigrent. Sed hæreticorum more, quæ ignorat, blasphemat. Fuit quidem in veteri Ecclesia consuetudo paruulis Eucharistiam porrigendi, vt patet apud Cyprianum serm. 5. de lapsis, cuius testimonium citat August. epist. 23. Sed falsum est veterem Ecclesiam hac consuetudine tanquam re ad salutem paruulorum necessaria vsam fuisse. Imò S. August. qui in lib. 1. cap. 20. de pecc. mer. & remiss. docet hæc verba ad paruulos pertinere, nec posse eos vitam habere nisi manducauerint carnem filij hominis, & biberint sanguinem, non sic intelligi vult vt Sacramentalem manducationem illis necessariam esse doceat; sed quòd in ipso baptismo huius Sacramenti rem & fructum percipiant, ideòque verè vitam habeant per baptismum; quod negauit Pelagius. Hunc esse Augustini sensum (quem pauci aduertunt) alia eius verba manifestum faciunt in sermone ad infantes, quem citat Beda in suis collectaneis in Paulum ad cap. 10. 1. ad Cor. *Nulli (inquit) est aliquatenus ambigendum, tunc vnumquemque fidelium corporis sanguinisque Domini participem fieri, quando in baptis-
mæ membrum Christi efficitur, nec alienari ab illius panis calicisque consortio, etiam si antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc seculo in vnitatem corporis Christi constitutus abscedat. Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio non priuatur, quando ipse hoc, quod illud Sacramentum significat, inuenit.* Hæc ille. Quod autem Calvinus addit, ad ipsam veteris Ecclesie consuetudinem grauius taxandam, ipsam Christi institutionem paruulos à cæne participatione arcere, quia nondum seipsos probare, nondum colere memoriam mortis Christi possunt, tale argumentum est, vt eodem à baptismo quoque paruulos arceri concludat, quia necdum credere aut actu fidei in Christum tendere possunt

Caluini
argumen-
tum pro
Anabap-
tistis.

possunt, vt in eius mortem baptizentur & Christum induant. Pulchrum est, & contra Lutheranos egregiè valet, quod subiungit Calvinus, *non rectè Bohemos egisse quum hoc testimonio probarent vsu calicis promiscuum debere omnibus esse.* Ab altera parte Beza eos qui hoc testimonium ab vsu calicis confirmando abstrahunt, in odium Bohemorum, id est, Euangelij, illud facere proclamat. Sic magistrum suum Calvinum præclarè correxit Beza.

Beza Cal-
uinum
corrigit.
In Anno-
tat in
hunc lo-
cum.

54. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum san-
guinem, habet vitam æternam.*

QVI hæc Christi concionem ad Sacramen-
tum Eucharisticum pertinere negabant, ex
his verbis argumentum sumunt: quum certum sit
multos sacramentaliter manducare carnem Chri-
sti qui non habent vitam æternam, & eos solos
habere vitam æternam qui spiritaliter mandu-
cant. *Ex his verbis palàm apparet (ait Calvinus) perpe-
ram de Cæna exponi totum hunc locum. Nam si verum esset
quicumque ad sacram Domini mensam se ingerunt, carnis
& sanguinis eius fieri participes, omnes similiter vitam re-
ferrent. Scimus autem multis in exitium cedere. Sed mi-
serum planè hoc argumentum est. Christus in his
verbis de manducatione loquitur à se instituta,
non à nobis quomodocunque exercita; de suo
bono opere loquitur, qui non nisi ad salutem car-
nem suam ad manducandum dedit, non de eorum
peccato qui ad suam perniciem illud accipiunt.
Manducatio indigna non est à Christo instituta
nec intenta, nec hoc loco commemorata, quippe
quæ non nisi æquiuocè talis est; sed de ea quæ ve-
rè & vniuocè ita appellatur, Christus hinc loqui-
tur. Quod ex alia simili locutione sic probat Au-*

Caluini
ficulneum
argumen-
tum.

Serm. 11.
de verb.
Domini.

gustinus . Sicuti in illis Christi verbis, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit; non vique intelligimus eo modo credentem quo & daemones credunt & contremiscunt, nec in eo numero baptizatos quo Simon Magus baptizari potuit, sed saluus esse non potuit; & in illis verbis, non omnes credentes & baptizatos sed quosdam intuebatur, in ea scilicet fide constitutos quæ Apostolo distinguente per charitatem operatur: ita in his verbis, Qui manducat meam carnem, &c. non eos consideravit qui indignè manducantes iudicium sibi manducant & bibunt, sed de certo quadam manducandi modo loquitur, quem hic fructus & effectus infallibiliter sequuntur. Hæc ille. Nempe agit hic Christus nec de spiritali manducatione tantum, ut antea ostensum est, nec de sacramentali tantum; sed de illa sacramentali quæ etiam spiritalis est, ut ex his verbis apparet. Quare August. tract. 27. in Ioannem totam Christi contionem ita concludit, ut omnia quæ Christus hæc dixit de manducanda carne sua, & bibendo eius sanguine, ad hoc nobis valeant, ut carnem Christi & sanguinem Christi non edamus & bibamus in Sacramento tantum, sed usque ad Spiritus participationem, ut eius Spiritu vegetemur, &c. Quæ Augustini conclusio non docet præstari & exhiberi in Sacramento quæcunque hic Christus dixit, tamen de Sacramento non sic loquutus, ut Augustini expositio nem pervertit Calvinus; sed perspicuè docet de ipso Sacramento suo & de sacramentali manducatione in omnibus præcedentibus Christum loquutum fuisse; sed de sacramentali quæ etiam spiritalis sit.

Impius
Calvinus
Christum
ineptiæ
arguit.

Impius autem Calvinus videte quàm prophane & impiè hoc loco scribat. Ineptum esset atque impetiosum de Cæna tunc differere, quam nondum instituerat. Ideo de perpetua fidei manducatione cum tractat certum est. Petulantis & protervi hæretici intoleranda

randa arrogantia est . Non veretur Christum ineptiæ arguere si ante institutum Sacramentum de eo differat. Quid non vereretur homo impius extento collo & perfriçta fronte asserere, qui ipsū Dominum sic aggreditur? Ergo iuxta Calvini blasphemias ineptè fecit Christus qui de sua Passione futura, de suis contumelijs, flagellis, ipsaque morte, ac post triduum resurrectione, antequam eorum quicquam fieret, iterum atque iterum suos Apostolos docuit? Ineptè fecit Christus qui antequam Spiritum S. daret, de fluentis eius ac donis disputavit, dicens: Qui credit in me, flumina fluent de ventre eius aqua viva? Ineptè fecit Christus qui ante baptismum institutum de eius necessitate & fructu Nicodemum docuit? Ineptè fecit Christus qui de obedientia suis Apostolis ac ministris præstanda sæpe proloquitur, antequam illos in mundū mitteret, & ad ministerij sui functionem emisit? Aut si de passione, morte, resurrectione, de Spiritu S. donis, de baptismo, de auctoritate Apostolica, antequam ista peragerentur, cõferrentur, instituerentur, potuit Christus absque ulla ineptiæ aut intempestivæ disputationis nota differere ac disputare; quantus rabula Calvinus, qui ineptè atque intempestivè fecisse Christum audet affirmare, si de Cæna differeret, quam necdum instituerat! Sed nullis blasphemijs parcit Calvinus, ut quod vult obtineat. Nihil tam insulsum aut impium est quod asserere non veretur, ut suas impias hæreses quoquo modo stabiliat. Ex huiusmodi igitur tam impio atque insulso præterea antecedente, conclusio, quam ita certam ponit, certissimè corrui: nec de perpetua fidei manducatione, ut ille ait, sed de perpetua sacramentali manducatione, cui spiritalis illa

Matth. 16
17. 20. 26.
27.

Ioan. 4.
Ioan. 7.

Ioan. 3.
Luc. 10.

Ioan. 17.

Calvini
impietas
& audacia.

per fidem coniuncta est, Christum hoc loco tractare certo certius est.

57. *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem; & qui manducat me, vivet propter me.*

Sacramentalis
Christi manducatio probatur.

SACRAMENTALEM corporis Christi manducationem, eiusque manducationis fructum, hæc verba fortissimè docent. Quum enim dixisset, *Qui manducat meam carnem, &c. habet vitam æternam,* probare id nunc vult à vera manducatione & reali acceptione vivificæ carnis suæ. Dicit ergo: Sicut ego qui sum filius Dei, eandem vitam habens cum Patre, factus tamen homo & tanquam homo, quia missus sum à vivente Patre, id est, habeo divinitatem Patris viventis humanitati meæ unitam, & vivo propter ipsum (humanitas enim mea accipit vitam à divinitate, & à Patre ipso) ita qui me manducat, accipiet vitam à me, quia mihi unitur non solum per fidem & charitatem, sed realiter seu naturali unione, ait Hilarius lib. 8. de Trinit. & in me manet non solum per fidem & dilectionem, sed re ipsa & corporaliter, ait Cyrillus in Ioan. lib. 10. cap. 13. & libro 11. cap. 26. & 27. & Chrysostr. hom. 45. in Ioan. non quòd unum fiat ens naturale Christi & manducantis eum, sed quia præter unionem spiritualem ratione fidei & charitatis, etiam re ipsa Christus habitat in eis qui manducant eum, veluti fons & causa eiusdem fidei, charitatis, & gratiæ: & hoc modo qui manducat, vivit propter Christum, quia habet in se causam & fontem vite spiritualis. Pulchrè hoc D. Basilus docet. *Christus dicens, Ego vivo propter Patrem, potest illam vitam dicere*

dicere qua Christus etiamnum vivit, Verbum Dei habens in seipso. Et hoc ex sequentibus patet ubi dixit, Et qui edit me, vivet propter me. Carnem namque ipsius edimus ac sanguinem bibimus, consortes effecti verbi ac sapientiæ per incarnationem & sensibilem ipsius vitam. Hæc ille epist. 141. Docet eo modo per manducationem carnis Christi effici nos consortes Verbi, id est, vitæ & gratiæ quæ ab ipso incarnato est; unde adiecit, per incarnationem eius, sicuti Christi humana natura vitam in seipsam recipit, non velut à Patre longè posito, sed velut essentiali eius Verbo præsentem, & naturam illam humanam vivificantem.

63. *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam.*

VARIA est huius loci expositio. Una Chrysostr. & sequacium eius, de spirituali & carnali intelligentia verborum Christi, qui sensus etsi verus sit, tamen non videtur ad literam accommodatus. Alia hæreticorum communis est, de spirituali manducatione per solam fidem Christum loqui ut ipsa carnis Christi manducatio aut sumptio realis nihil proficit. Hanc ipse Calvinus rejicit, affirmans necesse esse Christi carnem comedere ut crucifixa proficit. Tertia est ipsius Calvini, Christum hic ad modum edendi simpliciter respexisse, ideoque carnem ex sua origine & natura estimatam, quæ tota terrestris est, nihil prodesse, sed ex Spiritus virtute, qua caro Christi perfusa est, ipsam Christi carnem esse vivificantem, & esse verè cibum, quia per ipsam parta nobis est vita, & in ipsa placatus est nobis Deus, omnesque salutis nostræ partes completæ. Plena dolo & vafricie hæc expositio est. Primum, non in his sed in sequentibus verbis ad modum edendi

Vafricie
Calvini
expositio.

spiritualem Christus respexit ex sententia Augustini, quem Calvinus se sequi affirmat. Deinde, Christi quidem caro ex Spiritus veritate vivificata est, sed quæ sit hæc Spiritus virtus non explicat, an ipsa Christi divinitas carni unita, an spirituales eius effectus quos postea describit. Tertio, docet quidem Christi carnem ex Spiritus virtute esse verè cibum, sed quatenus per illam crucifixam parta nobis est vita, & placatus Deus, non quatenus Christus illam nobis comedendam dedit: & sic in secundam sententiam, quam reiecit ipsemet, relabatur. Tota & perspicua veritas, quam hæretici partim impugnant, partim fugiunt & dissimulant, (vt hic Calvinus) veraque verborum expositio hæc est: Caro Christi si sola esset, & merè humana, qualem Capharnaitæ intelligebant, non proderet ad vitam: at quia Spiritus & divinitatis caro est, ipsique coniuncta; prodest & efficax est ad vitam; divinitas enim per ipsam vivificat. Ideo divinitatem suæ carni unitam esse in præcedenti sententia docuerat, dicens de sua Ascensione futura, *Si filium hominis videritis ascendentem vbi erat prius*, supple, quid tunc dicitis? Hunc in modum exponit Cyrillus libro 4. capite 23 & 24. & D. Augustinus tractat. 27. *Caro* (inquit) *vt est divinitatis organum, prodest ad vitam.* Eandem expositionem tenet de Civitate Dei libro 10. capite 24. Athanasius quoque in libro de Incarnatione Christi, tum in oratione in dictum illud Matthæi, *Quicumque dixerit verbum aduersus Spiritum Sanctum. Quem sequitur Damascenus de orthod. fide libro 4. capite 14.*

Verborum
sensus.

63. *Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.*

VOCA T hic Christus verba hæc hactenus dicta, seu totam hanc suam concionem de manducanda carne & bibendo sanguine suo, *Spiritum & vitam*, ratione materiæ de qua hactenus tractavit: vt videlicet eos doceret intelligenda sua verba esse nec de re aliqua carnali sub carnis specie, sicut illi intelligebant, sed carne spirituali ac vivifica, quia diuinitati coniuncta; nec etiam de manducandi aut bibendi modo carnali, sed spirituali. Verum enim Christi corpus & verus sanguis tametsi verè & realiter in Sacramento accipiuntur, non tamen carnali aut sensibili modo accipiuntur, sed sub Sacramento & aliena specie: qua sensibili panis specie mediante, cui intimè corpus Christi conuertitur (non immediatè & per se vel in sua quantitate) corpus Christi tangitur, frangitur, manducatur: qui est vnus spiritualis modus manducandi corpus Christi, vt distinguitur à visibili & carnali manducandi modo qualem Iudæi intelligebant. Sic hunc locum optimè explicat S. Augustinus. *Verba quæ locutus sum vobis, spiritus sunt & vita. spiritualiter intelligite. Non hoc corpus quod videtis, manducaturi estis. Sacramentum aliquod vobis commendavi. Spiritualiter intellectum vivificabit vos: etsi necesse est illud visibiliter celebrari, oportet tamen invisibiliter intelligi.* Hæc ille. Caro igitur Christi quia habet adiunctum Spiritum vivificantem, id est, ipsam divinitatem, ideoque qualitates habet spirituales, Deoque proprias, (vnde in carne humana multa fecit diuine) propterea per modum illarum, non per modum qualitarum & proprietatum merè humanæ naturæ, in hoc

Caro
Christi
spiritualis
spirituali
modo
manducanda.

Enarr. in
Psal. 98.

HH4 Sacra-

63. Verba

Sacramento adesse & à nobis manducari voluit. Hanc ob causâ verba sua vocauit, *Spiritû & vitam*, quia spiritualiter totum accipiendum est quod docuit; & sicuti carni viuificæ ac diuinitati coniunctæ conuenit; non rei veritatem, quam toties inculcauit, hoc vno verbo rollēs, vt heretici colligunt, sed modum huius rei accipiendę spiritualiter subiiciens, vt August. alijque Patres in hunc locum exponunt.

Caluini
depraua-
tio.

Caluinus totam hanc sententiam Christi ad generalem doctrinæ Euangelicæ commendationem transfert, ad portentosam illam sententiam stabiliendam, ex auditu Euāgelij vnumquemque credentem de sua salute certum reddi. *Vitam* (inquit) *ab effectu sermonem suum nominat Christus quasi viuificum. Sed viuificum nemini fore docet nisi à quo spiritualiter percipitur. Apud pios suauissimum hoc Euangelij elogium est, quod certi sunt sibi in æternam salutem destinatum esse.* Hæc ille. Atqui Christum de sola sua presenti concione, & de modo eius intelligendę, ista locutum esse, totus contextus ad oculum docet. *Verba quæ ego locutus sum vobis, non nisi de illis verbis intelligi possunt, quæ præsentibus Iudæis locutus fuerat. Spiritus & vita sunt, non nisi ad rem præsentem pertinent, quod Spiritus viuificat, caro non prodest quicquam.*

Nunquid & vos vultis abire?

Incredu-
litaris ve-
ra causa.

VERAM hinc causam ponit Christus incredulitatis Iudæorum. Prius eam causam posuit, quia, vt ad Christum venirent, non fuit eis datum à Patre. Sed ne quis hanc propriam incredulitatis illorum causam esse putaret, aliam nunc assignat, liberam eorum voluntatē prauam. Alijs enim discipulis recedentibus, Apostolos rogat (quibus

(quibus haud dubiè à Patre datum erat vt ad Christum venirent) an & illi recedere vellent, manifestè docens in eorum libera voluntate positum esse, vt vel in Christo manerent, vel ab eo recederent. Notauit hoc S. Cyprianus his Christi verbis citatis. *Seruat scilicet Dominus legem qua homo libertatis suæ relictus, & in arbitrio proprio constitutus, sibi met ipse vel mortem appetit vel salutem.* Hæc ille. Sanè Iudæos ex propria malitia, non ex absoluta Dei voluntate, in Christum non credidisse, tam diligens & proluxa ad eos habita concio satis demonstrat. Quod ergo Dei gratia efficaciter multi non conuertantur, in ipsis non in Deo causam ponendam esse docet S. August. his verbis. *Vt innotescat quod latebat, & suaue fiat quod non delectabat, gratiæ Dei est, quæ hominum adiuuat voluntates: quæ vt non adiuuentur, in ipsis itidem causa est, non in Deo, siue damnandi prædestinati non sint propter iniquitatem superbie, siue contra ipsam suam superbiam iudicandi & eruendi, si filij sint misericordiæ.* Hæc ille, latius idē eodem loco confirmans, & concludens *nullius culpæ humanæ causam in Deum referendam esse.* De pecc. mer. & remiss. lib. 2. cap. 17.

Epist. 55.

Libro 2.
cap. 17. de
pecc. mer.
& remis-
sione.

IN IOANNIS CAP. 7.

5. *Neque enim fratres eius credebant in eum.*

ARRIPIT hoc loco occasionem Caluinus Catholicæ Ecclesiæ erga B. Virginem singularem reuerentiam acerbè taxandi. Hinc (inquit) colligimus quàm nihil sit carnalis propinquitas. Perpetuam enim insanici notam Spiritus inurit Christi cognatis, quod tot operum testimonijs conuicti,
HH 5 ne tua

B. Virgi-
nis reue-
rentia sin-
gularis de-
fenditur.

ne tum quidem credebant. Quo magis ridicula est Papistarum superstitio, qui in Virgine Maria, post habitis omnibus alijs, solum sanguinis honorem effecerunt, quasi non reprehensa ab ipso Christo fuerit mulier, quæ ex media turba clamabat, Beatus uteris qui te gestavit, & ubera quæ te lactaverunt. Respondit enim Christus: Quin potius beati qui audiunt verbum Dei. Hæc ille in hunc locum. Est ergo hoc Caluini argumentum; quia cognati Christi secundum carnem increduli erant, ridiculos eos esse qui in Matre Christi solum sanguinis honorem effecerunt. Sed non videt cæcus hæreticus, ubi plures causæ honoris deferendi concurrunt, ibi maiorem honorem merito deferri: eamque ob

1. causam Beatissimæ Virgini Mariæ, quæ non solum credidit Angelo à Deo misso, non solum conseruabat & conterebat in corde suo omnia quæ circa Christum paruulum gerebantur, non solum de toto mysterio redemptionis nostræ diuinitatem prophetavit Christo necdum nato, non solum Cruci Christi fugientibus Apostolis magna animi constantia ac singulari fide astitit, non solum in die Pentecostes Spiritum S. accepit, (quæ sanè omnia pietatis & fidei in Deum præclarissima testimonia, cum alijs, vel Apostolis, vel Sanctis, illi erant aut esse poterant communia,) sed præter hæc omnia, ipsa Christi inò filij Dei Mater fuerit, filium Dei incarnatum in utero gestauerit, aluerit, & omne in eum matris officium exercuerit; propter tot causas in illa sola concurrentes, maximo quodam & singulari supra reliquos Sanctos omnes honore à nobis Catholicis optimo iure affici. Quid? an seriò iudicant Calvinistæ propter solum sanguinis honorem nullam Beatiss. Virgini reuerentiam deberi? An Calvinus puero Christo maior & melior videri volet? At dicit

Solus sanguinis honor in B. Virg. reuerentia dignus.

dicit Scriptura de Iesu Redemptore iam duodenni, & de parentibus eius: Ipse erat subditus illis. An in hac subiectione ipsum sanguinem maternum Christus non honorauit? Imò putatitium illum suum patrem Ioseph, propter paterni sanguinis imaginem tantum, illa quoque subiectione nonne honorauit? Quod ergo Christus ipse in tua Matre honorauit, quis tandem Christianus honore dignum esse negabit? An non hoc ipsum sancta illa mulier Elizabeth, & Spiritu S. plena, singulariter in beata Virgine venerata est, quum diceret, *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui?* id est, ideo benedicta quia tantam prolem habitura es? Nam & Angelus quum hanc B. Virginem eodem titulo exornasset, & *inter mulieres benedictam* prædicasset, illaque, pro sua modestia & humilitate, hac audita salutatione non inflata, sed turbata esset, eius salutationis rationem reddens Angelus subiunxit. *Ne timeas Maria inuenisti enim gratiam apud Deum.* Et quam gratiam tandem, ut propter illam benedicta prædicetur? Sequitur, *Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, &c.* Ecce ideo ab Angelo postea; a S. Elizabetha, Angeli verba ex aflatu diuino repente, *benedicta* nuncupatur & prædicatur, quia talem actam benedictum fructum paritura erat. Rursum an non hoc ipsum eadem Elizabetha præcipuo affectu venerabatur quum diceret, *Vnde hoc mihi, ut Mater Domini mei veniat ad me?* Non dicit, *Vnde hoc mihi, ut quæ gratia plena est, quæ Angelo credidit, in quam Spiritus Sanctus superuenit, & virtus altissimi obumbravit, veniat ad me?* Quæ tamen omnia verè & piè dicere poterat. Sed hæc omnia tacens, & quod in ea sum-

ea summo honore dignum erat attingere volens, dixit: *Vnde hoc mihi vt Mater Domini mei veniat ad me* Non solum, ipsum in Matre Christi sanguinem veneratur, sed illud vnum præ cæteris omnibus veneratione dignum iudicat. Age enim. Mater Dñi nostri est. Quis igitur huius Domini seruus, eam, vt Domini sui Matrem, hoc ipso quod Mater Domini sui est, præcipuo quodã & singulari honore afficiendam esse, dubitare poterit? An quisquam subditus est, qui Regis sui matrem, hoc ipso quod mater est, singulari aliquo honore prosequi recusabit? Quid? An Matrem Domini esse secundum carnem, res ipsa per se summa veneratione digna non est? Quum illud canticum diuinissimum B. Virgo pronūciaret, *Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo, quia respexit humilitatem ancillæ suæ*, quod aliud beneficium ipsi in particulari à diuina bonitate impensum prædicat, quàm quòd filij Dei se Matrem esse, vt Elizabetha professa est, cerneret? Quando adiecit, *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*, cur ex hoc, cur ab eo tempore, nisi propter id quod sequitur? *Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius?* Et quæ illa magna erant quæ fecit illi potens Deus, quàm quòd, iuxta Angeli verbum, filium Dei paritura erat? Hæc sunt magna quæ fecit huic Virgini Matri Deus, in hoc respexit humilitatem huius virginis. Ex eo demum tēpore beata ab omnibus generationibus prædicabitur, quia Mater Domini omnium est. Hanc sibi factã ineffabilem gratiam, exultans in Deo salutari suo, his verbis prædicauit. Cætera quæ in hoc hymno sequuntur, ad totius humani generis beneficium ac redemptionem pertinent. Sed in primis illis versiculis, *quæ*

Beata,
quia ma-
ter filij
Dei.

illæ

illi magna fecit Deus, & quomodo ipsius humilitatem respexisset, & cur ipsa beata prædicanda esset, quia videlicet mater filij Dei futura erat, aut iam erat potius, cum ingenti spiritus exultatione de prædicat. Quod ergo tanta exultatione & gratiarum actione dignum purissima hæc virgo iudicauit, & Spiritus S. in Scriptura diuinitus reuelata contestatum relinquere voluit, videlicet quòd Mater Domini omnium esset, hoc ipsum quoque nos cum summa animi exultatione non prædicabimus? De hoc ipso nos Deum nostrum non magnificabimus? Ex hoc ipso nos beatam esse hanc virginem non profitebimur? Ipsa nos virgo Mater, ipsum Euangelium, ipse Spiritus Dei, si secus facimus, summam nos & ingratitude & impietatis arguet.

Sed vnus Calvinus, homo impius & ingratus, eos qui hunc solum sanguinis honorẽ in B. Virgine Christi Matre efferunt, *ridicula superstitione laborare iudicat. Dico solum sanguinis honorem, quem solum puer Iesus in illa venerabatur, quem solum sancta mulier Elizabetha prædicabat, quẽ solum ipsamet B. Virgo diuino Spiritu excitata solemniter celebrabat. Solum, inquam; non quasi aliud nihil in hac B. Virgine aut honorandum censeamus, aut non honoremus, sed solum, quia seorsim & per se hoc vnum cõsideratũ, præcipuo quodam honore dignum esse asserimus. Addit quidẽ Calvinus, posthabitis omnibus alijs. Sed illa additio non nisi ad calumniam inferitur. Nos enim Catholici, quum B. Virginem Christi Matrem præcipuo quodam honore prosequimur, ipsum quidem in ea sanguinis honorem efferimus, & hoc ipsum, quòd Mater Domini nostri fuit, magnopere honoramus; non tamen post-*

Caluini
putida
calumnia.

habitis

habitis omnibus alijs, non contemptis aut neglectis alijs in ea virtutibus; virginitate perpetua & illibata, fide fortissima, humilitate & obedientia, charitate, totaque vitæ puritate illa virgine digna, quæ *plena gratia* ab Angelo salutari meruit: Non, inquam, istis aut neglectis aut posthabitis, sed vna cū istis, ipsum in ea sanguinis honorem efferimus: quem adeo non effert Calvinus cum suis, vt eum efferri aut prædicari non debere, ex alijs Euangelij verbis probare contendat *Reprehensa* (inquit) *fuit à Christo mulier quæ ex media turba clamabat, Beatus venter qui te portauit.* Esto: fuerit à Christo reprehensa quæ sic clamabat. An verò illa reprehensionis causa fuit, quòd Matrè Christi quasi Matrem Domini sui beatam prædicauit, sicuti nos Catholici in B. Virgine sanguinis honore efferimus, quia Mater Domini nostri, Mater Redemptoris mundi, Mater filij Dei fuit? Nihil minus. Certum est, illam mulierem, si reprehensa fuit, ideo reprehensam fuisse, vel quia vulgari mulierum more, audita Christi sapientia, felicem illam Matrè dixerit, quæ tantæ sapientiæ filium genuerit, nihil amplius de eo vel de Matre eius cogitans quàm quæ de viro aliquo sapiente, qui parentum suorum honor sit, (honor quippe matris filius sapiens) vulgus hominum cogitare solet, vel quia tempore & loco non suo in huiusmodi verba prorupit, quum Christo tunc apud populum concionante, nec Matris sue nec ipsius laudibus extollendi, sed doctrinæ celestis, quam concionabatur, audiendæ, operibusque exequendæ tempus esset. Nam & sic quum aliàs eo concionante diceretur, *Ecce mater tua & fratres tui te foris expectant,* respondit, *Quæ est mater mea, & qui fratres mei, nisi qui voluntatem Patris mei faciunt* vbi

Matth. 12

vbi non negauit matrem aut fratres suos id esse quod erant, sed doctrinam suam, cui tunc instabat, & obedientiam mandatorum Dei, suis auditoribus commendare voluit. Atqui Catholici Christiani quum hæc verba tam in Christi quàm in Matris suæ laudem recitant, decantant, prædicant, *Beatus venter qui te portauit,* &c. nec tales cogitationes habent, nec aliqua importunitate Christi negotia perturbant. Catholici hæc verba imitantes dicunt: *Beata viscera Mariae virginis, quæ portauerunt æterni Patris Filium.* Planè cum Angelo Gabriele, benedictam inter mulieres Mariam prædicant, quæ *concepit in utero, & peperit filium, qui filius Altissimi vocaretur.* Si enim Angelus antequam adhuc conciperet (ait enim, *concupies, & paries*) benedictam illam de prædicat propter partum futurum, quid ni multo magis post tam benedictæ prolis partum, & propter illum iam de facto præstitum, benedictam illam prædicamus? Rursum cum S. illa Elizabetha benedictam illam prædicamus *propter benedictum fructum ventris sui* Quare tamen hæc mulier clamans de turba quum concionabundus Christus populum doceret, à Christo reprehensa fuisset, nullo modo tamen ad Catholicorum hodie pietatem illa reprehensio pertineret.

Iam verò nec à Christo reprehensam hanc mulierem fuisse, aut aliquid superstitiosè dixisse, (vt vult Calvinus) sed verba pietatis plena protulisse, multi doctissimi Patres eadem acclamatione vsi satis superque docent. Simili quippe vtitur Gregorius Nyllenus his verbis. *O beatum vterum illum qui bonitatis præstantia ad se animi traxit bona* In reliquis enim omnibus vix animus purus Spiritus S. præstantiam capit: hæc autem caro sit Spiritus receptaculum.

B. Virginem cur Catholici prædicant.

Serm in Natiu. Domini.

In Serm. de laudib. Virginis. Simili utitur eademque saepe repetita Epiphanius. *O vterum, impollutum habentem circum calorem, qui Deum incomprehensum, in te verè comprehensum portasti! O vterum caelo ampliozem, qui Deum in te non coarctasti! O vterum habentem inextinguibile lumen septies lucentis gratiae! Nec dissimili utitur Augustinus. O virgo Dei genitrix gloriosa, ò sublimis puerpera, cuius visceribus auctor caeli terraeque committitur! Et rursus. O femina super feminas, quæ & virum non cognovit, & virum in utero circumdedit! Et quid miramur si hunc ipsum sanguinis honorem in hac beatissima Dei matre Patres venerantur & laudibus efferunt, quando ipse Spiritus Sanctus in Scriptura diuinitus inspirata, rem eandem, quasi summam admiratione & veneratione dignam, aliquot antè seculis prædixit? Clamat Ieremias Propheeta. *Creavit Dominus novum super terram. Femina circumdabit virum.* Hoc novum & inauditum Dei opus, quod ipse sua infinita potentia creavit, quod femina circumdaret virum, id est, prolem in utero haberet, quæ perfectus vir erit antequam nascatur, perfectus, inquam, non mole corporis, sed vniione diuinitatis, quis negare poterit vt summa admiratione, ita pari veneratione dignum esse? mulierem ergo quæ in Euangelio exclamavit, quum huius viri caelestem sapientiam audiret, *Beatus venter qui te portauit*, si ex fide verborum Christi, & non ex affectu humano illa verba dixit, nullo modo à Christo reprehensam fuisse existimari debet. Sanè ipsa Sibylla Tiburtina, quam de Christo, sicut & veteres Sibyllas, spiritu prophetico vaticinatas, nullus dubitat Christianus, eisdem ferè verbis Messiae Matrem deprædicat:*

Quinimum felix caelo dignissima Mater,

Quæ tantam sacro lactabit ab ubere prolem!

Quæ

Quæ sanè carmina cum aliarum Sibyllarum vaticinijs si quis nouatorum Sibyllina esse negauerit, agat contra Xystum Betuleium, eiusdem farinae hominem, qui ea in lucem euulgauit. Sanè venerabilis Beda hæc verba apud Lucam exponens, ita scribit. *Magnæ deuotionis & fidei hæc mulier ostenditur, quæ Scribis & Phariseis Dominum tentantibus simul & blasphemantibus, tanta eius incarnationem sinceritate cognoscit, tanta fiducia confitetur, vt & presentium procerum calumniam & futurorum hæreticorum confundat perfidiam.* Sed & doctissimus Augustinus, quem imitari solet Beda, hæc mulieris confessionem ita probat, vt non suo tantum sed & aliorum piorum nomine eam ab illa factam fuisse affirmet.

Sed ad Caluinum redeamus, qui omnino reprehensam à Christo propter hæc verba mulierem fuisse affirmat. Quo modo hoc probat? Ait. *Respondit enim Christus: Quin potius beati qui audiunt verbum Dei.* Primum, impostor iste verbum Dei corrumpit. Non enim dixit Christus, *Quin potius*, sed, *Quinimo*: quod etiam verbum in sua translatione apud Lucam retinuit Caluinus: & Beza vertit, *Imò verò*: vbi nulla est comparatio aut auxesis, (quasi *καλλον* & Lucas scripserit) sed simplex adiectio, quam vox Græca *μεν ουν γα* manifestè insinuat. Vult enim dicere Christus: Non solum beatus venter, qui me portauit, sed & reuera beati illi sunt qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud. Tu me matremque meam beatam prædicas. Sed hæc prædicatio huius temporis ac loci non est. Ego illos beatos prædico qui verbū Dei audiunt & custodiunt. Impius tamen Caluinus textum corrumpens, pro *Quinimo* legit, *Quin potius*, pro simplici assertionem non præceden-

In Lucam
libro 4.
cap. 49.

Tract. 10.
in Euang.
Ioan.

Caluinus
textum
corrumpit.

ti sermoni aduersatiua, aut quæ præcedentē cor-
rigeret, sed alterius sermonis affirmatiua, ponit
comparationem: quasi diceret Christus magis
beatos aut magis honorandos esse qui custodiūt
auditum Dei verbum quàm vel ipse, vel Mater
eius. Hæc enim mulier non Matrem tantum Chri-
sti sed & ipsum Christum laudare voluit, imò
magis Christum quàm Matrem, quia propter
Christum laudat Matrem: propter filium laudat
vterum, laudat vbera. Vnumquodque autem
propter quid & illud magis.

Verbi Dei
custodia
magis
perficit,
non ma-
gis hono-
rabilem
reddit.

In lib. de
S. virgin.
cap. 3.

Non est quidem negandum, magis beatam, id
est, in causa salutis adipiscendæ magis Deo gra-
tam esse personam illam quæ Dei verbum custo-
dit, quàm quæ carnalem habet quantumuis inti-
mam cum Christo affinitatem, quia illa beatitu-
do, essentialis quædam perfectio, & rectitudo, &
iustitia est ad summam beatitudinem conferens:
intima autem cum Christo secundum carnem
coniunctio res quidem summæ est dignitatis &
honoris, non autem summæ virtutis aut perfectio-
nis, aut quæ ad salutem ex se conferat. Et hoc sen-
su verissimè Augustinus dixit, *Beatior Maria perci-
piendo fidem Christi quàm concipiendo carnem Christi.* Imò
quod adijcere non veretur, *Materna propinquitas ni-
hil Maria profuisset, scilicet ad salutem & iustitiam
coram Deo, nisi felicius Christum corde quàm carne
gestasset.* Sanè felicius ad salutis quæstionem & ad
essentialem perfectionem quod attinet: sed non
felicius ad honoris & dignitatis quæstionem quod
spectat. Ad dignitatem quippe & excellentiam
incomparabilem B. Virginis hoc imprimis spe-
ctat, quòd *Mater filij Dei* fuerit, iam ex diuinis
Scripturis perspicuè demonstrauimus. Tametsi
igitur in his Christi verbis aliqua correctio esset
& com-

& comparatio, vt illud, *Quinimo*, significaret,
quin potius beati, id est, magis beati sunt, *qui custos
diunt Dei verbum*, tamen nec illa correctio alte-
ram Matris Christi beatitudinem negaret, quòd
in vtero Christum gestasset (non enim quia illud
melius, propterea hoc non bonum est) nec illa
comparatio dignitati & excellentiæ beatissimæ
Virginis aliquid detraheret, sed alterius generis
beatitudinem (vt iam explicatum est) commen-
daret. Sanè in alia Scriptura vbi Dauid amico
suo Ionathæ dicit, *Quinimo viuit Dominus, & viuit
anima tua, quia vno tantum gradu ego morsque diuidimur*,
illud, *Quinimo*, nihil nisi constantem asseueratio-
nem significat. Quare Vatablus lingue sancte
peritissimus, illud *Quinimo* vertit, *Et profectò.* Cæ-
terum vtcumque se hæc res habeat, B. Virginem
Mariam hoc ipso quòd Christum in vtero gesta-
uit, & Mater Domini nostri esset, summo honore
ac veneratione singulari prosequendam esse,
summæque dignitatis & excellentiæ habendam
esse, non solum ex Scripturis iam allegatis, sed
præterea ex sapientissimorum Patrum elogijs
manifestè constat, quæ alio in loco bono nume-
ro congesimus: quæ idcirco hoc loco non repe-
timus. Illud vnum hoc loco annotabimus, bea-
tissimam hanc Virgine ex eo quòd Mater Chri-
sti fuit, hac maximè ex causa maximo honore
dignâ prædicari, quia vt talis Mater esset, & tanto
filio concipiendo ac pariendo idonea, maxima
gratiarum vberitate donata, maxima totius vitæ
puritate imbuta, & ad altissimum perfectionis
gradum euecta fuerit: quum dubitari nequeat,
Deū qui ad tam excellentem finem illam ordinauerat,
media quoque suppeditasse quæ ad talem finem
vilo modo desiderari possent. Quare quum Ma-
trem

2. Reg.

20. 30.

In Pröpt.
Cathol.
in festo
Visitar.
B. Virg.

trem Christi veneramus, & beatam esse prædicamus, quæ filium Dei in utero gestavit, illam cum vniuersa illa perfectione tantæ Matri collata consideramus, & non vt vulgarem matrem quæ carne tantum gestarit, ad quod gestandum magis idonea non esset quàm quæuis alia mulier. Quibus ita explicatis, Caluini hoc loco cauillationes quàm inanes ac futes, addo etiam impiæ fuerint, satis perspicuum euasit.

17. *Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscat de doctrina, vtrum ex Deo sit, an ego à me ipso loquar.*

HAEC Christi verba miro artificio inuertit & à vero ac genuino sensu longissimè lectorem abducit Caluinus. Quid sit voluntatem Dei facere, & hoc nihil aliud esse quàm Dei mandata, quæque ille vult & iubet, opere præstare, contra alias & varias Caluini corruptelas ad alia S. Euangelij verba iam in hoc opere iterum atque iterum ostendimus. Hæc enim verba, *facere voluntatem Dei Patris*, nunquam in recto sensu accipere aut admittere voluit Caluinus: quando ei stetit semel sententia, voluntatē Dei, (faciendo quæ ei placita erant) nullo modo facere, sed mandatorum Dei obseruatione desperata, in sola sua fide conuiescere. Sed hoc loco, quia *facere voluntatem Dei Patris*, ponitur à Christo vt medium & via ad ipsam fidem consequendam, vetus illa cantilena, quod huiusmodi verbis fides commendatur, locum habere non potuit. Hic enim dicit Christus. *Si quis voluerit voluntatem Dei facere, cognoscat de doctrina, vtrum ex Deo sit, an ego à me ipso loquar*: id est, fidem doctrinæ meæ adhibebit,

tau-

tanquam diuinæ, & non à me tanquam homine priuato, sine Dei mittentis mandato, & sine Dei suggerentis Spiritu adiuuentæ. Docet ergo Christus voluntatem & pium desiderium faciendæ voluntatis Dei, voluntatem, in quâ, nō otiosam, desidem, fluctuantem; sed firmâ, alacrem, & actiuam obsequendi Deo in omnibus mandatis eius, medium & dispositionem esse egregiam ad fidem Christi verbis adhibendam. Quod enim dicitur *cognoscat*, significat eum ad cognoscendum rectè disponi, nec impedimentum habere cognoscendi. Voluntatem igitur hominis prauam, ira, odio, inuidia, superbia, aut prauis quibusque cupiditatibus obseisam, graue impedimentum esse docet Christus, quo minus cælestem & diuinam esse Christi doctrinam cognoscat: sicuti doctissimi olim Interpretes & Cyrillus & b. Chrysostomus hoc loco annotarunt. Voluntas autem recta & diuinæ voluntati conformis medium & dispositio est accommodatissima, ad cognoscendam doctrinam Christi ex Deo esse, id est, ad certam & firmam fidem illi adhibendam. *Cognoscere* enim procedere accipitur: sicut in hoc Euangelio alibi. *Hæc est vita æterna vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum*. Apertus & luculentus hic est Christi verborum sensus.

Nunc vt ea corrumpat Caluinus videamus. *Excipit hic Christus* (ait Caluinus) *rectum iudicium manare ex timore Dei & reuerentiâ. Ideo si animos habent ad timorem Dei compositos, facile agnituos an verum sit nec ne quod prædicat. Verum quidem est, timorem Dei & reuerentiam illis necessariâ esse qui de rebus diuinis rectè iudicare volunt, & (quod postea dicit) pietatem & studiū obsequendi Deo: ideoque si parati sumus in Dei obsequium, minimè illum nobis defuturum, quin Spi-*

II 3

ritus

Suprà ad
Matthæi
cap. 5. &
7. & 12.

Lib. 4.
cap. 43. in
Ioan.
b. Hom.
48. in
Ioan.

Ioan. 15.

ritus sui luce affulgeat, ut discernere liceat inter veritatem & mendacium: praefractus autem & indociles iustam suam hypocrisis poenam sustinere quoties illis illudit Satan. Haec sane omnia vera & bona sunt, & animi demissio, nem atque humilitatem docent, ad diuina capessenda necessariam: de quo argumento in festo S. Matthiae Apostoli in Promptuario Catholico multa deprompsimus. Sed verba Christi multo plus dicunt, & non solum reuerentiam quandam erga Deum aut studium obsequendi Deo significant, quo quis videlicet paratus sit ea credere quae Deus dicit (de hoc enim solo obsequendi studio loquitur Calvinus, quum illud animo praefracto & indocili opponat) sed praeterea studium ac voluntatem faciendi mandata Dei, id est, vitam ab omni crimine & affectu peccati puram, quod nec vno verbo attingit Calvinus, ne bonorum operum iustitiam aut sanctitatem hoc loco commendari lector aduerteret. Atqui studium aut voluntas faciendi voluntatem Dei Patris (sicut Christus hic loquitur) non est tantum studium obsequendi Deo, ut dociles simus verbi eius auditores, sed est praeterea studium obsequendi Deo, ut obedientes & assidui simus legis eius factores. Lex enim Domini, voluntas eius: & factor legis Dei voluntatem Dei facit, ut supra ex

Ad Math.
c. 12, v. 50.

Scripturis docuimus. In hoc ergo lectorem fallit Calvinus, Christi que verbis abutitur, quod quae Christus de studio & voluntate faciendi mandata Dei dixit, ut simus legis factores, hoc ille de studio & voluntate obsequendi verbo Dei exponit, ut simus dociles eius auditores.

Porro Christum de illa voluntate faciendi voluntatem Dei loquutum fuisse quae ad legis diuinae executionem pertinet, verba statim subsequen-

quentia

quentia demonstrant. Volens enim offendere Iudeos talem voluntatem non habuisse, ideoque de doctrina eius cognoscere non potuisse, ait illis. *Nonne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem? Quid me queritis interficere?* id est, minime mirum est si tantum abest ut doctrinam meam ex Deo esse cognoscatis, ut etiam me interficere queratis, quum nemo vestrum legem seruet quam Deus per Moysem dedit, quum faciendi voluntatem Dei Patris, qui hanc legem dedit, nulla in vobis voluntas, nulla cura sit. Sed si vera in vobis pietas esset, vera voluntas obsequendi Deo, & custodiendi legem eius, nec me vltro odio prosequeremini, & meam doctrinam ex Deo esse facile cognosceretis. *Si quis enim Dei cultor est, & voluntatem eius facit* (dixit ille caecus a Christo tam animo quam corpore illuminatus) *hunc Deus exaudit: eius cor suo Spiritu illuminat. In animam quippe maleuolam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* Quum igitur doctrinam Christi ex Deo esse cognoscere Iudaei non poterant, nec potest quisquam absque fide, quae Spiritus Sancti donum est, Spiritus autem S. hypocrisis fugiat, & legis diuinae transgressores (illi enim corpora habent subdita peccatis) inhabitare, (hoc est, sua luce & gratia donare) recuset, accommodatissime Iudaeos Christus ad mandatorum Dei piam ac sedulam obseruationem reuocauit, ut cognoscerent de doctrina eius quod ex Deo esset. Voluntas quippe faciendi voluntatem Dei, studiosa ac sedula est mandatorum Dei executio. Quum Christus diceret, *Cibus meus est ut faciam voluntatem eius qui misit me, ut perficiam opus eius,* nonne ardentissimum desiderium ac voluntatem suam expressit opere exequendi munus sibi iniunctum docendi,

Ioan. 9.

Sap. 1.

Voluntas obsequendi mandatis Dei est via ad credendum.

Ioan. 4.

Calvinus
verba
Christi
corrumpit.

prædicandi, operibus beneficis & admirandis homines ad fidem alliciendi? An timorem tantum ac reuerentiam vel animum docilem his verbis expressit Christus? Clarum & perspicuum est, de illa Dei voluntate facienda loquutū illum esse, quæ ad mandatorum, quæ à Patre accepit, executionem spectabat. Idem eum hoc loco sensisse dubitandum non est, ut & noster quoque cibus atque ardens desiderium sit, faciendi voluntatem Dei, & obsequendi mandatis eius, ut sic idonei finis ad cognoscendam & amplectendam doctrinam eius. A vero igitur sensu longè lectorem suum abduxit Calvinus, ne obseruationis mādatorum Dei aliqua hinc doctrina tradi videretur.

Calvinus
seductor
studiosus.

Calvinus ubi in genere lectorem ita ludificasset, ad quasdam facti species descendit, ut ludificet magis. *Hinc (inquit) apparet quàm perperā & stultè bodie permulti, dum errandi periculum metuunt, hac trepidatione sese impediunt ab omni discendi studio, quasi frustra dictum sit, Pulsate, & aperietur vobis.* Arripit occasionem impostor, ubi nulla planè datur, ut tanquam verus seductor & studiosus ab auita & recepta multorum seculorum fide Christiana homines Christianos abducat, & ut post stabilitam annis 1500. doctrinā, post tot Martyrū confessiones, post tot Concilia, tot Patres, tot Pastores & Doctores, iterum adhuc quæramus, quid credendum sit: ut errandi periculum non metuamus; quia semper pulsandum, semper quærendum, nunquam in certa aliqua & firmata fide acquiescendum est. Si enim in vlla tandem fide acquiescendum, cur non post tot secula fidei Christianæ toto orbe propagatæ, cur non post tot Concilia, tot & tam illustres Ecclesiæ Doctores, tot Episcopos, tot Pastores? Aut si nunc de nouo quærendum

dum & pulsandum est, authore Caluino, ubi iam cum eo ad tempus insaniuimus, an etiam eo sublato, adhuc cum alio nescio quo nouo hæresiarcha insanire oportebit? Iterum pulsare & quærere debemus, quia frustra dictum non est, *Pulsate, & aperietur vobis?* Ecce post Caluinum docent nunc in Polonia & Transsiluania noui Magistri, nec Christum esse verum Deum, nec in tribus personis vnum Deum esse adorandum, adeoque Trinitatis vocabulum esse explodendum. An omni erroris metu abiecto (ut hinc suadet Calvinus) iterum ab his Magistris nouis discemus quæ sit rei veritas, quia frustra dictum non sit, *Pulsate, & aperietur vobis?* Ad hoc omnis erroris precipitium, ad hanc dementiā & furorem, Caluini consilium nos impellit, ut quia Iudæis incubuit cognoscere de doctrina Christi, vtrum ex Deo esset, an à seipso loqueretur, nobis quoque perpetuò incumbat omnibus nouis Magistris aurem præbere, & ab illis discere vtrum eorum doctrina ex Deo sit, an à seipsis loquantur. Cæterum vnum nos Christum nouimus, nō plures. Ille vnus Magister noster est: alios non quærimus. Vnam legis translationem nouimus, vnum redemptorem, qui omnia instauraret, non frequentes translationes, non aliam vllam religionis instauracionem. Quam ille semel doctrinam tradidit, illam alijs postea docendam concedidit, cum quibus vsque ad consummationem seculi omnibus diebus se affuturum promisit: illam Ecclesiam condidit, contra quam portæ inferi non prævalerent. Illos Pastores & Doctores dedit, qui sanctos eius consummarent, & corpus edificarent, donec occurramus omnes in agnitionem filij Dei. Deniq; illos ad docendum misit, quibus Spiritum Sanctum daret, qui eos doceret

Caluiniana
doctrina
præcipitium.

Matth. 13.

Heb. 7.

Ephes. 1.

Matth. 28.

Matth. 16.

Ephes. 4.

Ioan. 14.

Querenda
amplius
noua fides
non est.

Tit. 3.
Ioan. 10.
2. Epist.
Ioan.

Ad cap.
Ioan. 8.
ver. 21.

Spiritus
obedien-
tiae, non
discretio-
nis, popu-
lo fidei
necessa-
rius.

Act. 20.

Heb. 13.
2. Cor. 11

ceret omnem veritatem in eternum. Amplius igitur
querendi aut pulsandi, aut ab alijs quam quos
ipse ab exordio misit, quique ijs ad nostra vsque
tempora perpetuo successerunt, discendi locum
non reliquit. Quum noui exurgunt Magistri, qui
praeter acceptam à Pastoribus nostris fidem, no-
uam doctrinam adferunt, quos *haereticos, & lupos,*
& *latrones, & falsos Prophetas*, Scriptura vocat, didi-
cimus à Christo non ab illis discere, nec ad eorum
fores pulsare, (vt lupo ipse Calvinus hic hortat-
tur) sed ab illis fugere, eorum voces non audire,
ac neque illis Aue dicere. Postremo quomodo &
quatenus in causa religionis querendum nobis
est, infra suo loco vberius dicemus.

Sed addit adhuc Calvinus quaedam, quibus
impium suum ac detestabile consilium lectori
reddat probabile. Nos potius (inquit) si Deo toti in ob-
sequium sumus addicti, spiritum discretionis ab eo nobis
datum iri non dubitemus, qui perpetuus sit dux ac director.
Si alijs fluctuari libet, sentiant tandem quam vani sint ig-
norantiae suae praetextus. Suadet seductor impius, vt
adhuc pulsemus & quaeramus quid in nouis de fi-
de controuersijs (tales enim postea recenset de
orando pro defunctis, & de purgatorio) sentien-
dum sit, quia in hac inquisitione spiritum discre-
tionis Deus nobis dabit. Atqui populus fidelis,
quem hic alloquitur Calvinus, non spiritum discre-
tionis à Deo expectare, sed spiritum obe-
dientiae & simplicitatis fidei à Deo precari de-
bet. Spiritus discretionis, quo possunt probari
spiritus an ex Deo sint, non penes totum popu-
lum, sed penes illos est, quos posuit Spiritus Sanctus
regere Ecclesiam suam. Populi fidelis est, Praepositi
suis obedire & subiaccere, vt Paulus docet; ac diligen-
tissimè cauere, ne sicut serpens seduxit Euam astutia
sua,

sua, ita corrumpantur sensus illorum, & excidant à sim-
plicitate, quae est in Christo. Dedit Christus Pastores & Ephes. 4.
Doctores ad consummationem sanctorum, id est, ad cor-
roborandos fideles, ne circumferantur omni vento do-
ctrinae. Illos ergo audire, illis adherere, illis obe-
dire debent, vt ab omni errore immunes ac li-
beri sint, non sibi ipsis spiritum discretionis ven-
ditare, aut illum à Deo expectare. Vox hæc
Caluini, Pulsate & quaerite intrepidè, spiritum
enim discretionis dabit Deus, est illa Diaboli
vox: *Mitte te deorsum: Angelis enim suis mandauit de
te, vt non offendas ad lapidem pedem tuum.* Mittit se
deorsum qui Catholicae Ecclesiae Magistris, quos
Christus posuit, derelictis, ad nouos sectarios,
quos Satanas mittit, ab illis veritatem explora-
turus transit. Quare quod adhuc subiungit Cal-
uinus, Diabolicae tentationis peregrina confir-
matio est. Certè (inquit) quicumque hodie basitant, &
dubitationem suam fouere malunt, quam legendo vel au-
diendo seridè inquirere vbinam sit Dei veritas, eos in gene-
ralibus principijs securè Deum contemnere videmus. Di-
cit hic se pro mortuis precari, quia ingenio suo diffusus,
quod de purgatorio commenti sunt peruersi homines, dam-
nare non audeat. Ille negabit sibi tantum esse acuminis, vt
inter puram Christi doctrinam & adulterina hominum
figmenta distinguere possit. Interim & ille scortari, & hic
furari ac peierare non cessabit. Hæc Calvinus. Homo
impius ad blasphemandos Sanctos natus, scortari
omnes, fures ac periuros esse debacchatur, quot
quot in fide fundati ac radicati, nouis doctri-
nae ventis circumferri nolunt, nec ad cuiusuis hæ-
retici strepitum commoueri, siue ille Lutherus
sit, siue illi ex diametro contrarius Calvinus, siue
ab vtroque hostiliter dissentiens Rotmānus Ana-
baptistarum Pater, siue hos omnes ex alto despi-
ciens

Caluini
vox, dia-
boli vox.
Matth. 4.

Caluinus
ad blas-
phemandos San-
ctos natus.

ciens Gregorius Paulus Tritheitarum dux, aut Franciscus David sanctissimæ Trinitatis oppugnator ter impius. Vult quippe Calvinus Epicureos omnes & omnium flagitiorum mancipia esse, scortatores, fures, periuros, qui contenti antiqua maiorum suorum, totiusque Ecclesiæ Christianæ per tot secula cõtinuata fide, doctrina, religione, in nouas istas sectas inquirere nolunt, nec ab oratione pro defunctis in Christo fidelibus cessare. Securè Deum contemnunt, Caluini iudicio, qui legendo vel audiendo serio non inquirent vbinã sit Dei veritas. Quasi videlicet hodie primum Christus mundo innotesceret, quasi hodie Dei veritas patefieri cõperit, quasi nulla hætenus in Christum fides, nulla veritatis doctrina, nulla religio Deo grata, apud homines toto orbe Christianos agnita aut credita fuerit. Atqui si scripturis credimus, non Caluino; ille Deum securè contemnit, ille vt ethnicus ac publicanus quasi Deum ignorans viuit, *qui Ecclesiam non audit*: ille

Matth. 18. Christum spernit, & pro ludibrio habet, qui Præpositos Ecclesiarum à Christo datos spernit. Ille

Luc. 10. sermonem Christi non seruat, sed despicit, qui sermonem eorum, quos ille misit, seruare negligit. Quo constituto, nouis hæresiarchis aut hæresum Magistris (qui contra stabilitam in Ecclesia Dei fidem noua garrunt, spargunt, obtrudunt) aurem qui præbet; qui an apud illos sit Dei veritas inquirit; expressum Dei mandatum securè contemnit; Ordinem à Christo institutum superbus violat; certis & evidentibus Christi promissionibus incredulus contradicit; Christi veritatem ac Dei providentiam in dubium reuocat; fidem ac salutem suam certo discrimini exponit; hesitans in fide fidelis esse desinit; toti Christianorum societati

Caluini præcipitij exitus.

cietati iniuriam facit; ouicula gregis Christi amplius non est; ex hædis in sinistra collocandis est; reprobis & subtractionis filius in certam perditionem factus est. Hic Calviniani consilij finis & exitus est. Hoc ille venenum ex sanctissimis Christi verbis suxit: *Qui voluerit facere voluntatem Dei, cognoscat de doctrina, vtrum ex Deo sit.*

Nõnne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem?

PVLCHRAM hic sibi occasionem nactus esse visus Calvinus est, in Catholicam Ecclesiam eiusque præcipua membra excurrendi, idem sibi in Ecclesiam licere existimans quod Christo in Phariseos ac Iudeos licuit. *Qui hodie (inquit) sunt acerrimi Euangelij hostes, & maxime strenui vindices Papatus, nihil habent ad fauorem magis plausibile quàm quod Zeli ardore incitantur. Cæterum si excutatur eorum vita, omnes turpibus flagitijs operti palam Deo illudunt. Quis in Papæ curia crassum epicurismum regnare nescit? An ita verecundè fœditatem tegunt Episcopi & Abbates, vt aliqua religionis species appareat? Monachiam etiam & similes rabulæ nõnne sic ad omnem nequitiam, ad libidinem, auaritiam, & quæuis scelerum monstra, proiecti sunt, vt vita eorum Dei prorsus esse oblicos clamitet? Nunc verò quum nihil eos pudeat Dei & Ecclesiæ zelo se venditare, an non hoc Christi responso frenandi sunt? Hec impurus ille. Sed ad hanc fœdam & impuro Caluini pectore dignam accusationem nihil aliud respondere opus erit quàm quod Christus hypocritis adulteram mulierem accusantibus respondit: *Qui vestrum sine peccato est, primus in eam lapidem mittat.* Quid enim vel olim ipso Caluino fœdus (de quo infra plura dicemus) vel toto Caluinitarum*

Infrà cap. 8. ver. 7.

Catholici cleri accusatio rejicitur.

grege, eorum imprimis qui Calvinismi maxime strenui vindices ac ministri sunt, si eorum excutatur vita, rapacius, crudelius, aut etiam impurius inuenietur? Vnus Beza turpissimis flagitijs opertus, adeo parum verecunde suam foeditatem contexit, vt de ea etiam pudendo carmine gloriari, Deo que ac toti mundo palam illudere voluerit, vt proximo mox capite ostendetur. Quare (quod partim supra in Matthæo ostensum est, moxque infra ostendetur) de te, Caluine, tuisque hæc fabula narratur mutato nomine. Deinde si Romanæ Ecclesiæ peccata Caluini & suos scandalizarunt, tria aduertere debuere. Primum, sicuti Christus non obstante Scribarum & Phariseorum varia nequitia, iubet tamen populum

Matth. 24. seruare & facere ea que dicunt, quia supra cathedram Moysi sederunt, sic à Romanæ Ecclesiæ obedientia, que Christi & Petri cathedram tenet, recedere eos non oportebat, sed ea que dicunt facere & seruare. Alterum, non hæc esse peccata totius orbis, totius Ecclesiæ Catholicæ seu vera seu falsa, sed paucorum in ea, ideoque totius orbis Christiani cõmunione propterea deserendã nõ fuisse: sicuti olim Donatistis ex simili calumnia & scandalo schisma facientibus sapienter respondit Augustinus. Tertium, nec Christum esse Caluinum, qui tantũ sibi arrogare debeat vt iudicet, arguat, cõdemnet, sicuti Christus potuit; nec Iudeos aut Phariseos, sed Christianos & Catholicæ Christi Ecclesiæ Prepositos esse quos redarguit homo ipse hereticus, & varijs flagitijs contaminatus. Postremò, illud imprimis tam Caluinum quàm omnes horum temporum hæreticos attendere oportuit, minimè omnium idoneos illos esse aut peccati accusatores, aut virtutis ac pietatis vindices,

De vnit. Ecclesiæ cap. 2. & Epist. 163

dices, quorũ perpetua doctrina est, legem mandatorũ à nemine seruari posse, bona opera non esse ad salutẽ necessaria, homines ex sese impios & impuros, ex sola Christi iustitia & sanctitate illis per fidem imputata corã Deo iustificari, pro iustis ac sanctis haberi, denique iustissimũ quemque desiderium quidem & studium bene agendi habere, sed huius desiderij effectum non consequi, quod impium Caluinũ in ipsa persona Pauli docere, alio loco docuimus. Si enim nec ad salutẽ aut iustitiam necessaria, nec cuiquam possibilia sunt Dei mandata & opera bona; qua tandem consequentia vel id à Catholicis flagitant quod fieri nequit, vel ob id Catholicam Ecclesiam taxant, lacerant, refugiunt, quod ad salutem ac iustitiam nihil pertinet? Quæ in huius generis criminatione apud Caluinum & alios frequentissima, tam Caluino quàm alijs, semel & sufficienter responsa sunt.

*Caluini-
ste pecca-
ti arguere
neminem
possunt,
qui pecca-
ti regnum
exercent.*

*In cap. 7.
ad Rom.
ver. 22.*

38. *Qui credit in me, flumina fluent de ventre eius aquæ viuæ.*

VA FRE hunc locum tractauit Caluinus, & quum verbo dicat, *proprie hæc agi de virtute Spiritus qua renascimur in Christo, ac efficiuntur nouæ creature,* eorum sententiam rejiciens qui non nisi de donis visibilibus Christum hæc agere volunt, retamen ipsa omnem illam virtutem Spiritus qua renascimur in Christo, & nouæ creature in Christo efficiuntur, penitus excludit atque subuertit; totamque hanc Spiritus virtutẽ in sola fide constituit. *Sensus* (inquit) *est, Spiritum instar viui & semper irrigui fontis esse in credentibus, vt Paulus ad Rom. 8. 10. testatur ipsum in nobis esse vitam, quamuis adhuc in reliquis*

reliquijs peccati mortis materiam circumferamus. Et san-
 quum quisque pro fidei suae mensura donorum Spiritus com-
 pos fiat, non potest in hac vita solida eorum plenitudo con-
 stare. Verum sic fideles in fide proficiendo subinde ad noua
 Spiritus incrementa aspirant, ut primitiae, quibus imbuti
 sunt, illis ad vitae perpetuitatem sufficiant. Sed hinc etiam
 monemur quam exiguus sit fidei nostrae modulus, quum vix
 guttatim in nobis distillent Spiritus gratiae, quae instar flu-
 minum profluerent si iustum Christo locum daremus, hoc est,
 si fides nos eius capaces redderet. Et paulo post totum lo-
 cum concludens: Quod nos in terra inopes & ieiuni ac propè
 inanes spiritualium bonorum iacemus, tarditati & angustiae
 fidei nostrae imputandum est. Haec Calvinus, totam
 Christi doctrinam funditus subuertens. Christus
 flumina aquae vitae de ventre credentium fluentia promit-
 tit. Calvinus non nisi guttatim in nobis Spiritus gratiam
 distillare, inopes ac ieiunos ac propè inanes bonorum spiri-
 tualium iacere affirmat. Christus de regeneratione
 in nouam creaturam loquitur. Calvinus reliquias
 peccati veluti mortis materiam adhuc nos cir-
 cumferre asserit. Christus denique de Spiritu gratiae
 quem credentes accepturi erant, interprete Euangelista,
 loquebatur. Calvinus de fidei mensura vel angustia
 potius & tarditate illum loqui exponit. Denique sen-
 sus Caluini est, totam hanc Spiritus Sancti vir-
 tutem ac gratiam nihil aliud esse quam quod
 Christum omnibus Spiritus donis refertum fide ap-
 prehendimus: (ait enim hoc loco, in Christum nos
 credere dum eum amplectimur omnibus Spiritus donis refer-
 tum:) ut habere Spiritum S. eiusque dona nihil
 sit aliud quam fide Christum apprehendere, qui
 Spiritum habet, eiusque dona. Quam eius senten-
 tiam rectè hic & obscurè insinuatam supra in lu-
 cem eduximus. Ceterum noua in Christo crea-
 tura, quae per Spiritum S. dona efficiuntur, ut ipse
 hic

Christi
 doctrinam
 Calvinus
 funditus
 euertit.

hic Calvinus agnoscit, non est fides Christum cum
 suis donis apprehendens, sed est (ut Paulus defi- Gal. 5.
 niuit) fides per dilectionem operans: quae ut per dilectio-
 nem operetur, accipitur à credente Spiritus S. non
 pro mensura fidei, sed pro mensura donationis Christi, Ephes. 4.
 qui tribuit unicuique prout vult & quantum vult.
 Sanè quum de illa virtute Spiritus S. Christus
 loquatur, non quae momentanea esset, & ad pri- Gratia-
 ma fidei rudimenta commendanda daretur, sed rum Dei
 quae credentibus in eum perpetuò largienda esset, flumina.
 & quam filij Dei sitiunt, (praemisera enim, Si quis
 sitit, veniat ad me, & bibat) sitiunt autem filij Dei non
 dona illa miraculosa, sed iustitiam & sanctita-
 tem, iuxta illud Christi, Beati qui esuriunt & sitiunt Matth. 5.
 iustitiam, extra omnem controuersiam esse debet,
 per flumina aquae vitae hoc loco illa gratiarum Dei
 fluentia intelligi, quae in Christum credentes & in
 eo regenerati, ad vitae nouitatem induendam, lar-
 giter & copiose accipiunt, effuso Spiritu S. abunde, & Tit. 2.
 per abundantiam gratiae & donationis & iustitiae, ut Pau- Rom. 5.
 lus loquitur. Haec flumina aquae vitae designauit
 Esaias, quum diceret, Aperiam in supremis collibus flu- Cap. 41.
 mina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in
 stagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum. Et ite-
 rum. Effundam aquas super sitientem, & fluentia super aridam. Cap. 44.
 Effundam Spiritum meum super semen tuum, & bene-
 dictionem meam super stirpem tuam. Sunt promissiones
 gratiarum quas Spiritus S. credentibus in Mes-
 siam & nouo populo infundet. De quibus iterum
 idem Propheta dixit, Omnis vallis implebitur: quia Cap. 40.
 sicut ad valles & loca depressiora copiosissime Luc. 5.
 aqua defluit, sic in humiles & trementes sermones Dei,
 quales credentes sunt, captiuantes intellectum in obse-
 quium Christi, Spiritus Dei largissime sua dona in-
 fundit, ita ut (iuxta Pauli verbum) impleantur in
 K K omnem

Gal. 5.

Chrysoft.
hom. 50.
in Ioan.Institue.
lib. 3. c. 17
num. 3.

Ierem. 2.

omnem plenitudinem Dei. Quam plenitudinem per fructus Spiritus S. in credentibus idem Paulus aliqua ex parte commemorat. *Fructus* (inquit) *Spiritus est, charitas* (quasi omnium aliorum radix) *gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* Hæc sunt *flumina aquæ viuæ*, dona & gratiæ Spiritus Sancti, fluentia de ventre credentium, id est, cor & interiora hominis replentia, indeque ad opera cuiusque virtutis promanantia. Atqui si hæreticis horum temporū credimus, qui omnia opera hominis regenerati & credentis in Christum, immunda & peccato contaminata esse affirmant, adeoque *peccatis magis quam virtutibus accensenda* (vt impius Caluinus scribit) profectō de ventre credentium in Christum non fluunt flumina aquæ viuæ, sed flumina aquæ fœtidæ, obscœnæ, & turbidæ: & manet super eos maledictio Prophetica. *Quid tibi vis in via Aegypti, vt bibas aquā turbidam & quid tibi cum via Assyriorum, vt bibas aquam fluminis? Arguet te malitia tua, & auersio tua increpabit te.* Volunt isti hæretici, homines iam in Christum credentes, & ex Spiritu Dei regeneratos, quasi in captiuitate adhuc vel Aegyptiaca vel Babylonica, id est, in Diaboli captiuitate adhuc constitutos, seruos peccati esse, bona opera Deo placentia operari, & legem Dei seruare non posse, nihil nisi peccare. Sic de aqua turbida regeneratos bibere, & in illa semper impietate eos manere voluit, de qua Propheta eodem loco dicit, *Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ.* Sic mendacem hic faciunt Christum disertè promittentem, quod *qui credit in eum, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.*

Sed & aliam quoque de hac Spiritus Sancti in cre-

in credentibus efficacia promissionem propheticam, huic Euangelio conformem, mendaces isti Magistri plane mendacem constituunt. Dicit enim alius Propheta. *Dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum: & spiritum meum ponam in medio vestri; & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini.* Dicunt hodie hæretici: Homo regeneratus non potest in præceptis Dei ambulare, nec iudicia Dei custodire, nec legem mandatorum seruare, quia impossibilis illa est, ideoque nullis operibus bonis aut ex vlla obseruantia legis possumus Deo placere, aut coram illo iusti censeri: sed sola Christi iustitia, obedientia, sanctitate nobis imputata, & iustificamur & sanctificamur coram illo. At contra dicit Scriptura, Spiritum Dei in medio credentium *facere vt in præceptis Dei ambulent, & iudicia eius custodiant.* Dicit scriptura, *Dabo vobis cor nouum.* Dicunt hæretici, Manet cor vetus. Dicit Scriptura, *Ponam spiritum nouum in medio vestri, & iterum, Bibe fluentia de medio putei tui.* Dicunt hæretici, Spiritus nouus in medio nostri, id est, nobis inherens nullus est, sed in solo Christo est, *in quo plenitudinem sui Spiritus Pater deposuit,* ait Caluinus, *nobis imputandam.* Dicit Scriptura, *Auferam cor lapideum, & dabo cor carneum.* Dicunt hæretici, Manet adhuc cor lapideum, ad omne opus bonum durum, & ineptum, & inflexibile. Quid est enim cor vetus, & cor lapideum, nisi veteris hominis immunditia, & ad omne pietatis opus duritia, difficultas, impossibilitas? Hanc adhuc ponunt in regeneratis hæretici, quoties legem Dei ab illis seruari non posse, neque vnquam ab aliquo seruatum fuisse impiè dogmatizant. Negant

K K 2 igi-

igitur profus hæc flumina aquæ viuæ, hæc dona gratiarum Dei, de ventre credentium fluentia, id est, cordibus credentium in hærentia, verèque infusa & permanentia. Negant cor nouum, spiritum nouum, spiritum facientem in præceptis Dei ambulare.

48. *Nunquid ex Principibus aliquis aut Pharisæis credidit in eum?*

Caluini
axioma
quo Syn-
agogæ
Ecclesiæ,
Pharisæis
Episcopos
comparat,
refellitur.

AXIOMA est apud Caluinum, quicquid contra Christum aut Euangelicæ veritatis prædicationem Scribæ, Pharisei, cæteri que Principes sacerdotum & veteris Synagogæ Magistri, calumniando, maledicendo, persequendo, impiè ac nefariè moliti sunt, quicquid in illius temporis Synagogam, cæcitatibus, erroribus, ignorantie, malevolentie cadebat, quocumque tandem modo illius Synagogæ status adueniente Christo corruptus fuit, hoc totum ad Ecclesiam Christi Catholicam, eiusque Pastores, Doctores, Episcopos, Præposito transferri debere. Hoc quidem modo quum Historiam Euangelicam passim deprauerat atque peruertat, tum hoc imprimis in capite, & ad hanc sententiam. Cuius verbis antequam respondeo, hoc eius generale axioma quanta cum absurditate & impietate coniunctum sit, paucis aperiam. Stante hoc eius axioma, Caluinus nobis Christus esse debet, & eius doctrina Euangelium. Istud enim nisi admittas ac pro concessio ponas, corrui funditus axioma, & tota huius disputatio extra chorum saltitat. Atqui vt nos illud admittere vellemus, contradicent nobis Lutherani omnes, opponent se Anabaptiste, repugnabunt totis viribus Trinitarij

nitarij & Ariani noui per Transiluaniam ac Poloniam. Sed & (quod his difficilius ac deterius est) quælibet noua secta, quocumque tandem tempore exoritura, idem sibi dari atque concedi postulabit: se videlicet Euangelium prædicare, & quotquot aliarum Ecclesiarum Præpositi illis contradicunt, Scribas & Phariseos esse, nec obijciendos esse (vt Caluinus hic scribit) *magnificos illos, titulos, Principum, Sacerdotum, & Ecclesiæ.* Rursum posito hoc Caluini axioma, illud etiam vltro dari & concedi debet, vniuersam Christi Ecclesiam, quæcumque his aliquot seculis populi Christiani nomen ac fidem professæ est, Christi Euangelium penitus ignorasse, donec id Caluinus suo certo modo illud reformauit, & orbi parefecit. Sed habebit res illa easdem difficultates quibus altera suppositio laborabat. Si enim tota hæc tunc Ecclesia Christiana per hæc quindecim secula Christum ignorauit, & qui per tot annos Ecclesiæ præfuerunt, non nisi Scribæ & Pharisei erant, quos hodie Caluini Euangelium loco & autoritate mouere, taxare, arguere, deijcere debet, sicut eos Christus meritò obiurgauit, & loco mouit, quique hodie Euangelio Caluini se opponunt, sicut illi Christi prædicationi modis omnibus insidiati sunt; maxima illa difficultas & dubitatio statim occurrit, annon ipse Caluinus hoc seculo cum alijs suis Ministris & Symmistis, Scribarum & Phariseorum quoque locum non teneant; & an Euangelio necdum inuento, isti homines falsis suis fermentis Deilegem non corrumpant. Quæ enim ratio suadet, aut vnde nobis constabit, hoc potius seculo veros tandem adesse Ecclesiæ Christianæ Magistros, & puros verbi Dei præcones, quàm

alijs tot retrò seculis? Cur, inquam, tot secula sub Christiano nomine Christum ignorarunt, & hodie primū hominibus Christianis Christus innotuit? Deinde cum tot hodie sectæ hoc sibi Evangelium venditēt, cur vni Caluino credimus, apud illum esse Evangelium, ceteros verò sectarios omnes nō secus quā vereres Christianos, quos Papistas vocat, Scribas ac Phariseos esse Christi hostes? Sed & illud quærimus, cur non liceat purius adhuc & verius Christi Evangelium expectare, quod posteris nostris tandem affulgeat, sicuti post tot vnus fidei secula nouum in Luthe-ro, mox aliud in Caluino, rursum aliud in Anabaptistis, & adhuc aliud in Trinitarijs nostro tē-pore affulsit Evangelium? Quomodo tandem certum & exploratum tenemus, non esse qui hodie se novos Magistros deprædicant, perinde Scribas ac Phariseos & Euangelij hostes, quā tot seculorum Episcopi, Pastores, & Doctores (si Caluino credimus) Euangelij hostes, Scribæ ac Pharisei fuerunt? Ad Scripturas & verbum Dei scriptum quod attinet, tam tot seculorum Episcopi & Pastores, quā cuiuslibet hodie alterius sectæ Ministri, non secus illis vtuntur, nituntur, & credunt, aut saltem credere & obsequi sese profitentur, quā Caluinus cum suis. Cur ergo tandem hoc vnus sibi arrogat Caluinus, omnes qui ei contradicunt, Euangelij hostes, Scribas ac Phariseos esse? Quis non videt dementissimū hominem in maximis argumentis nil nisi principium petere, & id semper sumere, quod nec ille vnquam probabit, nec quisquam ei nisi insanus concedet?

Caluinus in maximis argumentis non nisi principium petit.

Absurda sunt hæc. Sed quod sequitur, omnem impietatem superat. Vt Caluini axioma consistat,

stat, dare Caluino debes, nihil esse inter Synagogam Iudæorum & Ecclesiam Christi, quoad vtriusque firmitatem, discriminis: Non esse in melioribus repromissionibus hanc sanctam quā illam: Non secus Ecclesiam Christi excidere posse, quā excidit Synagoga. Quod vbi dederis, pariter etiam dare debes figuram à veritate, vmbra à luce, Moysen à Christo nihil differre: æque instabilem ac mutabilem vtrumque esse: vt sicut transijt figura ad veritatem, & vmbra rerum lux Euangelica successit, & translato sacerdotio ac lege Moyses Christo locum dedit; sic iterum veritas per Christū facta, & per eos, quos misit, toto orbe prædicata meliori ac certiori veritati, lux Euangelica quam ille attulit, nouæ luci quam alij allaturi essent, denique Christi stabilita in terris Ecclesia, totaq; hierarchia, nouo Caluini ministerio atque Euangelio cedant. Postremo vt sicut post Moysen & Synagogam mille & amplius annis in vna Palestina horentem Christus Christi que Ecclesia nouum statum fecit, sic post Christum Christi que Ecclesiam 1500. annis & amplius toto orbe propagatam, Caluinus & Caluianum ministerium nouum ac tertium in orbe statum cōstituat. Imò (quod obseruatione dignū est) dare & concedere Caluino oportet, Synagogam Moyseicam veram Dei notitiam & cultum centuplo stabilius, purius, ac felicius tenuisse, quā Christi Ecclesia hætenus tenuit: quando illa Synagoga vtcunque veniente Christo fixæ admodum corrupta ac deprauata esset, tamen ante eius aduentum multis seculis (tamen per varias eclipses & defectus) verum Deum vero & legitimo cultu coluit; Christi autem Ecclesia (si Caluino credimus) non solum veniente Cal-

Ecclesiastica auctoritatis reiectio quæ absurda seculi trahit.

uino, Propheta nouo, eiusque affulgente Euangelio, Scribas & Phariseos Euangelij hostes habuerit, sed etiam à tot retrò seculis non nisi per Scribas & Phariseos veritatis aduersarios administrata fuerit. Quæ enim hodie Caluino in Papistis displicent, eadem illi in tota seculorum Catholica Ecclesia, & in veterum Patrum receptissimis dogmatibus displicent. An hoc igitur Caluini axioma indignius aliquid cogitari potest?

1. Cæterum ampliores esse Ecclesie Christi promissiones, quoad eius in fide firmitatem ac stabilitatem perpetuam, quam Synagoga Iudæorum fuerunt; ipsius quoque Synagoga statum in aliū mutari debuisse, vnde & eius Præpositi ac Magistri errare in fide potuerint, vt *facta cæcitate in Israel plenitudo Gentium intraret; & malis malè pereuntibus, vinea eorum alijs locetur agricolis*, idque iuxta veteres de illo
3. populo prophetias; denique translatis illius sacerdotij ac legis, quam illustria signa, argumenta, vaticinia præcesserint; postremò Ecclesie Christianæ statum sic esse perpetuum ac stabilem tam in populo quam in Pastoribus ac Præpositis, vt nec illi alius Dei populus, alij Pastores ac Præpositi vnquam succedere debeant, nec à recta fide excidere, aut aliquando deficere, aut etiã obscura atq; incognita hæc Christi Ecclesia esse potuerit, alio in loco cõtra Caluini & aliorum non absurdas modò sed & impias cauillationes accuratè demonstrauimus. Ex quibus omnibus hoc Caluini axioma, quo perinde disputat ac si iam primùm Christiana exoriretur Ecclesia, & vel nullum hæctenus in orbe Christi Euangelium propagatum fuerit, vel Christi Euangelio extincto aliud Caluino propriū propagari debeat, quam

Rom. 11.
Matth. 25.

In Princip. fid.
doct. lib. 2.
cap. 12.
& 13.
Lib. 5. c.
15. & 16.

quàm sit detestabile & impium, cuiuslibet lectori constare potest.

Nunc quæ sit eius hoc loco disputatio, expendamus. Videtur (inquit) hæc Iudæorum obiectio, *Nunquid ex Principibus aliquis credidit in eum, aut ex Phariseis? aliquid habere coloris. Nisi enim Præfectorum & Ecclesiarum auctoribus sua constet auctoritas, nihil vnquam rite poterit constitui, nec status etiam bene compositus poterit diuturnus esse. Scimus quanta sit vulgi intemperies. Quare deformis confusio mox sequatur necesse est, vbi cuique quod libet licet. Est igitur ad moderandum Ecclesie ordinem necessarium frenum, eorum, qui præsumunt, auctoritas. Atque ita Deo lege cautum erat, vt si qua excitata esset quaestio vel controversia, eius cognitio penes summum Sacerdotem foret. Hæc obiectio & hæc tota ratio bona ac firma est: sed à Iudæis istis prolata ideo non iam erat bona ac firma, quia hæc Principum & Phariseorum cæcitas in reprobando lapide angulari, Christo, singulariter fuit à Prophetis prædicta: à Ieremia, *In illa die peribit cor Regis & cor Principum, & obstupescunt Sacerdotes: ab Ezechiele, Lex peribit à Sacerdote, & consilium à Senioribus: à Michea, Nox vobis pro visione erit, & tenebræ pro diuinatione: transferendi quoque sacerdotij legalis, & intraturæ plenitudinis Gentium, consequens quoddam ex hypothesi necessarium erat. In huiusmodi ergo certissimè excæcandis Synagoga Principibus, & Christo veniente excæcandis, illa obiectio & ratio de necessaria Præpositorum Ecclesie auctoritate, ad punctum temporis cessauit. In Ecclesia Christi sanguine acquisita, ad vltimum terræ propaganda, cum qua usque ad consummationem seculi omnibus diebus se affuturum promissit, contra quam portæ inferi non præualebunt, vt nulla sacerdotij translatio expectatur, nec vlla futura cæcitas prædicatur, sic illa ratio de necessaria**

Præpositorum
Ecclesie
necessaria
auctoritas.

Ierem. 4.

Ezech. 7.

Mich. 3.

Act. 20.

Act. 1.

Matth. 28

Matth. 16

Præpositorum Ecclesiæ autoritate nunquam cessare, perpetuò vigere debet. Hæc igitur causa est, cur in ore Iudeorum illo tunc tempore hæc ratio & obiectio firma non erat, nunc autem in ore Ecclesiæ Christi firma ac valida semper esse debet. At aliam causam cõminiscitur Calvinus, vt sophistam agens lectori imperito illudat.

Sed (inquit) in eo peccant isti, quòd summum ius sibi arrogantes Deo subesse nolunt. Detulit quidem Deus summo Sacerdoti iudicium: sed non nisi ex lege sua pronuntiare eum voluit. Quicquid ergo autoritatis habent Pastores, sub Dei verbo subsidit, vt, omnibus in ordinem coactis, à summo vsque ad infimum solus Deus emineat. Si Pastores officio suo probè & sincerè fungantur, autoritatem sibi vendicant, hæc erit sancta & legitima gloriatio. Sed vbi absque Dei verbo nuda hominum autoritas effertur, euasida est ac futilis iactantia. Sæpe autem contingit impios in Ecclesia dominari. Ita cauendam est ne quid tribuatur hominibus simulatque à verbo Dei discedunt. Hac molestia videmus Prophetas ferè omnes fuisse vexatos. Nam ad obruendam eorum doctrinam subinde obijciuntur magnifici illi tituli, Principum, Sacerdotum, & Eccl. siæ. Isdem hodie armis instructi Papistæ non secus ferocunt quàm olim Christi & Prophetarum aduersarij. Hæc ille. Tota hæc Caluini oratio, sub imagine pietatis, nõ nisi rebellis ac perduellis vox est, qui vt obedientiã Regi, aut cuiuslibet magistratui debitã subterfugiat, excipit: Quicquid autoritatis habent Reges aut magistratus, sub Dei verbo subsidit, vt, omnibus in ordinem coactis, à summo vsque ad infimum solus Deus emineat. Nam vt de summo Sacerdote in veteri lege dictum est, *Facies quodcumque dixerint qui præsumt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisque sententiam eorum*; sic eodem in loco de Rege dicitur, quòd *describere sibi debet Deus*

teronomium

teronomium legis illius in volumine, vt discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & ceremonias eius: & inferioribus Iudicibus suis pius Rex Iosaphat dixit, Videte quid faciat, nõ enim hominis exercetis iudiciũ, sed Domini. Rursum in literis Apostolicis sicut qui Ecclesiæ præficiuntur, *Ministri Christi* vocantur, *tãquam legatione pro Christo fungentes*; sic qui ciuilibus rebus præsumt, *Ministri Dei* vocantur, & potestatem à Deo accipere docentur. Sic vtraque potestas sub Dei verbo subsidit. In vtraque potestate sæpe contingit impios dominari. Neutri potestati aliquid tribuendum est, simulatq; à Dei verbo discedunt, vel aliquid iniquum Deique legibus contrarium præcipiunt. Nihilominus sicut in ciuili potestate non est cuiusuis è plebe cõtra Regum autoritatem excipere, quia Dei potestas maior est, sed Regibus debetur obediẽtia, & eorum autoritas facta testata Reipub. salus est; vbi autem in tyrannos vertuntur, non priuata sed publica aliqua autoritate, aut totius communitatis, aut Principum regni, aut ipsius Senatus, iuxta cuiusque regni ac Reipub. leges & consuetudines in ordinem coguntur: ita omnino in Ecclesiæ Præfectis ac Præpositis, non est huius aut illius hominis priuati seu de plebe seu de clero contra Præpositorum autoritatem excipere (vt hîc vnus è plebe Calvinus facit) quia sub Dei verbo subsidit, sed Præpositis ac Prælatis Ecclesiæ debetur obediẽtia, & eorum autoritas debite conseruata totius Ecclesiæ salus est; vbi autem Pastores aliqui in lupos vertuntur, non priuata cuiusuis nouelli magistri, superbi & garruli hæretici, sed publica autoritate vel proximi Superioris, vel alicuius Synodi Pastorum, vel ipsius Capitis Ecclesiæ, summique Pontificis, huiusmodi lupi

à caulis

Exceptio-
nes hære-
ticorum,
rebellium
voces sũt.

Deuter.
17. 10.

Ver. 12.

2. Par. 19.

2. Cor. 4.

Rom. 15.

à caulis abarceri, & in ordinem cogi solent ac debent. Est autem Ecclesie authoritas hac in parte tanto firmior ac certior, quam vlla civilis potestas esse potest, quanto hæc certius & infallibilius de fidei doctrina iudicat. Habet enim hæc diuini Spiritus assistentiam specialem & infallibilem, quam illa non habet, nec vt habeat necesse est, quum ea tractans quæ solo rationis lumine animaduerti & ordinari possunt, cõmuni tantum Dei auxilio circa huiusmodi indigeat. Quare in vtraque potestate obedire sanè oportet Deo plusquam hominibus, & contra Dei verbum neutra potestas audienda est. Sed Ecclesiasticæ potestati tanto certius & firmiter creditur, quanto mihi certius & exploratius est Deum per illam loqui. Christus de Ecclesie suæ Præpositis dicens, *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit;* nostrum esse voluit simpliciter audire & obedire, nulla apposita conditione; suum esse voluit Ecclesiam suam perpetuò docere, cum illa esse omnibus diebus vsq; ad consummationem sæculi, illi Spiritum veritatis dare, qui maneat cum ea in eternum, ne simplex obedientia nostra periculo vnquã aut fraudi nobis esset. Hæc cuiusque Christiani fides esse debet, *ne circumferatur vento cuiusuis doctrine.* Ad hoc enim datos esse Apostolos, Prophetas, Pastores, Doctores, ipse nos Apostolus docuit. Verbo igitur Dei Ecclesia subijcitur, regitur, firmatur, nec aliquid contra Dei verbum definiens audienda est. Sed an ex Dei verbo loquatur nec ne, & an hæc ab illa conditio seruetur, non est cuiusuis iudicare. Magis Christi promissionibus & prouidentie credere debemus quã iudicio nostro. Quid enim? Tibi, Caluine, videtur Ecclesia cõtra Dei verbum docere. Idẽ de te Ecclesia iudicat. An non æquius est

Act. 4.

Luc. 10.

Ephes. 4.

est homini Christiano Ecclesie Præpositorum iudiciũ sequi quã tuũ? Ecclesia promissiones à Christo accepit, tu nullas. Ecclesie authoritas omnia hæc Christiani orbis loca & tempora occupauit: tu homo nouus nihil autoritate dignum proferis. Profero (inquis) Dei verbum, Scripturas diuinas adfero. Quasi verò idem Dei verbum, easdem Scripturas Ecclesia Catholica non proferret. Sed hoc sanè discrimen est, quòd Ecclesia sicut prudens paterfamilias & fidelis proferit de thesauro suo noua & vetera, & pro accepta diuinitus non solum legitima potestate, sed & infallibili facultate, verbum veritatis rectè tractat, fideliter dispensat, sapienter administrat; hæretici verò & vnus omnium maximè Caluinus, nec vlla accepta à Deo potestate, nec à Spiritu Sancto ad hoc munus vnctus, diuinas Scripturas incredibiliter deprauat, vt hæc nostra Antidota toti orbi (fauente Deo) patefacient. Hic ergo Caluini fucus de verbo Dei retinendo nihil planè impedit quo minus omnibus hæreticis necessarij illi tituli obijciantur, Pastorum, Doctorem, Sacerdotum, Ecclesie.

Sed conqueritur bonus Caluinus hac molestia Prophetas ferè omnes fuisse vexatos, quòd illis obijcerentur Principum & Sacerdotum magnifici tituli, & eisdem armis instructos Papistas non secus ferocire, quã olim Christi & Prophetarum aduersarij. Quid ergo Caluine? Aut Prophetes tu, aut Christus? Prophetam dices, vt alteram blasphemiam declines. Et quid facilius quã vt tu te Prophetam dicas? Atqui vt Prophetam te esse demonstras, vt vocationis tuæ signa proferas, vt Prophetarum nunc in Ecclesia Christi locum & ordinem probes, qualis in veteri populo fuit, hoc opus, hic labor est. Cuius stultissimo hæretico Prophetam se

2. Pet. 2.

Math. 23

Prophe-
tarum ve-
rerum à
nouis ho-
die Magi-
stris lati-
simum
discrimen.

tā se dicere facile & obuiū est. Dicit idē Luthē-
rus, dicit Svvinglius, dicit Seruetus, dicit quili-
bet pseudo magister, Sanē *futuros in Ecclesia Chri-
sti pseudo-prophetas, sicut in veteri populo fuerunt*, aperte
D. Petrus affirmat: Christus quoque in Euange-
lio præmonuit. Atqui constituto Ecclesiæ Chri-
stianæ ordine & hierarchia, futuros denuo no-
uos Prophetas, quales in veteri populo extiterūt,
nulla Scriptura docet. Deinde vt illud demus, ex-
citari à Deo in statu noui testamenti Prophetas
aliquos extra ordinem missos, nec Calvinus tamē,
nec quispiam alius nostri temporis Magister
nouus eorum se numero accensere potest. Vere-
ris populi Prophetæ nouas doctrinas nunquam
inuexerunt, nouum religionis cultum, nouas ce-
rimonias nunquam introduxerunt, obedientiam
Synagogæ eiusque Præfectis ac summo Sacerdo-
ti nunquam denegarunt. Denique si librorum cu-
iusque argumenta attendimus, nihil aliud tra-
ctarunt, quàm vt peccata illius populi post reg-
ni Dauidici diuisionem reprehenderent, vt cre-
scentem in illis decem tribubus, posteaque inre-
liquis etiam duabus idololatriam reprimerent, vt
imminentem Dei ultionē, nisi resipiscerent, præ-
dicerent; ac demum vt in tantis malis spe futuro-
rū accenderentur, de Christi aduentu & Ecclesiæ
post eū felicitate prænuntiaret; Iudæorū postre-
mò indurationem & reprobationem futurā cum
Gentiū vocatione coniunctam illis ad terrorem
inculcarent. Hæc sunt veterum omnium Prophe-
tarum argumenta. Nec nouam religionem pro-
tulerunt, nec Synagogæ Præfectos sedibus suis
expulerunt, nec sacramenta olim tradita abole-
uerunt: quæ omnia, multaque his deteriora, Cal-
uinus perpetravit, cæterique perpetrāt noui Ma-
gistri.

gistri. Stultè igitur & ridiculè Calvinus Prophe-
tarum se numero locat: ineptè & impiè Catho-
licæ Ecclesiæ zelum ac pietatem hæreticos per-
sequentis, cum Synagogæ Sacerdotibus veteres
Prophetas vexantibus componit. Sed de hoc
prætestu verbi Dei ad Ecclesiæ auctoritatem la-
befactandam, quo tam frequenter Calvinus vti-
tur, vtuntur & alij horum temporum hæretici,
videre studiosus lector poterit quæ olim contra
Gul. VVhitakerum, eiusdem farinae hominem, in
defensione nostra disputauimus. Quòd igitur
Principes & Pharisei non crediderunt in Chri-
stum, & quòd horum auctoritate turbam cre-
dentem prægrauare ipsi Pharisei voluerint, non
est argumentum contra Præfectorum Ecclesiæ
Christianæ auctoritatem ad finem vsque seculi
permanuram; sed est documentum ruituræ Syn-
agogæ, totiusque status eius, vt plenitudo Gen-
tium intraret, Deusque vinea alijs locetur agrico-
lis. Scimus huiusmodi cauillationes Caluina-
nas, tametsi absurdissimas, plurimorum pa-
lato placere, & quasi desertæ Ecclesiæ
Catholicæ fundamentum fir-
mum à plurimis auidissimè
rerineri. Quam ob cau-
sam in illis semel re-
futandis aliquam
hic operam po-
nere volui.

(. . .)

IN

IN IOANNIS CAP. 8.

7. *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat.*

In Com-
ment. in
hunc lo-
cum.

Lib. 4.
cap. 12.
num. 22.

OMNES hodie hæreticorum & libri & ad populum conciones, cleri Catholici, maximèque Rom. Pontificum vitia & flagitia crepant. Quod vt alibi quauis data occasione impurus Calvinus facit, ita nec in hæc Christi verba temperare sibi potuit, quin eandem suam imperiginem proderet. *Notanda (inquit) circumstantia est quæ hic exprimitur, vt quisque eorum honore alios antecederet, reatu suo citius tactum fuisse. Audientes quippe quod Christus dixerat, Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat, vnus post alium exhibant, incipiendo à senioribus. Atque vtinam salè in Scribis nostris qui hodie suam operam ad Christum oppugnandum (id est, ad Calvinum, & alios eius farinae homines, horum temporum hæreticos refutandos) Papæ venditant (id est, Ecclesiæ Dei conferunt, quorum maxima pars Papam non vidit vnquam, nec aliquod ab eo beneficium vel accepit, vel expectauit) tantum esset verecundiæ. Sed adeò ipsos depuduit, vt flagitijs omnibus infames eo ipso gloriantur quod probrosi impune esse liceat. Hæc hoc loco Caluini, non S. Scripturarum interpretem sed veteris comœdiæ scurræ agens. Eadem modestia in sua Institutione vsus, de toto ordine Ecclesiastico scribit. Nihil hodie fingi potest hoc ordine magis effrene ac dissolutum, ac eolientia prorupit vt totus orbis vociferetur. Cæterum qui non in vnum hominem, sed in totum ordinem Ecclesiasticum non lapidem mittit, sed tam ingentia saxa deuoluit, an ille sine peccato est? an ita*

ita castus & purus vt nullo incontinentiæ vitio tactus fuerit? Inspiciantur etiam adhuc hodie ciuitatis Nouiodunensis in Picardia scrinia & rerum gestarum monumenta. In illis adhuc hodie legitur, Ioannem hunc Calvinum Sodomix conuictum, ex Episcopi & Magistratus indulgentia solo stigmatate in tergo notatum, illa vrbe excessisse, ac Geneuam profugisse. Nec eius familiae honestissimi viri adhuc superstites impetrare hætenus potuerunt, vt huius facti memoria, quæ toti familiae notam aliquam inurit, è ciuicis illis monumentis ac scrinijs eraderetur. Sed & quum Geneuæ dominaretur Calvinus, (adeò sanè vt aliquot annis vrbs clauis peresillum essent,) Adonidem quoque suum eum habuisse, & occultis libidinibus operam dedisse, testatur pueri ex domo Caluini fuga, tota argentea Caluini supellectile onusti, quem nec ex fuga retrahere, nec villo modo inuestigare Calvinus voluit, vt in eius vita scribit Bolsecus. Vbi & alia huiusmodi commemorantur impuri huius & improbi nebulonis insignia stratagemata. Quæ vt apud illum Lector inquirat malo, quam nostras charitastalium turpitudinum commemoratione fœdare. De Theodoro Beza qui Caluino successit, & in totum clerum Catholicum persæpe debachatur, multos & magnos in eum lapides mittens, atque incontinentiæ redarguens, vnicum ipsius Bezæ de sua turpitudine præconium subijciam. Est quippe in tanto Hæresiarcha affectatæ turpitudinis sempiternum testimonium. Sic suos amores decantauit.

Bolsecus
de vita
Caluini.

THEODORVS BEZA DE SVA IN CANDIDAM & Audebertum beneuolentia.

Adest Candida, Beza quid moraris?

LL

Audez

*Audebertus abest, quid hic moraris?
 Tenent Parisij tuos amores,
 Habent Aurelij tuos lepores,
 Et tu Vezelij manere pergis,
 Procul Candidulaque amoribusque,
 Et leporibus, Audebertuloque?
 Immo Vezelij procul valet,
 Et vale pater, & valet fratres,
 Namque Vezelij carere possum,
 Et carere parente; & his & illis,
 Ad non Candidula, Audebertuloque.
 Sed utrum rogo præferam duorum?
 Vtrum inuisere me decet priorem?
 An quenquam tibi, Candida, anteponam?
 An quenquam anteferam tibi, Audeberte?
 Quid si me in geminas fecerit ipse partes,
 Harum ut altera Candidam reuifit,
 Currat altera versus Audebertum?
 At est Candida sic auara, noui,
 Vt totum cupiat tenere Bezam,
 Sic Beza est cupidus sui Audebertus,
 Beza ut gestiat integro potiri:
 Amplector quoque sic & hunc, & illam,
 Vt totus cupiam videre utrumque,
 Integrisque frui integer duobus.
 Præferre attamen alterum necesse est,
 O duram nimium necessitatem!
 Sed postquam tamen alterum necesse est,
 Priores tibi defero, Audeberte:
 Quod si Candida fortè conqueratur,
 Quid tum? basiolo tacebit mo.*

Quid hoc nefario homine aut impudentius
 aut impurius? Audet tamen & ille omnes qui ex-
 libatum vouent, infamis incontinentiæ arguere.

Nub

*Nullum (inquit) est tam horrendum libidinis genus, quo
 non sese mutuo polluant, qui voto continentie sese astrinxerunt.* Hæc ille. Imparisimus nebulo suam scabiem
 alijs affricat, & ut alter Nero, neminem purat
 castè viuere, quum sit ipse libidinosissimus: quod
 præter infame carmen superius positum, alijs ad-
 huc suis elegijs obscœnissimis de sua Publia &
 Candida toti orbis restatum voluit. Meminisse
 debuit hircus iste & petulcus nequã huius Evan-
 gelij documentum: *Qui vestrum sine peccato est, pri-
 mus in eam lapidem mittat.* Iam verò non vnus aut
 alterius Magistri sed totius in Anglia nunc Mini-
 sterij quanta sit turpitudine, quàm fœda & procax
 incontinentia, tametsi coniugibus copulentur
 Ministri (quorum conciones in veteris cleri &
 Curie Romanæ reprehensione ut plurimum to-
 ta versantur) ex eorum numero quidam edito li-
 bello euulgauit, & vernaculo sermone scribens,
 prælaturæ Anglicanæ maculatorem sese inscribit.
 Maximas quippe & turpissimas illi maculas in-
 spersit, factorum species ita enumerans, loca &
 personas ita designans, ut nihil esse illo Anticle-
 ro & coniugato Ministerio fœdus aut impurius
 demonstrer: siue incontinentiam, siue auaritiam
 & rapinas, siue omne immanitatis genus spectes.

Sed nihil à veterum hereticorum more atque
 vsu Calvinus & Beza faciunt, qui omnium im-
 purissimi quum essent, Ecclesiæ semper Catholi-
 cæ Episcopis ac Presbyteris incontinentiæ cri-
 men impingere modis omnibus studuerunt. Apud
 Victorem Vticensem Episcopum in Vandalicæ
 persecutionis historia legimus, Vandalos illos
 Arianos correptis sanctimonialibus, & sacris om-
 nibus in vnum congregatis virginibus, postquam
 eas cremantes graui suspendio atque ingentia pondera pedi-

Hæretico-
 rum vete-
 rû praxis
 ad Cle-
 rum Ca-
 tholicum
 diffaman-
 dum.

De perfe-
 cut. van-
 dal, lib. 2.

Confess.
 fid. cap. 5.

lect. 39.

Eleg. 3.

& 4.

Martin
 Marprelat.

bus colligantes, laminas ferri ignitas dorso, ventri, mammillis, & lateribus apposuissent, inter tormenta illis dixisse, Dicitte quomodo Episcopi vestri vobis concumbunt, & Clerici vestri. Quae tamen quum fierent, nihil inuestigari potuit vnde Christi Ecclesiae macularetur. Haec ibi. Athanasius, maximus & potentissimus Arianorum Antagonista, inter ceteras calumnias quas illi grauissimas machinabantur Aiani, etiam haec vna erat, mulierem a se muneribus corruptam, vt suam cum ipsa libidinem expleret: nocturne praeterea inuitam compressisse. Sed vbi mulier coram Episcopis Arianis in iudicium vocatis haec obiecit, Timotheus presbyter Alexandrinus qui astante Athanasio (sic enim inter eos clam conuenerat) ita affatur mulierem. Ego ne te per vim compressi? Tum illa, An non tu, queso, inquit, tempus, & locum in quo compressa fuerat, ostendat. Sic ridicula calumnieque plena deprehensa accusatio est. Similibus calumnijs multi sancti Episcopi a veritatis hostibus vexati sunt, Chrysostomus, Panisius, Brixius, vt in eorum vitis apud Surium videre est. Nec moderna desunt exempla, siue quae Hugonotica rabies in Gallia patrauit, siue quae Anglicana iam 30. & amplius annorum persecutio contra Catholicos machinata est, in memoriam reuocentur.

Caluini
putida ca-
lumnia in
caput Iuū
redun-
dans.

Iam verò quid Caluino in mentem venerit vt hoc in loco Catholice Ecclesie theologis impingeret adulterij impunitatem, ne ipsos quidem Calvinistas aut scire aut conijcere posse arbitror. Sic enim scribit. *Haec Papalis est theologia, Christum hoc loco legem gratiae attulisse, qua detur adulteris impunitas.* At quis vel idiota vel simplicissima anus in Ecclesia Catholica Romana nescit, adulterium grauissimis poenistam Ecclesiasticis quam humanis puniri. Eadem impudencia dicere potuisset,

tuisset, iuxta Papalem theologiam, Christum gratiae legem attulisse, qua totius decalogi transgressoribus impunitas detur. Sed videamus an theologia Calviniana hoc ipsum non doceat. Si enim nullis legibus nec humanis nec diuinis Christianos in conscientia obstringi, libertas Evangelica patitur, si ideo sumus sub gratia, non sub lege, quia legis rigori, quae transgressores acerbè punit, obnoxij non sumus, sed sub gratia quae nos a lege manumittit, si mandatorum Dei obseruatio (inter quae est, *Non mechaberis*) ad obseruandum impossibilis est, quae omnia Calvinus & Calvinistae omnes constantissimè docent, ad quae autem non astringimur, quarum legum rigori obnoxij non sumus, quae praecipua seruare non possimus, eorum haud dubiè transgressio poenam non meretur: an non luce meridiana clarius est, Calvinianam theologiam esse, quod Christus legem gratiae attulerit, qua detur adulteris impunitas. Dicit quidem hoc loco Calvinus. *Nos tenemus sic remitti à Christo hominibus peccata, vt politicum tamen ordinem non subuertat, iudicia & poenas legibus constitutas non aboleat.* Atqui impunitatem adulterij hoc non adimit, quando adulteria occulta sunt, & politico magistratui incognita, qualia haud dubiè pleraque & maxima ex parte sunt. Ergo ex ipsa Caluini confessione, coram Deo & in occulta scortatione datur adulteris impunitas. Clarum igitur & perspicuum est, non Papalem sed Calvinianam theologiam esse, quod Christus legem gratiae attulerit, qua detur adulteris impunitas. Ita (vt dixi) quid Caluino in mentem venerit vt tam foedam & infamè doctrinam Ecclesie Catholice impingeret, quae ex ipsius propriae doctrine principijs necessario consequitur, nul-

Caluina-
na theo-
logia
quod lex
gratiae
adulteris
impunita-
tem dede-

Iam arbitror Calvinistam conijcere posse: nisi quòd iusto Dei iudicio cæcitate mētis percussus, ea contra Christi sponsam exspuerit, vnde suam ipsius turpitudinem propalandi iustam alijs occasionem daret.

Calvinus
& Beza
circa Scri-
pturæ par-
tes dissen-
tiant.

Illud postremò in hoc Euangelio animaduer-
sione dignum est, circa totius huius historiæ veri-
tatem canonicam duo præcipua Calvinistarum
capita penitus dissentire. Calvinus enim ita in
hunc locum scribit. *Satis constat historiam hanc olim
Græcis fuisse ignotam. Itaque non nulli conijciunt aliunde
assutã esse. Sed quia semper à Latinis Ecclesijs recepta fuit,
& in plurimis vetustis Græcorum codicibus reperitur, &
nihil Apostolico Spiritu indignum continet, non est cur eam
in usum nostrum accommodare recusemus.* Ab altera par-
te Beza in hunc modum. *Ad me quod attinet, non dis-
simulo mihi meritò suspectum esse, quod veteres Græci vel
reiecerunt vel ignorarunt. Deinde quòd narrat Iesum solum
fuisse relictum cum muliere in templo, nescio quàm sit pro-
babile: (Ex eadem præpostera suspitione totam
Christi cum muliere Samaritana apud puteum
disceptationē, vbi solus cum sola agebat, homo
impius improbabilem quoque poterit asserere) &
quòd scribit Iesum digito scripsisse in terra, nouum mihi &
insolens videtur, nec possum conijcere quomodo possit commo-
dè explicari (explicauit tamen ipse Calvinus satis
commodè) Tanta denique lætionis varietas facit vt de
totius istius narrationis fide dubitem.* Hæc illa bestia.
Sed postrema coniectura quam adfert, multas
alias Evangelicæ historiæ partes, quas duo aut tres
Euangelistæ aliter atque aliter referunt, in dubiū
quoque vocabit: verbi gratia, totum sermonem
Domini, in monte vt apud Matthæum videtur,
vel in loco campestri vt Lucas narrat, alijs quo-
que atque alijs verbis habitum: Item de Centu-
rionis

Ioan. 4.

Matth. 5.
& seqq.
Luc. 6.

rionis puero sanato, quem ad Christum accessisse
Matthæus, non venisse sed alios misisse Lucas ^{Matth. 8.}
narrat: Ipsam denique resurrectionis Dominicæ ^{Luc. 7.}
historiam quoad ipsum quo surrexit tempus, &
varias primi diei apparitiones, in quibus varia
videntur dicere Euangelistæ: & alias adhuc par-
tes quàm plurimas, in quibus tanta varietas &
apparens dissonantia est, vt S. Augustinus duos
libros integros de consensu Euangelistarum scri-
pserit, & alij multi Scriptores in Concordia Euā-
gelica concinnanda plurimum & piè sudauerint.
Sed hæc est hereticorū hodie petulantia, vt mul-
torum iam seculorum fide firmata, pro suo cuius-
que cerebro etiam circa ipsas diuinæ Scripturæ
partes, in dubium de nouo reuocare audeant. Ad-
mittit Calvinus: reprobatur Beza. Cur ita? Quia
pro suo libito vterque decernere, neuter Ecclesiæ
docenti aurem præbere vult. Docet hoc exem-
plum, quàm sit detestanda Nouatorum hodie pe-
tulans arrogantia.

Hereticorū
hodie pe-
tulantia.

36. Si Filius vos liberauerit, verè liberi eritis.

QVÆ sit ista humani generis liberatio Chri-
sto propria, quam hîc iterum atque iterum
inculcat Christus, rectè & orthodoxè tenere
operæ precium est. Liberatio ista siue libertas per
Christum nobis data, erat triplex; prout seruitus <sup>Libertas
per Chri-
stum data
triplex.</sup>
qua partim Iudæi partim cæteri mortales omnes
tenebantur, triplex erat. Vna erat seruitus legalis
Iudæis propria, qui in statu seruorū sub legalibus
ceremonijs & timore seraili vivebant, tan-
quam veteris testamenti filij, magis ex timore
quàm ex amore legem seruantes, ideòque non
verè eam seruantes, quanquam hoc postterius

nec solis Iudæis propria erat, sed omnibus veteris testamenti filiis, & iuxta veterem hominē adhuc viventibus; nec in omnibus Iudæis locum habebat, sed carnalibus tantū. Hanc vtramq; Paulus docuit ad Galat. 4. & ad Rom. 8. Altera seruitus peccati est, qua homo suis cupiditatibus & instigatori Dæmoni seruit. Rom. 6. *Serui fuistis peccati.* Tertia seruitus corruptionis pœnalis est, cui corpora etiam iustorum in hac vita subijciuntur. Romanorum octauo. *Creatura liberabitur à seruitute corruptionis, &c.* Ab his tribus Christus omnes in ipsum credentes liberavit. A prima ponens nos in statu filiorum adoptionis, quoad legalia; ad Gal. 4. *Non sumus ancillæ filij, sed liberæ:* quoad seruilem timorem; ad Rom. 8. *Accepimus spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba Pater.* A secunda partim per remissionē peccatorum gratuitam, partim per gratiæ suæ auxilia & dona, siue per spiritum regenerationis. Rom. 6. *Liberati à peccato, serui facti estis iustitiæ. Peccatum vobis non dominabitur, quia non estis sub lege, sed sub gratia.* Rom. 5. *Ut sicut peccatum regnavit per mortem, ita & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam.* De hac potissimum loquitur Christus, vt exponit Augustinus. Verba eius paulo pōst proferemus. A tertia Romanorū octauo. *Liberabitur à seruitute corruptionis, scilicet in altera vita.*

Caluini
corruptela

Impius Calvinus hanc totam liberationē per Christum factam in vna & sola fide ponit, qua Christū in Euangelio cū suis promissionibus de gratuita remissione peccatorū, & cum donis iustitiæ ac sanctitatis illi inhærentibus, apprehendimus & amplectimur. Sed ita hoc docet, vt facile Lectorē nisi valde attentū fallat. Quædam enim vera præmittit, vt postea incautū oppri-

mat.

mat. Primū ad illa verba, *Veritas liberabit vos, v. 32. Tenendum (inquit) est, qualis hic libertas à Christo notetur.* Optimè sanè, & vt bonū interpretē oportuit. Audiamus quæ illa sit. *Nempe (inquit) quæ nos à Satanae peccati, & mortis tyrannide manumittit.* Rectè etiam ista dicuntur, tametsi nō plenè. Sed videamus cætera. *Quòd si eam consequimur Euangelij beneficio, hinc constat peccati nos omnes natura seruos esse.* Trāseat interim ista propositio, donec, quid illa velit, magis nobis aperiat. Alioqui quum vox Euangelij latissimè pateat, in aliquo sensu vera esse potest. Porro (inquit) *simul tenendus est liberationis modus.* Hic ergo aliquid expressius dicet. Audiamus. *Quamdiu enim (inquit) sensu ac ingenio nostro regimur, peccato sumus mancipati. Quum autem nos Dominus suo spiritu regenerat, simul liberos efficit, vt miseris Satanae laqueis soluti, sponte iustitiæ obediamus.* Videbitur hic fortasse aliquibus sanam & orthodoxam doctrinam tradere: sed fallit imperitos. Ponit libertatem per spiritum regenerationis effectam, in eo, vt sponte iustitiæ obediamus. Quum dicit *sponte,* tollit obedientiæ mandatorum Dei necessariam obligationem, de qua Paulus dixit, *Liberati à peccato (supple per spiritum regenerationis) serui facti estis iustitiæ.* Iterū quum dicit *sponte,* negat liberam electionem in operibus iustitiæ. Quare quod dicit nos *Satanae laqueis solutos,* non veram solutionem intelligit, quoad peccatū, ad quod Satanas instigat, sed imaginariam solutionem de non imputato peccato, quod regenerati semper & necessariò perpetrant; in quos diabolus tametsi peccantes potestatem nullam habet, quia fide Christum tenent. Hæc eius impia doctrina ex sequentibus magis elucescet. Sic enim prosequitur. *Atqui ex fide regeneratio: vnde apparet ex Euangelio esse libertatem.*

Latens
Caluini
venenum
aperitur.

tem. Hic sua cornua non nihil exerit. *Ex fide* (inquit) *fit regeneratio*, & hanc ex Evangelica prædicatione concipimus, ergo ex Evangelio est nostra libertas. Tota ergo hominis resolutio est, credentes qui audito Evangelio de Christi promissionibus, beneficijs, ac donis iustitiæ, quibus ipse plenus erat, hæc omnia sibi fide applicant, & Spiritum sanctificationis, qui in Christo abundabat, simul quoque apprehendunt, illos libertatem in Christo esse consequutos, & hoc esse in illis Spiritum regenerationis, ut non amplius sub diaboli potestate aut dominio positi, sponte iam obediant iustitiæ, si id libuerit; obedire non teneantur, nisi libuerit. Sed sequentia adhuc in eo verba hoc latens venenum clarius in lucem educunt. *Eant nunc* (inquit) *Papista, & liberum arbitriū fastuosè extollant: nos autem seruitutis propriæ conscij, non nisi Christo liberatore gloriamur*. Ecce apertis verbis liberi arbitrii facultatem ad bene iustèque operandum à Christo dari negat. *Nos* (inquit) *seruitutis propriæ conscij*, id est, nos iam fide ex Evangelio regenerati (quis enim dubitat eorum se numero Calvinum æstimasse quum hæc scriberet?) *seruitutis propriæ conscij*, id est, adhuc in seruitute peccati manentes, *non nisi Christo liberatore gloriamur*, quatenus videlicet fide illum in Evangelio apprehendimus, ut nobis imputetur quicquid in illo est. Dicit se Christo liberatore gloriari, & tamen liberum arbitrium ad bene iustèque vivendum fastuosè & indignabundus rejicit (*Eant nunc Papista, &c*) simulque se *propriæ seruitutis adhuc conscium esse* profiteretur. Glorietur igitur in liberatore imaginario, non vero: Imò verbo gloriatur, re ipsa negat verū liberatorem Christum esse. Non enim aliter liberatorem Christū agnoscit, nisi quatenus fide eum apprehendit,

Liberato-
rem esse
Christum
Calvinus
negat.

hendit, omnia quæ ipse habet nobis imputatam, sed nihil re vera & actu largientē. Hanc ob causam ad sequentia adhuc statim subiungit: *Nam & hoc nomine Evangelii quasi manumissionis vindicta censeri debet, quod nos Christo offert ac tradit à peccati iugo liberandos*. Et paulo post ad alia adhuc sequentia Christi verba, *Si Filius vos liberauerit, verè liberi eritis*, ita scribit. *Quod natura Filius propriū habet, nobis adoptione communicat, dum fide inscribimur in eius corpus, ac effacimur eius membra*. Ita memoria repetendum est quod prius dixi, nos Evangelij vindicta ab eo manumitti. Christi ergo beneficium est libertas nostra: sed eam fide consequimur: quæ etiam facit ut nos Christus Spiritu suo regeneret. Hæc ille. Impiam suam doctrinam utcumque in lucem eduxit. Christi beneficium est libertas nostra, quam fide consequimur, ut sic Evangelium (quatenus, dum prædicatur & creditur, nos Christo offert à peccati iugo, id est, à pœna & imputatione peccati liberandos,) nostræ manumissionis seu libertatis vindicta censeri debeat: id est, modus ac ratio qua in libertatem asserimur. Tota hæc prophana oratio nihil aliud docet, quam totam nostram libertatem, qua Christus nos liberauit, ipsummet esse Christum nobis in Evangelio oblatū, & fide apprehensum. Manemus nos quales eramus, *propriæ seruitutis conscij*, peccatores & impij, nec legem implere nec mandata servare possumus; sed in Christo manumittimur per fidem inserti in corpus eius, eumque totum fide complectentes ac certissimè tenentes. Hæc imaginaria, falsa, & impia Calviniana libertas est, quam nulla Scriptura docet. Nos fide regenerari, nos fide libertatem consequi, nos per Evangelium Christo offerri ac tradi, denique Evangelium esse manumissionis nostræ vindictam, prophanæ sunt.

Cont. 2.
Epist. Pe-
lag, lib. 1.
cap. 2.

De Ciuit.
Dei lib. 14
cap. 11.

sunt Caluini voces in nulla scriptura positæ, ab Ecclesia Christi hæctenus inauditæ: deniq; mandata & traditiones hominû. Qua libertate Christus nos liberauerit, iam ex Scripturis nos ostendimus: quibus conformiter S. August. ita scribit. *Natura humana diuina indiget gratia, dicente Domino, Si Filius vos liberauerit, tunc verè liberi eritis, utique liberi ad bene iusteque viuendum*: quod multis postea verbis profequitur. Rursum alio in loco. *Arbitrium voluntatis tunc est verè liberum, cum vitijs peccatisque non seruit* Tale datum est a Deo, quod amissum proprio vitio, nisi quo dari potuit, reddi non potest. Vnde veritas dicit: *Si vos Filius liberauerit, verè liberi eritis*. Hæc ille. Eat nunc Caluinus, & liberum arbitrium ad bene iusteque viuendum in ijs qui per Christum regenerantur ac liberantur, non contra Papistas sed contra doctissimum Augustinum, diuinæ gratiæ assertorem maximum, fastuose reijciat. Sanè homo impius ita Christi verba deprauauit, vt eum esse verum liberatorem (quod verba clarissimè dicunt) astute & vafre negauerit.

39. *Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.*

Rom. 4.

DOCE hic locus nō secus necessariam esse operum Abrahæ imitationē, vt filius Abrahæ, & amicitia; federe Deo coniunctus aliquis dicatur, quàm est necessaria fidei, quæ in Abrahâ fuit, imitatio, quâ ad Rom. 4. Apostolus contra Iudæos necdū in Christū credentes vrgebat. Probat enim hîc Christus, Iudæos non esse filios Abrahæ, sed filios diaboli, quia non opera Abrahæ faciunt, sed opera diaboli; sicut Apostolus probat, Iudæos non esse filios Abrahæ quatenus ex circūcisione sunt, sed quatenus se stantur vesti-

gia

gia fidei quæ fuit in Abrahâ. Non secus ergo ad bonorum operū necessitatē hæc Christi doctrina valere debet, quàm ad fidei necessitatem Pauli doctrina valet. Caluinus hoc in loco reluctatur vt potest aliquantulum, tandem tamen vi veritatis victus, veritatem inuitus prædicat. *Christus (inquit) de origine carnali non disputat, sed tantum inter Abrahæ filios coram Deo censeri negat qui fide non retinent gratiam adoptionis* Nam quum Dominus Abrahæ semini pollicitus esset se fore in Deum, increduli omnes, hac promissione abiecta, se abdicabant ex genere Abrahæ. Ecce vellet hîc Christum disputare de fide & de semine Abrahæ per fidem, quum Christus hoc loco disertissimè loquatur de semine Abrahæ per opera bona. Nō enim de ijs qui fide adoptionis gratiam non retinent, sed de ijs qui opera Abrahæ non imitando nec faciendo eam gratiā reijciunt, loquitur: nec denique soli increduli abdicant se ex genere Abrahæ, abiecta promissione semini Abrahæ facta; sed impij, legis transgressores, maleuoli, & persecutores iustorum, quales isti Iudæi erant, quos Christus hîc alloquitur, abdicant se prorsus ex genere Abrahæ, abiecta promissione semini Abrahæ facta. Hæc tamen ergo reluctatus est Caluinus aperte veritati, & lectoris animi alio abducere totis viribus conatur. Loci tamen euidentia eum pungente, hæc verba subiunxit. *Status ergo questionis est, an i putandi sint Abrahæ filij qui oblata sibi in verbo benedictionem abijciant, vt nihilominus sint gens sancta, peculium Dei, & regale sacerdotium*. De abiecta benedictione in verbo oblata, nulla hîc questio est, nec de ea Christus loquitur: & aliud hoc est Caluini forinuium, quod illi necdum expergefado toties recurrit, de quo alio in loco diximus. Transeat igitur hæc eius

*In Prop̄.
Cathol.
par. Qua-
drages. ser.
5. in capi-
sup-
te Ieiunij.

suppositio. Hoc (inquit) negat Christus: & meritò: qui Spiritu renasci oportet qui filij sunt promissionis, & nouas esse creaturas quicunque locum appetunt in regno Dei. Vide quàm egre aliquid tandem præter fidem à Christo requiri fateatur, & bonorum operum necessitatem non quidem apertis verbis, inuoluntè tamen & consequenter in verbo noue creature agnoscat. Noua enim creatura, & fides per dilectionem operans, synonyma sunt apud Paulum ad Gal. c. 5. 6. & cap. 6. 15. Si ergo nouas creaturas esse oportet qui filij promissionis esse volunt, & locum in regno Dei appetunt, profectò sola fides non facit filium promissionis, nec dat ei locum in regno Dei, id est, coram Deo iustum aut Dei filiū non facit, sed illa demum fides hoc totum præstat que per charitatem operatur atque perficitur, vt possit iustificare, futura ad iustificationem profus inanis & inutilis, nisi charitas veluti forma & perfectio eius accedat. Et valet huc plurimum quod subiungit hoc loco Calvinus. *Non erat quidem inutile ac nullius momenti carnale Abrahamæ genus, si quidem accederet veritas. Residet enim Dei electio in semine Abrahamæ: sed libera, vt hæredes vitæ reputentur, quos Deus Spiritu suo sanctificat.* Eodem quippe modo residet Dei electio in semine Abrahamæ spirituali, in ijs qui imitantur vestigia fidei patris sui Abrahamæ, qui credunt Christum resurrexisse à mortuis ad iustificationem nostram, sicut ille credidit corpus suum emortuum posse ad generationem reuirescere, in quo vno articulo imitationem fidei Abrahamæ signanter ponit Apostolus. Sed hæc Dei electio in credentibus residens libera est, vt hæredes vitæ reputentur, non qui credunt tantum, fidèque promissiones gratuitas apprehendunt, sed quos Deus Spiritu suo sanctificat, vt facti

Rom. 4.

vt facti noua creatura, opera Abrahamæ faciant sicut fidem imitantur, ac sic demum filij Abrahamæ reputentur. Et hæc est tota ac plena Christi hoc loco sententia, qua bonorum operum ad salutem necessitas efficaciter probatur, & sola fides saluificans perspicuè euertitur.

Operum bonorum necessitas.

39. *Pater noster Abraham est. Nos ex fornicatione non sumus nati.*

41. *Vnum patrem habemus Deum.*

OCCASIONE accepta ex illis Christi verbis, *Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos,* quæ verba quibusdã Iudeorum in eum credentibus dixerat; alij increduli & inflati Iudæi, responderunt ei; *Semen Abrahamæ sumus, nemini seruiimus vnquam, quomodo tu dicis, Liberi eritis?* id est, quomodo tu loqueris de vindicando nos in aliquam libertatem? non intelligentes Christum loqui de libertate alia longè meliori, quæ esset à seruitute peccati, vt supra contra Calvinū ostendimus. Christus igitur volens eos in meliorem viam reducere, & de qua libertate loqueretur, plenius docere, ait, *cum qui facit peccatum, seruum esse peccati, seruum autem manere. quidè in domo ad tempus, siue ciuilitè seruum intelligas, qui domino suo in eadem domo cū filijs familias ad tempus seruit, siue seruum spiritualiter & peccatorè, qui ad tempus in Ecclesia Dei cum iustis & filijs Dei Sacramenta participat, sed non in æternū, filium autem manere in æternum & esse hæredè: mō xq; infert, Si ergo vos Filij liberauerit, verè liberi eritis: liberationè illis quandam adhuc necessariam esse demonstrans. Illi in sua arrogantiã impiæque & vana iactan-*

na iactantia persistentes, *Responderunt & dixerunt ei, id est, ut suā nequitia tegerent, audacter & insolenter dixerūt, Pater noster Abraham est, iustus vide. licet ac sanctus vir & amicus Dei appellatus. Hæc eorū vanā ostentationē Christus repressit, dicēs, Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. & rursum, Vos queritis me interficere : hoc Abraham non fecit. & adhuc semel, Vos opera patris vestri, facitis. in omnibus his verbis id vnū docēs, eos idcirco de patre suo Abraham inaniter iactare, quia tam sanctum ac iustum patrem minimè imitarentur. Quūque adhuc semel in vana sua iactatione persistenter, dicentes, Nos ex fornicatione non sumus nati, id est, non sumus idololatræ, nec Deos falsos sequimur; Vnum patrem habemus Deum, vnum & verum Deum colimus; nec ex carnali solū generatione, sed & ex fidei puritate liberi homines sumus; eodem ferè rursus sermone & ex vitæ impuritate vanam eorum iactantiam reprimit: Si Deus pater vester esset, diligeretis vtique me: quasi diceret: Non satis est credere in Deum vt filij Dei sitis, sed etiam diligere Deum oportet, & quemcunque mittit ille, maximè filium Dei naturalem. Ego enim ex Deo processi & veni. Et paulo post, apertissima voce nequitiam cordis eorum patefaciens, ait. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ita planum ac perspicuum fit, iactantiam Iudeorum quod Abraham patrem haberent, nec ex fornicatione essent, sed vnum Deum cum patribus suis colerent, hoc solo nomine à Christo reiecta fuisse, quod patris sui bona opera non facerent, quod occidendi eum voluntatem haberent, quod Deum non diligerent, quod desideria diaboli facerent, denique quod homines impij, odio & malevolentia pleni essent.*

Vide

Vide nunc vt hoc totum inuertit, & ad Catholicorum reprehensionem, deprauata Scriptura, impiè conuertit Calvinus. Similem esse vult vnitatis Catholicæ & Successionis Ecclesiasticæ contra nouellos hæreticos atque schismaticos iustissimam exceptionē, quæ fuit hoc loco Iudeorum de patre suo Abraham vana iactantia; vt hoc videlicet fucō ad vnitatis Ecclesiasticæ contemptum, homo hæreticus & Ecclesiæ defertor, lectoris animū inducat atque seducat. Sic (inquit) *hodie Papistæ verbum Dei, quod lapides mouere possent, tanquam fabulosum vident, & audacter ferro & igni persequuntur, tantūm quia fallaci Ecclesiæ titulo freti, Deo se posse & hominibus illudere confidunt. Hic vt comparatio Caluini teneat, concedere illi oportet, quicquid ille & conueniæ ac sodales eius docuerunt, Dei verbum esse; tum ita rutilans, clarum, atque resplendens hoc verbum esse, vt vel lapides illud mouere possent: tandem Catholicos non nisi fallaci Ecclesiæ titulo frui. Hæc nisi omnia concedas, quæ sanus concedat nemo, tota corruiat futilis atque insulsa Caluini comparatio. Pergit paulo post vt hanc suam comparatione n plenius instructam adornet. Videmus (inquit) vt Iudæi isti sanctitatem ex utero se habere putauerint, quia orti essent ex radice sancta. Denique Ecclesiam Dei se esse contendunt, quia originem ducant à Sanctis Patribus. Quemadmodum hodie continua à Patribus successio Papistas inflat & plusquam turgidos reddit. Talibus eos prestigijs elucit Satan, vt Deum à verbo suo, Ecclesiam à fide, regnum caelorum à Spiritu separent. Sciamus ergo, quamuis secundum carnem spurij non sint, sed plausibili Ecclesiæ titulo se vendicent, nihil minus esse quàm Dei filios, qui semen vitæ adulterauerunt. Nam per quasunque circumeant ambages, nunquam tamen elabi poterunt quin hac sola iactantia offerantur.*

Vana
Caluini
iactantia.Successio-
nis Eccle-
siasticæ ar-
gumentū
inaniter
impu-
gnatum.

MM

Nos

Nos sanctis Patribus successimus: ergo sumus Ecclesia. Quod si refellendis Iudæis valuit Christi responsum, non minus hodie ad istos coarguendos sufficit. Hæc est tota à Caluino instructa cōparatio, qua veluti erecto, quod sequantur, vexillo suos Calvinistas ad Ecclesiasticæ vnitatis & Successionis contemptum bonus signifer deducat. Argumentum & vis tota comparationis hæc est: Christi responsum refellit Iudæos de patre suo Abraham iactantes, ergo & idem responsum ad coarguendos Catholicos sufficere debet Ecclesiasticam vnitatem & Successionem sibi venditantes. Videamus ergo quale Christi responsum fuit. Hoc & non aliud erat (vt ex præcedentibus patet) Iudæos Abraham patrem frustra venditare, quia opera Abrahæ nō faciebant, sed diaboli, quem ideo patrem habebant, non Abraham. Vt ergo contra Catholicos idem responsum valeat, inferre Caluinum oportuit, Catholicos Patrū suorum, quibus se succedere & quorum se filios profitentur, opera bona non facere, non imitari, sed opera diaboli facere, quem ideo potius patrem habent. Planè hunc in modum ratiocinari oportuit, vt Christi responsum ad Catholicos Successionem Ecclesiasticam & Ecclesiæ titulum sibi venditantes coarguendos sufficiat, sicuti Iudæis de patre suo Abraham gloriantibus refellendis idem valuit. Ac per hoc ad Christianorum vitia vitæque impuritatem taxandam, qui optimorum Patrum mali filij sunt, facit haud dubiè hic locus, valèrque plurimum. Nunc autè nihil huiusmodi Caluinus infert, quū eadem scabie se ac suos scædè maculari cerneret, nec bonorum operum causam agere, aut illorum patrociniū suscipere Caluinus soleat. Apparet nunc igitur omniumq; oculis patet putida stulti

homi.

hominis & insulsa comparatio. Iudæi homines improbi de patre suo Abraham viro iusto ac sancto gloriari non debuerunt: ergo Catholici eiusdem fidei vnitatem cum Catholicæ Ecclesiæ Patribus tenentes, & illis continua serie succedentes, de huiusmodi Patribus gloriari, aut huiusmodi veræ Ecclesiæ vnitatem, consortium, titulum sibi venditare non debent. Huius ineptissimæ comparationis turpitudinem, in qua nihil simile, nihil affine, nihil quod comparari queat inuenitur, vel puero cuius perspicere facile & obuium est.

Deinde in hac sua fictitia comparatione quam multa futiliter effutiuit Caluinus! Deum (inquit) à verbo, Ecclesiam à fide, regnum cælorum à Spiritu separant. Respondeo, Catholicos non Deum à verbo separare, sed Dei verbum in vera Dei Ecclesia querere; non Ecclesiam à fide seiungere, sed veram fidem in sola Ecclesia tenere; denique non regnū cælorum à Spiritu diuellere, sed per opera Spiritus, opera gratiæ, ad regnum cælorum contendere. Caluinus & Calvinistæ illi sunt qui Deum à verbo separant, quando verbum non à Deo & vbi Deus instituit, sed à suo cerebro suisq; adinventionibus exquirunt: qui Ecclesiam à fide seiungunt, quia non in Ecclesia fidem addiscere, sed, contempta Ecclesia, fidei dogmata sibi met fabricare volunt: denique regnum cælorum à Spiritu longissimè diuellunt, quia ad regnum cælorum consequendum opera diuini Spiritus nihil conferre, solam diuinæ beneuolentiæ fiduciam & præsumptionem cum perpetua vitæ turpitudine coniunctam sufficere docent. Rursum hoc in hac cōparatione maximè futile & insulsum est, quod carnalem Iudæorum ab Abraham propagationem,

Caluini
cōparatio
insulsa.Cauilla
Caluini
futilia.

MM 2

nem,

nem, cum carnali quadam à Patribus Ecclesiasticis successione comparat. *Quamvis* (inquit de Catholicis) *secundum carnem spurij non sunt, sed plausible Ecclesie titulo se venditent.* Ergo Ecclesie titulus per carnalem successione à Catholicis venditur. An aliam à Patribus successione Catholici venditant quam quod eandem cum illis fidem tenent, & tradita ab illis de manu in manum Christiane religionis dogmata concordantes observant? *Secundum carnem* (inquit) *spurij non sunt: secundum carnem legitimi sunt.* Ergo carnalis hic statuitur propagatio? Sed sic oportuit eum loqui, ut aliqua fictitiæ cõparationis similitudo appareret. Alio qui si propriè loquutus fuisset, tota eius comparatio vel à puero ridenda appareret. Si enim sic dixisset, *Quamvis secundum eandem cum Patribus fidem spurij non sunt, sed plausible Ecclesie titulo se venditant, nihil minus tamen quam filij Dei sunt, quia semen vitæ adulterarunt,* prorsus pugnantia, ideòque vel à puero ridenda dixisset. Si enim eandem fidem cum Patribus tenentes spurij non sunt, profectò semen vitæ, quod fides & vera doctrina est, non adulterarunt. Enimvero ita se res habet. Idcirco nos Catholici Dei beneficio Ecclesiam tenemus unam, sanctam, Catholicam, quia in tota fidei ac dogmatum professione totius hætenus Ecclesie Patribus successimus, & eandem cum illis fidem tenemus. Hæc collectio hac futili Calvini cõparatione nõ infirmatur, sed firma ac valida semper erit, nisi aut nos eandem cum illis fidem non tenere, aut illorum fidem falsam ac vanam fuisset, id est, nullam hætenus in Christiano orbe Christianorum Ecclesiam extitisse demonstretur. Porro si ideo hæc collectio vana est, & pro mera iactantia æstimanda, *Nos sanctis Patribus successimus,*

ergo

ergo sumus Ecclesia, quia Iudeorũ illa collectio vana erat, nec nisi mera iactantia, *Pater noster Abraham est,* ergo liberi sumus, eadem quoque ex causa & hæc collectio vana ac inutilis erit, Nobis est vnus Deus, vna fides, vnum baptisma, vnum Deum colimus, vnum symbolum credimus, eadem Sacramenta tenemus, sub vno capite Christo, in vno Ecclesie corpore, eandem doctrinam, eundem cultum retinemus, ergo sumus vera Ecclesia, quia Iudeorum similis collectio vana erat, *Nos vnum patrem habemus Deum, nec sumus ex fornicatione nati, aut ab idololatriæ progeniti,* ergo sumus filij Dei. Cæterum vt tales Iudeorum collectiones vere ac bonæ essent, si cum carnali illa propagatione ex Abraham, & cum externa illa professione cultus Dei vera etiam pietas coniuncta fuisset, si opera Abraham fecissent, si Deum Patrem verè dilexissent, eodem planè modo & istæ Christianorum hominum similes collectiones vere ac solidæ erunt, quando cum eiusdem orthodoxæ fidei vnitatem ac puritatem, & cum eiusdem puri cultus ac religionis societate, vera etiam vitæ puritas & innocentia coniuncta est, quando Patrum pietatem non secus quam doctrinam sequuntur, quando Deum purè diligunt, sicut in eum sincerè credunt. Hoc quia non observavit odio & malevolentia excæcatus Calvinus, quod nuda literæ inspectio eum docere potuit, collectiones Iudeorum a Christo reiectas in Christianos impiè contorquet, qui etsi similes propositiones vsurpant, non tamen similes collectiones faciunt. Hæc Calvini hoc loco impietas & impostura à lectore Calvinista ambabus vltis recipitur, veluti validum & egregium telum contra Successionis & vnitatis Ecclesiasticæ argumentum, quia

MM 3 aut

aut imposturam non aduertit, aut impietate delectatus aduertere non vult. Sed ea nunc vtraque refutata, cauere sibi à tali impostore potest Calvinista si velit, cauebit Catholicus quia vult.

51. *Amen amen dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit, non videt mortem in aeternum.*

Mandatorum obseruationi vita aeterna promittitur.

OBSERVANDUM hoc loco, & propter istius calamitosi temporis haereticos magna diligentia obseruandum, promissionem vitae aeternae non secus in his verbis mandatorum obseruationi à Christo fieri, idque cum magna asseuerantia (*Amen amen dico vobis*) quam alijs in locis similem promissionem fidei in Christum fieri legimus. *Non videre mortem aeternam*, perinde esse ac *videre & habere vitam aeternam*, nemini dubium esse potest; quando qui non videt mortem, necesse est vitam videat. *Sermones Dei seruare*, iuxta perpetuam Scripturae phrasim nihil aliud esse quam mandata Dei opere complere, nemo quoque dubitare poterit: quando & sermo mandatum significat, & non nisi per operis executionem mandata seruantur. Iam huic mandatorum obseruationi promittitur vita aeterna. In alijs huius Euangelij locis dicente Christo, *Qui*

Ioan. 3. 36 *credit in filium Dei, habet vitam aeternam: Qui credit ei*

Ioan. 5. 24 *qui misit me, habet vitam aeternam: & rursus, Qui credit*

Ioan. 6. 47 *in me, habet vitam aeternam: & adhuc semel, Omnis qui*

Ioan. 11. 26 *vixit & credit in me, non morietur in aeternum, promissionem vitae aeternae fidei, & quidem vni fidei, à Christo tibi obseruant diligenter haeretici. Atqui obseruare quoque eos oportuit, mandatorum obseruationi eandem à Christo promissionem statui, tum alijs in locis permultis, tum in isto. Calui-*

nus

nus vane hæc Christi verba ad doctrinam fidei transfert. *Christus* (inquit) *Discipulis suis vitam aeternam promittit, sed illis qui doctrinam eius seruant non secus ac pretiosum thesaurum. Visuros mortem negat, quia ubi animam hominis fides viuificat, iam mors vetusto aculeo, & veneno absterso, lethale vulnus infligere non potest.* Hæc ille: quem hæc impostura nihil iuuabit. Nam vt demus ei de seruanda fidei doctrina veluti pretioso thesauro Christum ista dixisse, nihil tamen iuxta perpetuam Caluini doctrinam hic thesaurus seruatus ad vitam aeternam conferet. Fides enim quæ iuxta Calvinum vitam aeternam confert, quæ saluificat, quæ iustificat, non est doctrina fidei, aut illa fides qua credimus vera esse quæ Deus loquitur, iuxta veram Catholicæ fidei definitionem, sed est illa quæ solas promissiones gratuitas apprehendit, & diuinæ beneuolentiæ firma persuasio. Talis persuasio, talis fiducia iuxta Calvinum animam hominis viuificat, vt mortis metum ac vim retundit: vnde ad illa Christi verba, *Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit viuere: Præclarum* (inquit Calvinus) *fidei elogium, quod Christi vitam in nos transfundens à morte liberat.* Atqui doctrina fidei diligenter asseruata & credita iuxta Calvinum nihil aliud est quam historica quædam fides quæ nihil ad iustitiam valet. Frustra igitur ad doctrinam fidei hæc verba contorquet Calvinus. Deinde quum Christus intra hoc eodem capite dicit, *Ego scio Patrem, & sermonem eius seruo*, an de doctrina fidei à Patre accepta loquitur, an non potius dicit quod Patris sui mandata in omnibus exequitur? Rursum quum iterum dicit, *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit: & qui non diligit me, sermones meos non seruat*, quid aliud dixisse intelligi potest, quam quod eodém tempore dixit, *Qui habet mandata mea, & seruat*

Doctrina fidei.

Fides viuificans Caluini, non est doctrina fidei.

Ad cap. Ioan. 11. ver. 25.

Ioan. 14. 23, 24. & 25.

MM 4

& seruat

et seruat ea, ille est qui diligit me. Frustra ergo contra stimulum calcitrat Calvinus; & quod aperre de mandatorum obseruatione dictum est, ad fidei doctrinam contorquet.

53. Nunquid tu maior es patre nostro Abraham qui mortuus est, & Prophetæ mortui sunt?

QUÆ Iudæi increduli Christum ut purum hominem, nec nisi veteribus Prophetis meliorem, ipso verò patre suo Abraham inferioriorem existimabāt, propterea Christi verbis, Non morietur in æternum, de morte temporali nunquam subeunda pessimè intellectis offensi, illū ipsi Abrahamæ & cæteris Prophetis præferri, quorum etiam sermones seruabantur, ac nihilominus tam illi mortui sunt quàm qui illa seruabant, ægrè tulerunt. Sic illi pro suo patre Abraham & pro suis Prophetis contra Christū zelabant. Nunc similem præposterum zelum pro Apostolis, Martyribus, aliisque Sanctis contra Christum in hominibus Christianis confingit Calvinus. An verò aut homines Christianos tantum in se nefas admittere, aut hoc illis scelus aliquè Scripturarum interpretem affingere cuiquam credibile est? Audiamus belluæ verba. Alterum (inquit) Iudæorū vitium, quòd splendore Abraham & Sanctorum Christi gloriæ tenebras offundere conantur. Iniquè & præposterè faciunt quòd serues opponunt Domino. Quinetiam Abrahamæ & Prophetis iniuriæ sunt, dum illorum nomine abutuntur aduersus Christum. Verè ista & grauer dicuntur. Nam, ut hîc ait Calvinus, non secus ac solis fulgor stellas omnes obscurat, ita præ immenso Christi fulgore, quicquid gloriæ est in Sanctis omnibus, euanescere oportet. Sed quid post hæc tam verè & grauer dicta subiunget? Mel & lac

lac apposuit: nunc sequitur venenum. Verùm hæc quoque prauitas omnibus ferè seculis grassata est, & adhuc hodie grassatur, ut impij lacerando Dei opera, ipsum sibi quasi contrarium faciant. Velitatio hæc artificiosa est; & in genere primùm declamat, ut ad speciem post descendat. Audiamus. Illustrauit Deus nomen suum per Apostolos & Martyres; Papistæ idola sibi ex Apostolis & Martyribus confingunt, quæ Dei locum occupent. Criminationem audio, qua vix grauior institui potest. Probationem expecto. Annon hoc modo sibi ex Dei gratijs fabricant machinas ad diruendam eius virtutem? Hîc adhuc nulla est probatio, sed veluti probati aut confessi criminis exaggeratio. Videamus quod sequitur. Quantulum enim restat Deo vel Christo, si habeant Sancti quod illis prodigè largiuntur Papistæ? Nec hîc vlla probatio, aut obiecti in genere criminis vel confirmatio vel specificatio. Expectemus adhuc sequentia. Proinde sciendum est confundi totum regni Dei ordinem, nisi longè infra Christum subsistant Prophetæ, Apostoli, & quicquid est Sanctorum, ut solus ipse emineat. Nihil quàm in genere declamat, ut criminis intentati grauitatem amplificet. Sed crimen ipsum intentatum non specificat, non probat. Dixit Papistas idola sibi ex Sanctis confingere quæ Dei locum occupent. Sed nec hoc probat, nec quem diuinum honorè Sanctis Papistæ tribuant, ostendit, ut sic Sanctos Dei locum apud Papistas occupare lectori constet. Accusat nebulo in genere, & atrociter declamat: nihil profus vel probat, vel in specie designat. An fortè adhuc in sequentibus id faciet? Audiamus. Nec sanè magis honorificè de Sanctis possumus loqui, quàm quum ipsos Christo submittimus. Verū est, nec aliter Papistæ faciunt. Imò ait Calvinus, Papistæ autem, ut cunque fucum faciunt imperitiis, probos se iactando Sanctorum cultores, Deo

Caluini
artificiū.

Contra
Sancto-
rum cul-
tum cla-
mosa Cal-
uini cri-
minatio.

& illis pariter iniuriam faciunt. Sed quare? quod illis in sublime euectis Christum cogunt in ordinem? Aliquā causam attulisse videtur, sed illam adhuc non nisi in genere. Restat igitur, ut speciem facti designet, & quomodo, quibus verbis, quibus factis, sic Sanctos in sublime euebant Papistæ, ut Christū cogant in ordinem, demonst. et Calvinus. Sequitur. *Ac dupliciter quidem hic peccant, quod in doctrina Sanctos præferunt Christo: deinde quod illos vestientes Christi spolijs, eum prope sua virtute exinaniunt.* Hic est accusationis eius finis. Duplex peccatum videtur designare, quum nullum designet, multo minus aliquid probet. Dicit peccare Papistas, quod in doctrina præferunt Sanctos Christo. Sed in quo capite doctrinæ, aut quem tandem Sanctum, aut quo tandem modo, aut vnum aliquem, aut plures, aut omnes Sanctos, Christo Papistæ præferunt, nihil ait, nihil designat, nihil explicatè notat. Rursum dicit Papistas vestire Sanctos Christi spolijs, idque adeo, ut eum prope sua virtute exinaniant. Sed quæ sunt illa spolia, aut quomodo Sancti illis vestiantur, aut qua tandem ratione Christus per Sanctorum honorem sua virtute exinatur, nihil ait, nihil designat, nihil explicatè notat. Et ut illa omnia notaret, nihil probat. Hic est Calvinus ludus quo suos miseros Calvinistas ludificat, & veluti fungos & stipes inanibus verbis oblectat. Visus fuit Lectori Calvinistæ & Evangelico, Papistas hoc loco egregiè excepisse, & atrocissimi criminis conuictos veluti summo odio digno traduxisse. Quæ ob causam Marloratus totā hanc criminationem, duobus aut tribus ultimis membris exceptis, in suam expositionem (ut vocat) Ecclesiasticam retulit. Sed diligenter inspectus nihil nisi merum nebulonem & sycophantam egisse deprehenditur.

tur. Atrociter enim & prolixè accusans, nec crimè aliquod in particulari designat, nec eius, quod in genere declamat, vllam vel vno verbo probationem adfert. Atqui hoc scribendi genere facile cuius foret, quousvis seu innocèntissimos, seu eruditissimos, seu etiam illustrissimos viros, criminatione generali instituta, cuius nec probatio adfertur, nec species designatur, multis paginis traducere, accusare, & de quouis atroci flagitio, de qualibet crassa ignorantia, de quolibet ignobili & pudendo facinore suspectos reddere. Sed Caluini pruritus aliter leuari nō potuit, nisi quoquo tandem modo in hanc Ecclesiæ petram porcus impetiginosus dorsum suum affricaret.

IN IOANNIS CAP. 9.

6. *Expuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & limiuit oculos eius, & dixit ei: Vade, laua in natatoria Siloë, quod interpretatur, missus.*

SOLET Calvinus, solentq; alij hodie heretici Sacramentorum nouæ legis effectus quem ex verbo Dei cum tota veteri Ecclesia in illis agnoscunt Catholici, hoc maxime nomine reprehendere ac reijcere, quod hac ratione nescio quam latentem virtutem in ipsis elementis & creaturis ponimus, & (ut scribit alibi Calvinus) *hac superstitione miseris hominum mentes alligamus, ut in spectaculo rei corporæ potius quàm in Deo ipso acquiescant.* Atqui idem Calvinus hoc tam illustri facto Christi admonitus, vbi tam varijs adhibitis creaturis per eas maluit visum cæco dare, quàm solo diuinæ suæ voluntatis verbo, aduertere potuit huius-

Institut.
lib. 4 c. 14
num. 14.

Sacra-
mentaliū
elemen-
torum
virtus,

In Com-
ment. in
6.9. Ioan.

huiusmodi creaturarum vsum, nec superstitionis causam esse, nec à Deo homines abducere, sed contra Dei potentiam maximè illustrare, & religionis incremento subseruire. Sic enim ad hunc locum scribit. *Neque in luto, neque in aqua Siloë quicquam ad sanādos oculos fuisse virtutis certum est. Sed Christus liberè externis istis symbolis sua miracula non semel ornavit, siue ut fideles assuefaceret ad signorum vsum, siue ut ostenderet suo arbitrio subesse omnia, siue ut testatum faceret tantum esse potentiae in singulis creaturis quantum ipse dare velit.* Pulchrum & praeclarum aduersus semetipsum testimonium dedit. Si enim in luto & aqua supernaturalem hanc virtutem visum caeco à natiuitate conferendi collocare Christus voluit, ut suos fideles ad signorum vsum assuefaceret, certe in varijs Sacramentis suis supernaturalem virtutem ponens, non superstitione aliqua eorum mentes alligat, sed suos fideles ad signorū vsum, haud dubiè religiosum ac pium, assuefacit. Rursum si hoc suo facto ostendere Christus voluit, suo arbitrio subesse omnia, & testatum facere tantum esse potentiae in singulis creaturis quantum ipse dare velit, profecto doctrina Ecclesiae in Scripturis fundata & tot Patrum testimonijs roborata de Sacramentorum Christi virtute & efficacia, nec magnificentius quàm oportuit de Sacramentis loquitur, nec ad rei corporeae spectaculum potius quàm ad Deum adducit, sed Dei gloriam amplificat, Dei arbitrio omnia subesse ostendit, & creaturarum spectaculo nihil, sed Dei potentiae totum tribuit, testatum faciens tantum esse potentiae in creaturis quantum ipse dare velit. Voluit Deus, si vera narrat Paulus, per lauacrum regenerationis saluos nos facere. Credendum igitur, illi lauacro vim regenerandi inesse, tantum scilicet potentiae quātum ipse dare voluit. Nempe sicut

Tit. 2.

pe sicut in hoc caeco sanādo per lutum & aquam fecit Christus quantum facere voluit, & hoc lutum & aqua quasi instrumenta à Christo separatam eius humanitate ac diuinitate concurrebant, sicut in scribendo scriptoris manus cum calamo concurrunt; sic in omnibus Sacramentis per illas creaturas quas pro earum materia assumere Christus voluit, facit in illis quantum facere vult, tantum illis potentiae inesse testatur quantum dare voluit, & creaturae illae, aquae, olei, & ceterarum rerum sacramentalium, quasi instrumenta à Christo separata cū eius humanitate ac diuinitate ad effectus gratiae cuique Sacramento proprios concurrunt. Sic in multis alijs operibus miraculosis facere Christus voluit, ut hac frequenti creaturarum cooperatione ad Sacramentorum suorum vim intelligendam nos quasi manu duceret, & ut Calvinus dixit, ad signorū vsum fideles assuefaceret. Sic per fimbriam & per corpus & per deitatem Christi mulier illa hemorroissa sanitatem consecuta est. Nam ad tactum fimbriae, quae erat instrumentalis causa separata, exiuit virtus de Christi corpore ut instrumento coniuncto, sed de diuinitate ut principali ac propria causa. Sic in ciuitate Naim vnicum matris filium tactu corporis sui resuscitauit. Sic digitis & sputo loquelam & auditum reddidit daemoniaco. Sic Archisynagogae filiam & manus contactu & verbo ad vitam reuocauit. In quibus omnibus, & rebus sacramentalibus, illud obseruare oportet, quod sicuti per se mota, vel ab alia quapiam creatura agitata, nullum supernaturalē effectū producere possunt; sic tam illae quàm aliae quaecunque creaturae à Deo aut Christo motae quemlibet effectū operari possunt, quem per illas operari Deus velit:

Luc. 8.

Luc. 7.

Matth. 9.

Marc. 7.

velit: idque adeò vt effectus naturali operatio-
ni suę contrarios, Deo illas applicante, producāt.
Nam & in hoc cæco sanando lutum visui confe-
rendo maximè ex natura sua ineptum erat, sicut
aliàs aqua lepræ sanandæ (qua tamen ablutus
4.Reg.5. Naaman Syrus à lepra liberatus est,) & massa
4.Reg.20. ficorum vlceri sanando (qua Ezechias Rex per
Prophetam Dei sanitatem recuperavit) prorsus
ex sese suaque vi non inepta tantū sed & aduersa
erant. Hæc igitur explicatio ad omnium hodie
hæreticorum incredulitatem cõnuincendam suf-
ficat, qua pertinaciter negant, ex Sacramentorū
Christi perceptione vllam fidelibus spiritualem
gratiam conferri: eaque ad nihil aliud instituta
esse dementissimè asserunt, quàm vel ad testifi-
cationem quandã gratiæ conferendæ, vt Luthe-
ranis placet; vel ad oblationē gratiæ iam du-
dum collatæ, vt Caluino libuit; vel ad solam fi-
dem roborandam & confirmandam, vt ferè om-
nes volunt: de quibus alio in loco diximus.

31. *Scimus quia peccatores Deus non exaudit: sed si quis
cultor Dei est, & voluntatē eius facit, hunc exaudit.*

An pecca-
tores Deus
exaudiat.

HABET hîc locus difficultatem non mo-
dicam, sit ne vera an falsa hæc cæci resti-
tuti propositio: tum si vera, an generali-
ter vera, vel in certis casibus, & quibus tandē il-
lis. D. August. hoc loco tract. 44. & contra Parm.
lib. 2. cap. 8. & ante eum Orig. hom. 5. in Isaiam,
aiunt hanc sententiam esse falsam, & ab homine
nondum per fidem illuminato: quia si Deus pec-
catores non audiret, aut neminem audiret, quum
omnes peccatores sint; aut ipsos impios qui per
pœnitentiam ad Deum recurrunt, nunquã audi-

ret.

ret. Quare & D. Basil. Const. monast. cap. 2. docet
peccatores in multis exaudiri à Deo, & exempla
in Scripturis sunt tam de bonis temporalibus, vt
Ione 1. vbi idololatræ Deū inuocantes à tempe-
state liberantur; quã de spiritualibus, vt publica-
nus Luc. 18. & filius prodigus Luc. 15. & denique
de ipsis miraculosis operibus (de quibus hîc spe-
cialiter loquutū esse cæcum aliqui existimant) vt
Matth. 7. *Domine, in nomine tuo eiecimus dæmonia.* Ex
quibus verbis etiam ipsos hæreticos in operatio-
ne miraculorum à Deo exaudiri probat Iustinus
Martyr in resp. 5. ad qq. Gẽtilium. August. quoq;
lib. 83. qq. 79. & Greg. lib. 9. epist. 58. & Moral.
lib. 20. cap. 9. idem docent.

Veranihilominus est hæc cæci sententia & ma-
gni momenti veritatem complectitur rectè in-
tellecta. Deus nunquam exaudit peccatores vt
ex eorum voluntate & petitione opera mirabi-
lia faciant (quale hîc Christus fecit) sed amicos
tãtum suos, iustos, ac sibi gratos. Quamuis enim
mali multi, ipsique etiam hæretici interdum sig-
na facere permittantur, tamen nunquã id obti-
nent aut simplici sua oratione ac petitione, aut
vt ipsis seu doctrinæ seu pietatis ratione aliqua
commendatio accedat, (hoc enim esset falsitati
testimonium perhibere) sed id obtinent partim
ex signo aliquo iustitię, vt signo crucis, inuocato
nomine Iesu, &c. non opere aliquo aut signo
proprio (vt docet Augustinus libro 83. qq. 79)
partim ex eo quòd ad alicuius veritatis confir-
mationem id signum applicant; sicut ille qui à
fide Christi alienus tamen *in nomine Christi eiecit
dæmonia*, Marci cap. 9. quem Christus impediri
noluit. Sic ergo ratiocinatus est hic cæcus:
Deus peccatores non exaudit conantes suo
aliquo

Peccato-
res quo-
modo
Deus non
exaudit.

Luc. 7.

Impunita iustitia ex Calvini verbis euerit.

aliquo opere aut sua virtute signa facere, idque in suam ipsorum commendationem. Hic autem homo sua voluntate suisque certis operibus facit signa à seculo non audita, idque in testimonium suae doctrine. Necessè est ergo quòd hic sit à Deo, & non sit (vt vos dicitis) peccator. Deinde peccatorum oratio potest esse impetratoria, tamen nunquam meritoria. Loquitur autem hic cæcus de illorum oratione quam Deus ex iustitia exaudit. Illa non nisi iustorum est. Rursum peccatorem intelligit hic cæcus non quemlibet, sed impium aliquem, qualem Pharisei Christum esse blasphemabant, dicentes, *Scimus quia hic homo peccator est, ἀμαρτωλός*: quo sensu de Magdalena dixit Lucas, *Fuit in ciuitate mulier peccatrix*. Habet igitur hæc sententia doctrinam illustrem: quam ipse in hunc locum sed contra caput suum tradidit Calvinus. Sic enim scribit. *Peccator hic impium & sceleratum significat. Est autem hæc perpetua Scripturæ doctrina, quòd Deus non exaudit nisi à quibus vero & sincero corde vocatur. Nam quum sola fides ianuam nobis ad Deum aperiat, certum est impios omnes ab accessu eius arceri. Imò testatur se abominari eorum preces, sicut ad eorum sacrificia nauseat. Singularem enim priuilegio filios ad se inuitat, & solus est spiritus adoptionis qui in cordibus nostris clamat, Abba Pater. In summa, nemo ad Deum orandum rite est comparatus, nisi qui cor fide purgatum habet. Impij vero sicuti in suis precibus sacrum Dei nomen profanant, ita potius huius sacræ legi penas dare merentur, quam vt quicquam in salutem impetrent.* Hæc ille: quæ omnia contra alia Calviniana axiomata plurimum valent. Si enim peccator hic impium & sceleratum hominem significat, & impij ac scelerati omnes à Deo arcentur, nec exaudit alios Deus quam à quibus vero ac sincero corde vocatur, quia singulari priuilegio filios adoptio-

adoptionis ad se inuitat, impiorum autem preces abominatur, & sacrificia nauseat; necesse nunc est vt agnoscat Calvinus, filios adoptionis & Deo gratos non esse in sese impios ac sceleratos, sed esse pios ac bonorum operum executores, habere quoque inhærentem animo puritatē ac iustitiam, quia *vero & sincero corde*, non hypocritico, impuro, ac sordido, *Deum inuocant*. Repugnant ista ex diametro imputatiuæ iustitiæ, quæ hominem ex sese impium haberi pro iusto coram Deo statuit. Infarcit hic quidem Calvinus aliqua de fide, dicens, quòd *sola fides ianuam nobis ad Deum aperit*; & quòd ad orandum rite comparatus non est, *qui cor fide purgatum non habet*. Sed aut hæc fides omnem cordis impuritatem tollit; & qui eam tenent, puro ac sincero corde Deum colunt, à scelere & flagitio immunes, vt sic à Deo exaudiantur (atque ita manet repugnantia, quam diximus, cum alijs ipsius placitis) aut totam vitæ impuritatem hæc fides Calviniana compatitur, & sic sola fides ianuam ad Deum aperit, vt qui ea sola carēt, impij & scelerati censeantur, atque ita egregium fucum lectori fecit; imò perpetuæ Scripturæ doctrinæ fucum fecit impius Calvinus: qui quod contra moribus impios ac sceleratos disputasse visus fuerat, & quod perpetua Scripturæ doctrina contra moribus impios ac sceleratos apertè tradidit, tales ab accessu Dei arceri, nunc non nisi contra eos qui fide carent, totum dixerit. Atqui verba cæci, quæ non ex vulgi opinione sed iuxta perpetuam Scripturæ doctrinā vera esse vult, non de sola fide aut de solis incredulis, sed de vitæ quoad mores puritate, & de impijs ac sceleratis loquuntur. Negat impios ac sceleratos à Deo exaudiri. *Aiteos exaudiri, qui cultores Dei sunt* quoad religio-

nis veritatem, ac verā fidem, & qui faciunt voluntatem Dei, quoad virtutis studium, ac mandatorum Dei observationem. Denique opponit illis peccatores, non incredulos.

35. *Audiuit Iesus quia eiecerunt eum foras: & cum inuenisset eum, dixit ei. Tu credis in filium Dei?*

Excom-
municatio hære-
ticorum à
Caluino
ridiculè
defensa.

HOC cæci exemplum à Christo in Sab-
bato illuminati, illuminationem suam
confitentis ac fortiter defendentis, eoque
nomine à Synagoga eiekti, & per Phariseos ex-
communicati, posteaque à Christo quæsi, in-
uenti, & fidei lumine donati, existimauit Calui-
nus ad suam suorumque causam commendandā
peregregiè facere, qui similiter ab Ecclesia excō-
municati tunc primū nouo fidei fulgore à Chri-
sto illustrati sunt. Sic igitur scribit. *Si retētus fuisset
in Synagoga, periculum erat ne paulatim à Christo alienatus
in idem cum impijs exitium mergeretur. Quomodo igitur
tam multi Iudæi in Christum crediderunt à
Synagoga nunquam eiekti, quum hoc Pharisæo-
rum edictum, eijciendum è Synagoga qui Chri-
stum confiteretur, non nisi in vltimum prædica-
tionis Christi annum inciderit, & in admodum
paucos executioni mandatum legatur? Sed per-
gat in præclara sua disputatione Caluinus. Nunc
extra templum vaganti Christus occurrit. Eiectum à Sacer-
dotibus excipit, & amplectitur, erigit prostratum, vitam
offert ad mortem addicto. Quid ergo? An propter hoc
exemplum expedit extra templum vagari, ex-
pedit excommunicari, vt sic vagantibus, eiektis,
prostratis occurrat Christus & manum porrigat?
Ergo iuxta Caluini pulchram disputationem id
agant sedulò fideles, vt extra sua templa vagen-
tur,*

tur, vt à suis Præpositis, Pastoribus, Episcopis
excommunicentur, vt consistorio à suis Seniori-
bus eijciantur, ne videlicet tanto bono priuentur,
Christique auxilio & fauore speciali careant, qui
sic vagantes excipit, sic eiektos amplectitur, sic
prostratos erigit, sic ad mortē addictis vitam of-
fert. Aut igitur in exemplum perpetuum trahi
non debet, cuius consequentia tam absurda est;
aut distinguere prudenter oportet, quid sit è Syn-
agoga Pharisæica iam abrogationi proxima
propter Christi confessionem eijci, & quid ab Ec-
clesia Christi in perpetuum mansura propter no-
uitates hæreticas excōmunicari; quid vera quid
falsa decernit Ecclesia; quid iusta quid iniusta
operatur excommunicatio. Caluinus tamen qua-
si ad omnem pedem vnus calceus aptari debeat,
pulchrè seratiocinari existimat à Synagoga Pha-
risæica ad Ecclesiam Christianam, & à confes-
sione Christi ad abnegationem eius. Sic enim ad
factum suum rem adaptat. *Hoc idem (inquit) & no-
stro tempore experci sumus. Nam quum Lutherus & alij
similes initio crassiores Papæ abusus reprehenderent, vix
tenuem habebant puri Christianismi gustum: postquam in
eos fulminauit Papa, ac terrificis bullis à Romana Synago-
ga eiekti sunt, manum illis porrexit Christus, ac penitus illis
innotuit. Hæc est præclara Caluini pro Luthero &
alijs similibus, quin & pro seipso ratiocinatio, &
pulchra collectio, quæ ex ipsis Caluini verbis sta-
tim subuertitur. Si enim Lutherus quū à Papa ex-
communicaretur, nisi tenuem habuit puri Christianismi
gustum, & tamen antequā excōmunicaretur, editis
libris, de libertate Christiana, de captiuitate Ba-
bylonica, & alijs, ex quibus articuli illi 40. quos
Leo Papa dānauit, desumpti fuere, pro Magistro
fidei se gessit, & de grauissimis in fide dogmatibus*

Lutherus
Caluini
iudicio
merito ex-
commu-
nicatus.

quæ illi articuli complectuntur, suum iudicium interposuit, omnes aliter sentientes clara voce condemnans, absque vlllo dubio meritissimè excommunicatus fuit. Quomodo enim verus lupus ac seductor nequam & impostor populi nõ erat, ideoque meritò damnatus, *qui nisi tenuem adhuc habens puri Christianismi gustum*, vt Calvinus affirmat, de Christianæ fidei præcipuis articulis tam præfidenter & arroganter decernere ausus fuit & nec arroganter tantum & temere, sed etiam ignoranter & mendaciter, nec minus etiam pertinaciter multa docere? Nam quum *nisi tenuem gustum puri Christianismi tunc habuit Lutherus*, vt Calvinus affirmat, hunc tenuem gustum ille postea deponere nunquam voluit aut aliter docere quàm docuerat. *Tenuem Christianismi gustum in Lutheo* vocat Calvinus, eo quòd in multis articulis, maximè de Cæna Domini, aliter sensit Lutherus quàm Calvinus, tam ante excommunicationem à Papa factam quàm tota vita post. Vide nunc igitur collectionis Calvinianæ summam stupiditatè. Lutherus antequam excommunicaretur, non *nisi tenuem habuit puri Christianismi gustum*, quia in multis articulis necdum totam tenuit veritatem, quam ad purum Christianismum pertinere iudicat Calvinus. Sed eundem gustum etiam post excommunicationem perpetuò tenuit, nec puritatem illam Svinglianã (quæ eadem penè Calviniana est) vnquam gustare potuit, acerrimè vsque ad mortem contra Svinglianos scribens & declamans: ergo post excommunicationem à Romana Ecclesia non *porrexit illi manum Christus, nec illi penitus innotuit*, vthic mendaciter Calvinus affirmat. Ita vel tota corrui Caluini comparatio, vel ipsi certè Caluino Christus nunquam penitus inno-

Caluina-
næ colle-
ctionis
alia stupa-
ditas.

innotuit, qui cum Lutheri placitis nunquam penitus conuenire voluit. Sed hac cæcitate & vertigine meritò feriuntur, vt alios ferire volentes, seipsum grauissimè vulnerent, qui contra stimulum calcitrant, & in Ecclesiæ petram sua cornua frustra illidunt: vnde frangantur ipsi, illa manente illæsa, contra quam & portæ inferi non præualebunt.

IN IOANNIS CAP. IO.

1. Amen amen dico vobis: Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, fur est & latro.

QUIA cæco restituto propter Christi confessionem è Synagoga eiecto, eo ipso factò Christum esse pseudo-prophetam, omnesque illi adhærentes seductos esse Pharisei publicè declarabant, ad hanc impiam & periculosam sententiã hominũ animis eximendã (agebatur enim quasi de summa rei, vbi ipsa docentis Christi persona & authoritas in quæstionem vocabatur) docet diligenter & cum magna asseueratione, ad eò seductorem se non esse aut pseudo-prophetam aliquem à nemine missum, vt ipse sit omnium Prophetarum caput, Pastorum princeps, & ostiũ ipsũ totius ouilis, scilicet per cuius fidẽ intrare semper oportuit in ouile gregis Domini, ideoque qui per ipsum non intrarunt, sed aliunde quàm per ipsum ascenderunt, vel seipsum ingerendo, vel in eum non credendo, illi demum fures sint & latrones, qui vel ad spoliandum vel ad mactandum veniunt. Quibus verbis etiam ipsos Phariseos perstringit, qui quum populi

NN 3 docto-

doctores essent, Christum repulerunt, per quem tam illi, quam populus quem regebant, salutem consequi debebat: quod in illis verbis expressit: *Ego sum ostium: per me si quis introierit, saluabitur.*

Ex hac igitur Christi doctrina cœlesti & saluberrima, qualia & quæ venena exfluxerit Calvinus, ut ab Ecclesiæ unitate Christianos diuellat, verè que furem & latronem ipsemet agat, aduertere operæ precium est. Multis enim verbis hanc causâ tractat, veluti nefarij sui schismatis apologiâ, & veluti omnibus lectoribus suis classicum canens, ut contra Ecclesiarum Pastores ac Præpositos audacter insurgant. Totam eius disputationem proferâ, & breui annotatione singula refutabo quæ refutatione egent. *Quia (inquit) negotium Christo erat cum Scribis & Sacerdotibus, qui habebantur Ecclesiæ Pastores; si vellet doctrinam suam recipi, necesse erat illos spoliare huius tituli honore.* Errat Calvinus. Christi enim scopus erat, suam authoritatem statuere, & quod ille esset ostium ouium docere; quæ erat doctrina omnibus tēporibus necessaria; non Phariseos suo honore spoliare, quos adhuc in Cathedra Moylis sedere & passus & professus erat. Demus tamen hoc Christum quoque respexisse, & aliquo modo huc etiam collimasse, quod non est penitus improbabile. *Poterat etiam (ait Calvinus) multum fidei derogare eius doctrinæ credentium paucitas.* Nugæ. Nec de paucitate credentium in hoc capite quicquam disputat Christus, nec eius doctrinæ paucitas credentium derogare potuit, qui Ecclesiam nouam non collegit, sed eius per Apostolos colligendæ semina iecit. *Con-*

Apologia
schismatis
Caluiniani
refellitur.

Calvinus.

tendit ergo non omnes in Pastorum vel ouium numero habendos qui externum in Ecclesia locum usurpant, sed hæc demum nota legitimos Pastores à reprobis, genuinas oues ab adulterinis

adulterinis discerni, si ipse vnus omnium scopus sit, principium, & finis. Hic impostorem agit Calvinus, & oscitantem lectorem in nallas suas facile pertrahit. De externo in Ecclesia loco nihil hic contendit, nihil disputat Christus. Verū quidem est, legitimos Pastores & genuinas oues Christi, illum vnū pro scopo habere, in illum vnū credere, in illum amando tendere debere. Tales autem Pastores & tales oues profectò externum in Ecclesia locum tenent, & ipsa met constituunt Ecclesiam. De talibus ergo disputat Christus, docens se ostium ouium; sed de externo in Ecclesia loco nihil disputat, nec vel docet, vel vlllo verbo insinuat, externum in Ecclesia locum vel Pastores vel oues v surpare, qui tales non sunt. Hoc sibi finxit nefarius impostor, ut ab externæ Ecclesiæ unitate homines diuellat, & Christum à suo corpore seiungat. Est igitur Christus & Pastoribus & ouibus, *vnus scopus, principium, & finis*, sed in externa & visibili per totum orbem Ecclesia. Est Christus caput, sed corporis sui, quod est Ecclesia, eaq; externa aliqua, vt locum habere vox illa semper possit: *Dic Ecclesia.* In hac impostura tota reliqua fundatur Calvinidis disputatio, ideòque attentius perpendenda est. *Hæc (inquit) admonitio cum omnibus seculis utilis fuit, tum hodie præsertim necessaria est.* Respondeo: Hæc impostura cum omnibus seculis aduertenda, & diligenter cauenda est, tum hodie præsertim necessariò aduerti & caueri debet. *Nulla est nocentior Ecclesiæ pestis, quam dum lupi sub Pastorū larua grassantur.* Optima propositio: & ideo nocentissima pestis Calvinus fuit, qui Geneuæ sub Pastoris larua lupo tot annis grassatus est. Ideò vt sub Pastoris larua caueatur lupo, externæ Ecclesiæ adherendum est, in qua sola veri Pastores sunt à Christo

Calvinus. Christo dati, & perpetua ac legitima successione conspici. *Scimus etiam quam durum offendiculum sit, quum spurij vel degeneres Israelitæ se pro Ecclesiæ filijs venditant, & hoc prætextu insultant fidelibus.* Si extra Ecclesiam non possunt esse fideles, merito & optimo iure Ecclesiæ Catholicæ filij fidelibus Calvinistis insultant: qui se pro Ecclesiæ filijs, quum verè spurij ac degeneres sint, venditare non audent; ideòque desertæ Ecclesiæ sibi concij durum meritò offendiculum, & magnam conscientiæ carnificinam sentiunt, quando se non Ecclesiæ membra, sed sarmenta præcisa esse, vel ab alijs audiunt, vel nemine loquente ipsimet sentiunt.

Calvinus. *Vtrique malo per continuos ferè ætatum successus obnoxia fuit Ecclesia, sed hodie rudes & infirmos nihil magis perturbat quàm quum sanctuarium Dei vident à summis Evangelij hostibus occupari.* Lupi sanè sub larua Pastorum, id est, hæretici magistri & pseudo-prophetæ, cum sectarijs suis, qui se fideles nuncupabant, per omnes ætatum successus fuere: sed hodie potissimum maximo numero grassantur. Si huiusmodi interdum aliquo scrupo turbantur, quòd vident se ab Ecclesiæ unitate recessisse, & nefario schismate à Pastoribus suis sese separasse, ac denique à Christi corpore, quod est Ecclesia, alienos, in maximū salutis discrimen coniectos esse, non ideo perturbantur quòd sanctuarium Dei ab Evangelij hostibus occupatur; sed ideo stimulante conscientia vruntur, quòd sanctuarium Dei ab Evangelij hostibus occupari non posse ex aliqua adhuc relicta fidei scintilla advertunt, memores verborum Christi, *Contra Ecclesiam meam portæ inferi non prævalent;* & eius quod dixit Paulus, *Ecclesiā columnā & firmamentum esse veritatis*: Denique quòd sanctuarium Dei ab Evangelij hostibus occupetur, rem ita absurdam esse,

vt

vt implicet contradictionē in adiecto. Aut enim sanctuarium Dei est à quo recesserunt, & ab Evangelij hostibus occupari non potest; aut ab Evangelij hostibus occupatur, & sanctuarium Dei non est. Sed non est mirum si ipsa Ecclesiæ lux, quæ lux mundi est super montem posita, & abscondi non potest, sic in hæreticorum oculos aliquando incurrat, & suo fulgore ita percellat, vt quantumlibet improbi perturbentur interdum, & animo crucietur, quod à sanctuario Dei, ab Ecclesia Christi Catholica, recesserint. *Neque enim* (ait Calvinus) *facile in animum inducunt, Christi doctrinam esse, cui tam acriter ab Ecclesiæ Pastoribus resistitur.* Meritò id quidem, quando (Apostolo recte) *Christus Ecclesiæ suæ Apostolos, Pastores, & Doctores dedit ad consummationem sanctorum, ad corroborationem fidelium, ad ædificationem & collectionem corporis Christi, vt non circumferamur omni vento doctrinæ.* Iustissimus hic & necessarius scrupus est. Aut enim Christi doctrina esse non potest, quam illi contra Ecclesiæ Pastores tenent, qui à Christo dati sunt vt veram doctrinam perpetuò traderet; aut illi qui sic acriter resistunt, & à quibus sibi metuent, Ecclesiæ Pastores non sunt, vt ideo ab illis sibi metuere non sit opus. Sed quia nemo repente fit turpissimus, qui recenter ab Ecclesia recedunt, necdum in hæresi animum obfirmarunt (quos rudes & infirmos Calvinus vocat) hoc acerrimo stimulo pungi & scrupo percelli necesse est.

Videbimus statim quod huic morbo remediū Calvinus adferet. Interea quid adhuc speculetur audiamus. *Deinde quia maior pars falsis doctrinis circumducitur per falsos errores, dum singuli alios respiciunt, & expectant, nemo ferè in rectam viam se patitur adduci.* Hoc schismaticis ac hæreticis omnibus à Catholica

N N 5

Ecclesia

Ephes. 4.

Ecclesia egressis accidere facile crediderim. Tales enim, relicta semel regia & tuta credendi via, omnivento doctrinae circumferuntur, modo huic modo illi secta se addicunt. Nunc hanc nunc illam sententiam tenent. Nunc huic nunc illi Magistro adherent. Denique qui legitimos Pastores semel contempnere didicerunt, non ita facile alijs se subijcient. Quod ergo horum malorum remedium? Ergo (inquit Calvinus) nisi lupis & furibus sponte nos exponere libet, ne in larvatis Pastoribus vel ovibus fallamur, imprimis cauendum est. Rectissime. Sed quae cauendi ratio? Magnificum (inquit) est Ecclesiae nomen: & merito. In ea igitur manendum; & (vt ait Augustinus) eius Ecclesiae gremio nos condere sine ulla dubitatione debemus, quae usque ad confessionem generis humani ab Apostolica sede per successiones Episcoporum, frustra haereticis circumlatrantibus, & partim ipsius plebis iudicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum maiestate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit. Cui nolle primas partes dare, vel summae profecto impietatis est, vel praecipitis arrogantiae. Est igitur in Ecclesia manendum, eaque Catholica & Apostolica, per successiones Episcoporum serie continua propagata. Sed (inquit Calvinus) quo plus reuerentiae meretur Ecclesia, eo magis sollicitè ad notandum verae vel falsae Ecclesiae discrimen intentos nos esse docet. Verum quoque & istud, atque imprimis necessarium. Habent enim & vespa aluearia sua, habent Marcionitae Ecclesias suas, ait Tertullianus. Nunc an istud discrimen notare Calvinus queat, attendamus. Apertè (inquit) hic negat Christus pro Pastoribus habendos qui tales se iactant, vel censendos esse in ovibus quicumque externis insignibus gloriantur. At ubi, quae so, vel in quibus verbis hoc negat Christus? Fallit lectorè, mentitur. Deinde si non sunt pro Pastoribus habendi qui tales se iactant,

In lib. de
vilit. cre-
dendi,
cap. 17.

Calvini
menda-
cium.

iactant, ergo & veri Pastores repudiandi sunt. Nà & illi haud dubiè Pastorū nomen, titulū, auctoritatē merito sibi venditant. Observa quā vafre loquitur Calvinus. *Non sunt* (inquit) *pro Pastoribus habendi qui tales se iactant*: id est, qui toto orbe Christiano pro talibus habentur. Hoc vnū tacitè vrget, & clam premit: vt qui in Catholica Ecclesia Pastores habentur, ab omnibus repudientur. Et quia tales Pastorū nomen necessariò sibi venditant, ait negare Christū tales pro Pastoribus habendos. Vnde sanè sequeretur, ipsum Calvinū, & alios omnes tam Calvinicos quā Lutheranos quā cuiuscunq. sectae Ministros, hoc eodē nomine iei oportere. Cui enim dubiū, quin illi omnes & singuli pro Pastoribus se iactent, Pastorū nomē sibi venditent, veluti Pastores audiri à suis ovibus velint? Sed impostor, si verè ac propriè loqui vellet, hoc dicere debuit, Nō esse omnes pro Pastoribus habendos qui tales se iactant. Hac enim vera est propositio, tametsi à Christo hoc loco non affirmata. Sed si ita loqueretur, facile vidit propositū suū huiusmodi verbis nibiliuvari, & lectorē statim intellecturū, generalē illam propositionē nihil probare, sed probandū superesse, qui tandē veri Pastores censendi forent, ex illis omnibus hoc sibi nomē venditantibus. Nunc autē quia non veritati sed imposturę studuit, ita loqui voluit, vt Catholicae Ecclesiae Pastores qui apud vulgus Christianorū tales habentur, & pro talibus se meritò venditant, non pro huiusmodi habendos esse lectori persuaadeat, idq; quia Christus hoc negat, atq; adeò apertè hoc loco negat. Apertè (inquit) *hic negat Christus*, vbi ter mentitur. Nam nunquā hoc negat Christus, multo minus hoc loco negat, & omnium minimè apertè id negat.

Impos-
tura.

Figmen-
rum ridi-
culum.

Calvini
mendaciū
triplex.

Aliud
menda-
cium.

Act. 5.

Ad Matth.
cap. 21. &
ad Ioan.
cap. 7.

negat. Hoc verò quod diximus Caluini propositum in sequentibus suadere contendit. De Iudaica (inquit) Ecclesia sermonem habet. Falsum est istud. Christus de nulla Ecclesia in verbis citatis sermonem habet: sed id vnum ostendit per parabolam pastoris rustici, se esse & ostium totius ouilis, ut in eum credere debeant qui in ouili seruari volunt (Ego sum ostium. si quis per me introierit, saluabitur) & bonum Pastorem: qui autem ante eum venerunt, seu Iudæos illos pseudoprophetas intelligas, Iudam, Theodam, qui, quod Christo erat proprium, sibi arrogarunt, seu alios quoscunque humanæ philosophiæ magistros, qui ad summum bonum discipulos suos adducere tentabant, fures fuisse & latrones. De Iudaica autem Ecclesia, de Synagoga non loquitur, quasi quotquot ante Christum Synagogæ præessent, vel in Synagoga docuissent, fures fuerint ac latrones: quo nihil absurdius dici potest. Prorsus igitur falsum ac futile est, de Ecclesia Iudaica Christum hic loqui. Audiamus tamé adhuc quid ex eo inferre velit. *Nostra (inquit) Ecclesia in hac parte non dissimilis est ratio.* At hoc non minus falsum & absurdum est. In more quidem est Caluino aliisque hæreticis, Ecclesiam Christianam, Synagogæ Iudaicæ; Catholicæ Ecclesiæ Episcopos ac Pastores, Phariseis & Sacerdotibus qui Christi tempore Synagogæ præerant, accomparare. Sed illa comparatio, quam absurda, insana, & impia sit, iâ alijs in locis huius Operis nostri satis luculenter ostendimus, ut nihil hic vel repetere vel addere opus sit. In his igitur duabus propositionibus, præterquam quod falsæ sūt & absurde, aduertat lector nihil attulisse Caluinum cur pro Pastoribus haberi non debeant qui vulgotes habentur.

Iam

Iam aliam viam aggreditur. *Spektandus (inquit) est consilij Christi finis, quem dixi, ne scilicet terreantur vel labascant infirmæ conscientiæ, quum Euangelio infestos vel contrarios cernunt qui Pastorum loco regnant in Ecclesia: ne à fide propterea resiliant quod paucos ex vulgo Christianorum in audienda Christi doctrina condiscipulos habeant.* Rursum mentitur, fingendo sibi consilij Christi finem, qui in textu Euangelico non compareret. In more hoc Caluino est, audacter fingere ut callidè decipiat. Hoc ipsum quoque quod *consilium Christi esse* homo audax confingit, consilio Christi vero in Scripturis reuelato, & per Paulum asserto (verbis ad Ephes. 4. citatis) ex diametropugnare, nec fieri posse ut Pastorum loco in Ecclesia regnent qui Euangelio sint infesti & contrarij, in superioribus ostensum est. Sed nec de paucitate credentium aliquid Christus in hoc capite agit. Promissiones à Christo Ecclesiæ suæ factæ multitudinem credentium sonant, & de propaganda toto orbe Euangelij doctrina loquuntur (ut alibi ex Scripturis ostendimus) non de huiusmodi credentibus, qui ex vulgo Christianorum paucos habeant in doctrina Christi condiscipulos, quales hic suos Caluinus describit, & quæ propria est Partis nota, Catholicæ Ecclesiæ, quæ totum sonat, prorsus contraria. Habere paucos condiscipulos ex vulgo Christianorum in audienda Christi doctrina, est omnino tenere partem Caluini, partem Lutheri, sicuti tenebant olim alij partem Nouati, ut scripsit Cyprianus; & partem Donati, ut scripsit August. Hactenus ergo non nisi sectarium se esse, & veræ Ecclesiæ hostem, veluti suo se forex indicio, Caluinus prodidit.

Videamus adhuc alia eius commenta, quibus nititur à Catholicæ Ecclesiæ vnitatem lectores suos

Caluinus
audacter
fingit, ut
callidè de-
cipiat.

De prin-
cipijs fidei
lib. 2.

suos abducere, Evangelicam hoc loco Scripturam deprauans. Quum (inquit) Ecclesiam Christus faciat similem ouili, in quo Deus omnes suos aggregat, se comparat ostio, quia non alius quam per ipsum in Ecclesiam pateat ingressus. Hinc sequitur, eos demum probos esse Pastores qui rectè ad Christum ducunt, eos in Dei ouile verè colligi, ut censeantur in eius grege, qui se vni Christo addicunt. Ceterum hoc totum ad doctrinam refertur. Nam quum in Christo absconditi sunt omnes sapientie & scientie thesauri, qui inde aliò deflectit, neque viam tenet, neque per ostium ingreditur. Sunt hæc omnia verissima. Quid ex istis inferet Calvinus? Nunc (inquit) quisquis monitorem Christum non aspernabitur, facile se ab ea dubitatione expediet (quæ tam multos perplexos tenet) quænam sit Ecclesia, & quænam sint Pastorum loco audiendi. Quomodo aut qua tandem via? Attende, Lector, an rem tantâ dexterè & aptè doceat. Nam (inquit) si nos à Christo abducere tentant qui Pastores vocantur, fugiendi sunt Christi iussu non secus ac lupi vel fures. Istud adhuc non docet quæ sit vera Ecclesia, sed aliqua ex parte docet quæ non sit vera Ecclesia. An non verò longè aliud est scire, hanc urbem non esse Romam, quàm esse Romam? Qui Mediolanum demonstrat, dicens, Hæc non est Roma, an adhuc me docuit, quæ aut vbi sit Roma? Sic Calvinus proposita dubitatione quæ sit vera Ecclesia (qua nulla dubitatio maior est, & quæ meritò tam multos, ut ipse fateretur, perplexos tenet) respondet, Hæc non est vera Ecclesia, quæ à Christo nos abducit. Sed an propterea scire possim vbi vel penes quos sit vera Ecclesia? Iam quidem didici ibi non esse veram Ecclesiam, vbi in Christum non creditur, ideòque neque apud Mahometem, nec apud paganos querendam esse Ecclesiam. Sed adhuc non audio vbi vel apud quos illa quæri possit. Sic hætenus nihil dicit,

nihil

nihil docet. Videamus quod sequitur. Nec cum alio grege ineunda vel colenda societas, quàm qui in pura Evangelij fide conspirant. Hic aliquid dicere & docere videtur, ut sciam non solum quæ non sit sed etiam quæ sit vera Ecclesia. Sed hoc aliquid nihil est. Si enim omnes qui Euangelium profitentur, in pura Evangelij fide conspirarent, aut si hoc ipsum, in pura Evangelij fide conspirare, res esset per se nota, omnibus clara & perspicua, rectè ex eo intelligeretur quæ sit vera Ecclesia, & cum quo grege ineunda ac colenda societas esset. Nunc autem quum Evangelium profiteantur, & in Evangelij pura fide conspirare se dicant, contendunt, affirmant, non solum sectæ reliquæ omnes haud secus quàm Calvinica secta, sed imprimis ipsa Catholica Ecclesia, illique toto orbe Pastores qui vulgo Christianorum præsumunt, quis non videt, ambiguam, fallacem, incertam, ac nullam hanc notam esse quam Calvinus designat? illamque dubitationem de vera Ecclesia, quæ tam multos perplexos tenet, necdum esse sublatam, sed auctam potius, & in maiorem creuisse. Multo enim difficilius est quærenti veram Ecclesiam, & veros Pastores, indicare ac discernere qui tandem in Evangelij pura doctrina conspirent (maximè in tot hodie sectis adeò non conspirantibus, ut in qualibet secta ipsi inter se sectarij digladiantur) quàm talem Ecclesiam cognoscere, qualem in Scripturis Christus promisit, nempe toto orbe diffusam, & perpetuò in terris existentem.

Cæterum hanc suam notam & probare Calvinus vult, & non difficilè ostendere. Expendamus an id efficere queat. Probare eam vult à Christi authoritate, sanè maxima. Hæc (inquit) ratione

bertatur

Caluini
doctrina
de vera
Ecclesia
inuenien-
da.

Nota Ec-
clesiæ Cal-
uini
penitus
incerta.

Calvinus
Christo
affingit
quod à
Christo
dici vellet.

hortatur Christus suos discipulos, ut se ab incredula totius gentis multitudine separent, ne impijs Sacerdotibus regendos se permittant, nec sibi fucum ex vanis & ventosis nominibus fieri sinant. Vbi aut quibus verbis hoc hortatur? Aduerte perpetuam audacis hæretici impietate. Christo affingit quicquid à Christo dici vellet. Sui cerebri commentum pro Dei verbo obtrudit. Et vide quàm artificiosè fingat. Hortatur (inquit) Christus discipulos suos, ut se ab incredula totius gentis multitudine separent. Tu iam intellige, non dissimiliter à tota Papistarum multitudine, utcumque non vnam sed multas gentes occupet, separarite debere. Hortatur ne impijs sacerdotibus regendos se permittant. Tu iã intellige, nec Ecclesie Catholice Sacerdotibus ac Episcopis regendū te permittere. Hortatur ne ex vanis & ventosis nominibus fucum sibi fieri sinant. Tu iam intellige, cauendum tibi ne vlla Pastorum, Episcoporum, Conciliorum vocabula te moueant. Sed tota hæc triplex adhortatio in fumum eūque foetidum & malè olentem euanescit; quia ad hæc omnia non Christus sed Calvinus hortatur: nec Redemptoris nostri sed execrabilis impostoris hæc verba sunt. Deficit igitur probatio, & non nisi turpem infamiam impostoris, impij & mēdacis Magistri, ex ea consequutus Calvinus est. Nunc ut notam, quam designauit facilem esse, doceat, aduertamus.

Tractans illa Christi verba, Oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius: Notanda est (inquit) ratio cur dicantur oves sequi: quia scilicet Pastores à lupis discernere nouerunt ipsa voce. Hic est spiritus discretionis quo electi Dei veritatem à falsis hominum figmentis diiudicāt. Ergo in Christi ouibus præcedit veri notitia: deinde accedit serium obsequendi studium, ut non modò intelligant quid
verum

verum sit, sed etiam ex cordis affectu recipiant. Hæc est resolutio Calviniana, planè absurda & impia, ut alijs in locis demonstrauius. Sed hic pauca. Oues sequuntur pastorem, quia nouerunt vocem eius, à cōmuni & recepta fide quam dudum didicerunt, & quam in eius voce agnoscunt. Non enim hic de ouibus in caulas colligendis Christus disputat, sed de iam collectis ouibus & sub Pastore in ouili constitutis. Isti cognoscunt vocem Pastoris à communi doctrina, sicuti non cognoscūt vocem alienorū à doctrina aliena & peregrina. Quando audiunt docentem aliter quàm acceperunt, anathema dicunt. Quando audiunt non afferentem doctrinam illis traditam, nec Aue illi dicunt, sed fugiunt ab eo. Hic est spiritus non discretionis, quo soli valent Pastores & Doctores, qui exercitatos habent sensus in Scripturis, qui sunt prudentes patres familias, scientes dare triticum in mensura, qui quum spirituales sint, diiudicant omnia; sed hic est spiritus obedientie, quo Presbiteris suis obediunt & subiacent; est spiritus fidei, quo electi donati, non ipsi veritatem à falsitate diiudicant, quasi omnes Prophetæ, omnes Doctores essent, sed obsequenter credant, quod Pastores docent, scientes Christum in Pastoribus suis loqui, & se Christum audire quando Pastores audiunt. Non ergo in Christi ouibus præcedit veri notitia, ac deinde accedit obsequendi studium (ut mentitur Calvinus) sed contra in Christi ouibus præcedit obedientia, ut sic veri notitiam consequantur. Fides enim ex auditu prædicatis Ecclesie, (quomodo enim credent sine prædicante?) ut postquam audiendo Ecclesiam credunt, tum demum veri notitiam consequantur. Fides enim præcedere debet intellectum (ait Augustinus) ut intellectus sit fidei præmium. Ita omnia inuertit Calvinus: & quia ad hæresim non fidem,
OO ad se-

De Princi-
cip. fid.
lib. 5. &
contra
V Whita-
kerum lib.
3. cap. 15.
sect. 17.

Gal. 1.
2. Ioan.

Heb. 3.
Luc. 12.

1. Cor. 3.

Heb. 13.

1. Cor. 12.

Rom. 10.

De verb.
Domini
serm. 5.

ad sectas non ad vnam veram Catholicam Ecclesiam, lectorē trahit, ideo ea via procedit qua fiunt hæretici, non qua iuxta ordinem à Christo institutum fiunt credentes & veri discipuli Christi. Ordo Christi hic est, vt à Pastoribus accipiantur doctrina, & ex Pastorum iudicio pendeant oues. Calvinus contrà ex doctrina vult cognosci à populo Pastores, vt ex ouium iudicio ac veri notitia quam ex proprio discretionis spiritu quisque habet, tota Pastorum autoritas & tota veræ Ecclesiæ notitia dependeat. Sic ab vnitæ Ecclesiæ lectores diuellere hoc loco fategit.

16. Et fiet vnum ouile, & vnus Pastor.

VENIENTE in mundum Christo, duo erant ouilia gregis Dominici: vnu speciale & notissimū, Synagoga Iudaica; speciale, quia de vëturo Messia expressam fidem habebat, præcepta quoque ceremonialia & iudicialia à Deo tradita, & eloquia Dei illi credita; notissimum, propter religionis amplitudinem & perfectionem, vnde *notus in Iudæa Deus, & in Israel magnum nomen eius, & propter accepta Dei beneficia peculium Dei (non enim fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis),* alterum Ecclesia Gentium toto orbe dispersa, quæ propter raritatem & paucitatem ouilis, *mulier sterilis & deserta* in Scripturis vocatur: vbi tamen aliqui erant ad ouile Dei pertinētes, vt Iethro Madianita, Iob cum tota familia sua, Sibyllæ, & huiusmodi, qui in vnus Dei fide & in mandatorum moraliū obseruatione cum Synagoga conueniebant, sed ad externum cultum quod attinet, iuxta legem naturæ certis & indefinitis sacrificijs (vt patet in Iob)

Psal. 76.

Psal. 147.

Esai. 54.

Iob) Deo seruiebant. Qua de re vide latè disputantem August. Nunc autē dicit Christus quod hæc duo ouilia vnū fient ouile; quod postea alijs verbis Euangelista dixit, *Christum moriturum non solum pro gente Iudaica, sed vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum:* & Paulus significauit dicens de Christo: *Qui fecit vtraque vnū, vt duos condat in semetipso in vnum novum hominem, euangelizans pacem ijs qui longè fuerunt, & ijs qui propè.* Addit porro Christus non solum fore vnum ouile, sed & fore vnum Pastorem, id est, non solum vnam vniuersalem Catholicam Ecclesiam, in qua non erit *distinctio Iudæi & Græci*, non solum vnum populum, vnam fidem, vnicam religionem, eadem Sacramenta, vnum sacrificium (hæc enim constituunt vnum ouile) sed etiam vnum caput religionis, & vnicū supremum gubernatorem, visibile & præsentem, qui visibilem & militantem Ecclesiam regat. Sicut enim de ouili visibili & militate Christus hic loquitur; sic & de vno Pastore seu capite visibili ac militante perpetuò futuro, non de se ad Patrem redituro ac in cælis triumphante, loqui necessario intelligendus est. Hac de causa post resurrectionē suam, quo tempore hoc ouile colligi debuit per Apostolorum prædicationem in vniuerso mundo, eodem tempore vnum pastorem omnibus præfecit, dicens Petro singulariter, *Pasce oues meas.* Sic in alia Scriptura, vbi hæc vnus ouilis collectio manifestè prædicitur his verbis, *Assumam filios Israel de medio nationum ad quas abierunt, & congregabo eos vndique, & adducam eos ad humum suam, & faciam eos in gentem vnā in terra in montibus Israel* (quæ verba Theodoretus his Christi verbis, quæ nunc tractamus, eruditè & verè applicat, nam & alioqui decē tribus cū alijs duabus nūquā iterum

De Ciuit. Dei lib.

18. cap. 47

& de præd.

sanct. c. 9.

Ioan. 11.

Ephes. 2.

Vnus su-

premus

Pastor in

Ecclesia.

Rom. 2.

Ioan. 21.

Ezech. 37.

sub vno Rege coaluerunt) addit quoque Prophe-
ta, *Et Rex vnus erit omnibus imperans.* Hic est vnus
Pastor visibilis ac supremus, non ipse Deus, qui
manente diuisione Synagogæ & Ecclesiæ Gen-
tium, vnus semper vtrique imperabat, quatenus
vnus Dei fidem & mandata vtrumque ouile ob-
seruabat. Sic huius contextus litera bene & dili-
genter perpenfa, non secus vnum totius Ecclesiæ
caput visibile quàm vnum corpus visibile effi-
caciter probat.

Atqui non id admittit Calvinus. *Obserua* (in-
quit) *modum quo grex Dei colligitur. Nempe quum vnus*
est omnium Pastor, & vox eius auditur. Quæ verba signi-
ficiant, vbi subest vni Christo Ecclesia, eius imperio paret, do-
ctrineque auscultat, tunc demum rite compositum eius esse
statum. Sed non esse hunc totum & plenum verbo-
rum Christi sensum, præcedentia monstrarunt. Agit
Christus de vno Pastore qui vnum ouile regat,
sicut antea duo ouilia varios habebant Pastores;
Synagoga vnum certum summum Pontificem
(quæ in hoc quoque Ecclesiam Gentium excelle-
bat) Ecclesia Gentium toto orbe dispersa varios
& incertos fidei magistros. Denique visibilis Ec-
clesiæ tam Iudæorum quàm Gentium in vnum
visibile ouile colligendæ vnū fore visibilem Pa-
storem docet. Ezechiel Propheeta de eodem vno
super totum ouile visibili Pastore prædixit. Chri-
stus vnum huiusmodi Petrum constituit. Tum de
eo quod futurum est Christus loquitur, *Fict vnū ouile,*
& fict vnus Pastor. At ante Christum incarnatum
Christus, vt Deus, fuit caput totius Ecclesiæ, &
vtrumque ouile habuit semper vnum Pastorem
Deum, in quem vtrumque credebat, & cuius man-
datis vtrumque obtemperabat. Tandem Christus
est vnus Pastor omnium, voxque eius auditur, qua-
tenus

tenus per visibiles Pastores Ecclesiæ suæ datos
pascit, & in illis auditur. *Qui vos audit, me audit. Tu*
es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.
Pasce oues meas. Nunc Calvinus, cum ceteris hære-
ticis, Christi vocem audire volūt non per eos lo-
quentem per quos loqui & se audiri voluit, sed
in scripto verbo prout illi volunt intellecto lo-
quentem. hoc est, ita loquentem sicut illi eum lo-
qui volunt. Quum enim non nisi in scripto ver-
bo loquentem Christum audiunt, hoc autē scri-
ptum verbum ita illis sonabit sicut ipsimet pro
suo quisque cerebro variè, differēter, ac repugnā-
ter exponunt, sequitur vt non Christum sed se-
ipfos audiant; & sub prætextu audiendi vnum
Christum, Ecclesiæ vocem artificiosè reijciant,
per quam solam Christus loquitur, quæ sola ver-
bum scriptum & totam vocem sponsi sui optimè
nouit atque intelligit. Tunc igitur ouilis Domi-
nici status rite erit compositus, quando vni qui-
dem Christo subest Ecclesia, id est, populus cre-
dentium, sed per eos in Ecclesia loquenti quos
posuit Spiritus S. regere Ecclesiam suam, eiusque
sic loquentis imperio paret, doctrineque auscul-
tat: non quando reiecta voce vnus supremi Pa-
storis & aliorum in Ecclesia Pastorum vni Chri-
sto in verbo scripto loquenti subest, paret, & au-
scultat. Sic enim non Christo obeditur, sed varijs
opinionum idolis, quæ ex verbo scripto quisque
sibi hæreticus fabricat. Ex vno illo verbo, *Hoc est*
corpus meum, ferè centum idola horum temporum
hæretici sibi finxerunt: nec ibi subesse Christo
volunt, aut vocem eius audire, sed in mille for-
mas verba eius torquere, lacerare, dilaniare, &
quiduis potius credere, quàm quod vox illa Chri-
sti disertissime sonat. *Lenò ne Christi verbis supersti-*
tiosè

Luc. 10.

Matth. 16.

Ioan. 21.

Hæreticā

seipfos

audiunt.

Ad Matth.
cap. 26.

tiosè affixi sumus, omnibus modis contendit impostor Calvinus, vt supra accepimus. Eadem & hic vsus impostura, ad vnius Christi vocem specioso & fallaci pretextu lectorem pellicit. Quo blandimento hypocritico vsus, quasi nihil sanctius dici posset, ita mox contra nos inuehitur. *Si quid tale apud se nobis Papistæ obtendant, fruuntur quo tanto pere superbiunt Ecclesiæ titulo. Si verò illic silet Christus, pedibus calcatur eius maiestas, ludibrio habentur sacra eius instituta, quid aliud est eorum vnitas quàm diabolica conspiratio quæ omni dissipatione peior est ac magis execranda? Proinde meminerimus semper à capite sumendum esse exordium.* Hæc in genere declamatio facile totidem verbis in Calvinum ac suos retorquetur: Si quid tale Calvinistæ obtenderent, si loquentem per Ecclesiæ vocem Christum agnoscerent, non iniuria vni Christo se subesse, eiusque vocem se audire profiterentur. Si verò illic silet Christus, auditur Calvinus, auditur Bucerus, Lutherus, & alij quos tacere oportuit ab Christi corpore præcisos; si pedibus conculcarur Christi maiestas, eiusque sacratissima verba indignissimum in modum lacerantur, torquentur, eculeo subiiciuntur; si ludibrio habentur sacra eius instituta, imprimis venerabilis Eucharistia ad prophanâ exulam redacta; quid aliud est tota hæc Calvini hypocritica professio, vni Christo subesse Ecclesiam, eius vnus vocem audiendam, ei vni parendum & auscultandum, quâ hominum rebellium nefaria conspiratio, qui sub pretextu obedientiæ vni Regi præstandæ, locales suos magistratus è gradu deiiciunt; & eorum excusso iugo, in eundem se locum intrudunt, vociferantes se Regis causam agere, se vni Regi parere. *Proinde meminerimus sic à capite sumendum exordium, vt nec in ciuilibus Regi subordinati duces sua autoritate excidant,*

Schismatis
Caluini
defensio
reijcitur.

cidat, nec in sacris Pastores à Christo capite instituti legitima sua potestate priuètur: sed tunc demum siue Regi in ciuilibus, siue Christo capiti in tota sacra doctrina, sacrisque eius institutis nos verè subesse, parere, auscultare, quando tam ducibus à Rege missis, tum Pastoribus, Doctoribus, & vni maximè Petro à Christo ad pascendam & regendam Ecclesiam suam datis, subesse non recusamus; quando eorum vocem audimus, illis paremus & auscultamus.

Subiungit adhuc aliquid de veteris testamenti Prophetis, vt figmentum suum probabile efficiat. *Vnde & Propheta (inquit) quum Ecclesiæ instaurationem describunt, semper Dauidem Regem adiungunt Deo: ac si dicerent neque Ecclesiam esse vbi non regnat Deus, neque extare regnum Dei nisi vbi Pastoris honos Christo defertur.* Quod Propheta semper Dauidem Regem adiungunt Deo, id contra Calvinum luculenter probat, in causa religionis semper esse Ecclesiam adiungendam Christo, quia neque auditur Christus nisi per Ecclesiam; neque extare regnum Christi potest nisi vbi illis honos defertur, quos ille in honore esse voluit; nisi vbi illi audiuntur, quos ille audiri iussit; nisi vbi illis obeditur, quibus ille obedire suos voluit. Calvinus artificiose totum aut inuertit aut obscurat. Inuertit dicens, *non esse Ecclesiam vbi non regnat Deus*; quum contra dici debeat, non regnare Deum vbi non est Ecclesia; in qua & per quam, quo ad doctrinæ magisterium, Deus regnat. Per Ecclesiam quippe Deus cognoscitur, & Christus eius, & quicquid ad fidem pertinet: non autem per Deum immediate & per se loquentem cognoscitur Ecclesia, aut aliquid aliud de fide. Non cognoscitur, inquam, ordinario cognoscendi modo, quem Christus instituit. Rursum

Ecclesiæ
vox & au-
thoritas
necessaria.

obscurat veritatem Calvinus, dicens, *non extare regnum Dei nisi ubi Pastoris honos Christo defertur*. Obscurat, inquam, veritatem, quia totum non dicit. Ut enim regnum Dei extet, non satis est Pastoris honorem Christo deferri, tametsi Princeps Pastorum sit; imò quia princeps Pastorum est, & alios Ecclesiæ suæ Pastores dedit, idque *ut regant Ecclesiam Christi sanguine acquisitam, quibus etiam obedire & subiacere oportet*, debet præterea & alijs quoque Pastoribus honor deferri; quod qui facere detrectat, Christo injuriam irrogat, dicenti, *Qui vos spernit, me spernit*. Quod autem de Prophetis Ecclesiam instaurantibus, quibus se ac suos similes esse Calvinus vult, iterum hoc loco suggerit Calvinus, in alio loco explicatum & refutatum dedimus. Manet ergo sana ac firma Christi sententia, *Vnum fore ovile, & unum Pastorem*, propter vñ pri-marium in pascendo vicarium, qui pariter cum alijs à Christo datis Pastoribus vnum istud ovile perpetuò pascat ac regat.

26. *Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis.*

HORVM verborum intelligentia quam tradidit S. August. tract. 48. in hunc locum, videlicet, *Idcirco hos Iudeos non credidisse, quia de numero electorum non erant*, nisi dexterè accommodetur, erroris causam dare, & hæresi Calvinianæ patrocinari videbitur. Docet enim Calvinus solos electos fidei donum accipere, & reprobos nunquam credere; ac nec posse credere, non solū quia efficaciter non vocantur, sed quia nec vocantur à Deo. Sic vniuersalē vocationem negat. Si (inquit) *diceret Scriptura Evangelium malignè & peruersè contemni, quia audire pertinaciter multi recusant; valeret fortè hic color de vniuersali vocatione.*

Institut.
lib. 3. c. 22
num. 10.

Negat

Negat ergo Calvinus causam contempti Evangelij esse hominum pertinaciam credere nolentium, & causam esse vult quia Deus eos non vocat, sed solos electos. Hanc suam sententiam ex his Christi verbis eodem loco confirmat. Cæterum quum passim Scripturæ demonstrent innumeros vocari à Deo qui non conuertuntur (quod multis exemplis ipse Calvinus alibi demonstrat lib. eodem cap. 24. num. 13.) nec minus constet multos efficaciter à Deo vocari, conuerti, & credere, qui tamen electi non fuerunt, sed à gratia postea exciderunt (quā vnam ob causam ad perseverantiam tot hortantur Scripturæ, nec credentibus simpliciter, sed perseverantibus in fide vitam æternam promittunt) neque vniuersalis vocatione propter discretionem specialis gratiæ neganda est, nec ipsa specialis gratia vocationis efficacis ad solos electos restringenda est. Vnde etiam constat, causam adæquatā, plenam, & propriam, cur Iudæi Christo non crediderint, hanc esse non posse, quia de electis Christi ovibus non erant; sed propriam causam fuisse, quia vocem Christi audire noluerunt. Sic enim Christus probat illos non fuisse de ovibus suis, *quia oves (inquit) meæ vocem meam audiunt*, pulsanti mihi aperiunt, præuenienti gratiæ meæ obsequuntur; hoc vos non facitis. Sic non esse vos oves meas ipsi vestra incredulitate ostēditis. Est ergo Christi demonstratio à posteriori, siue ab effectu. Ab ipsa videlicet eorum incredulitate iam per experientiam diuturna & notabili, non ab ipsa reprobatione, probat eos non esse de ovibus suis. Sic alibi D. Ioannes. *In hoc cognoscimus Spiritum veritatis & spiritum erroris: quod ille audit nos, hic non audit.* Hæc igitur Christi verba nec ad omnes non credentes

Reprobatio non est propria causa cur quidam non credunt.

1. Ioan. 4.

OO 5

diri-

diriguntur (quasi hæc consequentia esset semper firma, Isti non credunt, ergo sunt reprobi; poterunt quippe adhuc postea credere, sicut Saul diu Christo incredulus, adeoque credentium persecutor, postea tamē credidit) sed ad solos obstinatos Iudæos eorūque similes dirigitur; nec quamlibet incredulitatē notant, sed singularē, & cum magna ac diuturna pertinacia coniunctam. Et sic post longam & infructuosam prædicationem poterit non improbabiler de incredulis dici, Isti non credunt, quia non sunt de ouibus Christi: id est, ostendunt sua pertinaci incredulitate quia nō sunt de numero ouium Christi. Tales enim audiunt vocem Christi, & obsequuntur Ecclesię docenti; quam qui audit, Christum audit.

Illud quoque in hac sententia tenendum est, Christum non excludere à numero ouium suarum nisi eos qui sua propria culpa & malitia oues Christi esse nolunt. Quod ipse Calvinus hoc loco sibi ipsi in loco citato contrarius dissimulare non potuit. Ait enim *causam incredulitatis non reside- re in Deo, quia homines non nisi voluntaria malitia gratiam rejiciunt*. Sic illa consequentia reiicienda est, Ille non credit, quia nō est prædestinatus: & vera consequentia hæc est, Ille non credit, quia non vult credere, sed Dei gratiam voluntaria malitia reiecit. In his igitur verbis, *Quia non estis de ouibus meis*, intelligendū necessariō, quia vestra culpa & proprio demerito non estis de ouibus meis. Hoc supra alijs verbis apertius expressit: *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis*. id est, Dei voluntatem non facitis, sed diaboli; vnde prius dixerat: *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere*. Utrobique docet Christus ideo Iudæos non credidisse, quia homines impij & pertinaces erāt, expa-

Cap. 8.

ex patre diabolo nō ex Deo, ideoque nō ex ouibus ei⁹ sed ex hędis & diaboli grege. Hic est horū verborū german⁹, plenus, & orthodox⁹ intellectus.

28. *Ego vitam æternam do eis: & non peribunt in æternū: & non rapiet eas quisquam de manu mea.*

COLLIGIT ex hoc loco Calvinus, semel Christo per fidem incorporatos, à salute excidere non posse. *Incomparabilis* (inquit) *fructus hic fidei est, quòd certos ac securos esse nos iubet Christus, quum fide in suam ouile sumus aggregati. & paulo post. Insignis locus, quo docemur non minus certam esse electorum salutem, quàm inuicta est Dei potentia*. Inter has duas Calvini propositiones magnū discrimen est. Posterior quippe propositio vera omnino est, & illa ipsa quam Christus hic docet, *de ouibus suis*, id est, de electis suis loquēs, *quæ audiunt vocem eius, & ille cognoscit eas, ipsæ quoque sequuntur eum*. Tales oues, tales electos, nemo rapiet de manu Christi. Quia nimirū perpetuus eorū custos, adiutor ac defensor Christus est. *Iustorum enim animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis in seipsum mori, illi autem sunt in pace*. Habet quidē diabolus varias nocendi artes, habet & mūdus: ab vna quidem parte tyrannos armatos, præfectos, iudices, tribunalia, carceres, catenas, virgas, secures, eculeos, exilia, mortes (quæ omnia & singula tormenta experti sunt hodie Sancti in persecutione Anglicana) & quicquid præterea cōstantibus animis terrore solet immittere. Habet ab altera parte voluptates, honores, dignitates, & quicquid animos quālibet incorruptos solet corrūpere. De qua mundi corruptela ait quædā Scriptura: *Ecce in pace amaritudo mea amarissima*: quod alibi latius exposuimus. Sed contra hæc omnia, & alia

Contra certitudinem gratiæ ex sole fide.

Sap. 9.

Esai. 38.
In Prōpt.
Moral.

quæ -

quæcunque electorum salutis infidiãtia, stat *turris fortissima, nomen Domini;* & quod Christus hinc dicit, *Nemo rapiet eas de manu mea*. Itaque posterior Caluini propositio verissima est, & presenti Euangelio conformis. Sed verò prior Caluini propositio nec cum Christi hoc loco verbis, nec cum tota Euangelica doctrina aliquid commune habet. Nec Christus hinc docet, nec vlla Scriptura affirmat, fidei hunc fructum esse, quòd semel Christo per fidem aggregati certi ac securi esse iubeantur. Imò vna illa Scriptura Apostolica manifestè contrarium docet, qua Paulus Gentiles credentes alloquens dicit: *Tu fide stas: noli altum sapere, sed time*. Si timere debet qui fide stat, certè cum illa sua fide, qua stat, securus & certus esse non potest. Quid enim securitati magis repugnat quàm timor? Sed quare timere debet? Audiamus Apostolum. *Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat.* id est, Si Deus populo Iudaico qui semel ietit, & propter carnalem propagationem de semine credentis Abrahamæ, quædamq; fidei principia, & eloquia Dei apud illos deposita, in propinqua potentia ad firmiter stãdum, Christoq; venienti credendum erat (vt sapienter disserit August.) tamen propter incredulitatem non pepercit, vide ne & tibi, vtcunque iam *infertus in oliuam es per fidem, & socius radicis ac pinguedinis factus*, id est, omnis diuinæ gratiæ particeps quæ Christo per fidem incorporatis dari solet, propter tuam quoque incredulitatem, si in eam incideris, Deus quoque non parcat. Si enim illi *propter incredulitatem fracti sunt*, tu, qui iam fide stas, *noli altum sapere*, noli tibi hoc nomine placere, noli alijs iacentibus insultare, *sed time*, id est, iterum atque iterum caue, ne & tu excidas à fide, ac propter incredulitatem frangaris.

Rom. 11.

De doct.
Christ. lib.
3. cap. 6.

garis. *Vide ergo* (ait Paulus hanc causam studiosissimè persequens) *bonitatem & seueritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, seueritatem; in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate: alioquin & tu excideris.* Quid clarius, quid disertius contra Caluini hoc loco paradoxum, omniumq; hodie hæreticorum communè cum eo in hac parte dementiam, dici aut disputari potuit? Dicit Caluinus: *Qui fide in Christi ouile aggregatus est, certum ac securum esse iubet Christus.* Dicit Paulus: *Qui fide stat*, (quod plus est, quàm fide aggregatum esse) *timeat ne & ille excidatur.* An Paulus Christo contrarius est? An facilius non est Caluinum mentiri, quàm Paulum Christo contrarium esse?

Caluinus
Paulo cõ-
tradicit.

Atqui Christus dicit de ouibus suis: *Nemo rapiet eas de manu mea.* Dicit hoc quidem Christus, sed de illis ouibus suis quæ per electionem & prædestinationem æternam tales sunt: non de omnibus Christi ouibus qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt, qui fide stant, & adhuc à fide excidere possunt. Sunt oues Christi, veri credentes, veri coram Deo iusti, & iustificati, & sanctificati, qui postea desinunt esse tales. Non credit quidè hoc Caluinus, & quia certitudinem gratiæ & salutis, quæ ex fide talis sit, ponere vult, talis autem certitudo constare nobis in hac vita non potest, nisi ex fide semel accepta constet (fides enim Caluonica & firma persuasio diuinæ beneuolentiæ ita concipi potest, vt de ea concepta constare videatur) vult omnino hanc fidem semel acceptam excidere non posse, sed ex ea eiusque beneficio certos ac securos nos esse debere. Sed contradicit illi Apostolus, qui iubet timere, & hoc ipsum timere, *ne & tu excidaris;* & propter hoc ipsum timere, quia fidem deserere aut abijcere quilibet potest. At enim:

Verborum
Christi
explicatio.
Matth. 8.

enim:

enim: *Si permanseris in bonitate.* Ex quo verbo duo sequuntur. Primum quod bonus erat cui loquitur, deinde quod ab ea bonitate excidere potuit. Neque enim permanet in bonitate nisi qui prius bonus fuit: neque dici alicui nisi admodum ridiculè potest, *Si permanseris*, qui cadere omnino non potest. An dici iam Sanctis in celo regnantibus nisi admodum ridiculè potest, Videte in vobis bonitatem Dei, si permanseritis in bonitate, alioquin & vos excidemini? Calvinus enim & tota secta Calviniana tantam in illis, qui semel fidem acceperunt, salutis certitudinem ponunt, ut de ea accepta nunquam excidere queant, non magis sanè quam Beati in celo de accepta beatitudine. Voluit enim hanc certitudinè de fide esse. Fidei vero tanta certitudo est, ut non solùm falsum illi non subit, sed nec subesse possit; non solùm non fallat, sed nec fallere queat: ideòque de quo ex fide certi sumus, tam certi & securi de eo sumus, quàm de sua beatitudine Beati in celo. Hoc suum insanum paradoxum Calvinus, quod in Institutione sua longa disputatione stabilire conatur (quam olim ex parte refutauimus) ex his Christi verbis confirmare voluit: *Oves meas nemo rapiet de manu mea*: quæ verba de solis electis intelligenda sunt, non de quibuscunq; & omnibus Christi ovibus: inter quas multæ sunt quæ ex propria incredulitate, excidentés à prima fide in qua stabant, rapie à Diabolo passæ sunt, ut iam ex Apostolo ostendimus.

De Iustificat. lib. 8. cap. 24. & seqq.

Oves electæ unde constare possunt.

Matth. 24

Qui autem oves electæ sint, qui non sint, non ex fide semel accepta iudicari debere, sed ex fidei perseverantia constare oportere, tum Apostolus in verbis citatis, tum Christus aperte docuit, dicès:

Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Hæc autem

autem perseverantia usque ad cursum consummatum omnes later, tam electos quàm reprobos. Propter hoc dicitur. *Qui se existimat stare, videat ne cadat.* Propter hoc ait etiam ipsis electis Apostolus. *Cum timore & tremore salutem vestram operamini.* Quis enim dubitat, quin inter Philippenses, ad quos scribit, aliqui electi fuerint? Propter hoc rursum ad Hebræos idem ait Apostolus. *Timeamus ne forte relicta pollicitatione introcundi in requiem eius, existimetur aliquis ex nobis deesse.* Hortatur ne quum Iudæi per incredulitatem perierint in deserto, nec in terram promissionis introire potuerint, ut nos quoque timeamus & solliciti simus, (quod Calvinianæ securitati ex diametro contrarium est) ne relicta, id est, neglecta & obliuioni tradita vitæ celestis promissione, existimetur aliquis deesse, id est, ita se gerat ut videatur deficere aut defecturus in via. Hanc enim ob causâ dixit B. Petrus eodem Spiritu quo Paulus: *Cui præsto non sunt hæc*, id est, qui cum fide & cognitione Christi varias illas virtutes non habet quas ibi enumerauerat, *cæcus est, & manu tentans*, id est, verè adhuc Christum nescit, per incerta & vaga seu mundi seu carnis desideria ambulans, *oblivionem accipiens purgationis veserum suorum delictorum*, id est, accepti in baptismo beneficij, & hæreditatis celestis, in quam ibi adoptatus fuit, penitus oblitus. *Quapropter, fratres, magis satagite*, id est, in hoc imprimis & diligenter incumbite, *ut per bona opera, fidei & vocationi vestræ adiuncta, certam vestram vocationem & electionem faciatis*, id est, vobis ipsis & alijs quasi certum & firmum appareat, vos à Deo ad fidem vocatos, & ad gloriam electos esse. Nam & inter multos verè vocatos pauci electi, & ipsa aliquando vocatio non nisi ficta & hypocritica fuit. Sed bonorum operum

1. Cor. 10.

Philip. 4.

Heb. 4.

2. Pet. 1.

Matth. 22

fiti.

studium fidei adiunctum vtrique certitudinē adfert: studium, inquam, perseveranter adhibitum, vt aliæ Scripturæ docent. De qua perseverantia quum nemo adhuc in cursu suo certus ac securus esse possit, impiè affirmât hæretici, & hoc loco Calvinus, *solius fidei hunc fructum esse, vt illa nos certos ac securos reddat.*

Subiungit paulo post, non tam contra Catholicos hodie, quàm contra doctrinam Apostolicam iam prolata, & ait. *Hinc etiam colligimus, quàm insana sit Papistarum fiducia, quæ in liberum arbitrium, in virtutem propriam, & operum merita recumbit.* Vocat nefarius impostor *liberum arbitrium, & virtutem propriam*, quæ nec liberi arbitrij solius nec virtutis propriæ opera, sed liberi arbitrij diuina gratia adiuti, & virtutis non humanæ sed diuinæ opera sunt. Talia bona opera, & talium operum merita ponunt Catholici. Nec tamen sic ponunt, vt in illa recumbant, quod iterum impostor mendax affirmat, sed vt iuxta D. Petrum *per bona opera certam suam vocationem & electionem faciant.* Non confidunt in meritis Catholici, sed *in Domino confidunt, qui operatur in illis & velle & operari pro bona ipsius voluntate, sanctoque beneplacito.* Insanam illam fiduciam qua in solam fidem recumbit Calvinus, & quam ex hoc Euangelio, veluti ex dulci flore venenum, haurire voluit, Scripturæ à nobis citatæ iuculenter refutarunt.

Imò si rectè aduertimus, in hoc quoq; Euangelio Christus illam refutat. Ait enim de ouibus suis. *Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me.* Audire Christum hoc loco est ei credere & obedire. Alioqui audiebant illi externo auditu, qui oues eius non erant. Has oues cognoscit Christus, id est, amat & gratos habet.

Ite

Istæ quoque oues sequuntur Christum: id est, mandatis eius obediunt. *Qui enim sequitur me* (ait Ioh. 8. alibi Christus) *non ambulat in tenebris*, id est, nō facit opera tenebrarum, quæ sunt opera diaboli principis tenebrarum. Aliud enim est, esse in tenebris, quod illorum est qui Deum ignorant, & fide certa carent: aliud ambulare in tenebris, quod operationem significat malam & impiam. *Qui enim male agit, odit lucē; amat tenebras, & ambulat in tenebris.* Qui autem oues Christi sunt, & sequuntur illum, tanquam *filij lucis ambulant in dilectione: fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate.* Abijciunt opera tenebrarum, & induunt arma lucis, sicut in die honestè ambulantes. Oues igitur Christi & sequentes illum optimè sciunt, non ex sola fide certos & securos de salute se esse posse, sed totius vitæ puritatem præterea etiam amplectendam, vt si *eorum eos non reprehenderit, habeant fiduciam apud Deum.* Non satis habent fide fuisse aggregatos ad Christum, vt securi sint de salute, sed ad tantam fiduciam concipiendam, sequi se Christum debere, opera tenebrarum fugere, cor irreprehensibile habere, *ambulare in iustificationibus Domini sine querela,* optimè norunt. Neque ita tamen certos & securos de fide, sed fiduciam bona spe plenam concipere se posse ex Scripturis didicerunt. *Domus Christi sumus nos* (ait Paulus) id est, ad Christi ouile pertinemus, si *fiduciam & gloriam spei vsque ad finem firmam retineamus.* Sed hæc fiducia & gloria spei in quo fundetur, paulo post aperit dicens. *Participes Christi effecti sumus, si tamen initium substantiæ eius vsque ad finem firmum retineamus.* Neque verò hæc eo tantum dicta sunt, vt tanquã boni filij Deum patrem non offendamus, nosque non ingratos acceptis beneficijs demonstremus, per quam vi-

P P

mam

Impostura mendax & duplex.

Institut.
lib. 3. c. 2.
num. 26.

1. Pet. 1.

mamelabi conatur Calvinus ; sed præterea, ne Deum Patrem offendentes à salute promissa veletiam dari cœpta excidamus. Quod his verbis D. Petrus docet. *Si Patrem inuocatis Deum, qui sine acceptione personarum iudicat secundum vniuscuiusque opus, in timore incolatus vestri tempore conuersamini.* Docet Deum Patrem non secus filios castigare quam seruos, & à prima vocatione relapsos sine acceptione personarum iudicare, ideoque cum timore diuini iudicij in hac peregrinatione nostra viuendum esse. Hæc omnia fiduciam Calvinianam, quam ex hoc Euangelio stabilire voluit, penitus subuertunt.

Certitudinis Calvinianæ impietas. Cap. 4. sect. 20.

Beza doctrina execrabiliter impia.

Et videte quam hæc Calviniana doctrina scelerata & impia est. Theodorus Beza, Calvinianæ Geneuæ successor, in sua fidei confessione quam vocat, ita scribit. *Affirmo eum qui vel semel tota sua vita senserit certum veræ fidei testimonium, securum esse debere de ea non modo permanente, sed etiam permansura ad finem usque, tum quoque quum ea tempora inciderint, quibus abesse penitus veræ fidei testimonium videatur.* Hæc ille. Veræ fidei testimonium vocat, bona opera sanctificationis nostræ per Spiritus Sancti effectus. Hoc testimonium penitus abesse censet, quando in horrenda peccata incidunt electi, sicut Dauid adulterium atque homicidium perpetrans, ac Petrus Christum negans, quos pro exemplo in medium adfert, & ait illos, *quum sic fœdissimè lapsi essent, incubuisse veluti anchoræ illi testimonio quod Spiritus Sanctus testabatur ipsorum spiritui: eos nimirum quamuis fœdissimè lapsos, tamen in numero filiorum Dei censeri, ac proinde remissa esse illis peccata.* Hæc ille ibidem. Hæc est ergo fides & fiducia Calviniana; vt certus & securus sis te ouem esse Christi, & ex numero electorum, quos nemo rapiet de

de manu eius, satis esse, si semel in tota vita veræ fidei testimonium, videlicet boni aliquod opus & sanctificationis effectum in te ipso sentias; talis enim vera fides, qua sola iustificaris, ad finem usque permanebit, etiam tum quando fœdissimè lapsus fueris. Adhuc enim testabitur tuo spiritui Spiritus S. quia semel hoc testatus est, te esse filium Dei, & proinde remissa tibi esse peccata. An vlla esse potest magis epicurea, magis impia, & athea sententia quam hæc est? Si enim vel semel in tota vita cum recta in Christum fide, eiusque erga te beneficia ac promissiones suauiter recolens, aliquod opus bonum ac sanctum præstiteris, puta semel orationem Dominicam deuotè recitaueris, aut vnâ pauperi eleemôlynâ propter amorem Christi erogaueris, omnia tibi salua ac tuta sunt, nec nisi salua esse possunt. Tametsi cum Dauide adulteres, aut cum Petro Christum neges, aut cum Beza Candidam simul & Audebertulum in tuo sinu foueas, certus es de salute, certus es de remissis tibi peccatis, certus es te esse filium Dei, & hoc Spiritus Sanctus tuo spiritui testatur. Te adulterum Spiritus Sanctus filium Dei esse dicit. Te Christum negantem Spiritus Sanctus filium Dei esse dicit. Nec gemitus Davidis, nec lachrymæ Petri necessariae tibi sunt. Semel fuisti filius Dei per fidem & Spiritum sanctificantem. Dubitare non debes, quin huiusmodi semper permaneas, etiam fœdissimè lapsus. Hoc certè iam non mysterium iniquitatis est, sed voces illius sunt qui hoc mysterium operatur, qui homo peccati & filius perditionis ab Apostolo vocatur, voces Antichristi sunt. Quid enim ille homo peccati ad peccati regnum stabilendum aptius & accommodatius adferre poterit, quam

2. Thess. 2

hæc doctrina adfert: Quid filius ille perditionis ad perdendas animas efficacius profert, quam quod iste Calvinista prorulit?

Bellis tamen ut sibi videtur similibus doctrine suæ turpitudinem fucare, & imprudentis lectoris oculos perstringere conatur. *Qui colligunt* (inquit) *falsam esse fidem nostram, quia certo tempore eius effectus non apparent, perinde argumentantur, ac si quis colligeret nullum esse verum ignem, ubicunque nulla flamma collucet, vel hyeme non vivere arbores, quoniam nec folia, nec fructus edunt.* Atqui non hic agitur de effectibus fidei aliquando non apparentibus, sed de effectibus veræ fidei in sensu Bezae, id est, fidei cum vitæ sanctitate coniunctæ planè contrarijs, eamque penitus tollentibus. Ignis ardere potest sine flamma, sed non ardet extinctus. Arbor in hyeme vivit sine folijs & fructu, sed non viveret si stirpitis euulsa iaceret. Adulter, homicida, abnegans fidem, dum hos actus exercet, Spiritum S. in se penitus extinxit. *Neque enim habitat in corpore subdito peccatis: est arbor radicitus euulsa, quia charitatem non habes, quæ radix salutis est, apud Deum nihil est, dicente Apostolo: Si charitatem non habuero, nihil sum.* Deinde non de momentaneo bonorum operum defectu, aut etiam in graue crimen prolapsu hic agitur, sed de perpetua (vnico tantum per totam vitam excepto pietatis actu) flagitiosæ vitæ impuritate. Cum illa enim stare salutem posse ac certò stare Beza vult.

Alia adhibet similia non minus inepta, vel insana potius. Nam post illa fœdissima verba primo loco à me citata subiungit. *Neque enim infans nec natus idcirco non est præditus anima rationis particeps, quòd nullum eius usum experiatur: neque ebrium hominem dicimus ratione & intelligentia spoliatum, etiam si neque*

mens neque pes in eo officium facit: neque vitalis omnis facultas cum deseruit, qui est ad tempus mortuo quàm viuo similior. Hæc ille, quasi de eo fideli ageretur, qui ab opere bono interdum cessaret, nullum interea crimen perpetrans: in quem tamen nec ista similia per omnia quadrarent, quod latius hic explicare extra propositum esset. Atqui Beza suum electum fidelem qui semel tantum in vita veræ fidei testimonium in se senserit, nec ut infantem sine vsu rationis fingit, nec ut hominem ebrium ponit, qui ad tempus nescit quid faciat, nec ut aliquem qui apoplexia tactus mortuo similior quàm viuo ad tempus appareat, describit, (nec enim in tota vita tanto stupore suos electos affici dicere vult) sed in suo fideli & electo ponit fœdissimos lapsus, quales David & Petrus perpetrarunt, qui bene vigilantes sui que compotes ea commiserunt, & quales tota vita homines scelerati committunt, nec veluti ebrij, nec veluti infantes, nec veluti mortui, sed ad actiones impias, quas proferrunt, vigilantissimi, astuti, seduli, viuaces. Nec in eis ad tempus sed per totam vitam (vnico excepto pietatis actu) persistere ponit.

Nempe volunt Calvinistæ electi Dei, quum eos rapere, furari, sacrilegia, rapinas committere videmus, quum scortari, inebriari, occidere, mentiri, fallere, omnem denique siue in Deum impietatem, siue in homines iniusticiam exercere cernimus, ut toto illo tempore eos pro filijs Dei iustis & sanctis coram Deo nihilominus habeamus; ea verò quæ perpetrant, quasi somno cuidam, & apoplexiæ qua correpti interea sunt, tribuamus. Lepidi homines dum opera diaboli faciunt, filij Dei esse volunt. Vnū adhuc simile profert Beza quod dissimulandum non est. *Sciunt* (inquit) *isti*

Calvinistæ
quales filij
Dei.

qui hanc doctrinam oppugnant, quasi aditum patefaciat ad peccandi licentiam, se non aliter id colligere, quam si dicerent homines instrui ad abstinendum à cibo & potu, vel ad omni institui, quum certum esse ac præfixum vitæ nostræ terminum affirmamus, qui præteriri non poterit. At verò quàm ista collectio alteri sit dissimilis, statim apparebit. Qui dicit certum esse cuique vitæ suæ terminum à Deo præstitutum, non docet eum à cibo & potu abstinere, quia media illa nota & necessaria, quum hoc dicit, nō tollit. Imò quia terminus cuique talis vita est, nec sine cibo & potu transigi vita potest, certum & indubitatum est, eum, qui vitæ terminum præscripsit, pariter facturum ut usque ad illum terminum alimentum victuro non deficiat. Sic dicunt sanè Catholici, omnes saluandos, ad ipsam salutem ab ipso Deo infallibiliter prædestinari. Sed dum hoc dicunt, pariter docent huius diuinæ prædestinationis effectum non solum vitam æternam, sed ipsa quoque media esse quibus ad eam peruenitur: nempe fidem, charitatem, aliâque pietatis opera, sine quibus vita æterna adultis, & operandi tempus habentibus, non datur. Docent quoque impios in impietate finaliter perseverantes de numero huiusmodi prædestinatorum esse non posse. Et ad hanc quidem sanam & orthodoxam doctrinam similitudo à Beza allata optimè quadrat: neque ad peccandi licentiam illa aditum patefacit, sed totius pietatis ac sanctitatis necessitatē in omnibus prædestinatis ponit. At verò Bezana doctrina à simili proposito longissimè abest: & ut in eadem materia maneamus, hæc eius re-
 cta & genuina similitudo est. Quemadmodū qui alicui diceret; Charissime, vitæ tuæ terminus à Deo præscriptus est, qui præteriri non poterit; quare

Epicurea
 Bezæ do-
 ctrina ad
 oculum
 demon-
 stratur.

quare siue cibo & potu continuo utaris, siue non utaris (modò semel in vita illis usus fueris) ad illum vitæ terminum certissimè peruenies; iste haud dubiè eum ab abstinentia cibi & potus reuocasse, & interitus corporis, qui inde necessariò sequeretur, causa fuisse, meritò iudicaretur: sic omnino Theodorus Beza & tota schola Calviniana, quæ sic Christianum alloquitur; Dilecte frater, si vel semel in tota vita tua senseris te vita gratiæ viuere, & veræ fidei testimonium habere, opera videlicet bona, & sanctificationis tuæ fructus, certus sis & securus te illam fidem perpetuò habituram usque ad finem vitæ, ideòque saluandum, utcumque illius fidei fructus & testimonia per reliquã vitam non appareant; per hanc impiam doctrinam ad peccandi licentiam aditum patefaciunt, & electorum suorum peccata nihil illis ad salutem obesse, quia vel statim remittuntur, vel non nisi quasi dormientes illa perpetrarunt, impiè docet: ideòque illis, qui hanc eorum doctrinam amplectuntur, æternæ perditionis causam dedisse meritò censendi sunt.

Et ad hoc quidem certissimum æternæ perditionis præcipitium Calviniana ac Bezana præsumptio necessariò trahit. Cuius tamen apertam temeritatem, ipsius Caluini alia disputatio manifestam facit. Disputans ille contra fiduciã specialis auxiliij diuini in his qui castitatem vouent (quos ideo ait temere vouere, quia de dono illo certi & securi esse non possunt) sic scribit. *Non est quòd causentur se non nisi gratia Dei fructos votum hoc nuncupare. Quum enim Deus non omnibus dare pronuntiet, (hoc enim ex eo consequi putat quod Christus dixit, Non omnes capiunt verbum hoc) fiduciam specialis doni concipere nostrum non est.* Atqui

Calviniana certitudo ex ipso Caluino refutatur. Institut. lib. 4. c. 13 num. 17.

eodem modo multoque verius contra hanc certitudinem peculiaris electionis, quam statuit Calvinus, nos arguimus. Non est quod causetur Calvinus, Beza, aut alius quiuis illorum pessimo fermento deprauatus, se non nisi diuine beneuolentiae promissionibus fretos, *indubitatam salutis expectationem praesumere* (sunt verba Caluini) & hanc electionis suae particularis certitudinem audacter sibi vendicare, ut Beza loquitur. Quam enim diserte dixerit Christus, non omnes vocatos esse electos, nec omnes ingredi angustam portam quae ducit ad vitam, imo contra paucos tales esse; hanc indubitatam salutis expectationem praesumere, aut hanc particularis electionis fiduciam animo concipere, nec conciperet tantum, sed & firmissimè sibi persuadere, profectò multo minus nostrum est. Hæc, ut dixi, Caluini disputatio certitudinem hanc, quam ponit, manifestè subuertit.

Castitatis donum non vanè praesumitur.

Est tamen longè alia ratio in concipiendo fiduciam doni castitatis, quam in praesumendo donum electionis particularis. Ratio enim cur omnes non capiunt donum castitatis, ex bona parte in nobis ipsis est, quia nolumus hoc donum habere; non adimus Dominum precibus ut illud nobis largiatur, non alia media adhibemus quibus illud vel impetrari vel conseruari potest, ut ad illa Christi verba alibi contra Calvinum disputauimus. Ratio cur non omnes electi sint, in solo Deo est, qui pro suo beneplacito elegit quos ipse voluit ante constitutionem mundi; nec in nostra potestate villo modo est, ut de numero electorum sumus, si ex eo numero in diuina electione non sumus: tamen ut inter electos eius deputemur, & cum electis ab eo coronemur, nostrum omnino sit omnem operam legitimè certando dare, & nos

stram

stram electionem per bona opera certam facere, certam dico non Deo, sed nobis: quia certum ex diuinis Scripturis est, eos qui mala agunt, regnum Dei non possideri; & nisi qui legitimè certauerit, neminè coronari. Quæ tamen tota certitudo nostra, spei est, non fidei. Gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei: quæ gloriatio tunc firma & certa est, quando id quod sequitur in nobis locum habet. Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus. Si enim compatimur, & conglorificabimur. Sed nullas condiciones admittunt hæretici. Certi & securi esse volunt. Non est illis satis anchoram spei firmam tenere, quam Deus proposuit timentibus eum. Nouos sibi certitudinis fidei funes fabricauerunt: sed quibus suffocantur, non sustentantur; & qui laqueus ad ruinam sint, non solatia ad salutem. Diuinæ electionis certitudinem & nullam esse in hac vita, & optimis ex causis nullam esse debere, sapièter docet his verbis S. Augustinus. *Quis ex multitudine fidelium, quam diu in hac mortalitate viuitur, in numero predestinatorum se esse praesumat? quia id occultari opus est in hoc loco, ubi sic cauenda est elatio, ut etiam per Satanæ angelum, ne extolleretur, tantus colaphizaretur Apostolus. Hinc & Apostolis dicebatur, Si manseritis in me, dicente illo qui utique illos sciebat esse mansuros. Et per Prophetam, Si volueritis & audieritis me, cum sciret ipse in quibus operaretur & velle. Et similia multa dicuntur propter huius utilitatem secreti, ne fortè quis extollatur, sed omnes etiam qui bene currunt timeant, dum occultum est quò perueniant. Propter huius ergo utilitatem secreti credendum est, quosdam de filiis perditionis, non accepto dono perseuerandi usque ad finem, in fide quæ per dilectionem operatur, incipere viuere, & aliquandiu fideliter ac iuste viuere, & postea cadere, neque de hac vita, priusquam hoc eis cõtingat, auferri. Quorum si nemini contigisset, tam diu haberent homines istum saluberrimum*

PP 5

timorem.

2. Pet. 1.

Gal. 5.

2. Tim. 2.

Rom. 5.

Rom. 8.

Salutis condiciones nullas admittunt hæretici.

De corrept. & grat. c. 13. Electionis certitudo in hac vita nulla.

timorem, quo vitium elationis opprimitur, donec ad Christi gratiam, qua pie vivitur, pervenirent: deinceps iam securi nunquam se ab illa casuros. Quae praesumptio in isto tentationum loco non expedit, ubi tanta est infirmitas, ut superbiam possit generare securitas. Hæc Augustinus. Quæ omnia contra Calvinianam præsumptionem plurimum valent. Tamen enim Calviniana securitas superbiam non generat, de qua Augustinus loquitur, nempe de vitæ puritate & sanctitate, quam Calvinus non requirit, tamen aliam superbiam generat multo deteriorem, nempe qua præsumit homo totus impius se esse filium Dei propter solam fiduciam diuinæ benevolentiae. Si enim ad elationis vitium opprimendum necessarius est perpetuus timor, & peculiaris electionis ignorantia; quanto magis ad tam impiam præsumptionem opprimendam idem necessarium erit? Si quos certò cõstabat Christo electos esse, eosdem ad perseverantiam fidei & charitatis hortatur Christus, (hoc est enim manere in Christo) quanto magis quos ex nulla revelatione constat electos esse, se ipsos perpetuò hortari, & sollicitè contendere debent, ut maneat in Christo, non fide tantum & fiducia, sed charitate, & faciendo voluntatem eius? Sed contra hanc execrandam securitatem & certitudinẽ electionis particularis quam ex hoc Evangelio stabilire Calvinus voluit, propter illa Christi verba, *Nemo rapiet oves meas de manu mea*, quum alia innumera vtiliter dici & adferri possent, his paucis contentus ero: tum quia hæc pauca præsentis instituto sufficiunt, tum quia de hoc argumento latius alibi disputauimus.

* In opere de Iustificac. lib. 9.

30. Ego

30. Ego & Pater unum sumus.

Quæ hæc verba tum ex ipsa contextus consequentia, tum ex doctissimorum & vetustissimorum Patrum expositionibus, unitatem substantiæ & existentiae diuinæ in Christo cum Deo Patre luculenter doceant; impius Calvinus Arianae & rem ipsam hoc loco negat, & veteres Patres hæresi re-diserte reprehendit. Sic enim in hunc locum scribit. *Abusi sunt hoc loco veteres, ut probarent Christum esse Patri quousque consubstantialem. Neque enim Christus de unitate substantiæ disputat, sed de consensu quem cum Patre habet: quicquid scilicet geritur à Christo, Patris virtute confirmatum iri.* Sic iterum quum Iudæi propter hæc Christi verba melius intellecta quam intelligere voluit Calvinus, diceret eum blasphemare, quia eum homo esset, faceret seipsum Deum, Christus eorum intelligentiam non corrigeret aut reprehenderet, sed comprobaret & confirmaret dicens, *Si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis & credatis quia Pater in me est, & ego in Patre*, (ad quæ verba statim quærebant eum apprehendere, quasi iterum repetentem se Patri æqualem esse) hæc rursus verbaluculentissima in fauorem Arianae hæresis, iterum deprauat Calvinus, dicens. *Idem repetit Christus quod supra alijs verbis dixerat: Ego & Pater unum sumus. Pater (inquit) in me est, hoc est, diuina virtus se in me profert: Et ego in Patre sum, hoc est, nihil ago nisi auspicijs Dei: ita ut mutua sit inter me & Patrem coniunctio. Neque enim hic de essentiæ unitate sermo habetur, sed de manifestatione diuinæ potentiae in Christi persona, unde constabat diuinitus missum esse.* Hæc ibi. Eodem adhuc modo, eademque impietate, eadem Christi verba in postremo ante passionem sermone studiosè repetita, ut discipuli eum id crederent esse quod

Arianae
hæresi re-
fulcitranda
fenestram
Calvinus
aperuit.

Ioã. 10. 38

Ioan. 14.

quod erat, Deum verum Deo Patri æqualem, deprauat iterum Calvinus. Dicenti enim Philip. po, Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis, respondit ei Iesus: *Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum. Non credis quod ego in Patre & Pater in me est? & rursum: Non creditis quia ego in Patre, & Pater in me est. Alioquin propter ipsa opera credite. Hac verba (ait Calvinus) non ad diuinam Christi essentiam refero, sed ad modum reuelationis. Nec simpliciter disputat Christus quid sit in se, sed qualis debeat agnosci à nobis. Virtutis potius quam essentiae elogium est. Hæc ille ibi. Luculentissima diuinæ Scripturæ verba, quibus Christus verus Deus, & Patri, quoad substantiam, æqualis probatur, & contra impios Arianos à doctissimis Patribus probari semper solet, homo procax & superbus, vel vt Arianae hæresi fenestram aperiret nouam, vel vt præter ac supra veteres eruditissimos ac sanctissimos Patres aliquid singulariter sapere videretur, penitus deprauat.*

Arianismus Calvinus refutatur.

Et primum quidem ex ipso contextu, de vnitæ substantiæ, & non voluntatis, Christum dixisse, *Ego & Pater vnus sumus*, ipsa causa dicendi manifestè docet. Quum enim electos vocasset *oues suas*, & se eis vitam æternam dare affirmasset, addens quoque *quod nemo raperet eas de manu eius*, quia hæc omnia diuinæ solius potestatis essent, ideoque Iudæis hæc à Christo nimis arroganter dicta videri possent, duplici argumento potestatem suam confirmat. Primum, quia vt homo à Deo Patre summam potestatem ipsamque diuinitatem naturæ suæ humanæ hypostaticè coniunctam accepit, *Pater meus*, inquit, *quod dedit mihi, maius omnibus est: & nemo potest rapere de manu Patris: vbi intelligitur conclusio, Ergo nec de mea. Alterum argumentum est, quia ipsemet*

Deus

Deus quoque est, & eiusdè cum Deo naturæ ac potestatis propter quod dicit, *Ego & Pater vnus sumus*. Sic huc locum tractat D. Basil. lib. 1. contra Eunomium. Eodem modo interpretatur Ambrosius lib. 3. cap. 18. de Spiritu S. & de fidelib. 1. cap. 1. Chrysostomus quoque homil. 60. in Ioannem, vbi notat optimè inferri: *Si vnus sunt potentie & virtutis, esse etiam vnus & eiusdem substantiæ*. Quare hunc in primis locum opposuerunt Patres Arianis, vt Filium Patri nec *ουνογονον*, nec *ουνογονον*, sed *ουνογονον*: id est, nec similitantum naturæ (vt olim Eunomius) nec simul habentem essentiam, quasi radicalem ac primitiuam à seipso, vt hodie Calvinus) sed consubstantialem, siue eiusdè planè substantiæ cum Patre, id est, à Patre, non à seipso, quia Dei filius est. Sic Athanasius serm. 4. contra Arianos, & alijs multis in locis, & Hieronymus ad Esa. cap. 6. Glossa autè Calvinus, quod de consensu voluntatis, non de vnitæ essentia: Christus illa verba dixit, ipsissima fuit Ariano- rum euasio, vt refert S. Augustinus, eamque refellit contra Maximinum Ariano- rum Episcopum lib. 2. cap. 12. & lib. 3. cap. 22. Hæc sanè ob causam noui hodie Ariani in Transilvania & Polonia, in publica disputatione cum ipsis Lutheranis & Calvinistis habita, circa huius loci sententiam Calvinum iudicem appellarunt, & ab ipso Caluino Arianam se accepisse doctrinam professi sunt. Quare in Transilvania sicuti ex Catholicis fiunt Lutherani, ex Lutheranis Calvinistæ, sic ex Calvinistis fiunt noui Ariani: & sicut Calvinistæ multa à Lutero se accepisse ostendunt propter quæ deserto Lutero sua singularia dogmata ipse Svvinglius ac Calvinus orbi obtruserunt, sic Ariani multa se tam à Lutero quam à Caluino

Caluini glossa Ariano- rum euasio.

Vide Antonium Possëuinum de atheis- mis hæretico- rum.

In Prefat.
refutat.
blasphemæ Apo-
log. Da-
nai, an.
1585.

Ioan. 5.

Cyrl. lib.
2. cap. 137
in Ioan.
August.
tract. 21.
in Ioan.

uino accepisse profitentur, propter quæ defertis
vtrisque Ariani esse malunt quàm Catholici
Christiani. Inter cætera autem hic vnus locus &
alia à me citata tanto studio à Caluino deprava-
ta, hanc audacibus & impijs hominibus occasio-
nem dedere. Quo nomine rectè & meritò Calui-
nistas accusat primarius quidam Lutheranus,
Iacobus Andreas Smidelinus, Tubingensis Aca-
demix, vt seipsum scribit, Doctor & Cancellari-
us. *Minimè (inquit) mirandum est, ex Caluinianis in
Polonia, Transilvania, & Hungaria, alijsque in locis,
quamplurimos ad Arianismum, quosdam etiam ad Maho-
metismum accessisse, quorum impietati hec Caluiniana do-
ctrina viam parat.* Hæc ille, citatis quibusdam Cal-
uini in Christum blasphemijs, & diuinæ Scriptu-
ræ deprauationibus. Vix enim apud Ioannem
(qui diuinitatem Christi maximè astruebat, pro-
pter ipsum Cerinthum qui eam negabat) vllus
locus est qui Christum esse Deum doceat, quem
suo fermento Caluinus non corrumpat. Præter
loca superius citata pauca adhuc adijciam. Ad
illa Christi verba, *Pater diligit Filium, & omnia de-
monstrat ei quæ ipse facit*, Patres reprehendit, qui ex
his verbis Christi diuinitatem astruunt. Dicitur
enim Pater demonstrare Filio omnia quæ facit,
quia cognitionem quam habet Filius, Pater dat.
Communicat enim Pater Filio sciētiam cum es-
sentia, & hoc est demonstrare: sicut Filium discere
à Patre, seu videre facientem Patrem, est accipe-
re cognitionem à Patre sicut & naturam. Sic hæc
verba exponūt doctissimi Patres, Cyril. Ale-
xand. & S. August. in suis ad hunc locum com-
mētarijs. Sed hic bonus Caluinus, magis Ariani
fauens quàm doctissimis Patribus deferens, ait.
Quàm dura sit & coacta veterū expositio, nemo non videt.

Quod

Quod autem ille adfert, ita durum & coactū est,
vt Christi disputationem, qui se hic Deo equalem
ostendere voluit, prorsus inanem faciat. Simili
arrogantia & impietate vtitur in illis Christi ver-
bis: *Hunc enim Pater signauit Deus.* Causam illic red-
dit Christus non solum cur filius hominis cibum
vitæ æternæ dare possit, sed etiam cur caro ista se-
cundum quā erat filius hominis, cibus possit esse
vitæ æternæ: quod vtrumque in præcedentibus
dixerat. Nempe quia *hunc Pater signauit Deus*: id est,
huic homini Pater velut sigillo diuinitatem im-
pressit & vniuit. Sic hunc locum exponunt S.
Augustinus, S. Hilarius, & S. Cyrillus Alexandri-
nus, omnes hæreticorū sui temporis antagoniste
fortissimi, & Scripturarum interpretes diligen-
tissimi. Sed horum sententiam in fauorem Aria-
norum rursus taxat Caluinus. *Perperam hunc locū
veteres ad diuinam Christi essentiam torserunt, quasi signa-
tus dicatur, quia character est & expressa imago Patris.*
Hæc est rursus hominis arrogantia qua Patres
taxat, & impietas qua Catholicos contra Aria-
nos exarmat, & fortissima diuinarum Scriptura-
rum tela è manibus eripit. Sed non est hic impie-
tatis eius finis aut arrogantix modus. Quum illa
Christi verba, *Non possum ego à meipso facere quicquid,*
studiosè admodū exponant SS. Patres, vt diuinæ
eius nature nihil præiudicent, ideoque tam se-
cundum diuinam naturam quàm secundum hu-
manam illa intelligi posse doceant; secundū di-
uinam quidem, quia sicut essentiam sic omnem
operationem à Patre accepit, cuius filius natura-
lis est, (in quem modum a Ambrosius, b Augusti-
nus, c Chrylostomus, & d Cyrillus hæc verba in-
terpretantur,) secundum humanam verò, quia iu-
sta illam à Deo totū accepit quod habuit, sicut

Ioan. 6.

August.
tract. 25.
in Ioan.
Hilar. lib.
8. de Tri-
nitate.
Cyril. lib.
3. cap. 29.
in Ioan.
Ioan. 5.

a Serm. 20
in Psalm.
118.
b Tract.
22. in
Ioannem.
c Homil.
38. in Ioā.
d Lib. 2.
cap. 146.
in Ioan.

& nos,

& nos, vt idem Cyrillus & D. Hieron. lib. 2. aduersus Pelagianos accipi posse iudicant, totam hanc SS. Patrum diligentiam & iudicium Caluinus pro more suo flocci faciens, magisque Arianiis patrocinari, quam doctissimis Ecclesiæ luminibus subscribere volens, ad eundem locum ita garrat. *Superuacuum foret hic subtiliter disputare, à seipso ne an aliunde possit filius Dei, quod ad æternam eius diuinitatem spectat. Neque enim talibus argutis nos occupare voluit. Proinde nulla erat causa cur se tam anxie torquerent veteres in repellenda Arii calumnia.* Hæc idcirco homo impius facit vt suam peculiarem & nouam *diuinitatem* in filio Dei, qua vult filium Dei à seipso Deum esse, non à Patre, aliquo modo stabiliat. Quam eius nefariam hæresim, vt & alias permultas, circa Beatiss. Trinitatis ac Christi diuinitatis mysteria, ex ipsius Caluini scriptis diligenter collegit, doctèque refutauit, Franciscus Feuardentius Gallus, vir de fide Catholica præclare meritus.

Vnum adhuc exemplum adijciam, quo Caluini impietas luculentior apparet. Celebris est ille sermo quo Christus dixit, *Pater maior me est*, nec in ore Ariatorum aliquid frequentius. *Illi enim* (ait ad hæc verba Caluinus) *vt Christum probarent quendam esse secundarium Deum* (sic ille Ariatorum sententiam refert, quasi ideo hæresis damnati essent, quod filium Dei à Patre, & ex Patre esse, ac ratione originis secundam in diuinis personam dicerent, quod reuera Caluinus negat, vt modo dictum est; quum potius ideo hæretici fuerint, quia Christum esse Deum omnino negabant, & creaturam esse, quamuis non sicut cæteras creaturas, impiè assererent) *obijciebant minorem esse Patre. Patres orthodoxi, vt tali calumnie ansam præciderent, dicebant*

Caluini
propria
hæresis
circa filium
Dei.

In Dialogis
contra
174. hæreses
Caluini.

Ioan. 14.

cebant hæc verba debere ad humanam naturam referri. Atqui vt impiè (nempe in sensu Caluini iam explicato) *hoc testimonio abusi sunt Ariani, ita nec recta nec consentanea fuit Patrum solutio. Hic enim neque de humana Christi natura, neque de æterna eius diuinitate sermo habetur.* Hæc ille impius: quasi Christus hoc loco disertissimè de sua exaltatione non sit loquutus. *Vado* (inquit) *ad Patrem, quia Pater maior me est* id est, vado exaltandus & glorificandus, deposita iam exinanitione ac humilitate mea, completa dispensatione quam suscepi. Patres tamen diligentissimè hæc verba expendunt ac trutinant, & vel ratione originis Patrem se vt Deo maiore vocasse Christum exponunt (vt aliquando a Athanasius, b Basilius, c Nazanzenus, d Hilarius, e Origenes) vel ratione humanitatis, quod clarum ac perspicuum est, vt idem Hilarius lib. 9. & D. Augustinus tract. 78. & Leo Magnus sermone 3. de Pentec. idem quoque Athanasius in disputatione contra Arianos in Conc. Niceno, & coram Probo Iudice, ac demum Cyrillus in Ioan. lib. 10. cap. 9. Neutrum tamen admittit Caluinus, magis eligens Ariatorum causam in medio relinquere, quasi necdum satis refutatam, quam grauissimorum Patrum iudicijs sese accommodare. Minus nunc miretur quisquam si in dogmatibus hodie controuersis tam procaciter Caluinus cum suis vniuersæ Antiquitatis testimonia ac iudiciū rejiciat, postquam in eo dogmate quod nobiscum amplecti videri vult, Patrum tamen expositiones penitus negligit atque contemnit. Sic nempe nouis Ariani latissimam fenestram aperire Caluinus voluit. Idem in Iudeorum gratiam quam diligentè præstiterit, ex multis diuinæ Scripturæ testi-

QQ

monijs

a Orat. 2.
cōt. Arianos.
b Lib. 4.
contra
Eunomium
c Orat. 4.
Theolog.
d Lib. 9. &
11. de
Trinitate.
e Homil.
2. in diuersos.

monijs insigniter è Caluino deprauatis luculenter ostēdit Aegidius Hunnius in Academia VV. tebergenfi Professor.

In libello,
Caluinus
Iudaizans
an. 1593.

IN IOANNIS CAP. II.

Infremuit spiritu, & turbauit semetipsum.

Christus
humanos
affectus
liberè sus-
cepit.

Matth. 26

In Com.
ad cap. 26.
Matth.
Tract. 49.
in Ioan.

De Ciuit.
Dei lib.
2. cap. 9.

DO C E T aperte hic locus, docentque doctissimi Patres, turbationem hanc quam Christus hic ostendit, non fuisse in eo, sicut in nobis frequenter est, inuoluntariam, sed liberam, liberèque pro tempore & loco à seipso certa deliberatione assumptā. Dicit enim textus: *turbauit seipsum.* Non dicit, turbatus est. Sic instante passione, cepit contristari & moestus esse: id est, quando voluit, & ante vllam iniectam necessitatem, liberè suos affectus ad tristitiam & dolorem voluntarium, proposito sibi imminentis passionis obiecto, excitauit. Quare D. Hieronymus ad illum locum. *Aliud est contristari, aliud incipere contristari: quia prope sso in Domino erat, passio humana non erat.* Sic D. Augustinus in hunc ipsum locum. *Turbatus tu nolens, turbatus est Christus quia voluit. Esuriuit Iesus, sed quia voluit: Dormiuit, sed quia voluit: Contristatus est, sed quia voluit: Mortuus est, sed quia voluit. In illius potestate erat, sic vel sic affici vel non affici. Anima & caro Christi cum verbo Dei vna persona est, vnus Christus est. Ac per hoc vbi summa potestas est, ibi secundum voluntatis nutum tractatur infirmitas. hoc est, turbauit semetipsum.* Hæc Augustinus. Et adhuc alio in loco. *Ipsè Dominus Iesus in forma serui agere vitam dignatus humanā, sed nullum habens omnino peccatum, affectiones humanas adhibuit, vbi adhibendas esse iudicauit. Neque enim in quo verum erat hominis corpus, & verus hominis animus, falsus*

*sus erat humanus affectus. Cùm ergo eius in Euangelio ista referuntur, quòd supra duriciam cordis Iudæorum cum ira contristatus sit, quòd dixerit, Gaudeo propter vos vt credatis, quòd Lazarum suscitaturus etiā lachrymas fuderit, quòd concupiuerit cum discipulis suis manducare pascha, quòd propinquante passione tristis fuerit, non falso vtiq; referuntur. Verùm ille hos motus certæ dispensationis gratia, ita, cùm voluit, suscepit animo humano, vt, cùm voluit, factus est homo. Et paulo post. Habemus nos humanas istas affectiones ex humanæ conditionis infirmitate. Non autem ita Dominus Iesus, cuius & infirmitas fuit ex potestate, id est, ex libera illarum assumptione quoties voluit, sicut ex libera naturæ nostræ assumptione factus est homo quando voluit. In hanc quoque sententiam scribit D. Gregorius. *Moral. in Iob lib. 3. cap. 13.* Non sicut nos qui puri homines sumus, irruente saepe tentatione concutimur ita Redemptoris nostri anima tentationis est necessitate turbata. Qui & si quando turbatus spiritu infremuisse dicitur, ipse tamen diuinitus disponebat, quantum ipse humanitus turbaretur. Docet cum Augustino, vbi summa potestas erat, ibi secundum nutum voluntatis tractari infirmitatē: vt videl. affectiones in Christo tametsi humanæ & veræ essent, nō tamē inuoluntariæ & prorsus per modū naturæ sicut in nobis frequenter, sed semper liberæ & ex certa ac deliberata dispositione fierēt. Totam hanc SS. Patrum doctrinam, verbis huius Euangelij, *Turbauit semetipsum*, conformem vellicat & impugnat Caluinus. *Absurdū* (inquit) quibusdam videtur, si Christum dicamus tanquam vnū aliquem ex hominum numero fuisse humanis passionibus subiectum. Nec aliter existimant vel doluisse vel gauisum esse, nisi quia affectus istos, quoties visum est, arcana quadam dispensatione in se recepit. In hanc sententiam Augustinus ab Euangelista dictum putat quòd turbauerit seipsum,*

sum, quum alios rapiant sui affectus. Sensus ergo esse putat, quod Christus aliquid sedatus & ab omni passione immunis, fremitum & dolorem ultro accersuerit. Hæc illi. Hæc planè Augustini, hæc Hieronymi, hæc Gregorij, hæc aliorum Patrum & omnium Theologorum de Christo sententia est, ipso Christo digna. Quid ad hæc Calvinus? Atqui (inquit) *meo iudicio magis consentanea erit Scripturæ hæc simplicitas, si dicamus filium Dei, quum carnem nostram induit, sponte etiam humanos simul affectus induisse, ut nihil à fratribus, excepto peccato, differret.* Atqui hoc & Augustinus docuit, alijque Patres docuerunt. Sed humanos affectus non eodem modo induit, quo nos eos aut habemus aut exercemus. Habet eosdem affectus, sed liberos, & cū plena deliberatione, liberæque dispositione elicitos, quos nos frequenter planè inuoluntarios patimur magis quàm exercemus: ideoque in nobis passiones sunt vitiosæ (ut loco postèrius citato docet Augustinus) in Christo non sunt passiones inuoluntariæ, sed affectiones liberæ, sicuti Christi gloriæ & puritati conueniebat. Imò (ait Calvinus) *hoc modo nihil derogatur Christi gloriæ, quum voluntaria tantum dicitur fuisse submissio, qua factum est ut in animæ affectibus nobis similis esset. Cæterum postquam ab initio se submisit, non putandum est ab illis vacuum fuisse aut immunem.* Idem Patres docēt, quod humanæ infirmitatis affectibus ab initio cōceptionis suæ volūtariè se submisit, sed nō inordinatis aut inuolūtarijs, verū quos liberè exerceret, nō quos cōtra voluntatē pateretur, ut nos illos patimur. Quia, ut sapienter dixit doctissimus Augustinus, *Vbi summa potestas erat, ibi secundum nutum voluntatis tractari infirmitas debuit.* Hunc liberum in Christo voluntatis nutum, & hos liberos affectus negat contra Patres procaci-

* Caluini
proprium
iudicium
contra
Patres.

ter

ter Calvinus, sed vno verbo non refutat, satis habens suam singularem & arrogantem opinionem, quam simplicitatis vocabulo vestit, absque vlllo argumento aut ratione opponere. Quare quod in sequentibus addit Calvinus, *passiones in Christo vitiosas non fuisse sicut nostræ sunt, eo quod neque intemperanter ferebantur & ultra modum, neque absque iusta & legitima causa in illo ori bantur,* hoc totū nec Patrum sententiam refutat de libera affectuum nostrorum susceptione Christo propria, neque Christi puritatem & gloriam satis defendunt. Vitiosæ quippe passiones sunt, non solū quæ modum excedunt, & sine iusta causa exercentur, sed etiam quæ inuitis nobis erumpunt, quæ sæpe, quum nolimus, insurgunt, & sæpe, quum volumus, deficiunt: quæ tota vitiositas originalis peccati corruptio est: à qua quum Christus prorsus immunis fuerit, nō potest puritati eius congruere, huiusmodi passionibus subiectum fuisse. Ita Calvinus absque vlla ratione, causa, argumento, solū ut singulariter sapere videatur, doctissimorum Patrum consentienti iudicio arroganter & petulanter contradicit: ac sententiam sustinet, non solū Christi gloria indignam, sed & eius puritati repugnantem.

Passiones
vitiosæ
quot mo-
dis fiunt.

Sed quid ad Scripturam præsentem huius Euangelij respōdet, quæ dicit, *Turbauit semetipsum,* vnde colligit Augustinus quod liberè & voluntariè hanc turbationē in se admisit? Ad hanc Scripturam hoc solū respondet. *Turbauit quidem se ipsum Christus, & vehementer commotus fuit, sed ita ut se continuerit sub Patris voluntate.* Hoc quidem verum est, sed hoc nihil contra S. Augustini & aliorum Patrum expositionem facit: hoc etiam non explicat, cur dixerit Euāgelista, *turbauit se ipsum,* non

Scripturæ
verba elu-
dit Cal-
winus.

QQ 3

autem

autem dixerit, turbatus fuit. Nam vt homines bo-
 ni ac prudentes omnes tametsi turbentur inter,
 dum ex improviso, & inuoluntariè, per motus
 obreptitios vitiosos, frequenter tamen sub Dei
 voluntate se continent, & motus illos ad pieta-
 tis & rationis nutum refrenant. Nec ramentum de hu-
 iusmodi dici possit, *Turbauerunt seipsos*. Perulans
 ergo iste & audax hæreticus nec Scripturarum sen-
 sum à Patribus vult discere, nec quod Patres do-
 cent potest refutare. Ita & doctissimos Patres ar-
 roganter contemnit, & diuinas Scripturas legiti-
 mæ non exponit. Hæc eius temeritas & arrogan-
 tia & inscitia (quam in alijs locis quàm plurimis
 etiam circa dogmata non controuersa exercet,
 nouasque interpretationes indefinenter affectat)
 obseruatione digna est, vt à tali impostore quàm
 diligentissimè sibi omnes caueant, verasque &
 orthodoxas Sanctorum Patrum expositiones, pro-
 pter eius singulare iudicium, nulla ratione, nullo
 argumento communitum, nequaquam reijciant.

Caluini
 arrogan-
 tia & im-
 peritia.

44. *Dixit eis Iesus: Soluite eum, & snite abire.*

EST hinc Sanctorum Patrum pia & legiti-
 ma applicatio à Caluini cavillis eximen-
 da & allerèda. Sic enim in hæc verba gar-
 rit. *Ter ridiculi* (inquit) *sunt Papistæ, qui auricularem*
confessionem inde eliciunt. Christus, inquit, postquam La-
zarum vitæ reddiderat, à discipulis suis solui voluit: Ergo
non satis est reconciliari nos, nisi Ecclesia quoque peccata no-
bis remittat. Hæc ille. Nam quum Papistas propter
 hanc applicationem de absolutione per Ecclesiam
 necessaria (ad peccatorum quippe confessionem
 auricularem hæc verba Catholici non applicant,
 mendacium id Caluini est) ter ridiculos vocat,
 anti-

Papistarum
 nomine
 Patres ta-
 xat Calui-
 nus.

antiquos & doctissimos Patres hac fœda labe ad-
 spersit, & per Catholicorum hodie latera illos
 tranfuerberat. Sic enim in hunc locum scribit
 S. Augustinus. *Processit Lazarus, & adhuc ligatus est,*
adhuc inuolutus, tamen iam foras processit. Quid significat?
Quando contemnis, mortuus iaces: quando confiteris, procé-
dis. Quid est enim procedere, nisi ab occultis velut exeundo
te manifestare? Sed vt confitearis, Deus facit, magna voce
clamando, id est, magna gratia vocando. Ideo cum processis-
set mortuus adhuc ligatus, confitens & adhuc reus, vt sol-
uerentur peccata eius, ministris hoc dixit Dominus, Soluite
illum, & snite abire. Quid est, Soluite, & snite abire?
Quæ solueritis in terra, soluta erunt & in celo. Hæc ha-
 tetenus Augustinus. Non ausus est Caluinus Au-
 gustinum ter ridiculū vocare: vocauit Papistas.
 Vnde aut Augustinum inter Papistas numerat,
 aut, quod hodie Papistæ docent, ab August. eos
 accepisse ignorauit. Similem applicationem vi-
 dere est apud Cyrillum Alexandrinum lib. 7. in
 Ioan. cap. ultimo. Sed & Gregorius ille magnus
 Pötifex, & Doctor Ecclesiæ celeberrim⁹, in huius
 Euangelij verba ita scribit. *Causæ pensandæ sunt, &*
tunc ligandi atque soluendi potestas exercenda. Quod bene
quatriduani mortui illa resuscitatio significat, quæ videlicet
et demonstrat, quia prius mortuum Dominus vocauit &
viuificauit, dicēs, Lazare, veni foras: & postmodum is qui
uius egressus fuerat, à Discipulis est solutus: sicut scri-
ptum est: Cumque egressus esset qui fuerat ligatus in stitis,
tunc dixit Discipulis, Soluite eum, & snite abire. Ecce illum
Discipuli iam uiuentem soluunt, quem Magister resuscita-
uerat mortuū. Si enim Discipuli Lazarum mortuū soluerēt,
factorem magis ostenderent quàm virtutem. Ex qua conside-
ratione intuentum est, quod illos nos debemus per Pastorale
authoritatem soluere, quos auctorem nostrū cognoscimus per
resuscitantem gratiam viuificare. Hæc Gregor. Et hunc

Tract. 49.
 in Ioan.

Hom. 26.
 in Euan-
 gel.

QQ 4 doctis.

doctissimum Pontificem ac virum sanctissimum
 ter ridiculum vocare Calvinus non verebitur.
 Sed moriatur anima mea morte horum iutorū,
 & sit pars & hereditas nostra in terra viventium,
 in consortio Sanctorum in cælo regnantium.
 Lupus Calvinus abducatur discipulos post se quos
 potest: vt *cæcus cæcum ducat, & amba in foueam cadant.*
 Verè enim post se abducit discipulos, qui suum
 propriū iudiciū sequutus, Sanctos Patres nō solū
 non audit, sed & ter ridiculos vocat. Verè cæcus
 est & nihil videns, sed in media luce palpans, qui
 lumina Ecclesiæ, quos *Lucem mundi* Christus vo-
 cat, veteris Ecclesiæ Pastores celeberrimos peni-
 tus despiciens, suam propriam lucem, id est, tene-
 bras deprauati cerebri sui, in omni Scripturarum
 interpretatione sequitur.

51. *Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pon-
 tificex anni illius, prophetauit.*

Pontificū
 vitia ob-
 seruant
 hæretici.

Epist. 137

SOLENT hodie hæretici more veterum
 omnium, vt Catholicam doctrinam in
 odium atque inuidiam vocent, in eius mi-
 nitros ac doctores quæcunque vel fingere vel
 amplificare libet, crimina conijcere. Non nisi homi-
 num crimina (ait Augustinus de sui temporis hære-
 ticis) colligere affectant: & ea ipsa plura falsissimè iactant:
 vt quia ipsam diuinæ Scripturæ veritatē, qua vbiq; diffusa
 Christi Ecclesia commendatur, criminari & obscurare non
 possunt, homines, per quos prædicatur, adducant in odium, de
 quibus & fingere, quicquid in mentem venerit, possunt.
 In hunc finem colligunt & corradunt summa
 diligentia hæretici hodie, quicquid de malorum
 Pontificum ac Sacerdotum vita seu verum seu
 falsum, vel à posteriorum temporum Historicis
 memo-

memoriæ traditum, vel incerta & mendaci fama
 relatum inuenerunt. Nec ad populum seducen-
 dum, qui illorum primarius scopus est, validio-
 ra afferunt argumenta quàm quæ ab huiusmodi
 criminationibus petunt. Cæterum *nec paucorum cri-
 mina, orbis Christiani crimina sunt, cui nos communicamus*
 (vt eisdem hæreticis respondet Augustinus) & ad
 quosdam illa crimina pertinent, non ad vniuersum orbem
 Christianum; nec in quibus illa vera sunt, autori-
 tate propterea legitima, aut veritatem Euangeli-
 cam docendi firmitate exciderunt. An fortè inter
 illos magis impius quisquam fuit quàm Caiphas
 iste Iudæorum Pontifex, qui vnus consilium de-
 dit perdendi Christum, idque nō ob doctrinæ vi-
 tium quam docuit, sed ne venirent Romani, & tollerēt
 locum eorum & gentem? Per os tamen huius impij
 Pontificis prophetare, maximūque fidei my-
 sterium pronuntiare Spiritus S. voluit. Prophetauit
 (ait D. Euangelista) quod Iesus erat moriturus pro
 gente, scilicet Iudaica, & non tantum pro gente, sed vt
 filios Dei, qui erant dispersi, in vnum congregaret. An non
 hoc maximū fidei nostræ ac diuinissimū myste-
 rium est, totius mundi redemptorem esse Iesum
 Christum? illum esse pacem nostram, qui fecit vtraque
 vnum, vt medium parietem maceriæ soluens, duos condat
 in semetipso in vnum nouum hominem, faciens pacem, vt
 reconciliet ambos in vno corpore Deo, per crucem interficiens
 inimicitias in semetipso? At hoc totum prophetauit
 Caiphas. Dicente quippe illo, mori pro populo, Iu-
 daici populi salutem per Christi mortem Spiritus
 Sanctus insinuauit: addente, ne tota gens
 pereat, Pontifex impijssimus & prophetauit, &
 prophetiam diuinissimam ore licet impuro
 eructauit. Sed quare hoc ille, & non alius
 quàm ille homo totus politicus & impius? Quia erat
 Pontifex

De vnitat.
 Eccles. c. 2

Pontifex
 impijssi-
 mus de
 summo fi-
 dei myste-
 rio pro-
 phetauit.

Ephes. 2.

Hom. 64.
in Ioan.

Contra
Fautum
lib. 16.
cap. 23.
Traç. 49.
in Ioan.

In Psal. 39

Hom. 85.
in Ioan.

Philip. 1.

Pontifex anni illius, ait Euangelista. *Vides (ait Chry-
sostomus) quanta sit pontificalis potestatis virtus? Os
tantum gratia, non etiam scelustum cor attingit. Hoc quippe
(ait D. Augustinus) in eo egit propheticum chrisma ut
prophetaret, hoc impia vita ut nesciens prophetaret. Et in
hunc ipsum locū. Quod prophetavit impius Caiphas,
divino sacramento tribuit Euangelista, quia Pontifex fuit.
Aliud quippe dixit & sensit Caiphas, aliud per
illum dicere & docere voluit Spiritus S. Et quare
hoc aut quomodo? Rationem reddit D. Ambro-
sius. *Alia sunt verba delictorum, alia sacramenta salutis.
Non præiudicant verba virtuti. Suis viribus substantia di-
vina fulcitur. Homo auditur, Deus in operibus agnoscitur.*
Idem docet D. Chrysoctomus. *Quicquid concreditū
habet Sacerdos, solius Dei donum est; & ubi humanam ex-
ercet sapientiam, minor illis gratia apparet. Deus omnia facit,
Sacerdos linguam & manus præbet.* An verò illi quos
Paulus dixit per occasionem & per invidiam adeoque per
contentionem Christum prædicasse, existimantes se pressu-
ram suscitare vinculis eius, impij planè & scelerati ho-
mines non erant? De eorum tamen prædicatione
ait Paulus, *In hoc gaudeo, sed & gaudebo: non sanè
gauisurus, sed quantum in ipso erat modis omni-
bus restiturus, si homines impios veritatis Euan-
gelicæ ministros esse non posse iudicasset. Homi-
num ergo crimina, Pontificum & Sacerdotum
vitam interdum parum laudabilem, vitiosam,
contaminatā, contra ipsius, quam prædicant, do-
ctrinæ veritatem frustra & inaniter ventilant he-
retici. Aduertere debuerunt, Deum, qui per Ec-
clesiam docentem loquitur, non solū per bonos
sed etiam per malos ministros, non quæ ipsorum
sed quæ sua sunt loqui, nec propter illos (quorum
ibi causa nō agitur) sed propter fidelem populū,
quorum saluti aliorum ministerio Deus prospice-
cere**

tere voluit, veritatis doctrinam tradere. Facile
hoc vident & aduertunt hæretici, quum sui mini-
sterij dignitatem tueri volunt: idque sibi perne-
cessarium agnoscunt, quum ipsorum hodie Mini-
stris nihil iam sit ferè scædus, nihil in omni vitio-
rum genere contaminatius. Sed in Catholicæ ve-
ritatis doctoribus hoc aduertere nolunt, videre
& agnoscere detrectant.

Reluctatur hoc loco Calvinus defensionem no-
stræ, quam in suis non minus libenter quàm neces-
sario admittit. *Plusquā ridiculi (inquit) sunt Papistæ,
qui ex hoc Caipha exemplo colligunt habendum esse pro
oraculo quicquid Romano Pontifici effutire libuerit. Sanè
plusquam ridiculus est Calvinus, qui talem Papi-
stis sententiam affingit. Non id ex hoc loco col-
ligunt Catholici, Pontifici Romano aut cuiuslibet
Episcopo seu Pastori credendū esse, quicquid effu-
titive libuerit.* Putida hæc Caluini calumnia est, quā
illi plusquam ridiculè effutire hoc loco libuit.
Quod Catholici ex hoc loco colligunt, istud est:
Nec Romani Pontificis nec cuiuslibet alterius
Episcopi aut Sacerdotis vitam impurā impedire,
quò minus Cathedrā & potestatem docendi legitimè
occupans, veram doctrinam tradat, Christumq;
verè & vtiliter prædicet. Nunc totum inuertit ca-
uillator Calvinus, ut putidæ calumniæ locum fa-
ciat. Addit huic putidæ calumniæ argumentatio-
nem insulsam. *Primum (inquit) ut illis demus Prophe-
tam semper esse quisquis est summus Sacerdos, probare tamē
neesse habebunt Romanū Pontificem Dei mandato creari.
Nam Sacerdotium vnius hominis Christi aduentu abolitum
fuit; neque vsquam legimus diuinitus præscriptum fuisse,
ut vnus quispiam toti Ecclesiæ præesset.* In hac insulsa
argumentatione tam multa propemodum sunt
vitia quot verba. Primum, summum sacerdotem 1.

Caluini
tergiuer-
sationes
refutatur.

Caluina-
næ argu-
mentatio-
nis vitia.

Prophe-

Prophetam semper esse (quod ille se nobis dare dicit) nemo Catholicus à Caluino sibi dari potestulat, quia & nemo Catholicus hoc asserit. Summū Ecclesiæ Christianæ Sacerdotē in doctrina fidei non errare asserimus; Prophetā semper esse, ut videlicet quicquid libuerit assermet, (quomodo Caluinus loquitur) nō dicimus. Nec ipse Caiphas, quamuis ut Pontifex prophetauit, Prophetam tamen fuit, ut semper vera diceret, qui, nisi hoc fortasse temporis articulo, prophetauit nunquā.

2. Deinde Romanū Pontificē Dei mandato creari probare necesse non habemus, nisi apud hæreticos: apud quos etiam Christum esse verum Deum probare necesse est, quādo negare id volent, ut olim Ariani, hodie in Transilvania Francisci Davidis & Georgij Blandratæ Ministri faciunt. Addit Caluinus sacerdotium vnius hominis Christi aduentu abolitū fuisse. De legali sacerdotio, & quoad munus propriè sacrificale, verum est. Non enim vnus iam sed omnes Sacerdotes idē diuini sacrificij munus æqualiter peragunt. De Ecclesiastica prælatura, quam nisi Sacerdotes exercēt, falsum est. Imò ait
4. Caluinus, nusquam legitur diuinitus præscriptum fuisse, ut vnus quispiā toti Ecclesiæ præesset. Opinor sanè Caluinum hoc nusquā legisse; quia quod legerat, intelligere noluit. Eutyches in Scripturis duas Christi naturas se nunquā legisse Concilio Chalcedonensi respondit, *In qua* (inquit) *Scriptura iacent due nature*. Alij omnes hæretici nunquam id in Scripturis legunt, quod credere in Scripturis nolunt. Nos verò Catholici hoc perspicuè in Scripturis legimus, Sanctique ante nos Patres legerunt, dicente Christo ad Petrum, & ad solū Petrum, presentibus alijs Apostolis, & ad illum de maiori sua dilectione ter interrogatum: *Pasce*

Concil.
Chalced.
Act. 3.

agnos meos, Rege oues meas, Pasce oues meas. ἄγνοσ μεσ. ῥεγε οὐσ μεσ. ῥασκε οὐσ μεσ. ἄγνοσ μεσ. ῥεγε οὐσ μεσ. ῥασκε οὐσ μεσ. Que verba tā variè & distinctè à Christo prolata quātū valeant, infra discutiemus. Sed Caluinus illa non legit; quia quū legeret, ineptissimè maluit ex priuato suo sensu contra illa cauillari (ut eodem in loco ostendimus) quā apertam & dilucidam Christi mentē cum Catholicæ Ecclesiæ sensu & cōsensu amplecti. Pergit adhuc ineptire hoc loco Caluinus. *Ut hoc quoque secundo illis demus, ius & honorem Pontificis ad Rom. Episcopum translatum esse, videndum quid Sacerdotibus profuerit quod Caiphas vaticinium amplexi sunt. Ut subscribant illius sententia, conspirant in mortē Christi. Procul verò à nobis faceat talis obedientia, quæ nos ad horribilē apostasiā, filiū Dei abnegando, impellat. Eadē voce blasphematur & simul prophetaur Caiphas. Qui eius dicto obsequuntur, contempta prophetia blasphemiam arripiunt. Idē ne contingat nobis cauēdū, si Romanū Caiphā audierimus: alioqui similitudo claudicaret.* Totam impostoris sententiam posui, ut ad eius tandem conclusionem peruenirem. Hæc quippe conclusio totam præcedentem disputationem vanam & friuolam conuincit. *Alioqui* (inquit) *similitudo claudicaret*: hoc est, nisi hæc absurda, quæ colligo, in re presentī locum habeant, *similitudo claudicaret*. Atqui similitudinē claudicare quid, quæso, absurdi est: aut quid necesse est, ut exemplo prophetantis Caiphæ, mali ministri doctrinam veram approbetur, ministri doctrinam prophetiæ Caiphæ per omnia similem esse? Ex hoc exemplo nihil aliud aut amplius colligimus quā quod collegit Euangelista. *Prophetauit homo impius, quia Pontifex erat.* Colligitur inde. Vera docere possunt homines impij, quia Pontifices sūt, quia ministerij Ecclesiastici locum tenent: quia (ut

Ad Ioan.
cap. 21.

5.

ipse

agnos

ipſe Calvinus hoc loco affirmat) *Deus Sacerdotium à ſe inſtitutum potius reſpicit quàm hominis perſonam.* In hoc tenet ſimilitudo, in hoc non claudicat, ſed in cauſa miniſterij Eccleſiaſtici non ſecus valet, quàm in veteri illo Sacerdotio umbratili valuiſſe videmus. Cetera in factò Caiphę aduenticia nec in exemplum trahuntur, nec ad ſimilitudinem tam ab ipſis hereticis quàm à nobis collectã vllò modo pertinent. Dicit hoc loco Calvinus. *Eodem modo per os Balaam, quem ſpiritu prophetiæ Deus donauerat, populo ſuo benedicere voluit.* An vult hęc ſimilitudo per omnia tenere, nec in vllò claudicat? An vult vt cum ipſo Balaam idola colamus, vt vitulos & arietes ſuper aras immolemus, vt mercedem iniquitatis amemus, vt filios Dei peccare doceamus? Hęc omnia fecit iſte Balaam, etiam cum populo Dei benediceret. Sed ſicut Balaam homo impius populo Dei benedicens, exemplum ſanè eorum in Eccleſia miniſtrorum Dei qui impiè viuentes vera docent, ad alia tamen quę ille fecit ac docuit, quęq; ex eius peſſima doctrina conſecuta ſunt, ſimilitudo non valet: ſic Caiphās homo impius beneficiũ mortis Chriſti prophetans, exemplum quoque eiufdem rei eſt; ad alia tamen quę vel ille impiè ſenſit, vel ex eius impio conſilio ſequuta ſunt, ſimilitudo trahenda non eſt. Nempe prophetauit vt Pontifex conſilium interficiendi Chriſtum, quod ceteri ſequuti ſunt; non dedit vt Pontifex, ſed vt homo impius. Atque hęc Caluina-na collectio non claudicat tantũ, ſed & penitus deiecta iacet.

Addit adhuc Calvinus modis omnibus ſatagens, vt hoc exemplũ infirmet, hoc eſt, vt Euan-

gelifta

geliftę annotationem inanem ac friuolã eſſe doceat. *Quero præterea (inquit) an quia ſemel prophetauit Caiphās, ſingula Pontificis verba totidem ſemper ſunt prophetia. At qui paulo poſt ſummum ac præcipuum fidei noſtrę caput blaſphemię damnauit. Vnde colligimus quod nunc Euangelifta refert, extraordinarium fuiſſe, ac præpoſtere in exemplum trahi.* Hęc ille. *Quero & ego à Caluino, an prophetia Balaã, qua benedixit populo Dei, non fuerit extraordinaria. Sanè ita extraordinaria fuit, vt ille nec Propheta, nec Sacerdos Dei, nec etiã de populo Dei, ſed idololatra & ariolus fuerit. Si ergo hoc factum tam extraordinarium, in exemplum tamẽ trahitur, quod docemur Deum per impios miniſtros loqui (nam & ipſe Calvinus hoc loco, eodem modo, inquit, per os Balaam quem ſpiritu prophetiæ donauerat, populo ſuo benedicere voluit Deus) quãto magis Caiphę prophetia, quãtumuis eſſet extraordinaria, in ſimile exemplum trahitur? Ille enim & de populo Dei, & ſummus Sacerdos fuit, nec extraordinario aliquo ſpiritu prophetiæ donatus ſicut Balaam, ſed, vt ipſe Euangelifta affirmat, quia Pontifex erat anni illius, id eſt, propter ordinariam pontificalis gratiæ virtutem prophetauit. Quare hęc eius prophetia nõ fuit, vt Calvinus vult, extraordinaria, vel extra ordinem & præter rationẽ vocationis & muneris eius: ſed quod poſtea fecit, quodque Calvinus allegat, quum præcipuum fidei noſtrę caput blaſphemię damnauit, videlicet de venturo Chriſto in maiestate ſua ad iudicium, hoc planè extraordinariũ fuit, & præter ordinẽ ac dignitatẽ illius Sacerdotij, ideoq; ſingulariter à Prophetis veteribus prædictum. Quum enim ordinaria veteris Synagogę inſtitutio hęc eſſet, *Labia Sacerdotis custodient ſcientiã, & legem requiret ex ore eius: & ite-**

Calvinus
ex ſeipſo
refutatur.
Num. 23.
2. Per. 2.
Apocal. 2.
Iuda: 11.

Calvinus
iterum ex
ſeipſo re-
futatur.

Malach. 2.

Deut. 17. & iterum. *Qui non obedierit summo Sacerdoti qui pro tempore fuerit, morte moriatur: aliaque in veteri Scriptura permulta, quæ Christus ipse in Euangelio confirmat, dicens. Super cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisei: quæcumq; ergo dicunt, facite: tandè verò veniente Messia, quum translatio legis & sacerdotij veteris abolitio immineret, & ipsa Synagoga suo merito reprobâda esset, Prophetæ hoc ipsum quasi rem præter ordinem, & vt minus credituri Iudei scandalizarentur, prædixere: idq; verbis ordinariæ constitutioni diuinæ contrarijs.*

Ezech. cap. 7. Hierem. 4. *Lex peribit à Sacerdote, & consilium à Senioribus. Et iterum. In illa die peribit cor Regis, & cor principum, & obstupescunt Sacerdotes. Et adhuc alius Propheta. Nox vobis pro visione erit, & tenebræ vobis pro diuinatione.*

Mich. 3. *Hæc omnia valde extraordinaria erant, & præter primam sacerdotij legalis institutionem.*

Rom. 11. *Denique mysterium hoc vocat Paulus, quòd cæcitas ex parte in Israel contigit, vt plenitudo Gentium intraret.*

Præpostera Caluini disputatio. *Vide nunc ergo impiam & præposteram Caluini disputationem, cui applaudunt Caluinistæ omnes. Caiphæ prophetiam & doctrinam veritatis ordinariam, quia Pontifex erat anni illius, tamen impius ipse erat, nec quòd prophetaret intelligeret, ad exemplum trahi Caluinus non patitur, quò ostendatur impios Pontifices ac Sacerdotes veram nihilominus doctrinam tradere, quia cathedrâ unitatis tenent. Eiusdem autem Caiphæ blasphemiam extraordinariam, & Sacerdotum Synagogæ (cadente iam illo statu, vt melior exurgeret) lapsum ac errorem, in exemplum trahi homo impius vult, vt totius Ecclesiæ Catholicæ per aliquot iam secula apostasiam ac ruinam conuenis & sodalibus suis persuadeat. Hoc enim studiosè facit in Institutione sua innumeris mendacijs, paralogismis,*

Lib. 4. c. 9. num. 7. *blasphemis,*

blasphemijs referta, quòd alio loco protulimus, & refutatum reliquimus. Atque hæc de his Euangelij verbis, impiaque & vana Caluini tergiversatione hæctenus.

IN IOANNIS CAP. 12.

Maria accepit libram unguenti nardi pistici, & unxit pedes Iesu, & exersit pedes eius capillis suis.

NON incommodè docet hic locus placere Deo sumptuosos cultus & ornatum splendidum, quum in Dei honorem & cultum illa impenduntur, sine in templorum ornatu & magnificentia, siue in Sacramentorum administratione solemni. Hoc enim pretiosum unguentum corpori humilitatis suæ impensum ita probauit Christus, vt apud Matthæum & Marcum contra murmurantem Iudam dixerit, *Opus bonum operata est in me. Si opus bonum erat, corpus Christi mortale, & quatenus mortale, videlicet propter sepulturam significandam (dixit enim Christus, Ad sepeliendum me fecit, id est, meam imminentem mortem ac sepulturam hoc facto significauit tamen nesciens) pretioso unguento inungere, quis dubitare potest, opus bonum Deoq; gratum illos operari, qui, optimè scientes quid & in quæ finem agunt, vel templa quæ domus Dei in Scripturis vocantur, & in quibus Deus præcipuè colitur, sumptu pretioso ædificant, vel altaria ornamentis splendidis exornant. vbi corpus Christi verum in passionis suæ sacrosanctæ commemorationem & consecratur & administratur. Voluit Christus in cenaculo strato grandi, id est, in loco am-*

Templo- rum & altarij cultus atque ornatus defeditur.

Matth. 26
Marc. 14

Matth. 26

RR plo,

plo, & ornatissimo, Cœnâ illam suam celebrare, in qua sacrosancta corporis & sanguinis sui mysteria primum dispensavit. An non satis insinuavit in loco semper decentissimo id fieri se velle, de quo tunc dixit, *Hoc facite in meam commemorationem*? Sed ut ad nostri Evangelij textum redeamus, placuit Christo & laudatur à Christo cultus corporis sui morituri & sepeliendi. Quanto magis placebit cultus corporis sui iam glorificati, & in gloriose sue passionis memoriam, nostramque perpetuam salutem, verè nobis & realiter, tamen si sacramentali modo, administrati? Non obstitit forma serui, & status externus humilis, quo minus hoc pretioso unguento ungeretur. Nec ob stare debent species sacramentales, res vulgaris, quo minus Christum in eis velatum verèque contentum omni cultu & veneratione prosequamur. Maria ungens nesciebat se ad sepeliendum Christum hoc facere, id est, futuram eius brevis sepulturam hoc suo facto significare, & officium illud atque obsequium prevenire quod post mortem frustra tentatura esset; volens enim iam sepultum ungere, eum surrexisse inuenerat. Laudatur nihilominus à Christo, quia ex alia intentione bona hoc fecit, eum videlicet, ut magnum Prophetam & hospitem, omni honore dignum existimans. Quanto magis populus hodie fidelis, optimè sciens quem honorat, & in quem finem honorat, à Christo laudabitur, quum locum illum splendide exornat, in quo Christum accepturi sunt, non ut hospitem externis & corporalibus officijs excipiendum, sed ut animarum suarum hospitem dulcissimum, qui carne & sanguine suo illos pascet! Itane verò Christum in mensa recumbentem pretioso unguento honorare Ma-

ria

ria potuit, & laudatur? Christum in mensa sacra nobis apponendum fidelis populus si pretiosi loci ornatu honorat, vituperabitur? Sed hæc est hodie hæreticorum stupida & crassa inscitia, ut quia interno cultu Deus præcipuè colitur, idcirco externum omnem ab ipso respui & condemnari existiment. Quod perinde est ac si dicerent: Præcipuus honor qui parenti à filio debetur, est amor & affectus filio dignus: ergo externa aliqua reuerentia parentem prosequi necessarium non est.

Inter alios hæreticos sic in hunc locum garrit Calvinus. *Unctio quam Iudas culpabat, hoc nomine defenditur, quòd sit sepulchralis. Ergo non probat Christus quasi ordinarium cultum, & cuius communis in Ecclesia esse debeat usus.* Primum non hoc solo nomine hanc unctionem probavit Christus quòd esset sepulchralis, sed hæc huius unctionis mysticam significationem esse docuit. Sanè si nulla alia ex causa eam probasset, Mariæ ungentis (quæ illam significationem non intellexit) nulla laus esset, aut certè non tanta, ut quaqua-versum Evangelij prædicatio innotesceret, *diceretur quòd hoc fecit in memoriam eius*: sicuti Christus futurum dixit. Nam eandem fuisse unctionem quam in hoc Evangelio Ioannes, & Matthæus, ac Marcus commemorant, ipsemet Calvinus diligenter hoc loco astruit. Laudat autem Christus pietatem Mariæ, & honorem illi exhibitum. Sic enim post murmur discipulorum eam defendit Christus. *Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me.* Hoc opus ex parte mulieris bonum non fuisset, nec illa bonum operata esset, nisi bona aliquam in hoc opere intentionem habuisset. Aliam verò

Calvini
cauilla di-
luuntur.

Matth. 26

Matth. 26

RR 2

illam

Luc. 7.

illam habuisse quàm vt Christū honoraret (nam & vngere capita Iudæi solebant quum hilarius excipi volebant. Vnde Simoni Phariseo hospiti suo exprobrauit Christus, *Oleo nō vnxiſti caput meū*) intelligi non potest. Deinde illatio Caluini futilis est. Quis enim vnctionem similem quasi ordinarium cultum aut Christo adhibitum fuisse dicit, aut nunc adhibet, aut eius in Ecclesia vsum quis vnquam vidit? Quare & id quod aduertit, prorsus ridiculum est. *Nam si quotidie tale sibi officium præstari vellet, quiduis potius dixisset, quàm hoc sepulture sue datum.* Tale nunc officium nec quotidie, nec vnquam, Christo præstatur; nec soli sepulture datum fuit, vt iam dictum est.

Externi
cultus
Deo grati.
Psal. 23.
Exod. 35.
& seqq.
3. Reg. 6.

Pergit ineptire Caluinus. *Et certè Deus externas pompas non moratur.* Cultus ergo diuini ignarus erat Dauid quum diceret: *Domine, dilexi decorum domus tue, & locum habitationis gloriæ tuæ.* Sed & tota illa splendidissima tabernaculi in deserto, posteaque templi in loco quem elegerat Dominus, constructio præter Dei voluntatem facta erat. Sanè ita, si plus mendaci Caluino quàm Scripturis diuinis credimus. Addit adhuc quasi bellum Deo indicens. *Imò quū nimis procliuè ad carnales ritus hominis ingenium esse videat, subinde vos in illis parcōs & sobrios esse iubet.* Rectissimè fecisset Caluinus, si, vbi & quando Deus hoc iusserit, alicunde ostendisset. Nunc iubere Deum Caluinus dicit, quod non Deus iubet, sed Caluinus suadet. Hæc est proteruia hæretica, suis placitis Dei nomē affingere. Deinde vt ad carnales ritus procliuè est hominis ingenium, ita absque ritibus & ceremonijs friget hominis in Deū pietas, quod ex ipso Caluino supra accepimus. Adde quod ritus & ceremoniæ Christianorū carnales ritus non sint, quū neque ad carnis iu-

Ad Ioan.
6. 4. v. 23.

stitiam,

stitiam, neq; ad vmbrailem significationem, vt olim Iudæorum, sed ad Dei gloriam, eiusque nominis honorē, & ad pietatis flāmas magis accendendas (quod ipsa pios experientia docet) instituantur. Concludit tandem Caluinus. *Quare præposterī sunt interpretes qui ex Christi responso inferunt placere Deo sumptuosos & magnificos cultus: quum potius Mariam excuset, eo quod extraordinarium sibi officium præstiterit, quod ad perpetuam colendū Dei normam exigere non docebat.* Non esse præposteros sed legitimos interpretes qui ex Christi responso inferunt placere Deo sumptuosos & magnificos cultus, disputatio nostra præcedens demonstrat. Nec Mariam Christus excusat de officio extraordinario sibi præstito; sed postquam eius opus bonū, quatenus ipsa operata erat, laudasset, extraordinariā eius significationem explicauit; vt eo magis Discipulorum murmur comprimeret, & de instanti sua passione doctrinam inculcasset.

Absterfa nunc & diluta tota Caluini in hunc locum cauillatione, non nisi inanibus paralogismis (qualia eius sunt omnia) referta, de re ipsa quā hoc exemplo astruimus, de tēplorum magnificentia, & eorum quæ ad externum cultum pertinent splendore in Ecclesia Catholica perpetuò approbatis contra nouatores istos pauca in mediū antiquitatis testimonia proferemus. Sanè vt creuit ac floruit magis Christiana religio, ita templorum decor & magnificentia. Tempore Constantini Magni, qui primus Christianam religionem publicè professus est, oratoria Christianorum à tyrannis destructa clariora & celsiora resurgebant, & pro humilibus conuenticulis excelsa templa eleuata sunt, idque cum maxima Christianorum lætitia, vt narrat Eusebius testis

Templo-
rum cul-
tus anti-
quitate
testimo-
nijs com-
probatur.

* Histor.
Eccles. lib.
9. cap. 10

R R 3. oculo-

In Apol.
ad Con-
stantinū.

Orat. 7. in
Iulianum.

Orat. in S.
Theodo-
rum.

In lib. de
recta fide
ad Regi-
nas, in
principio.

Catec. 14.

Hom. 66.
ad pop.
Antioch.

Theodo-
ret. lib. 3.
cap. 11.

oculatus. Quo in genere Constantij eiusdē Con-
stantini filij pietatem laudat Athanasius, de ex-
structa Alexandriae tam ingenti Basilica, vt ea sola
capere posset populum, quem alix omnes prius
capere non poterant. Quum autem eodem tem-
pore à Gallo & Iuliano Basilica S. Martyri Ma-
riæ maximis sumptibus extrui cœpisset, Greg.
Nazanzenus scribit, *munus id Galli* (nam Iulianus
non nisi hypocritice & politicè ad idem opus
concurrerat) *Deo acceptissimum fuisse, vt quondā fuit*
sacrificium Abel. Eodem tempore Gregorius Nyssi-
nus templum S. Theodori Martyris magnificen-
tissimum, varijsque picturis & sculpturis ornatif-
simum describens, aperte laudat hoc genus pieta-
tis in erigendis magnificis templis. Sed & Regi-
nas Theodosij junioris matrem & coniugem hoc
nomine eximie prædicat Cyrillus Alexandrinus
quod sumptuosissima Christo templa erigerent,
& hoc illarū animabus à Deo concessum gratu-
latur. Sed & alter Cyrillus Hierosolymitanus
Episcopus de Regū sui temporis pietate ita scri-
bit. *Isti qui nūc sunt Reges pietatis ergo argento induentes*
& auro sanctam hanc Ecclesiam Resurrectionis, in qua nunc
sumus, extruxerunt, & argenteis monumentis splendidam
effecerunt. Porro de Apostolorum templis & Mar-
tyrum Basilicis magnificentissimis ita meminit
S. Chrysostomus. *Seruorum Crucifixi sepulchra regijs*
aulis sunt clariora, non magnitudine & pulchritudine ædi-
ficiarum (nam & in hoc superant) sed, quod multo maius
est, conuenientium studio. De ipsis fortasse Antioche-
nis templis (nam Antiochiæ ista dicebat) loqui-
tur, quorum sacra vasa Iuliani apostatæ qua stor
olim diripiens, eorum magnificentiam conspiciat dixit,
Ecce quàm sumptuosus vasis filio Mariæ ministratur. Tan-
tundē cum suis Hugonotis, qui Ecclesias Galli-

canas

canas diripuerunt, dicturus haud dubiè Calvinus
erat, qui contra sumptuosos & magnificos Dei
cultus tam accuratè disputauit. Hæc pauca, sed
summe antiquitatis & doctissimi morum Patrum re-
stimonia, contra prophanam hoc loco Caluini
sententiam sufficere possunt. Vnum adijciam
D. Augustini, cuius eruditione & pietatē præ cæ-
teris venerari solet Calvinus. Disputans ex insti-
tuto Augustinus contra simulachra Gentium, &
ornatum eorum, quo in loco externam istam in
templis Christianorum pompam reprehendere
& culpæ potius debebat quàm laudare, si aliquid
reprehensione dignum in illis esset, de illa exter-
na & sumptuosa pompa, à cultu carnali diligen-
ter eam distinguens, ita scribit. *Simulachra Gentium*
argentum & aurum: sed Deus fecit argentum & aurum.
Ipsa tamen simulachra opera manuum hominum. Hoc enim
venerantur homines quod ipsi ex auro argentoque fecerunt.
Sed enim & nos pleraque instrumenta & vasa ex eiusce-
modi materia vel metallo habemus in vsum celebrandorum
Sacramentorum, quæ ipso ministerio consecrata. Sancta di-
cuntur, in eius honorem cui pro salute nostra inde seruitur.
Et sunt profectò etiam ista instrumenta vel vasa quid aliud
quàm opera manuum hominum. Veruntamen nunquid os
habent, & non loquentur? Nunquid oculos habent, & non
videbunt? Nunquid eis supplicamus, quia per ea supplica-
mus Deo? Hæc Augustinus, quem fidelissimum ve-
tustatis interpretè vocare Calvinus solet. Docet
& testatur ex more Christianorum esse, vt in
templis suis habeant instrumenta & vasa aurea
atque argentea. Non ad vsum prophanum, sed
ad vsum celebrandorum Sacramentorum, baptismi im-
primis & venerabilis Eucharistiæ. Non nisi enim
hæc duo ab Augustino pro Sacramentis haberi,
dicere solent hæretici. Et certè illa frequentissime

Enar. in
Psal. 113.
Conc. 20

RR 4

com-

commemorat, de alijs tamen aliquando etiam mentionem faciens. Sed ad horū maximē vsum vasa & instrumenta aurea atque argentea (quæ quid aliud esse possunt quàm ad baptismi quidem vsum baptisterium ipsum, aut peluis aliqua, vel vrceoli, ad venerabilis autem Eucharistiæ celebrationem calices, altaria, candelabra, patinæ, vrceoli, thuribula, & similia) in templis haberi astringat. Docet hæc ipso ministerio consecrata Sancta vocari, nempe ab hominibus laicis nō cōtingenda, vt magnus ille theologus Gregorius Nazanzenus scribit; *nec nisi in summa Ecclesiæ necessitate profananda*, quod Ambrosius piē se fecisse commemorat; & extra necessitatem factum Patres Arelatenses anathemate notant. Docet porro Augustinus, *in Dei honorem, cui pro salute nostra inde seruitur*, hæc in Ecclesijs haberi: ac denique nos *per illa Deo supplicare*. Non dissimiliter de vasis & ornamentis Ecclesiasticis splendidis ac sumptuosis, scribunt alij Patres: S. Basilius in regulis breuioribus, Patres Concilij Laodiceni, Optatus libro sexto contra Parmenianum, Theophylactus in caput 14. Marci, vbi & Iudæ similes eos esse docet, qui, vt sacra Ecclesiæ vasa viliora sint, pauperum curam prætulerunt; Prudentius in hymno de Sancto Laurentio, vt in hoc opere ad ipsum diem Sancti Laurentij recitauimus. Quæ omnia antiquitatis testimonia ad prophanam hodie hæreticorum *gorsiar* refutandam sufficiunt: qui nudis parietibus & sellis ligneis Deum suum colunt, quasi aut non maiori honore dignus ille foret, aut ad honorem domus Dei externus decor & apparatus nihil faceret. Quem animi sensum tota hæc tenus Christi Ecclesia, vt ex citatis testimonijs vetustissimisque adhuc extantibus templis patet,

In orat. ad Arianos, & de seipso: & in Apologético. Ambros. offic. lib. 2. cap. 28. Concil. Arelat. 1. cap. 13.

Ad quæst. 319. c. 21.

ter, penitus condemnauit. Ita quantum distat cælum à terra, tantum Ecclesiæ hæc tenus Christianæ cogitationes à cogitationibus hæreticorum hodie distant.

8. *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.*

A BVT VNTVR his verbis hæretici, vt Christi iam in cælos assumpti non aliam in terris præsentiam quàm spiritualem, qua Spiritus sui gratia credentibus adest, probent: & consequenter in Sacramento corporis & sanguinis sui, quod instituit, eum realiter & verè præsentem esse nō posse confirmet. Nec ab hoc stupore vel ineptia ipse Calvinus abstinet. Sic enim in præclara sua Institutione scribit. *Disertè exprimit Christus se cum discipulis non semper fore in mundo*. Vbi notatur in margine, Matth. 26. b. 11. Cuius loci hæc sunt verba quæ tractamus. Affingit autem statim solutionem quam conuerrat, & dicit. *Hoc autem dictum pulchrè sibi diluere videntur, quasi neget Christus se pauperem & miserum semper fore, vel necessitatibus caducæ vitæ obnoxium*. Atqui non est hæc plena & integra Catholicorum solutio. Respondet Catholici Christum hæc verba dixisse de corporali sua præsentia in corporali & visibili forma, qua tunc conuersatus cum discipulis fuit, quæ humanæ vitæ necessitatibus obnoxia foret, & illis officijs humanitatis ac honoris indigeret. Nunc quid Calvinus replicet videamus. *Atqui (inquit) circumstantia loci palàm reclamant: quando non agitur de egestate & inopia, vel misero terrenæ vitæ statu, sed de cultu & honore. Vnctio Discipulis non placebat, quòd putarent superuacuum & inutilem esse sumptum, & luxuriæ*

Christi præsentia realis in Venerab. Sacramento defenditur.

Lib. 4. c. 17. nū. 26

Cathol. respons. mancam allegat.

affinem: ideoque in pauperes impensum maluissent pretium.
Respondet Christus, se non semper fore presentem, ut tali
honore colatur. Hæc ille, non soluens sed firmans
 quod Catholici responderunt. Agitur enim sanè
 hic de cultu & honore quem sibi deinceps exhibendum Christus negat, sed agitur (vt Calvinus contra seipsum bene conclusit) *de tali honore*, quo videlicet corpus eius visibile pretioso aliquo vnguento amplius vngatur. Negat igitur Christus cum sui præsentiam tum honorem & cultum. Sed sicuti negat præsentiam non omnem, verum in visibili & mortali forma; sic negat honorem & cultum sibi deinceps impendendum, non omnem, sed qualis visibili & mortali corpori impendisset. Quare hæc verba nec sacramentalem Christi præsentiam excludunt, nec honorem tam venerabili Sacramento debitum remouent. Solutionem tamen suam ex D. Augustino confirmat Calvinus, qui hæc eadem verba tractans ita scribit.

Tract. 50. Quæ diceret Christus, Me non semper habebitis vobiscum, in Ioan. loquebatur de presentia corporis. Et paulo post. Secundam presentiam maius statis semper habemus Christum, secundum presentiam carnis rectè dictum est, Me autem non semper habebitis. Habuit eum Ecclesia secundum presentiam carnis paucis diebus; modo fide tenet, oculis non videt.

Quæ postrema Augustini ab ipso Caluino citata, docere Caluinum poterant quo sensu Augustinus corporis & carnis Christi præsentiam his verbis negari doceat. Negari docet illam præsentiam carnis *quam paucis diebus Ecclesia habuit*, visibilem videlicet & mortalem, vt Catholici respondent. Rursum negat iam *oculis videri carnem Christi*: quia videlicet sub visibili specie amplius non conspicitur. Ocularem carnis præsentiam negat, non sacramentalē; quæ

est

Calvinus
ex seipso
refutatur.

Tract. 50.
in Ioan.

Augustinus à
Caluino
citatus
Caluinū
refutat.

est vera & realis & corporalis sit, non tamen modus existendi est corporalis, sed spiritualis; ideoque fide non oculis etiam in hoc Sacramento tenet Christum Ecclesia. His igitur Christi verbis contra veram & realem Christi in Sacramento præsentiam frustra Calvinus in sua Institutione abusus est, frustra abutuntur & alij horum temporum hæretici.

Quod ita verum est, vt ipsemet Calvinus, vel suorum mædaciorem parum memor, vel mutata in melius sententia, hæc ipsa verba hoc nunc loco exponens, contra Christi præsentiam in Sacramento illa non valere disertè doceat. Sic enim scribit in hunc locum. *Quod se negat Christus cum Discipulis semper fore, ad genus presentie referri debet, cui carnalis cultus & sumptuosus honor conueniat. Nam quod Spiritus sui gratia & virtute nobis adest, quod habitat in nobis, quod nos etiam carne & sanguine suo pascit, nihil ad corporeos cultus.* Hæc ille. Fatetur illam sui præsentiam à Christo hoc loco negatam non obstare quo minus carne & sanguine suo nos pascat. Non obstat ergo quo minus in illo venerabili Sacramento, in quo solo nos ita pascit, sacramentali modo præsens sit, vt pascat. Sic autem præsens quum sit, corporeo cultu & externa omni veneratione Christum esse prosequendum, honorandum, adorandum, (quod & Lutherani contra Caluinistas rectissimè sentiunt) in Promptuario nostro Catholico ostendimus. Bene ergo se res habet. Ridiculum Caluini argumentum, ex his Euangelij verbis desumptum, ipsemet Calvinus refutauit.

Calvinus
ex seipso
refutatur.

In festo
Venerab.
Eucharistie.

13. *Benedictus qui venit in nomine Domini.*

Heretici
veniunt in
nomine
suo.

Calvinus
ex seipso
refutatur.

In festis
S. Andreæ
& S. Mar-
ci, & fer. 3
Pentec.

AD MONET nos ipse Calvinus valere hunc locum contra hæreticos omnes & pseudo-ministros verbi, qui non veniunt in nomine Domini, sed in nomine suo. *In nomine Domini venit* (ait in hæc verba Calvinus) *qui non temere se ingerit, neque honorem falsò usurpat, sed ritè vocatus Deum habet actionum suarum ducem & authorem. Competit elogium hoc in omnes legitimos Dei Ministros. Et paulo post. Iam quia pseudo-prophete superbè nomen Dei iactant, & fallaci hoc pretextu se venditant, quum tamen Diaboli impulsu ad perdendam Ecclesiam ferantur, subaudienda est antithesis, ut Dominus eos dissipet, ac in nihilum redigat.* Probè sanè hæc omnia, & in caput suum egregiè Calvinus disputavit. Quis enim Calvinum misit ut Genevæ Dei nomine doceret, & pro legitimo Dei Ministro se vendicaret? Cui Episcopus successit? Aut quis illi Episcopus manus imposuit? Cuius ille cathedrâ, nisi vnius Farelli, tenuit? Ipse Farellus cui successit? Nónne eiectò eodem die & Episcopo civitatis illius, & Principe loci legitimo Sabaudia duce, tam in cathedram Episcopalem Farellus se ingressit, quàm in loci principatum rebellis populus se intrusit? Quàm pulchrè igitur Calvinus & seipsum & alios omnes huius ætatis hæreticos, qui legitimam vocationem suam hætenus probare nunquam poterunt, hac sua annotatione maledictos, à Deo dissipandos, & in nihilum redigendos, docuit! Hanc enim antithesin subaudiri vult. Iam dum in Promptuario nostro Catholico luculenter ostendimus, hæreticos horum temporum vocationem suam legitimam probare non posse, eorum

eorum missionem non nisi imaginariam esse; eos non intrasse per ostium, sed aliunde. Cur igitur hoc loco crimen illud taxare & exaggerare voluit Calvinus, quo ipse maximè renetur reus? An ut de illo minimè suspectus haberetur? Sanè hic textus nullam huiusmodi suspicandi materiam suppeditabat, qui ita propriè ad Christum pertinet, ut ad alium transferri nequeat. Clamabat enim populus: *Benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israel*: quod soli Christo competit. Cæterum quia illa sententia ex Psalmo desumpta Regis Israel mentionem non facit, ideòque ad alios Prophetas, Pastores, Reges à Deo missos accommodari potest, Calvinus suæ sibi usurpationis conscius, propter antithesin quam includi videbat, iuxta rudem illum sed verum versiculum, *Consciis ipse sibi de se putat omnia dici*, ex aliorum accusatione hanc à se amoliri suspicionem voluit. Nec eo contentus, etiam in alios idem crimen contorquet. Addit enim præcedentibus verbis. *Ita benedicere Christo non possumus, quin maledicamus Papæ, & sacrilegæ tyrannidi quam adversus Christum erexit. Sua quidem anathemata, non secus ac fulmina, magno impetu in nos vibrat, sed quæ securè contemnere velut inanes ampullas licet. Ex adverso autem Spiritus Sanctus horribile anathema hic nobis dicitur, quo usque ad ultimos inferos cum toto suo splendore & pompa mergatur.* Hæc Calvinus. Quis hic Calvinum disputare, & sacrum Dei Evangelium explicare, ac non potius rabulam aliquem indoctum ac bene potum in medio foro debacchari existimet? *Spiritus S. (inquit) horribile anathema hic nobis dicitur, quo Papa usque ad ultimos inferos mergatur.* Vbi verò aut in quibus verbis hoc horribile anathema continetur? In illis, inquit: *Benedictus qui venit in nomine Domini.*

Calvini
maledi-
centia in
Summum
Pontificè.

mini. At quis non iudicaret beatā potius & optabilem benedictionē illa verba pronūtiare? Sed subaudienda est (inquit) *antithesis, pseudo-prophetas omnes qui superbè iactant Dei nomē, à Domino dissipari, ac in nihilum redigi.* Esto: sit ita: demus hanc antithesin subaudiri, ne singula excutiendo nimis in Calvinum rigidi videamur. Quomodo Papa in hac antithesi includitur? aut quid ad eum hæc antithesis? Hic ut procedat Caluini disputatio, rursum subaudiendum est, Papam esse pseudo-prophetam. Atqui non debemus tam liberales esse, ut hoc quoque illi concedamus. Postulamus igitur ut hoc doceat. Sed quid ab illo hoc præstari postules quod ille nunquā præstando erit? quod ille supponit semper, probat nūquam? quod hoc in loco ne vno quidem verbo ostendit? Qualis igitur ista conclusio est, quā furiosa, quā absurda, quæ Spiritum S. id dictare affirmat, quod nec aperte dicitur, nec tacite insinuat, nec nisi ex duobus præsuppositis infertur; quorum vnum si des, causam nihil iuuat; alterum nec dari debet, nec probari potest? Itane verò, Papa pseudo-propheta erit, quia Calvinus hoc præsupponit? Rogo igitur Calvinum & Calvinistas hodie omnes, quis iste Papa est quem pseudo-prophetam vocant? Norunt hoc non personam sed officij nomen esse. Designent ergo in hoc officio quam personam intelligant. Si omnes qui eo officio functi sunt, ergo & ipsum Diuum Petrum, omnesque eius in Sede Romana successores, in hoc horribili anathemate, quo usque ad ultimos inferos mergantur, includere debent. Si eo usque insanire velint, soli (opinor) insanient: nisi fortè Turcam aliquem Mahometanum, aut paganum Barbarum, aut Iudæum insanix sue

comi.

comites nanciscantur. Si non omnes, sed aliquem aut aliquos; hos vbi designauerint, ostendāt necesse est quomodo pijs antecessoribus succedere pseudo-propheta potuerit. Aut enim talis successor populum sibi subditum, omnesque alios illi Sedi ad hærentes, nouis hæresibus seduxit, & huius seductionis, quæ sine tumultu esse non potuit, (nisi in gratiam hæreticorum dicamus, totum Christianum orbem, quasi vno momento attonitum, derepentè relicto Christo, Antichristo manus dedisse) aliqua apud historicos memoria, aliqua vestigia necessariò superesse debent; aut solus in sua dementia manens alios seducere non potuit: & quomodo aut qua mente fingere hæretici possunt, talis seductoris & pseudo-prophetae tot alias per totum orbem Ecclesias communionem tenuisse, eique vnitas, adeoque subditas fuisse? Hæc & his plura longè absurdissima & fingere & asserere hæretici debent, ut Papam esse pseudo-prophetam probent. Quare *horribile anathema*, de quo Calvinus loquitur, non est à Spiritu Sancto dictatum, ut ille dicit; sed est à spiritu nequam, à spiritu mendacij, à Satanico Caluini cerebro adinuentum, ut res ipsa loquitur. Hanc hominis furiosam impietatem lectori patefacere, & Sedem Apostolicam Ecclesiarū omniū matrē ac matrīcē, à tam furiosi nebulonis rabida calumnia paucis asserere ac tueri, operæ præciū duxi. Nam & quod *sacrilegam tyrannidem* Papæ affingit, quid aliud quā rabulæ de turba vociferantis vox est? *Vetus scurrarum Rhetorica est*, (ait ipse alibi Calvinus) *aut potius virulenta dicacitas, omnē virtutis splendorem tyrannidis nomine fœdare.*

In respōs.
ad Balduinum.

27. *Nunc anima mea turbata est: & quid dicam?
Pater, saluifica me ex hac hora.*

Christi
puritas
contra
Caluini
corrupte-
las defen-
ditur.

NON diuina hæc tantum Scriptura, sed & Christi Redemptoris puritas, à corruptela & blasphemia Calviniana vindicanda est. Calvinus quippe siue ex veræ theologiæ ignorantia, siue ex innata quadam illi impietate, totum huc locum perperam admodum exponit, & Christo indigna, eiusque puritati ac sapientiæ nullo modo conuenientia, Christo attribuit. Ait enim ad illa verba, *Et quid dicam? in vltimas angustias redactum Christum, neque verba inuenisse quibus exprimat doloris vehementiam, neque consilium secundum hominem.* Deinde ad sequentia verba, *Pater, saluifica me ex hac hora,* ait, *votum Christo inconsideratè fluxisse, cui statim renunciandū erat, ut Patri obediat.* Sic ponit aperte in Christo motus inuoluntarios qui ratione præueniant, passiones, & desideria inconsiderata, quæ postea corrigi debeant. Atqui ista solis peccatoribus conueniunt, qui peccati originalis corruptionem pœnalem circumferunt. Ait quidem Calvinus ad superiora illa verba, *Nunc anima mea turbata est, voluntariam hanc fuisse turbationem;* sed addit, *quia non coactus timuit, sed timori sponte se subiicerat.* Sic voluntarium vocat quatenus spontaneum, & quatenus coactioni opponitur, quale sanè voluntarium etiam brutis conuenit: negat verò affectus istos in Christo, turbationis & timoris, propriè voluntarios fuisse & liberos, liberèq; ab ipso quando voluit, & quantum voluit, susceptos, sicuti contra Calvinum veteres Patres magno consensu docuisse, supra in hoc Euangelio ostendimus. Quare illa superior ratio, ut cunquē honesta videatur,

Ad Ioan.
c. 11. v. 33.

deatur, has eius posteriores assertiones nihil excusat. Impium est in Christo ponere, vel consilij defectum secundum hominem, vel vota inconsiderata quæ corrigi debeant. Calvinus tamen non hoc tantum in loco ita loquitur, sed & alibi. Tractans enim Christi orationem in horto habitam, ubi dixit, *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste,* primum dicit, *abruptum hoc fuisse votum, moxque docens fidelium preces non semper æquabile temperamentum seruare, sed implicitas & perplexas secum aliquando constringere,* de Christo quoque affirmat, *sic hoc loco metu percussus & anxietate constrictum fuisse, ut ne esse illi foret inter violentos tentationum fluctus alternis votis quasi vacillare.* Addit demum, *quod votum suum subito elapsum castigat ac reuocat.* Tandem concludens dicit, *Non fuit igitur hæc meditata Christi oratio, sed vis & impetus doloris subitam ei vocem extorsit, cui statim addita fuit correctio.* Et paulo post. *In primo voto non apparet placida illa moderatio quam dixi: quia mediatoris officio defungi, quantum in se est, renuit ac detrectat.* Ponit ergo in Christo, desideria inconsiderata, vota abrupta, eademque alternantia ac vacillantia, subito erumpentia, quæ corrigi debeant, denique orationes non meditatae, sed impetu doloris extortas, ac placidæ postremo moderationis vacuas. Sed hæc omnia Christi puritate indignissima, & quæ in solos peccatores, peccato originali corruptos ac deprauatos, cadunt, ex veræ theologiæ ignorantia, & animi contumacia, Calvinus negat: nolens videlicet in Christo agnoscere humanorum istorum affectuum, gaudij, timoris, &c. liberam susceptionem, quam disertè Patres docent. Quum enim liberè mortis horrore ante oculos suos proposuerit, liberè quoque & meditatè dixit, *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.*

In Harm.
Euangel.
ad Matth.
c. 26. v. 39
Caluini
varie in
Christum
blasphemias.

SS

Voluntas
humana
in Christo
duplex.

Confess.
lib. 10.
cap. 28.

iste. Nullum hinc votum inconsideratum, nullum abruptum, nullum subito elapsum fuit: vota Christi & oratio meditata erant, cum placida meditatione coniuncta. Sed hæc vota erant naturalia, ex libera illa susceptione affectus naturalis, id quod naturale erat, spectantia. Voluntas quippe humana in Christo quum vna esset potentia seu facultas sicut in nobis, ratione tamen diuersorum obiectorum duplex erat, modo naturalis, modo deliberata. Naturalis voluntas dicitur quæ fertur in rem aliquam secundum seipsam consideratam: deliberata verò quæ fertur in rem non solam, sed cum circumstantiis suis per intellectum propositam. Et ut in præsentia materia maneamus, mors ipsa & passio considerari dupliciter potest. Vno modo in seipsa simpliciter considerata, & sic habet rationem mali: est enim quoddam pœnæ malum, nec secundum se appetibile est. Vnde de ipsa morte alijsque rebus aduersis aptè dicit Sanctus Augustinus: *Iubes nos, Domine, ea tolerare, non iubes amare. Nemo quod tolerat amat, et si tolerare amat.* In hac consideratione voluntas humana auersatur mortem, & renuit eam. Alio modo considerari potest mors appositâ circumstantia, nempe hanc mortem secundum diuinam voluntatē, eamque vel mundi esse redemptionem, ut in Christo; vel ad Christi gloriam fideique professionem, ut in martyribus; vel ut materiam meriti, ac ianuam melioris vitæ, ut iniusto quolibet patienter eam sustinente; & hac ratione habet rationem boni, & voluntas ordinata eam acceptat. Illa dicitur voluntas naturalis, quia rem in sua natura considerat: hæc deliberata, quia per discursum considerat circumstantias adiectas. Christus igitur, ut in affectu suo non tantum sensitiuo (de facto tolerando pœnas)

pœnas) sed etiam rationali, (eas præmeditando) pro nobis pateretur, & ut timorem ac tristitiam propter nos in seipso excitaret, utebatur hac voluntate naturali, id est, liberè & præmeditatè proponebat animo res eas quæ timoris & tristitiæ causæ atque obiecta erant: & hac ratione *conturbabatur, turbata est anima eius*, voces naturales emit, *Saluifica me ex hac hora & alibi, Si possibile est, transcat à me calix iste.* Ut autem Patri se per omnia conformaret, utebatur voluntate deliberata. Verba igitur huius Euangelij, sunt hominis positi in hac agonia, qua seipsum turbare Christus voluit. Verbum quidem illud, *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis*, verbum est hominis positi inter duas voluntates quæ in contraria tendunt (naturali enim voluntate mortem auersabatur, deliberata eandem acceptabat) sed non *inter violentos tentationum fluctus positi*, ut ait Calvinus, & *alternis votis vacillantibus*. Nullam tentationem à seipso passus est Christus, ut vacillaret ac dubitaret circum mortem & passionem suam, subire ne eam deberet, an non. Sed adhuc inter duas illas voluntates herabat hinc inde agitatus. Vox autem illa Christi, *Transcat à me calix iste*, vox est ex naturali voluntate procedens, non, ut absurdè & impiè Calvinus dicit, quæ *mediatoris officio defungi, quantum in se erat, renueret ac detrectaret*. Mediatoris quippe officium mortem dicit cum suis circumstantiis consideratâ, mortē videlicet, quæ esset redemptio mundi. Hanc autē ita consideratâ quia bonū erat, Christus, quantum in se erat, renuere non potuit. Sed est vox qua mortē & passionē acerbam in seipsis consideratam auersabatur. Voluntas autem Christi deliberata illa erat, quam subiunxit hoc loco. *Sed propterea veni in hanc horam. Pater, clarifica*

Calvini
vox impij-
sissima
in Christi-
sum.

nomen tuum. Similiter in verbis in horto prolatis, prius votum erat vox voluntatis naturalis: *Trāsa fer à me calicem istum*, id est, mortem. Posterius votum erat voluntatis deliberatæ: *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis*. Vtrumque votum meditarum erat, & liberè susceptum: prius illud vt in parte rationali pateretur, seq; ipsum ipsa mortis præmeditatione turbaret: posterius, vt diuinæ voluntati humanam suam per omnia conformaret. Hæc nesciēs distinguere Calvinus ea de Christo pronunciat, quæ in solis peccatoribus reperiuntur, & Christi puritate sunt indigna.

In Harm.
ad Matth.
cap. 26. 39

Vidit Calvinus hanc suam doctrinam non solum veterū Patrum & omnium Theologorum sed & suæ ipsius doctrinæ alijs in locis traditæ pernitus aduersari. *Quum nuper* (inquit) *dictum fuerit res ete compositos fuisse omnes Christi affectus* (sic enim ad Matth. cap. 6. dixerat, *Christus communem nobiscum habuit sensum, non autem appetitus in compositos*, & ad Matth. cap. 26. ver. 37. *Christum ait mansisse compositum ad veram temperantiæ regulam*) *quomodo nūc se ipsum corrigit?* Hanc obiectionem quam contra se ipsum mouet, vt verè pugnantia docentem, sic soluere conatur. *Respondeo* (inquit) *Non posse in hac nature nostræ corruptione perspicere affectuum feruorem cum temperie qualis in Christo fuit: sed hunc dandum esse honorem filio Dei, ne eum æstimemus in nobis*. Atqui hæc responsio nulla est. More suo postquam pugnantia dixit, quæ simul esse vera impossibile est, ait rem à nobis intelligi non posse. Quod autem intelligi non potest, nisi de fide credendum proponatur, affirmari non debet. Calvinus verò suas contradictiones, quum intelligi nequeant, recipi tamen & credi vult. Sic in alijs dogmatibus, maximè quum Deum authorem peccati statuit, lectores Iudi-

Calvinus
suas con-
tradictiones
defendit,
quia
intelligi
non possunt.

Iudificat. *Affectuum feruor cum temperie à nobis perspicere non potest*, ait Calvinus. Ita sanè, calidū cū frigido, albū cū nigro, motus cū quiete, simul & semel in eodem consistere, à nobis intelligi non possunt, ideoque à nemine sanæ mentis affirmantur. Ipsa ergo Calvinus resolutio suam absurditatem prodat. Quid enim absurdius quàm pugnantia docere, moxque ipsam repugnantiam, quia intelligi nequeat, credendam obrudere? Hic est Calvinus ludus. Sic quod ex suo cerebro commentus est, vt sibi fallacem ex verbo Dei prætextum conciliet, corrumpit ac lacerat Scripturam, ac indignè eam ludibrijs exponere non dubitat. Hi sunt audaciæ hæreticæ fructus, postquam semel extra Ecclesiasticæ doctrinæ metas vagari sibi permittit. Tenendum interea est, Christū Redemptorem nostrum, nec aliquod inconsideratum votum emisisse, sic enim sapiens non fuisset; nec correctione indignum aliquid dixisse, sic enim peccasset; nec preces non meditatas Deo obrulisse, sic enim temerarius foret; nec voces vi doloris extortas protulisse, sic enim appetitui suo dominari nequiuisset; nec postremo placida vnquam moderatione caruisse, sic enim passionibus vitiosis, quæ rationem præueniunt, subditus fuisset: ac propterea Calvinum, qui illa omnia de Christo Redemptore nostro pronuntiauit, hominem impium, nec fide sed furca dignum, omnium piorum iudicio pronuntiandum esse.

31. *Nunc princeps huius mundi eijcietur foras.*

DIABOLVM in his verbis notari, omnium est concors sententia. Sed cur princeps mundi, & quomodo foras eijci dicatur, non omnes

Diabolus
quomodo
Princeps
mundi
huius.

eodem modo docent. Princeps quidem potissimum dicitur ratione peccati, ad quod homines tentandi, inducendi, adeoque pertrahendi potestatem à Deo accepit, eamque iustam; non sanè ex se, sed quatenus homo, à dæmone se vinci passus, ipsi⁹ potestati iustè à Deo traditus est, ut docet August. de lib. arb. lib. 3. cap. 10. & Gregor. Mor. in Job lib. 18. cap. 3. Ratione autem peccati eum mundi principem esse, idem docuit August. in lib. de agone Christ. cap. 3. & Basil. in homil. quòd Deus non est author malorum. Mundi vocabulo nò hæc machina vniuersi (ut veteres quidam hæretici somniarunt, teste Irenæo lib. 3. cap. 24. & August. de hæres. hæ. 46.) sed homines mali in peccato nati, & in peccato viuentes, intelligendi sunt, ut August. tract. 95. in Ioan. exponit. Ab hoc autem suo principatu ac potestate per Christi mortem (in qua iudicium fuit mundi, id est, nò damnatio mundi, ut vertit Beza, sed, sententia lata pro mundo contra diabolum) diabolus eicitur, non solum quia exterius tantum tentare nunc potest, voluntatem autem ad peccatum impellere non potest, ut rem exposuit August. tract. 52. in Ioan. & Gregor. Moral. lib. 17. cap. 20. sed quia potestate quidem sua super homines in vniuersum eiectus est, possessione verò ex parte. Possidet quippe regnum tyrannus, ad quod tamen non nisi verus Rex potestatem habet. Eiectus est autem per Christi mortem omni sua potestate diabolus tam in fideles & iustos (à quorum etiam possessione excidit) quam in ipsos infideles & peccatores quos adhuc possidet, quia per Christum facta est potestas & libertas cuilibet peccatori & infideli à statu peccati emergendi, & diabolo tentati resistendi, ipsūmq; vincendi,

Diabolus
quomodo
à suo
principatu
à Christo
deiectus.

di, (vnde Iacobus: *Resistite diabolo, & fugiet à vobis*) quia virtus & gratia liberationis omnibus planè hominibus saluari volentibus oblata est, nec subiugo peccati iam sunt nisi qui volunt. Imò ab origine mundi dæmonis potestas destructa est propter Christum venturum. Dicitur tamen nunc eiectus diabolus in aduètu & morte Christi, partim ut intelligamus, Christum esse verà causam propter quam diaboli potestas à principio contracta sit, partim quia quantum ad possessionem multo nunc latius & efficacius eiciendus erat diabolus per Euangelij toto orbe prædicationem, multoque vberior Christi gratia omnibus offerenda & impertienda erat. Denique quia seclusa Christi gratia homo sub diaboli & peccati iugo necessariò tenetur, ut nullis suis viribus peccato carere possit, imminente Christi morte quæ Spiritum gratiæ omnibus adferret, meritò dicitur princeps mundi nunc foras eijci, eiusque potestas ac principatus penitus destrui. Simile est si supremus aliquis Princeps subditos suos ab inferioris magistratus aut gubernatoris obedientia absoluere vellet. Sic enim inferioris potestas penitus destructa verè diceretur, tametsi subditorum multi ex propria proteruita ac libidine inferiori magistratui adhuc obedire vellent.

Calvinus totam hanc gratiæ Christi efficaciam & liberationem paucis & obscuris verbis vafre inuoluit. Perspicuam veritatem nec negare audeat, nec aperire & confiteri vult. *Si quis (inquit) roget quomodo deiectus in morte Christi fuerit Satan, qui assidue bellare non desinit, respondeo eiectionem hanc non restringi ad exiguum aliquod tempus, sed describi insignem illum mortis Christi effectum qui quotidie apparet.* Hæc ille. Quis autem hic mortis Christi effe-

VasferCal-
uinus fen-
sum Scri-
pturæ in-
uoluit, nō
aperit.

ctus sit, qui quotidie apparet, ne vno quidem verbo explicat; atque ita quæstionem propositā de quotidiano Satanæ bello, quum tamen deiectus & foras eiectus dicatur, non resoluit. Voluit quæstionem proponere quam videbat esse necessariam. Noluit eam aperte soluere, quia eius solutio alijs eius impijs dogmatibus aperte aduersatur. Solutio est, Diabolum quidem à bello & pugna non desinere; eiectum tamen foras esse, quia hac sua pugna nocere amplius homini non potest nisi homo ipse velit, propter Christi gratiam (qua Diabolus vincitur) per Christi mortem omnibus expositam & paratam. Hæc peccati victoria, & diuinæ gratiæ efficacia, Caluino non placuit, qui omnes homines, etiam in Christo regeneratos, peccatores & impios esse, Dei mandata seruare non posse; habere quidem desideria bona, sed illa effectum non sortiri; ideoque nullam nisi aliunde imputatam in filijs Dei iustitiam esse. Noluit igitur hanc Diaboli eiectionem, quæ nihil est aliud quam peccati victoria, hoc loco à Christo assertam, vel vno verbo attingere. Voluit apertam veritatem obscuris & generalibus verbis inuoluere. Planè enim, iuxta hæreticorum hodie placita, non est Diabolus foras eiectus, nec eius potestas sublata; sed manet nō secus potestas eius quam possessio, non secus dominium & imperium quam iniusta vexatio, non secus victoria quam pugna. Denique iuxta illos, *Non venit Dei filius vt dissoluat opera Diaboli*, quod D. Ioannes affirmat, sed venit tantum vt non imputet peccatoribus opera Diaboli; ideoque non foras eiectus Diabolus est, sed intus manens veteri potentia fruitur, quæ tamen victis ab eo non imputatur. Atqui nos Christo credimus, non Caluino, eiectum

Diabolus
iuxta hæ-
reticos
hodie non
est foras
eiectus.
1. Ioan. 3.

eiectum esse foras Diabolum, nec in filios Dei ullam potestatem habere, vt ad peccatum illos inducat; dissoluta quoque & fracta esse opera Diaboli, quia peccandi necessitas sublata est. *Qui enim facit peccatum, ex Diabolo est: & in eo vigent opera Diaboli, non sunt dissoluta.* Hunc in Scripturis, quæ eius placitis repugnant, ludum ludit Caluinus. In his quoque Christi verbis altum silentium tenet Beza. Propter sensum autem quem diximus, subiecit Christus, *Ego quum exaltatus fuero, omnia* (seu vt in Græco textu habetur, *omnia*) *traham ad meipsum; id est, beneficio & virtute mortis meæ fiet, vt sublata Diaboli potestate ac seruitute, omnes mortales (nisi per ipsos stet) mihi ac meo nomini seruiant; & qui antea penes Diabolū principatus fuerat, nunc penes me sit.* In hoc sensu infra dicitur, *Dedisti ei potestatem omnis carnis, vt sit videlicet omnium hominū Redemptor, Dominus, & Iudex, quia sicut in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes viuificabuntur.*

Ioan. 8.

Caluini
ludus.* πάντας
ἐλκύσω.Ioan. 17.
1. Cor. 15.

39. Propterea non poterant credere, quia iterum dixit
Isaias, *Excæcauit oculos eorum, & indurauit
cor eorum.*

TRES difficultates habent hæc verba, quæ explicatione indigent. Prima est quod dicitur, *Non poterant credere*. Secunda, quod dicitur, *Quia dixit Isaias*. Tertia, quod Deus dicitur, *excæcasse & obdurasse Iudæos*. Prima difficultas ex vna pulcherrima distinctione soluetur, quam tradit Gregorius Nazanzenus oratione quarta de theologia, vbi sex modos annotat, quibus aliquid posse, & non posse fieri,

Tres diffi-
cultates
soluuntur.

Posse vel
non posse
fieri, sex
modis di-
citur.

fieri, tam ex communi loquendi modo quam in ipsis Scripturis dicitur. Primus modus est, fieri, sex secundum defectum aliquem, non perpetuum, sed certi temporis; nec generalem, sed certæ personæ: ut quod puer luctari non possit aut cæculus cernere. Poterunt enim suo tempore. Sic 1. Ioan. 3. *Non potest peccare qui ex Deo natus est,* & Matth. 7. *Non potest arbor mala fructus bonos facere,* id est, nempe dum talis est. Secundo modo, quia sæpenumero ita contingit: ut Matth. 5. *Non potest ciuitas abscondi super montem posita.* Poterit enim à maiori aliquo monte abscondi, sed hoc raro contingit. Tertio modo, quia minimè equum aut rationi consentaneum est ut fiat: ut Matth. 9. *Non possunt filij thalami ieiunare quamdiu presens est sponsus.* Quarto modo, secundum volūtatis auersionem. Quod enim abhorremus facere, ideòque non nisi difficulter facimus, dicimus non posse nos facere. Sic Matth. 12. *Quomodo potestis loqui bona, quum sitis mali?* & Ioan. 6. *Non potest mundus adisse vos.* Quinto modo, quod secundum naturæ potentiam fieri non potest, etsi Deo sit possibile: ut Matth. 19. *Non potest camelus transire per foramen acus.* Sexto modo, quando nulla ratione fieri potest, quia naturæ repugnat, vel implicat contradictionem. Sic Ioan. 5. *Nō potest facere Filius nisi quod viderit Patrem facientem:* Deus non potest esse malus: & similia. **Tract. 63.** Hæc Nazanz. D. August. in hunc locum sentit Iudæos non potuisse quidem credere quia volebant, noluisse autem quia non poterant velle, negante illis Deo auxilium necessarium, idque ex iusto iudicio propter eorum præcedentem malitiam, ut sic ad quintum modum referri debeant hæc verba, *Non poterant credere.* Sed parū probabilis sententia est, aliquem in hac vita sic excæcari & obdu-

& obdurari, ut omni auxilio diuino destituatur quo conuerti possit, vel ut ipsa conuersio sit ei absolutè impossibilis. Melius & diuinæ bonitati ipsique veritati conuenientius est, Iudæos non potuisse credere propter maximam prauæ suæ voluntatis auersionem, ut ad 4. modum hæc verba referantur, quod mox in 3. difficultate explicanda luculentius apparebit. Hūc sensū sequitur Chrysost. hom. 67. in Ioannem, & Euthymius. Secunda difficultas vno verbo soluitur; illud, *Quia dixit Esaias,* nō causaliter sed consecutiue accipiendo. Tertia difficultas non tam facile explicatur. Notandum tamen tam iuxta communem vsus loquendi quam iuxta Scripturas effectū aliquem causæ attribui tribus modis. Primo modo, quando nō impeditur effectus ab eo qui impedire potuit & debuit. Sic apud Prophetam. *De manu speculatoris, qui videns gladium venientem non sonuit buccina, sanguis populi exquiritur* qui gladio hostili ceciderit. Secundo modo, quando occasio data est præter intentionē dantis. Hoc modo dixit mulier Eliæ Prophetæ. *Ingressus es ad me ut rememorentur peccata mea, & interfices filium meum.* Tertio modo, quando est vera causa effectus, ut qui gladio occidit; ad quem modum reducitur, qui iuuat, qui consulit, qui mandat bonum aut malum. Deus, ex sententia Augustini in hunc locum, dicitur excæcare & obdurare quia non prohibet, cum possit, ne homines excæcentur vel obdurentur, sed obdurat eos deserendo & non adiuuando. Vera est hæc sententia, & Deum à vera causa excæcationis liberat propter duo. Primum, quia non tenetur Deus impedire hominum obdurationem, ideòque iustè posset omne prorsus auxilium hominibus improbis denegare; nec nisi mera gratia est, quādo ali-

Effectus
causæ 3.
modis tri-
buitur.

1.
Ezech. 33.

2.
3. Reg. 17.
3.

Tract. 53.
in Ioan. 3.
Deus quo-
modo ex-
cæcat.

do aliquos illuminat & emollit. Secundò, quia Deus reuera non ideo dicitur non prohibere vel non impedire hominum excæcationes & obdurations, vel improbos deserere & non adiuuare, quia nihil prorsus facit, aut nihil prorsus adiuuat quominus excæcentur & obdurentur (omnibus enim id præstat gratiæ quo possint videre & conuerti si velint, & omnes improbos *benignitas Dei ad penitentiam adducit*) sed quia maiora & efficaciora auxilia gratiæ non præstat. Qui autem ad cauendum malū quod satis est præstat, causa mali nullo modo dici potest. Sic Deus *intentator malorum*, & *neminem tentare* verè dicitur. Dicit tamen Scriptura hoc loco de Deo, *Excæcavit oculos eorum, & indurauit eos*, propter duo. Primum, vt Dei iudicia timeamus (vt loco citato docet Augustinus) qui propter peccata præcedentia maiora & congrua denegat auxilia quibus fiat conuersio. Secundò, quia ea facit que reuera hominibus improbis excæcationis & obdurations maioris per occasionem causa sunt, quum eadem alijs facta cooperentur ipsis in bonum. Quod D. Hieron. apto exemplo demonstrat, in sole; cuius calor ceram emollit, lutum indurat. Sic enim eadem Christi prædicatio in quibusdam Iudæis fidem, in alijs incredulis & improbis maiorem incredulitatem per occasionem operata est. Sic *mandatum sanctum & bonum*, quod erat ad vitam, inuentum est esse ad mortem, quia peccatum, occasione accepta per mandatum, *seduxit me* (ait Paulus) & per illud ipsum mandatum *occidit me*. Sicut igitur in impijs peccatum, vt appareat peccatum, per bonum mandatum operatur mortem; sic in incredulis & obstinatis Iudæis ipsa incredulitas, vt appareat incredulitas obstinata, per bonam Christi prædicationem operata est ex-

Rom. 2.

Iac. 1.

Cur dicitur excæcare.

Epist. ad Hedibiam quæst. 10.

Rom. 7.

est excæcationem & indurationem. Hoc ergo sensu *excæcavit Deus oculos eorum, & indurauit cor eorum*, partim non succurrendo efficaciter, partim per occasionem. Vera autem & propria causa excæcationis huius sola erat Iudæorū malitia propria. Quod vt certissimum nobis fieret, Spiritus S. per Matth. & Paulum hæc eadem Isaïæ verba alio modo protulit; videlicet hoc modo. *Incrassatum est cor populi huius, auribus grauiter audierunt, & oculos suos clauserunt, ne quando videant oculis, &c.* Matth. 13. & Act. 28.

Excæcationis causa vera, malitia cæcorum propria.

Impius Calvinus etiam hoc tertio modo Deū illos excæcasse, & veram excæcationis causam fuisse, hunc in locum blasphemat. *Hic* (inquit) *non tam præscientiæ Dei quam iudicij & vindictæ habenda est ratio. Deus enim quid ipse facturus sit per Prophetam pronuntiat. Nempe quod stupore & vertigine percutiet impios, vt de ipsorum malitia vltionem sumat. Nam hic notatur causa propinqua & inferior cur verbum suū, quod natura salutare est, Deus exitiale Iudæis ac mortiferum esse velit. nempe quod sua malitia ita meriti essent. Hanc penam illis impossibile fuit effugere, quum semel Deo statutū esset ipsos in reprobum sensum conijcere, & verbi sui lucem illis vertere in tenebras. Et paulo post. Notandum est Dominum aliquando per seipsum excæcare hominum mentes, quum iudicio & sensu eos priuat; aliquando per Satanam & pseudo-prophetas, quum eorum fallacijs illos dementat; aliquando per suos ministros, quum illis noxia ac letalis est salutis doctrina. Hæc ille. Ponit in Deo excæcationē actiuā, quod stupore & vertigine percutiat; eamque immediatā, quum per seipsum excæcat; idque in Deo deliberatam, quia verbum suum Iudæis mortiferum esse voluit: denique eo sensu non potuisse credere, quia impossibile illis erat hanc penam effugere, id est, non excæcari. Hæc apertè impia & blasphema sunt*

Caluini impia sententia de excæcatione Dei actiua.

Deus cau-
sa peccati
actiua iu-
xta Cal-
uinum.
Matth. 7.

sunt, quæ Deum faciunt veram causam peccati actiuam & proximam, non per occasionem tantum, aut aliquo modo non impediendam. Vnus Christi sermo hanc blasphemiam refutabit. *Arbor bona non potest malos fructus facere.* Si ergo quod nisi participatione bonum est, voluntas hominis bona, malos fructus facere non potest, quomodo fons ipse bonitatis malos fructus faciet? Atqui causa peccati actiua, immediata, voluntaria, est haud dubie fructus malus, imò pessimus; qui & in hominibus seuerè punitur, & in diabolo damnatur. Hanc infernalem Caluini sententiam, quæ quauis data occasione lectori obtrudit, olim late refutauimus, in opere de Iustificat. lib. 11.

IN IOANNIS CAP. 13.

1. *Ante diem festum Paschæ.*

Quo die
mensis
Christus
ultimam
cenam ce-
lebrauit.

QUVM quod hic Ioannes narrat, in vltima nocte quæ passionē Domini proximè præcellerat, factū fuisse certum & indubiū sit, quæ videlicet agnū Paschalem comedit Christus; debuit autē agnus Paschalis in decima quarta lunæ ad vesperam comedi, quæ etiam vespera ad sequentē diem pertinebat, (iuxta legem quæ à vespera in vesperam solēnitates computat) ideóque erat ipsa vespera diei festi Paschæ seu solēnitatis Paschalis quæ 15. luna celebranda erat: magna hic difficultas est quomodo dicat Ioannes, *Ante diem festū Paschæ* ista contigisse. Videtur enim insinuare quòd nō in vespera diei festi Paschæ, sed alia vespera ante dictum diem, videlicet 13. luna agnum Paschalem comederit, &

14. passus

14. passus fuerit. Et hinc error Græcorū natus erat qui luna 14. Christi passionē accidisse pertinacissimè sustinuerūt; & alios tres Euangelistas à Ioanne correctos fuisse, impiè asseruerunt: nempe quòd scripserant, *Prima die azymorū* agnū Paschalem Christum comedis. Hic enim primus dies azymorum (aiunt illi) incipiebat ad vesperam 14. lunæ, & erat ipsius diei festi Paschæ prima vespera, ac per hoc non ante illum diem, sed illius diei. Pro hac difficultate tollenda notandum est, tametsi solēnitates apud Iudæos à vespera in vesperam semper celebrabantur, tamen non semper dies ipsi eodem modo numerabantur: sed eadem vespera aliquando cum sequenti die iuxta solēnitates legales, aliquando cum præcedenti die iuxta naturalis diei cursum, cōputabatur. Huius posterioris exemplū habes Exod. 12. *Primo mense, quarta decima die mensis, ad vesperam comedetis azyma. Immolebitis 14. die, & nocte illa comedetis.* Eccenox prima azymorum tribuitur diei 14. iam finitæ. Sic hoc loco D. Ioannes, *Ante diem festum Paschæ* dicit, id est, ante decimum quintum diem, nocte proximè præcedente, coniungens illam noctem diei præcedenti, non sequenti: cuius obseruationis ignoratio Græcos fefellit. Sic alij tres Euangelistæ vocabant eundem diem 14. lunæ *primū diem azymorū*, nō quia toto illo die comedebantur, sed per Synecdochen, quia ad vesperam illius diei comedi cœperunt. Rursum Hebræi quando diem nominant, non computant illum cum nocte, sed seorsim à nocte, sicut suprā Christus, *Nōne duodecim sunt horæ diei?* ideóque ab ortu solis vsque ad occasum diem computant. Sic Ioannes hoc loco dixit, *Ante diem festum Paschæ*, id est, ante ortū solis solēnitatis Paschalis. Sic

Concor-
dia Euan-
gelistarū.

Ioan. 11.

cate-

cæteri Euangelistæ intelligi possunt dixisse, *Primo die azymorum*, id est, in ipso die quo azyma præparabantur. Addunt enim Marcus & Lucas, *In qua necesse erat occidi pascha*: hoc autem erat 14. luna, nam illo die ante vesperam seu ante solis occasum immolari debebat, & eadem nocte post solis occasum comedi oportuit. Sic cū cæteris Euangelistis concordat ad amussim D. Ioannes.

8. *Si non lauero te, non habebis partem mecum.*

Verborū
fesus exa-
minatur.

QUID Christus his verbis significare voluerit, difficile est certò intelligere. Nam aut de reali pedum ablutione loquebatur, & sic videtur vel quasi Sacramentum quoddam esse necessaria pedum ablutio, vt putauit D. Bernar. in serm. de cena Domini; vel certè ceremonia necessaria ante vener. Euchar. sumptionem, vt celsuit D. Ambrosius de Sacram. lib. 3. cap. 1. & de ijs qui iniantur mysterijs cap. 6, qui & in sua diœcesi hoc obseruabat: aut de spiritali aliqua ablutione seu sanctificatione, vel venialium, quorum mundities necessaria est, vt ingressus pateat ad regnum cælorū, què sensum tradit August. tract. 56. & Cyrill. lib. 9. cap. 5. in Ioan. vel etiam mortaliū, vt putabat Cyprianus in serm. de ablutione pedum. Sed hic sensus posterior eo verbo refellitur: *Qui mundus est, non indiget nisi vt lauet pedes*, &c. Prior sensus non videtur ad literam esse, quum Christus ad realem ablutionem Petrum inducebat, & de reali comminabatur. Iam vt realem ablutionem intelligamus, aut est comminatio generalis, aut soli Petro propria. Si generalis, prior Bernardi aut Ambrosij sententia sequenda videbitur. Neutram tamen tenuit Ecclesia. Est ergo

ergo realis ablutionis mandatum soli Petro proprium. Sed tunc quæritur cur sub tanta comminatione præcipitur. Chrysoftomus homil. 69. putat propter humilitatis documentū in hac ablutione significatum; quam nisi Petrus teneat, non habebit partem cum Christo. Sed hîc iterum realis ablutio, quā Christ⁹ vrget, deseritur. Optima igitur est D. Basilij expositio. *Si non lauero te, id est, si mihi volenti tuos pedes lauare non obedieris, propter hanc tuam inobedientiam à meo consortio separaberis.* Sic ille appositissimè exponit in oratione de peccato: & in regul. breuioribus ad interrogat. 60. & ad interrogat. 233. in moralibus quoque reg. 12. cap. 2. Neque hic sensus rejici debet quia Christi comminatio non ad ipsam inobedientiā sed ad ablutionem refertur. Non enim Christus ablutioni pedum promittit partem secum aut aliquam gratiam, sed negatæ ablutioni, quæ erat inobedientiæ actus, comminatur gratiæ negationem. Sic ad literam seruantur Christi verba: quod Petrus bene intelligens promptissimè obediuit.

14. *Si ego laui pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius laudare pedes.*

AD hæc verba Calvinus præclaram sibi occasionē dari ratus, in Ecclesiasticam hodie consuetudinem, qua in quinta feria hebdomadæ sanctæ pauperū aut inferiorum pedes à Prælaris Ecclesiasticis lauari solent, impotenter incurrit. Sed vt ad eam accusationem descendat, aliam præmittit. Totum insulsi cauilatoris delirium proferemus. *Notandū est* (inquit) *quòd Christus se exemplum dedisse admonet. Neque omnia eius facta promiscuè ad imitationem trahi conuenit. Papiæ se Christi exemplo quadragesimale ieiunium seruare*

In eom. ad
c. 13. Ioā.
ver. 15.

TT

iaclant.

Ad Matth.
cap. 4. 2.
Dom. I.
Quadr.

iaclant. At qui videndum in primis erat, an exemplum prædere voluerit, ad cuius normam se discipuli formarent. Nihil verò legitur tale. Quare non minus peruersa est emulatio, quam si in celum volare tentarent. Hæc prior accusatio est, cuius plenam refutationem videre licet supra ad Matth. cap. 4. & in Promptuario nostro Catholico. Summa est, tū alias esse ieiunij Quadragesimalis graues causas præter exemplum & imitationem Christi, tum quia nec omnia Christi facta in exemplum trahenda sunt, nec nullum: quid autem eius generis sit, vt in exemplum trahi possit ac debeat, Ecclesia Catholica mater fidelium, columna & firmamentum veritatis, docere nos debet, non superba & garrula hæresis. Posterior accusatio, & huic Euangelio propria, apud Caluinum his verbis sequitur. *Adde quòd vbi Christum sequi decebat, simiæ fuerunt magis quam imitatores. Quotannis theatricam pedum lotionem instituunt, ita inani nudaque ceremonia se pulchrè defunctos esse putant. Defuncti sibi permittunt fratres contemnere. Neque id modò, sed postquam duodecim hominibus lauerunt pedes, omnia Christi membra crudeliter lacerant: adeoque in faciem Christi ipsius conspuunt. Quare nihil quàm fœdū Christi ludibrium est comica illa pompa. Nec certè Christus hic anniuersarium ritum commendat: sed nos tota vita paratos esse iubet ad lauandos fratrum pedes.* Hæc ille. In his verbis vnum est quasi à ratione ductum argumentum; cætera hominis sunt non ratiocinantis, sed furentis ac debacchantis. Argumentum quod aliqua ratione niti videtur, istud est: Christus lauans pedes discipulorum suorum, posteaque dicens, *Exemplum dedi vobis, &c.* non commendat anniuersarium ritum; ergo simiæ potius quam imitatores sunt, qui ad eius exemplum pedes fratrum lauant. Sed accidit huic hæretico, quod alijs hæreticis accidere

Ceremonia abluendi pedes contra Caluinū defēditur.

dere solere scribit D. Iudas. *Quæcumque autem ignorant, blasphemant.* Non enim ideo Prælati Ecclesiæ stitici alijque superiores pauperū aut subditorum pedes lauant, quasi his verbis talē anniuersarium ritum Dominū præcepisse intelligerent (humilitatis enim hoc esse documentum, non externum ritus præceptū, Catholici semper intellexerunt) sed ideo hunc ritum celebrant, vt tantæ humilitatis Christi exemplum renouent, & ob oculos ponant, deuotèque colant, & ad humilitatē omnium animis fortius imprimendā, nō verbo tantum ac prædicatione sed factō etiam ipso adhorrentur. Nam & ideo Christū hanc actionē externam adhibuisse intelligunt, vt ea ob oculos posita, discipulis suis Ecclesiarum Præpositis futuris humilitatis virtutē imprimis necessariā, certiori documento & validius commendaret. Quem Christi finem & scopum hoc loco fuisse, docet vno atque altero in loco Basilius. Nō tam igitur factū, quā finē & intentionē Christi circa factum, proposuit sibi in hoc ritu Ecclesia. Nā & hic verū est illud quod ex naturæ lumine Poëta cecinit:

*Segnius irritant animos demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus.*

Sed Caluinus non tā hospes & aduena, quàm hostis & alienigena ab Ecclesiæ Christi consortio sese abdicans, nihil mirū si mysteriorū Ecclesiæ ignarus, & ea tantū quæ ante oculos sunt videns, de ijs quæ ignorat perperā iudicat; & inde calumniæ materiā struit, vnde discipline Christianæ documentū haurire debuit. *Propria enim Christianorum disciplina humilitas est,* ait August. quā quia superba hæresis capere non potest, eius documentū libentius carpere quàm amplecti & imitari contendit.

T T 2

Furentis

Capite
vnico.Moral. lib.
Regula
70. cap. 10
& 24.

Epist. 56.

Caluini
declama-
tio bac-
chica.

Zach. 2.
Psal. 104.

Furentis hinc & debacchantis Caluini verba nec refutatione egent vlla, nec reprehensione nostra. Suam ipsa turpitudine & furore clara voce loquuntur. *Prælatos quippe Ecclesie postquam duodecim hominibus pedes lauerunt, omnia Christi membra crudeliter lacerare; nec membra tantum, sed, omnia membra; nec lacerare tantum, sed, crudeliter lacerare, ac deinde in faciem Christi ipsius conspuere; nihil aliud quam spiritum nequam, qui in Caluino loquitur, quique illum captiuum tenuit ad voluntatem suam, palam demonstrant, quasque in theatro conspiciendum ante omnium oculos sublimem ponunt. An experimentum querimus eius qui in Caluino loquitur, Belial? Hinc illud habemus luculentissimum. Hinc furit, hinc debacchatur, hinc tragico correptus œstro, ipsa Ecclesiarum Christi capita, ipsam pupillam oculi eius, non tangit modo temere culpando (nihil veritus vel illud Prophetæ, *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei: vel illud Dauidicum, Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari*) sed, quantum in ipso est, atrocissime criminando iugulare, confodere, transfuerberare contendit. Hinc ille Caluini spiritus se prodit, non quo aguntur filij Dei, sed quo agitantur filij Diaboli, cuius summa voluptas est Pastores à Christo datos, quia Christum ipsum non potest, mentiendo, criminando, calumniando, in odium & contemptum adducere, omnibus non deridendos modo, sed & conculcandos ac proterebdos obijcere. Sed perijt cum suis furijs Caluinus. Viuit, viuêtque in æternum Sponsa Christi Ecclesia Catholica, Apostolica, Romana, cuius vt fidem tenemus, ita honorem & debitam ab ouibus Christi reuerentiam ab omnibus tenendam, libenter docemus.*

18. Ego

18. Ego scio quos elegerim.

HAERESIM suam de vnica & sola fide electorum ex his verbis probare vult Caluinus. *Reprobos (inquit) ornat interdum Deus Spiritus sui donis ad exequendum quod illis iniungit munus. Sic regie in Saule virtutes ad tempus refurgent: sic & Iudas egregijs donibus pollebat, quales Apostolum Christi decebant. Sed alia longè est Spiritus sanctificatio, qua Dominus non nisi filios suos dignatur. Nam eos mente & corde renouat, vt in eius conspectu sancti sint & irreprehensibiles. Deinde viuam in illis radicem habet, quæ euelli nunquam potest, quia penitentia caret Dei adoptio. Hæc ille. Docet esse in reprobis gratias quasdam gratis datas, gratiam verò gratum facientem, gratiam coram Deo iustificantem, cordis munditiam, & renouationem mentis internam quam nunc tradit, (suorum placitorum oblitus de perpetua cordis immunditie, & sola Christi iustitia imputata suos electos mundante,) in solis electis ponit: idque propter Christi verba, *Ego scio quos elegerim. Non tantum (inquit) perseverantia in his verbis electioni accepta fertur, sed etiam pietatis initium. Vnde enim fit vt vnus magis quam alter se verbo Dei addicat? Nempe quia electus est. Vnde fit rursus vt pergat in recto pie vitæ cursu, nisi quia propositum Dei stabile est vt inchoatum manu sua opus absoluat?* Hæc ille. Quum ergo Christus Apostolis suis omnibus dixerit, *Si hæc scitis, beati estis si feceritis ea,* moxque subiunxit, *Non de omnibus vobis loquor, ego scio quos elegerim,* sensus iuxta Caluinum est: Non omnes beati eritis faciendò ea quæ docui, quia non omnes electi estis. Perniciosa hæc & falsa doctrina est. Tametsi enim concedatur Christum hinc de electione æterna loqui, quod D. Augustino in hunc locum placet, non tamen docebit*

Vnica electorum iustificatio iuxta Caluinum.

Eadem refellitur.

TT 3 Chri-

Christus vel solam electionem æternam pietatis & obseruationis mandatorū Christi causam fore, vel solos electos ad gloriam pietatis interdum cultores esse, & Christi mandata ad tempus obseruare: quod utrūque Calvinus docet. Sed stante sensu electionis æternæ, docebit Christus electionem illam vnā esse & altissimā causam pietatis iustorum, & perseuerantiæ eorum. Non euertet proximas in quoque pietatis & perseuerantiæ causas, quod *gratiam Dei in vacuum non acciperit, sed, pulsante ostium Deo, ianuam aperuerit cordis sui, & fecerit sibi cor nouum*, vt Scripturæ loquuntur: videlicet, diuinæ gratiæ liberè cooperando: sicuti reprobatio impiorum non euertit proxiam in vnoquoque impio causam, propriā animi malitiam ac prauitatē, vt ipse Calvinus passim agnoscit. Rursum stāte sensu electionis æternæ, non docebit Christus solos ad gloriam electos mēte & corde renouari, vt Calvinus hīc docet. Non enim de electione æterna ad gloriam vel Christus hīc loquitur, vel Augustinus exponit, sed de electione ad illam beatitudinē de qua hīc Christus dixit, *Beati eritis si feceritis ea*: id est, de electione ad gratiā qua fiant Dei præcepta. Talis autem electio ad gratiam, seu præparatio gratiæ, multis etiam reprobis concessa fuit, atque inter alios Iudæ & Sauli, quorum exempla Calvinus profert. Nam & Saul quum in Regem vngeretur, *bonus ac iustus erat*, vt docet Cyprianus lib. 1. epist. 5. & August. ad Simplicianū lib. 2. q. 2. quod & Scriptura disertè docet. *Erat Saul electus & bonus, & non erat vir de filijs Israel melior illo*: & iterū, *Filius vnius anni erat Saul cum regnare cœpisset*, id est, iuxta idioma Hebraicum, *innocens* & (vt Samuel postea profitebatur) *paruulus in oculis suis*: & Iudas, quū in

2. Cor. 6.

Apocal. 3.

Ezech. 18

Electio ad gratiam reprobis communis.

1. Reg. 9. 2

1. Regum

13. 1.

1. Regum

15. 17.

Apostolū eligeretur, talis erat, vt per eum quoque sanarentur infirmi, & dæmonia eijcerentur, nomēque eius in celo scriptum esset, non secus quā ceterorum 72. Discipulorum, id est, apud Deum in numero iustorum haberetur. Neque enim quum Christus dixit, *Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celo*, omnium illorum prædestinationem illis reuelauit, tum quia hoc non expediebat, tum quia non secus ex illis 72. vnus potuit esse reprobus quā ex 12. Apostolis vnus reprobus fuit. Deinde Iudas ille erat, de quo Christus dixit. *Pater, quos dedisti mihi, custodiuis: & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis*. Ecce Iudas fuit datus à Patre Christo; ergo tunc bonus erat. Rursum periit ex grege; ergo antequam periit, de grege bonorum erat. Stāte igitur sensu electionis æternæ, impium Caluini dogma, quod soli electi verè coram Deo iustificantur, ex hoc loco stabiliri non potest.

Matth. 10.

Luc. 10.

Sed nō est probabile de electione æterna Christum hīc loquutum fuisse. Talis quippe sententia ad Iudæ emendationem (quam Christus hīc & in toties repetita admonitione spectabat) minus efficax fuisset: imò eum ad suam improbitatem magis irritasset. Diceret enim; Nō me elegeris, & ideo talis non sum sicut alij electi, vt tua mandata faciam, & in tui dilectione perseuerem. Sensus ergo literalis est; *Ego scio quos elegerim*, id est, scio qualis sit nunc, & qualis quisque eorum futurus est, quos in meos Apostolos elegeri. Et hunc sensum confirmāt verba sequentia. Nam ne quis miretur cur in Apostolum elegerim qui proditor futurus erat, quum id ipsum ita fore præcognouerim, sciat me hoc fecisse vt impleretur Scriptura, & consequenter mandatum Patris mei in

Scriptura reuelatum, quo prædictum hoc ipsum est; fore ut vnus ex familiaribus discipulis meis *leuaret contra me calcaneum*, id est, me dolo & proditoriè supplantaret. Ita futurum Deus in Scriptura prædixit. Ego propterea etiam illum in familiarem Apostolum elegi, què huiusmodi futurum præsciebam. Ego enim scio quos elegerim in Discipulos meos, nec ex ignorantia aliqua aut cæco casualem electionem feci. Hic est literæ genuinus ac germanus sensus, quem merito obscurum esse annotauit doctissimus interpres Cyrillus Alexandrinus.

Lib. 9.
cap. 10 in
Ioannem.

34. *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut ego dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem.*

DILECTIONIS mutux mandatum cur hoc loco nouum dicatur, multi multa dixerunt, & vera, & probabilia, & utilia, quamuis non omnes iuxta Christi mentem & literæ sensum. Cyrillus exponit nouum vocari propter nouum dilectionis modum, quem illis verbis Christum exprimere putat, *Sicut dilexi vos*, id est, vt bona temporalia ac vitam pro fratrum salute spirituali exponamus, sicut Christus pro nobis semetipsum exinaniuit. Sed hic sensus (quem etiam Euthymius sequitur) nullum nouum mandatum facit, quia quando fratrum salus æterna necessariò hoc exigit, mandatum hoc ab orbe condito pijs omnibus iniunctum fuit, & ipsa charitatis fraternæ ratio hoc docet. Chrysost. propter nouum quoque diligendi modum, vocari mandatum nouum existimauit; nimirum vt sicut Christus prior dilexit nos sine vllis præcedentibus meritis, sic nos nihil de nobis bene meritis diligere & bene-

In Ioan.
lib. 9. c. 23

Hom. 71.
In Ioan.

& beneficijs eos præuenire debemus. Sed nec hoc nouum erat, quia dilectio proximi propter Deum (quæ semper erat in præcepto) hoc totum à nobis exigit. Si enim propter Deum diligendus proximus, siue de nobis bene sit meritis, siue non, diligendus est. August. hanc nouitatem ad effectum testamenti filios. Verum sanè & hoc est, sed quia hominibus iam nouis & in Christo regeneratis, Apostolis scilicet, omnibusque Christianis hoc præceptum datur, non videtur Christus hoc respectu nouum mandatum vocasse. Sunt qui nouum dicunt ab origine sua, quia ex nouo Spiritu procedit, sicut homo vetus spiritu timoris ducitur. Nec alienum à veritate hoc est: sed omnibus quoque alijs mandatis hoc commune est, vt per Spiritum gratiæ impleantur. Alij adhuc nouum vocari volunt, quasi renouatum, & de nouo hic à Christo inculcatum, quia iam apud Iudæos neglectum quasque antiquarum hoc mandatum erat. Ad quorum sententiam accedit hoc loco Calvinus; *Scimus* (inquit) *leges initio diligenter seruari, sensim verò labi ex hominum memoria, donec tandem obsolescant. Ergo Christus, quo melius infigat suorum animis charitatis doctrinam, à nouitate eam commendat, quasi diceret: Volo huius mandati vos perpetuò esse memores, ac si lex esset recens nata.* Non est improbandus hic sensus, quia pius, verus, ac laudabilis est, tametsi (vt nobis videtur) non ad literam: sicuti mox ex verborum Christi tractatione elucidabimus.

Interea veneno hic Calviniano, quod more suo aspergit, occurrendum nobis est. *Quia difficile est retinere charitatem, homines ea posthabita nos sibi colendi Dei modos fingunt; & Satan multa suggerit in quibus se occupent. Ita accidit vt frustra satagando illu-*

Venenum
hoc loco
Caluini-
num.

dere Deo conentur, se autem decipiant. Quo autem hæc eius oratio collimet, & quos perstringere velit, paulo post in sequentibus aperit. *Quum* (inquit) *hac mutua dilectionis nota discernat suos Christus ab alienis, frustra se fatigant, qui relicta charitate, novos & commentitios cultus suscipiunt, qualis hodie vanitas in Papatu regnat.* Hæc futilis & insulsa cavillatio, quem (quæso) hinc locum habet, aut Christi hoc loco doctrinæ quo tandè modo affinis, aut ad eam consequens est? Quis non videt impotentem hæreticum carpendi causas quærere, & in Ecclesiam Christi Catholicam exco odio, cæca rabie ac furore, quavis data imò non data causa ferri? Tamen enim essent in Ecclesia Catholica, quam Papatus nomine sepe designat, novi & commentitij cultus; quis tamen illos ex relicta charitate nasci nisi insanus dicat? Superstitio, quæ novos & commentitios vel adinuenit vel suscipit, non sanè ex defectu charitatis proximi, qui semper adiunctum habet defectum charitatis in Deum, sed ex feruenti quodam, præpostero tamen & inordinato colendi Deum studio propriè nascitur: quo studio qui feruent, eiusdem superstitionis socios & cultores maxime & ardentè amare solent: adeò ut in illis charitas non quasi relicta & posthabita negligatur, sed male collocetur. Et propriè Christus hoc loco dilectionis mandatum quod nunciat, ideo nouum vocat, quia de ea dilectione loquitur quam Christiani inter seiplos eo quòd Christiani sunt, eiusdem religionis cultores, sub vno Capite Christo, & eiusdem corporis membra, tenere debent. Hoc est enim, *ut diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos, id est, ut discipulus discipulum, Christianus Christianum diligat; sicut ego vos omnes meos discipulos, quasi de meo corpore, singulari amore*

Impotens
Caluini
calumnia
diluitur.

Mandatum
dilectionis
mutue
nouum.

com.

complexus sum. Et hoc est verè mandatū nouum quod Christus ex hoc mundo discessurus suis dedit, ut Christiani Christianos singulari amore se mutuò complecterentur, se mutuò iuuarent, se mutuò consolarentur, se mutuò sustinerent: quod à primis Christianis cumulatissimè præstitum fuisse Acta Apostolica demonstrat: ad quod Paulus in suis Epistolis frequenter hortatur, quasi ad proprium & nouum mandatum Christi. *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Caritas fraternitatis maneat in vobis: & ad Romanos plenius. Caritas fraternitatis inuicem diligentes: τῆν φιλαδέλφια εἰς ἀλλήλους φιλοσοφῶν.* id est, Ad hunc amorem fraternū, quo vos mutuò diligere debetis (scilicet ex Domini mandato nouo) sitis feruidi & admodum propensi, ut eum nullo modo intermittatis. Quare & D. Ioannes in 1. sua Epistola in hoc vno mandato, veluti Christianis hoc sensu proprio, inculcando totus versatur; & vsq; ad vltimum spiritum, etiam cum nausea ac fastidio discipulorum, idem perpetuò inculcauit, rationem reddēs, *Quia Domini præceptum est; & si solum fiat, sufficit.* Hoc itaque mandatum quasi Christianis proprium, quo eiusdem religionis socios omnibus amoris officijs complectebantur, per aliquot secula ita retinuerunt Christiani, ut Tertullianus de suo tempore, commemoratis Christianorum collectis pecuniarijs, & in quos vsus illa collecta pecunia distribueretur, ita tandem concludit. *Eiusmodi vel maxime dilectionis operatio nota nobis inquitur penes quosdam. Vide (inquit) ut se inuicem diligant, & ut pro alterutro mori sint parati.* Hæc ille. Denique propter hanc mutue dilectionis notā, proprio vocabulo Christiani fratres vocabantur. Hæc ergo mutua Christianorum charitas, qua se

Gal. 5.

Heb. 13.

Rom. 12.

Hieron. in
Catalogo.

In Apo-
log. c. 39.

qua-

Charitas
relicta nō
generat
supersti-
tionē, sed
Dei con-
temptum.

quatenus Christianos inuicem singuli diligunt, vbi refrigerat, vbi deseritur & negligitur, nō illi ad novos & commentitios cultus dilabuntur, sed ab omni Dei cultu cessant, nec superstitionis affectum sed religionis contemptum induunt. Quum enim proximum, quem vident, non diligunt; quomodo Deum diligunt, quem nō vident? Deum autem quo minus diligunt, eo minus colunt. Deinde quum Christiana hæc propriè charitas propter Christum & propter comunē religionem Christianam assumatur, ea neglecta & reiecta, iacet quoque consequenter religio. Nam & ideo via ad hæreses schismata est, quia violatum charitatis fraternæ, qualis hinc præcipitur, vinculum, dogmatum quoque & totius cultus Christiani violationem inducit. Sic neglecta & reiecta charitas non novos & commentitios cultus introducit, sed omnem Deicultum abolet. Adeo præposterè suo hinc stomacho indulsit Calvinus.

Papatus
nullos ha-
bet novos
cultus.

Deinde quos ille potest novos & commentitios cultus in Papatu designare? quorum omnia sunt antiquissima, & à multis retrò seculis usurpata, & non nisi à primis Ecclesiæ Magistris accepta, & antiquitatis nomine ita commendata, vt propter ipsam vetustatem hæreticis nouatoribus displiceant; nec quicquā magis in Papatu reprehendant, quàm quòd consuetudinum & traditionum antiquissimarū ita tenaces sunt. Vnde ergo hæc insolens cauillatio, *novos & commentitios cultus in Papatu ubique regnare?* Si noui sunt, originem eorum ante annos paucissimos ostendere Calvinus debuit: si commentitij, authores eorum proferri oportuit. Quod ille non præstitit, præstet qui potest Calvinista: aut nefarium impostorem, qui talia mentiatur, fuisse Calvinum agnoscat.

Sed

Sed profectò *mandatum hoc nouum vt diligamus inuicem sicut Christus dilexit nos*, Calvinum solius fidei præconem malè habuisse videtur, vt propterea animi sui ægritudinem hac importuna Catholicorum accusatione subleuare, & bilem eicere voluerit. Sanè si mandatum hoc Christi est, eo defungi necessariò oportet. Hoc Calvinus non abnuere videtur. Ait enim hoc loco. *Quisquis verò Christi esse et à Deo agnosci cupit, totā vitā componat et dirigat ad amandos fratres, & huc se assidue sollicitet.* Ex hoc igitur Christi mandato, & his Caluini verbis, ita contra Calvinistas arguo: Dilectio fraterna est mandatū Christi, & propria nota hominis Christiani, vt absq; ea nemo sit verè Christi, aut à Deo agnoscat: ergo sine ea nemo apud Deum iustificatur, nemo iustus cæsetur. Iustificari quippe & iustus cæseri apud Deū nō potest, qui à Deo nō agnoscitur, qui verè Christi nō est, & propria nota, proprio charactere hominis Christiani caret. Ita nō solum fides quæ iustificat, nō est sola, quia cū charitate coniuncta (qua rima elabi Calvinus solet, et si frustra, quū id vnū solam fidem efficaciter destruat) sed ita est cum charitate coniuncta, & ita charitas cū fide ad iustificationē necessaria est, vt ipsa quoque per se hominē Dei filium constituat, Deo gratum ac iustum corā Deo efficiat. Quæ enim propria filij Dei nota est, propria ratio, & nota nō libera sed necessaria, atque intrinseca, illa filiū Dei propriè facit atque constituit, non quidem sola, facit tamen vt vna necessaria subiecti forma & pars iustitiæ integralis. Ita hic locus non sine causa Caluini animum malè vexauit, vt aliquid extra rem impotenter effundere debuerit.

IN

Dilectio-
nis man-
datum so-
lam fidem
euertit.

IN IOANNIS CAP. 14.

1. In domo Patris mei mansiones multae sunt.

Meritorū
& gloriae
disparitas.Lib. 3.
cap. 21.

In Psal. 64

In lib. de
Spiritu S.
cap. 16.In lib. de
S. virgin.
cap. 26.

COMMUNIS est & cōfentiens omnium veterum Patrum doctrina, Christum hoc loco mansionum aeternae beatitudinis non multitudinem tantum sed & diuersitatē docere: vt sicut meritorum in hac vita imparitas magna est, aliūsq; alio coram Deo iustior ac sanctior inuenitur, sic prēmiorum magna quoque in caelo imparitas ac diuersitas reperiatur. Patrum quorundam sententias integras in Prompt. nostro Catholico produximus, D. Augustini tract. 67. in hunc locum, D. Hieronymi lib. 2. contra Iouinianum, Gregorij Magni Moral. lib. 4. cap. vlt. & lib. vlt. cap. 24. & dialog. lib. 4. cap. 35. Accedunt ad illos & alij Patres. Irenaeus affirmās sic esse multas mansiones apud Patrem, sicut sunt multa membra in corpore: quorum magnam esse diuersitatem nemo dubitat. Hilarius his verbis. *Plures mansiones diuersae dignitati habitantium praeprantur. Sed licet diuersa sit dignitas (differt enim stella stellae in gloria) tamen quotquot habitationibus (varijs licet) digni habentur, fidei fructū & honorem caelestis gloriae sortientur.* D. Basilius in haec verba. *In splendoribus Sanctorum mansiones multae sunt apud Patrem, hoc est, dignitatis discrimina. Sicut enim stella à stella differt in claritate, ita resurrectio mortuorum.* Sed & iterum D. Augustinus, acerrimè contra Iouinianū disputans, qui disparitatem meritorum in coniugio & virginitate negabat, ex hoc loco pugnat. *Quia in ipsa vita aeterna distinctè fulgebunt lumina meritorum, multae sunt mansiones*

siones apud Patrem: ac per hoc in denario quidem non impari non viuet alius prelixius, in multis autem mansionibus honoratur alius alio clarus. Hæc rursus ille. *Iam verò omnes hos Patres ex alto despiciens Caluinus ita scribit. Perperam tractus hic locus fuit in alium sensum, quasi doceret Christus distinctos esse honoris gradus in regno caelesti. Sed quare perperam? Multas enim (inquit) mansiones dicit Christus, non varias aut disparas, sed quae pluribus sufficiant: ac si diceret, non sibi vni, sed omnibus etiam discipulis locum illic esse.* Atqui hæc obseruatio friuola planè atque inanis est. Nam, vt rectè disputat D. Gregorius, *si dispar retributio in illa beatitudine non esset, vna potius mansio quam multae essent.* Mansio quippe caelestis non locum circumscriptū quo veluti certo ac definito animæ & corpora beatorū concludantur, sed requiem & gloriam beatis praeprantā denotat. Hæc gloria quum non vna sit, sed multae; varia quoque & dispar necessariò erit. Sed & ipsa Caluini expositio hæc disparitatem probat. Quum enim idcirco multas esse mansiones Christus dixerit, vt doceret non sibi vni sed omnibus etiam discipulis locum illic esse, Christi autem mansionem à discipulorum mansionibus magna disparitate differre negari non possit, necessariò hæc multae mansiones disparas quoque & diuersas significare debent. Ita Caluini cauillatio tot Patrum consentienti expositioni præponderare non potest.

Miretur fortè quispiam, cur ita proternè doctissimis Patribus obsistat Caluinus, vt ab illis omnibus perperam hunc locum tractum affirmet. Vidit doctrinam meritorum & iustitiam ac retributionem honorum operum ex hoc loco iuxta Patres intellecto necessariò stabiliri, suam autè imputatiuā iustitiam (quæ nullam disparem retribu-

Caluini
friuola
probatio
contra Pa-
trum con-
sensum.
Dialog.
lib. 4. c. 35

retributionem patitur, quum Christi iustitia omnibus æqualiter imputetur) penitus subverti. Hac de causa ausus fuit communem Patrum expositionem rejicere, & vnum suum friuolum argumentum omnium illorum iudicio anteponere. Hæc eius insolentia ac improbitas est.

3. *Et si abiero, & præparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam vos ad meipsum.*

Limbus Patrum cōtra Calvinum defēditur.

Heb. 9.

In Prōpt. Cath. parte Quadragel. ser. 5. heb. 2.

HOC iterum loco veterum Patrum sententiam ac fidem taxat Calvinus. Quum enim Christus hinc doceat se redeundo ad Patrem per corporis sui ascensionem & glorificationem, parare suis omnibus locum quo & illi ad Patrem conscendant, & cælesti gloria fruantur, paratur autē hic locus Christo glorificato, quia ille omnibus ianuam cæli aperuit, quod ante eum glorificatum nulla beatā anima ingredi poruit, quia (vt Calvinus hinc agnoscit) *ille vnicus hares cæli possessionem nostro nomine adiit, vt per ipsum accessus nobis pateat, & vt Apostolus docet, antequā Christus ingrederetur sancta sanctorum, nondum prolata erat sanctorum via, mouet hinc quæstionem Calvinus, & ait. Exoritur tamen quæstio, qualis fuerit Patrum veteris testamenti conditio post mortem, antequam Christus in cælum ascenderet. Vulgo enim colligunt, fideles animas in limbo fuisse inclusas: quia dicat Christus suo in cælum ascensu paratū iri locū. Vera est hæc collectio, & communis Catholice Ecclesie & veterū Patrū sententia, vt alibi contra Calvinū ostēdimus. Sed displicet illa huic nouatori, & collectionem firmissimam infirmare conatur. Sed responsio (inquit) facilis est, quod locus hic parari dicatur in diem resurrectionis. At hæc responsio nulla est. Christus quippe in diem*

diem resurrectionis parat beatīs locum quoad corporum glorificationem. Animas tamen interea Dei visione frui post Christi ascensum, quia visione veteris testamenti Patres defuncti non fruebantur, huiusmodi præparationi non repugnat. Vnum igitur ex altero infirmari non potest, & quod concludit Calvinus, *vtisque pariter*, tam Patribus olim defunctis quā iustis post Christi ascensionem ad alteram vitam translatis, *Christum parare locum in quem extremo die omnes recipiet*, huic discrimini nihil obstat, quo dicitur, Christo in cælum assumpto iustorū animas tam veterum Patrum quā aliorum post Christum in cælum assumi, & Dei visione frui, sed ante Christum in cælum assumptum Patrum animas in limbo detentatas, & Dei visione in cælesti gloria necdum gaudissas fuisse. Quæritur igitur à Caluino, quo tādē loco erant Patrum veteris testamenti animæ ante Christum glorificatum, postquam nec in cælo fuisse faretur ipse, nec in limbo fuisse cum Ecclesia Catholica fateri vult? Vidit hoc ab ipso necessariō quærendum. Ait igitur. *Ante reconciliationem peractam fideles animæ, velut in specula, erant intentæ ad redemptionē promissam: & nunc beata quiete fruuntur, vsque dum compleatur redemptio.* Erant (inquit) intentæ ad redemptionē promissam velut in specula. Verū quidem hoc est, sed vbi, in quo loco, in quibus receptaculis erant? Neque enim nusquam erant, si erant. Nec infinitæ sunt animæ, sicuti Deus est, vt ideo vbi que sint. Perpende igitur, lector Christiane, Caluini peruicaciam. Agnoscit *animas fideles nunc quidem beata quiete frui, vsque dum compleatur redemptio, per corporū glorificationem: ante reconciliationē autem à Christo peractam, ad redemptionem promissam fuisse intentas, &*

Caluini proteruita reuincitur

illas veluti in specula expectasse: quod totū Catholica agnoscit Ecclesia. Sed in certo receptaculo, quod limbum Patrum vocavit antiquitas, illas hanc redemptionem expectasse proteruē negat. Ita nec locum ipse designat, nec agnitum ab Ecclesia locum recipit. Hęc est mera hominis improbi proteruia, & contradicendi libido. Idcirco autem limbum Patrum negat Calvinus, negant & alij hodie hæretici, ne præter cælum & damnatorum infernum, medium aliquem locū, qualis purgatorius nunc locus est, agnoscere cogantur. Quam autem proteruē & insulsē Calvinus id faciat, hic vnus locus ad oculum demonstrat,

12. *Maiora horum faciet.*

Opera
maiora
per Chri-
stianos
quàm per
Christum
quomodo

VARIA redditur à sacris Doctoribus huius promissionis expositio. Origenes homil. 7. in Numeros ideo per Apostolos aliosq; Sanctos maiora facta esse opera quàm Christus ipse fecit, exponit, quia plus est Christū per alios mundum & Diabolum vincere quàm per seipsum. Vincit autem per alios quando per eius gratiam spiritualia fiunt opera à filiis Dei, quibus caro, mundus, Diabolus vincuntur. Hęc expositio non videtur literalis, quia comparatio Christi circa eiusdem generis opera versari debet. Loquitur autē de suis miraculosis operibus, quorum maiora per alios facienda prædicat. Eadem ex causa nec illa expositio ad literam erit quam idem tradit Origenes homil. 6. in Esaiam, & similiter S. Augustinus tract. 72. in hunc locū, videlicet quod per maiora opera intelligatur cōuersio Gentium & totius mundi facta per Apostolos, quum Christus nisi paucos Iudæos conuerterit. Hęc enim conuersio effectus potius est operum

operum miraculorum, quàm opus per se tale, nec comparatio Christi de eo genere loquitur. Tertia est magis ad sensum Christi, quam idem quoque tradit S. August. loco citato, & Chrysoft. homil. 12. in Acta, quod quædam miracula Sancti fecerunt in fide Christi maiora quibusdam miraculis à Christo factis: vt quod Petri vmbra sanauit infirmos, maius videtur quàm quod contactu sabbatæ Christus sanauit, quo exēplo Chrysoft. vtitur. Nec enim generalis hæc promissio est, vel de omnibus miraculis, sed de quibusdam; nec de omnibus Sanctis, sed de quibusdā, quum ad fidē Christi comprobendam (qui finis est miraculorum) sufficiat in eius nomine quædam à quibusdam maiora fieri miracula quàm ille aliquando fecit. Calvinus ad totius mundi conuersionem hanc promissionem refert, vt illud *facere* nec solis Apostolis nec singulis pijs commune sit, sed ad totum Ecclesiæ corpus spectet. Atqui in conuersione totius mundi, totum Ecclesiæ corpus nihil facit, sed fit potius, ædificatur, colligitur. Ergo illud *facere* non potest ad totum Ecclesiæ corpus, quatenus in fidē colligitur, spectare, sed ad quosdam pertinere debet qui opera maiora faciunt quàm Christus aliquando fecit. Frustra Calvinus nouellum hoc glossēma adinuenit, ne aliquid à suis maioribus didicisse videatur.

Caluini
sentus res
fellitur.

15. *Si diligitis me, mandata mea seruate.*
21. *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à Patre meo & ego diligā eum, & manifestabo ei meipsum.*
23. *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, et ad eum venimus, & mansionem apud eum faciemus.*

VV 2

24. Qui

24. *Qui non diligit me, sermones meos non seruat.*

Charitatis
efficacia
& utilitas.

CHRIſTUS Redemptor Apoſtolos propter magiſtri ſui reſeſſum, quem iam eis prædixerat, ex eiſdem amore vehementer contriſtatos, ſeriò & ſubinde monet, vt hunc in eum amorem aliò conuertant; vt non de eiſreſeſſu triſtentur, ſed de eiſ ſeruandis mandatis, quæ tam multa eis dederat, ſolliciti eſſent;

1. Sic enim demum fore, vt ſuam in eum dilectionem oſtenderent & comprobarêt: vt illi viciffim
2. à Deo Patre atque ab ipſo diligantur: vt ipſe quoque poſt reſeſſum ſuò adhuc ſeipſum eis manifeſtaret, ſiue poſt mortem rediuiuum; ſiue per gratiæ ſpiritualis perfectionem; ſiue denique per gloriæ manifeſtationem in beata vita. Denique vt tam ille quàm Pater non tantum ad eos, ſed ad omnes qui eum diligere, & mandata eiſ ſeruarent, venirent, & manſiones ſuas apud eos, facerent: quod poſtremum quantum valeat, in Prompt. noſtro Catholico latius olim diximus.

In hac tota oratione partim charitatis vim, virtutem, efficaciam (quæ videlicet facit ſeruari mandata) partim obſervationis mandatorum ampliffimum fructum, utilitatem, præmium Chriſtus nos docuit. Priorem doctrinam agnoſcit aliquo modo Caluinus. Ad illa enim verba, *Qui habet & ſeruat mandata mea, ille eſt qui diligit me*, ita ſcribit. *Iterum repetit ſuperiorem ſententiam, quòd certa amoris erga ipſum approbatio in eo ſita ſit, ſi præcepta ſeruemus.* Mox Paulum horrari fatetur, vt ſimus nouæ creaturæ in Chriſto. Addit quoque iubere hinc Chriſtum, vt in doctrinæ ſuæ obſeruantiam & pietatem incumbant: ſic enim rectè obediri Euangelio, quum officia noſtra & externe actiones ex Chriſti amore naſcuntur. Hæc tamen totam

In feſto
Aſcenſ.
Domini.

totam Chriſti ſententiam plenè non referant, (docet enim Chriſtus, ſine dilectione ſeruari mandata non poſſe, vt ver. 24. aperte loquitur, & illum demum diligere qui ſeruat eiſ mandata, ver. 21. vt mandatorum obſeruatione dilectionem Dei neceſſario conſequatur) veram tamen ſententiam habent.

Cæterum ne hæc veritas Euangelica ſuum fructum referat, ne charitatis & obſervationis mandatorum exiſtimatio lectoris animum occupet, denique ne quid detrimenti capiat ſola fides iuſtificans, occurrit quàm primùm Caluinus, & ſaluberrimam hanc doctrinam ſuo veneno aſperſo inuilem reddit. *Iam (inquit) quum certum ſit nos ſeruare Chriſti præcepta quatenus ipſum amamus, ſequitur nullibi poſſe reperiri in mundo perfectum eiſ amorem: quia nemo eſt qui perfectè ſeruet eiſ mandata.* Totam Chriſti doctrinam inuertit & eludit. Ponit Chriſtus, quod verum erat, ſe ab Apoſtoliſ ſiſ diligere, & ab alijs poſtea in eum credituriſ diligendū fore. Hoc enim totum in cordibus ſuorum per Spirituſ ſui gratiam effecturus erat, non ſolum *ſide pu-*

Chriſti
doctrinam
Caluinus
euertit.

Act. 15.
Rom. 5.

Caluini
contra
Chriſtum
diſputatio.

mandatorum obseruatione loqueris, vt amorem quoque perfectum præsupponas; & sic ex priori posterius destrue: aut de imperfecta mandatorum obseruatione disputas, vt amorem quoque non nisi imperfectum quendam præsupponas; & sic mandatorum obseruatio, quam hic doces, vera non erit. Non enim vere lex mandatorum seruetur, nisi tota & perfecte seruetur. Hęc est Caluini contra Christum disputatio. Verba Christi de perfecta dilectione & perfecta mandatorum obseruatione exponit, qualem videlicet ipse sibi finxit, nemini in hac vita possibile: quod alijs in locis explicatum dedimus. Illa prima astutia est, vt exclusa perfectæ obseruationis possibilitate, totam quoque possibilem obseruationem, vt rem ad salutem nec necessariam nec vtilem, pariter excludat. Tum Christi consequentiam euertit ex destructione consequentis. Dicente Christo; *Si quis diligit, seruat mandata*, resistit Caluinus: Nemo seruat mandata; ergo nemo diligit. Nequitia hæc & impietas est cum summa stoliditate coniuncta. Quid enim stolidius, quam, vt argumentum eludas, conclusionem negare? Quid magis impium, quam, quod Christus ex altero cõcludit, falsitatis arguere? Concludit & colligit Christus ex dilectione Dei, mandatorum Dei obseruationem. Negat hæc posteriorem Caluinus; Christumque falsitatis arguit, vt collectionem Christi infirmet. Postquam Christi collectio Caluino displicuit, medium probationis negandũ erat, non ipsa conclusio. Sublato quippe probationis medio, deficit conclusio, non econtrã. Hęc est hoc loco Caluini & stoliditas, & impietas maxima.

Caluini
maxima
impietas
& stoliditas.

Sed quid tandem Caluini iudicio docebit hic
Christus,

Christus, si mandatorum Dei obseruatione non docet, aut si talis nulla est? *Gratum tamen* (inquit) *Deo est eorum obsequium qui ad hunc scopum vero conatu aspirant.* Hoc est totum quod à Christo his verbis doceri Caluinus patitur, conatum quendam ad Dei mandata obseruanda, non ipsam mandatorum obseruationem. Atqui Christus non dixit, *Si diligitis me, verum conatum habete, vt mandata mea seruetis*; sed dicit, *Si diligitis me, mandata mea seruate.* Rursum non dicit, *Qui verũ conatum habet seruadi mandata mea, ille est qui diligit me*; sed dicit, *Qui habet mandata mea, & seruat ea, id est, vt ipsemet hoc loco exponit Caluinus, qui in mandatis meis recte est institutus; qui se & vitam format ad eorum regulam, ille est qui diligit me.* Adhuc iterum Christus non dicit, *Si quis diligit me, verũ conatum habebit seruadi sermonem meũ*; sed dicit, *Si quis diligit me, sermonem meum seruat.* In omnibus suis verbis Christus ipsum opus prædicat, non conatum; ipsam obseruationem, non obseruandi studium; denique actum ipsum & effectum, non desiderium inefficax, quale Caluinus ponit. Nos igitur Christi verbis credimus, non fermento Caluini. Verba Christi tenemus, non commenta & traditiones Caluinianas. Perpetuum est autem hoc Caluini commentum & fermentũ; vt opera destruat, conatũ inefficacem substituit; vt ipsam mandatorum obseruatione tollat, desideria boni, quæ effectum non forriuntur, supponit: quod in epist. ad Rom. clarius elucescet.

Christi
verba cõ-
tra Calui-
ni fer-
menta.

In cap. 7.

Sed & alia Christi verba hoc loco non de vero tantũ conatu, sed de ipsa mandatorũ vera obseruatione & adimplectione Christũ loqui iuxta ipsius Caluini interpretatione docent. Quod enim Christus inter hæc verba dixit, *Ego rogabo Pa-*

VV 4.

tyem.

trem, & alium paracletum dabit vobis, ut apud vos maneat in eternum, hoc de spirituali gratia, quæ facit seruari mandata, exponit Calvinus. Sic enim ad illa verba scribit. *Promittit Christus se præceptis seruandis vires daturum. Nam alioqui parum efficax fuisset exhortatio, qua dixit, Mandata mea seruate. Ergo in tempore occurrat, docetque, ut ab illis corpore, non tamen se passurum ut auxilio destituti iaceant, quia per Spiritum suum illis aderit.* Ecce agnoscit Spiritum S. credentibus à Christo promitti, ut det vires præceptis seruandis, & futuram alioqui Christi exhortationem parum efficacem. Seruantur igitur de facto per has vires gratiæ Dei mandata, & efficax est illa Christi exhortatio: *Si diligitis me seruate mandata mea.* Non est tantum in credentibus verus conatus, quo aspirant ad obseruationem mandatorum, sed est in illis verus effectus ipsius obseruationis. Hæc Caluini confessio ad ipsum Calvinum refutandum satis efficax est, & principale eius dogma de obseruatione mandatorum impossibili efficaciter subuertit. Ad quod enim præstandum vires accepimus, illud nobis impossibile non est: & quum ad faciendum exhortatio efficax est, illud profectò fit ad quod exhortatio prouocat. Sed magistri mendaces mendaciorum suorum parum sunt memores.

Est adhuc aliud quod ex his Christi verbis cauillandi Caluino causam dare potuit. Dixit Christus, *Qui diligit me, diligetur à Patre meo: & rursus, Si quis diligit me, Pater meus diligit eum.* Ad hæc verba Calvinus. *Perperam ex hoc loco eliciunt Papiæ duplicem amorem quo Deum prosequimur. Fingunt Deum naturaliter à nobis diligi, priusquam nos Spiritu suo regeneret: & hac etiam præparatione nos merevi regenerationis gratiam.* Hæc ille. Duplici mendacio Catholicam doctrinam

Calvinus
ex seipso
refutatur.

Caluini
duplex
mendacium.

nam grauat. Falsum est, duplicem amorem, quorum alter sit naturalis, ex hoc loco Catholicos colligere; quum nemini dubium sit de illa sola dilectione Christum hinc loqui, quæ Dei donum sit, quæ sola facit seruare mandata, quæ sola facit filios Dei, quæ sola causa est ut semel dilecti magis à Deo diligamur, quatenus huius dilectionis beneficio Dei mandata seruantes ad maiorem erga nos dilectionem, ad maiora & ampliora gratiæ beneficia nobis conferenda Deum prouocamus. Hæc est Catholicorum interpretum hoc loco sententia. Naturalem quandam Dei dilectionem ut est author naturæ, & quatenus per ea quæ facta sunt naturaliter cognosci potest, etiam in non regeneratis agnoscunt Catholici Doctores: sed ex hoc loco eam non colligunt: neque de naturali dilectione Christum hinc loqui vlli exponunt. Iam verò dicere Catholicos quod huius naturalis dilectionis præparatione mereatur gratiam regenerationis, mendacium quoque est multo luculentius. Proprium hoc erat Pelagij dogma, mereri hominem primam gratiam, quia prius homo naturaliter Deum diligit & colit. Ut huiusmodi absurda atque impia Catholicis impingeret Calvinus, authorem proferre debuit, saltem extam innumeris vnum. Sed dolosus versatur in generalibus: & solemne hoc improbis ac maledicis est, ut in genere arguant, quum in specie probare non possunt. Est & istud Calviniani toxici vna dosis apud illum satis frequens ac vulgaris. Caueat emptor, ne apud talem *φάρμακον* medicamenta quærat.

Naturale
Dei dilectionem
quomodo
& quatenus
agnoscunt
Catholici.

26. Ille docebit vos omnia, & suggeret vobis omnia quaecunque dixerō vobis.

Spiritus S.
officium
duplex.

DVPLEX hīc Spiritus Sancti officium à Christo designatur. Vnum docendi in perpetuum omnia quæ ad Ecclesiæ edificationem & instructionem faciunt: alterum ad ea suggerenda atque in memoriā reuocanda quæ Christus viua voce docuerat. Qualia in hoc Eu. angelio suo quædam D. Ioannes annotauit. De Christo super pullum asinæ sedente: *Hæc non agnouerunt Discipuli eius primū; sed quando glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt quia hæc scripta erant de eo, & hæc fecerunt ei.* Recordati sunt Spiritu S. suggerente. Rursum, de Christi resurrectione à mortuis, quam toties eos docuerat. *Nondum sciebant scripturam quia oportuit eum à mortuis resurgere.* Postterius hoc officiū agnoscit Calvinus, prius negat; quia illud prius ad hoc posterius restringi vult, vt Spiritus S. sicut illa suggerit quæ Christus dixerat, in memoriā reuocando, sic & illa doceat quæ Christus docuerat, eadem repetendo, & eorum intelligentiam subministrando. *Illā (inquit) restrictio attendē notanda est, vbi partes Spiritus S. assignat, suggerere quæcunque antè ore docuit.* Sed hæc restrictio in Caluini cerebro nata est, in Christi verbis non inuenitur. Neque enim dicit Christus, Non docebit vos alia, vel non suggeret vobis alia quam quæ ego ore vos antè docui. Non sic Christus loquitur, vt iuxta Caluini restrictionem loqui debeat. *Docebit quidem omnia (ait Christus) & suggeret omnia quæcunque vobis dixi.* Non dicit, Docebit illa sola & suggeret illa sola quæcunque dixi. Omnis homo currit, & Solus homo currit, longè diuersam significationem.

Instituit.
lib. 4. c. 8.
num. 8.
Spiritus S.
maius
Caluinus
impie restringit.

nificationem adferunt: verum illud, falsum hoc. *Obserua (inquit) quænam sint illa omnia quorum doctorem fore Spiritum promittit. Suggestet, inquit, vel reducet in memoriā quæcunque dixi.* Vnde sequitur non fore nouarum reuelationum architectum. Vana & inutilis est hæc consequentia; quia suggeret quidem illa omnia, sed non illa sola. An non verò clarissimis verbis paulo post Christus hoc ipsum docuit? *Multa (inquit) habeo vobis dicere quæ nō potestis portare modò. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, quem mittet Pater in nomine meo, docebit vos omnem veritatem.* An nō apertissimè docet, se hæctenus omnia quæ dicenda erāt, ore proprio non dixisse? An non apertissimè addit, ea quæ ipse ore proprio nō dixerat, Spiritū S. docturum, quia omnem docebit veritatem; quam ille omnem adhuc non docuerat, quia omnem portare & cum fructu audire Discipuli necdum poterant? An non denique commentitiam Caluini restrictionem Christus ipse verbis clarissimis refellit? Deinde si ad hoc restringitur Spiritus S. officiū, vt non nisi ea suggerat quæ Christus prius ore docuit: aut ostendendum est vbi Christus ore docuit, *abstinendum esse ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato:* aut dicendum mentitos esse Apostolos, quum mandatum illud promulgantes dixerūt, *Visum est Spiritui S. & nobis aut denique in illo mandato Apostolis suggerendo officij sui limites & restrictionem datam veluti nouarū reuelationum architectus excessit Spiritus S.* Rursum quum Apostolus de vidua dixit, *Beatius erit si sic permanserit secundum meum consilium; puto autem quod & ego Spiritum Dei habeam:* aut ostendendum vbi Christus hoc ore docuit, aut dicendum à Spiritu Dei Paulum hoc non didicisse, aut denique in tali doctrina Paulo suggesta officij sui limites

Cap. 16.

Act. 15.

1. Cor. 7.

mites

mites Spiritum S. veluti *nouarum revelationum archie-*
teclum excessisse. Idem de innumeris D. Pauli &
reliquorum Apostolorum sententijs à Spiritu S.
suggessis, & in epistolis suis Canonicis ad Eccle-
sias Dei conscriptis, quorum nihil Christum ore
proprio docuisse constat (maximè in sensu Calui-
ni & aliorum hæreticorū, qui quæcunque Chri-
stus ab omnibus credenda docuit, à quatuor Eu-
angelistis comprehensa esse volunt) dici & con-
cludi potest.

Audax
Caluini
impietas.

Quæ omnia quum tam liquida & manifesta
veritate subsistant, videtamen quid ex suo fig-
mento & quanta audacia concludat Calvinus.
Hoc vno (inquit) *verbo refutare licet quæcunque sub præ-*
textu Spiritus in Ecclesia fragmenta ab initio huc vsque Sæ-
tan inuexit. Ergo & eodè verbo refutare licet quæ-
cunque Apostoli ipsi (locis à me citatis) authore
Spiritu Sancto Ecclesiæ Dei documenta tradide-
runt. Eodem quoq; verbo omnia veterum Con-
ciliorum decreta refutare licet, quæcunque totius
Christiani orbis Episcopi authore Spiritu S. con-
tra veteres hæreses definiuerunt. Illa omnia nomi-
natim reijcienda sunt fidei vocabula, Christi ore
nunquam prolata, sed in Concilijs authore Spiri-
tu S. definita: Trinitas personarum in vna natu-
ra diuina: Tres hypostases: Filius Dei Christus
Patri consubstantialis: Spiritum S. procedere à
Filio: Duas esse naturas in vna persona Christi.
Et sanè nō defunt hodie hæretici, qui ex his Cal-
uini principijs illa omnia cum veteribus hæreticis
negant & reijciunt penitus, non secus quàm po-
steriorum Conciliorum decreta & vocabula re-
cepta, Transsubstantialitatem, & huiusmodi,
procaciter Calvinistæ reijciunt. Ad Atheis-
mum quippe, totiūsq; Christianæ religionis
interi-

Caluini
principia
omnes ve-
teres hæ-
reses re-
staurant.

interitum, impij Caluini principia ducunt.

Nefarijs istis suis collectionibus atrocem ca-
lumniam subrexit. *Mahometes & Papa commune hæ-*
rei religionis principium: Non contineri in Scriptura perfe-
ctionem doctrinæ sed quiddam altius reuelatum esse à Spi-
ritu. Addere debuit Calvinus: Mahometes & Pa-
pa & Apostoli & Paulus, commune habent reli-
gionis principium, non contineri in Scriptura do-
ctrinæ perfectionem, sed quiddam altius reuela-
tum esse à Spiritu. At hoc si fecisset, eius blasphe-
ma vox statim reijceretur. Iam enim ostendimus
iuxta Apostolos & Paulum non omnia contineri
in Scriptura, sed quædam illis à Spiritu esse reue-
lata. Quod autem Calvinus scripsit, *Papæ princi-*
pium esse, quiddam altius reuelari à Spiritu, schema Cal-
uianum est, purum mendacium, & solemnis illi
obiecti criminis exaggeratio. Non enim *aliquid al-*
tius reuelari à Spiritu quàm habet Scriptura ali-
quis docet Papa, aut vsquam docent Catholici;
sed *aliquid aliud* reuelari à Spiritu quod nec Chri-
stus ore docuit, nec habet Scriptura, docet Papa;
docent Patres Ecclesiæ Christianæ vetustissimi &
doctissimi; docet tota Ecclesia Catholica; do-
cuerunt suo exemplo Apostoli; docuit Paulus;
docuit denique id futurum Christus ipse in ver-
bis citatis. Cæterum eiusdem esse altitudinis &
excellentiæ quod docet Scriptura, & quod docet
Spiritus; vel quod ore docuit Christus, & quod
postea docuit Spiritus S. ipse Christus nos do-
cuit, dicēs de Spiritu S. *Ille de meo accipiet, & annun-*
tiabit vobis. Sed & quæstio ipsa inter Catholicos &
hæreticos hodie de perfectione Scripturæ, non in
eo verlatur an aliquid altius reueletur à Spiritu
quàm in Scriptura contineatur, sed an aliquid
aliud doceat Ecclesiam Spiritus S. quàm in Scri-
ptura

Mendaciū
Caluini
infaræ &
insulsum.

Ioan. 16.

ptura continetur. Adeo nihil quam fallit ac mentitur Calvinus.

Calvini
artificiū.

Iamquod Mahometem in hac causa Papa adiungit Calvinus, alterum est schema Calvinianum, purum mendacium, & obiecti criminis futilis aggrauatio. Quis enim nescit Mahometem adeo Spiritus Sancti reuelationes Scripture non antepone, vt vtrunque pro fabulis habeat. Sed hoc est artificium Calvinianum, Dei & Diaboli ministros connectere, vt qui Diaboli ministrum exhorret, Dei quoque ministrum fugiat. Sanè Mahometes & Calvinus quam communia habent religionis principia, facile intelliget qui Analysim religionis Calvinianæ à doctissimo viro D. Gulielmo Reginaldo elaboratam inspexerit. Homo impius, sui sibi fortè Mahometismi conscius, idem sacrilegium in Papam rejicere voluit.

Adiungit eodem schemate Anabaptistas & Libertinos qui de Spiritu gloriantur. At ille spiritus, priuatus spiritus est, ideoque impostor, qui nihil commune habet cum Spiritu Dei qui per os Ecclesiæ loquitur: quando non nisi Ecclesiæ suæ Præpositis ac Magistris, quales Apostoli futuri erant, hunc Spiritum veritatis, qui doceret eos omnem veritatē, promittit Christus. Illi habent hoc donum Spiritus Dei, vt alios doceant suggerente Spiritu S. vt sint idonei ministri noui testamenti, non litera sed Spiritu: vt sint Pastores ac Doctores in ædificationem corporis Christi, in opus ministerij, &c. Alij habent quoque Spiritum Dei, non vt doceant, sed vt discant, & dociles fiant discipuli veritatis, obediendo Præpositis animarum suarū, & subiucendo illis. Anabaptistæ & Libertini nec hoc Spiritus donū habere volunt, vt Ecclesiam Dei audiant,

diant, nec aliud donum Spiritus habere possunt, quia Ecclesiarū Pastores non sunt, sed à tota Dei Ecclesia alieni & extorres.

Concludit tandem Calvinus. *Atqui (inquit) impostor est spiritus, non Christi, qui extraneum aliquid ab Euangelio commentum ingerit.* Verissimum hoc est, si extranei commenti vocabulo, dogma Euangelio contrariū & repugnans intelligimus: quo nomine maximus impostor Calvinus est, qui in tam multis iam à nobis refutatis, extranea ab Euangelio commenta in his suis quos vocat commentarijs ingessit. At extranei commenti vocabulo quid intelligi velit Calvinus, postremum nunc quod sequitur, demonstrat. *Spiritum enim (inquit) Christus promittit, qui Euangelij doctrinā quasi subscriptor confirmet: id est, qui ita Euangelio subscribit, vt nihil aliud doceat aut suggerat quā quod Christus in Euangelio ore docuit.* Hunc enim esse Calvinum sensum, antegressa eius disputatio declarat. Atqui hoc ipsum quod narrat Calvinus, extraneū commentum est, quod nunquam Christus ore docuit, vt iterum impostorem esse Calvinum, Calvinij verba conuincant. Nulla quippe Scriptura docet Spiritum à Christo promissum, vt *Euangelij doctrinam quasi subscriptor confirmet.* Hæc, inquam, subscriptio & confirmatio Euangelicæ doctrinæ, quam Spiritus S. facere debet, in Scriptura non legitur. Commentum hoc cerebri Calviniani extraneū est, etiam eo in loco vbi contra extranea commenta disputat. Nempe, vt impostorem esse Calvinum, ipse Calvinus prober. Docet Scriptura Euangelica Spiritū S. à Christo missum vt *doceret nos omnia, vt doceret omnem veritatem, vt suggereret quæcunque Christus dixerat.* Hoc Scriptura nos docet. Hic nulla subscriptio, nulla confirmatio legitur,

Spirituna
S. iterum
restringit
Calvinus

Calvinus
ex suis
verbis im-
postor
probat.

ac

ac neque intelligitur vt vnicum & totum Spiritus S. officium. Docet quippe omnem veritatem, siue in Euangelio comprehensam, siue nō; siue à Christo pronuntiatam, siue non. Qui omnem veritatem docet, ad textum Euangelicū nō restringitur. Et ne quis restringi posse aut debere existimet, disertè dixit Christus se *non omnia docuisse, quia non omnia poterant Apostoli portare*: & addit de Spiritu S. *Ille vos docebit omnia*: cui dubiū, quin ea omnia quæ Christus non docuerat, nec in Euangelio, vbi Christi doctrina legitur, continentur? Hoc nō est Euangelio subscribere, sed hoc est alia præter Euangelium docere: hoc non est quæ solum Euangelium habet confirmare, sed hoc est alia quæ Euangelium tacuit reuelare. Alia dico, quia plura, quia diuersa, quia explicatiora, non quia contraria aut repugnantia. Sanè quatenus suggerit, & in memoriam reuocat quæcunque Christus docuit, eatenus Euangelicæ doctrinæ à Christo traditæ subscribit, eamque confirmat; sed quatenus docet omnem veritatem, adeoque ea quæ Christus non docuit, multo latius eius officium patet quàm vt Euangelij doctrinam quasi subscriptor confirmet. Ausus fuit Calvinus ipsi Spiritui S. compedes iniicere, eiusque officium ac munus certis limitibus à se inuentis constringere. Quid nunc miramur si toti Ecclesiæ compedes iniiciat, eiusque doctrinam ad certos fines à se suisque adiuuentos constringit? Hæc huius impostoris venenata doctrina est, qua diuinæ Scripturæ fluentia purissima contaminauit.

Spiritui S.
Calvinus
compedes
iniicit.

IN

IN IOANNIS CAP. 15.

2. *Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet Pater meus.*

LOCVS hic insignis ac perspicuus est pro bonorum operum necessitate in quolibet credente. Palmes in Christo, id est, Christo veræ viti inhærens non est, nisi qui iam per fidem Christo vnitus est. Incorporamur Christo per baptismum, qui est Sacramentū fidei. *Omnem palmitem in me*, ait Christus, id est, omnem hominem mihi iam per fidem nominis mei insitum & incorporatum. Rursum nisi iam per fidem insitus & vnitus Christo esset, de quo loquitur, dici non posset, *tollet eum*. Neque enim tollitur aut resecatur à vite vllus palmes, nisi qui iam prius in vite erat. Dicit autem Christus, omnem huiusmodi palmitem iam ipsi per fidem vnitum, insitum, & incorporatum, *non ferentem fructum*, iustitiæ videlicet ac sanctitatis, *tollet eum Pater meus*, id est, illum à meo corpore separabit, & ponet sortē eius cum impijs. Est igitur cuilibet in Christum credenti, vt in Christo maneat, fructus bonorum operum necessarius, nec absque illo fructu fides saluare potest. Qui enim à Christo tollitur (vt infra Christus dicit) *mittitur foras, arefcit, in ignem mittitur, & ardet*. Annotauit ex his verbis doctrinā hanc optimus huius Euangelij interpres Cyrillus Alexandrinus. *Qui (inquit) per fidem Christo solummodo cōiunguntur, sola illi confessione inherentes, nec charitatis vimine se colligantes, palmites quidem sunt, sed non fructuosi. Nam fides absque operibus mortua quedam res est.* Sic &

Bonorum
operum
necessitas
ad salutē.

Lib. 10.
cap. 14. in
Ioannem.

XX

hanc

Homil. 5.
exaeme-
ron.

Fides esse
potest sine
charitate.

Christi
parabo-
lam Cal-
uinus me-
daci arguit.

Scripturā
hæretici
quomodo
reueren-
tur.

hanc parabolam exposuit Basilius, elegantissi-
mè docens quot modis humana anima quasi pal-
mes in vite fructificare debeat.

Docet præterea hic locus fidem esse posse sine
charitate, palmitem in vite sine fructu. Alioqui
de palmitè non ferente fructū disserere Christus
non potuisset. Quorsum enim de tollendo pal-
mite infrugifero comminatur Christus, si nullus
palmes infrugiferus est? si nullus Christo per fi-
dem adhæret, qui fructum non faciat?

Calvinus hoc istud ipsum aduertens, & para-
doxum suum de fide semper fructuosa his verbis
labefactari cernens, mouet ea de re quæstio-
nem. *Sed queritur (inquit) an fructu possit carere qui in
Christo insitus est.* Audiamus nunc quid respondeat
vt suum paradoxum tueatur. *Respondeo (inquit)
multos in vite censeri opinione hominum, qui reipsa radice
in vite non habent.* Aduerte, lector, quomodo
Christi parabolam mendacij arguat, vt suo para-
doxo succurrat. Quū enim Christus dixerit, *Om-
nem palmitem in me*, id est, qui verè mihi vt viti vni-
tus & insitus est; contradicit Calvinus, & ait hu-
iusmodi palmites non ferentes fructus, non esse
in Christo re vera, nec radicem in Christo reip-
sa habere, sed tantum opinione hominum. Sic
quod Christus dixit, *tollit eum Pater meus*, falsum
esse, ait Calvinus. Non enim verè tollitur, sed
opinionè tantum hominum tolli videtur. Si enim
re ipsa radicem in vite nunquam habuit, ab ipsa
vite re ipsa tolli & ressecari non potuit. Sic Cal-
uinus, sic alij hæretici Scripturā reuerentur. Eam
potius mendacem faciunt, quā à suis nouis con-
ceptis & portentosis dogmatibus vel latum vn-
guem recedant.

Sed contradictionem & mendaciū suum etiam
ex Scri-

ex Scripturis Calvinus probare vult. Non est
dissimulandum quod adfert. *Ita (inquit) Dominus
vineam suam nominat apud Prophetas Israel, qui externa
professione nomen Ecclesie habebat.* Atqui hæc proba-
tio nulla est. Quæ enim hæc consequentia est?
Vocantur aliquando vinea Domini qui externa
professione nomen Synagoge habebat: ergo hoc
loco quum Christus palmites nominat *in se ma-
nentes, & à se tollendos* si fructum non faciunt, non
alia ratione vocantur palmites quàm quia exter-
na professione & hominum opinione tales sunt?
Sanè huic similis consequentia est: Apostolus in
illis verbis, *In magna domo non solum sunt vasa aurea*
& argentea, sed & lignea & fictilia, & quedam quidem
in honorem, quedam in contumeliam, de quibusdam lo-
quitur, qui externa tantum professione in Eccle-
sia sunt: ergo in alijs illis verbis, *Domus Dei sumus*
*nos, si fiduciam & gloriam spei vsque ad finem firmam re-
tineamus*, loquitur similiter de illis tantum qui ho-
minum opinione censentur in Ecclesia. Nec enim
Christus hoc loco loquitur de tota vinea, nec
Paulus in verbis. posterius citatis de tota magna
domo Dei, quasi de externa & generali profes-
sione vnus fidei & religionis; sed loquitur vterque
de veris & viuis membris Christi: Paulus de do-
mo quam Deus verè inhabitat, Christus de pal-
mite in vite. Palmes autem in vite esse non po-
test, nisi qui aliquando vixerit in vite. Neq; enim
palmes aut aliunde inferitur, aut extra suū trun-
cum est; sed vt palmes dicatur, nascitur ex vite, &
quidem viuus nascitur, non mortuus; vnde & po-
stea Calvinus dicit, *tunc nos demum incipere palmites
fieri, dum nos in Christum coaluimus.* Deinde etiam illa
vineam domus Israel non externa tantum profes-
sione, sed & vera fide in vnum Deum & per fidem

Caluini
probatio
frivola.

2. Tim. 2.

Heb. 3.

Deo coniuncta, populus Dei erat; tamen non faceret vvas, sed labruscas: id est, multis se sceleribus contaminaret, quæ Prophetæ in illis acerrimè increpabant. Ex quibus omnibus conficitur, de eo hîc Christum loqui qui semel regeneratus Spiritu Dei verè vixit in Christo, & re ipsa radicem in vite habuit, quem etiam tollendum & ressecandum comminatur, nisi fructum ferat.

Non dicit Christus, Omnem futurum palmitem in me non ferentem fructum tolles, sed *omnem palmitem in me*: id est, qui in me iam est. Non loquitur de eo qui opinione hominum censetur in vite, vt ad vitam accedat, eique verè inferatur; sed loquitur de palmite iâ in vite, vt in vite maneat, vt non tollatur à vite: quod ex sequentibus Christi verbis magis adhuc elucescit. *Manete* (inquit) *in me, & ego in vobis*. Ad perseverantiam hortatur: & addit. *Sicut palmes non potest ferre fructum à seipso nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis*. De palmite loquitur qui iam est in vite, vt maneat in illa. Si non nisi opinione hominum censebatur in vite, ergo aut Christus hortatur vt sola quoque opinione hominum semper censeatur, (manere quippe continuatione notat eius quod prius erat) aut nullo modo dicere debuit, *nisi manserit in vite*, sed, nisi viti inferatur, nisi radicem in vite habere incipiat. Nunc autè de palmite loquitur mansuro in vite, & Apostolos admonet vt maneat in ipso, quia ille est vera vitis, à quo vitalem succum trahere, & per quem fructificare debeant. Manet ergo firmum, aliquos palmites radicem re ipsa in vite habere, aliquos fideles Christo re ipsa in fitos esse, qui tamen fructum non ferant; quos propterea monet Christus vt fructum adferant, & ad bene fructificandum in ipso

vt

vt maneat, alioqui tollendos ac ressecandos esse.

Ex qua etiam Christi doctrina, tertia quædam Caluini & aliorum hæresis refutatur, qua docent solos electos iustificari & inferi Christo, qui nunquam tollendi sunt, aut à vite ressecandi, quia electi sunt. Quam insanam & penè propriam Caluino hæresim ne hoc loco tacere Caluinus voluit, quia eam hîc periclitari aduertit. *Vitis* (inquit) *naturam nemo sapit, donec in Christum fuerit insitus. Atqui hoc speciali gratia datur solis electis*. Hæc ille. Rursum postea ad illa verba, *Si quis in me non manserit, tolletur, &c.* ita scribit. *Non quod ex electis aliquem contingat vnquam exsecari, sed quia multi hypocritæ in speciem ad tempus florent & vident. Sic nullos nisi hypocritas ressecari, & qui electi sunt nunquam vel ad minimum tempus à Christo diuelli tradit. Sed Christi verba luce meridiana clarius contrarium docent. Ponunt enim palmitem in Christo, qui tollendus est nisi fructum ferat. Et Christus Iudam haud dubiè designabat, sicuti quum de manendo in vite hortatur, Apostolos præcipuè alloquitur, ne Iudæ exemplo à Christo recedant; tamen generalis sit quoque Christi doctrina, & ad omnes æque pertineat. Deinde hæc insana & perpetua Caluini doctrina ex alijs Scripturis luculentissime euertitur. Cum auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in illa. Ecce habuit iustitiam, & iustus erat, qui eam deserere potuit, & in sua iniquitate mori, quod electis accidere non potest. Rursum. *Refrigescet charitas multarum*. Habuit igitur charitatem quæ sine fide non habetur, fuitque Christo semel insitus, in quo charitas postea extinguitur, idque interdum finaliter. Nam ideo adiecit Christus. *Qui autem perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit*. Habent igitur aliqui charita-*

Vnica electorum fides ressecatur.

Ezech. 18.

Matth. 24

XX3

rem

1. Tim. 1.

tem qui non perseverant usque in finem, id est, qui non sunt electi. Deinde an mentitus est Paulus, quum diceret quosdam circa fidem naufragasse, alios pecunias appetentes erravisse à fide? Denique in novissimis diebus multos recessuros à fide? An patitur naufragium qui in naui nunquam erat? An errat à fide aut recedit à fide qui eam nunquam habuit? Tale est hoc Caluini portentosum dogma, quod hoc loco luculenter eversum, hoc tamen loco lectori suggerere non est veritus.

5. Quia sine me nihil potestis facere.

ANTEGRESSAM exhortationem suam ut maneat in ipso Discipuli sui, hoc fortissimo argumento confirmat Christus. Quum enim ad eam rem multis hic argumentis

1. utatur Christus; ut ab utilitate, *Qui manet in me,*
2. *hic fert fructum multum;* à pœnis eos consequentibus qui in eo non manent, *Si quis in me non manserit, mittetur foras, & arefcet, & colliget eum, & in ignem mittent, & ardet;* rursus à beneficijs quæ manentes in eo consequuntur. *Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunque volueritis petetis, &*
4. *fiet vobis;* deinde à Dei glorificatione, quam illi qui manent in Christo procurant, *In hoc glorificatus est Pater meus, ut fructum plurimum afferatis, sup. manendo in me, ut prius dixerat; ac postremò à dilectione & charitate qua eos prosequitur, quasi per eam illos obtestando, Sicut dilexit me Pater, &*
6. *ego dilexi vos, manete in dilectione mea;* vnum ad hanc rem argumentum à rei necessitate proponit Christus. Antea dixerat. *Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis.* Nunc idem planius & plenius repetit.

Quia

Quia sine me nihil potestis facere, id est, nullum plane fructum iustitiæ, siue magnum, siue paruum, nihil quod ad vitam æternam conferat, facere aut conferre potestis, sine me, sine meo adiutorio, sine mea virtute, gratia, auxilio, nisi in me manseritis, nisi mihi per fidem adhereatis, quia vitalis gratiæ succus non nisi à me promanat, idque in palmires mihi insitos, in solos credentes in nomen meum, mihi que unitos & incorporatos. Hæc est Christi verborum vis, hæc sententia.

Gratiæ
Dei necessitas.

Quid nunc in hunc locum Calvinus? *Clausula (inquit) est & applicatio totius parabolæ, quam diu extra Christum sumus, nihil boni fructus & Deo grati proferre, quia ad bene agendum minimè sumus idonei. Vera est hæc sententia ex Christi verbis collecta, si de illo bono fructu loquamur, qui ad vitam æternam & veram pietatem spectat, de quo hic Christum loqui dubitari non potest. De eo enim loquitur fructu, quem ille solus facit qui in Christo manet, & per quem in Christo manemus, denique per quem Deus glorificatur in nobis. Inuenit tamen hic aliquid vnde Catholicam Ecclesiam accusaret. Hanc (inquit) sententiã Papistæ non extenuant modò, sed enervant, imò proflus eludunt. Grauis accusatio, quæ an grauitè & solidè probet aduertam? Etsi enim (inquit) verbotenus fatentur nos sine Christo nihil posse, aliquid tamen facultatis suppetere nobis somniant, quod per se quidem non sufficiat, Dei tamen gratia adiutum cooperetur. Neque enim hominem ita exinaniri sustinent, quin aliquid ex se conferat. Catholicorum sententiã frustra taxat Calvinus. Non docent quidè Catholici aliquid facultatis, aliquas vires naturales, suppetere homini, quæ ex se aliquid conferant operando aliquod opus pietatis sine gratiæ auxilio: admittunt tamen easdem vires naturales aliquid conferre*

Gratiæ
Dei quomodo homo cooperatur.

cooperando gratiæ qua adiuuantur. Agnoscunt ad omne opus pium ac spirituale exequendum, siue in prima peccatoris cōuersione, siue in operibus iustitiæ quæ ad Deum conuersi operantur, nouas à Deo vires, nouam facultatē ac vim supeditari, quam ex se homo lapsus non habet, nec habere potest, vt vel ad Deum conuertatur, vel iam conuersus fructum iustitiæ ferat. Hanc nouam facultatem has nouas vires ponunt in nouo Deo dono, quo vel intellectus ignorantia corrigitur, vel voluntatis infirmitas roboratur. Illud fidei donum, hoc charitatis esse intelligūt; vtrumque à Deo datum, inspiratum, infusum. His donis, his nouis gratiæ viribus, hac noua iam facultate credendi & operandi quod coram Deo rectum & iustum est, naturales hominis vires intellectū & voluntatem adiuuari dicunt, & gratiæ diuinæ cooperari; ita vt vnū idēque opus non solum gratiæ, sed etiam virium naturalium gratiæ cooperantium sit effectus: neque enim sola gratia influxum actiuum seu efficientem præbet in opus bonum, sed etiam vires naturales: quod necessariò Caluino fatendum est, nisi cum Luthe- ro dicere velit vires nostras in opere pietatis præstando se merè passivè habere, & *hominem ita à Deo trahi, vt sine motu cordis quasi extraneo impulsu feratur*: quod alibi expresse negat Caluinus; docetque *hominem vltro pergere & propensum esse ad sequendam gratiæ actionem*. Quare hæc Christi verba infirmitatem naturæ humanæ ad opus pietatis demonstrant, cooperationem non destruunt. Docēt, vires humanas non sufficere ad opus pietatis, nec plenam & integram causam esse; sed causam esse partialem, & boni operis concausam, adeò non negant, vt id docere videantur: quia non dicit Christus,

Institut.
lib. 2, c. 3.
num. 14.
& 11.

Christus, Sine me nihil potest fieri, quasi eius gratia totum & sola faceret; sed dicit, *Sine me nihil potest fieri*: satis insinuans nos quidem facere opera pietatis, *sed non sine illo*; id est, cum eius gratia & auxilio: quod est ei cooperari. Quapropter sicut idem intellectus est principium cognitionis naturalis & fidei; sic eadem voluntatis facultas est principium omnium affectionum naturalium, & spiritualium & piarū quibus in Deum tendimus. Sed vt ad fidem capeffendam, & ad ea quæ fidei sunt credenda, dono fidei purificatur intellectus; sic ad affectiones pias ac spirituales à voluntate eliciendas dono amoris diuini accenditur & corroboratur voluntas; nouasque vires, nouam facultatem (quam à se & ex se nūquam habere potuit) à Christo accipit; sine quo nihil in hoc genere boni facere potest. His viribus adiuta voluntas humana diuinæ gratiæ liberè cooperatur. Hæc vera & integra est Catholicorum sententia. Agnoscimus habere nos aliquid ex nobis, id est, ex natura intellectus ac voluntatis nostræ, qua gratiæ Christi cooperemur, adeòque aliquam naturalem facultatem ad cooperandum gratiæ quam bruta & saxa non habent, quæ vt causa partialis valeat ad bonum opus. Hinc tamen non sequitur posse nos aliquid sine Christo facere: quia hæc naturalis facultas sine Christo verè nihil facit, nihil operatur. Nihil, inquam, quod ad salutem valet: Christo tamen cooperatur. Sine lumine non possumus videre quicquam. Habemus tamē naturalem facultatem ad cooperandum lumini opus visionis. Confundit Caluinus operari & cooperari; quasi ad cooperandum vires non haberemus, quia ad operandum non habemus: aut quasi gratiam Christi operantem negaremus, quia

Habet homo ex se quo cooperetur, non quo operetur.

Operari & cooperari confundit Caluinus.

quia cooperantem statuimus. Nos vero operantem Dei gratiam multiplicem ponimus, quatenus sua gratia præuenit, excitat, & vires naturales in opustrahit; quatenus sui Spiritus communicatione renouat, sua misericordia peccata remittit, atque iustificat: quatenus iustificatos dirigat, corroborat, flectit, & inclinatur ad boni perseverantiam. His omnibus modis operatur Deus in nobis, ut nos illi cooperemur.

Nunc quæ in Caluino sequuntur, videamus. *Verum tam clara Christi verba eludere, non ita promptum est.* Non Christi verba Catholicorum doctrina eludit, sed Catholicorum doctrinam Caluinus absque causa taxauit. *Tale (inquit) est Papistarum commentum: Nos sine Christo nihil posse: ab eo tamen adiutos habere aliquid ex nobis præter eius gratiam; Christus vero contra pronuntiat, Nos nihil posse ex nobis. Palmes (inquit) non fert fructum à semetipso. Ergo non tantum cooperantis suæ gratiæ auxilium hic commendat, sed nos penitus priuat omni virtute, nisi quædam suppeditat ipse nobis. Ergo hæc particula, Sine me, sic resoluenda debet, non nisi ex me.* Vera est hæc tota verborum Christi explicatio, loquendo de virtute, efficacia, facultate, aut viribus quibus homo aliquem bonum fructum, qui ad vitam æternam conferat, operari & facere potest. Sed falsa est hæc tota criminatio, qua dicit sententiam nostram hanc esse, *Habere nos aliquid ex nobis à Christo adiutis præter eius gratiam.* Falsa, inquam, est, si per illud, *aliquid ex nobis*, aliquam facultatem & vim operandi & faciendi intelligat; nullam enim sanè vim operandi opus pietatis habet homo sine Christo; sed habet vim cooperandi cum Christo. Verè enim diuinæ gratiæ cooperamur, & gratia Christi, sine qua nihil possumus, adiuuat ut possimus, (non
sola

Mendaciū
Caluini.

sola sine nobis totum facit) quia est in nobis præter gratiam Christi naturalis facultas intellectus & voluntatis, quæ cum virtute, facultate, & efficacia gratiæ Christi in opere bono concurrunt. Hanc si negat Caluinus, humanam naturam, qua sola à brutis animantibus differt, pariter tollit.

Eodem modo hunc locum in Institutione sua ad doctrinæ Catholicæ reprehensionem contorsit; *Nisi obstaret (inquit) recordia, satis luculentum testimonium gratiæ suæ reddidit Christus, ne malignè supprimerentur. Ego sum, inquit, vitis, vos palmites, Pater meus agricola est. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis, quia sine me nihil potestis facere. Si non aliter per nos fructificamus quam reuulsus à terra palmes & humore priuatus germinat, non est amplius querendum quæ sit naturæ ad bonum aptitudo. Nec ambigua est ista conclusio: Sine me nihil potestis facere. Non dicit nos esse infirmiores quam qui nobis sufficimus, sed nos ad nihilum redigendo, omnem vel exiguae facultatula opinionem excludit. Iterum de facultate & viribus ad bene agendum sic disputat, quasi sine gratia Christi aliquod pietatis opus ipsæ operarentur. Atqui cū S. Augustino & alijs Patribus contra Pelagianos docet Ecclesia Catholica nihil prorsus boni, nec paruum, nec magnum, nec facere, nec perficere, quod quidem Deo ad meritum gratum sit, hominem sine Christi gratia posse.*

Nam quod ex his verbis nullum prorsus bonum, seu morale, seu naturale, sine Christi gratia facere hominem posse Caluinus colligit, absurdus est quam ut vlla refutatione egeat. Clarum est, ut nuper diximus, Christum hoc loco de illo bono opere loqui, qui sit fructus palmitis manentis in Christo, per quem manemus in Christo, & per

Institut.
lib. 9. c. 3.
num. 9.

Bonum
morale si-
ne Christi
gratia fieri
potest.

per quem glorificatur in nobis Deus. Quod ut luce meridiana clarius appareat, attende verborum Christi connexionem. *Ego sum vitis, vos palmites. Qui manet in me, & ego in eo*, id est, qui per fidem & charitatem mihi vnitus est, & cui ego spiritum mee gratiae communico atque infundo (sic enim manet in nobis Christus) *hic fert fructum multum: quia sine me nihil potestis facere*. Attende hanc clausulam à Christo inferri, ut probet eos solos, *qui in ipso manent, fructum multum facere*. Nam *sine me*, id est, nisi in me maneat, & ego in eis, nihil possunt facere. Quid nihil, nisi nullum fructum? Et quem fructum, nisi fructum gratiae, nisi fructum Spiritus Sancti salutem in vitam aeternam? Non ergo impediunt haec Christi verba quo minus *queratur quae sit naturae nostrae ad bonum aptitudo*, ut hic ait Calvinus, ad bonum, inquam, morale vel naturale in rationali creatura, quod ex his verbis penitus à Christo remoueri, in suis ad hunc locum commentarijs docet, affirmans, ex his verbis sequi, *omnis boni hominis vacuam esse naturam*.

Epist. 106
de pecc.
mer. & re-
miss. lib. 2.
cap. 5.

Sed ut ad priorē disputationem redeamus, facultatem ad bonum spirituale opere exequendum per haec Christi verba penitus tolli, nisi Christo prius homo inferatur, atque in eo maneat, non negant, sed libero ore profitentur Catholici, ab Augustino, immo ab Ecclesia Catholica sic edocti, quae contra Pelagium definiuit, *habere nos ad non peccandum, id est, ad vincendum ex omni parte peccatum, ut iuxta Apostolum peccatum nobis non dominetur, liberum arbitrium non forte & firmum, ut ille dicebat, sed inuadibilem & infirmum*; quod Christi gratia sanaret, nouis illis viribus atque adeo efficacibus benigne concessis. Absque nouis istis gratiae viribus non nullas (ut vult Calvinus) *sed infirmas & inuales*

(ut

(ut loquitur Augustinus) id est, insufficientes vires adfert homo vetus, vel ut Christo inferatur, vel ut illi insitus fructum ferat; quia adfert voluntatem infirmam ac debilem & peccato aegrā; quae his gratiae viribus roborata ac sanata propria sua actione Deo cooperatur; & quidem sine Christo nihil facit, sed cum Christo plurimum facit, quia (ut hic dicit Christus) *multum fructum adfert*.

Non placet haec explicatio Caluino, qui propterea Christi verba ad longum recitans, haec verba in medio posita, immo proximè precedentia penitus resecauit. *Qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me, &c.* Quare hunc in modum in sua Institutione loco citato adhuc prosequitur. *Si in Christo insiti fructificamus instar vitis, quae tum à terrae humore, tum à rore caelesti, tum à solis fomento vegetationis ducit energiam, nihil in bono opere restare nobis video si Deo illibatum seruamus quod suum est.* Existimat Calvinus sic nos esse palmites in vite, ut ad fructum ferendum nihil ipsi cooperemur, sed Deus totum in nobis operetur, quasi etiam palmes fructificans à seipso ex parte non fructificet, quum verè viuat, & vitam in se habeat, tametsi aliunde acceptam: ut à vite, à terrae humore, à rore caelesti, à solis fomento, à quibus omnibus vitalem succum accipit. Sed non aduertit similitudinem palmitis in vite, tenere quidem in gratiae influxum quem à Christo fideles hauriunt, sicuti succum à vite palmites trahunt; sed non tenere in ipso ligno palmitis, ut cor humanum insensatum sit; sicut illud est. Alioqui Christus ipse sic quoque vera vitis erit, id est, similis veræ viti, quia gratiae succum in palmites suos deriuat naturaliter, & per modum nature,

Scripturā
mutilat
Calvinus

Palmiti in
vite quo
sensu cō-
paratur
fidelis.

ture,

31 ANTIDOTA EVANG.
turæ, sicut vitis facit. Cæterum sicut Christus ita est vitis vera, vt non per modum naturæ sed libera voluntate suas gratias palmitibus suis imperiat, quia *Spiritus ubi vult spirat, & cui vult miseretur*, & per electionem gratuitam omnia sua communicat; sic omnino credentes in Christum, & bene operantes per gratiam Christi, ita sunt palmites insiti Christo, & fructificantes in illo, vt non per modum naturæ operentur merè passiuè se habentes, nihilque quàm gratiæ influxum recipientes, sed propria actione Dei gratia vtantur, liberique arbitrij influxus cum diuinæ gratiæ influxu in omnibus bonis operibus concurrat, & cooperetur. Sic ergo sine Christo nihil facere possumus, vt cum ipso faciamus, adeoque multum fructum afferamus: faciamus, inquã, ipsi opere nostro. Ita in bono opere multum restat nobis, quia nos sumus qui facimus, & faciendo meremur; dicente paulo post Christo, *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea*: quæ verba quantum valeant, in sequentibus aperiam. Deo quoque illibatum seruamus quod suum est, quia vim ac facultatem bene operandi, in hoc bonorum operum genere, gratiæ diuinæ & nouis viribus ab ea datis tribuimus. Sic & Deus totum facit, quia tales faciendi vires subministrat, vt sine eo nihil faciamus; & homo totum facit, quia viribus istis à Deo concessis naturali sua voluntate per gratiæ vires iam sanata ac roborata cooperatur. Ita Christi hanc sententiam nec extenuat, nec eneruat, nec eludit Catholicorum doctrina; sed Christi mentem ac doctrinam pernitius inuertit, eneruat, atque eludit Calvinus.

Ioan. 3.
Rom. 9.

9. Ma:

9. *Manete in dilectione mea.*

CHRISTVS Dominus postquã varijs Vnica electorum iustificatio refellitur.
argumentis (quæ in loco præcedenti enumerata sunt) discipulos suos hortatus esset, vt in ipso manerent, nunc expressius dicit, *Manete in dilectione mea*, id est, date operam, vt mea erga vos dilectio firma ac stabilis permaneat, ne ueeam culpa uestra amittatis. Non enim de dilectione qua discipuli Christi diligebant, sed de illa dilectione qua Christus eos dilexit, Christum in his verbis loqui, post D. August. luculentam expositionem, consentientem in hac parte habemus Calvinum, qui ad hæc verba in hunc modum scribit. *Quidam ita exponunt quod Christus mutuum à discipulis amorem exigat. Melius alij, qui actiuè accipiunt dilectionem Christi. Nam amore quo nos semel complexus est, vult nos perpetuò frui: ac propterea cauendum esse admonet, ne nos eo priuemus. Multi enim oblatam sibi gratiam repudiant, multi abijciunt quod in manibus habebant. Ex quo itaque semel recepti sumus in Christi gratiam, videndum est ne inde culpa nostra excidamus.* Hortatur ergo discipulos suos Christus, & in illis nos omnes, vt iam dilecti à Deo, regenerati & iustificati per Christum, maneamus in illa dilectione qua Deus nos diligit, vt non excidamus à gratia accepta; denique operam demus ne nos ipsos nostra culpa ac negligentia tanto iustificationis accepto bono priuemus. Valent igitur hæc Christi verba tum contra fictitiam electorum fidem quæ amitti non potest, tum contra tantam Dei gratiæ efficaciam quæ omnem nostrum concursum & cooperationem excludit; quam vtramque Calvinus perpetuò docet. Ad prius enim quod attinet, ipsos suos Apostolos, qui haud dubiè electi erant, horta-

Coopera-
tio cum
Dei gratia.

August.
de nat. &
grat. c. 26.
& ad ar-
tic. sibi
falso im-
pos. art. 6.

Rom. 11.

Tit. 2.

hortatur Christus, ut id agant, ne excidant à dilectione illa qua eos ipse dilexit; nec id inani aliquo terriculamento, quasi reuera excidere nequeat, sed quia, ut ipse hic Calvinus fatetur, *Multi abijciunt quod in manibus habebant.* Ad posterius quod attinet, quum iubet eos manere, iubet eos id agere, id conari, id videre, ne sua culpa à gratia excidant. *Videndum* (inquit Calvinus) *ne semel in gratiam recepti, inde culpa nostra excidamus.* Est ergo aliquid in nobis positum, unde id videamus & caueamus. Tamen enim dilectio Dei, qua nos diligit, in nostra potestate non sit, sed in eius beneplacito qui diligit; tamen iubemur eam semel acceptam conseruare, quia, ut eam conseruemus, ille, qui nos diligit, facultatē & media illam conseruandi perpetuò subministrat, nisi nostra ipsorum culpa huiusmodi media subtrahantur. *Deus enim neminem deserit nisi deseratur, qui & desertores saepe conuertit.* Praecipitur igitur perseuerantia, tamen si Dei donum est, tum quia qui stat, cadere potest, & *Dei dona sine poenitentia quidem sunt,* quatenus Deum nunquam poenitet de donis suis, ut, quæ semel dedit, vellet se non dedisse, non sic tamē sine poenitentia sunt, ut, quæ semel dedit, amitti nequeant, *nisi enim permanseris in bonitate, & tu excideris;* tum etiam quia si excidimus, nostra id culpa fit; quia rursus sine poenitentia Dei dona sunt, quatenus per Deum non stat quo minus qui semel donum iustitiæ ab eo accepit, in eodē dono perseueranter maneat. Monet suum Titum Paulus, *Nemo te contemnat.* Sanè non est in potestate cuiusquam, ut ab alijs vel in honore vel despectui habeatur. Et tamen in potestate cuiusque Prælati est, ita se gerere, ut honore sit dignus, & à suis subditis merito cōtemni non debeat: quod illic Titum monuit Apostolus.

Sic

Sic dilectio Dei erga nos in nostra potestate non est. Est tamen in potestate cuiuslibet in Christo regenerati, & iam à Deo dilecti, ita se gerere, ne sua culpa hac dilectione & gratia Dei priuetur. Accepit iam enim à Deo donū gratiæ, quod non nisi sua culpa ab eo auferetur; sicuti talenta Euangelica non nisi ab illo sublata sunt, qui ea *in sudario reposita oscitanter seruauit.* Accepit, inquam, donū gratiæ quo Dei præcepta seruaret (qui est bonus vsus talentorum) & per eorum obseruationem in Dei dilectione maneret, ut in verbis proximè sequentibus Christus luculenter docet, quæ idcirco mox tractabimus.

Interim corruptioni Calvinianæ occurrendū hic est. Nam contra hoc posterius quod aduersus eius hæreses annotauimus (prius illud penitus dissimulans, posterius dissimulare non valens) ita disputat. *Quod ex his verbis quidā inferunt nihil efficaciam esse in gratia Dei, nisi adiuuetur nostra constantia, friuolū est. Neque enim concedo Spiritum à nobis tantum exigere quæ facultatis nostræ sunt, sed ostendere quid fieri oporteat, ut si nobis desunt vires, aliunde petamus. Sicuti quum hic ad perseuerantiam nos hortatur Christus, minime nostro Marte & industria nitendum est, sed rogandus ipse qui præcipit, ut nos in sua dilectione confirmet.* Sententiam orthodoxam, quam impugnare contendit, non potuit integram, veram, ac plenam. Respōsiō quam adfert, partim est aut fallax aut falsa, partim imperfecta. Hæ eius artes sunt. Contra efficaciam gratiæ à Caluino positam, quæ omnem nostram cooperationem excludit, non hoc obijcitur, *nul- lam esse gratiæ efficaciam, nisi nostra constantia adiuuetur,* quam omnibus compertum sit, nostram cōstantiam seu perseuerantiam à gratia adiuuari, non illam à nobis, sed hoc merito obijcitur, ad perse-

Matth. 25

Caluini
artes.

Efficax
gratia non
adiuuatur
à nobis,
sed nos ab
illa.

Y Y ueran-

Rom. 8.
2. Cor. 6.

uerandum in bono non solum efficacem Dei gratiam requiri, sed nostram quoque obedientiam, ut gratiae ductum obsequenter sequamur: (*Qui enim Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt*) & ut gratiam Dei in vacuum non recipiamus. Vide ergo ut totam causam inuertat Calvinus. Dicente & sustinente eo gratiam à seipsa efficacem ita omne bonum opus ipsamque imprimis perseverantiam operari in nobis, ut nulla sit ex parte nostra cooperatio, nullus liberi arbitrij concursus; aiunt Catholici, gratiae quidem vires esse efficacissimas, sed huic efficacissimae gratiae humanam voluntatem liberimè cooperari, quatenus, ut cooperetur, ab efficaci gratia efficaciter adiuuatur: & hanc ob causam culpa nostra saepe fieri, quod gratia, quae alioquin efficax esset, effectumque consequeretur suum, nostra negligentia inefficax fiat, nec in bono accepto perseveremus. Sic gratiae efficaciam statui- mus, sed liberae voluntatis cooperationem adiungimus, quia ab ipsa gratia haec adiuuatur, ut liberè cooperetur. Iam fingit Calvinus propter liberi arbitrij cooperationem omnem gratiae efficaciam à nobis negari, & ipsam gratiam à nostra voluntate adiuuari. *Inferunt* (inquit) *nihil esse efficacie in gratia Dei, nisi adiuuetur nostra constantia*. Imò contrarium asserunt Catholici, nullam esse nostram constantiam, nisi gratia Dei adiuuetur: & efficaciam in Dei gratia, non nullam ponunt, sed solam negant. Caeterum Calvinus cum veteribus Manicheis putat negari gratiam Dei si ponatur liberum arbitrium, sicut illis contrarij Pelagiani putabant negari liberum arbitrium si gratia Dei poneretur. Totam igitur sententiam quam voluit impugnare, ut ad expugnandum facilius esset, sensu contrario, peruerso, odioso, planeque falso, inuertit. Nunc quid re-

spon-

spodeat expendamus. *Minimè* (inquit) *nostro Marte & industria nitendum est, sed rogandus ipse qui praecipit, ut nos in dilectione confirmet*. Haec responsio partim est aut fallax aut falsa, partim imperfecta. In eo fallax est aut falsa quod ait *nostro Marte & industria nitendum*. Aut enim his verbis intelligit, naturae nostrae viribus absque Dei gratia non esse nitendum, & lectorem fallit, quasi hoc Catholici sentirent, quod soli Pelagiani senserunt; aut negati- bera nostra voluntate Deo esse cooperandum, & aliquid à nobis agendum, ne in vacuum gratiam Dei accipiamus: atque ita non fallit tantum, sed & falsum narrat. Imperfecta eius responsio est, quod addit, *rogandum esse ipsum qui praecipit, ut in sua nos dilectione conseruet*. Nam est hoc quidem maxime verum, sed non est haec tota veritas. Non solum rogandus Deus est, ut in sua nos dilectione confirmet, sed etiam ad Dei dona in nobis conseruanda, quibus conseruatis confirmatur dilectio, Dei voluntati nostra voluntas conformanda est; Deo per suam gratiam cor eorum, quos iam diligit, incessanter mouenti, dirigenti, flectenti, obsequi & consentire liberum arbitrium debet. Quod contra Calvinum iuxta apertissimas Scripturas luculenter Augustinus docuit. Quum enim multis Scripturarum exemplis docuisset iuberi quidem homini ut *ad a Deum se conuertat*, ut *b intelligat quae recta sunt*, ut *post c concupiscentias suas non eat*, & tamè pro his singulis *rogandum Deum esse*, iuxta alias Scripturas, *Conuerte d nos Deus salutaris noster*, *e Da mihi intellectum ut discam mandata tua; f Quia nemo potest esse continens nisi Deus det, adij Dominum & deprecatus sum*; ideòque in his omnibus nihil aliud Deo dici, quam, *Da quod iubes*, ut intelligamus pro singulis rogandum esse Deum, nec nisi ex Dei munere

Liberij ar-
bitrij con-
sensus &
coopera-
tio.
a Zach. 1.
b Psal. 93.
c Sap. 8.
d Psal. 76.
e Psal. 118
f Sap. 8.

YY 2

Dei

De pece.
mer. & re-
miss. lib. 2
cap. 5.

Dei præcepta seruari posse; tamen ne in hoc præcandi studio totum esse positum quisquam existimaret, providenter & sapienter idem clarissimus Doctor eodem in loco adiecit: *Non ideo tamen de hac resolis votis agendum est, ut non subinferatur adnitendo etiam nostræ efficaciam voluntatis. Adiutor enim noster Deus dicitur; nec adiuuari potest nisi qui aliquid sponte conatur, quia non sicut in lapidibus insensatis, aut sicut in eis in quorum natura rationem voluntatemque non condidit, salutem nostram Deus operatur in nobis.* Hæc ille. Luculenter contra Calvinum docet, non solum rogandum esse Deum, sed etiam ex parte nostra *adnitendum esse, id est, nostro Marte & industria adnitendum esse, quatenus nixus ille & conatus non vim aliquam aut facultatem naturalem à Dei gratia seiunctam, sed nostræ voluntatis efficaciam, id est, cooperationem efficacem significat: quia videlicet, ut Augustinus subiunxit, sic Deus agit & operatur in humana voluntate, ut in subiecto libero, ut in creatura rationali, quæ voluntatem habet & motum proprium; non ut in lapide, qui nullum motum proprium habet, sed mouetur tantum ab impellente & mouete eum: ideoque sic Deus operari dicitur in nobis, ut nos adiuuare dicatur, & *Adiutor noster* nuncupetur. Hic ergo vnus modus, hæc vna ratio est, cur manere in dilectione Dei & perseverare iubeamur, quia etsi dilectio Dei in nos eiusque perseverantia gratuitum Dei donum sit, à nobis tamen accipitur, & à nobis conseruatur, *nostræ voluntatis efficaciam* (ut Augustinus loquitur) concurrente, nostroque libero arbitrio cooperante; quod si deficit, dilectio Dei in nos nec à nobis accipitur, nec in nobis conseruatur. Sed nunc alium modum magis particularem magisque expressum conseruandæ in nobis*

nobis dilectionis Dei Christus docebit. Sic enim præcedentibus verbis subiungit.

10. *Si præcepta mea seraueritis, manebitis in dilectione mea; sicut ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in dilectione eius.*

NEC in toto vix Euangelio vllus locus est, qui pro necessitate, virtute, & efficacia bonorum operum luculentiùs faciat; nec vix vllum textum Euangelicum aut foediùs deprauauit, aut maiori impudètia tractauit Calvinus. Loci vim & verborum Christi sententiam totam ac plenam prius exponemus: corruptelis Caluini postea occurremus. Vult Christus his verbis vnum medium, vnam viam, ac rationem manendi in dilectione Dei suos Discipulos docere, postquam ut in eius dilectione manerent, multis eos verbis varijsque argumètis prius hortatus esset, ut ex duobus præcedentibus locis patet. Ait igitur: *Si præcepta mea seraueritis, manebitis in dilectione mea: id est, ut in dilectione mea maneat, ut ego vos perpetuò diligam, sicut hæcenus dilexi, debetis mea præcepta seruare; tum quia necessarium hoc est, tum quia hoc maxime modo & hac indubitata ratione, in mea dilectione manebitis.* Et ne hæc conditio aut dura vobis aut incerta videatur, dura propter obligationem, incerta propter euentum; scitote me quoque propter hanc ipsam causam & ex eadem conditione in Patris mei dilectione manere. *Sicut (inquit) ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in dilectione eius.* Posset hinc autem merito duplex quæstio suboriri. Vna, quomodo ad Patris sui præcepta seruanda Christus homo obligatus fuerit; altera, quo-

Bonorum operum necessitas & efficacia luculenter à Christo docetur.

An Christi-
sum Pa-
tris præce-
pta obli-
gabant.
Esaï. 7.

Præcepta
Dei quo-
modo
Christum
obliga-
bant.
a Tract.
82. in Ioa.
b Lib. 10.
cap. 20. in
Ioannem.
c Lib. 5.
cap. 6. de
fide.

modo propter huiusmodi obedientiam Deus Pater eum perseueranter dilexit. Nam ad priorē quæstionē quod attinet, quū præcepta ideo den- tur, vt eum cuidantur, vel in officio contineant & coërceant, vnde septis in Scriptura comparan- tur (*Septiui vineam meam*) vel ad rectē agendum diri- gant, vel in studio virtutis exerceant atque perfici- ant, atque ita meriti ac mercedis capacem red- dant, Christus autem nullo istorum indiguerit, cuius videlicet & voluntas in bono indefectibi- lis, & intellectus omni scientia plenus erat, qui etiam ab instanti incarnationis suæ perfectus ac beatus quoad animā fuit, videri potest eum pro- priè loquendo nullis præceptis obligatū & atri- ctum fuisse, saltem circa ea quæ ad salutem no- stram faciebant, sed omnia huiusmodi ex sola propria voluntate & dilectione generis humani ab eo præstita fuisse. Ad posteriorem quæstionem quod attinet, quum propter vnionem hyposta- ticam Dei Patris in eum hominem dilectio im- mobiliter perseuerans & indefectibilis esset, quo- modo hic propter seruata Patris præcepta in Pa- tris sui dilectione se manere alleuerat? Sed ad vtramque quæstionem breuiter responderetur, valētque plurimum pro præsentī causa quod necessariò responderi oportet. Ad priorē respondeo, Christum hominem præcepta & mandata à Patre suo etiam circa ea quæ re- demptionem humani generis concernebant, plurima accepisse, iuxta a Sancti Augustini, b Cyrilli Alexandrini, c Ambrosij, & aliorum Patrum doctrinam, non quidem propter causas antedictas, sed propter alias non minus graues. Primum, quia Dei Patris erga nos dilectio hoc modo luculentior apparuit, qui nostram salutem

non

non solum permittere, aut ordinare, sed etiā sub præcepto Filio suo incarnato iniungere voluit. *Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum suum filium da-* Ioan. 3.
ret. Deinde, quia Christo secūdo Adamo conue- niebat imprimis vt per obedientiam hominem repararet, sicuti per inobedientiam primus homo genus humanum perdidit. *Humiliauit semetipsam* Philip. 3.
factus obediens Patri vsque ad mortem. Tum, ne in ter- ris conuersatus nullis legibus subesse, aut legum præuaricator improbis Iudeis videretur: propter quod frequenter reperit, *Ego facio voluntatem Patris* Ioan. 4. 5.
mei qui misit me. Tādē, vt Christi exemplo disca- mus quātum humana natura Deo subijci debeat ad obediendum mandatis eius, postquam filius eius naturalis obedire debuit. Sicut enim *passus est exemplum nobis relinquens vt sequamur vestigia eius;* sic & obediuit seruans mandata Patris sui, exem- plum nobis relinquens similis obedientiæ neces- sariò præstandæ. Postremò, vt intelligeremus quanti Deus faciat præceptorum suorum dili- gentem & studiosam obseruationem, quā stri- ctè id exigat, quā necessariū & efficax medium id esse voluit, ad eius dilectionem perpetuò reti- nendam, postquam ipsi Christo præcepta dare voluit, & propter illorum obseruationem suam erga Christum dilectionem firmam ac stabilem retinere. Quod postremum Christus in his verbis nos docuit: *Sicut ego præcepta Patris mei ser- uauit, & maneo in dilectione eius.*

Ad posteriorem quæstionem respondeo, vnio- do pro-
nem quidem hypostaticam vnā & primariam pter obe-
causam fuisse immobilis dilectionis diuinæ erga dientiam
Christum hominem: aliam tamen eiusdem rei perseue-
causam præterea fuisse Christi obedientiam, qua ranter
Christus dilectus à
Patris Deo fuit.

YY 4

Patris sui præcepta seruauit, sicuti hoc loco dicitur Christus profiteretur.

Filij adoptionis
nō eo solo titulo
manent in dilectione
Dei.

Quo in loco notandū diligenter (quia contra hæreticos valet plurimum) filios adoptionis, & per fidē in suos Christo, atque ad eō ipsos electos, quales isti Apostoli erant, tametsi ex illis titulis à Deo diligantur, maneantq; in dilectione Dei qua Deus eos diligit, tamen ad eandem dilectionis diuinæ erga eos perseverantiam alium hunc titulum necessariò requiri, vt seruent mandata, dicente hīc Christo: *Si præcepta mea seraueritis, manebitis in dilectione mea.* Hæc igitur vna conditio est manendi in dilectione Dei, siue propter quam à Deo diligimur, vt seruemus mandata eius. Hæc est vis & sententia huius loci attentè perpendenda, quia pro necessitate & efficacia bonorū operum ad salutem & iustificationem, adeoque ad perseverantiæ donum conseruandū, (quum tota salus ac iustitia nostra eiúsque perseverantia sit, manere in dilectione Dei, siue esse à Deo perpetuò dilectum) inuictè valet.

Calvinus
primò la-
tat vt po-
stea in-
toxicet.

Rom. 8.

Nunc quid ad hæc verba Calvinus disputet, & qua arte vtatur, videamus. Lac stat primū lectorem, quasque dulci melle labia perfundit, vt postea incauto atque auido hauriendi venenū instillet suum. Lac eius & mel hoc est. *Modum perseverantiæ Christus ostendit, si sequamur quò ipse vocat.* Nam, vt dicit Paulus, *Qui in Christo sunt, secundum spiritum ambulant, non secundum carnem.* Hæc enim inter se perpetuò sunt coniuncta, fides & bona conscientia, vitæque nouitas. Et certè non reconciliat Christus Patri fideles, vt impunè lasciuiant, sed vt Spiritu suo ipsos gubernans sub Patris manu & imperio eos contineat. Vnde sequitur, *abijcere Christi amorem nisi qui vera obedientia probant se eius esse discipulos.* Hoc eius lac & mel est, hæc oratio honesta,

honestà, tametsi à tota Christi sententia longè abfit. Nunc venenum propinat. *Si quis obijciat, pendere igitur à nobis salutis nostræ firmitudinem, respondeo perperam trahi in illam partem Christi verba.* Vera Christi sententia, ab obedientia nostra & obseruatione mandatorum Dei pendere, vt in Dei dilectione maneamus, non ponit *salutis nostræ firmitudinem à nobis pendere*, vt rem odiosis verbis narrat Calvinus; sed ponit salutis nostræ perseverantiam ab operibus bonis pendere, quæ tametsi nostra sunt, tamen Dei quoque opera in nobis sunt, ideòque quorū salus ab illis pendet, eorū salus nō ab ipsis, sed ab operibus bonis pendet. Hæc autè duo plurimū differunt. Prohibet quippe Scriptura confidere aut gloriari in seipso: nō prohibet confidere in bonis operibus, aut gloriari in Domino: quod vtrumque Paulus fecit, quum diceret, *Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui, &c.* Ita semper vafre & odiose, nunquam sincerè & candidè, quæ sibi ex parte veritatis Catholicæ obijcit, proponit Calvinus. Videamus tamè ad obiectionem ipsam quid respondeat, & quare ad huiusmodi sensum Christi verba perperam trahi affirmet. *Quia (inquit) obedientia quam illi præstant fideles, non tam causa est, cur suum erga eos amorem continuet quam amoris effectus. Vnde enim fit, vt vocationi suæ respondeant, nisi quia Spiritu gratuita adoptionis aguntur?* Aduerte, lector, hominis imposturam, pariterque impietatem. Impostura hæc est, obedientiam mandatorum (tametsi ille ab hoc verbo abhorreat, nec semel hoc loco nominet, Christi diserta verba & Euangelium erubescens) quia amoris diuini effectus est, ideo non esse causam cur amorem suum Deus cōtinuet. At quis nō videt etiam in humana amicitia beneficij accepti gratitudi-

Gloriari
in seipso
non licet,
in bonis
operibus
licet.

Obedien-
tia man-
datorum
diuini
amoris tū
effectus
est, cum
causa.

nem, & amoris impensi effectum esse, & eiusdem adhuc magis impendendi causam esse, quando qui beneficium impensum gratanter accepit, amicum prouocat, vt magis beneficiat. Sed vt in diuinæ dilectionis materia maneamus, in illo seruo bono & fideli cui dictum est, *Quia super pauca fuistis fidelis, super multa te constituam*, nonne serui fidelitas tum diuini amoris effectus, (ex Dei quippe gratia illa pauca accepit, ipsisque paucis fideliter usus est) tum maioris amoris causa erat? Sic nimirum charitas meretur augeri, vt aucta mereatur perfici. Bona opera fiunt ex Spiritu gratiæ, & bonis operibus Spiritus gratiæ conseruatur. Præcepta seruantur ex dilectione Dei, & obseruatio præceptorum dilectionem Dei conseruat. De Sapientia dicitur. *Ne dimittas eam, & custodiet te; dilige eam, & conseruabit te.* Quod quis non dimittit sapientiam quam nactus est, sed diligit eam, ipsius sapientiæ effectus est. At quum eadem sapientia suos dilectores conseruat, conseruatiæ sapientiæ causa eadem sapientia est. Corpus calidum calefacit vestimenta quibus induitur, & induta vestimenta corporis calorem seruant. Hic vestimentorum calor & effectus est & causa corporis calidi. Frustra igitur & vafre Calvinus obedientiam mandatorum causam conseruatiæ dilectionis Dei esse negat, quia eiusdem dilectionis effectus est.

Hæc eius impollura est. Nunc impietate vide. Christo aperte contradicit. Dicente enim Christo, *Si præcepta mea seruaeritis, manebitis in dilectione mea*, quod est aperte dicere, præceptorum meorum obseruatio causa erit, propter quâ & per quam mea dilectio in vobis continuabitur, contra dicit Calvinus, afirmanas, *obedientiam nostram non esse causam cur*

Math. 25

Sap. 4.

Calvinus Christo contradicit.

sum in nos amorem Deus continuet. At & alia Scriptura hoc eum docere potuit, qua dicitur: *Si volueris mandata seruare, conseruabunt te:* vbi salutis nostræ custodia & firmitudo, mandatorum obseruationi, vt vni causæ ac medio, tribuitur.

Corrupta semel Christi sententia, & persuasione lectore obseruationem mandatorum nullam esse causam continuati amoris diuini, & efficacia ac virtute obedientiæ nostræ sublata; quia tamē su-pererat, saltem conditionis cuiusdam & necessitatis vim hæc verba continere, *Si præcepta mea seruaeritis*, nec hanc conditionem admittit Calvinus, sed Christi verba ab illo quoque sensu diuellere, & ea adhuc iterum corrumpere contendit. Mouet igitur aliam difficultatem. *Sed videtur (inquit) nimis ardua conditio nobis imponi, vt Christi præcepta seruemus, quibus continetur exacta iustitiæ perfectio, quæ modum nostrum longè superat.* Nam inde conficitur, irritum fore amorem Christi, nisi Angelica puritate præditi simus. Hanc sibi difficultatem Calvinus mouet ex suæ hæreticæ doctrinæ principijs. Ponit enim mandata Dei secundum exactam iustitiæ perfectionem, quæ modum nostrum longè superat, obseruanda esse, idque adeo, vt Angelica puritate præditi esse debeamus. Quo posito, quum Dei mandata omnino sic obseruari non posse consequenter docuerit, concludit statim, ad eorum obseruationem neminem obligari. Qua in re perinde facit atque improbus aliquis & proteruus seruus, qui domini sui mandatum exequi nolens, illud sibi impossibile factum esse obmurmuret: quod ille seruus nequam in Evangelio, domini sui talenta in sudario abscondens, fecit, dicens: *Time te, quia homo austerus es.* Timebat ad opus manum ad mouere, quia rigidum exactorem Deum sibi fingebat; qui (vt Calvinus hic loquitur)

Eccles. 15

Obedientiam mandatorum non esse necessariam suadet Calvinus

Obedientia perfecta qua fraude fingitur.

Luc. 19.

Calvinus
seruus ne-
quam in
Euanga-
lio.

quitur) exactam illam iustitiæ perfectionem postula-
ret, quæ modum suum longè superaret. Nam & hoc sig-
nificat nequam iste & piger seruus adiiciens,
Tollis quod non posuisti, & metis ubi non seminasti: id est,
tam rigidus exactores, ut ubi non das auxilium,
exigas lucrum; quod humana nō potest infirmi-
tas, hoc in præcepto ponas; denique ut ab homi-
ne immundo Angelicam puritatem flagites. Hæc
est prorsus Calvini hoc loco oratio: hæc eius,
quam sibi proposuit, dubitatio; quam ille pro-
iusta & vera admittens, vide quid respondeat.
Solutio (inquit) facilis est. Nam quum de studio rectè
sanctèque viuendi agit Christus, quod in sua doctrina præ-
cipuum est caput minimè excludit, nempe de gratuita iusti-
tiæ imputatione, qua fit ut per indulgentiam veniæ Deo pla-
ceant nostra officia, quæ matula per se & impura reijci mere-
bantur. Consentur itaque fideles seruare Christi præcepta
quum hoc suum studium applicant, etiam si longè à meta
distent, quia soluti sunt ab illo rigore legis, Maledictus om-
nis qui non impleverit omnia, &c. Hæc Calvinus hoc
loco. Habemus verborum Christi affectatam
& studiosam corruptelam, & pertinaciæ hereticæ
illustre exemplum. Disertis verbis affirmavit
Christus: Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in
dilectione mea: & rem confirmat exemplo suo, Sicut
ego Patris mei præcepta seruauit, & maneo in dilectione
1. eius. Hic Calvinus primū cauillatur præceptorū
observationē non esse causā cur in dilectione Dei
maneamus, quia est dilectionis diuinæ effectus.
2. Deinde nec esse conditionē necessariam seruare
præcepta, quia seruari non possunt, quemadmo-
3. dum ea seruari Deus vult. Postea non debere hæc
Christi verba præiudicare gratuitæ iustitiæ im-
putationi, quæ caput doctrinæ eius est: id est, non
debere aperta Christi verba nouellæ Calvini &
suorum

Christi
verborum
affectata
corruptela

suorum imputatiuæ iustitiæ præiudicare; quam
nec vlla Scriptura loquitur, nec ante hanc ætatē
Ecclesia audiuit. Ita suis placitis Christi verba
subijcere, & ad eorum sensum Christi verba in-
flectere, imò obtorto collo contorquere Calvinus
audet. An huic pertinaciæ & impietati aliquid ad-
di potest? Tandem ipsa Christi verba de textu sa-
cro extrahit, & sua ipsorum loco in sublimi ponit.
Dixit Christus: Si præcepta mea seruaueritis. Non est
ita dicendum, ait Calvinus, sed hoc modo: Si ad
seruanda præcepta mea studium vestrum applicaueritis, etiā
si longè à meta distetis; id est, etiam si de facto nulla
seruetis. Sic enim in Epistola ad Rom. homi-
nem iustum in persona Pauli statuit, qui præsto
quidem est, suaque membra exhibere studet ad præstandū
Deo obsequium; quia verò impar facultas est, non reperit
quod optandum erat, nempe boni desiderij effectum. Hæc
ille ibi. Tamen hic, ut lectori fucum faciat, illud
longè à meta distare, alia ratione confirmat, quia ser-
uari nō possunt omnia. Quia (inquit) soluti sumus
ab illo rigore legis, Maledictus omnis qui non impleuerit om-
nia, &c. Quorum verborum germanum sensum,
suo loco (vita comite) docebimus. Stando igitur
in hoc sensu, Christi verba, Si præcepta mea seruauer-
itis, iuxta Calvinū sic reformanda sunt: Si ad ser-
uanda præcepta mea studium applicaueritis, etiam si longè
à meta distetis; id est, etiam si omnia seruare non possitis,
quæ tamen omnia & quidem iuxta exactam iustitiæ perfe-
ctionem seruari volo, manebitis in dilectione mea. An non
hæc pulchra reformatio est & correctio egregia?
Eius summa turpitas in alia consimili appare-
bit. Ponamus patrem ita filium alloquentem: Si
decem hæc mea præcepta perfeceris, id est, si ad
ea perficienda aliquo studio incubueris, quia om-
nia te scio præstare non posse, & tamen omnia
exactis-

In Com-
ment. ad
Rom. cap.
7. ver. 19.

Verborū
Christi re-
formatio
Calui-
niana.

exactissime præstari volo, manebis in iure hære-
ditatis paternæ: sin minus, excides ab eo. Quis
non videt huiusmodi patrem filio suo illudere, &
eum ex hæredandi futilem occasionem quærere?
Quotum enim præcipit seruare omnia, eaque
exactissime, qui neutrû fieri posse ne quidê cû
auxilio paternæ gratiæ cognoscit? Aut quare ser-
uari iubet, & non nisi studium seruandi intendit?
Quod vt in causa præsentî quàm absurdum sit
ostendâ, hoc dilemma Calvinistis propono: Hoc
studium seruandi mandata, quod loco observa-
tionis realis, quâ Scriptura loquitur, adinuenistis,
aut ex Deo est, & solius Dei opus in homine rege-
nerato (vt de operibus gratiæ Calvinus semper
loquitur) aut est opus ex solis naturæ viribus
profectû. Si prius, quâ est absurdû Deum solû stu-
dium bene agendi in homine operari, non ipsas
actiones bonas, ipsas tamen actiones in mandato
ponere! Aut quid impedit quo minus actualê le-
gis impletionê, eamque perfectissimâ, Spiritus S.
operetur in cordibus filiorum Dei, non secus quâ
studium bene operandi, postquam, quicquid ab
illis bene fit, ille solus totum operatur? Imò qua
æquitate hoc totum in illis non operatur, post-
quam hoc totum lex ipsius ab homine postulat?
Si posterius, tota igitur hominis regenerati reno-
uatio, tota viræ nouitas (nam in studio hoc bene
agendi illa tota consistit) erit opus merè huma-
num, & ex naturæ viribus profectum, non opus
gratiæ. Hoc dilemma soluat qui potest Calvini-
sta. Iam verò si præcepta Christi seruare nihil
aliud hoc loco significat, quàm studium appli-
care vt ea seruentur, quæro an in sequentibus
verbis, *Sicut ego Patris mei præcepta seruavi*, eadem
quoque glossa sit admittenda. Si admittenda, er-

Studium
seruandi
mandata
inefficax
refellitur.

Alia refu-
satio.

ego Christus Patris sui præcepta verè nõ seruauit,
sed studium suum tantum impendit vt ea serua-
ret. Si non admittenda, sed vt apertè blasphema
penitus reprobanda est, quomodo ad sui exem-
pli imitationem Discipulos suos Christus pro-
nocat? Quæ similitudo, quæ inductio illa est,
Seruate vos sicut ego seruavi, ego quidem verè,
vos autem non verè? ego actu ipso, vos non nisi
desiderio & studio, eoque inani? An quia simili-
tudo ista per omnia æqualis non est, propterea
nulla penitus est, aut propterea falsa est? Dixit
paulo antè Christus: *Mandatum nouum do vobis, vt
diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos*. An quia dilectio
nostra infra Christi dilectionem plurimum sub-
fidit, propterea nostra nulla dilectio erit, sed stu-
dium quoddam & desiderium diligendi inane at-
que inefficax, veròq; proximi odio admixtum,
sicuti omnia regeneratorum bona opera pecca-
to admixta, *magis que probrum quàm laudem perpetuò
mereri, & peccatis magis quàm virtutibus accensenda*, ali-
bi Calvinus affirmat? Sanè aut ita erit; aut hoc
quoque in loco non seruandi studium à Calvino
confictum, sed ipsa mandatorum Christi vera &
actualis observatio, qualem Christus circa Patris
sui mandata exercuit, in his Christi verbis neces-
sariò intelligêda est. Ita vndique Calvini impie-
tas, impostura, pertinacia rerunditur. Prolixius
paulo huic loco incubui, quia ad impiam hodie
hæreticorum de sola fide & imputatiua iustitia
sententiam penitus profligandam, bonorûque
operum certam necessitatem & fructum amplif-
simum solidè stabiliendum, illustris ac perneces-
sarius hic locus est.

Institut.
lib. 3. c. 17
num. 3.

14. *Vos amici mei estis, si feceritis quae ego praecipio vobis.*

Mandato-
rum obe-
dientia
medium
ad salutem
necessa-
rium.

Iac. 2.
Iudith 8.

Exod. 33.

Luc. 12.

EST hic alius & perspicuus locus, quo mandatorum Dei observatio medium esse quoddam ad Dei in nos amicitiam ac dilectionem conseruandam docetur. *Si feceritis quae praecipio*, (ait Christus) *estis amici mei*. Mandata mea facere, maximè hoc mandatum meum *ut diligatis inuicem sicut dilexi vos*, (de eo enim in praecedentibus verbis loquutus fuerat) res est mihi tam grata, tam accepta, tanti apud me precij ac momenti, ut hoc nomine inter amicos meos vos recenseam, & hac maxima dignitate vos afficiam. Sic Abraham offerens filium suum super altare, quod Deus ei praeeperat, *amicus Dei appellatus est*, ut dicit D. Iacobus; & *per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est*, dicit Sancta Iudith. Sic quia Moyses fecit ea quae praecipit ei Deus, per multas quoque tribulationes probatus, *loquutus est ei Deus facie ad faciem, sicut solet homo loqui ad amicū suum*. Nec secus in Euangelio; *Dico vobis amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus, &c.* Tanta enim & tam firma voluntate Dei praeepta facere, ut ne illa violentur, quoduis etiam capitis discrimen adire non vereantur, proprium est amicis Christi. Docet igitur & haec sententia, mandatorum Dei observacionem tantam vim habere, ut amicum Dei constituat, & eximiam ac stabilem Dei dilectionem conciliet. Amicum quippe esse, nec vulgarem nec leuem sed praecellentē & constantem benevolentiam designat.

Sed hanc tantam obedientiae nostrae & bonorum operum commendationem æquis oculis le-

gere.

gere Calvinus non potuit. Quare sui veneni aliquid aspergendum censuit. *Non intelligit* (inquit) *tantum nos honoris proprio aliquo merito consequi*. Atqui haec ipsa Christi verba clarissime sonant; nisi vel seruare Dei praeepta opus proprium eius non sit qui ea seruat, vel propter huiusmodi observacionem in Dei amicitiam recipi, talis honoris meritum & praemium non designat: quorum neutrum nisi impudentissime negari potest. Sed age. Si hoc non intelligit Christus, quid tandem intelligit? *Tantum admoet* (ait Calvinus) *qua lege nos in gratia recipiat, & censere inter amicos suos dignetur, quemadmodum nuper dixit. Si praeepta mea seruaeritis, manebitis in dilectione mea*. Atqui tam illa verba quae nuper dixerat, nosque late tractauimus, quam haec praesentia, non id tantum docent, *qua lege nos inter amicos suos Deus censet*; id est, non tantum seruandi praeepta necessitatem docent (quod vnum & solum contra Calvinum sufficit, qui necessitatem seruandi praeepta perpetuo negans, hoc tamen loco profiteri id velle videtur) sed hoc praeterea docent, mandatorum observacionem mediū esse utile & efficax ad Dei in nos dilectionem continuandam, ut firmam nobiscum ac stabilem amicitiam Deus teneat.

Dixerit aliquis: Si observacionis mandatorum saltem legem & necessitatem Calvinus hoc loco agnoscit, non est eius exagitanda sententia; quando in eum sensum verba Christi verè & commode exponi possint. Est quidē ita, ut solam necessitatem faciendi praeepta his Christi verbis significari probabiliter dici possit. Sed neque tota haec Christi sententia est, ut iam explicuimus; nec Calvinus hoc ipsum quod dicere videtur, verè dicit. Non, inquam, verè agnoscit hac lege nos

Calvini
cauilla cō-
tra Chri-
stum.

Obiectio.

Solutio.

ZZ

inter

Obedien-
tiae neces-
sitate vi-
sus docere
Calvinus
nō docet.

inter amicos Dei censeret si praecepta eius serua-
mus, tum quia ad superiora illa verba, *Si praecepta
mea seruaeritis, manebitis in dilectione mea*, lectorem
remittere, vbi quibus technis & imposturis vsus sit,
& quomodo omnem hanc necessitatem seruandi
mandata sustulerit, explicatum dedimus; tum
quia in sequentibus ita profequitur. *Apparuit enim
gratia Seruatoris Dei, erudiens nos vt abnegata impietate
& mundanis desiderijs, castè, & iustè, et piè viuamus in hoc
seculo. Profani autem homines, qui impio Euangelij con-
temptu aduersus Christum lasciuunt, eius amicitiae renun-
tiant. Hic verba Apostoli oportune sanè & appo-
sità protulit, vt legem illam amicitiae diuinæ pro-
bare, seruare mandata Dei, castè, iustè, ac piè vi-
uere. Sed clausula subsequens mentem Caluini
sectatoribus eius talem aperuit, quæ omnem hanc
sobriè, iustè, ac piè viuendi necessitatem sustulit.
Ait enim amicitiae Dei renuntiare, qui impio Euangelij
contemptu aduersus Christum lasciuunt; id est, qui fa-
cere mandata impiè contemnunt, qui ad illud
profundum venerunt, de quo Sapiens dixit, *Im-
pius, quum in profundum venerit, contemnit*. Calvinus
enim (vt in præcedenti sententia alijsque multis
in locis tam ille docet quam nos annotauimus,)
studium quidem & desiderium seruandi mandata
agnoscit, & hoc homini regenerato sufficere
vult, (quia ipsa praecepta iuxta Dei voluntatem
verè de facto, vti ille ceter, impleri non possunt)
vt aliquo semper studio obediendi ac reuerentia
mandatorum Dei teneatur, nec legem contem-
nat, aut eius doctrinam repudiet. Propterea di-
xit: *Qui impio contemptu lasciuunt*. Non dixit, quod
dicere debuit, *Qui mandata Dei transgrediuntur,*
qui praecepta non seruât, quo dicendi modo Chri-
stus vsus est. * Multi quippe absque contemptu
Euan-*

* Lex abs-
que con-
temptu
violatur.

Euangelij non obediunt Euangelio, qui videli-
cet, *concupiscentijs suis allecti & attracti, legem violant;* Iac. 1.
qui *remissas manus, & soluta genua habentes,* per negli- Heb. 12.
gentiam & oscitantiam, legem non seruant; qui
denique per huius mundi cupiditates *verbum Euan-* Luc. 8.
gelij suffocant. Impius Euangelij contemptus pro-
fundum malorum est, quod multa alia mala, ice-
lera, flagitia præcedunt, propter quæ amicitiae
Dei renuntiat, dicente Scriptura: *Qui vult amicus* Iac. 4.
esse huius seculi, inimicus Dei constituitur. Sed iuxta
Caluinum praecepta Dei seruat, & amicus Dei
est, qui studium bene agendi habet, & hoc solo
Euangelij contemptu caret. Hæc eius hoc loco
corruptela est; sic sententiam Christi saluber-
rimam & maxima consolatione plenam conta-
minauit.

16. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.*

TA X A T hoc loco Catholicam doctrinam
Caluinus de voluntatis humanæ ad suam
salutem libera cooperatione, quasi illa
eum gratuita Dei electione stare non posset. *Vulgo*
(inquit) mutuum quendam concursum fingunt diuinæ gra- Volunta-
tis huma-
tie & humanæ voluntatis. Sed ista antithesis, Ego vos ne cum
elegi, non sum à vobis electus, in solidum vni Christo Dei gratia
vindicat, quod inter ipsum & hominem partiri solent, coopera-
ac si dictum esset, non sponte moueri hominem ad quæ- tio.
rendum Christum, donec quæsitus fuerit. Hoc vltimum
quod Calvinus ponit, totam eius præcedentem
cauillationem subuertit. Verissimum enim est,
hominem non moueri ad quærendum Christum
nec sponte, nec aliter, donec quæsitus à Christo
fuerit, id est, donec Christi gratia eum præ-
uenerit in benedictionibus. Et de hac præuenien-
te gratia Christus dixit, *Non vos me elegistis, sed ego*
ZZ 2 *elegi*

elegi vos, siue de vocatione ad Apostolatam (de qua propriè Christum loqui Calvinus ipse agnoscit) siue de communi piorum electione, qua in filios Dei adoptatur, hæc verba intelligas. Atqui in præuenienti gratia, quatenus præueniens est, humanæ voluntatis concursu non ponunt Catholici, eam in solidum soli Christo tribuunt: eam inter Christum & hominem non partiuntur. Quando autem hanc præuenientem & præoperantem gratiam homo accipit, ut quem Deus vocat, ille iustificetur; tunc sanè humana voluntas cum diuina gratia concurrat; & iustificatio ipsa, omnisq; actus bonus credendi, sperandi, diligendi ab utroq; perficitur, à diuina gratia & voluntate humana. Totum hoc quod diximus, D. Augustinus, gratiæ electionis Dei assertor maximus, hæc ipsa Christi verba pertractans, luculenter docet. *Ipsi proculdubio Apostoli elegerunt Christum quando crediderunt in eum. Vnde non ob aliud dicit, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, nisi quia non elegerunt eum ut eligeret eos, sed ut eligerent eum ipse elegit eos: quia misericordia eius præuenit eos secundum gratiam, non secundum debitum.* Vtrumque docet Augustinus, tum ex præuenienti gratia Christum eos elegisse, ubi solus Christus elegit; tum Apostolos postea Christum elegisse credendo in Christum. In quo actu credendi non solus Christus, solæue Dei gratia, sed ipsa quoque eorum libera voluntas concurrebat. Vnde in eodem opere scripsit Augustinus. *Vtrumque nostrum est, (credere & bene operari) propter arbitrium voluntatis, & vtrumque tamen datum est per spiritum fidei & charitatis.* Concursum igitur voluntatis humanæ cum diuina gratia Calvinus ex hoc loco vel Catholice sententiæ ignarus imprudenter, vel eius bene conscius impudenter negauit.

De præ-
dict. sanct.
cap. 17.

Ibidem
cap. 3.

IN

IN IOANNIS CAP. 16.

2. Absque Synagogis facient vos.

QUOD Apostolis Christus prædixit, fore ut à Scribis & Phariseis Synagogæ Iudaicæ præfectis e Synagogis eijcerentur, & excommunicationis infamiam subirent, qua tamen iniuria nihil commoueri debeant; hoc Calvinus se ac suos ab Ecclesiæ Christianæ Præpositis & pastos esse, & similiter contemnere debere arbitratus, longa oratione ad totius Ecclesiasticæ excommunicationis contemptum suos adhortatur. Quam id ridiculè ac preposterè faciat, paucis exponam. *Hinc (inquit) colligimus, Euangelij ministros non tantum à professis fidei hostibus malè tractari, sed etiam summa ignominia interdum affici apud eos qui domestici Ecclesiæ videntur, imò etiam columnæ. Scribæ & Sacerdotes, à quibus damnati fuerunt Apostoli, diuinitus se constitutos esse Ecclesiæ iudices iactabant, & certè penes ipsos erat ordinarium Ecclesiæ regimen, & functio iudicandi à Deo erat, non ab hominibus: verum sua tyrannide totum ordinem à Deo institutum corruperant. Ita fiebat ut potestas quæ in ædificationem illis concessa fuerat, nihil aliud esset quàm immanis seruorum Dei oppressio: excommunicatio, quæ medicina esse debuerat purgandæ Ecclesiæ, ad pietatem inde exterminandam conuersa foret. Id quàm iam suo seculo experti fuerint Apostoli, non est quòd nos hodie magnopere terreant Papæ anathemata, quibus in nos propter Euangelij testimonium fulminat. Neque enim timendum est ne plus nobis noceant quàm vetera illa Apostolis, imò nihil magis optandum quàm ut alieni simus ab eo cœtu à quo Christus exulat.* Hæc ille. Pulchra & ma-

Stolidi
Caluini
disputatio
pro con-
temptu
excom-
municatio-
nis Pon-
tificiæ.

ZZ 3

gna

gna animaduersione digna miseris Calvinistis hæc Caluini oratio visa est. Vnde & hanc totam in Ecclesiasticam (quam vocat) atque Catholicam suam noui testamenti expositionem, sicuti & cætera ferè omnia à nobis hæctenus refutata, coniecit Augustinus Marloratus. Sed quàm sit inepta & omni expunctione digna, paucis docebo. Nempe in toto orationis suæ cardine ac fundamento turpissimè errat. *Certè (inquit) penes Scribas & sacerdotes erat ordinarium Ecclesiæ regimen, & functio iudicandi à Deo erat, non ab hominibus.* Iam in huiusmodi regiminis & functionis abusu tota reliqua oratio versatur. At in altero horum planè impia ac cæca oratio est, in altero inepta. Cæcus planè Calvinus quadamque vertigine percussus fuit, quum penes Scribas ac Phariseos, quando Apostolos persequebantur, ordinarium Ecclesiæ regimen, & functionem iudicandi à Deo datam extitisse affirmat. Quid enim? An Euangelio per Apostolos iam propagari cœpto, ordinarium Ecclesiæ regimen penes Scribas ac Phariseos perdurabat? An sic Iudæus aut malus Christianus Calvinus est, vt prædicantibus Apostolis aliud ordinarium Ecclesiæ regimen aut aliam iudicandi functionem in mundo agnoscat quàm ipsorum Apostolorum & Seniorum? Quando igitur Scribæ Apostolos prædicantes Euangelium (Christo in cælos assumpto, de quo tempore Christum hæc loqui nemo dubitare potest) persequebantur, & extra Synagogas suas eijciebant, nos Christiani penes solos Apostolos aliòsque Seniores ac Presbyteros ad hoc munus assumptos, ordinarium Ecclesiæ regimen & iudicandi functionem fuisse credimus. An aliud credidit Calvinus? Quo tempore Scribæ & Pharisei Apostolos & omnes Christi-

Caluini
cæcitas.

Synagogæ
calus pro-
pagato
Euāgelio.

stum

stum prædicantes extra Synagogas suas eijciebant, eodem tempore Petrus Simonem magum, Paulus fornicarium Corinthium, Hymeneum & Alexandrum excommunicabant, & extra conuentus Christianos eijciebant. Rogo Calvinistas qui pro Caluino respondeant, penes quos tunc erat ordinarium Ecclesiæ regimen, illos ne Scribas, an hos Apostolos? Quis nisi cæcus & impius penes hos tantum, non penes illos, ordinarium Ecclesiæ regimen & totam illam iudicandi functionem fuisse profitebitur? Cæcus igitur & impius Calvinus qui *nesciens quid loquatur, neque de quibus affirmat* (quam propriam esse eorum penam qui *volunt esse legis Doctores, & non sunt*, Paulus adnotauit) profiteretur penes Scribas & Phariseos ordinarium fuisse Ecclesiæ regimen, quando Apostolos Euangelium prædicantes è Synagogis suis eijciebāt. Hæc quum ita sint, tota eius comparatio, totaque reliqua oratio funditus concidit. *Non est timendum* (inquit Calvinus) *ne plus nobis noceant Papæ anathemata quàm vetera illa Scribarum anathemata Apostolis.* Quare verò? Quia penes Scribas erat tunc ordinarium Ecclesiæ regimen, sicut hodie penes Papam. Sic dum seipsum ac suos Apostolis, Papam Scribis ac Phariseis comparare vult, non vider cæcus quòd Apostolos omni authoritate, quam à Christo acceperunt, spoliat; & Scribas & Phariseos iam dudum veteri authoritate spoliatos, quum scisso templi vel tota templi dignitas disiecta iacuit, in integrum restituit. Si enim adhuc ordinarium Ecclesiæ regimen penes illos erat, profectò penes Apostolos non erat; quum duas simul Ecclesias, quarum vtraque ordinarium regimen & iudicandi functionem à Deo concessam haberet, & altera alteram indefinenter persequeretur, Deum

Act. 8.

1. Cor. 5.

1. Tim. 1.

1. Tim. 1.

ZZ 4

in

in terris habere; tam impium ac portetofum sit, ut de ea re vel cogitare extremæ dementiæ ac stultitiæ vanissimæ esse nemo dubitet.

Ex quibus etiam conficitur, nec Apostolos ab illis persecutione passos fuisse, penes quos ordinarium Ecclesiæ regimen, aut vlla iudicandi in rebus fidei functio à Deo concessa erat; sed vel à Iudeis, quorum iam Synagoge omni Ecclesiastico regimine & iudicandi functione exciderant; vel ab Ethnicis Principibus, qui à publicis etiam conuentibus Christianos arcebant; nec Calvinum ac Calvinistas, quando à Papa excommunicantur, ab alia quam à vera Ecclesia excommunicari. Ab illa quippe excommunicantur, confitente Caluino, quæ ordinarium Ecclesiæ regimen habet, & iudicandi functionem à Deo concessam. Alioqui eius comparatio non subsistit. Conficitur quoque, Calvinistas ad Ecclesiam non pertinere, quum nisi vna in terris Ecclesia sit, penes quam ordinarium regimen, & iudicandi functio in causa fidei à Deo concessa reperiarur; illam verò penes Papam esse Calvinus ponit. Hoc enim posito, probare contendit posse innocentes à vera Ecclesia propter Euangelij testimoniū excommunicari, sicuti Apostoli à Scribis & Phariseis excommunicati sunt, quum ordinarium Ecclesiæ regimen penes illos Scribas ac Phariseos esset.

Quis non videt quantis se absurdis cæcus hæreticus implicauit? 1. Posuit in Scribis ac Phariseis propagato iam Euangelio ordinarium Ecclesiæ regimen, & functionem iudicandi à Deo concessam. 2. Consequenter Apostolos tota illa authoritate spoliavit. 3. Posuit in Papa nunc ordinarium esse Ecclesiæ regimen, & functionem iudicandi à Deo concessam. 4. Consequenter se ipsum

Calvinum à vera Ecclesia excommunicatum fuisse, ex ipso probatur Caluino.

Afinina Caluini stupiditas.

ipsum ac socios suos extra Ecclesiæ fines constituit, & non nisi à vera Ecclesia excommunicatos fuisse (quum nisi vna in terris Ecclesia tali potestate prædita sit) demonstrat. Ita ad eò intentum suum non probauit de contemnenda Papæ excommunicatione exemplo Apostolorum, quum illi non à veræ Ecclesiæ Magistris sed à deiectæ Synagoge præfectis excommunicarentur, ut planè contrarium ostenderit. Quum enim Ecclesia in quæstione fidei errare non possit, ideòque quos illi pro hæreticis excommunicant, penes quos ordinarium Ecclesiæ regimen est, & iudicandi functio à Deo data, indubitanter pro huiusmodi habendi sint; necessariò sequitur, Calvinum, qui se à Papa excommunicatum, & penes Papam ordinarium esse Ecclesiæ regimen, & iudicandi functionem à Deo datam, libero ore profiteretur, prosus pro hæretico habendum esse. Ita Calvinus ut propriissimè hæreticus, *proprio iudicio condemnatus est*. An non pulchre suam & suorum causam egit? Est postremò ineptia ac dementia plenum, quòd supponit *propter Euangelij testimonium* se ac suos excommunicari, & in eo cætu, *penes quem ordinarium Ecclesiæ regimen, ac iudicandi functio à Deo data est, Christum exulare*: quando in eo solo cætu Christus regnat cui hoc ordinarium regimen, & hanc functionem concessit; *nec propter Euangelij testimonium*, sed propter Euangelicæ doctrine innumeras corruptelas (quod vel hæc Antidota nostra luculenter docebunt) Calvinus cum tota secta sua optimo iure anathematis fulmine percussus fuerit.

Ceterum docet hic locus, non Apostolos tantum à Scribis & Phariseis, sed & eorum successores atque in vniuersum fideles orthodoxos tam ab Ethnicis Principibus multa passuros, quam à

Calvinus proprio iudicio hæreticus condemnatus. Tit. 3.

lupis & latronibus, nouorum dogmatum Magistris, qui gregem inuadunt, & cathedram contra cathedram erigunt, excommunicationis sententiam laturus: quod nostra hodie Anglia abunde docuit, vbi pseudo-episcopi, & eorum Ministri, censurę Ecclesiasticę inuasores & finie, non sacerdotes tantum sed & laicos nobiles extra Synagogam faciunt, excommunicant, & extremis tandem supplicijs, nisi mature sibi consulant, tradunt. Quorum ę numero quum ante annos iam vndetriginta pater meus D. Gulielmus Stapletonus esset, ę Barloo Cicestrensi pseudo-episcopo solemniter excommunicatus, eod quod sacrilegijs Calvinianis ac Cęcilianis interesse nollet, diuino Spiritu ductus, patria & ampla fortuna relicta, bonisque tandem hereditarijs fisco additis spoliatus, voluntarium exilium subiit; quo vndecim annis tolerato, & summa pietate exacto, feliciter in Domino (me oculos eius claudente) obdormiuit. Quod totum partim ad Dei gloriam, partim ad optimi patris mei memoriam hic recolo, qui ab ineunte ętate vsque ad maturam in bonis studijs domi forisque (vt Catholicę Ecclesię seruirem) maximis suis sumptibus me liberaliter enutriuit. Sit memoria eius in benedictione.

Moritur
Duaci an.
1575. vbi
cum Me-
moriaper-
petua se-
pelitur.

12. *Adbuc multa habeo vobis dicere, quę non potestis portare modo.*

13. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.*

Christum
viua voce
omnia nō
docuisse.

ACCURATVS & prolixus hoc in loco Calvinus est, vt istud testimonium, quo luculenter probatur non omnia Christum viua voce docuisse, sed per Spiritum S. cum

tum Apostolos tum Ecclesiā multa didicisse quę de Christi doctrina scripta non sunt, nobis eripiat. Nihil eorum quę dicit dissimulabo. *Papiste* (inquit) *vt sua figmenta pro Dei oraculis obtrudant, hoc loco improbē abutuntur.* A crassa & fœda calumnia orditur. Non enim vt sua aliqua figmenta ab ipsis adinuenta (proprium hoc Caluino alijsque sectarijs est) sed vt ę maioribus suis tradita & ab Apostolorum tempore per manus accepta dogmata pro doctrina verę orthodoxa atque diuina tueantur, Catholici hoc loco fortiter & constanter vtuntur. Certissimę enim ex eo liquet, Christum Apostolos viua voce omnia non docuisse, quod tamę Christum fecisse Caluinus impudentissimę sustinet, vt supra explicatum est. Et quum contra hanc precipuę Caluini sententiam hic locus ę Catholicis in medium produci soleat, hanc applicationem altissimo silentio inuoluit. Ita nequitie qua falso calumniatus est, hęc astutiam adiunxit, vt iuxta Apostolum, *in nequitia & astutia circumueneret*, id est, verę & proprię hereticum ageret. Suprà c. 14. ver. 26.

Caluini
astutia &
nequitia.
Ephes. 4.

Illo ergo capite pretermisso, quid nunc in Catholicis impugnet, videamus. *Christus, inquit, nouas Apostolis reuelationes promisit: ergo in Scriptura subsistere non conuenit, supra quam ille suos vocat.* Non est hęc Catholicorum ratiocinatio, sed huiusmodi: Christus viua voce Apostolos omnia nō docuit, sed quędam per Spiritum S. in cælum assumptus docuit: Ergo in Scriptura Euangelica, quę non nisi Christi dicta & facta complectitur, omnia non continentur. Cæterum nec hanc nec illam argumentationem admittit Caluinus, planęque docere contendit, Apostolos ę Spiritu S. nulla alia didicisse quàm quę Christus viua voce docuerat.

Tract. 96

cuerat. *Primum* (inquit) *si cum Augustino loqui placeat, solutio ad manum erit. Verba eius sunt: Quum tacuerit Christus, quis nostrum dicat illa vel illa esse? Aut si dicere audeat, unde probabit? Quis tam vanus aut temerarius, qui, etiam si vera dicat, sine ullo diuino testimonio affirmet ea esse quæ dicere tunc Dominus noluit?* Respondeo Augustinum in hac disputatione excusandū esse, non sequendum. Sanè apud populum rudem pro concione disputans, cui altiora mysteria aperire non est opus, & quia (vt in sequenti tractatu disputauit) multi hæretici huius occasione sententiæ audacias figmentorum suorum colorare conabantur, aut noluit, aut neglexit illa dogmata perscrutari quæ à Christo studio prætermissa Spiritus S. postea Apostolos docuit; maluit potius curiosorum hominum temeraria iudicia illis suis verbis repellere. Alioqui ipsa Augustini verba Caluini sententiam iuuare non posse, paucis docebitur. Duo sunt quasi Augustini argumenta. *Primum est, Quum tacuerit Christus* (inquit) *quis nostrum dicat illa vel illa esse? Aut si dicere audebit, unde probabit?* Rectè dicit, *Quis nostrum*, volens auditorum suorum & præsentium hæreticorum temeritatem compefcere. Alioqui aut non ignorauit aut non est tunc recordatus Augustinus alios nobilissimos Patres, qui ante eum magna gloria in Ecclesia floruerunt, quædam talia disertè designasse, & contra hæreticos suorum temporum probasse. Gregorius Nazanzenus luculenter contra Eunomianos, Spiritus S. diuinitatē & distinctam personam negantes, quia eam Christus ita disertè & expressè non docuerat, sicut suam ac Patris personam; responderet, Spiritus S. diuinitatē & personam vnam ex illis esse, de quibus Christus ad Apostolos dixit, *Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò.*

Dogmata
quæ viua
voce Christi
non
docuit.
Orat. 5. de
theologia

Quo

Quo in loco luculentū VWhitakeri de me mendacium præterire non debeo, quod in disputatione contra Bellarminum contra me effutiuit. Stapletonus (inquit) lib. 12. cap. 5. dicit ομοουσιον non posse ex Scripturis probari, nec Spiritum S. esse Deum. Atqui mea verba lib. & cap. citatis hæc sūt: *Credere Filium esse Patri ομοουσιον, Credere Spiritum S. esse Deum, Credere Christum habere duas naturas, &c. in Scripturis expressa non habentur, sed interpretationes Scripturarum sunt, de fide tamen credendæ.* Quatum hæc verba ab alijs discrepāt quæ putidus ille disputator futiliter mentiendo mihi impexit, quis demum non videt? Nego in Scripturis expressa haberi. Non nego ex Scripturis posse probari. Imò quum aio esse interpretationes Scripturarum, quis non videt, apertè me profiteri, ex Scripturis illa probari? Sed cæca carpendi libido nihil videt. Ad rem præsentem redeo. Iustinus Martyr scribit, Apostolos, quum diu cum Christo conuersarentur, regnum eius spirituale per omnes gentes futurum ignorasse, & regnum aliquod temporale in sola Iudæa per illum restaurandū semper cogitasse, (quod vel ex vltimis illorum ad Christum verbis Actor. cap. 1. constare potest) ideò que doctrinam de regno spiritali vnum ex illis fuisse, de quo Christus Apostolis dixit, *Adhuc multa habeo vobis dicere, &c.* Origenes cessationem legalium ab Apostolis, conuersante cum illis Christo, penitus ignoratam, à Spiritu Sancto illis suggestam fuisse probat, atque hoc vnum eorum fuisse quæ Christus habebat illis dicere; sed quia talem rerum vetustissimarum abolitionem adhuc non capiebant, dicendum Spiritui S. reliquisse, latè demonstrat. Idem etiam annotauit Didymus Alexandrinus. Hæc ab antiquissimis illis Patribus ante Augustini tempus

VWhitakeri mendacium.

Disputat. q. 6. cap. 9. ad 7. arg.

In explicat. qq. ad Gentes resp. 112.

Lib. 2. contra Celsum.

Lib. 2. de Spiritu S.

annotata,

annotata, & scriptis monumentis tradita, D. Augustinus in illa ad populum concione aut nō est recordatus, aut propter causas allatas tacere voluit.

Alterum ex Augustino argumentum est: *Quis tam vanus aut temerarius, qui, etiam si vera dicat, absque villo diuino testimonio affirmet ea esse quæ dicere tunc Dominus noluit?* Hæc haud dubiè Augustinus propter hæreticorum temeritatem dixit, qui sua figmenta propria hoc titulo obtrudebant, quod ex illorum numero esse dicerent quæ Christus tūc Apostolis loquutus fuerat. Atqui certum Catholice fidei dogma, quod Christum ore nunquam docuisse manifestè constat, de illorum numero esse quæ à seipso prætermittenda Spiritui S. docenda Christus reliquit, qualia sunt illa quæ antiquissimi Patres asseruerunt, nullius planè temeritatis aut vanitatis est. Nec tam graues Doctores, talia asserentes, S. August. summa semper modestia atq; humilitas vllius temeritatis arguere voluisset.

Quare hanc Augustini sententiam ad rem suam non adeò multum facere sentiens Calvinus, ita prosequitur. *Verum certior nobis ad eos refellendos ex Christi verbis suppetit ratio. Illam igitur attentè audiamus. Perfectus (inquit) veritatis magister dicitur Spiritus, quem pollicitus est Apostolis Christus. Istud omnino dubio caret. Quid ex eo inferet? Quorsum autem promissus est, nisi vt acceptam ab eo sapientiam per manus traderent? Neque istud negari potest aut debet. Quid ex vtroque sequeretur? Datus est illis Spiritus, quo duce & direttore iniuncto sibi officio defuncti sunt. Hæc verba rem eandem, quam secundo loco dixit, repetunt. Expectamus vt ad rem præsentem aliquid concludat. Eosdem (inquit) vltimè ille Spiritus omni veritatem perduxerat, quum doctrinæ suæ sum-*

nam scriptis complexi sunt. Hic suas partes egit Calvinus, id est, vafrum & impostorem. Iam enim præsupponit, & pro concessio sumit, quod in questionem vertitur. Pōnit, inquam, & pro concessio sumit, Apostolos doctrinæ suæ summam scriptis complexos esse, quod nunc illi probandum erat; & annectit quod nulla probatione indiget, *Dei Spiritum eos in omnem veritatem perduxisse.* Disputat hoc loco contra Catholicos, qui in sola Scriptura omnem veritatem quærendam negant. Vult ille contrariam ex hoc loco probare. Id vt faciat, postquam de Spiritu S. vera & perfecta doctrina Apostolis tradita, & vicissim ab Apostolis ad alios deriuata, duo verissima dixisset, concludit eosdem Apostolos ab eodem Spiritu in omnem veritatem perductos fuisse, quando omnem doctrinæ suæ summam scriptis complexi sunt. Atqui non queritur an absque diuini Spiritus assistentia Apostoli omnia scripserint, sed an omnia scripserint. Nemo dubitat in ijs quæ scripserunt, affuisse illis Spiritum S. qui eos in omnem veritatem induxit circa ea quæ scripserunt. Sed an omnia scripserint, & an omnem doctrinæ suæ summam scriptis complexi fuerint, id queritur, id controuertitur: in eo causa principalis & το κριτηριον versatur. Nunc Calvinus hoc totum molliter ponit, & parum attento lectori blande instillat, quasi rem per se notam suggerit, adiungens in hac descriptione Spiritum S. omnem illis veritatem aperuisse: & hoc adiunctum in sequentibus diligenter probat. *Hic (inquit) doctrinæ quisquis aliquid addendum putat, ac si mutila esset, & semiplena, non modò Apostolos insinuat male fidei, sed in Spiritum blasphemus est. Si doctrinam quam literis consignarunt, à tyronibus adhuc & nouitijs profecta esset, non superuacua esset accessio: Nunc verò quum*

Impostor
Calui-
nus ponit
quod pro-
bare con-
tendit.

Adiunctū
probat,
rem in
quæstio-
ne positā
non pro-
bat.

eorum scripta quasi perpetuae sint eius reuelationis tabulae quae illis promissa & praestita fuit, non potest sine atroci Spiritus iniuria quicquam illis addi. Hæc ille, nec aliud quicquam in hoc genere. Aduerte, lector, Caluini hoc adiunctum probare, Apostolos (quando doctrinae suae summam scriptis complexi sunt) habuisse Spiritum Sanctum qui eos omnia doceret, & propter Spiritus Sancti assistentiam, nec mutilam, nec scripturam illorum doctrinam fuisse, ideoque nihil ei doctrinae addi posse, sed esse illorum scripta perpetuas tabulas reuelationis illis promissae ac praestitae. Et quidem si omnem doctrinam suam summam scriptis complexi sunt, hæc omnia quae de Spiritus S. assistentia dicuntur, nemo non admitteret. Si principale esset verum, adiunctum nemo negaret. Sed hoc principale illud est quod negatur, Apostolos omnem doctrinam suam summam scriptis complexos esse. Hoc Caluino incubuit istolo-

*Apostoli omnem doctrinam fidei non scripserunt. *a* Eccles. hier. cap. 1. *b* Lib. de Spiritu S. cap. 27. *c* Hom. 1. in Acta. *d* Demost. Euang. lib. 1. *e* Lib. 2. contra Celsum. *f* De bapt. con. Do. nat. lib. 2. *c* 7. & lib. 5. cap. 23. *g* Har. 6. 1. *h* De princip. fid. lib. 2. cap. 16.

co probandum. Huius causae principalis probatione penitus dissimulata, aliud adiunctum probat, quod nulla probatione egebat. Sic ille egregie impostorem & vereratorem egit. * Atqui Apostolos nullo modo omnem doctrinam suam summam scriptis complexos fuisse, sed plurima fidei dogmata & ad cultum religionis Christianae necessaria, sine scripto tradidisse, ex antiquissimis & probatissimis Patribus, illud disertissime asserentibus, *a* Dionysio Arcopagita, *b* Basilio, *c* Chrysofomo, *d* Eusebio Pamphili, *e* Origene, *f* Augustino, *g* Epiphano (ad quorum ora vultusque, haereticorum omnium fons, si quam haberent, merito erubescere debuit) *h* alio in loco commemorauimus, multisque dogmatum exemplis demonstrauimus.

Nunc Caluinus ad aliud disputandi genus se conuertens, res ipsas, quas sine scripto ab Aposto-

litradi Catholici affirmant, admodum putide & ridiculè impugnat: in quo tamen audiendus est. Porro (inquit) quum ad res ipsas ventum est, plusquam ridiculi sunt Papistae. Illa enim arcana quibus portandis impares erant Apostoli, pueriles esse definiunt, quibus nihil inanius vel magis fatuum. Descendere scilicet è caelo Spiritum oportuit ut discerent Apostoli quo ritu sacrandi essent calices, cum suis altaribus, benedicenda campana, benedicenda aqua lustralis, & Missa celebranda. Unde igitur discunt maiores & pueri qui ad unguem tenent hæc omnia? Nihil itaque apertius quam Deo illudere Papistas, quum è caelo prodijisse fingunt quae tam Cereris aut Proserpinae mysteria sapiunt, quam abhorrent à sincera Spiritus sapientia. Hæc ille. Recordor hic illud Catonis grauisissimi Senatoris verbum. Quum Ciceronem audiret in defensione L. Murenæ viri militaris perorantem, ideoque iuris ciuiliis studium quo Murenæ cõpetitor Ser. Sulpitius celebriter floruit, ad summum eius contemptum his verbis exagitantem, *Res sunt paruae, propè in singulis literis atque interpunctionibus verborum occupatae: putidis ineptijs fucatae sunt omnia. Ego, si stomachum mihi moueritis, triduo me iuris consultum esse profitebor;* in hæc verba Cato erupit: *Quam ridiculum habemus Consulè!* Causam quippe grauisissimam de renunciando nouo Consule agens, suo iam Consulatu propè defunctus, hac oratoria licentia satis ridiculè usus est. Nos verò in hac Caluini declamatione, bis ridiculum Censorem habemus, qui causam grauisissimam tractas, & de diuinis dogmatibus, quae Spiritus S. assumpto in caelos Christo, Apostolos docuit, disputas, ad summum eorum contemptum res quasdam leuiore proponit, ea quae grauiora sunt dissimulat ac praetermittit, non ut rerum diuinarum tractator grauis, sed veluti in scena ac teatro rhe-

Caluini
crizina-
tiones in
re grauis-
sima ridi-
culæ.

corculus leuis & ridiculus histrio. Iam ex grauis-
simis & antiquissimis Patribus Gregorio Na-
zanzeno, Iustino Martyre, & Origene tria gra-
uissima fidei capita produximus, quæ à Christo
præterita Spiritus S. Apostolos docuit. Multa
sunt alia apud Dionysiu Areopagitâ, Basilium,
Augustinum, locis à nobiscitatis. Cuius etiam de
toto ordine diuini sacrificij celebrandi, quâ Cæ-
nam Dominicam vocare malunt nouatores, hæc
grauissima & vera vox est. *Saluator quo uehementius
commendaret mysterij illius altitudinem, vltimum hoc vo-
luit insigere cordibus & memoria Discipulorum, à quibus
ad passionem digressurus erat. Et ideo nõ præcepit quo dein-
ceps ordine sumeretur, vt Apostolis, per quos Ecclesias dispo-
siturus erat, serualet hunc locum.* Hæc Augustinus. Ad
hunc autem ordinem pertinet quæ de altaribus,
calicibus, campanis, ac demum Missa celebra-
da, hic histrio tam contemptim loquitur. Qui sa-
nè sic ea ludibrio exponit, vt suam plusquã pueri-
lem fatuitatem ludibrio subiiciat. Quid enim?
Moriones & pueri Missam celebrare norunt? Sic
enim loquitur: *Moriones & pueri ad vnguem tenent hæc
omnia. Quàm hic ridiculum habemus criminato-
rem!* Nihil apertius quàm Deo & sacris omnibus
apertè illudere Caluinum, qui totam Christia-
noru Liturgiam in qua offertur quotidie sacrificium
pretij nostri, vt loquitur a Augustinus; *litatur hostia
& sacrificium consummat*, vt loquitur b Chrysolto-
mus; imò ipse Christus in sacris mysterijs se ostendit, vt
idem c alibi loquitur, & conspiciamus Dominum im-
molatum. Nam omni die populis immolatur, ait d Au-
gustinus; vbi in horrendissimis mysterijs (ait iterum
e Chrysolto-
mus) bene precatur sacerdos populo, & bene
precatur populus sacerdoti: *compreccamur enim tunc omnes
(ait f Iustinus Martyr) conclusisque precibus, panis,
vinum*

Epist. 118
cap. 6.

Caluinus
histrio ri-
diculus.

*sacrificij
Christiani
testimo-
nia.

a Confess.
lib. 9. c. 12

b Hom. 5
in 1. Ti-
mot. 5.

c De in-
cõprehẽs.
Dei nat.

homil. 30
& lib. 2. de
sacerd.

d Epist. 23
e Homil.

18. in 2.
Corinth.
f Apol. 2.

vinum & aqua offeruntur; vbi stamus omnes ad oratio-
nem (ait g Cyprianus) & sacerdos ante orationẽ præ-
fatione præmissa parat fratru animos, dicendo, *Sursum cor-
da, dum respondet plebs, Habemus ad Dominum: quod ne
tunc frustra dicamus, nec cor in terra ponamus, sed
sursum eleuamus, monet h Augustinus: quia quum
centum & sexaginta horas habeat hebdomada, illam vnã
& solam sibi segregauit Deus, ait i Chrysolomus, de
Missã diei Dominicæ loquens, cui ex præcepto
totus populus interesse debet; hanc, inquã, to-
tam Liturgiam, hunc totum Dei cultu, tam Ce-
reris aut Proserpinæ mysteria sapere quàm à sin-
cera Spiritus sapientia abhorreere affirmat. An
non hoc est Diagoram quendam aut Lucianum
agere, totamque Christianorum religionem in
quotidiano Missæ sacrificio maximè eminentem,
& tot illustrium Patrum testimonijs commenda-
tam, in summum opprobrium atque vilipendium
adducere? Sed de his satis. Videamus nunc
sequentia.*

Nos verò (inquit) nisi velimus ingrati esse Deo, ac-
quiescamus in ea doctrina cuius authores esse Apostolos scri-
pta eorum testantur: quando summa illic cælestis sapientiæ
perfectio nobis prodita est, quæ hominem Dei perfectum
reddat, ultra eam progredi fas non esse putemus. Nam alti-
tudo nostrã & latitudo & profunditas in eo posita est, vt
sciamus charitatem Dei quæ nobis exhibita est in Christo.
Hæc cognitio omnem scientiam supereminet, vt inquit Pau-
lus: vt quum tradit in Christo absconditos esse omnes sa-
pientiæ & scientiæ thesauros, non aliquem ignotum Chris-
tum fabricat, sed quem sua prædicatione ad viuũ depinxit,
vt cernatur quasi ante oculos nostros crucifixus, quemadmo-
dum dicit ad Galatas. Huic orationi ad speciem ho-
nestæ sed varia fallacia plenæ breuiter respõdeo.
Nos nisi velimus non ingrati tantum Deo, sed &

g In Ser-
mon de
orat. Do-
min.

h De verb.
Domini
serm. 29.
i Serm. de
Euchar.
tom. 3.

Coloss.
1. 28

Ephes. 3. 8

Colos. 2. 3

Gal. 3. 1.

Ecclesie
doctrina
tenenda.

2. Tim. 3.

Lib. 3. c. 4.
& lib. 5.

Dionys.
Eccles.
hier. c. 1.
Ephes. 4.

2. Cor. 5.
Luc. 10.

Tract. 32.
in Ioan.

facilegi ac rebelles esse, acquiescamus in ea do-
ctrina qua ab Apostolis tradita esse, Ecclesia Dei
summa consensione & ab ipsis Apostolorum tempo-
ribus nos docuit: quando summa caelestis sapientiae
perfectio ab Ecclesia nobis prodita est, quam *co-*
lumnari & firmamentum veritatis idcirco Paulus vo-
cat, & in quam veluti amplum quoddam & diues deposti-
torium Apostoli omnia quae sunt veritatis contulerint, ait
Irenaeus; qui etiam accepta a Christo & Spiritu S.
mysteria partim in sanctis ac theologis libris commenda-
runt, partim ex animo in animu medio intercurrente (pra-
dicationis) *verbo sine literis transfuderunt*, ait Diony-
sius Areopagita: quia & ad hoc dati sunt Ecclesiae
Pastores & Doctores, ut *occurramus omnes in virum*
perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi. Extra
Ecclesiam aliquid sapere fas non esse putemus.
Nam altitudo nostra & latitudo & profunditas
in eo posita est, ut sciamus charitatem Dei quae
nobis exhibita est in Christo. Haec enim charitas
Dei nobis per Christum exhibita hoc imprimis a
nobis postulat, ut Deum vicissim diligentes, atque
in Deo proximum, maxime domesticas fidei, to-
tam fidelium societatem, eiusque societatis duces
ac perfectos singulari quodam affectu, non amo-
ris tantum sed & reverentiae prosequamur; quan-
do haec societas sanctorum Christi corpus & inpon-
sa est, in quo qui caeteris praeficiuntur, positi a Spi-
ritu S. ut regant reliquum Ecclesiae corpus, ipsum
Christum referunt; *pro Christo legatione funguntur; &*
qui eos audit, Christum audit; qui eos spernit, Christum sper-
nit. Haec charitatis cognitio non speculativa sed
practica, *omnem scientiam supereminet*, ut inquit Pau-
lus, quia *quantum quisque diligit Ecclesiam, tantum habet*
& Spiritum S. ait sapienter Augustinus. *Quare quum*
Paulus tradit in Christo absconditos esse sapientiae &
scientiae

scientiae thesauros, non aliquem ignotum Christum fabricat,
qualem sibi quisque haereticus fingit, sed qualis
ab Ecclesia praedicatur; qualis in corpore suo ap-
paret; qualiter eum illi describunt, quibus pote-
statem dedit *docendi omnes gentes; ut ea omnia servarent* Matth. 28
ac facerent quae Christus praecepit: qualem denique sua
predicatione ad vivum depinxit Paulus, ut cernatur quasi
ante oculos nostros crucifixus, quem admodum dicit ad Galatas Gal. 1.
tas: quod certe non ideo dixit, quia totam de Chri-
sto doctrinam, & omnes illos absconditos in Chri-
sto sapientiae & scientiae thesauros, per illa ad
Galatas verba, Galatis a se explicata & tradita
Paulus innuere voluerit; sed ideo dixit, quia veri-
tatem de Christo crucifixo ita firmiter iam du-
dum Galatas crediderunt, ut non secus in Chri-
stum pro se crucifixum crediderint, quam si ante
eorum oculos ipsisque videntibus crucifixus
fuisset. *Quis vos (inquit) fascinavit non obedire verita-*
tati, id est, non manere constantes in fide accepta,
ante quorum oculos Iesus Christus proscriptus est in vobis
crucifixus? Nihil ergo ad rhombum haec tota Cal. Caluini
uini concio. Nos scripturis Apostolicis libentissi- concio
sime ac tenacissime adhaeremus; sed Ecclesiae nihil ad
vocem eadem propensione complectimur; ad rhombum.
quam arctissime complectendam ipsa nos in pri-
mis Apostolica scripta adhortantur. Calvinus
cum suis, solis Scripturis acquiescere nos vel- Solis Scri-
let, ut hoc modo tum Ecclesiam Iudicem magno pturis cur
suo commodo declinaret, tum in deprauandis pro adherent
libito Scripturis licenter versatus, omnem de fide haeretici.
quaestionem ad suum arbitrium ac iudicium (maxi-
mo totius religionis malo certa que pernicie) re-
uocaret. Sed has eius fraudes, ut Dei beneficio
facile aduertimus, ita per libenter alijs pate-
facimus.

Prosequitur adhuc, ut aliquid demum pro sola scripturarum perfectione conclusisse videatur. *Ceterum* (inquit) *ne qua maneat ambiguitas, Christus ipse postea suis verbis explicat, quænam illa sunt quæ nondum ferre poterant Apostoli. Quæ ventura sunt* (inquit) *annunciabit vobis. Hoc quidem nonnulli ad Spiritum prophetiæ restringunt: sed, meo iudicio, potius futurum regni spiritualis statum designat, qualem paulo post resurrectionem eius Apostoli viderunt, sed tunc comprehendere nullo modo poterant. Non ergo vaticinia illis promittit de rebus post eorum mortem futuris, sed tantum significat aliam fore regni sui naturam, & gloriam longè maiorem, quam nunc animis concipere possint. Cuius arcanae sapientiæ (quam per Ecclesiam cælestes quoque Angeli cum admiratione discunt) thesauros Paulus explicat in Epistola ad Ephesios à primo capite vsque ad finem quarti. Quare non est quod à Papæ archiuis vel scrinijs petatur.* Hæc Calvinus. Summa est, ea quæ nondum ferre poterant Apostoli, ad futurum regni Christi spiritualis statum, eiusque arcanam sapientiam pertinere; cuius thesauros Paulus explicat in Epistola ad Ephesios, primis quatuor capitibus. Inuenit nunc ergo ipse Calvinus, quod ex verbis Augustini inueniri non posse voluit, quædam à Spiritu sancto Apostolis tradita quæ docente Christo portare non poterant. Ita aut profus ineptè Augustini verba citavit, aut sibi ipsi contradicit. Quod autem nunc agnoscit Apostolos à Spiritu sancto didicisse, statum videlicet regni Christi spiritualis, multo latius patet quàm quæ Paulus in Epistola ad Ephesios scribit, & omnia illa complectitur quæ iuxta noui testamenti statum, nouæque Ecclesiæ formam, de Trinitate, de Verbo incarnato, de Sacramentis, totoque externo cultu, vel distinctius & explicatius credenda, vel de nouo in religionis vsu

Status regni Christi spiritualis late patet.

vsu assumenda erant. Sanè *fidem Trinitatis distinctam, fidem esse Christianorum propriam*, sapienter annotarunt sancti Patres, Basilius libro 2. contra Eunomium, & Cyrillus in Ioan. lib. 9. cap. 30.

Paulus in Epistola ad Ephesios, primo quidem capite totum vocationis Christianæ mysterium Christi; Redemptoris gloriosissima merita, & præmia gloriosa verbis magnificentissimis proponit atque enarrat, ut ad fidei profectum Ephesios suos hortetur. In secundo cap. ipsorum Ephesiorum ad fidem Christi vocationem, eiusque beneficium multis verbis amplificat, partim à statu seruitutis peccati in quo prius erant, partim à redemptione per Christum facta, & gratia Iustificationis per illum accepta, partim denique ab vnione quæ nunc illis cum Deo est. In cap. 3. vocationis Gætiæ mysterium sibi cæterisque Apostolis reuelatum esse docet: ideoque ne ob eius tribulationes Euangelij causa animos remittant, sed ad omnem potius in fide perfectionem strenuè contendant, sublimes oratione verbisque magnificis hortatur. In 4. cap. ad vnitatem fidei mutuamque charitatem sollicitè retinendam studiosè hortatur: ideoque de hierarchica Ecclesiæ potestate ad hanc vnitatem conseruandam à Christo instituta, deque intima omnium fidelium connexionem sub vno capite Christo disserit; moxque ad vitæ puritatem exhortationem aggreditur. Hæc est eorum quatuor capitum summa, & hos thesauros arcanæ Dei sapientiæ Paulus in illis aperuit. Sed nunquid propterea omnes arcanæ sapientiæ thesauros, aut omnem statum regni spiritualis Christi in illis 4. capitibus Paulus complexus est? In tot alijs Epistolis eius, & maxime in nobilissima illa ad Romanos Epistola,

Summa priorū 4. cap. Epist. ad Ephesios.

vbi quasi totum spiritum suum Paulus effudit, nullos præterea arcanae sapientiæ thesauros exprompsit, nihil præterea de regno Christi spirituali tradidit? Aut si multa in illis eaque amplissima arcanae sapientiæ mysteria ab istorum 4. capitum materia differentia deprompsit, multaque alia ad Christi regnum spirituale pertinentia docuit, quæ in his 4. capitibus non docentur; quomodo ex tota hac disputatione cõcludit Calvinus Apostolos omnem doctrinæ suæ à Spiritu S. acceptæ summam scriptis complexos fuisse? Aut si hoc non concludit, quorsum hæc omnia afferuntur? An non voluit ex Christi verbis certam rationem inuenire ad nos refellendos, qui in scripturis omnia contineri negamus? Hic illi huius disputationis scopus ac finis fuit. In qua tamen quum præter morem suum prolixus fuerit, nihil conclusit, nihil probavit, sed longa oratione detentum lectorem, attonitum magis reddidit, quàm instructum reliquit.

Catholica
sententia
frustra à
Caluino
impug-
nata.

Manet ergo hæc Christi sententia nobis integra, nequicquam reluctante & recalcitrante Caluino; Spiritum S. Apostolos multa docuisse quæ Christus viua voce eos necdum omnium capaces non docuerat. Vnde concidit illud Caluini paradoxum quod cap. 14. suadere conatus est, Spiritum sanctum nihil aliud Apostolos docuisse, quàm quod eos Christus antea ore docuerat; & ad hoc restringi Spiritus S. officium, quod suggerat quæcunque Christus dixit, non doceat aliquid de nouo. Quod etiam suum paradoxum infra iterum hoc eodẽ capite repetit. *Certè (inquit) non alia docuit Spiritus Apostolos, quàm quæ audierant ex ore ipsius Christi.* Ita sua placita mordicus tenet Calvinus, etsi absurdissima, etsi millies refutata. Rursum manet firmum

Ad ver. 25

firmum quod Catholici asserunt, non omnia in Scripturis sanctis expressa esse quæ ad fidei doctrinam pertinent; nec illud assertum tota hæc Caluini disputatio vlla ex parte labefactauit. Ingenti visus est hoc assertum ariete concutere. Sed non nisi verborum fumus ac strepitus est quem concitauit.

Nunc vim verborum Christi veram & orthodoxam paucis exponemus. *Multa (inquit) habeo vobis dicere*, id est, multa adhuc supersunt quæ à me veritatis magistro, ipsaque veritate, discere & audire debeatis, *quæ non potestis portare modò*, quorū necdum capaces estis, tam propter debilitatem vestram, quàm propter rerum ipsarum nouitatem, multitudinem, & magnitudinem. Sed tamen ne propterea hac necessaria doctrina mea vos destituendos putetis, *Cum paracletus ille venerit*, de quo iam dixi vobis, *qui Spiritus veritatis est*, tum ratione originis, quia meus Spiritus est; tum ratione effectus, quia vera sũt omnia quæ docebit; *ille docebit vos omnem veritatem*, siue deducet vos in omnem veritatẽ. *ὁ δὲ ἡγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν ἀλήθειαν.* Deducet seu manuducet, quia illi reuelati mysteria cooperari vos oportet. Ducitur enim ab alio qui sua etiã opera venit, non trahitur, non portatur. Sic Apostoli post magnam disquisitionem suamque operam præstitam deducti sunt in illam conclusionẽ: *Visum est Spiritui sancto & nobis.* Rursum, *deducet vos in omnẽ veritatem*, quia non simul & semel vno momento omnem veritatem aperiet, sed paulatim ab vna in aliam deducet. Sic Petrus, accepto Spiritu sancto in die Pentecostes, distinctè tamẽ adhuc ignorauit an Gentes essent baptizandæ, vt visione de cælo illa opus fuerit. Deinde *deducet vos*, quia perpetuò nobis aderit hic Spiritus veritatis, vt in fidei

Verba
Christi
explican-
tur.

Spiritus
veritatis.

Act. 15.

dogmatetradendo non possitis errare. *In omnē porro veritatem* deducet multis modis. Primū quia in memoriam vestram reducet omnia à me dicta ac facta, vt ea vel scripto cōmittere (quod illorum nisi duo fecerunt, Ioannes & Matthæus,) vel absq; scripto posteris tradere possitis; quod reliqui omnes fecerunt. Tum ipsa mea dicta ac facta vobis explicabit, suoque lumine efficiet, vt singula intelligatis quæ hætenus non intellexistis. Deinde & *multa alia quæ ego habeo* quidem vobis dicere, sed nondum dixi, vobis manifestabit; siue quæ ad dogmata, siue quæ ad mores, siue quæ ad Ecclesiæ regimen spectabunt; prout vel populus credentium capere poterit, vel noua aliqua difficultas nouam & explicatiorem doctrinam postulabit. Tandem veteres scripturas, prophetias, figuras de me ac regno meo spirituali idem Spiritus veritatis vobis aperiet, explicabit, claras ac dilucidas efficiet. Sic in omnem veritatē vos deducet. Id autem certissimè fiet, quia *non loquetur à semetipso*, quasi suam aliquam sibi que propriam ac singularem doctrinam adferret; *sed quacumque audiet, loquetur*: quia videlicet sicuti essentiam sic etiam scientiam omnem aliunde accipit. *Et quæ ventura sunt, annuntiabit vobis.* Dono quoq; prophetiæ vos donabit, quatenus ad Ecclesiæ meæ edificationem vtile ac necessarium fuerit. *Ille me clarificabit*: meam diuinitatem toti mundo patefaciet: *et tunc*, ex illo, inquam, meo, ex mea diuinitate, quatenus à me procedit: non quia non ab æterno eam accepit, sed dico, *accipiet, & annuntiabit vobis*, vt intelligatis eum eo ipso tempore de mea diuinitate (de mea, nō meam, quia totam accipere & audire ab eo non potestis) accipere quæ vobis de illa annuntiat: quia quod æternum est, omne

omne tempus complectitur. Nolite igitur anxij esse vel de meo discessu, vel quia non dixi vobis omnia. Per hunc Spiritū veritatis abundē vobis erit prospectum. Hęc hoc loco Christi sententia ac doctrina est.

Summa est, Christū Ecclesiæ suę docenti Spiritum suum sanctū promittere, qui eam omnem veritatem doceat, vt Spiritus sancti doctrinam in Ecclesiæ voce queramus; in Apostolorū prædicatione de manu ad manum per eorum successores ad nos deriuata; non in solis scriptis Apostolicis & Euangelicis; cum nec omnes Apostoli scripserint, sed quatuor aut quinque tantum; nec vt omnia scriberent, vel sibi propositum esse, ij qui scripserunt vsquam insinuant, vel mandatum ea de re vsquā extet; cum de prædicando & viua voce docendo luculentissimum mandatum acceperint, idēque suis scriptis consignarint.

14. *Ille me clarificabit.*

GARRIT iterum & rixatur ad hæc verba Calvinus contra Ecclesiā Catholicam, quasi hoc esset Christum à Spiritu S. clarificari. *Multi (inquit) Christo valere iusso, ac si regno perfunctus nihil nunc esset, Spiritū in eius locum subrogant. Ab hoc fonte Papatus & Mahometis sacrilegia fluxerunt. Nam etsi inter se multis rebus sunt dissimiles isti Antichristi, commune tamen principium habent, Euangelio quidem nos initiari in rectam fidem, sed aliunde petendam esse doctrinæ perfectionem quæ nos penitus expoliat. Si Papa obijciatur scriptura, illic herendum esse negat, quia Spiritus superueniens multis additamentis supra illam nos euexit. Mahometes prædicat sine suo Alcorano homines semper manere pueros. Falso itaque Spiritus prætextu fasciatus fuit mundus,*

Caluini
rixa con-
tra Eccle-
siam.

Hereticorum
privatus spi-
ritus.

Calvinus
Scripturam
reijcit.
In Har-
mon. ad
Matth. c.
26. ver. 28
Institut.
lib. 4. c. 15
num. 20.

mundus, ut à simplici Christi puritate discederet. Nam simul ac spiritus à Christi sermone diuellitur, quibuslibet delirijs ac imposturis aperta est ianna. Hęc est Caluini hoc loco rixa, hoc iurgium, hęc fanatica debacchatio. Cui iustā & solidam hanc accusationem regerimus: Multi hodie nouatores, sectarij, heretici, Christo valere iusso, ac si regno perfunctus nihil nunc esset, ac si amplius per Ecclesiā suam non loqueretur, per quam se vsq; ad consummationem seculi locuturum promisit, spiritum in eius locum subrogant, de privato suo spiritu iactant. Ab hoc fonte Calvinismi & Mahometis sacrilegia fluxerunt. Nam etsi inter se quibusdam in rebus sunt dissimiles isti Antichristi, (in quamplurimis enim maximā inter eos similitudinem esse, Analysis Calvinismi luculenter docuit) commune tamen principium habent, à nouo quodā & proprio spiritu duci, totius veteris Ecclesie Spiritu, per quam Christus hactenus locutus est, penitus reiecto atque despecto. Et Euangelio quidem nos initiari in rectam fidem Calvinus affirmat, sed ex sua Institutione, ex suis Cōmentarijs omni errorum & blasphemiarum turpitudine refertissimis, petendam esse doctrinæ perfectionem quæ nos penitus expoliat. Si Caluino obijciatur Scriptura apertissima, Hoc est corpus meum; illic hærendum esse negat. Stultè (inquit) superstitiosi sūt Papistæ & similes (Lutheros notat) dum verba mordicus arripiunt: & ut hinc loquitur, Spiritus superueniens multis additamentis supra illam scripturam nos euexit. Nam (ut alibi disertè scribit) utcumque verborum Christi reuerentia tangi se quiritentur quominus figuratè intelligere ausint quæ sunt apertè dicta, non est tamen hic satis iustus pretextus. cur omnes quas contra obijcimus rationes respuantur. Nepe quas spiritus superueniens Caluino suggessit. Vnde & eodem in lib. ac cap. num. 25. Hac Christi voce con-

tentum.

tentum esse. Hoc est corpus meum, fastuosam morositate vocat. Hic enim Caluini spiritus nequam multis illi additamenta ad illam nobilissimam scripturam suggessit, metonymias, canales, symbola, quibus ipsa Scripturæ veritas penitus opprimatur. Sicut Mahometes sine suo Alcorano, sic Caluinus sine sua Institutione, Homines semper pueros manere prædicat. Falso itaque prætextu spiritus Calviniani iam dudum fascinatus fuit mundus, ut à simplici verborum Christi puritate discederet. Nam simul ac spiritus iste hereticorum, Caluini inprimis, ab apertis & disertis Christi verbis, Hoc est corpus meum, diuelli voluit, quibuslibet imposturis & delirijs aperta est ianna. Adeo sane ut illorum verborum Christi plusquam octoginta deprauationes ab horum temporum hereticis adinuentæ fuerint, quas omnes cum suis authoribus enumerauit Claudius de Sainctes in opere suo Eucharistico. Tota igitur Caluini fabula, mutato nomine, de se ipso narrata est: & criminatio in Ecclesiam Catholicā coniecta, optimo iure, verè ac solidè, illustri dato exemplo in ipsum reijcitur.

Interim criminatio in Ecclesiā Catholicam non nisi generalis est, quia dolosus semper versatur in generalibus. Quod Mahometem Catholicis adiunxit, accusatio ridicula est, ut alio in loco satis ostendimus, ideoque hic non reperimus. Sed & hoc loco quàm absurde, quàm impudenter, quàm proiecto mendacio dicit Calvinus, Mahometis hoc principium esse nobiscum commune: Euangelio nos initiari in rectam fidem! An Mahometes Euangelio suos initiari patitur, aut ad rectam fidem Euangelium pertinere vilo modo affirmat? An non omnem eius lectionem & notitiam suis seuerissimè interdixit, & in solo suo Alcorano omnem religionis

Repetit. 1
cap. 10. in
fine.

ligionis ac perfidiæ suæ regulam constituit? Sed benè ac feliciter seres habet. Aliquid Catholicis cum Mahomete commune fingere Calvinus nō potuit, nisi quod cum aperto & luculentissimo mendacio coniunctum fuit. Hæc eius hoc loco impudentia, hæc cæcitas, hæc veluti capitis vertigo erat, dum in Ecclesiæ Catholicæ criminatio- nem impotenter irrumperere studuit. Vana est sine viribus ira.

27. *Ipsè Pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia à Deo exiistis.*

Iustitia
inhærens.

DO C E T hic locus cōtra Calvinum, om-
nesque nostri temporis hæreticos, esse
in nobis inhærentem quādam nobisque
propriam iustitiam, quam Deus in nobis diligit,
approbat, & nouis beneficijs remunerat. Amate
Deum, & credere Christum esse filium Dei (hoc
est enim hoc loco, à Deo exiisse) actus nostri sunt,
& potentiarum nostrarum; tamen non prorsus
à nobis sed à Dei gratia effecti. Dicit autē Chri-
stus, hos ipsos actus amandi & credendi, causam
esse diuini erga nos amoris. *Pater* (inquit) *amat vos,*
quia me amastis, & credidistis. Amat autem amore
quodam consequente, non antecedente. Alius est
amor Dei quo præuenit nos in benedictionibus,
quo prior dilexit nos, quo elegit, quo vocauit,
quo iustificauit; qui non nisi in ipso Deo eiusque
beneplacito causam habet. Alius quo iam semel
dilectos, electos, vocatos, iustificatos, diligit &
amat, tum *complacendo in illis, & gratos habendo,* vt
D. August. in hunc locum distinguit; tum etiam
noua semper & maiora gratiæ suæ beneficia hu-
iusmodi conferendo: de quo genere Christū pro-
priè hic

Amor Dei
in nos du-
plex.

Tract. 102
in Ioan.

priè hic loqui verba proximè præcedētia cōiun-
cūt. *In illo die in nomine meo petetis* (vtiq; gratiæ bene-
ficia noua & auctiora) *& non dico vobis quia rogabo*
Patrē. j. nō erit absolutè necessariū, vt ego pro vo-
bis in hac causa intercedā, non est opus hac mea
presētia aut intercessione; adite ipsum confiden-
ter, illū rogate, & petite in meo nomine; *ipse enim*
Pater amat vos, quia me amastis, &c. Pater vos amat, di-
cit, *quia me amastis;* nō dicit, *Pater vos amauit,* quia
vos me amastis. De præsentī & continuato Dei
amore loquitur, causam eius reddens discipulo-
rum dilectionem & fidem. Non loquitur de amo-
re Dei præterito, & quatenus inchoatur erga suos.
Ille enim (vt dictum est) ex parte nostra nullam
causam habet, sed ex solo eius beneplacito, qui
prior dilexit nos, promanat.

Nunc vt hæc verba Calvinus inuoluat atque Caluini
inuertat, videamus. *Monemur* (inquit) *his verbis vni-* corruptela
cum esse vinculum nostræ cum Deo coniunctionis, si Christo
coniuncti sumus. Coniungimur autem fide non ficta, sed quæ
ex sincero affectu nascitur, quem amoris nomine designat.
Neque enim pure in Christum credit, nisi qui illum ex ani-
mo amplectitur: quare hoc verbo vim & naturam fidei bene
expressit. Hoc est Caluini artificium, hæc eiuste-
chnologia qua scripturam Euangelicam insigni-
ter deprauare didicit. Quod Christus de amore &
fide dixit, ille ad vnā solam fidem artificiosè re-
degit. Duo Christus posuit: *Amastis & credidistis.*
Vnum Calvinus concludit. *Hoc* (inquit) *verbo amo-*
ris, vim & naturam fidei expressit: quia fides ex sincero
affectu nascitur, quem amoris nomine designat. Fallit
lectorem & mentitur Calvinus. Mendacium est
luculentum, verbo amoris, vim & naturam fidei
exprimi. Amor Christi à fide in Christū tota na-
tura distinguitur. *Tria sunt hæc,* ait Paulus; *fides,*

1. Cor. 13

spes,

Spes, charitas; maior autem horum est charitas. Christus hic quoque vtrumque distinxit: *Quia amastis me, & credidistis quia à Deo exiui.* Naturam & vim fidei, quam hoc loco Christus commendat, ab obiecto suo commendat, *quia à Deo exiui*, id est, quod ego sum filius Dei naturalis. Amorem discipulorum adiunxit, vt virtuté à fide toto genere distincta, & vt amorem ipsorum non humanum quendam aut moralem, quasi eum veluti amicū aut quemlibet magistrum amarent, sed diuinum & in Deo fundatum fuisse doceret; quia illum cum fide amabant; & talem amabant, qualē eum esse crediderunt. Qui sanè amor cum fide coniunctus in discipulis Christi iam regeneratis causa erat, cur eos Deus vicissim amaret, complacendo se in eis, & ad maiora eis beneficia conferenda ita paratus, vt in nomine Christi Deum petentes, facile à Deo exaudiendi forent, nec vt Christus singulariter pro eis intercederet, prorsus necessarium esset. Christum igitur amoris nomine, fidei vim & naturam expressisse, luculentum mendacium est, & in numeris scripturis aduersum, quę charitatem à fide, vt distinctas virtutes, perpetuo determinant.

Amor ex fide nascitur, non contrā.

Iam fallit lectorem Caluinus, quod ait fidem non fictam ex sincero affectu nasci, quę hic amoris nomine Christus designat. Neque enim fides ex amore vllō modo nascitur, sed aliquo modo amor ex fide; quatenus natura prior fides est. Non credimus in Deum quia eum diligimus, sed contrā eum diligimus quia credimus. Notitia precedit affectum, non affectus notitiam. Amare incognita non possumus; & vt amemus, aliquo modo cognoscere id necesse est quod amare volumus. Quę causa est cur in hac vita mortali, vbi non nisi per specu-

speculum & in ænigmate, prout fides docet, Deū cognoscimus, debilis & imperfectus amor noster in Deum est. Quum autem fides in ipsam Dei visionem conuerteretur, & facie ad faciem Deum videbimus sicuti est; tunc amor in Deum erit plenissimus, inuincibilis, & eternus. Caluinus omnia confundit, sibi que ipsi ac suis placitis contradicit. Alibi enim ex fide amorem nasci, fidemque esse omnium virtutum radicem statuit, vt sic bona opera, si quę apud Deum laudem habent, ex sola fide eam accipiant, quia fructus censendus ex arbore est. Et est quidem fides bonorum operum vera radix, non autem charitatis ipsius. Immo vna radix fides est, quatenus ad bene operandū intellectus purificari debet, vt nouerit quid sit agendū & in quē finē. Altera radix charitas est, quatenus ad bene agendum voluntas accendi atque inflammari debet, vt quod agendū per fidem intelligit, alacriter exequatur. Ex amore igitur nascuntur sanè bona opera, sed non ipsa fides, quę prima virtutum ordine generationis est, sicut ordine perfectionis prima virtutum charitas est.

In Epist. ad Rom. c. 4. ver. 6.

Operum bonorum duplex radix.

Omnia cōfundit Caluinus. *Coniungimur* (inquit) Christo fide non ficta, quę ex amore nascitur: nec purē in Christum credit, nisi qui illum ex animo amplectitur. Hęc non ad vim ac naturam fidei, sed ad eius perfectionem pertinent; nec fidem veram, sed viam describunt. Qui purē credit in Christum, habet charitatem fidei adiunctam. Qui fide non ficta coniungitur Christo, cum affectu sincero, non simulato, non hypocritico, cum Christo coniungitur; sed hic affectus sincerus actus charitatis est, non fidei; & ex charitate nascitur, non ex ipsa natura fidei. Audi Paulum. *Finis* (inquit) *præcepti*, id est, impletio ipsa & executio legis mandatorum,

Fides & charitas quomodo se ad inuicem habent.

1. Tim. 1.

est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: id est, est illa diuina charitas, non terrena, carnalis, humana, quæ ex corde puro promanat, quod nullæ cupiditates vitiosè coinquinat: & ex conscientia bona, seu mète nullius sibi sceleris conscia: & ex fide non ficta, non hypocritica, nõ simulata, sed veraci & sincera, quæ, quod ore confiterur ad salutem, hoc intimo corde credit ad iustitiam. In ipsa natura fidei est actus quoque voluntatis, quatenus illis omnibus quæ intellectus à Deo illuminatus apprehendit esse vera, voluntas à Deo quoque mota obedienter acquiescit: ex cuius videlicet imperio non intellectus dictamine nascitur fidei virtus, seu obedientia fidei in scripturis tantopere laudata. Sed hæc voluntatis obedientia & affectio pia plurimum differt ab ipsa charitate qua Deum diligimus, de qua hinc Christus loquitur. Illa enim affectio nihil respicit quæ obiectum fidei intellectui propositum, vt actus fidei eliciatur. Charitas verò Deum & vltimum finem ac summum bonum pro obiecto habet, quatenus in illum toto impetu fertur, & eodem impetu tam ipsius fidei quam aliorum omnium bonorum actus in Deum rapit, vt sic in Deum omnia relata Deo accepta & grata fiant, verarumque virtutum rationem, formam, perfectionem adipiscantur. Ideo dixit Paulus, *finem præcepti*, id est, perfectionem seu perfectam impletionem omnium mandatorum, esse *charitatem de corde puro*, &c. Illa enim & ad omne opus bonum extimulat, & ipsa bona opera vt in Deum ferantur, ideoque perfecta fiant, sola efficit. Sic iterum dixit Paulus, *fidem per charitatem operari*; quia vt fides in opus exeat, vt, quod fide faciendum nouimus, opere præstetur, vt perficiatur & ad iustificationem in Christo

Christo valeat fides, per charitatem, Dei virtute, beneficio charitatis id totum fit. Hæc charitas non ad naturam sed ad perfectionem fidei facit. Hæc charitas non ad actum fidei eliciendum, sed ad actum fidei perficiendum, atque in vltimum finem dirigendum concurrat. Denique non est ille affectus seu obedientia voluntatis, quæ ad actum fidei necessariò requiritur, sed est aliud & distinctum Dei donum, alia & distincta virtus, quæ inchoatam per fidem regenerationem perficit, & vt in nouitate vitæ credentes ambulent, sua peculiari energia efficit. Ista Calvinus confundens, lectorem sefellit, vt in his Christi verbis vnius fidei vim ac naturam exprimi doceret, & ad vnam fidem id totum reuocaret, quod Christus in charitate & fide collocauit.

Nunc præactam à nobis difficultatem mouet, quomodo dicatur Deus ideo discipulos amare, quia illi Deum amabant; quum ideo potius discipuli Deum dilexerint, quia Deus prior dilexit illos. Ad hanc difficultatem quid respondeat videamus. *Respondeo*, inquit, *homines ante vocationem, si sunt ex electis, arcano modo à Deo amari, qui suos omnes diligit antequam creati sunt: sed quia nondum reconciliati sunt, merito censeri Dei inimicos, sicut & Paulus loquitur. Secundum hanc rationem hic dicimur amari à Deo dum Christum diligimus, quia pignus habemus paternæ eius dilectionis, quem antè horruimus vt iudicem nobis infensum.* Iterum Christi sententiam nefariè corrumpit. Christus docuit Discipulos suos à Deo amari, ideoque posse ab illo confidenter petere beneficia gratiæ: *Quia* (inquit) *vos me amastis, &c.* vbi manifestè ponit discipulorum amorem causam esse cur hoc amoris genere Deus illos amet. Non est ita (ait Calvinus) nec vlla hic ponitur

Quomodo Deus amat quia amatur.

Christo Calvinus contradicit.

causa cur Deus quocumque tandem modo suos amat, sed exprimitur *pignus quoddam paternæ Dei in nos dilectionis*. Deus vos amat, huius enim amoris diuini in vos hoc pignus, hoc signum habetis, quod vos ipsam amatis. Atqui si ita licet totam Christi sententiam inuertere, primum rogo Caluinitas omnes, si amor discipulorum hoc loco non nisi pignus aut signum est dilectionis Dei erga eos, cur etiam & fides eorum pro solo quoque signo amoris diuini non ponitur? Vtrumq; enim Christus dixit: *Quia vos me amastis, & credidistis in me*. Si autem fides nostra in Christum & in diuinam in Christo virtutem, nempe vt esset nobis sapientia, sanctificatio, iustitia, & redemptio (hoc enim totum illis verbis contineri, *Quia à Deo exiui*, Caluinus hic exponit) non nisi pignus & signum est paternæ Dei in nos dilectionis; non erit amplius magis verum quod fides nos iustificat, quàm quod bona opera nos iustificat. Bona enim opera nos non iustificat, iuxta Caluini perpetuam doctrinam, quia notæ, signa, & pignora sunt acceptæ iustificationis, non autem causa illius; Eodem igitur modo fides non iustificabit, quia iuxta Christi hoc loco sententiam non causa sed pignus & signum est dilectionis Dei erga nos. In summa igitur hoc dilemma contra Caluinum statuo: Illa Christi verba, *Quia amastis me, & credidistis quod à Patre exiui*, aut causam notant cur Deus Pater discipulos amauit, aut pignus tantum & signum denotant dilectionis paternæ erga eos. Si prius, charitas non secus dilectionis Dei causa erit quàm fides. Si posterius, fides non magis iustificabit quàm charitas. Veritas autem orthodoxa hoc habet, propter vtrumque, charitatem & fidem, discipulos à Deo Patre dilectos fuisse, &

Iustificacionem ex sola fide Caluinus euertit.

ex

ex vtroque hominem iustificari. Denique hæc verba non signum sed causam propriè denotare, in superioribus explicatum dedimus. Ita vndique corruptelæ Caluini concidunt.

IN IOANNIS CAP. 17.

3. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.*

QVVM id Patrem rogasset Christus, vt *filium suum clarificaret*, id est, toti mundo notum faceret, idque in eum finem, vt *iuxta potestatem omnis carnis à Patre acceptam*, id est, iuxta redemptionis officium ei commissum, ad vitam æternam electos omnes à Patre datos perduceret, subiungit nunc huius suæ petitionis causam imprimis necessariam, *Hæc autem (inquit) est vita æterna*; id est, hoc modo ac via ad vitam æternam peruenitur, (habent enim illa verba sensum causalem, vt illud, *Ego sum resurrectio & vita*, item illud, *Deus fides* Ioan. 11. *titudo mea & patientia*, multaque huiusmodi; non sensum formalem, vt aliqui existimarunt) vt cognoscant per fidem te solum verum Deum, id est, vnum esse solum Deum, veraciter talem, non multos Deos, vt cæca gentilitas putat; & quem misisti Iesum Christum; id est, præter vnus Dei diuinitatem, *incarnati filij Dei mysterium*: vt sic Iudeorum fides perficiatur; non quod sola & plena ratio perueniendi ad vitam æternam sit credere in vnum Deum & Christum redemptorem (vt Brentius in hunc locum colligit; *Fides, inquit, est vita æterna, quia Christum possidet*.) aut quod nihil aliud ad vitæ æternæ consecutionem necessario credendum sit; sed quod ad hæc duo capita cæteri

bb 3

omnes

Gal. 5.

Ariani re-
futantur.

omnes fidei articuli reducantur, & quòd fides in Deum, ac Christum eius viua esse debeat, *per charitatem operans*, qualis in Scripturis describitur. Nec verò hic locus iuuat Arianos, aut nouos, aut veteres, quasi ita solus Pater Deus sit, vt quem misit Iesus Christus non sit Deus. Nam vt planè annotarunt contra Arianos SS. Doctores, in hac propositione illa copula, &, Patrem & Christum sub vna deitate cõiungit, vt latè hunc locum tractant, August. tract. 107. in Ioan. & lib. 6. de Trin. cap. 9. Ambrosius de fide lib. 5. cap. 2. & Hilarius lib. 9. de Trin. Gregorius Nazanz. orat. 4. Theolog. & Athanasius in lib. de Incarnat. Christi prope finem, & in disputatione contra Arium coram Probo Iudice. Et Cyprianus lib. 2. contra Iudeos. Secundum quos omnes hæc est verborum Christi constructio: *Vt cognoscant te & quem misisti Iesum Christum, solum verum Deum*. Neque hic tamè persona Spiritus sancti excluditur, sed taceatur; quia eius perfectà notitia nondum fuit tradita. Alia nihilominus verborum constructio & simplicior hæc esse potest: *Vt cognoscant te solum verum Deum, id est, non alios Deos falsos, nisi te vnum Deum, in quo vno Deo omnes personæ cõprehenduntur* (sic enim sepe in Euangelio Patrem alloquitur Christus, non vt personam, sed vt Deum, maximè quando vt homo loquitur, sicuti hoc loco,) & præter diuinitatis notitiam Christum quoque Redemptorem seu Filium Dei incarnatum cognoscant. Hanc constructionem sequitur Cyrillus lib. 11. cap. 16. in Ioann. Chrysostomus Homilia 79. in Ioann. Euthymius, Basilus lib. 4. contra Eunomium. Vtraque constructio bona est, sed posterior magis videtur probabilis, & Arianos satis refutat.

6. Tu

6. *Tu erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruaerunt.*

MANIFESTVS & perspicuus huius literæ sensus, quòd ad solos discipulos Christi pertineat, ex verbis proximè præcedentibus apparet, quibus dixit: *Manifestaui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo*. An enim Christus alijs se manifestaui, quàm proprijs discipulis suis, quibus dixit, *Vobis datum est nosse mysteria regni caelorum?* Turbas autem in parabolis omnia docuit. Ait igitur Christus Patri: *Ego nomen tuum, id est, me esse à te missum in hunc mundum, me esse Filium tuum, te Patrem; manifestaui, apertè docui, & demonstraui; hominibus quos dedisti mihi ex mundo, id est, non omnibus hominibus aut omnibus Iudeis qui me audierunt, sed istis hominibus quos ex hac vita mundana, tua gratia attraxisti, vt mihi adhererent*. Sic enim postea de illis ipsis & solis dicit: *Mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, id est, quia non eadem sentiunt aut sapiunt cum mundo*. Quum ergo dixisset, *quos dedisti mihi;* huius verbi rationem reddens, ait, *Tu erant, scilicet per electionem æternam; & mihi eos dedisti, id est, mihi vt homini eos dedisti, vt mihi adhererent, & meam doctrinam addiscerent; & sermonem tuum seruaerunt, id est, omnia fecerunt quæ tuo nomine illis præcepi*. Fuerunt mihi & præceptis tuis per omnia obediens. *Sermonem Dei seruaere, apud Ioannem, hunc perpetuum sensum habet, vt significet non doctrinam tantum retinere, sed & præcepta Dei facere*. *Si quis sermonem meum seruaerit, Ioan. 8. 21 non gustabit mortem in æternam: & paulo post; Scio cum, & sermonem eius seruo*. Disputat contra Iudeos qui

bb4 legem

legem Dei non seruabant, & ait se scire Deum, & seruare mandata eius. *Scire*, ad doctrinam Patris; *sermonem seruare*, ad paternæ voluntatis executionem pertinebat. Rursum: *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit*. Nempe quia dilectio implet legem, vt Apostolos docet, vnde addit Christus: *Qui non diligit me, sermones meos non seruat*.

Rom. 12.
Ioan. 14.

Caluini
corruptela
pro certi-
tudine
gratiæ.

Matth. 22

2. Pet. 1.

Nunc autem totam hanc Christi sententiam penitus corrumpit, inuertit, & cōtaminat Caluinus. Vult esse generalem Christi sententiam, quæ ad solos discipulos pertinet, vt inde certitudinem suam presumptione, & extrema impietate plenam constabiliat. *Certitudo* (inquit) *in eo consistit, quod Filio Deus tradit in custodiam quoscumque elegit, ne pereant. Et huc conijcere oculos oportet, vt certò teneamus nos esse ex ordine filiorum Dei. Nam in se abscondita est Dei prædestinatio: in solo autem Christo nobis patet. Hæc ille. Patet fieri & manifestâ esse cuiusque electionem in hac vita, ex eo esse vult quod in Christum credant. Atqui nihilominus adhuc incerta est electio. Multi enim vocati, ad externam fidei professionem: pauci electi, ad vitam eternam. Sunt quidem in vocatis & iustificatis aliqua signa & indicia electionis ac prædestinationis, sed certitudo nulla. Caluinus ex eo solo quod in Christum credimus, nos iam Filio datos in custodiam, & ex eo nos esse in ordine filiorum de certo concludit. Cuius adhuc sententiæ eo maior absurditas est, quod etiam signa electionis diuinæ, ex quibus conijcere hoc saltem & optimè sperare liceat, e medio tollit, nempe quod Christus de Apostolis adiecit, *Et sermonem tuum seruauerunt*. Seruare enim mandata Dei, & gratiam electionis acceptâ conseruare, vel, vt D. Perrus loquitur, *vocationem & electionem nosram per bona opera certam facere*, luculentum*

tum prædestinationis est indicium. Hoc ipsum tamen tollit Caluinus. Sic enim illa Christi verba peruertit. *Hic* (inquit) *tertius est gradus. Primus enim est electio gratuita, secundus est donatio illa qua transimus in Christi tutelam. Recepti à Christo per fidem in ouile aggregamur. Reprobis effluit sermo Dei, sed apud electos radicem agit, vnde seruare eam dicuntur*. Ponit tertium gradum in fide, vt eam qui seruet, completam habeat electionis suæ certitudinem. In quo bis fallit ac fallitur. Nam nec tertius gradus fides est, sed secundus; nec seruare sermonem Christi hoc loco, fidei radicem tenere, sed Dei mandata facere significat; quorum posterius iam antea probatum dedimus. Prius refutat Paulus, qui gradus salutis nostræ aliter enumerat. *Quos, inquit, prædestinavit, hos vocauit: quos vocauit, hos iustificauit: quos iustificauit, hos glorificauit*. Quatuor hic gradus sunt. *Prædestinatio* seu electio gratuita primus gradus est; secundus *vocatio* per fidem, nam absque fide nulla vocatio est: nec vocatus in scripturis dicitur, nisi qui fidem professus fideique mysterijs initiatus est. Tertius *iustificatio* accedente ad fidem charitate, vel potius ipsa fide per charitatem operante, vt Apostolus loquitur. Quartus & vltimus est ipsa *glorificatio*. Donatio illa qua transimus in Christi tutelam, quam in secundo gradu ponit Caluinus, ad ipsam electionem gratuitam, & primum gradum pertinet. Hoc ipsum quippe eligi seu prædestinari ad gratiam à Deo, nihil aliud est quam ad Christi gratiæ participationem destinari; (*in quo placuit omnia restaurari*) quod est Christo donari, quatenus illa donatio æternam Dei voluntatē significat. Eadem quippe vt temporalē Christo incorporationem notat, ab ipsa vocatione & fide non distinguitur; Christo enim in tempore & de fa-

Salutis
nostræ
gradus.

Rom. 8.

Gal. 5.

Ephes. 1.

cto incorporari, nihil aliud est, quā in Christum credere, & per fidem in Christū ad salutē vocari.

Sic omnia confundit Calvinus, vt suam ex sola fide electionem statuat. Sanē non omnes seruari quos Pater Christo dat iuxta donationem temporalem ex fide, ex qua sola suam certitudinem Calvinus colligit, vnus Iudæ exemplum docere potest, de quo Christus infra dicit: *Quos dedisti mihi, custodiui. Nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis. Quum dicit, Nemo nisi, manifeste docet Iudam quoque à Patre Christo datum fuisse. Exceptio enim ab eodem fit genere quo ceteri comprehenduntur. Sed datus erat electione temporali iuxta vocationem ex fide: non erat datus electione aeterna, vt iustus ac beatus perseuerans in finem. Ideo notare volens Christus causam ruinæ, vocat eum *filium perditionis*, id est, filium perditum, nequam, voluptatibus suis & peccatis deditum, iuxta phrasim Hebræorum perpetuam, quam & annotauit Basilus in Psal. mos. Impius Calvinus vult eum ita vocari, *quasi exitio deuotum*, vt perditionis causam in Deum referat: eamque ob causam illa Christi verba, *Nemo perijt, nisi Iudas*, ait esse *impropiam exceptionem, ad Grammaticam quod attinet. Ita homo incredibiliter audax & pernicax etiā Grammaticū Christi sermonē corrigit, vt suis horredis placitis circareprobationem diuinam locum faciat.**

Hornil. in
Psal. 7. ad
ver. 12.

20. *Non pro eis rogo tantum, sed & pro eis qui per verbum eorum creditari sunt in me, vt omnes vnum sint, &c. vt & ipsi in nobis vnum sint.*

ADVERTERE potuit hoc loco Calvinus, ex hac Christi oratione (in qua haud dubiē & exauditus fuit) Ecclesie Christi-

Christianæ perpetuò docentis ac prædicantis perpetuam quandam vnitatem, firmitatē, ac stabilitatem, necessariò colligi. Quòd enim pro ipsis Apostolis tantum orauerit, vt ipsi seruari in nomine eius, vt sanctificarentur in veritate, vt omnes vnum essent, (quæ omnia fidei ac veræ doctrinæ perpetuò in illis stabilitatem & vnitatem postulant) idem nunc ad omnes docentis & prædicantis Ecclesie discipulos extendit, qui ad finem vsque mundi futuri erunt. Docet ergo hic locus, Ecclesie Christianæ, veræque & sanæ doctrinæ penes eam docentem perpetuam stabilitatem, qualem in ipsis Apostolis perdurasse nemo Christianus dubitat: vt propterea horū temporum heretici, qui à tot sæculis, sanē ab ipsis iam Apostolorum temporibus, (quod enim antiquissimi Patres docuerunt, pro doctrina Papistica passim suggillat Calvinus, vt multa in his Antidotis exempli docuerunt) in plurimis & maximis dogmatibus totam, quæ extabat, Christianā Ecclesiam turpissimè errasse dogmatizant, & consequenter hanc Christi orationem penitus inanem & infructuosam reddunt, summæ & apertæ impietatis ex hoc loco conuincuntur. Aduertere facile potuit hoc totum Calvinus, ideòque vafre & astutē ab illa cogitatione lectoris animū auocans, ad ipsos Catholicos ex hoc loco accusandos, & ad Ecclesie Catholicæ doctrinam exagitantam, stylum conuertit. Sic enim scribit. *Quod proximè sequitur membrum, Per verbum eorum in me, vim ac naturam fidei optime exprimit: & simul familiariter nos confirmat, quo sciamus fidem nostram in Euangelio per Apostolos tradito fundatam esse. Verum sanē istud est, quia in Apostolica doctrina per totum orbē prædicata, nobis que de manu in manū tradita, quem-*

Ecclesie
Christianæ
perpetua
stabilitas.

Calvini
impostura.

liber

Gal. 1.

liber Christianum acquiescere necesse est; illis
verò qui aliud, præterquam ex Apostolica traditio-
ne accepimus, nobis euangelizant, anathema dicere oportet. Natura & vis fidei hinc optime exprimitur: Fi-

Rom. 1.

des quippe ex auditu est; auditus autem per verbum Christi, quod hinc Christus ipse vocauit, Apostolorum verbum: Qui per verbum eorum credituri sunt in me. Vnde B. August. ex hoc loco colligit, verbum fidei, &

Tract. 109
in Ioan.

verbum Apostolorum, credere Deo, & credere Ecclesie, prorsus idem esse. Hactenus ergo & rectè & nihil aduersus Catholicos dixit Calvinus; videamus sequentia. Ergo ut milles à mundo damnemur, sufficiat hoc vnum, quòd Christus in suo peculio nos agnoscit, & Patres commendat. Rectè quoque & istud. Nam quicquid hæretici contra Catholicam Ecclesiam obgan-
niant, sufficit nobis quòd Apostolicis traditionibus inhaerentes, & doctrinam Apostolicam, quam ab Apostolis acceptam Ecclesie prædicauerunt, piè & orthodoxè tenemus. Sed hactenus non nisi velitatus Calvinus, & non nisi generaliter loquens, veluti aërem gladio verberans; nunc comminus hostem petit. *Vae autem Papistis, quorum tam*

Caluini
duplex &
putidum
mendaciū

longè ab hac regula aberrat fides, ut eos non pudeat execrabilem blasphemiam vomere, nihil nisi ambiguum & flexiloquum haberi in Scriptura. Itaque sola Ecclesie traditio illis credendi magistra est. Hæc gladiator iste. Sed totus eius furiosus ictus non nisi aërem verberauit: homines, quos petit, nullo modo attingit. Purum ac putidū mendaciū est quod narrat. Nihil haberi in Scriptura nisi ambiguum & flexiloquum, non est Papistarum execrabilis blasphemia, sed est Calvinus & Calvinistarum execrabilis calumnia. Nec sola Ecclesie traditio illis credendi magistra est, sed pariter cum scriptura Ecclesie quoque traditio tam illis nunc est, quam antiquissimis & doctissi-

doctissimis Ecclesie Patribus semper fuit a Tertulliano, b Basilio, c Chrysostomo, d Augustino, & alijs, vna credendi regula. An quia Catholici omnem scripturam perspicuam & claram esse negant, igitur & nullam esse perspicuam, aut nihil in ea nisi ambiguum & flexiloquum affirmant? Aut quia traditiones amplectuntur non scriptas, idcirco illis solis insistent? Putidum illud & duplex mendacium vno verbo notasse satis erit. Nos Catholici Scripturas sanctas veneramus, tractamus, & earum genuinos ac germanos sensus contra execrabiles Caluini corruptelas, quanto studio possumus, tuemur & propugnamus.

Sequitur adhuc in Caluino. *Sed nos meminerimus solam à filio Dei probari fidem quæ ex Apostolorum doctrina concipitur. Porro certum eius testimonium non alibi reperitur quam in ipsorum scriptis. Sic quidem tu, Caluine, narras. Sed audi quid aduersum te & hæreticos omnes, doctrinae & prædicationis Ecclesiasticæ hostes, ab annis iam 1400. doctissimus præscripsit Tertullianus: Quid prædicauerint Apostoli, id est, quid Christus illis reuelauerit, & hinc præscribam, non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando tam viua voce quam per epistolas postea. Apostolorum doctrina ab Ecclesijs, quibus illam tradiderunt, discèda est. Illæ Ecclesie non scripta tantum Apostolica, sed & traditiones Apostolorum non scriptas, à suis maioribus acceperunt, nobis tradiderunt. Illud in primis ac disertè Thessalonicensium Ecclesiam docente Paulo. Tenete, inquit, traditiones quas accepistis, siue per sermonem (quod est viua voce) siue per epistolam. Censuit ergo Paulus non minus certum Apostolicæ doctrinae testimonium in traditionibus Apostolicis viua voce datis, quam in scriptis Aposto-*

a In libro
de corona
militis.b De Spi-
ritu San-
cto c. 27.c In 2.
Thess. 2.

d Epi. 19

Apostolo-
rum do-
ctrina non
in solis
ScripturisTertul. in
lib. Præ-
script. her.
cap. 21.

2. Thes. 2

licis

licis reperiri. Ita contra Calvinum multo magis præscripsit Paulus. Sed & à filio Dei Iudice illa hoc loco probatur fides, quæ per Apostolos viua voce tradita est, nulla Scriptorum aut mentione facta aut insinuatione data. *Qui per verbū* (inquit) *eorum credituri sunt in me. Notanda est locutio* (ait hoc loco Calvinus ipse) *Credere per sermonem: quæ significat fidem ex auditu nasci, quia organum, quo nos ad fidem trahit Deus, est externa hominum prædicatio.* Pulchrè admodum, hinc enim liquidò constat illam Apostolicam doctrinam hoc in loco à Christo commendari, quæ per viuam Ecclesiarum Apostolicarum prædicationem ad nos deriuatur, & quam ex tradita viua voce doctrina accepimus; non illam quæ in scriptis Apostolorum reperitur, utpote quæ nec organum tale est à Deo institutum, nec vel hîc vel alibi tanquam vnicum & perfectum credendi medium proponitur.

Calvinus
ex seipso
refutatur.

21. *Vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis vnum sint.*

Vnitatis
fidelium
duplex.

PRO duplici hîc fidelium vnitatis orat Christus: vna quæ ipsorum inter se ipsos est, ratione vnius fidei, eiusdem religionis, & mutua charitatis. Hanc expressit in illis verbis: *Vt omnes vnum sint.* Altera quæ cū Deo & Christo est, ut per gratiam, fidem, charitatem Deo vniantur credentes, cū illo coniungantur, in illo manent, ac denique Deus in ipsis sit, iuxta illud 1. Ioan. 3. *Qui manet in charitate, manet in Deo, & Deus in eo.* Hanc posteriorem vnitatem explanat Christus per illam quæ est inter ipsum & Deum Patrem vnionem. *Sicut* (inquit) *tu Pater in me, & ego in te.* Hæc autem explanatio non ponit equalè prorsus inter Deum

Deum & nos vnionem, illi quæ Christo cum Patre vnio fuit, sed similitè tantum: quando vnio Christi cum Patre naturalis est, nostra accidentalis, & per gratia dona. Quum igitur Ariani ex his Christi verbis non aliam esse Christum cum Patre vnionem quam quæ nobis cum Deo est, probare vellet, ideòque aut nos esse Deo consubstantiales, aut Christum Patri consubstantialem non esse: antiquissimi & doctissimi Patres a Athanasius, b Cyrillus Alexandr. & c Hilarius, eo modo hanc illorum cauillationem repulerunt, ut agnoscerent quidem vnionem inter Christum & Patrem non nisi naturalem his verbis designari, nostram vero cum Deo vnionem ex similitudine, non ex æqualitate aut paritate, per illam à Christo explanari. Hanc doctissimorum Patrum responsionem ac sententiam in fauorem Arianorum vel licat, taxat, suggillat, ac damnat superbus & impius Calvinus, sic in hunc locum scribens. *Tenendum est, quoties vnum se cum Patre esse in hoc capite pronunciat Christus, sermonem non haberi simpliciter de diuina eius essentia, sed vnum vocari in persona mediatoris* (quasi persona Christi esset vnita Patri, cuius nec natura humana vnita Patri est, sed soli Filio; aut quasi ipsi Dei Filio aliqua persona mediatoris Christi vnita esset, ac non sola natura humana in vna & eadem vtriusque naturæ persona) *& quatenus caput nostrum est. Sic quidem præcisè multi ex Patribus interpretati sunt, Christum vnum esse cum Patre, quia æternus sit Deus. Sed huc eos abripuit contentio cum Ariano, ut concisas sententias in alienum sensum torquerent.* Hæc Aristarchus iste & ceteros superbissimus. Minus nunc miramur si recentiores interpretes Catholicos, Pastores, & Doctores, nouellus Ministellus despiciat, postquam columnas ipsas & potentif-

a Sermo-
ne 4. cont.
Arianos.
b Lib. 11.
cap. 26. in
Ioannem.
c Lib. 8.
de Trin.

Arianos
defendit
Calvinus
contra ver.
Patres.

Calvini
matheo-
logia.

potentissimos veterum hæreticorū Antagonistas fastuosus iste & turgidus Gallus sic ex alto despicit, ut in alienum sensum Christi verba torquere eos pronunciet ac proclamet. Audiamus tamē Aristarchi (si quas habet) tā arrogantis iudicij causas. Longē (inquit) aliud Christi consilium fuit, quā ad nudam arcane diuinitatis suæ speculationem nos euehere. Siquidem sine ratiocinatur ideo nos debere vnum esse, quia alioqui inanis & infructuosa esset quam habet cum Patre vnitas. Quid ego audio? Nisi nos vnum simus per gratiam, Christi cum Patre vnitas inanis atque infructuosa erit? Quæ, obsecro, Christo cum Patre vnitas alia est, quā naturæ diuinæ, quæ in Christo erat, cum Deo Patre identitas? An Christus vt mediator & homo Patri fuit vnitus? An Deus Pater humanam naturam assumpsit? An non solus Dei Filius factus est homo? Christi igitur cū Patre, vt homo est, nulla naturalis vnitas est, sed cum sola persona Filij Dei. Christus cum Patre vnum esse in Euangelio dicitur quatenus Deus est, nō quatenus homo. Hæc vnitas Christi Filij Dei cum Patre in vna & eadem diuina natura, à nostra vnitate siue inter nos, siue cū Deo, minime pendet. Integra, perfecta, omnibus numeris absoluta ab æterno est, fuit, & erit, siue homines Deo per gratiam vniantur, siue non. Dicit fortē Calvinista aliquis Calvinum hoc nō negare, sed de vnitate humanæ naturæ in Christo cum ipsa diuinitate loqui quam Patris nomine expressit; non personam sed naturā Patris, quæ cum Filio eadem est, hoc vocabulo denotans. Atqui nec ita excusari potest. Air enim in sequentibus: *Ita optime stabit contextus, ne irrita sit vel inutilis Filij cum Patre vnitas, eius virtutem oportere in totum piorum corpus diffundi.* Ecce loquitur de vnitate Filij Dei cū Patre. Hæc

Caluini
crassa ig-
norantia.

ere. Hæc vnitas est vna & eadē diuinitas, seu vna & eadem essentia ac natura diuina. An hæc in duabus illis personis naturæ vnitas à nostra cum Deo vnitate pendet, vt absque hac nostra inanis & infructuosa illa altera sit? Quid absurdius, quid magis impium dici potuit? quasi Dei perfectio à nostra penderet, aut quasi ante constitutionem mundi, & creatum hominem ad imaginem & similitudinem Dei, Deus ab æterno nō foret vnus in tribus personis, Pater, Filius, & Spiritus S.

Cæterum demus Calvinum in toto hoc sermone, non quidem absurdē & impiē, sed improprie tantum aut parum consideratē loquutum fuisse, & hoc eum dicere voluisse; *Nos debere vnum esse, quia alioqui inanis & infructuosa esset, non sanē Filij Dei cum Patre, sed assumptæ à Filio Dei sibi que vnitæ humanæ naturæ vnitas.* Sic enim adhuc prosequitur. *Ergo vt ritè comprehendas quò pertineat istud, Christum & Patrem vnum esse, caue ne Christum exuas mediatoris persona. Sed eum potius considera vt est Ecclesie caput, & membris suis coniunge. Ita optime stabit contextus, ne irrita sit vel inutilis Filij cum Patre vnitas (dicere debuit Christi mediatoris cum Deo vnitas) eius virtutem oportere in totum piorum corpus diffundi. Vnde etiam colligimus nos vnum cum Christo esse, non quia suam in nos substantiā transfundat, sed quia Spiritus sui virtute nobiscum vitam suam, & quicquid accepit à Patre honorum, communicet.* Hæc ille. Hic sanē sensus quòd Christi mediatoris cum filio Dei vnitas, seu vnio hypostatica irrita & inutilis esset, nisi in eum credentes vnū cum Deo essent, probabilis & pius sensus est; quia ideo facta est hæc vnio, ideo *Verbū caro factum est, vt quæ dispersa erant, & congregaret in vnum; & hospites atque aduenas, qualique homines faceret Deo in hoc mundo, sanctorum ciues ac dome-*

Ioan. 1.

& 13.

Ephes. 2.

sticos faceret; denique vt pax nostra esset, faciens omnia vnum. Hic, inquã, sensus pius ac probabilis est, quia mundi conciliatio incarnationis dominicæ finis erat. Cæterũ Christushoc loco non causam vñionis nostræ cum Deo tractat; sed pro illa Patrem orans, qualem & quantam illam esse velit, ex vñione ipsius cum Patre (quæ non nisi nature diuinæ vñitas est) exponit. Non dicit, Vt sint vnũ quia tu Deus in me es, & ego in te; sed dicit, *Vt sint vnum sicut tu Pater in me (Filio) & ego (Filius) in te Pater sum.* Nulla ergo hæc fuit ratio cur Patrum sententiam reprobaret Calvinus. Certum quippe ex his est, sententiã Christi iuxta eius verba optimè illos tenuisse, Calvinum verò à sententia Christi longè recessisse.

Caluini
occultum
toxicum
aperitur.

At, inquires, vtcũque à littera recessisse videatur, nec illam vñitatẽ expressisse de qua propriè Christus loquitur, sensum tamen pium & probabilem ab eo redditum agnoscit. Sensus fanè quem supra expressi, qui ex Caluini verbis aliquo modo colligi posse videtur, pius ac probabilis est: verum enimvero in hoc pio ac probabili sensu impium nobis & pestilens toxicum coxit Caluinus; hæc enim Caluini verba, oportere virtutẽ Christi in totum piorum corpus diffundi, & Spiritus sui virtute nobiscũ vitam suam, & quicquid accepit à Patre bonorum, Christum communicare, ad imputatiuam Caluini iustitiam obiter intillandã callidè concepta sunt. Sic enim, iuxta Calvinum, Christi virtus in omnes pios diffunditur, quatenus illi in sese impij atque immundi absque vlla in hærente ipsi iustitię qualitate, sola Christi iustitia vestiuntur. Sic rursum, iuxta Caluinũ, Spiritus sui virtute Christus nobiscum omnia sua cõmunicat, quatenus suam omnem iustitiam ac sanctitatem nobis imputat; quam

quam eius Spiritus in nobis obsignat, suo testimonio eius nos certiores immo certissimos faciens. Hæc est vñitas nostra cum Christo iuxta Calvinum, non vera, non realis aliqua donorum participatio, non vera & realis conformatio animorum, aut vera interna renouatio qua Deo assimilemur & vñiamur, sed omnium quæ in Christo sunt per fidem quandam imaginariam fortis apprehensio; quæ dicit, Crede quod habes, & habes. Sic ille hunc locum veteratorie tractans, nec vñitatem inter Christum & Patrem tenuit (veteres Patres circa eius sensum superbissimè iugilans) nec vñitatem nostram cum Deo, pro qua Christus hic orat, piè ac salubriter, sed vafre ac fallaciter expressit. Hæc est vñitas nostra cũ Deo, vt per fidem & dilectionem Deo vñiamur. *Desponsaui te fide,* ait vna scriptura: *Qui manet in charitate, manet in Deo,* dicit alia: vtrumque coniungens Apostolus dicit, *Christum habitare per fidem in cordibus nostris, in charitate radicatis & fundatis.* Sed alia adhuc vñio nostra cum Christo maior atque perfectior est, quam in proxima sententia à Domino traditam paucis explicabo.

Vñitas
nostra est
Deo qualis
Osee 2.
1. Ioan. 3.
Ephes. 3.

Et ego claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus.

POST QUAM in proximè præcedentibus verbis rogasset Patrem Christus duo; vnũ, vt credentes in se vnum faceret inter se ipsos; alterum, vt in Patre ac Filio siue in Deo vnũ essent, sicut ipsi inter se Pater ac Filius vnũ sunt: nunc de alia quadam vñitate loquitur, pro qua Patrem non orat, sed quam seipsum suis discipulis iam dedisse affirmat, mediante quadam

claritate ab ipso Deo Patre accepta: *Ego* (inquit) *claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, ut* (hac mediante claritate). *unum sint, sicut & nos unum sumus.* Quæ nam sit ista claritas, & quid huius claritatis vocabulo significetur, non parua quæstio est. Aliqui hoc nomine gloriam corporis futuram designari volunt, & verbum præteriti temporis significationem habere futuri. Sed ista corporis gloria non facit beatos unum cum Deo, quum nihil in Deo corporeum sit. Deinde illa quoque perenda erat à Patre, sicuti Christus sui corporis gloriam à Patre rogavit in verbis præcedentibus: *Clarifica me, Pater, claritate quam habui antequam mundus fieret.* Petit humanæ naturæ suæ glorificationem Filio Dei dignâ, & qualè ipse ab æterno habuit, ut illa in corpus suum redundet. Alij hoc claritatis vocabulo filiationem significari volunt, quâ Christus iam suis discipulis dederat, faciens eos filios Dei per adoptionem, sicut ipse erat filius Dei per naturam. Quæ certè expositio probabilis est. Sed quia illa in prioribus verbis expressa erat, ubi oravit Christus ut unum essemus in Deo, & hæc adoptio filialis ipsamet unio nostra cum Deo est, non aliqua claritas quæ facit nos uniri (qualem hîc exprimit) literalem sensum non attingit. Eisdem quoque de causis nec *imaginis divinæ in nobis reformatio* (quam hîc ponit Calvinus) hæc claritas esse potest: utpote quæ nostræ unionis cum Deo non causa sed effectus est, vel certè ipsa formalis unio: pro qua & Christus oravit, nonquam hætenus dederat. Denique nec glorificationem, nec filiationem, nec reformationem nostram, Christus à Deo accepit. De tali autem claritate loquitur Christus, qualem ipse à Deo acceperat. *Claritatem quam tu dedisti mihi.* Inuestiganda

Claritas
Christo à
Patre da-
ta, & Apo-
stolis à
Christo,
quæ &
qualis.
1. Sensus.

2. Sensus.

3. Sensus.

ganda igitur claritas quam & Christus à Patre accepit, & suis discipulis iam dederat, & talis denique sit ut unum nos cum Christo faciat, sicut Pater & Filius in divinis unum sunt. Hæc sanè claritas non est alia quam ipsa divinitas Christi, quâ ille ut homo à Patre adeoque à tota Trinitate accepit, quia unio illa hypostatica Dei & hominis in Christo, opus erat totius Trinitatis, tametsi sola persona Filij Dei illum hominè assumpsit, & assumptionis illius terminus fuit. Dicit igitur Christus: *Hanc claritatem & gloriam, hanc divinitatem quam tu dedisti mihi, id est, carni meæ unitam; ego etiam dedi illis, dando eandem carnem meam diunitati meæ coniunctam in cibum & alimentum spirituale: ut sint unum, non solum per gratiam, & spirituale quoad animas, sed etiam per realem quandam & corporalem unionem; sicut & nos unum sumus, non voluntatis tantum & spirituali consensu, sed etiam hypostatica naturarum coniunctione. Ego in eis, videlicet per carnem meam in cibum illis datam; & tu in me, quia divinitas tua est carni meæ unita; ut sint consummati in unum, id est, unum quoddam fiant nobiscum perfecto modo: dum non solum ununtur inter se & cum Deo quantum ad animos (quod fit per Spiritum S.) sed etiã quantum ad corpora ipsa. Et cognoscat mundus, id est, ex hac illis claritate data, & hac in illis unione facta, cognoscant & credant credentes; quia tu me misisti, id est, me esse Filium tuum à te missum. Nō enim aliter uniri poterant nobiscum, nisi divinitatem haberem in ea carne quam dedi eis; & dilexisti eos, sicut me dilexisti, id est, cognoscant quoque te simili quadam dilectione eos dilexisse qua me dilexeras; quando idem beneficium, eandem divinitatem tuam, quam mihi dedisti, eis quoque à*

4. Sensus
& verus.

Claritas
Christi in
Sacramē-
to Eucha-
ristiæ Apo-
stolis data

Unio no-
stra cum
Christo
corpore-
lis.

In Ioan.
lib. 1.
cap. 26.

me dari voluisti. Simili dico, non pari, quia diuinitas carni Christi immediate coniuncta fuit, nobis autem mediante Christi carne coniungitur. Hæc est hoc loco tota Christi sententia, ex varijs membris plenòque sermone à doctissimo interprete Francisco Toletò collecta. Sic ipsa Christi verba exactè tenentur, & cum consequentibus aptissimè cōnectuntur. Nec fuit hic sensus Patribus incognitus. Cyrillus Alexand. aduertens in illis verbis Christi, *Sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis vnum sint*, maiorem quandam exprimi vñionem, quàm voluntatis & consensus, quia & inter Christum & Patrem maior vñio est, *Considerandum* (inquit) *est, si ad vnitatem consensus & voluntatis, naturalem etiã inuenire possimus, per quam nos inter nos & omnes Deo colligemur.* Tandè post aliquã inquisitionem & disputationem ita concludit, *Uigitur inter nos & Deum singulos vñiret Christus, quamuis corpore simul & animo distemus, modum tamen adinuenit, consilio Patris & sapientiæ suæ congruentem.* Suo enim corpore credentes per communionem mysticam benedicens, & secum, & inter nos, vnum nos corpus effecit. Quis enim eos qui vñius sancti corporis vñione in vno Christo vñiti sūt, ab hac naturali vñione alienos putabit? Hæc ille, multis postea verbis rem eandè confirmans, maximè ex 1. Cor. 10 illis Pauli verbis: *Omnes vnum corpus & vnus panis sumus, qui de vno pane participamus.* Rursum ad illa ipsa verba quæ nunc tractamus, *Ego claritatem quam dedisti mihi, &c.* postquam claritatem à Deo Christo datam exposuisset, ipsam diuinitatē humanæ eius naturæ coniunctam, quomodo eadem claritas nobis sit data, ut vnū simus cum illa, sicut ille & Pater vnum sunt; hoc iterum modo rem exponit. *Corporaliter Filius per benedictionē mysticam nobis vt homo vñitur; spiritualiter autē vt Deus, sui Spiritus gratia, nostrum*

nostrū ad nouam vitam & diuinæ naturæ participationem spiritū redintegrans. Deniq; & illa Christi verba, *Ut sint consummati in vnum*, hac eadē ratione exponit. *Consummati sumus redactique ad vñionem Dei Patris, mediatione saluatoris, id est, Christi: Filium enim Dei natura Patri vñitum, corporaliter substantialiterque (vt dictum est) accipientes, clarificamur, glorificamurque. suprema facti naturæ participes.* Hæc iterum ille, litterè Euangelicæ sensum exactissimè securus. Sed & B. Hilarius Latinæ Ecclesiæ lumē, vt Cyrillus Græcæ, hanc nostram cum Christo ac Deo vñionem, de qua Christus hinc loquitur, eodem quoq; modo intellexit; adeoque ex nostra cum Christo ac Deo vñione plusquam spirituali probat Christū cum Patre vnum esse non spirituali tantum sed & naturali coniunctione. Sic enim contra Arianos disputans scribit. *Eos qui inter Patrem & Filium voluntatis ingerunt vnitatem, interrogo, vtrum ne per naturam veritatem hodie Christus in nobis sit, an per concordiam voluntatis. Si enim verè Verbum caro factum est, & nos verè Verbū carnem cibo dominico sumimus; quomodo non naturaliter manere in nobis existimandus est, qui & naturam carnis nostræ iam inseparabilem sibi homo natus assumpsit, & naturam carnis suæ ad naturam æternitatis sub Sacramento nobis cōmunicandæ carnis admiscuit. Ita enim omnes vnum sumus: quia & in Christo Pater est, & Christus in nobis est.* Hæc ille. Tenemus nunc quæ & quanta sit hæc vñio nostra cum Deo, non solum spiritualis, pro qua Christus prius orauit; sed etiam naturalis & corporalis, quæ ipsemet se Apostolis suis contulisse affirmat, *ut sint consummati in vnum.* Impiè igitur Caluinus hoc loco concludit. *Vnde colligimus, nos vnum cum Christo esse, non quia suam in nos substantiam transfundat, sed quia Spiritus sui virtute omnia nobis bona cōmunicet.* Iam enim didicimus quod cla-

De Trin.
lib. 8.

ritatem quā dedit ei Pater, ipse nobis dedit, suam nobis substantiam & carnem & sanguinem suum cum diuinitate quā à Patre accepit coniunctam communicando, vt simus consummati in vnum, & vt cognoscant omnes credētes, tum Christum Dei Filium esse, qui sua carne cōmunicata, diuinae naturæ consortes nos facit; tum maximam in nos Dei dilectionem esse, qui tanto & tam diuino Dei beneficio nos donauit. Vtramque hanc fidei & consolationis nostræ partem, quam Christus Dominus tanto hīc cum affectu commemorat, impius Calvinus, & Sacramētarij omnes nefarie sustulerunt, eaque Ecclesiam Dei, vt robusti latrones spoliarunt, profanato hoc diuinissimo Sacramento, & ad vnum panis frustulum viniq; vulgaris hautū redactō. De qua impietate plura super Matth. cap. 26. diximus.

Caluini-
starum
impietas.

IN IOANNIS CAP. 19.

7. Nos legem habemus: & secundum legem nostram debet mori, quia Filium Dei se fecit.

OBSERVAT hoc loco Calvinus, & in ipsos Catholicos contorquet, in quo ipse se maximè peccauit, & quod vix inquepiam magis quā in illum vnum quadrat: *Hæc (inquit) accusatio non prorsus carebat prætextu, sed in hypothesis grauitèr errabant. Generalis quidem doctrina vera erat, fas non esse hominibus, quicquam sibi diuini honoris sumere; ac morte dignos esse, quicūque ad se traherent quod vnius Dei proprium erat. Causa autem erroris in Christi persona fuit, quod neque reputarunt quibus elogijs Messiam prædicet Scriptura, quia inde colligere promptum erat esse*

esse Filium Dei; nec etiam inquirere dignati sunt, esset ne Iesus ille Messias olim à Deo promissus. Videmus ergo, vt ex vero principio falsam consequentiā deducūt, quia malè subsumunt. Quo exemplo monemur inter doctrinam generalem & hypotheses scdulò distinguere. Multi enim imperiti & leues homines, si semel decepti fuerint veri prætextu, ipsa quoque scripturæ principia reiiciunt. Quæ licentia hodie plus iusto in mundo grassatur. Meminerimus ergo sic cauendum esse à fallacijs, vt principia quæ vera sunt, integra maneant, nec labefactetur scripturæ fides. Rursus hoc modo facilè refutare impios licebit, qui scripturæ testimonium, & quæ inde sumūt principia, malis causis falso & perperam obtendunt. Tota hæc Caluini narratio vera est & salutaris, sed in ipsum vnum potissimum quadrat; qui quàm multa scripturæ testimonia, & quæ inde sumpsit principia, malis causis falso & perperam obtenderit, quoties ex veris principijs falsas consequentias deduxerit pessimè subsumens, quàm frequenter inter doctrinam generalem & hypotheses non distinxerit, hæc sola quæ hæctenus contra eius corruptelas posuimus Antidota lectorem docere possunt. Videat, qui volet, singularia & manifesta harū rerum exempla ad Matthæi cap. 9. ver. 21. & 36. ad Matth. caput 12. ver. 12. ad Matthæi cap. 15. ver. 1. & 9. ad Matth. cap. 16. ver. 1. & 6. & 23. ad Matth. cap. 21. ver. 21. & 23. & 42. ad Matthæi cap. 22. ver. 21. ad Matth. cap. 23. ver. 15. & 29. ad Matthæi cap. 24. ver. 22. & 24. ad Lucæ cap. 4. ver. 16. ad Lucæ cap. 9. ver. 54. ad Lucæ cap. 12. ver. 48. ad Lucæ cap. 23. ver. 43. ad Ioan. cap. 2. ver. 18. ad Ioan. cap. 8. ver. 39. & 41. & 53. ad Ioan. cap. 9. ver. 15. ad Ioan. cap. 10. vers. 1. ad Ioan. caput 12. ver. 13. ad Ioan. cap. 16. ver. 2. Et tot quidem ille in locis inter doctrinam generalē & hypotheses non distinguens,

Conse-
quentiarū
Caluini ex
Scripturis
deprauatis
exempla.

Scripturæ testimonia pessimæ suæ causæ falsò & perperam obtendit, & ex veris principijs falsas consequentias deduxit.

Nunc à nobis idem crimen patrari docere conatur, quod hoc loco dissimulandum non est. Sicuti (inquit) quum hodie Papiæ Ecclesiæ auctoritatem magnificè extollunt, nihil afferunt in quo non consentiant filij Dei. Ecclesiam esse fidelium matrem, esse columnam veritatis, esse audiendam, regi à Spiritu sancto contendunt.

Calvinus suo iudicio à numero filiorum Dei segregatur. Inquit, nihil horum negandum est. Ergo impius Calvinus est, & à numero filiorum Dei segregandus, qui istud apertissimè alibi negat. Cùm enim vno in loco statuat, Ecclesiam columnam & firmamentum veritatis, à Paulo vocari, eo quòd in Ecclesia conservetur Dei veritas prædicationis ministerio; quemadmodum Paulus docet, Christum dedisse Apostolos Pastores, atque Doctores, ne circumferamur quolibet vento doctrine, ut ab hominibus non decludamur (in quibus verbis agnoscit Ecclesiam ideo non errare, quia Pastores in illa non errant, quorum ministerio conservatur veritas) tamen

Ibidem c. 9. num. 3. & 4.

cap. sequenti longa disputatione eos refutare conatur, qui in Ecclesia remanere veritatem non putant, nisi inter Pastores constet. Moxque probare contendit, ipsa Concilia Episcoporum generalia errare posse, quia veteris populi Sacerdotes erraverunt, quia Petrus in Ecclesia futuros pseudo prophetas prædixit: quia Paulus Antichristum in templo Dei fissurum pronunciauit: quo (inquit Calvinus) significat Apostolus, non aliunde venturam horrendam illam calamitatem, de qua ibi loquitur, nisi ab ijs qui pro Pastoribus in Ecclesia sedebunt. Cui nunc obscurum est, Calvinum illum esse, qui hæc omnia, quorum nihil negandum esse dixerat, negat impudenter: hæc, inquam; Ecclesiam esse matrem fidelium, esse columnam veritatis, esse audiendam, regi à Spiritu S. ideoque errare non posse? Pergamus

gamus tamè, & sequentia videamus. Sed quum trahere ad se volunt quicquid iuris Ecclesiæ debetur, improbè & sacrilega audacia rapiunt, quod nihil ad se pertinet. Nam hypothese in expendere convenit, an ipsi Ecclesiæ titulum mercantur. Hic autem prorsus deficiunt. Ita quidem Calvinus; sed nec vno verbo hunc in nobis defectum probans, se ipsum prorsus defecisse demonstrat. Nec vno verbo docens cur Ecclesia Catholica, etiam ab ipsis aduersarijs ita nuncupata, pro vera Ecclesia habenda non sit, hic prorsus defecit. Ceterum hanc hypothese verissimam esse, nosque Dei beneficio Catholicos antiquæ & Romanæ Ecclesiæ adhærentes, verè Ecclesiæ titulum ac rem habere, luculenter olim pro modulo nostro à nobis demonstratum est.

De Princip. fidei lib. 4. c. 18 & seqq.

Aliud contra nos exemplum proponit Calvinus, in quo non minus turpiter se dedit. Similiter cùm furiosè in omnes pios sæviunt, hoc se colore excusant, quòd ordinati sint ad tuendam fidem & pacem Ecclesiæ. Sed ubi propius ad rem ventum est, clarè perspicitur nihil minus eos habere in animo quàm veræ doctrine patrocinium, nulla minus quàm pacis & concordie cura tangi, sed pro sua tyrannide duntaxat pugnare. Qui generalibus principijs contenti ad circumstantias non attendunt, nos meritò putant à Papiis oppugnari: sed causæ cognitio fumos illos, quibus illudunt, facile discutit. Error in hypothese quæ hic ponit Calvinus, in hypothese magis erronea fundatur, idque duplici nomine. Primum quia de intentione Ecclesiæ hereticos persequentis iniquè & impiè iudicat, eam videlicet non concordie & pacis studio, sed pro sua tyrannide pugnare. Tu verò quis es qui iudicas alienum seruum? & cur ante tempus iudicas de aliorum factis Calvinus, qui neque de seipso iudicare potuit? Sed magis aliam ob causam erronea est Calvini hypothese: Se videlicet

Rom. 14. 1. Cor. 4.

Caluini
causa ex-
cusa qua-
lem eum
demon-
strat.

Aegidius
Hunnus
professor
Witten-
bergensis
in libro,
Caluinus
Iudaeus;
Pag. 59.

delicet ac suos immeritò à Papistis oppugnari, quia causæ cognitio fumos omnes discuteret. At qui de causa Caluini iam in istis Antidotis Evangelicis ut cunque cognouimus, in Apostolicis ad huc vberius cognituri, eum esse impostorem maximum, diuinæ Scripturæ deprauatorem pestilentem, hæreticorum dogmatum assertorem ac defenforem acerrimum, ac denique, ut à quodam Lutherano doctore meritissimè vocatur, *acutum diaboli organum*. Cuius videlicet artibus aleatorijs, strophis, præstigijs, metaphoris ac metonymijs, plurima & aperissima diuinarum Scripturarum testimonia eluduntur, nobisque eripiuntur, quæ S. Trinitatem, Christi Redemptoris nostri diuinitatem, eiusdem aduentum, & natiuitatem, & passionem, mortem, resurrectionem, ascensionem in caelos, tam in veteri quàm in nouo testamento contra Iudeos probant, confirmant, elucidant, ut varijs exemplis doctor ille Lutheranus ex Caluini scriptis demonstrat. Hæc sanè tota causæ Caluini cognitio non fumos nostros discutiet, quibus nos illudimus; sed fumos Caluianos excutiet, totique mundo propalabit, quibus ille hætenus innumeris sectarijs suis ad certam eorum perniciem, pestilenter illufit. Tam aptè & dexterè sua contra nos exempla protulit Caluinus, ut quo ipse crimine flagrat maximè & creberrimè, idem aliquo modo in nos Catholicos retorqueat.

Simili hypothefi adsequentia proximè verba vtitur: *Dictu horrendum esse, quàm superbè & ferociter à Papistis damnetur clara & testata Dei veritas, & innoxius sanguis fundatur*. Scilicet Caluini hæreses, & diuinarum Scripturarum deprauationes scdissimæ, clara sunt & testata Dei veritas. Caluino quoque licuit

licuit Seruetum Arianum flammis absumere, & Catholicis Principibus non licebit de seditionis & impijs Caluinistis suppliciū sumere. Tales sunt Caluini hypothefes.

20. *Et scriptum erat Hebraicè, Græcè, & Latinè.*

PVLCHRAM hinc sibi in Catholicos oblatrandi occasione canis Caluinus inuenisse visus, ut nullam non arripit, hunc in modum allatrat. *Notandum est quòd execranda sit tyrannis Papistica, quæ plebem ab Euangelij & totius Scripturæ sacre lectione arcet. Pilatus homo reprobus, & alioqui Satanae organum, arcano tamen instinctu destinatus fuit Euangelij præco, ut breuem eius summam tribus linguis vulgaret. Qui ergo eius notitiam, quantum in se est, suppressam curant, quo loco nobis habendi sunt, qui se prodant Pilato nequiores? Redigamus in breuè argumèti formam, confusam hanc importuni hominis vociferationè. Pilatus in tribus linguis doctis, Græca, Hebraica, & Latina, titulum cruci imposuit, qui nomen, patriam, & causam Christi crucifixi præsentibus Hebræis, Græcis, Romanis demonstraret: Ergo qui totam Scripturam toti vulgo in lingua vulgari legendam negant, Pilato nequiores sunt, & execrandam tyrannidem exercent. Quis vel mediocriter litteris imbutus, hanc stolidam & insulsam consecutionè statim non irridet, ex- plodit, & execratur? Vide enim in quot & quàm multo toto penè cælo discrepant, quæ tam affinia & coniuncta Caluinus voluit, ut vnum ex altero necessariò consequi debere iudicauerit, Pilatus non nisi in linguis doctis illum titulum posuit. Caluinus concludit de lingua cuiusque vernacula & barbarâ. Pilatus solum titulum erexit qui nomè, causam, & patriam Cru-*

Conse-
quentiæ
Caluini
ridiculæ.

cifixi

August in
Psalm. 56.
Chrysoft.

cifixi designaret Calvinus, de tota scriptura concludit. Pilatus presentibus tantum, nec ad ullam instructionem, sed vel ad Iudeos irridendos quorum pertinaciam infensus erat, vel ad ipsius Christi contemptum, quasi regnum affectantem crucifixisset, talem titulum erexit. Calvinus de toto populo Christiano concludit, cui hoc exemplo tota Scriptura ad necessariam instructionem promiscue legenda permitti debeat.

Deinde quam ridicule narrat *breuem Euangelij summam tribus linguis Pilatum vulgasse!* An ad Euangelium pertinet, Christum esse regem Iudeorum? Immo nihil magis Euangelio contrarium, quod proprie in omnium Gentium vocatione, salute, redemptione per Christum facta consistit, ut tota Scriptura Evangelica & Apostolica demonstrat.

S. Scripturae lectio an plebi concedenda.

Ad rem ipsam quod attinet de Scripturis populo in lingua vernacula communicandis, nullam tyrannidem exercet Ecclesia Catholica, quae communicationem illam nec in vniuersum prohibet, nec in vniuersum probat, *sed veluti prudens pater familias sciens dare in tempore tritici mensuram*, vulgarem aliquam S. Scripturae editionem illis de populo concedit, quibus expedire ordinarij Pastores iudicabunt. Sic enim censuit atque praescripsit Concilium hodie Tridentinum in Indice librorum prohibitorum; idque doctissimorum Patrum vestigijs inherendo, Hieronymi, Gregor. Nazanzeni, & aliorum, qui promiscue a toto populo scripturarum lectionem, rem esse periculi magis plenam quam vtilem & salutare iudicarunt. Nam Chrysoftomus & alij Patres, qui ad Scripturarum lectionem suos hortantur, non ad quosuis plebe, sed ad graues & cordatos viros illam exhortationem fecerunt.

Reg. 4o

Hieron. in Epist. ad Paulin.
Gregor. Nazanz. in oratione de moderat. in disputat. seruanda.

23. *Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit.*

CVM tunica Christi inconsutilis hoc loco ex communi Doctorum sententia atque imprimis sancti Augustini, vnam Christi Ecclesiam, quae vna semper & indiuisa est, mystice significet; vestimentorum vero diuisionem hereticos significare, qui diuinas scripturas discerpunt ac lacerant, alij interpretes in hunc locum scribant: agerrime hoc ferens Calvinus, hoc iterum in loco magna vociferatione allatrat. *Minime (inquit) ferenda est Papistarum improbitas, cum horribili Dei blasphemia coniuncta. Scriptura dicunt ab haereticis lacerari; tunicam vero, hoc est, Ecclesiam, integram manere: ut, reiecta Scripturae auctoritate, fidei unitatem in solo Ecclesiae titulo consistere euincant.* Aduerte impostoris arte, qui duplici mendacio Catholicorum sententiam obliterauit. Primum, non in solo Ecclesiae titulo, sed in sola vera Christi Ecclesia, unitatem fidei consistere affirmamus. Deinde, Ecclesiam manere integram & vnam, Scripturas vero ab haereticis lacerari, non ob eam causam affirmamus, ut, reiecta Scripturae auctoritate, fidei unitatem in sola Ecclesia ponamus; sed ut ad Scripturae auctoritatem pure & illibate seruandam, ab Ecclesia discamus quid Scriptura doceat, quis diuinarum Scripturarum sensus legitimus sit, & quae demum sint verae & canonicae Scripturae: ne vel apocryphos libros pro veris, vel sensus adulterinos pro legitimis admittere cogamur. In hoc ergo duplici mendacio tota nititur & fundatur Caluini subsequens declamatio. Sic enim posterius

Tract. 118
in Ioan.

Caluini
duplex
mendacium

Ecclesie
authori-
tas nihil
derogat
Scripturis

sterius mendacium prosequitur. Quasi vero ipsa Ecclesie unitas alibi fundata sit, quam in Scripturae fide. Quum ergo fidem à Scriptura diuellunt, ut vni Ecclesie addicta subiaceat; tali diuortio non iam Christum despoliant, sed crudeli sacrilegio discerpunt eius corpus. Fingit homo nequam despici ac reijci à nobis Scripturas, quia Ecclesiam saluam & integram esse volumus: nos vero ideo Ecclesiam vnam tenemus; nec nouos magistros, alienos ac lupos audire sustinemus; ut de ipsa diuina Scriptura eiusque legitimo sensu certi ac securi esse possimus. Quæ vna res ut melius intelligatur, & qua fraude Calvinus tam suam solius Scripturae reuerentiam tueri & colorare, quam Catholicos authoritati Ecclesiasticae inuitentes traducere nititur, certius omnes perspiciant (est quippe res maximi momenti, & in qua tum nos maximè accusant, tum sese plurimum venditant horum temporum heretici) totam hinc Calvinus disputationem artificiosam alio in loco habitam subijciam, eiusque vanitatem mutaris tantum terminis perspicue aperiam; sic enim in sua Institut. scribit Calvinus. *Atque ut melius intelligant lectores, in quo potissimum cardine versetur haec questio, quid postulent nostri aduersarij, & in quo ipsis resistamus, paucis exponam. Quod illi negant errare posse Ecclesiam, huc spectat, atque ita interpretantur: quando Spiritu Dei gubernatur, tuto incedere sine verbo posse quocumque pergat, non posse sentire aut loqui nisi verum: proinde si quid extra aut praeter Dei verbum statuerit, id habendum esse non alio loco quam certum Dei oraculum. Nos si demus illud primum, errare non posse Ecclesiam in rebus ad salutem necessarijs, hic sensus noster est, ideo hoc esse quod abdicata omni sapientia sua, à Spiritu sancto doceri se per verbum Dei patitur. Hoc igitur est discrimen. Illi Ecclesie auctoritatem extra verbum Dei collocant, nos autem volumus verbo annexam,*

Institut.
lib. 4. c. 8.
num. 13.
Calvini
disputatio
pro Scri-
pturis con-
tra Eccle-
siam.

nexam, nec ab eo separari patimur. Et quid mirum, si sponsa ac discipula Christi suo sponso magistroque subijcitur, ut ab eius ore assidue ac sedulo pendeat? Haec enim est domus bene compositae ratio; ut mariti imperio vxor obtemperet. Haec scholae bene moratae regula, ut magistri solius doctrinae illic audiatur. Quamobrem non ex se sapiat Ecclesia, non ex se cogitet quicquam: sed sapientiae suae terminum statuat ubi loquendi finem ille fecerit. In hunc modum & omnibus rationis suae inuentis diffidet; in quibus autem verbo Dei nititur, nulla diffidentia aut haesitatione vacillabit, sed magna certitudine firmaque constantia conquiescet. Sic etiam carum, quod habet, promissionum amplitudine confisa, habebit vnde fidem suam praecclare sustineat: ut nihil addubitet, Spiritum sanctum sibi semper adesse, optimum rectae viae ducem: sed memoria simul tenebit quem à suo Spiritu usum percipi Deus velit. Spiritus, inquit, quem à Patre mit- tam, ducet vos in omnem veritatem. Sed quomodo? Quia 7. & 13. suggeret, inquit, omnia quae dixi vobis. Nihil ergo plus ex suo Spiritu denunciat expectandum, quam ut mentes nostras illuminet, ad percipiendam doctrinae suae veritatem. Proinde scitissime Chrysostomus: Multi (inquit) Spiritum sanctum iactant: sed qui propria loquuntur, falso illam praetendunt. Ut Christus non à se ipso loqui se testabatur, quia ex lege loquebatur & Prophetis; ita si quid praeter Euangelium sub titulo Spiritus obtrudatur, ne credamus. Quia sicut Christus Legis & Prophetarum impletio est: ita Spiritus Euangelij. Haec ille. Tam colligere in promptu est quam perperam faciunt nostri aduersarij, qui non alio fine iactant Spiritum S. nisi ut peregrinas & extraneas à verbo Dei doctrinas eius titulo commendent: cum ipse indiuiduo connexu cum verbo Dei coniunctus esse velit; idque de eo profiteatur Christus dum Ecclesiae suae eum promittit. Sic est sane. Quam sobrietatem semel Ecclesiae suae praescripsit Dominus, eam perpetuo vult obseruari. Vetus autem ne quid verbo suo adderet, ne quid ex eo detraberet. Hoc inuidabile est Dei ac Spiritus

Ioan. 16.

7. & 13.

Serm. de

adorando

& S. Spi-

ritu.

Ioan. 12.

50. &

14. 10.

Rom. 10. 4

da

sancti

sancti decretum, quod abrogare conantur nostri aduersarij, quum Ecclesiam sine verbo regi à Spiritu fingunt. Hæc hæcenus Caluinus; cui vt respondeam, ac disputationis factæ vanitatem ostendam, vestigijs eius insiltēs, quomodo sub scripturarū prætextu non Ecclesiæ tantum sed & ipsis Scripturis certitudinem omnem adimit ac firmitatem, lectori aperiam. Vt melius intelligant lectores in quo potissimum cardine versetur hæc quaestio, quid postulent hodie hæretici, & in quoniam Catholici ipsis resistamus, paucis exponam. Quod illi Scripturarū diuinarū authoritatē factam ac rectam esse volunt, huc spectat, atque ita interpretantur: Scripturas factas, quando ex Spiritu Dei intelliguntur, tutè ac securè intelligi posse absq; Ecclesia. Illas nihil aliud loqui ac docere nisi veram; proinde quod in illis legitur ac intelligitur, id habendum esse non alio loco quàm certum Dei oraculum. Nos si demus illud primum, Scripturas ex Spiritu Dei, quo scriptæ sunt, cognosci atq; intelligi, hic sensus noster est, ideo & tum demum hoc fieri, quādo, abdicata omni nostra sapientia, ab Ecclesia, quæ Spiritum Dei habet, & ideo vberius habet, vt doceat omnem veritatem, vtrumque nos doceri patimur. Hoc igitur discrimē est. Hæretici Scripturarum cognitionem & intelligentiam extra Ecclesiam ponunt: nos autem volumus Ecclesiæ esse annexam, nec ab ea separari patimur. Et quid mirum si sponsam Christi sponso suo, & corpus eius Spiritui suo coniungimus, vt ab ore sponsæ, quid sponsus dicere voluerit, intelligamus; & ab eius ore assidue ac sedulò pendeamus, à cuius ore omnem veritatē nos accipere voluit: hæc est enim domus bene compositæ ratio, vt quos Dominus patres familias ac præpositos

Scripturæ
quomodo
eo Spiritu
intelligū-
tur quo
scriptæ
sunt.

Discrimen
inter Ca-
tholicos
& hæreti-
cos.

Sponsi
vox ex ore
sponsæ au-
dienda.

ditos reliquit, illi audiantur: & sicut ipsi Domino præpositi ab eo relictī, ipsiūsq; viri imperio vxor obtemperare debent, id est, Christo Ecclesiæ; sic ipsis quoque præpositis, & vxori, absente marito, filij familias, reliqui; vernaculi obtemperent. Hæc est scholæ bene moratæ regula, vt magistri quidem solius doctrina illic audiatur, sed ex ore eorū quos magister docendi munere perfunctus, doctrinæ suæ vicarios constituit. *Neque enim patitur nostra infirmitas à schola nos dimitti, donec toto vitæ cursu discipuli fuerimus. Et Deus qui posset momento suos perficere, non vult tamen eos adulescere in virilem ætatem nisi educatione Ecclesiæ.* Quamobrem non ex se sapiant hæretici, non ex se cogitent quicquam: sed sapientiæ suæ terminū statuunt, vbi loquendi finem Ecclesia fecerit. *Omnes enim ad vnum in hunc ordinem coguntur, vt mansucto & docili spiritu regendos se Ecclesiæ doctoribus in hunc vsu creatis permittant. Et si enim externis medijs non est alligata Dei virtus, huic tamen ordinario docendi modo nos alligauit: quem dum recusant tenere fanatici homines, multis se exitiabilibus laqueis inuoluunt. Digni enim sunt qui fame & inedia pereant, quicumque spiritualem animæ cibum diuinitus sibi per manus Ecclesiæ porrectum respiciunt.* In hunc igitur modum omnibus rationum suarum inuentis diffident hæretici. In quibus autem Ecclesiæ voci ac magisterio nituntur, nulla diffidentia aut hæsitacione vacillabunt, sed magna certitudine firmæque constantia conquiescent. Sic ergo earum, quas Ecclesia habet, promissionum amplitudine confisi, habemus vnde fidem nostram præclare sustineamus. Quia nihil dubitamus Spiritum S. illi semper adesse, optimum rectæ viæ ducem. Memoria quoque tenemus, quem è suo Spiritu vsu percipi Deus velit. Non solam vt fugeratur

In schola
Christi
Ecclesiæ
præpositi
docent.
* Calui-
nus Instit.
lib. 4. c. 1.
num. 4.
& 5.

Ibidem
num. 5.

In Eccle-
siæ voce
fidei cer-
titudō.

Spiritu S.
cur &
quomodo
Ecclesiæ
promissus
geratur

gerat omnia quæ dixerat Christus, sed etiam velle doceat omnem veritatem, multaque doceat quæ Christus viva voce non docuerat, sicuti supra accepimus. Illud ergo ex Spiritu suo denunciat expectandum, partim ut mentes nostras illuminet ad percipiendam doctrinæ suæ veritatem, partim ut quæ Apostoli præsentem Christo portare non poterant, Ecclesiâ doceat. Et Chrysostomus in persona Christi scitissime dicit: *Si quis eorum qui dicuntur habere Spiritum sanctum, dicat aliquid à seipso, & non ex Evangelio, non credite, meam doctrinam sequimini* (quæ verba Chrysostomi sunt, non ea quæ Calvinus citavit) *quia ex seipso qui loquitur, hæreticus est.* Impletio quoque Evangelij Spiritus S. est, sicut Christus legis & Prophetarum, quia vterque, quod in altero defuit, implevit: & hic Spiritus per os Ecclesiæ loquitur. Iam colligere in promptu est, quam perperam faciunt hæretici, qui non alio fine iactant Scripturas, nisi ut peregrinas & extraneas ab Ecclesiæ fide doctrinas earum titulo commendent: quum Christus individuo nexu cum scripturis Ecclesiâ suam coniunxerit, & ad scripturarum infallibilem cognitionem Spiritum suum Ecclesiæ perpetuum promiserit. Ita est sanè. Quam sobrietatem semel populo fidei præscripsit Dominus, eam perpetuo vult observari. Iussit autem Christus Ecclesiâ suam audiri. *Qui vos audit, me audit.* Posuit illam, *columnam & firmamentum veritatis*; affirmat se cum illa esse usque ad consummationem seculi. Hoc inviolabile est Dei ac Spiritus S. decretum, quod abrogant & abrumpunt hæretici, quum Scripturas sine Ecclesiæ voce ac magisterio intelligere volunt, & fidem Scripturarum ab Ecclesia diuellunt; quo quidem diuortio, non iam Christum despoliât, sed crudeli sacrilegio discerpunt

Chryso-
stomi ver-
ba expla-
nantur.

Scripturas
cur hære-
tici iactent.

Luc. 10.
2. Tim. 3.
Matth. 28

punt eius corpus. Hæc hætenus, Caluini disputationem imitati, qua rationem reddere voluit, cur Scripturis ille cum suis adhæreat, Ecclesiæ voce non nisi sub conditione admittit, si cõsentanea Scripturis loquatur. Eadem quippe disputatione mutatis vocabulis apertam rationem reddit, cur Ecclesiæ vocem, magisterium, authoritatem, Catholici sustinent. Non sanè ut absque Scripturis Ecclesia ambulet, sed ut quæ sint scripturæ, & quæ earum sensus, Ecclesia nos doceat. Hæretici, cum Ecclesiæ à nobis vnitas, obedientia, fides urgeatur, aiunt contemni à nobis Scripturas; & magnū se aliquid aduersum nos euincere videtur, quum Ecclesiâ à verbo diuelli non posse confirmant. Sed non aduertunt, sicut Ecclesia à verbo non diuellitur, sic nec verbum ab Ecclesia. Illi Scripturas obtendunt, quia Ecclesia ab illis seiungi non potest: nos Ecclesiâ obtendimus, quæ Scripturarum veritate carere non potest. Nec nos, cum Ecclesiâ prædicamus, à Scripturis recedimus: nec illi, quum scripturas prædicant, ab Ecclesia recedere debebant; quia in sola Ecclesia sunt veræ scripturæ, & verus earum sensus. Hoc ergo breue & apertum discrimen est. Hæretici *Ecclesiâ verbo annexam aiunt*, ut propter verbum à seipso quoquo modo intellectum Ecclesiæ sensum despiciant, ab eius vnitate recedant, & crudeli sacrilegio Christi corpus discerpant: nos verbum Ecclesiæ annexum dicimus, ut verbum verbique sensum ab Ecclesia discamus, Christoque capiti in suo corpore adhæreamus. Hæc de posteriori Caluini mendacio hætenus: ideo vberius, quia fructuosius.

Alterum mendacium his verbis suffulcit. *Quamquam, ut illis demus Ecclesiæ symbolum esse inconfutilem*
d d 3 tunicam,

Ecclesiæ
magiste-
rium quo-
modo sus-
tinetur.

Nota.

Ecclesiam
verā pe-
nes Papi-
stas esse
probat.

Gal. 4.

tunicam, minimè obtinebūt quod captant; quia probandum restabit penes ipsos esse Ecclesiam, cuius nullū prorsus signū obtendunt. De hac futile exceptione iam semel atque iterum in alijs locis dictū est. Sed nunc breui dilēmate Calvinum iugulabo. Sola vera Ecclesia, adeoque solilegittimi ministri ipsius Ecclesie, baptizandi potestatem habent, iuxta Calvinum manifestam doctrinam; unde factum inter Calvinistas legimus, ut à Diaconis illorū baptizati rebaptizari debuerint. Atqui in Ecclesia Romana, & in ciuitate Nouiodunensi in Picardia à Sacerdote Catholico baptizatus Calvinus fuit. Ergo aut Ecclesia Romana vera tunc fuit Ecclesia; aut Calvinus nunquam baptizatus existit. Si prius, satis firmū & luculentum Ecclesie signum dedimus, cuius ille nullū signum à nobis obtendi affirmavit. Si posterius, quid Calvino cū Scripturis & dogmatibus Christianorū, qui nunquā Christianus fuit? *Quotquot baptizati estis, Christum induistis*, ait Paulus: Calvinus non baptizatus quomodo Christum induit? Si Christum non induit, quid illi cum rebus Christianis? Aut ergo Ecclesia Romana vera Ecclesia est, aut Calvinus in Ecclesie corpus nunquam cooptatus fuit.

30. *Consummatum est.*

N I H I L in Scripturistam sanctū ac salutare, ex quo aliquid veneni haurire, aliquam aduersus veritatem pugnandi causam arripere, inquieta, maleuola, & astuta hæreticorum peccata non valeant. Christus Redemptor hoc breuissimo verbo, veluti omnium quæ & quatenus pati debuerat conscius; & accepto iam aceto; postremam hanc esse passionis suæ periodum cognoscens; pronunciat finem iam ac terminum adesse

adesse eorū quæ pro humano genere pati debuerat, & ait, *Consummatum est.* Peracta & perfecta sūt omnia, *τετελεσται.* Terminus & finis iam adest, eorum quæ à me toleranda aut Prophetæ prædixerunt, aut Dei Patris voluntas decreuit. Nihil hoc verbo simplicius, nihil sanctius, nihil salutaris. Ostendit in eo Christus & summam erga Deum Patrem obedientiam, & ardētem pro nostra salute amorem, (de qua iam procurata veluti triumphat) & diuinam suam rerum omnium cognitionem; unde hoc verbo dicto, *Inclinato capite tradidit spiritum.* Inuenit tamen in his verbis Calvinus, quod, sub specie ac larua pietatis, plenis buccis contra orthodoxam veritatem declamaret. *Sensus* (inquit) *est, quicquid ad salutem hominum facit, in Christo consistere, nec alibi querendū: vel, quod idem est, salutis perfectionem in eo esse inclusam. Subest autem tacita antithesis, quia mortem suam veteribus sacrificijs figuris omnibus opponit Christus. Huic doctrinae annexa est omnium Legis rituum abrogatio. Quod si in hac voce acquiescimus, vna eius morte ad salutem contentos esse nos decet, nec vlla aliunde subsidia accersere fas est. Atqui huc spectat tota Papatus religio, ut homines sibi innumeros querendæ salutis modos excogitent: unde colligimus abominandis sacrilegijs scaterere. Præcipue hac Christi voce damnatur Missæ abominatio. Quod statim, ut mox videbim⁹, pluribus verbis prosequitur. Quis verò ex hoc simplici verbo tantam declamationem expectasset? Sed hæc Calvinum immensa nocendi cupido est. Corradit vnde quaque, siue apte siue inepte, per fas nefasque, vnde Ecclesiam Catholicam, eiusque sacrosanctā fidem arrodant, laceret, & apud lectorem suum traducat; quasi omnibus hodie hæreticis tela subministrans, quibus Christi Ecclesiam hostiliter & certatim impugnet. Ad rem*

Calvini
immensa
nocendi
cupido.

dd 4

quod

Mors
Christi
sola quo-
modo to-
ta salus
nostra.

quod attinet; prorsus in solo Christo eiusque morte ac passione conuiescendum est; nec alia salutis subsidia querenda. Sed hæc propositio sanè & salubriter intelligenda est. Nempe quia ex morte & merito Christi omnia alia salutis subsidia vim ac virtutem accipiunt, ut talia sint, atque ut ad salutem valeant. Calvinus cum suis sic vna Christi morte contentos nos esse vult, nec vlla aliunde subsidia accersere, ut in sola huius mortis perfidè apprehensione omnem & plenam & certissimam salutem ponat; ut nec mandatorum Dei obseruatio, nec vlla prorsus opera bona, nec vlla Sacramenta, nec vllus demum Dei cultus, siue internus, siue externus, vel vnã guttam salutis adferant, sed aut notæ tantum ac signa aut sigilla quædam & oblationes sint acceptæ iam dudum salutis per solam fidem quæ Christi mortem apprehendit: hoc ille venenû in his verbis coquit. Sed vna Pauli sententia tum hoc mellicum Caluini venenum, quo vna Christi morte contentos alia salutis subsidia accersere prohibet, veluti Antidorum fortissimum expellit; tum Catholicorum sanam doctrinam de alijs adhuc salutis subsidijs adhibendis validè confirmabit. *Christus* (inquit) *per passionem consummatus, factus est causa salutis omnibus obtemperantibus sibi.* Non igitur vna Christi morte contenti esse debemus in sensu Caluini, illam solam per fidem apprehendendo; sed Christi mortem causam salutis esse intelligere debemus, si Christo obtemperamus, si eius præcepta facimus, si eius Sacramenta percipimus, si alia salutis subsidia ac media suscipimus, & exequimur quæ ille præscripsit. Quæ tamè omnia quia per Christi mortem ad salutem valent, & merito mortis Christi efficacia salutis sunt, hoc certè sensu vna
Chri-

Heb. 5.

Christi morte contenti sumus, veluti fonte & radice cæterorum omnium quæ ad salutem valent. Catholica igitur Ecclesia, quæ per opera pietatis, per mandatorum obseruationem, per Sacramentorum vsum, per varios Dei cultus externos & internos salutem suam ac suorum quærit, nulla exercet sacrilegia abominanda, ut sacrilegus Calvinus voce abominanda loquitur. Sed iuxta Paulum obtemperat Christo, ut Christi passio causa salutis illi fiat.

Nunc de Missa quæ homo impius blasphemat audiamus. *Præcipue*, inquit, *hac voce damnatur Missæ abominatio.* Cur ita? *Cessare*, inquit, *omnia legis sacrificia oportuit, quia vnico mortis sacrificio perfecta fuit hominum salus. Quo igitur iure vel prætextu sibi licuisse Papistæ dicent sacrificium erigere quod Deum hominibus reconciliet?* Vidit Calvinus totam hanc rixam nihil ad hominum esse, quia nullum nouum sacrificium in Ecclesia Catholica erigitur, ut antiquissimi Patres Chrysostomus, Primasius, Theodoretus, & alij propter vnã Christi in cruce oblationem, qua consummavit in æternum sanctificatos, diligenter annotarunt. Ait igitur *Excipiunt non esse nouum, sed illud idem quod Christus obtulit.* Hæc planè est exceptio nostra, hæc veterum Patrum fuit, & iusta & sufficiens. Quid ad hanc exceptionem Calvinus? *Atqui* (inquit) *facilis est refutatio, quod nullum offerendi mandatum ipsi habeant. Deinde quod Christus semel vna oblatione defunctus pronunciet ex cruce totum esse perfectum. Ergo plus quam falsarij sunt, qui Testamentum sacro filij Dei sanguine obsignatum perfidè corrumunt ac violant.* Duo responderet, quorum est facillima refutatio. Primum ait, *nos nullum habere offerendi mandatum.* Mentitur, habemus clarissimè expressum in illis Christi verbis, *Hoc facite in meam commemorationem:* ut supra ex SS. Patribus comprobatum dedimus: *quæ*

Missæ Sa-
crificium
deficitur.

In Com-
ment. ad
Heb. c. 10

In Matth.
cap. 26.

quæ propterea verba Calvinus in suis commen-
tarijs penitus intacta omisit. Alterum quod dicit,
nihil ad rem facit, & contra factam exceptionem
nihil concludit, sed eandem repetit atque confir-
mat. Idcirco enim nullum novum sacrificium of-
ferimus, quia vna oblatione Christus semel per-
fundus, totum in cruce perfecit. Quod autem nos
offerimus, idem est, & eiusdem cruentæ oblatio-
nis commemoratio incruentæ; de qua in Epist. ad
Heb. (loco proprio) vita comite plura dicemus.
Ex his patet non esse falsarios Catholicos, neq;
Testamentum Christi sanguine obsignatum vio-
lare, qui id faciant quod Christus faciendum præ-
cepit, quodque *tota Christi Ecclesia per totum mundum
ab Apostolis acceptum* (vt Irenæus loquitur) religio-
sissimè semper obseruauit; sed bis falsarium & ter
impium esse Calvinum, qui tum sanguinem noui
Testamenti à Sacramento Eucharistico penitus
remouit, tum oblationem à Christo institutâ ad
mortis dominicæ & effusi sanguinis filij Dei per-
petuam commemorationem, omnibus locis ex-
pulis, quibus eam expellere potuit.

Lib. 4.
cap. 32.

Calvinus
ex seipso
refutatur.

Instituz.
lib. 2. c. 16
num. 10.

Tandem vt aliqua in Calvinum reconuentione
vtamur: Si vna Christi morte ad salutem contentos esse nos
debet (vt certè docet maximè) nec vlla aliunde accesse-
re fas est subsidia; quantam impietatem docuit ipse
Calvinus, qui vna Christi morte nihil ad salutem nostram
actum fuisse disertè scripsit, sed aliud idemq; maius & ex-
cellentius salutis nostræ pretium cõfinxit! Verba eius hæc
sunt: *Nihil actum erat si corporea tantum morte perfundus
fuisse Christus: sed operæ simul pretium erat vt diuinæ vlti-
tionis feueritatem sentiret, quo & iræ ipsius intercederet, &
iusto iudicio satisfaceret. Vnde etiam oportuit cum inferre-
rum copijs æternæq; mortis horrore quasi consertis manibus
luctari.* & paulo post: *Non modò corpus Christi in pre-*
tium

tium redemptionis fuit traditum: sed aliud maius & excel-
lentius pretium fuit, quod diros in anima cruciatus damna-
ti ac periti hominis pertulerit. Hæc quidem eius blas-
phema & execranda verba, & omni impietate
plenissima; alio in loco copiosè refutauimus: hoc
nunc in loco id vnum notamus, Calvinum, qui vna
Christi morte contentos nos esse oportere, nec
vlla aliunde subsidia accersere hinc & nunc affir-
mat, vt contra Catholicos rixandi ac debacchan-
dicausam arriperet, alio in loco adeo vna Chri-
sti morte contentum non esse, vt illa vna morte ni-
hil actum fuisse proclamet; adeo quoque aliunde
subsidium accersere, vt affirmet, *aliud idemque maius
& excellentius quoddam pretium fuisse*, præter corpus
Christi in pretium redemptionis traditum. Est ergo
iterum *plusquam bis falsarius* & ter impius Calui-
nus, qui *Testamentum sacro filij Dei sanguine obsignatum ita
perfidè corruptit ac violauit*, vt illud si solum esset, nul-
lus valoris fecerit; atque aliud eo maius & excel-
lentius è suo cerebro confinxerit: re planè dictu
horrendam & execrabilem, vt est alio in loco à
nobis fusè & copiosè disputatum.

In Prom-
ptuario
Catholico
part. Qua-
drages. ad
Feriam. 4.
Heb. vlti-
mæ.

Vbi su-
pra, & ad
Marth. c.
27. ver. 46.

IN IOANNIS CAP. 20.

6. Vidit linteamina posita, & sudarium quod fuerat
super caput eius, non cum linteamibus positum, sed
separatim inuolutum in vnum locum.

VT in omnibus suis diuinarum Scriptura-
rum commentarijs, sic in huius maxime
Euangelij commentario propositum
Calvino fuit, aduersus Ecclesiæ Catholicæ seu
dogmata, seu cultum, seu quassibet ceremonias
ac re-

ac re-

Calvinus
canis ra-
bidus.

428

ANTIDOTA EVANG.

ac religionis ritus, velut infesto ac rabido cani, dentē, vbi potuit, caninum infigere; vbi id non potuit, clamose allatrare. Hoc in præfatione suis Geneuenſibus, quibus hunc commentariū seorsim dicauit, se sedulo facturum promittit. *Papatum* (inquit) *nihil aliud quam monstrum ex innumeris Satane fallacijs conflatum esse, & quam obtendunt Ecclesiam, Babylone magis confusam, vnus hic commentarius erit (vt spero) luculentus testis.* Hæc ille. Et verò vt hæcenus diligentem huic rei operam nauarit, frustra tamen contra stimulum calcitrans, tot à nobis in hoc vno Euangelio contra illius rabidos morsus explicata & defensa loca manifestum lectori fecerunt. Nunc in duobus quæ restant capitibus, veluti promissi sui memor, & ne in extremo certamine animū remissile videatur, omnem profus mouet lapidem, omnem versat textum, omnia oculatissimè scrutatur & indagat, vnde carpendi, allatrandi, mordendi materiā capere queat. Ad hæc igitur verba, quæ simplicissimam narrationem continent exuuiarum quas in sepulcro Dominico Ioannes noster oculatus testis inuenerat, sic insurgit coluber iste, aut Cerberus potius infernalis. *Quòd sudario* (inquit) *caput obtectum esse dicit, inde refellitur Papistarum Vanitas, qui fingunt totum corpus linteo vno fuisse insutum, quod adorandum misere plebecula ostentant.* Omitto Latine lingue inscitiam, qua factum est, vt totius corporis tegmēto imponerēt linteoli nomē, quo sudor è facie abstergitur. Omitto impudentiam, quod quinque aut sex in locis diuersis idem se habere sudariū iactant. Sed hoc tam crassum mendaciū minimè tolerabile est, quod *Euangelicæ historie palam repugnat. Etuc accedit fabulosum miraculum quod finxerunt de exarata in linteum corporis Christi effigie.* Obsecro, si tale miraculum editum fuisset, an silentio supprimeret Euangelista, qui tam sedulo commemorat

rat

IN IOANNIS CAP. 20.

429

rat quæ minus habebant momenti. Hic est hoc loco latratus eius, hæc sibilata serpentina. Quatuor sunt quæ obiectat, quibus ordine respondebitur. Ait nos fingere totum Christi corpus vno linteo fuisse insutum. Ergo fabulam finxit Mattheus, quando scripsit de Ioseph, qui Christi corpus sepeliuit: *Inuoluit illud in sindone munda.* An non linteum hæc sindon erat, totumque corpus inuolutum contexit? Deinde *linreamina in sepulchro inuenta,* quæ hoc ipso loco Euangelista commemorat, ad quid ibi erant, nisi vt corpus mortuū inuolueret, quibus resuscitatu & gloriosum corpus iam non indigebat? Cur in tam proxima luce cæcutit Calvinus? nisi quòd cæco furore percitus non intelligit vel de quibus loquitur, vel quæ affirmat? Siue istorum linreaminum ipsa sindon, cuius mentionem facit Mattheus, vna erat, siue ab illis diuersa; manifestè constat totū Christi corpus aliquo linteo insutum & inuolutum fuisse: vt non sit mirum, illam, vel illorum aliquod à Christianis reseruatam, non à misera plebecula adorandum, sed à populo deuoto vt insignē Reliquiam veneratione prosequendam expositum fuisse. Si enim *Ap̄toli Iacobi cathedra* (vt memorat Eusebius Pamphili) *cum ingenti studio ad ipsius vsque ætatem seruetur, & cum magna veneratione à fidelibus habitum fuit;* quid mirum aut à cōmuni fidelium sensu alienum, si linreamen, quo Christi preciosum corpus (quod etiam in sepulchro diuinitati coniunctū erat) inuoluebatur, in veneratione quoque habitum fuit? Sed sensus veterum Christianorum, & sensus Caluini si latissimè differant, minimè mirari debemus, quum ille à Spiritu vnitatis, qui facit vnanimis in domo; hic à Spiritu priuato, qui generat schismata, proficiscatur.

Obiectat

Latratus
Caluini
compe-
scuntur.

Ad 1.

Matth. 27

Histor.
Eccles. lib.
7. cap. 15.

Ad 2.

Obiectat secundo loco lingue Latine inscitiam, quod sudarium capitis pro totius corporis integumento Catholici acceperint: homo vanissimus, lectores suos omnes fungos ac stipites futuros ratus, fingit Catholicos sudarium pro linreamine totius corporis tegumento accipere: & ita bardos ac truncos vel ipsos vel suos lectores presumit, ut non aduerterent praeter sudarium fuisse linreamina seorsim posita; adeoque sindonem mundam (apud Matth.) qua totum corpus fuit inuolutum. Nihil tam miserum & absurdum, quod caeca maledicendi libido proferre formidet.

Ad 3.

Aliquid in speciem grauius habet quod sequitur. Impudentes nos vocat, qui quinque aut sex in locis diuersis idem nos habere sudarium iactamus: & hoc crassum mendacium historiae Evangelicae repugnare affirmat. Sed maior istius nebulonis impudentia, & crassius mendacium est, qui nec vnum ex istis quinque aut sex locis designans, generaliter mentitur, ut in nulla specie conuinci mendacij queat. Si loca ipsa aut locum vnum designasset, criminatori poterat in facti specie responderi. Nunc delatore nihil nisi in genere debacchantem, vel ad facti speciem descendere, vel ut infamem rabulam a toto iudicij loco exurbari, & foro cedere, omnis iustus iudex iubebit.

Ad 4.

Quod postremo exagitat fabulosum miraculum de exarata in linteum corporis Christi effigie, spiritui quidem Caluiniano, superbo, incredulo, prophano, huiusmodi omnia fabulosa videri minimè mirandum est. *Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, sed inquinatae sunt eorum & mens & conscientia: id est, fallis opinionibus praecipitur tum iudicij & intellectus ratio, tum voluntatis affectus. Sic tam paga-*

Tit. 1.

nus

nis quam Arianis aliisque haereticis non nisi fabulosa & ridicula visa sunt quae ad Martyrum memorias ac reliquias miranda Dei opera, ad suam ac Sanctorum gloriam, fidemque ipsam Christianorum commendandam, subinde praestita ac exhibita sunt. Appositè D. Ambros. de Arianis. *Sanctorum miracula ideo non credunt, quia Sanctorum fidem non tenent.* Sed alia fuit Christianorum omnium non de vulgo tantum, sed & praestantissimorum Ecclesiarum luminum fides, qui Reliquias Sanctorum, nedum Christi ipsius, in magna semper veneratione habuerunt, operaque Dei circa illas miranda non pro fabulosis contemnere, sed pro illustribus fidei testimonijs grateranter accipere, Christiano homine dignum esse existimarunt. Quorum plurima & grauisima testimonia alio in loco produximus.

Ad rem praesentem quod attinet, adhuc integra permanet ac diuina virtute illa sa Sindon illa sanctissima, qua Redemptoris nostri corpus in sepulchro conditum inuoluit Ioseph; quae adhuc Domini in sepulchro iacentis imaginem expressit, asseruatque debito honore in Ecclesia Taurinensi. Eius odorem tam vicinum Caluinus in lacu suo Geneuensi ferre non potuit. Nouimus enim eundem Christum, eandem fidem, eadem Dei opera, alijs esse odorem vitae in vitam, alijs esse odorem mortis in mortem. Atqui varia passionis, sepulture, resurrectionis, & ascensionis Dominicae monumenta, diuina miseratione ac providentia ad piorum consolationem, (qui quicquid Christi est, magno in honore ac precio habent, etiam corrigiam calceamentorum pedum eius, quam san-

Epist. lib. 10. Epist. 85.

Reliquiarum veneratione.

In Propt. Cathol. Dom. 23. post Pentecost.

Ioan. 1.

illam

Passionis
Christi reli-
quiae.
a De glo-
ria mar-
tyrū, c. 7.
b De locis
sanctis,
cap. 20.
c Ibidem
cap. 8.
Veronica
sudarium
cum vul-
tu Christi

Pedum
Christi
vestigia in
monte
Oliueti.

illam solueret, aut calcamenta portaret) posteris fide-
bus relicta, & ab illis magno studio asseruata es-
se, veteres historici, & Ecclesiarū antiquissimarū
monimenta prodiderunt. Spinas coronæ Iesu,
columnam ad quam alligatus est, arundinem,
spongiam, a Gregorius Turonensis ac b Beda
suis temporibus asseruata fuisse scripserunt. Tu-
nicam Christi inconsutilem in Galatia suo
tempore repositam idem c scribit Gregorius. Su-
darium Christi aliud, quod a Berenice (aliàs Vero-
nica) scemina Tharsensi, crucem suam baiulans
Christus acceptum, faciēque sudore ac sanguine
plena eo absterfa, eidem reddidit, sanctissima vul-
tus sui effigie in eo relicta, Romæ asseruatum vi-
dimus, & venerati sumus, & libellum ipsum ma-
nuscriptum in Vaticana Bibliotheca legimus, qui
historiam totam de translatione huius sudarii ex
Tharso Ciliciæ Romam facta describit; Tiberto
videlicet tunc imperante, & graui morbo labo-
rante, Veronicam illam cum suo sudario, cuius
efficaciæ ac virtutis fama (quod multas sanitates
operata esset) ad Imperatoris aures peruenerat,
euocatam fuisse; eaque occasione (sanato Impe-
ratore) Veronicam in vrbe vsque ad mortē ha-
sisse, & præclarum hoc Christi Redemptoris
monimentum Christianis in vrbe reliquisse.
Sanè de hac Berenice, Christi que imagine velo
excepta, consentanea scribit Methodius antiquis-
simus Chronographus apud Marianum Scotum
in Chron. ad an. Dom. 39. Sed & hodie vsque in
monte Oliueti pedum Christi vestigia integra &
expressa videri, eo videlicet loco quo in cælum
ascendens terras reliquit, qui nostra ætate illic
peregrinati sunt, se vidisse attestantur. De illis
Domini vestigijs in monte Oliueti relictis & ex-
pressis

pressis varia habemus antiquitatis testimonia.
De illis enim scribit D. Hieronymus in tract. de
locis Hebraicis, Optatus contra Parmenianum
lib. 6. Paulinus ad Seuerū Epist. 11. Seuerus Sul-
picius Histor. sacræ lib. 2. Beda de locis sanctis c. 7.
Hæc illustria antiquitatis testimonia, profano
Caluini cerebro qui non anteposit, emotæ men-
tis homo meritò videatur. Quod si vestigia Do-
mini in loco aperto & eminenti, tot hominum
pedibus calcato, (quo etiam in loco Romanus
exercitus in vltima illa Hierosolymæ obsidione
confedit) post tot secula integra manere potue-
runt, quid præter fidem dicitur, quod in sindone,
qua inuolutū Christi corpus iacuit, eiusdem cor-
poris effigies expressa remaneret?

Sed magnum, quæso, & validum Caluini argu-
mentum attendamus. *Obsecro* (inquit) *si tale mira-*
culum editum fuisset, an silentio supprimeret Euangelista,
qui tam sedulo commemorat quæ minus habent momenti?
Nihil ergo de Christi factis, dictis, miraculis, fide
dignum erit, quod Euangelistæ silentio presse-
runt? Age, affirmat Paulus verbū Domini fuisse, *Act. 20,*
Beatius est dare quàm accipere. At quis Euangelista
hoc narrat? Ergo sic Euangelistis credimus, vt
præter Euangelistas alium neminem fide dignū
existinemus? Apostolis, dices, & Apostolicis lite-
ris non secus credimus. Primum igitur futile erit
Caluini argumentum: Euangelista tacuit, ergo
fabulosum est. Deinde, an etiam sic Apostolis
credimus, vt alium neminem fide dignū arbitre-
mur? An solos Euangelistas & Apostolos reliquit
nobis Christus, a quorum ore pendeamus? An
non præter Apostolos & Euangelistas, quorum
officiū planè extraordinarium fuisse ipse Cal-
uinus agnoscit, *dedit nobis Pastores & Doctores ad con-*
summatio *Ephes. 4.*

2. Tim. 3.

summationem fidelium, & ad edificationem corporis suis
 An non reliquit nobis Ecclesiam columnam & firmamentum veritatis? Cur igitur fabulosum existimabimus, quod Pastores ac Doctores in Ecclesia Christi credere & amplecti videmus, quod tota credentium multitudo vno sensu & consensu per tot secula amplexa est? Credidit tam multa haec stenus Ecclesia, crediderunt Ecclesiarum Pastores ac magistri, quae nec Apostolicis nec Evangelicis litteris comprehensa sunt. Non credit Calvinus, Cui aut quibus magis credendum erit? Sed gravissimè ac verissimè scripsit doctissimus Augustinus. *Quod tota per orbem frequentat Ecclesia, an ita faciendum sit dubitare, insolentissima insanie est.* Si dubitare, quanto magis fabulosum asserere? Calvinum igitur ut insolentissimè insanientem dimittamus: Ecclesiae fidei ac traditioni firmiter adhaereamus. Credimus quippe vnam Ecclesiam Catholicam, non credimus Calvinum, Calvinistas, aut alios quoslibet sectarios.

Epist. 118
cap. 5.17. *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum.*

Beza insulsum argumentum contra vener. Eucharistiae veritatem.

DIVINAE Scripturae corruptor Beza ex his Christi verbis argumentum format, non secus stolidum atque insulsum, quam à Christi verbis alienissimum. *Quid igitur inquit. An postquam ascendisset ad Patrem, licuit tangere? Ita certè, sed spiritualiter, & animis in caelum subuectis, quae una est salvifica Christi carnis apprehensio, cui externa & carnalis illa praesentia plurimum officiebat. Poterant igitur vel istis Christi verbis doceri homines, carnalem illum Christi manducandi modum, quem tanta pernicacia defendunt, non modò imaginariam esse, sed etiam cum Dei verbo & institutione ex diametro pugnare.* Haec Beza. Vult in his verbis

verbis docere Christum, non adesse in Sacramento carnem suam verè & realiter tangendam ac manducandam, sed spiritualiter tantum, & animis in caelum per fidem subuectis. At quo argumento? Quia docet Magdalenam se tangere non oportere donec ad Patrem ascenderit. Atqui an non planè contrarium optima ratione sequeretur, si quidem de illo tactu Christus hic loqueretur, quem in manducatione carnis suae Ecclesiae suae reliquerat? Vetat quippe Christus Magdalenam tangere tactu corporeo & familiari. Si ergo sensus verborum Christi est: Nolo ut iam me tangas, quia nondum ascendi ad Patrem: postquam autem ascendero, licebit tangere (sicuti Beza colligit) planè contra Bezam sequeretur, post Christi ascensionem carnem eius corporaliter & familiariter tangi debere: hoc enim modo (non spiritualiter, aut animo in caelum subuecto) tangere Magdalena voluit. Hunc tactum Christus Magdalenae prohibuit. Ad sensum Magdalenae, & de tactu quem illa expetebat, Christus indubiè loquitur. Si ergo illum tactum tunc quidem verabat, sed post ascensionem futurum concessit (quod Beza colligit) procul dubio tactu corporali post ascensionem suam Christus tangendus erit. Et si in Sacramento carnis suae hunc tactum praebet, profectò in illo non spiritualiter tantum, sed & corporaliter adeoque familiari & visibili modo in sensu Magdalenae tangendus erit. An igitur Beza quicquam dementius, qui argumentum struxit quo ipsemet strangulatur?

Beza suo ipsius argumento refutatur.

Sed & alia dementia est, de tactu aliquo suo post ascensionem suam futuro Christum hoc loco loqui; siue in Sacramento, siue extra illud. Neque enim sedens ad dexteram Patris Christus in praesenti cum hominibus amplius conuersatur, ut ab illis

Verborū
Christi
sensus.

familiariter & visibiliter t̄gatur, quē tactū Magdalena expetebat. Hoc solū Christus dicere videtur: Noli me nūc, Magdalena, familiariter t̄gere, *nondum ascendi ad Patrem*: nondum à vobis penitus recedo. Dabitur tibi adhuc tēpus & occasio melior, quādo me præsentiē & tangere & familiarius ac prolixius alloqui possis. Id vnum nunc age, vt ad discipulos meos confestim reuerſa, meam illis resurrectionem & futuram ascensionē annuncies. *Vade autem*, id est, quin potius extēplo vade, *ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum*, &c. id est, non ideo resurrexi, vt vobiscum denuo in mundo conuerſer, sed vt ad Deum Patrem meum ac vestrum ascendam. Alioqui tam

Match. 28 Magdalena cum alijs mulieribus Christum postea tetigerunt, & pedes eius tenuerunt, quā omni- bus Apostolis suis palpandum se Christus obtulit, dicens, *Palpate, & videte*, &c. Dupliciter igitur absurda & dementiæ plena hæc Beze collectio est. Accedit putida cauillatio seu putidum potius mendacium, *carnalem manducandi Christi modū magna peruiticia defendi*. Veram siue realem Christi carnis præsentiā, & veram ac realem manducationem, iuxta vtrumque à Christo assertum, *Hoc est, & Hoc manducate*, Catholica Christi Ecclesia credit, & credidit semper. Modum manducandi carnalem Capharnaitis reliquit, & spiritali atq; inuisibili modo tam existere quā māducari Christi carnē Ecclesia Catholica docet. Quod si Beza nunquam intellexit, minimē mirum videri debet: quum magister potius erroris quā discipulus veritatis esse elegerit.

19. Cum

19. *Cum ergo sero esset die illo vna sabbatorum, & fores essent clausæ, venit Iesus, & stetit in medio, &c.*

DO C E T aperte hic textus sacer, corpus Christi, tamen post resurrectionem verum ac naturale, naturæ tamē legibus subiectum non fuisse. Clausis foribus Christus domum ingreditur, ipsas fores clausas penetrans, seseque in conspectu discipulorum, qui intus latebant propter metum Iudeorum, de repente dans. *Admirandum est* (ait in hæc verba Chrysostomus) *quod phantasma esse non sunt suspicati. Clausis enim foribus & repente est ingressus. Moli corporis* (ait in eadem verba Augustinus) *vbi diuinitas erat, ostia clausa non obstiterunt. Ille quippe eis non apertis intrare potuit, quo nascente virginitas matris inuiolata permansit. Clausis foribus* (ait in eundem locum Cyrillus) *repente Dominus omnipotentia sua, natura rerū superata, ad discipulos ingressus est. Quid mirum* (ait Gregorius) *si clausis ianuis post resurrectionem suam in æternum iam victurus intravit, qui meriturus veniens non aperto virginis utero exiit? Quid nunc ad tam clara Scripturæ verba, & post tot nobilissimorum Patrum consentientem sententiam, Calvinus? Neutrum reueretur. Neutrum reformidat. Ingenio suo confidens, vtrumque eludit, Patres contemnit, Scripturam inuerrit. Sic (inquit) habendum est, Christum non sine miraculo ingressum esse, vā documentum ederet suæ diuinitatis, quo suos discipulos magis attentos redderet. Hoc contra eos dicit qui reseratas fuisse per aliquem Christo fores, & humano more ingressū affirmabāt. Calvinus autē ingressum hunc cum miraculo coniunctum esse pro suo libito agnoscit, quia aliud miraculum excogitare & miraculum miraculo substituere potuit.*

Christus
clausas ianuas
penetrat.

Hom. 89.
in Ioan.

Tract. 12.
in Ioan.

Lib. 12. c.
53. in Ioā.

Hom. 20.
in Euan-
gel.

Calvinus
miraculū
miraculo
substituit.

ee 3

Sic

Patrum
sententiã
Papistis
affingit
Calvinus

Beza Cal-
uino con-
trarius.

Sic enim profequitur. *Interea tamen verum esse mihi-
mè concedo, quod asserunt Papistæ, Christi corpus penetras-
se per ianuas clausas.* Atqui sic asseruerunt vetustis-
simi & doctissimi Patres superius allegati. Aut
igitur & illi Papistæ fuerunt, aut hunc sensũ Pa-
pistis ridiculè affingit, qui non ab ipsis adinuen-
tus, sed à Patribus doctissimis traditus fuit. Sed
nec ipse Beza ab hoc sensu abhorret, qui sic in
hunc locum annotat. *Vel sponte patuerunt Christo for-
es, vel ipsi etiam parietes ei fuerunt peruij: quum ista non
fuerint ei difficiliora quàm super aquas ambulare.* Sic hoc
in loco doctissimum interpretem corrigere ausus fuit
Beza. Sed cur hunc sensũ nõ cõcedit bonus Cal-
uinus? *Hoc (inquit) ideo contendunt, vt corpus gloriosum
non modò reddant simile spiritui, sed immensum esse, nullo-
que loco contineri obtineant.* Primùm quicquid Papi-
stis obiectat, idem Patribus ipsique Bezae conue-
niet. Deinde tam de Papistis quàm de Patribus
mentiri illum dicimus. Tam Papistæ quàm Patres
hoc ideo contendunt, quia litera Euangelica sic
clare loquitur; quia corpori Christi diuinitati
coniuncto talis potestas neganda non est, quod
tam Patres quàm Beza disertè profitentur, & al-
tero similis potestatis exemplo confirmant; illi
quidem cum clauso matris utero Christus nasce-
retur, iste verò quia super aquas Christusambu-
lauit. Interim Christi gloriosum corpus vel im-
mensum esse, nulloque loco contineri, vel ita si-
mile spiritui esse, vt verũ & naturale corpus hu-
manum non sit, (nam aliquo modo spiritui simile
esse, ex dotibus nouis omni corpori glorificato
concessis, de quibus Paulus dixit, *Resurget corpus
spirituale, ipse, opinor, Calvinus non negabit*) nec
Patres nec Papistæ propterea contendunt. Tri-
buerunt hoc Patres, tribuunt quoq; Papistæ Chri-
sti cor-

sti corpori, vt aliud corpus possit penetrare, quia
Filij Dei corpus erat; & verus homo modo diui-
no multa operabatur; non quia aut immensum,
aut sine loco, aut aliquid merè spirituale, ipsum
corpus iudicarunt. Ita nihil quàm mentitur Cal-
uinus, vt verum Scripturæ sensum lectori exosum
reddat.

Calvinus
magister
mendax.

Quam quomodo nunc inuertat, attendamus.

*Nihil (inquit) tale sonant verba; quia non dicit Euange-
lista intrasse per ianuas clausas, sed repente stetisse inter di-
scipulos, quum tamen clausæ essent ianua, nec aditus illi esset*

Verba sa-
cra textus
expendã-
tur.

patefactus manu hominis. Atqui dicit Euangelista in-
trasse Christum clausis ianuis, quæ verba omnem
aditũ patefactũ excludunt, siue manu hominis,
quem reiecit Calvinus; siue potentia aliqua di-
uina, vt vult Calvinus. Si enim aditus patefactus
erat, siue humana siue diuina ope, profectò non
clausis ianuis, sed apertis ianuis intrauit. Ita tam

Caluini commentum quàm aliud quod ipse rej-
cit, itẽmque aliud quod alternatiuè Beza posuit,
literæ ac textui Euangelico repugnant. Suum

Caluini
stupidum
comment-
um.

commentum his verbis insinuat Calvinus. *Scimus
Petrum è carcere obserato egressum esse. An ideo dicendum
erit per medium ferrum & asseres penetrasse?* Sic fingit

diuino miraculo fores Christo patefactas fuisse,
quod alterum erat à Beza positum, ne à suo ma-
gistro penitus dissentire videatur, sicuti Petro
carceris fores reueratæ per Angelũ erant. Sed vi-
de stupidum hominis commẽtum. An dicit Scri-
ptura Apostolica Petrũ exiisse carcerem foribus

clausis, sicut dicit Scriptura Euangelica *Christum
intrasse foribus clausis?* Immo nõne apertè narrat

Scriptura *portam ferreã ciuitatis* exeunti Petro *ultra*
aperiam fuisse? Vnde bene colligitur, carceris quo-
que ianuas illi *ultra* apertas fuisse, sicut & colli-

Act. 12.

Scripturam non reueretur Calvinus

garæ cathenæ *utro ceciderunt de manibus eius.* At in hoc Christi ingressu nihil tale insinuat historia Euangelica: sed aperte contrarium narrat, affirmans Christum repente ingressum, & *repente stetit* inter discipulos, *cum fores essent clausæ*, non cum fores essent patefactæ. Litteræ Euangelicæ Patres inhererunt: inheremus & nos. Arrogans & impius Calvinus non quod Scriptura narrat miraculum, sed quod ipse comminisci potuit, audacter & impiè (Scripturæ contradicens) substituit.

Mox simili audacia hunc in modum concludit. *Faceffant ergo pueriles istæ argutiæ, quæ nihil profus habent solidi, & multa secum trahunt deliria.* Insistere & inherere litteræ Euangelicæ vocat *pueriles argutias.* Sic ille Scripturam reueretur. Agnoscere in Christi corpore vim & facultatem alia corpora penetrandi, ait, *nihil habere solidi, & multa secum trahere deliria.* Atqui breui docebo quantum ea sententia solidum habeat, & quam multa secum deliria Caluini sententia trahat. Patrum & nostra sententia hoc solidum habet, quod hoc exemplum alias veritates Euangelicas confirmat: Christum vtero virginis clauso egressum esse: Christum *clauso sepulchro resurrexisse* à mortuis, ut docet D. Hieronymus, ex textu Euangelico in epist. ad Hedibiam: Christum *ambulasse super aquas*: Christum à Iudeis circumdatum, & eum lapidare volentibus *per medium eorum transfuisse*, nemine illi aditum patefaciente: denique & Christi verbo Lazarum *manibus ac pedibus ligatis* (nemine iuuante) è sepulchro prodixisse. Omnes istas veritates Euangelicas hic Christi ingressus clausis ianuis confirmat, & hoc solidum hæc sententia habet. Caluini sententia totidem secum deliria trahit, quot noua commenta adinueniri possent ad omnes illas veritates Euangelicas

Quest. 6.
Mar. 16.

Matth. 14

Luc. 4.
Ioan. 11.

Sensus
Caluini-
ni deliria.

gelicas simili artificio eludendas. Illud quoque delirium trahit, quod Petri exitus è carcere similis fuerit ingressui Christi clausis ianuis; cuius lata fuit differentia, ut iam explicatum est. Sed & hoc delirium trahit, quod Christo sic (ut Calvinus vult) ingresso, aut fores semel patefactæ ita manebant, iamque Apostoli intus clausi non erant, sed ad cuiuslibet ingressum expositi, quod nec Christi cum illis præsentia (qui noluit se omnibus manifestare) nec Apostolorum timori necdum confirmato conueniebat: aut iterum statim occlusi erant Christo semel ingresso; quod vel cum strepitu aliquo fieri debuit, ut communiter fieri solet, atque ita non steterit repente inter discipulos Christus (quod eum fecisse Calvinus affirmat) vel nouo miraculo alio sine strepitu firmiter claudebantur, vel certè Christum ipsum magna modestia & cautela fores iterum clausisse fingere oportet: quæ omnia ab historia Euangelica longissimè discrepantia, non nisi commenta Caluini deliria sunt.

21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.*

CALVINVS hoc loco quasi lupum auribus tenens, Ecclesiasticam authoritatem quam luculenter stabiliri vidit, nec tamen stabiliri vellet, modò agnoscit, modò reijcit; modò prædicat, modò deprimit; modò statuit, modò destruit; modò affirmat, modò negat. Ut eam agnosceret, prædicaret, statueret, affirmaret, loci euidencia compulit. Ut eam tamen quibus posset artibus reijceret, deprimeret, destrueret, ac negaret, animus eius fecit hæreticus, superbus, arrogans, qui obedientia Ecclesiasticæ iugum ferre nequit, sed per se sapere, non per alios; nec magis

Caluini
Iudus an-
ceps.

gistros sequi, sed ducere, seducere, abducere post se discipulos, vult. Hunc eius improbum ludum, quo lectorem ludificat, advertere & refutare operæ pretium est. Priores veritatis partes his agit:

Ecclesiastica auctoritas à Caluino agnita.

Perinde (inquit) valent hæc verba ac si diceret se Doctōris officio hæctenus defunctum esse. Completo igitur cursu sui studii, se nunc easdem illis mandare vices. Nam intelligit se hac lege creatum fuisse à Patre Ecclesiæ Doctōrem, ut præiret reliquis ad tempus, deinde subrogaret in suum locum

Ephes. 4.

qui absentis vices supplerent. Qua etiam ratione Paulus dicit eum dedisse alios Apostolos, alios Euangelistas, alios Pastores, qui Ecclesiam vsque ad finem mundi gubernent.

Ecclesiasticæ doctrinæ perpetuitas. Eiusdem auctoritas

Primum itaque testatur Christus, quamvis ipse habuerit temporale docendi munus, Euangelij tamen prædicationem non exigui esse temporis, sed æternam fore. Deinde neminor sit doctrinæ auctoritas in ore Apostolorum, iubet in eandem, quam à Patre accepit, functionem succedere; eandem illis imponit personam, ac idem iuris assignat. Atque ita sanciri eorum ministerium oportuit, (erant enim ignari & gregarij homines.) Deinde ut in illis esset summus splendor ac dignitas, scimus tamen, quicquid est hominum, longè esse fide inferius. Quare non abs re Christus cum Apostolis suis comunicat quam à Patre auctoritatem accepit: ut hoc modo declaret, non humanitus sed Dei iussu illis iniungi Euangelij prædicationem. Hæc ille hæctenus pro veritate. Agno-

1. scit Apostolos & alios in Ecclesia Pastores & Doctores, iuxta Pauli verba, *absentis Christi vices*
2. *supplere.* Prædicat hoc eorum munus fore perpetuum
3. *vsque ad finem mundi.* Statuit doctrinæ auctoritatem tantam esse in ore Apostolorum, Pastorum, & Doctōrum, ut suam illis personam Christus imponat, &
4. *idem iuris assignet.* Affirmat denique hoc ideo factum esse, ut Euangelij prædicationem quam facit Ecclesia, non humanam sed diuinam & ex Deo esse intelligeremus. Hæc igitur veritatis confes-

sio, quam

sio, quam literæ Euangelicæ perspicuitas Caluino extorsit, duo nos in primis contra hæreticos horum temporum docet. Vnum est, Euangelij prædicationem esse æternam, ideòq; eam hæctenus, ex quo propagari cœpit, nunquã cessasse; quod huius ætatis sectarios manifesti schismatis, erroris, impietatis conuincit, qui ab Ecclesia se segregant, & omnes hæctenus in Ecclesia Pastores ac Doctores seu vetustissimos, seu doctissimos, à vera Scripturarum intelligentia, veraque fidei Euangelicæ doctrina aberrasse statuunt; ut propterea eorum iudiciũ in alterutra sequi prorsus recusent, & Calvinus omnium maximè. Alterum est, doctrinæ Ecclesiasticæ non secus obediendum esse quàm doctrinæ Christi, quãdo personam Ecclesiæ Doctores sustinent, & idem à Christo iuris acceperunt, quod ille à Patre.

Hoc posterius quia ferre Calvinus non potuit, alteram nunc personam induit, & in rebellionis hæreticæ fauorem, quæ hæctenus agnouit, reijcit, quæ predicauit, deprimat, quæ statuerat, destruit, quæ affirmavit, negat. *Cæterũ (inquit) non ita substituit in locum suum, ut summum magisterio cedat, quod penes eum residere voluit Pater. Manet igitur ipse, æternumque manebit, vnicus Ecclesiæ Doctōr. Quid ergo? An adhuc magisterium in mundo exercet Christus? Adhuc nos viua voce alloquitur, docet, regit? Dixisti modò Caluine, Subrogauit in suum locum qui absentis vices supplerent. Si hoc verum est, quomodo adhuc penes vnum Christũ, quasi præsentem, summum magisterium residet? Quomodo vnicus Ecclesiæ Doctōr Christus est, qui tot alios dedit Doctores, Pastores, &c. Explicabit magis suam mentem Calvinus. Sed hoc, inquit, tantũ interest, quòd locutus ore suo, quàm diu in terris versatus est, nunc per Apostolos loquitur.*

Caluini confessio Calvinianos omnes condemnat.

Ecclesiastica auctoritas ab eodem Caluino penitus evertitur.

loquitur. Non est igitur vnicus et si supremus Ec-
clesiæ Doctor Christus. Dignatus est alios facere
doctores. Loquitur nunc Christus per alios do-
ctores. Nihil istud aut supremo Christi magiste-
rio, aut Apostolis alijsue doctoribus derogat.
Audiamus adhuc Calvinū. *Talis ergo est successio, ut
nihil Christo decedat, sed illi ius suum saluum & intactum
maneat, honorque integer. Est enim inuiolabile illud decre-
tum, quo iubemur ipsum audire, non alios.* Paulatim se
aperit Calvinus, & venenū, quod pectore coxit,
calamio exprimere pertentat. *Est, inquit, inuiolabile
decretum, quo iubemur ipsum audire, non alios.* Si alij au-
diendi non sunt, ergo facta sunt omnia quæ hæc-
tus dicta sunt. Falsum est Apostolis *suas Christum
mandasse vices.* Quas enim vices mandauit, nisi vt
Euangelium prædicantes audirentur à populis?
Falsum est *subrogasse Christum in suum locum qui
absentis vices suppleret.* Quid est enim absentis Chri-
sti vices supplere, quam docere, & docentes audi-
ri? Falsum est Apostolos *in eandem* quam Christus
accepit à Patre *functionem succedere.* Si enim in ean-
dem succedunt, debent audiri sicut Christus au-
ditus est. Falsum est *suam personam* Apostolis *Chri-
stum imposuisse.* Si enim eandem personam susti-
nent, similiter audiri debent. Deniq; falsum Apo-
stolis *idem iuris assignatum esse.* Si enim idem iuris il-
lis assignatum est, eodem iure tum illos docere,
tū ab alijs audiri oportet. Postremò vbi legitur,
vbi scribitur, vbi inuenitur, *hoc inuiolabile decretum,*
quo iubemur *ipsum audire, non alios?* Legimus in
Euangel. *Ipsam audite: sed non legimus, Ipsam au-
dite, non alios.* Immo ipse ita audiendus iubet nos
audire alios: *Qui vos audit, me audit.* & hoc loco di-
xit: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Sicut ego ha-
bitus audiri debui, sic volo nunc audiri vos. Est
hoc

Vno ver-
bo non alios,
scripturā
intoxicat
Calvinus.

Math. 17

Luce 10.

hoc ergo execrabile Caluini mendacium, non in-
uolabile Dei decretum. Immo inuolabile Dei
decretū est, *Ipsam audite, & alios,* quos ille miserit:
quod Scripturæ Euangelicæ iam citatæ nos do-
cuerunt.

Pergamus adhuc cum Caluino, vt improbam
eius metem magis intelligamus. *In summa,* inquit,
Christus non homines optare voluit, sed Euangelij doctrinā.
Iam totum suum venenum effudit: paucis qui-
dem verbis & concisè more suo, sed sic vt à suis
satis intelligatur, ab aduersario difficiliter capia-
tur. Capimus tamen Dei beneficio quid homo
improbis dicere velit. Ecclesiæ Pastores, Docto-
res, ipsosque Apostolos omni auctoritate spoliare
vult, vt non in illis, non in illorum voce ac præ-
dicatione, sed in Euangelij doctrina tota autho-
ritas à Christo data collocetur. Iam si per Euan-
gelij doctrinam quid intelligat, roges; responde-
bit Calvinista in Caluini placitis bene institutus,
Scripturam eo nomine intelligi. Sic enim alibi
Calvinus scribit. *Meminisse oportet quicquid auctori-
tatis ac dignitatis Spiritus in Scriptura siue Sacerdotibus,
siue Prophetis, siue Apostolis, siue Apostolorum successoribus
defert, id totum non proprie hominibus ipsis, sed mini-
sterio cui præfetti sunt, dari: vel (vt expeditius loquamur)
verbo, cuius ministerium est illis commissum.* Et post lon-
gam disputationem causam concludens ait. *Non
est igitur Ecclesiæ potestas infinita, sed subiecta verbo Do-
mini, & in eo quasi inclusa.* Postea quoque, quid hoc
verbo Domini intelligat, pleno ore profitetur.
*Apostoli fuerunt certi et authentici Spiritus sancti amanuen-
ses, & ideo eorum scripta pro Dei oraculis habenda sunt.
Alij autem non aliud habent officij, nisi vt doceant quod
sacris Scripturis proditum est, ac consignatum.* Tenemus
nunc quid per Euangelij doctrinam, quam solam
à Chri-

Caluini
scopus
Christi
verbis cō-
tradictō-
rius.

Institu-
lib. 4. c. 8.
num. 2.

Num. 4.

Num. 9.

Caluini
resolutio
Christi
verbis &
suis ipsius
ex diame-
tro con-
traria.

à Christo hoc loco ornari Calvinus vult, intelligat Calvinus: & hæc secundū illū tota est huius loci resolutio: *Sicut misit me Pater, ita ego mitto vos*: id est: Sicut misit me Pater viua voce docere, sic posthac volo vt vos quidem omnia scripto comprehendatis, & post vos sola scriptura doceat. Sic iterum falsa erunt omnia quæ de Apostolorum & aliorum in Ecclesia Doctorū (iuxta Pauli verba) perpetuò docentium post Christum successione, non minori autoritate, eadem functione, eadem imposita persona, eiusdem iuris assignatione, tam splendide dixerat. Ceterū illa omnia vera sunt, quia Christi verba hoc totum euidenter loquuntur; hoc posterius Caluini commentū falsum est, quia nulla id Scriptura loquitur.

Christus
homines
à se missos
ornare
vult.

Christus hoc loco ipsos homines ornare voluit, ad doctrinæ Euangelicæ commendationem; non ipsam doctrinā, vnde homines commendarentur. *Doctores* Christus mittit, qui viua voce doceant, sicut ille docuit; doctrinā ab illis petere iubet, non ipsam doctrinā in culmine autoritatis ponit. A Doctore doctrinā, à Pastore pabulū, à Magistro scientiam accipere debemus. *Fides est ex auditu* Pastorum, Doctorum, Magistrorum, quos Christus dedit, non ex lectione Scripturarum. Scripturas ab istis Magistris accipimus, & per eosdē eas intelligimus: Magistros, Pastores, Doctores à Scripturis non accepimus. Frustra Calvinus, frustra ceteri hæretici rem totam inuertunt. Nos Christi verbis inhæremus: eius inuiolabile decretum renemus: *Qui vos audit, me audit. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*. Homines ornat Christus, ad homines nos mittit, homines audire debemus. Sed tales homines, qui Spiritum Dei indubitanter habent, quibus Spiritum veritatis Christus

Ioan. 14.
& 16.

pro:

promisit & dedit. Immo quos statim insufflando iubet *accipere Spiritum Sanctum*, & acceperunt. Cum quibus Christus *perpetuò se affuturum* prædixit, nec fallit. Quos *Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam suam*; nec quos posuit, sua gratia destituit. Hæretici hodie, quia Scripturam in manus accipere, vertere, inuertere, peruertere, ad omnem quem volunt sensum trahere, pertrahere, torquere possunt; illam solam prædicant, in illa sola omnem autoritatem collocant, illam solā audiri volunt. Ecclesiæ gubernacula quia non tenent, nec tenere possunt, Ecclesiæ Pastores, Doctores, Magistri quia esse non possunt, nec locum illorum tenere, aut illis succedere, à quorū doctrina abhorrent, idcirco Pastores & Doctores omni fide spoliare contendunt. Sed tales Christus dedit, teste Paulo, *ad opus ministerij, ad consummationem sanctorum, ad edificationem corporis Christi*. Tales nos audimus. Christus tales hoc loco mittit. Nos talibus aurē præbemus. Ab hac veritatis columna, ab hoc firmamento, nulla nos hæreticorum vafrities aut violentia abducere debet.

Verf. seq.

Matth. 28

Act. 20.

Scripturas
solas cur
hæretici
in autho-
ritate po-
nunt.

Ephes. 4.

22. *Hoc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum.*

LATVM sibi hic campum aperiri putauit Calvinus, quo in Ecclesiæ Catholicæ Episcopos ac Pastores, eius excurrere possit oratio. Laxatis igitur habenis toto fertur impetu, vt letali aliquo accerto ictu hostem conficiat. Pro hoste enim capitali omnis hæreticus eos habet, qui veræ Ecclesiæ gubernaculis præsent. Videamus quàm fortiter dimicat, & an non sit vana sine viribus ira. *Quid Christus* (inquit) *in Apo-*

Calvini
declama-
tio contra
Episcopos
in clerum
ordinātes.

Paulum
Calvinus
sacrilegij
detestabi-
lis accusat
2. Tim. 1.

in Apostolos sufflauit, & hoc externo simbolo se Spiritus sui virtutem in eos proferre testatus est, non quadraret, nisi ab eo prodiret Spiritus. Quo magis detestabile est Papistarum sacrilegium, qui honorem Filio Dei proprium ad se rapiunt. Nam cornuti eorum Episcopi, in creandis sacrificijs Spiritum ruētando se efflare iactant. Sed res ipsa clarè demonstrat, quantum à diuino Christi flatu differat putidum eorum anhelitus: quia nihil aliud quam ex equis asinos faciunt. Videmus quā acri impetu fertur, & quā altum ac lethale vulnustoti ordini Episcoporum infligere contendit. Sed totus hic impetus vno verbo sistitur, & totus hic ictus facile aueritur. Detestabile ait esse sacrilegium, quod honorem Filio Dei proprium Episcopi ad se rapiunt, quando in creandis Presbyteris Spiritum se illis dare profitentur. Odiosa Calvini vocabula & caninæ eius facundix schemata nihil moror. Non est illa disputatio grauis, sed rixa scurrilis. Atqui eiusdē detestabilis sacrilegij Apostolum Paulum reum esse, in sani hominis oratio conuincet. Sic enim ille ad suum Timotheum, quem Presbyterum creauit, scribit. *Admoneo te vt resuscites gratiam Dei quæ est in te per impositionem manuum mearum.* Hæc Dei gratia an aliud quam Spiritus sancti gratia erat? Quum hæc Paulus per impositionem manuum Timotheo dedit, an aliàs dedit quā in eo Presbytero creādo? Si ergo dare Spiritum S. quod non est aliud quam dare aliquam Spiritus gratiam, donum, potestatem, soli Christo propriū est; & Christi honorem cum detestabili sacrilegio ad se rapiunt, qui illam gratiam se dare profitentur: non Episcopi tantū Catholici, in quos Calvinus excurrit, sed Paulus ipse sacrilegij detestabilis reus peragerur. Sed detestabilis est & sacrilega hæc tota Calvini criminatio, quando quam Christus Apostolis hoc loco pote-

potestatem dedit, eandem suis Apostoli successoribus, vt Paulus Timotheo, alijque alijs indubitanter dederunt; & necessario dandam esse, vt perpetua esset Pastorum successio, facile intellexerunt.

At magno se argumento niti putat Calvinus, quod Christus in Apostolos sufflando Spiritum illis non daret nisi ab eo prodiret Spiritus. Hinc enim infert detestabile Episcoporum sacrilegium, qui eodem simbolo externo vti Spiritū S. initiatis suis conferunt, atque honorem filio Dei proprium ad se rapiunt. Sed non aduertit, aut dissimulat potius, vt cæcus ac maleuolus hæreticus, à Christo hoc factum esse, vt persona filij Dei, propria autoritate, ab Episcopis idem fieri autoritate non propria, sed ministeriali, & à Christo accepta; & per homines quidem dari Spiritum S. sed non ab ipsis hominibus. Vnde & Paulus non dixit Timotheo, *Resuscita gratiam quæ data est tibi à me, sed, quæ data est tibi per me, per impositionem manuum mearum.* Quare B. Augustinus acerrimè disputans contra Donatistas, *Deum, non hominē, dare sanctitatem in Sacramentis,* obijcienti tamen aduersario, *Deum per hominem dare,* concedit simpliciter. Et ex hoc ipso, quem tractamus, loco ostendit, non quidem ab homine, sed tamen per hominem dari remissionem peccatorum, qui proprius est diuini Spiritus effectus. *Esset, inquit, contra nos, & cogere mur fieri ab homine non per homines remitti peccata, si postquam dixit Christus, Sicut misit me Pater, ego mitto vos, subiecisset continuo, Quorum remisistis peccata, remittuntur eis; cum verò interpositum est, Hoc cum dixisset, insi fluit, & ait illis, Accipite Spiritum S. & deinde illatum, per eos remissionem fieri peccatorū, satis ostenditur non ipsos id agere, sed per eos vti que Spiritū Sanctū.* Hæc Augustinus.

Episcopi
dātes Spi-
ritum S.
honorem
Christo
propriam
non assu-
munt.

Contra
Parm. lib.
2, cap. 14.

Ibidem
cap. 11.

Sicuti ergo non ab homine sed per hominem datur remissio peccatorum, siue in pœnitentia, siue in Baptismo; sic non ab homine sed per hominem datur potestas absoluendi peccata, & baptizandi, & Euangelium prædicandi, idque eisdem ceremonijs quibus Christus usus est. Nisi fortè ut impositione manuum à Christo accepta Apostoli vti fuerunt, sic etiam insufflatione à Christo accepta vti non potuerint. Iam verò quid potentius aut diuinius est, exsufflando Diabolum eijcere, quàm insufflando Spiritus S. gratiam dare? Atqui illa altera ceremonia vsa semper est Ecclesia, teste locupletissimo D. August. *In Ecclesia* (inquit) *toto orbe diffusa vbi que omnes baptizandi infantuli non ob aliud exsufflantur & exorcizantur, quàm vt ab eis princeps mundi eijciatur foras, à quo necesse est vasa iræ possideantur. Non ergo honorem filio Dei proprium Ecclesia Catholica sibi arripit, sed potestate sibi à Christo data legitimè vtitur, qua non quidem ab illa, sed per illam eiusque ministerium variæ diuini Spiritus gratiæ conferuntur, & Diabolus ipse foras eijcitur.*

De nupt.
& cõcup.
lib. 2. c. 18
& lib. 1.
cap. 28.

Pergamus iam cum Caluino, qui hanc causam adhuc magis premit. *Adde quòd non modò Spiritum Christum, quem accepit, communicat cum suis discipulis, sed tamquam suum largitur; nempe quem habet cum Patre communem. Quare diuinitatis gloriam sibi vsurpant, quicumque Spiritum flatu se dare profitentur. At quid interest siue per flatum, siue per impositionem manuum, siue aliquo alio externo symbolo à Christo accepto, Spiritus S. conferatur? Si ergo flatu Spiritum S. dare, est diuinitatis gloriam sibi vsurpare; eam sibi Paulus vsurpauit, qui per impositionem manuum suarum Spiritus S. gratiam Timotheo creato Presbytero datam fuisse profiteretur. Atqui nec*

Pau.

Paulus, nec alij Episcopi, hanc se dare gratiam profitentur, quasi ab illis hæc gratia promanaret, sed quia per illos hæc gratia promanat. *Ministerium suum exhibent, (ait S. Ambrosius) non ius potestatis exercent. Linguam & manum præbet Sacerdos (ait D. Chryf.) in his autè quæ à Deo donata sunt, neq; Angelus neque Archangelus efficere quicquã potest. Si minister iustificat impiũ (ait Aug.) consequens est vt credamus in eum. At cur hæc omnia reuèntissimè à Patribus dicuntur? Sanè quia qui dat, Deus est; per quem multa dantur, Ecclesiæ minister Sacerdos est. Cùm igitur Nouatiani veteres hæretici potestatem remittendi peccata penes Ecclesiam esse negarent, dicerentque quod nunc Caluinus quasi ex eorum dictatis reperit, *Nulla in his hominis potestas est, vbi diuini muneris gratia viget: respondet S. Ambrosius, & ex perpetua Ecclesiæ praxi ac fide, quam & ipsi exercebant, eos repellens ait. Cur ergo manus impositionis, & benedictionis opus creditis, si quis fortè releuauerit ægrotus? Cur presumitis aliquos à collutione diaboli per vos mundari posse? Cur baptizatis, si per hominem peccata dimitti non licet? Quid interest vtrum per pœnitentiam an per lauacrum hoc ius sibi datũ Sacerdotes vendicent? Vnum in vtroque ministerium est. Hæc ille. Et paulo antè dixerat: Vult Dñs ea fieri à seruulis suis in nomine suo, quæ faciebat ipse positus in terris. Idè & S. Basilius scribit. Axiomata sua Iesus largitur alijs. Quæ sua sũt, largitur seruis suis. Nec dissimiliter Chrysoft. Omne iudiciũ Pater dedit Filio; sed hoc totũ video à Filio esse Sacerdotibus commissũ. Quare verustissimus & doctissimus Areopagita, ministros Ecclesiæ ait, *purgare, illuminare, perficere. In his nihil filio Dei proprium sibi arrogat Ecclesia; sed filij Dei ministram se agnoscit Ecclesia; vt per illam fiat, quod solus Dei Spiritus facit.***

De Spi-
ritu S.
lib. 3. c. 19
Hom. 79.
in Ioan.
Contra
Crescon.
lib. 3. c. 17

De pœni-
tent lib. 1.
cap. 7.

In Hom.
de pœnit.

De Sacer-
dot. lib. 3.

Cælest.
hierarch.
par. 1. c. 5.

ff 2

Atqui

Rixa Caluini contra Episcopos.

Atqui necdum suum cursum confecit Caluinus. Currentem insequamur. *Iam verò* (inquit) *notandum est, quos ad munus Pastorale vocat Christus, necessarios etiam donis ornare, ut pares sint exequendo muneri, vel saltem non inanes vndique accedant. Quod si verum est, nullo negotio refellitur stulta Papistarum iactantia, qui dum suam hierarchiam magnificis præconijs extollunt, ne minimam quidem scintillam Spiritus S. possunt in suis Episcopis ostendere. Volunt ut legitimos creentur Ecclesie Pastores, adeoque Apostolos, & vicarios Christi, quos apparent omni Spiritus gratia profusus esse vacuos. Atqui hic nobis certa regula præscribitur æstimandæ eorum vocationis, qui Ecclesie Dei præsunt; si videamus Spiritu S. donatos. Hæc ille ita præcipiti cursu contra Ecclesiam raptus, ut tam extra huius loci metas quam extra omnem rationis limitem sese abripuerit. Nec ad hunc locum quicquam pertinet quod garrit, nec nisi rixa quædam scurrilistotus eius garritus est. *Certa* (inquit) *hic regula præscribitur æstimandæ eorum vocationis, qui Ecclesie Dei præsunt, si eos videmus Spiritu S. donatos. Dona autem exponit, necessaria illa, ut pares sint exequendo muneri, aut saltem non inanes vndique accedant. Mentitur ac fallit impostor. Cum Christus insufflando dixit, Accipite Spiritum sanctum: non dedit Apostolis dona illa necessaria quibus pares essent Apostolico muneri exequendo; sed illam tantum spiritualem potestatem ac facultatem dedit qua peccata remitterent aut retinerent, ut verba proximè subsequèria manifestum faciunt, nosque in illis explicandis statim ostendemus. Sed & Calvinus ipse hoc ex parte astruit, seque ipse hoc eodem in loco refutat. Ait enim. Si rite omnia expendimus, non tam in presentia necessarijs eos dotibus instruit, quam in futurum tempus Spiritus sui organa destinat. Quare hic status ad magnificam illam Spiritus missionem,**

Caluini rixa à se ipso refutatur.

missionem, quam toties pollicitus fuerat, magna ex parte referri & extendi debet. Agnoscit non hic dari Apostolis necessaria illis dotes quibus exequendo suo muneri pares sint, sed in die Pentecostes illas datas esse; quod est verissimum: ideoque hoc in loco regulam præscribi æstimandæ vocationis ex donis & dotibus exercendæ vocationi necessarijs, quæ nos videmus, est falsissimum. Cur & quorsum Spiritus S. hoc loco datus fuerit, in proxima sententia explicabitur. Nunc tenemus dona necessaria vocationi Sacerdotali nec data nec promissa isto in loco. Sic extra huius loci metas præcipiti & insano cursu longissimè se abripuit.

Nunc ut omnes rationis atque honestatis limites excesserit, quid opus est ostendere? Quid nisi scurrile conuitium & bacchicus furor est, omnes in vnum Ecclesie Catholice Episcopos, Sacerdotes, Pastores, Doctores, superba voce damnare, quod nec minima scintilla Spiritus S. in illis ostendi queat? Quis Calvinum talem Aristarchum constituit? Quis illi hanc censoriam potestatem contulit? Quis eum huiusmodi Dictatorem creavit? An non verè rabulam & scurram agit, flagroporius & loro coercendus quàm iusta oratione refellendus? Sed & cæcus hæreticus (quid ni enim superbia cæca sit?) non videt totam hanc orationem in se suosque siue verè siue falsè totidem tamen verbis regei posse. Quod qui faceret, siue vera siue falsa narraret, hominis tamen insaniam pari insania compesteret. Docet quippe experientia ad insaniam compefcendam optimū esse remedium ut duo inter se insani committantur; vel certè ut insanum se fingens alium insanum pari furore aggrediatur. Sed mihi in hac scriptio-

Caluini furor bacchicus.

libet: & habet adhuc alia quæ contra Catholicos disputer. Illa videamus.

Obferuent (inquit) lectores, externo & visibili flatus symbolo simul verbum coniungi. Nam & hinc Sacramenta vim suam mutuatur. Non quòd in voce quæ auribus personat, inclusa sit Spiritus efficacia: sed quia à testimonio verbi pendet omnium eorum effectus quæ ex Sacramentis percipiunt fideles. Hæc hæcenus vera sunt, si verbi vocabulo forma Sacramentalis intelligatur elemento visibili coniuncta, nō verbi prædicatio, ut latè contra Calvinum supra disputauimus. Audiamus sequentia. *Flat Christus in Apostolos. Hi non statim modò sed Spiritum quoque recipiunt. Cur, nisi quia illis Christus promittit?* Hic fallit impostor. Non enim quia Christus promittit, sed quia Christus dat, Apostoli hoc loco Spiritum S. accipiunt. Ait illis Christus, *Accipite Spiritum sanctum:* non ait, *Accipietis Spiritum S.* Dat illū, non promittit illū. Fallit igitur & mentitur Calvinus. Pergamus nunc. *Similiter (ait Calvinus) in Baptismo Christum induimus, abluimur eius sanguine, crucifigitur vetus homo noster, ut regnet in nobis Dei iustitia. In sacra Cœna spiritualiter Christi carne & sanguine pascimur. Vnde tanta vis, nisi ex Christi promissione, qui Spiritu suo efficit ac præstat quod verbo testatur?* Iam apparet cur antea mentiri Calvinus voluit, quum *promittere* Christū dixit, quod non promisit, sed dedit. Nempe ut totā vim Sacramentorum doceat à verbo promissionis pendere. Sed ut antea mēturus fefellit, sic & quod hic narrat, aliud Caluini mendaciū est. Non ex Christi promissione, sed ex Christi institutione, ex materia elementalī & certa verborum forma ab ipso institutis, pēdet tota illa ac tanta Sacramentorum vis, ut loco iam citato contra Calvinū latius disputauimus. Nunc quid ex his omnibus

inferre

inferre Calvinus velit, audiamus. *Sciamus ergo quæ: cumque commenti sunt homines Sacramenta, nihil aliud quam mera ludibria esse, aut friuolos lusus: quia nulla signis potest constare veritas, nisi vbi adest verbum Domini. Quoniam autem nunquam ita in Sacris luditur sine impia Dei contumelia & animorum interitu, summo studio cauenda sunt tales Satanae prestigie. Sunt hæc omnia verissima; quo magis execrabiles Caluini- stæ, qui ex diuinissimo venerabilis Eucharistiæ Sacramento profanam cœnam fecerunt, vbi nihil quam panis communis manducatur, quem etiam manducant canes, & cuius reliquæ in eorū cœna canibus dantur; vel si è manu accipientes fortè delapsam canis deuorauerit, pro nihilo ab illis habetur: cuius rei in Anglia nostra exempla habemus. Sed ut in Caluini fabula maneamus, qui sunt homines, & quæ sunt hæc Sacramenta quæ commenti sunt? Apertè non dicit; sed quos intelligi velit, subsequens oratio satis demonstrat. *Siquis (inquit) obijciat non esse culpandum quod faciunt Episcopi Papales, dum statu suos inaugurant sacrificios, quia illic verbum Christi annexū est signo; responsio in promptu est, Christum non loquutum esse Apostolis, ut perpetuum Sacramentum in Ecclesia institueret, sed semel testari voluisse quod nuper diximus, non aliunde quam à se solo prodire Spiritum; deinde se nunquam munus iniungere, quin simul virtutem suppeditet ministris suis, cōsque facultate instruat.* Hæc ille, satis demonstrans, Sacramentum penitentiæ, in quo fit remissio peccatorum, quod iuxta hæc Christi verba Ecclesia Catholica perpetuò celebravit, ipsius iudicio merum esse ludibrium, lusum friuolum, ac Satanae præstigiis. Sed quam adfert horum omnium rationem? hanc vnā, quòd Christus hic perpetuum Sacramentum nō instituit. Sed hoc ipsū quomodo probat?*

ff 4

sola

In Marc.
cap. 1.Caluini
impostu-
ra de pro-
missione,Caluini
de seipso
iustum iu-
diciū.

Ecclesie
receptissi-
mam fide
simplici
negatione
destruit
Calvinus.

sola & simplici negatione: & quia aliam ille verborum Christi rationem iam assignavit: quod est dicere, Non est verum quod Papistæ dicunt, sed quod ego dico. Ita quod tota Ecclesia hæctenus semper intellexit & credidit, nõ aliunde infirmat Calvinus quàm quia illud negat, & aliud affirmat. Ista sunt mera ludibria, friuoli lusus, & Satanæ præstigiæ, quæ exercet Calvinus à Satana edoctus. Sic ille in Sacris ludit cum impia Dei contumelia, & animarum interitu. Quod vniuersa seruat per orbem Ecclesia, & tota contestatur antiquitas, hoc simplici negatione destruere satis putat esse Calvinus. Antiquitatis testimonia in proximo textus explicatione proferentur, vbi & quale hinc Sacramentum Christus instituit, aptius explicabitur.

Nunc quid adhuc in Caluino contra Ecclesie fidem sequatur, dispiciamus. *Omitto* (inquit) *quod in Papatu in finem longè diuersum vel potius cõtrarium sacrificii creantur; nempe ad mactandum quotidie Christum, quum ad homines Euangelij gladio immolandos creati fuerint Apostoli.* Alia adhuc hæc accusatio est, à præsentis Euangelici textus sententia longissimè remota. Neque enim hinc de toto & proprio Sacerdotalis ordinis Sacramento, sed de pœnitentiæ Sacramento, & potestate remittendi peccata, quæ ordinis Sacerdotalis & iurisdictionis ordini annexæ propria est, disputat Christus, vt in proximo textu docebitur. Arripit tamen hanc qualemcumque ansam Calvinus, vt stomacho suo indulgeat. Ait in Sacramento ordinis, quod ex hoc loco deduci supponit, creari sacrificos qui mactent quotidie Christum. Impuro hæretico grauissimos & vetustissimos Patres opponimus, qui Sacerdotalis muneris in Ecclesia Christi hanc esse potissimam fun-

*Sacerdotale officium proprie in sacrificio quotidiano.

functionem docent, vt quotidianum sacrificium corporis & sanguinis Christi peragant. Dionysius Areopag. Sacerdotalia munera & rotam Hierarchiam Ecclesiasticam ex instituto describens, excellentissimam eorum partem in sacrificio & liturgia ponit, quã prolixè & accuratè pertractat. *Post sacras*, inquit, *diuinorum operum laudes, hostiam salutarem litat, se excusans, &c.* Chrylostomus Sacerdotalem dignitatem & functionem libris sex enarrans, non in alia re magis eam collocat, quàm in quotidiani sacrificii oblatione. *Eum* (inquit) *qui pro ciuitate tota, quid dico ciuitate? immo vniuerso mundo legatus intercedit, deprecatorq; est apud Deum, vt hominum omnium non viuentium modò sed & mortuorum peccatis propitijs fiat, qualè, quaeso, esse oportet? Quum autem ille & Spiritum S inuocauerit, sacrificiumque illud horrore ac reuerentia plenissimam perfecit, communi omnium Domino manibus assidue pertractato, quero ex te quoto illum ordine collocabimus?* Hæc ille. D. Ambrosius in libro de dignitate Sacerdotali, ordinem Sacerdotalem hoc potissimum nomine extollit, quod *Regum colla & Principum genibus Sacerdotum submittantur; & ex osculatis eorum dextris, orationibus eorum & sacrificijs credant se communiri.* Neque aliam exponit gratiam per manuum impositionem Presbyterij (de qua Apost. ad Timotheum) quàm *verba mystica quibus confirmatur ad opus electus, accipiens auctoritatem teste conscientia sua, vt audeat vice Domini sacrificium Deo suo offerre.* De hoc proprio Sacerdotali munere hunc in modum Cyprianus. *Ille sacerdos vice Christi verè fungitur, qui id quod Christus facit imitatur: & sacrificium verum ac plenum tunc offert Deo Patri, si sic incipiat offerre secundum quod ipsum Christum videt obtulisse.* Rursum alio in loco Sacerdotes quàm etymologicè explicat, *Qui sacrificium Dei quotidie cele-*

Eccles.
hierarch.
c. 7. par. 3.

De sacer-
dotio li-
bro 6.

Cap. 20.

In com-
ment. in
1. Tim. 4.

Lib. 2.
Epist. 3.

Lib. 1. *bramus: ac similiter Gregorius Nazanzen. in car.*
 Epist. 20. *mine: O sacrificia inuicem mitiētes Sacerdotes! D. Hie-*
 ronymus Sacerdotum reuerentiam & honorem
 allegaturus, *Abstulit (inquit) ut de his quicquam sinistrum*
 Epist. 4. *loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sac-*
 ad Helio- *cro ore conficiunt.* Eusebius Pamphili Sacerdotum
 dorum. *officium in eo positum demonstrat, ut diuinum num-*
 Demonstr. *men placantes, pro se ipsis & pro confratribus suis sacrifi-*
 Euang. *cium perficiant: & ποτελώσιν ἱερουργίαν τοῦ Θεοῦ ἐξ ἁλκ-*
 lib. 1. c. 6. *μερον.* Iustinus martyr ita hoc Sacerdotibus
 In Dial. *Christianis proprium censet Deo sacrificare, ut*
 aduersus *scribat: Non accipit à quoquam Deus sacrificia (τὰς*
 Trypho- *θυσίας) nisi à sacerdotibus suis, ἐπιμαρτυροῦν τῶν ἱερουργ-*
 nem. *εἰρη.* Ignatius Apostolis proximus, adeò hanc
 Epist. ad *functionis Sacerdotalis partē excellentem iudi-*
 Smyrnas- *cavit, ut uenerit sine Episcopo præsente sacrifi-*
 ces. *care, quod tribus quasi synonymis uariis: ἡ τε προσ-*
 φέρειν, ἡ τε θυσιῶν προσκομιζέειν, ἡ τε δοχῆν ἐπιτελεῖσθαι
 Irenæo, Polycarpi discipulo, ita hæc res comper-
 ra fuit, ut scribat: *Sacrificia in ueteri populo, sacrificia in*
 Lib. 4. c. *Ecclesia: oblationes illie, oblationes & hie: species tantū mu-*
 54. *tata est.* Quæ autem illa species sit, eodem in libro
 paulo superius explicuerat. *Christus (inquit) acci-*
 Cap. 32. *piens panem, &c. noui testamenti nouam docuit oblatio-*
 nem: quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in uniuerso mun-
 do offert Deo. De hoc quoque sacrificio D. August.
 De Ciuit. *Sacrificium (inquit) & oblationem noluit, corpus autem*
 Dei lib. 27 *apertè mibi: quia pro illis omnibus sacrificijs & oblationi-*
 cap. 20. *bus corpus eius offertur, & participantibus ministratur.*
 Rursum alio in loco. *Hebræi celebrabant in uictimis*
pecorum prophetiam futuræ uictimæ in cruce. Unde iam
peracti eiusdem sacrificij memoriam celebrant Christi in
sacrosancta oblatione & participatione corporis & sangui-
nis Domini. Vide ut utrumque coniungat Augusti-
nus, oblationem & participationem. Solam participa-
tionem

tionem agnoscunt hæretici: oblationem & sacri-
 ficiū negant, quod *maētationē* Calvinus uocat, fa-
 miliari sua auxesi vsus. Quibus hac in parte idem
 respondebimus quod Augustinus Manichæis, di-
 uinum etiam hoc sacrificium sua profana impie-
 tate contaminantibus, sicut cæna Calvinistica idē
 hodie contaminat, eodem in loco respōdit. *Mani-* Ibidem.
chæi (& Calviniani) nescientes quid damnandum sit in
sacrificijs Gentium, & quid intelligendum in sacrificijs He-
bæorum, & quid tenendum uel obseruandum in sacrificio
Christianorum, uanitatem suam sacrum offerunt Diabolo.
 Satis sunt hæc & clara & numerosa totius anti-
 quitatis testimonia, quum ad sacrificium quoti-
 dianum peragendum creantur Sacerdotes, non in
 finem longē diuersum aut contrarium (ut garrit
 Calvinus) sed in proprium & excellentissimum
 illius ordinis finem illos creari. Ex qua etiā tot
 nobilissimorum testium concordia sententia per-
 spicue refutatur quod alio in loco Ecclesiæ Ca-
 tholicæ impius impingit Calvinus. De Episco-
 pis & eorum auctoritate disputās ita cauillatur.
Presbyteros creandi ius sibi solis competere dicunt. Rem Institut.
 in rota antiquitate testatissimam uide & attende *lib. 4. c. 5.*
 quo modo refutet. *Sed (inquit) in hoc pessimè corrup-* *num. 4.*
punt uetus institutum, quod non Presbyteros sua ordina-
tione creant, qui populum regant ac pascant, sed sacerdotes
qui sacrificent. Sic ad rem ipsam nihil respondens,
 & aliò disputationem conuertens, hac futili ca-
 uillatione lectorem ludificat. Nunc enim ex tot
 illustrium Patrum testimonijs clarissimè con-
 stat, *uetus institutum non corrumpi, sed rectissimè te-*
neri, & obseruari, quod in Presbyterorum ordi-
natione Sacerdotes creantur, qui sacrificent Deo
uictimam salutarē, & sacrificium quotidianum.
 Ad pascendum quoque & regendum, ad euan-
 gelizandum,

gelizandum, ad Sacramentorum administratio-
nem ordinantur Presbyteri: sed eorum prima-
riam ac præcipuam functionem esse sacrificia
quotidiana pro se ac pro populo Deo offerre,
omnes, quos produximus, celeberrimi & vetustis-
simi Patres vno ore testantur.

23. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

STRENVAM hinc operam nauat Calvinus,
vt luculenta & perspicua Christi verba de
potestate remittendi peccata Apostolis suis
& eorum successoribus data deprauet, & in alie-
num sensum nouitium, profanum, à se suisque adinuen-
tum, violenter contorqueat. Hunc in finem præ-
cedentia illa Christi verba, *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, ita egregie cõtaminauit, vt nõ ad ho-
mines vlla potestate ornandos, sed ad solam Euan-
gelij doctrinam commendandam Christum illa
dixisse exposuerit. Hunc in finem illa verba, *Acci-
pite Spiritum S.* promissionem esse de donis ac doti-
bus verbi Evangelici ministris conferendis, nul-
lam autem præsentem spiritualis gratiæ aut po-
testatis collationem affirmavit. Vtramque illam
corruptelam in locis præcedentibus explosi-
mus. Nunc his suis corruptelis conformiter to-
tam hanc remittendi peccata potestatem Apo-
stolis hoc loco verbis expressis datam, nihil aliud
esse quàm in Evangelica prædicatione perpetuam
quandam peccatorum remissionem gratuitam
credentibus denunciaram, (nouum huius tem-
poris portentum, & prophanam vocis nouitatem)
modis omnibus probare cõtendit. Sed antequam
eius corruptelas propono, sanam doctrinam ve-
lutiamuletum præmittam; sanam & genuinam
totius

totius huius loci expositionem, non à meo cere-
bro excogitatam, non nouellam & profanam, sed
à vetustissimis Patribus acceptam, & littere Euan-
gelice perspicue inherentem in mediũ proferam.

Christus Dominus variam, quam in terris exer-
cuit, potestatem Apostolis suis, & eorum fu-
turi successoribus, non totam simul & semel,
sed varijs temporibus ac locis, prout suæ sapien-
tiæ conuenire videbat, maxime circa vltimos
conuersationis suæ humanæ dies, communica-
uit. In vltima Cæna supremi sui & diuinissimi
Sacramenti administratos eos constituit dicēs, *Hoc
facite in meam commemorationem*, vt supra ex vete-
rum consensu ostendimus. In concione postrema
ampliorẽ illis potestatem iam iam daturus, sic Pa-
trem alloquitur: *Sicut tu me misisti in mundum, ita
ego misi eos in mundum*; id est, constitui & decreui eos
mittere in mundum. Quod enim in proximo fu-
turum erat, quati iam confectum narrat Christus.
Sicut & illud aliud eodem in capite: *Opus consumma-
ui quod dedisti mihi vt faciam*, cum necdum in cruce
consummatum illud opus esset. Post mortem ac
resurrectionem, hanc in particulari missionem fa-
cit. Et quidem ad Euangelij toto orbe prædica-
tionem iam iam ad Patrem ascensurus eos mittit,
simulque baptizandi potestatem confert. *Euntes do-
cite omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij
& Spiritus S.* Nunc hoc in loco ipso die resurrectionis
suæ congregatis Apostolis suis (vno absente
Thoma) apparens, dat illis potestatem remitten-
di peccata, qualem ipse exercuerat. Antequam hanc
potestatem cõferat, præmittit: *Sicut misit me Pater,
& ego mitto vos*. Ego sum missus à Patre euangeliza-
re pauperibus, sanare contritos corde, predicare captiuis
remissionem, & cæcis visum, dimittere confractos in remissionem.

Varia
Apostolis
potestas
varijs tẽ-
poribus
data.

Luc. 22.

Ioan. 17.

Matth. 28

Lucæ 4.

Verborū
Christi
explicatio

Lucæ 7.
Matth. 9.

Ad Ioan.
c. 18. v. 13.

In Ioan.
lib. 12.
c. 36.

De poenit.
lib. 1. c. 2.

Serm. 11.
de verb.
Domini.

nem, prædicare annum Domini acceptum, & diem retributionis. Quod mihi muneris Pater commisit, hoc ego nunc vobis resigno: eius ego vos vicarios cōstituo. Qua autoritate Pater misit me, eadem ego mitto vos. Ego non solum docui, euangelizavi, prædicavi, veritatē manifestavi super terram (quam totam potestatem alio loco ac tempore, maiori numero collectis tribuam) sed & sanavi contritos corde, dimisi confractos in remissionem, peccata remisi & cōdonavi, Magdalena, Paralytico, & alijs. Docui verbo & miraculo, filium hominis habere potestatem remittēdi peccata super terram. Hanc potestatem vobis iam daturus, tum in sufflationis externo symbolo, tum verbo de præsentī Spiritū sanctū vobis confero. Accipite Spiritum sanctū. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis. Quia enim solius Dei est remittere peccata, & proprium Spiritus S. & dilectionis diuinæ opus, propterea vt de hac vobis data vera ac certa potestate nemo ambigat, Accipite Spiritum S. Sic in hunc locum Cyrillus Alexandr. *vetus ac nobilis interpres* (ait Beza) & πολλὰν ἀυτάξιον άλλων commentatur. Solius (inquit) veri Dei est vt possit à peccatis homines solvere. Qua igitur ratione diuinæ naturæ potestatem ac dignitatem discipulis suis Saluator largitus est? Respōdet. Quia certè absurdū non est peccata remitti posse ab illis qui Spiritum sanctum habent in se ipsis. Nam cum ipsi remittunt aut detinent, Spiritus S. qui est in eis, per eos remittit aut detinet. Hæc ille. Sic & D. Ambrosius. Ipsum (inquit) munus Spiritus sancti sic nunc officiū Sacerdotis. Ius autem Spiritus sancti in soluendis ligandisque criminibus est. Nec dissimiliter D. Augustinus. Remissio peccatorum quoniam non datur nisi in Spiritu S. (hoc est, illi appropriatur remissio peccatorū, vt copiose declarat) in illa Ecclesia tantummodo dari potest quæ habet Spiritum sanctum.

sanctum. & paulo post: Deus quū mortem peccatoris nō let, sed vt reuertatur & vivat, dedit Eccl. sive suæ Spiritū S. vt cuiuscumq; in eo peccata dimitteret, dimitterentur ei. Sed & alio in loco idē August. Nemo sibi dicat, Occultè ago penitentiam, apud Deū ago: nouit Deus, qui mihi ignoscit, quia in corde ago. Ergo sine causa dictum est: Quæ solueritis super terram, erunt soluta & in cælis? Docet luculenter potestatem à Christo Ecclesiæ datam, vt in Spiritu S. peccata remittat. Id ex hoc loco colligit Chrysostomus. Sacerdotibus (inquit) datum est vt hanc potestatem habeant, quam Deus nec Angelis, nec Archangelis dari voluit. Neque enim ad illos dictum est: Quorumcumque remisistis peccata, remittuntur eis. Idem ex iisdem verbis colligit Ambrosius. Aiunt Nouatiani se Domino deferre reuerentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem referunt. Immo nulli maiorem iniuriam faciunt, quàm qui eius volunt mandata rescindere, & commissum munus refundere. Nam cum ipse in Euangelio suo dixerit Dominus Iesus, Accipite Spiritum S. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, detenta erunt: quis est qui magis honorat? vtrum qui mandatis obtemperat, an qui resistit? Ecclesia in vtroque seruat obedientiam, vt peccatum & alliget & relaxet. Hæc ille.

Audiamus nunc ergo Calvinum an non sit hereticis Nouatianis in hac causa similis. Non dubiū est (inquit) quin hic breuiter complexus sit Dominus Euāgelij summam. Non dubium est quin audacter & confidenter mentiatur Calvinus: quod ex ea, quæ subnectit, probatione statim apparebit. Neque enim (inquit) separanda est hæc potestas remittendi peccata à docendi officio, cui vno contextu annexa est. Atqui nec hoc verum putamus, & vt verum sit, non sequitur tamen: In eodem contextu ponitur docendi officium, & potestas remittēdi peccata; ergo potestas remittendi peccata non debet separari ab officio

Hom. 49.
ex Homi-
lij 30.

Lib. 3. de
Sacerdo-
tio.

De poenit.
lib. 1. c. 2.

Remissio
peccatorū
Euāgelicæ
prædica-
tionis nec
officiū,
nec sum-
ma est, sed
finis &
effectus.

officio docendi, aut remittere peccata nihil aliud est quam Evangelij summa: tum quia alia quam plurima complectitur Evangelij prædicatio, tum maximè quia Evangelicæ prædicationis hic finis ac fructus est, ut qui verbo fidei audito crediderunt, postea pœnitentiã agentes à peccatis solvantur; non autem hoc ipsius prædicationis officium est, prædicando remittere & cōdonare peccata. Petrus post prædicationem factam videns auditores suos *compunctos*, ac dicentes; *Quid faciemus, viri fratres? iubet eos pœnitentiam agere; & baptizari in remissionem peccatorum.* Nō dicit eis: *Iam credendo prædicationi factæ remissa sunt vobis peccata.*

Act. 2.

Sed pergamus cum Caluino, & ut suum paradoxum probet, videamus. *Dixerat paulo antè Christus: Sicut misit me vivens Pater, ita & ego mitto vos. Nūc quorsum spectet, ac quid sibi velit ista legatio, declarat: tantum anteposuit quod necesse erat, se illis Spiritum S. dare, ne quid ex se ipsis agerent: hic ergo præcipuus est Evangelij prædicandi finis, ut Deo reconcilientur homines.* Est lanè finis Evangelij prædicandi, & hoc sensu illa verba, *Ego mitto vos*, de prædicatione Evangelij possunt intelligi, & non de hac peculiari & stricta potestate, quam subiunxit, remittendi peccata, ut nos exposuimus: sed non est ipsum prædicandi officium, ut Caluinus postea docebit. Hoc etiam sensu non separatur ab officio docendi, potestas remittendi, quia hic finis & fructus illius est: sed certè sic separatur potestas remittendi peccata ab officio docendi, ut aliud sit remittere peccata, aliud prædicare Evangelium; nec in ipsa prædicatione aut per ipsam remittantur peccata, sed post illam, post fidei doctrinam acceptam & creditam. Interposuit Christus se *Spiritum Sanctum illis*

Potestas remittendi peccata à prædicatione Evangelij quomodo separatur & quomodo nō.

lis dare, ut remitteret peccata; ut hunc finem & maximum fructum prædicationis suæ Evangelicæ auditoribus & discipulis suis impartirent. Quod ergo hic dixit Caluinus, libenter amplectimur. Sed aliū ille sensum coquit, alia cogitat consilia.

Primum, hanc reconciliationem, in quo consistat, multis verbis sed fallacibus & impijs (quæ propterea præterire nolumus) explicat. *Quod (inquit) sit gratuita peccatorum venia: quod & Paulus docet 2. Cor. 5. 18. ubi Evangelium hac ratione appellat ministerium reconciliationis.* Reconciliantur quidem homines Deo gratuita venia peccatorum: sed nec in sola hac gratuita venia consistit reconciliatio, ad quam interna etiam renouatio requiritur; nec in hac reconciliatione gratuita Evangelij finis ac summa consistit; nec Paulus loco citato de Evangelio loquitur; nec Evangelium appellat ministerium reconciliationis, ut Caluinus mendaciter affirmat; sed hoc tantum dicit: *Omnia ex Deo, qui nos reconciliauit sibi per Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis.* Hic de Euāgelio aut de Evangelica prædicatione nihil Paulus. Immo multo plus & longè aliud ibi loquitur Apostolus. *Si qua (inquit) in Christo noua creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua.* id est: Cùm simus noua creatura in Christo facti, veteris hominis desideria, seu legalia omnia iam transierunt. Nouus cultus & noua vita in Christo successit. *Omnia autem ex Deo, id est, tota hæc innouatio ex Dei bonitate est: qui nos reconciliauit sibi per Christum, id est, qui omnes credentes per mediatorem Christum novas creaturas fecit: & dedit nobis (noui testamenti ministris) ministerium reconciliationis, id est, officium & potestatem ea faciendi per quæ homines reconcilientur Deo; videlicet non solum verbum prædicandi,*

Reconciliationis nostræ ministerium quid.

Fabula
errorum:
plena.

Impostu-
ra Cal-
vini.

Euange-
lium vitæ
nouitas.

candi, sed & baptizandi, & peccata remittendi, & quælibet Sacramenta administrandi. In ministerio enim reconciliationis omnia ista continentur. Ipsa quoque Euangelica prædicatio latius patet, quam ut gratuitam peccatorum veniam annunciet. Quod videns ipse Calvinus subiungit. *Multa quidem alia continet Euangelium. Sed hoc imprimis agit illic Deus, ut recipiat homines in gratiam, peccata non imputando. Quare si fideles Ecclesie ministros prestare volumus, summo studio in hanc partem incumbere decet. Nam in hoc maxime differt à prophana philosophia Euangelium, quia hominis salutem in gratuita peccatorum remissione constituit. Nam & hinc fluunt alia Dei beneficia, ut nos illuminet Deus ac regeneret Spiritu suo, ut reformet ad imaginem suam, ut inuicta fortitudine contra mundum & Satanam nos armet. Itaque tota pietatis doctrina & spirituale Ecclesie ædificium fundamento illo nititur, quod Deus nos à peccatis omnibus absolutos gratis sibi adoptat.* Fabulam narrauit multis erroribus plenam. Ostendere vult Euangelij summam in gratuita peccatorum remissione consistere, ut hac demonstratione per modum proloquij facta, sic ad textus enarrationem seu verius corruptionem scdam descendat. Agnoscit alia multa continere Euangelium, præter hanc gratuitam peccatorum remissionem. Sed quæ illa alia multa sint, vafer dissimulat; ne si illa in medium proferret, mendacij, quod stabile nititur, turpitudine confestim se proderet. Atqui iam in præmio totius huius operis oportune ostendimus, Euangelium præter remissionem peccatorum gratuitam, maxime & imprimis esse totius vitæ nouitatem, *seruire Deo in sanctitate & iustitia omnibus diebus vitæ nostræ; & in hoc maxime apparuisse gratiam Saluatoris nostri Dei (teste Apostolo) ut abnegantes impietatem & secularia desideria, sobriè,*

piè, & iustè viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentam gloriæ magni Dei. Hoc ergo imprimis agit Deus per Euangelij prædicationem, non ut recipiat homines in gratiam, peccata non imputando, ut Calvinus narrat; est quippe exordium hoc tantum & principium prædicationis Euangelicæ, ut illa prima vox testatur Ioan. Baptiste, *Pœnitentiam agite; & illa prima vox Christi, Pœnitentiam agite, appropinquat enim regnum cælorum.* Item illa prima Petri concio: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* Prima hæc fidei & religionis Christianæ rudimenta sunt, & ut Paulus loquitur, *elementa sermonum Dei.* Est sermo inchoationis Christi, iacere fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis & fidei ad Deum. Doctrina remissionis peccatorum gratiæ per fidem in Deum & pœnitentiam, est initialis & elementalis hominis Christiani doctrina. Perfectio doctrinæ quam Christus in postrema concione docuit, hæc est: *Manete in dilectione mea. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea: sicut ego præcepta Patris mei seruauit, & maneo in dilectione eius. Si quis diligit me, sermones meos seruabit; & Pater meus diliget eum, & ad eum uentemus, & mansionem apud eum faciemus.* Hic est præcipuus Euangelij finis. In hoc maxime differt à prophana philosophia Euangelium, non quod hominis salutem in gratuita peccatorum remissione constituit, ut Calvinus affirmat, quasi Epicuream vitam in voluptate & flagitijs agentes, non nisi perpetuo peccantes perpetua peccati remissione & aliena iustitia, eaq; imputatiua, saluaremur; sed quod facit nos veros Dei cultores, facit diligere Deum, seruare sermones eius, manere in Deo, vni Deo per charitatem in hac vita, & frui Deo per visionem in altera vita. *Neq; ab hac remissione peccatorum*

Euangelij
perfectio-
nem in
primis
eius ru-
dimentis
ponunt
hæretici.

Act. 2.

Hcb. 6.

Ioan. 15.

Euange-
lij finis
proprius:
Euange-
lium à
prophana
philoso-
phia quo
distet.

A remiss.
pecc. alia
beneficia
nō fluunt,
sed inci-
piunt.

Ioan. 3.
Charitas
est reno-
uationis
& refor-
mationis
nostræ
fons.

Tit. 3.
Act. 2.

Act. 22.

Rom. 6.
& 7.
Ioan. 15
Cant. 4.
1. Ioan. 4.

Privatio
nihil ope-
ratur, sed
noua for-
ma.

*gratuita, fluunt alia Dei beneficia, ut narrat Caluinus; sed ab hac incipiunt tanquam ab imperfectio- ri ad perfectius tendendo, & tanquam a necessa- rio ad magis excellentia progrediendo. Ut illuminet nos Deus per fidem, non facit remissio peccatorū gratuita; quia ipsam remissionem præcedere de- bet fides, & illuminatio per fidem. Qui enim non credit in filium Dei, ira Dei manet super eum. Ut autem Deus nos suo Spiritu regeneret, ut ad imaginem suā reformet, ut inuicta fortitudine contra mun- dum & Satanam nos armet, non hæc ex remissio- ne peccatorū gratuita fluunt, non ex ea de iuan- tur, sed ex vnius dono charitatisque post remis- sionem gratuita diffunditur in cordibus cre- dentium per Spiritum S. qui datus est illis. Hunc ordinem seruat Paulus. Secundum suam misericordiā saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, (ibi est re- missio peccatorum iuxta illud Petri, *Baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccatorum; & iuxta illud Ananiæ ad Paulum, Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua, inuocato nomine ipsius) & renouationis Spiritus S. quem effudit in nos abunde. Hic est charitas diffusa per Spiritum S. in cordibus, quæ reformat nos ad imaginem Christi, quatenus per illam am- bulamus in nouitate vitæ, veterem hominem deponentes. Qui enim diligit me, sermones meos seruabit. Hæc etiam charitas armat nos contra mundum & Satanam: quia valida est sicut mors dilectio; & qui manet in charitas- te, manet in Deo, & Deus in eo; ac per hoc maior est qui in fidelibus quàm qui in mundo. Ex charitate igitur ista Dei beneficia fluunt, non ex remissione pecca- torum gratuita. Tota igitur pietatis doctrina, & spirituale ædificium Ecclesiæ, non illo funda- mento nititur, quòd Deus nos à peccatis absolu- tos gratis sibi adoptat, ut Caluinus nequiter le-**

ctorem fallit, cum gratuita hæc adoptio, quate- nus vnam peccatorum remissionem concernit, non nisi *initium sit substantiæ Christi* (ut Paulus lo- quitur) & *inchoatio sermonum eius*; sed tota pietatis doctrina & spirituale Ecclesiæ ædificium est, ut *templa simus Spiritus sancti, ut Deus nos inhabitet, ut ad- hærentes Domino, vnus cum eo Spiritus simus*; denique *ut viam excellentiorem teneamus, quam Paulus no- bis demonstrare profitetur. Viam videlicet charitas- tis, sine qua nihil sumus, & quæ cæteris omnibus, ipsa fide ac spe maior est. In duobus quippe dilectionis man- datis tota Lex pendet, & Prophetæ. Quare si fideles Euangelij ministros præstare volumus, summo studio in hanc partem incumbere decet, ut hæc duo charitatis mandata potissimum inculcen- tur, ut viâ charitatis doceamus, ut fideles in Dei dilectione manere, eiusque præcepta seruare ad- hortemur. In eo est Euangelij summa. In hoc appa- ruit Filius Dei, ut dissoluat opera Diaboli. In hoc apparuit gratia Saluatoris nostri Dei, ut abnegantes impietatem & secularia desideria, sobriè, iuste, & piè viuamus in hoc seculo. Ad hoc euangelizandum & docendum missi sunt Apostoli, dicente illis Christo: *Docentes eos seruare omnia quæcumque mandauit vobis. Toto igitur Caluini præludio manifesti & grauissimi erroris con- uicto, videamus iam quem Christi verbis sen- sum affingat.**

Ceterum (inquit) ita mandatum Christus iniungit Apostolis remittendi peccata, ut minimè, quod suum est, in ipsos transferat. Proprium eius est peccata remittere. Hunc honorem, quatenus in ipsis est, Apostolis non resignat; sed iubet suo nomine remissionem peccatorum testari, ut per eos Deo homines reconciliet; denique solus ipse propriè loquen- do per Apostolos suos peccata remittit. De hac re tota satis multa iam antea diximus, ut nihil hic repe-

tere sit opus, et sic eandē iterū cantilenā canere Caluino visū fuit, vt sic post multa tandē præambula totū suum toxicū effunderet. Non enim nisi pedentim & multa præfatus ad corruptelā suā patefaciendā descendere voluit. Nunc igitur ad eam se accingit. *Potest tamē quæri, quū testes solū vel præcones huius beneficij non authores eos cōstituat, cur tam magnificē extollat eorū potestātē. Respondeo hoc stabiliendæ nostræ fidei fuisse datū. Nihil nostræ magis interest, quā vt securē statuere nobis liceat, non venire in memoriā peccata nostra corā Deo. Zacharias in suo Cantico hanc vocat scientiā salutis. Ad eam probandā cum Deus vtatur testimonio hominum, nunquā acquiescent conscientiæ, nisi in eorum persona Deū ipsū loquentē agnoscant. Ideo dicit Paulus: Hortamur vos vt reconciliemini Deo, tanquā Christo per nos obsecrāte. Videmus nunc cur tam splendido elogio commendat Christus ac ornet ministerium quod Apostolis iniungit, nempe vt tutō sibi persuadeant fideles ratum esse quod audiunt de remissis peccatis; nec minoris faciant reconciliationem quæ voce hominum offertur, quā si Deus ipse manū è cælo porrigeret. Ac vberimum huius doctrinæ fructum quotidie percipit Ecclesia, dum Pastores suos intelligit diuinitus ordinatos esse æternæ salutis sponsores: nec peccatorum remissionem, quæ apud illos deposita est, procul esse querendam. Nec verò propterea vilescere nobis debet incomparabilis hic thesaurus, quia in vasis fictilibus exponitur; sed est cur agamus gratias Deo, qui tanto honore dignatus est homines, vt in testanda peccatorū remissione suam ac filij personā sustineant. Fanaticos autē homines sciamus, dum hanc legationem spernunt, Christi sanguinem pedibus calcare. Hęc ille. Vix tandem post multas verborum ambages, post longa & garrula præludia, animi sui sententiam impostor aperuit, quæ tamen ex multis fragmentis simul consarciendis colligenda est, clarē & apertē nō exponitur. Summa est, hęc verba,*

* Hęc scientia salutis erat per Ioannem Baptistam dāda, quatenus Iudeos docturus erat viam salutis ad Christū, non per ipsum Christū, aut quos ille misit. Sic ad certitudinem Caluinianam non magis pertinet quā ad raphana quæ vendūtur in foro.

verba, *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, hunc sensum habere: Quibus prædicando Euangelium gratuitam à Deo peccatorum remissionem annunciaueritis, & testati fueritis, illi certō & tutō remissa sibi esse peccata credere possunt ac debent. Loquitur enim Christus magnificē, & dicit Apostolos remittere peccata; sed sensus est, quod hanc remissionem non nisi attestantur. Tamen vt securi ac certissimus, dicit eos remittere. Hęc est sententiæ Caluini hoc loco summa. Iubet (inquit) eos Christus suo nomine remissionem peccatorum testari. Testes solū vel præcones facit eos huius beneficij. Tutō sibi persuadebunt fideles ratum esse quod audiunt (ex voce Prædicantis ministri) de remissis peccatis. Pastores diuinitus ordinantur æternæ salutis sponsores; & hoc honore dignatus est illos Deus in testanda peccatorum remissione. Ex his verborum Caluini fragmentis totam eius sententiam antedictam colligimus. Nunc eius absurditatem ac impietatem breuiter aperiemus; simulq; quæ obiter à Caluino ad eius confirmationem inserta sunt, refutabimus.*

Absurda Caluini sententiæ est tribus ex causis. Primum, quia authoritas prædicandi Euangelium, in qua prædicatione ponit Calvinus remissionis peccatorum attestationem seu annunciationem & præconium, iam dudum antea Apostolis fuit cōcessa quo ad Iudeos; & postea distinctē quo ad omnes gentes, ipso die ascensionis Domini. Non ergo in his verbis & hoc tempore ipso resurrectionis die data fuit illa prædicandi potestas. Secundō, quia prædicatio Euangelij, vel annunciatio & attestatio in illa facta, ab ipsa remissione peccatorū res est longissimē distincta: quod ex eo fit euidentius, quia, vt remittantur peccata, multa præter fidem requiruntur, odium præ-

Caluinianæ explanationis summa.

Luc. 10.
Matth. 28

Euangelica prædicatio non remittit peccata.

teritæ vitæ, propositū melioris vitæ, spes veniæ, Dei dilectio & proximi. Ad prædicationem verbi legitimè audiendam sola requiritur fides, vt credatur verbo prædicato. Aliud ergo & longè aliud est verbi prædicatio, & peccatorum remissio, & consequenter vtriusque potestas. Tertio, prædicator verbi non potest nisi in genere annunciare aut attestari remissionem peccatorum, idque ijs legibus & conditionibus quas Deus in Scripturis præscribit. Remissio peccatorū quam fingit Calvinus, est certa fides in particulari, qua certò quisq; credit sibi peccata remitti. Hoc Petro, aut Paulo (verbi gratia) Prædicator aut Pastor non annunciat, non testatur, sed tantum in genere Evangelicam doctrinā prædicat, si sicut oportet Evangelium prædicat: neque enim vel Christus, vel Apostoli aliter prædicauerunt. Deinde vt huius iam sententiæ manifesta impietas appareat, quærimus à Caluino & Calvinistis, omnibusque hodie hæreticis pariter cum Caluino insanientibus, an Christus remittendo peccata Magdalenæ, Paralytico, & alijs, aut in verbi prædicatione eam largitus est remissionem, aut non nisi eam attestatus fuerit, nec verè remiserit peccata. Neutrum sine maxima vel absurditate vel impietate dici potest. Atqui hoc in loco sic mittit Apostolos Christus, sicut ille missus erat. Remittunt ergo & illi peccata verè, sicut Christus remittit; verbo absolutionis, nō verbo prædicationis; verbo efficaci, non verbo testimonij.

Luc. 7.
Math. 9.

Quomodo
Christus &
quomodo
Ecclesia
peccata
remittit.

Quo tamē in loco ne omnimodam paritatem in Christo & Apostolis ponere videamur, paucis exponam, qua in re similes, qua in re dissimiles Apostoli Christo hac in parte sint. Similitudo enim in quibusdam locū habet, in quibusdā non habet.

habet. Primum, in fine conueniunt. Sicut enim missus est Christus, vt doceret veritatē, & quos docuit, ad salutem perduceret; sic Apostoli missi sunt ad docendū omnes gentes, & quos docuerunt, ad salutem conducere: *ad consummationem sanctorum in ædificationem corporis Christi, &c.* Secundo, in principio conueniunt: quia sicut Christus homo missus est à diuina Patris potestate; sic Christus Dei filius eadem diuina potestate misit Apostolos, vt principium missionis in vtroque sit simile. Tertio, in modo conueniunt: quia sicut Christus non erat merus annunciator & nudus prædicator verbi, sed potestatem quoque spirituales habuit, *Vnctus à Deo præ participibus suis,* qua Pastor bonus erat, ac regendi & gubernandi facultatem habuit; sic Apostoli non solum præcones verbi, sed & Pastores animarum erant, *quos posuit Spiritus S. regere Ecclesiam suam, & ad hoc Spiritum S. acceperunt,* vt peccata remitterent ac retinerent. Dissimile tamen & dispares multum Christo Apostoli, alijque Pastores sunt, tum natura, tum potestate. Natura, quia solū homines sunt, ideoque non nisi in nomine & potestate Dei & filij eius peccata remittunt. Potestate, quia non nisi limitatā habent, vt vicarij, nō vt Domini. Quorum neutrum obstat quin verè peccata remittant ac retineant: neutrum cogit vt soli sint præcones ac testes factæ remissionis peccatorum. Postremo impia est Caluini expositio, quia nouella, prophana, SS. Patribus (quorum testimonia nuper produximus) aduersa & contraria; denique à Christi verbis prorsus aliena est, vt mox in proximo membro luculenter docebitur.

Disparitas
inter Chri-
stum &
Ecclesiam
quoad re-
missionem
peccatorū

Nunc cum Caluino pergamus. *Rursum* (inquit)

plusquam insulsi sunt Papista, qui locum hunc ad magicas suas absolutiones detorquent. Nisi quis peccata confessus fuerit in aurem Sacerdotis, nulla secundum eos speranda est remissio. Christus enim peccata voluit per Apostolos remitti. Absolvere autem nequeunt nisi causa cognita: ergo confiteri necesse est. Hæc sanè ratiocinatio & collectio ex hoc loco non Papistarum modo, sed doctissimi- morum Patrū est, cum quibus insulsi esse ma- lumus, quàm cum Caluino sapere, qui nunquā se sapere putat nisi cum solus sapit: qui sapere ad sobrietatem, spiritu suo indignū semper iudicavit; & Apostolo contrarius, prudens vult semper esse apud semetipsum, alta sapere, humilibus non consentire. Audi- uimus antea, potestatem remittendi peccata Ec- clesie datam ex hoc loco colligere & docere Cy- rillum, Chrysostomū, Ambrosium, Augustinum.

Lib. 12. Addit Cyrillus eodem loco, hanc potestatem ex-
cap. 56. in ercere Ecclesiam partim in Baptismo, partim in peni-
Ioan. tentia, vbi peccatorum confessio facienda est. Ad- dit Chrysostomus, potestatem condonandi pec- cata datam Sacerdotibus, non solū in Baptismo, sed & postea. Non solū (inquit) quum nos regenerant Sacerdotes, sed & postea condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent. Vbi & docet duplex hoc esse discrimen, Sacerdotum veteris legis & nouæ, quod illis datum erat corporis lepram non purgare, sed pur- gatam probare; his verò concessum est animæ lepras non pur- gatas probare & ostendere (vt Calvinus vult) sed pro- fus purgare. Hoc autem in pœnitentię Sacramento Sacerdotes præstare, apertis verbis alio in loco in Matth. docet. Addit Augustinus loco illic citato: Ergo sine causa sunt clauis datæ Ecclesie Dei? Frustramus ex Hom. 49. Euangelium Dei, frustramus verba Christi. Iob dicit: 50. Si erubui in conspectu populū mei confiteri peccata mea.

Addit

Addit denique Ambrosius. Impossibile videbatur per penitentiam deleri peccata. Concessit hoc Christus Aposto- lis: quod ab Apostolis ad Sacerdotū officia trāsmissum est. Et iterum alio in loco. Dominus, quod antè erat iudicij sui, dedit Apostolis peccata remittendi equitatem, ne citò soluenda diu ligata manerent. Hoc Nouatianus (sed nec Calvinus) non audiuit; sed Ecclesia Dei audiuit. Non potestatem vsurpamus, sed seruiamus imperio. His alios Patres adiungimus. Episcopus vel Presbyter (ait D. Hieronymus) pro officio suo, quum peccatorum varie- tates audiuerit, scit qui ligandus sit, quique soluendus. Rea- tus conscientiarū (ait Leo Magnus) sufficit solis Sacer- dotibus indicari confessione secreta. Plenius D. Basi- lius. Necessariò ijs aperiri peccata debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei. Ad hoc hortatur anti- quissimus Athanasius. Si nondum soluta sunt peccato- rum tuorum vincula, tradas te ipsum discipulis Iesu; adsunt enim qui te soluant pro potestate ea quam à Salvatore acci- perunt. Superni quippe iudicis principatum sortiuntur (ait Gregorius Magnus) vt vice Dei quibusdam peccata re- tineant, quibusdam relaxent, & animarum iudices fiant. Hoc est enim immobile seueritatis Apostolicæ iudicium (ait Hilarius) vt quos in terris ligauerint, id est, peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos soluerint, confessione vi- delicet veniæ receperint in salutem in Apostolicæ conditio- ne sententiæ, in cælis quoque aut soluti sint, aut ligati. Mediator quippe Dei & hominum, homo Iesus Christus, (ait Leo Magn⁹) hanc præpositis Ecclesie tradidit pote- statē, vt & confitentibus satisfactionem pœnitentiæ darent, & eadem salubri satisfatione purgatos ad communionem Sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui cōformiter August. de pœnitente ita scribit. Veniat ad Antistites, et à præpositis sacrorū accipiat satisfac- tionis suæ modum. Quia videlicet, vt scribit alio in loco Chrysostomus, A terra iudicandi principalem au-

thori:

De pœnit. lib. 2. c. 2.
In Psal. 38.
In Com- ment. in Matthæi cap. 16.
Epist. 80.
In reg. bre- uior. q. 288.
Serm. in illud, Pro- fecit in pa- gum, &c.
Hom. 26.
super Euang.
In Matth. can. 18.
Epist. 91.
Hom. 50. cap. 11.
Hom. 5.
de verbis Esa. Vidi Dominū.

thoritatem sumis cælum. Nam iudex sedet in terra, Dominus sequitur seruum; & quicquid hic in inferioribus iudicavit, hoc ille in supernis comprobavit. Propter hanc iudicalem potestatem adeo necessaria semper habita fuit causæ cognitio, & peccatorum confessio, seu secreta, seu publica, ut antiquissimus Cyprianus sic de ea scribat: Etiam in minoribus peccatis agunt peccatores penitentiam iusto tempore, & secundum disciplinæ ordinem ad exhomologesin, j. confessionem peccatorum veniunt, & per manus impositionem Episcopi & Clerici, ius communicationis accipiunt. Quod etiam in solis cogitationum peccatis, quæ lethale crimine continerent, facere Christianos idem antiquissimus martyr his verbis docet: Quamvis nullo sacrificij aut libelli facinore constricti sint, quoniam tamen de hoc vel cogitauerunt, hoc ipsum apud Sacerdotem Dei dolere & simpliciter confitentes, exhomologesin conscientie faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam exquirunt. Quod totum quanta severitate tum à fidelibus præstitum, tum ab Ecclesie Pastoribus necessario exactum fuerit, luculentus testis esse potest Theodoretus. Sunt (inquit) medicabilia quæ etiam post Baptismum sunt vulnera. Medicabilia autem non per solam fidem data remissione (ut sanè volunt hodie hæretici) sed per multas lachrymas, & fletus, & luctus, & ieiunium, & orationem, & laborem facti peccati quantitati commoderatum. Qui enim non sic affecti sunt, eos nec admittere quidem didicimus, nec divina eis impartire has habet Ecclesia leges de penitentia. Cum tot ac tantis antiquitate, eruditione, sanctitate illustribus Patribus, Ecclesiarum Episcopis, insulsi esse malumus, quàm cum

1. Caluino sapere. Agnoscunt in potestate remittendi peccata à Christo Apostolis aliisque sacer-
2. dotibus data, iudicium exerceri: In hoc iudicio peccata vel remitti vel ligari: In penitentia Sacramente

Lib. 3.
 Epist. 14.

Serm. 5.
 de lapsis.

In Epitome
 diuinorum decretorum
 de penitentia.

mento hoc iudicium exerceri: Ut hoc iudicium 4.
 exerceatur, peccatorum confessionem necessario 5.
 fieri: Iuxta peccati confessionem præscribi satisfactionis modum: Atque hac demum via ac ratio- 6.
 ne in Ecclesia solui peccata, absolutionem dari.

Elegans sibi videtur Caluinus, qui sententiam Ecclesie in soluendis peccatis, magicam absolutionem vocare potuit. Sic homini impio magicum est, quicquid ex Christi instituto circa diuina Sacramenta conceptis verbis peragitur. Magicum Caluino est uti hac forma verborum: Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus S. Magicum est, accepto in manus pane dicere, Hoc est corpus meum. Sed quæ contra has eius blasphemias alijs in locis iam disseruimus, ad hanc quoque Satanicam eius contumeliam refutandam sufficere possunt. Manet firma Ecclesie Catholice sententia, tot nobilissimorum Patrum testimonijs roborata, Christum in his ad Apostolos verbis, Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, veram & diuinam illis potestatem dedisse, non in verbi prædicatione, sed in penitentia Sacramento, & iudiciali cognitione, peccata penitentibus & confitentibus remittendi.

Caluini
 blasphemias.

Nunc quid contra hanc expositionem Catholicam litteræ Evangelicæ inherentem, & vnanimi Patrum consensu agnitam atque firmatam, disputet Caluinus, attendamus. Sed (inquit) ridicula est illorum hallucinatio, dum summum causæ cardinem prætereunt, nempe hoc iuris concessum esse Apostolis ad asserendam Evangelij auctoritatem, cuius illis commissæ erat prædicatione. Atqui hunc iam cardinem ab ostio remouimus, & Caluini commentum, de asserenda Evangelij auctoritate, ab huius loci sensu remotissimum & alienissimum esse ostendimus. Sed &

infra

Caluini
artes ob-
seruanda.Obsigna-
tio Cal-
uiniana
ineptior
testimo-
nio Lu-
therano.

infrà in proxima clausula magis ostēdemus. Bo-
nus Calvinus noua sua commenta Scripturis af-
fingit, eaque sua affirmatione ponit; aut leuissi-
mis coniecturis & futilibus paralogismis sufful-
cit. Moxquereceptissimum Ecclesiæ sensum lite-
ræ Euangelicæ inhaerentem, non aliqua ratione
propria, sed ex eo solo capite refutat, quod ille
aliter sentit, & ille aliter locū exponi voluit. Sic
enim hoc loco sensū Catholicū veluti *ridiculā hāle-
lucinationem* reijcit, nullo alio argumento, quā quia
ille aliter textū exposuit, suiq; cerebri cōmentum
homo ipsa impudentia impudentior. *summū cause
cardinem* vocat. Atque in hac sua insania pergēs,
ait. *Neque enim confessarios instituit Christus, qui occultis
susurris examen de singulis peccatis habeant; sed vocales
Euangelij sui præcones, qui gratiam expiationis per Chris-
tum parte cordibus piorum obsignent.* Eandē rem alijs
verbis repetit. Refellit sensum Catholicum sim-
plici eius negatione, & sui cōmentitij sensus sim-
plici affirmatione. Quo quidem modo quilibet
asinus omnia & vniuersa fidei orthodoxa dog-
mata refutauerit. Vno hīc nouo verbo vtitur,
quo in priori explicatione non est vsus; *Euangelij
præcones gratiam per Christum partam in piorum cordibus
obsignare.* Hoc adhuc absurdus est, & à Christi ver-
bis remotius, quā quod prius dixerat, *testari &
spondere.* Testari quippe & spondere, vel, vt alij lo-
quuntur, *annunciare remissionem peccatorum,* aliquam
habet datæ remissionis speciem: quia tametsi non
remittit peccatum qui testatur, spondet, aut an-
nunciat illud remitti, tamen significat nuncre-
mitti, quia declarat remissa. Atqui *obsignare hanc
gratiam expiationis per Christum partam,* non signi-
ficat vllam præsentis remissionis attestatio-
nem aut declarationem, sed significat, in sen-
su

su Caluini, iam dudum factæ per fidem re-
missionis peccatorum quandam confirmatio-
nem. Ita hoc nugamētum à Christi verbis adhuc
longius recedit, & ad Euangelij authoritatē alle-
rendā, quod fingit Calvinus, minimè facit. Dixit
Christus, *Quorum remisistis.* Dicit Calvinus, *Quo-
rum iam remissa peccata obsignaueritis.* Hoc à
Christi verbis longissimè recedit: immo Christi
verba falsa ac inania reddit. Sed nec, vt dixi, ad
Euangelicæ prædicationis authoritatem asseren-
dam quicquam facit: quando iuxta hunc sensum
Euangelica prædicationis nihil confert, nihil tunc
factum, nullum beneficium tunc exhibitum, vel
annunciat vel testatur, sed beneficium olim præ-
stitum modo quodam commētito obsignat. An-
tequam ad Euangelium audiendum venit Calui-
nista, iam ei dudum remissa peccata sūt. Sed Eu-
angelium quod audit, hanc illi factam gratiā mo-
do quodam commentitio obsignat. Dico mo-
do commentitium. Nam purum & futile com-
mentum, hæc obsignatio Caluiniana est. Nempe
idem tribui volunt Caluinistæ prædicationi Eu-
angelicæ, quod Sacramentis; & idem Sacramen-
tis, quod prædicationi verbi; vt vtraque nihil quā
obsignent, nihil quā sigilla quædā sint dudum
acceptæ per solam fidē gratiæ, cui vni fidei con-
firmandæ tam Sacramenta, quā tota prædicatione
Euangelica subseruiat. Sic tota Caluini resolutio
hoc loco Christi verba in meros fumos conuer-
tit: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis;* id est,
Quorū iā dudū remissa peccata prædicatione ve-
stra Euāgelica obsignaueritis, illorū peccata re-
mittuntur: Quod iam dudū factū dixeritis, illud
factū est: Quos iam dudū reconciliatos tales esse
pronūciaueritis, illi sūt recōciliati. Atqui siue hoc
dicatur,

Caluinus
Christi;
verba in
fumos cō-
uertit.

Caluini-
na demen-
tia ex si-
mili de-
monstra-
tur.

dicatur, siue non dicatur, sunt & manent reconci-
liati. Quid ergo confert ad reconciliationem ip-
sam hoc meum dicere, pronunciare, prædicare?
Dici solet, & verissimum est: Affirmare vel nega-
re nihil ponit in re. Merus igitur fumus verbo-
rum est, inanis & inutilis sonus, (ad remissionem
peccatorum quod attinet) tota Euangelica præ-
dicatio, & tota hæc Apostolis data potestas. Sum-
ma rei absurditas in simili apparebit. Si Regis fi-
lius à patre magnis acceptis thesauris post ali-
quam eorum distributionem in externa quapiam
regione per seipsum factam, ad patrem suum re-
uersurus, primarijs quibusdam suis Satrapis in il-
la adhuc regione relictis (volens videlicet etiam
in futurum liberalitatem suam exercere) diceret,
Sicut misit me pater meus, sic ego mitto vos. Acci-
pite hos thesauros auri & argenti immesos. Quo-
rum inopiam vos subleuandam censebitis, suble-
uabuntur. Quorum non subleuaueritis, illi ino-
pes & egeni manebunt. An hic esset legitimus ho-
rum verborum sensus? Quosiam diuites esse pro-
nunciaueritis, vel quorum copias & diuitias iam
partas verbo commendationis vestræ attestando
obsignaueritis, illi diuites sint? An nõ statim me-
ritò excipitur? Quare igitur à filio Principis ita
missi sunt hi Satrapæ? ut quid tales thesauros
acceperunt? Quomodo dicitur illis, Quorũ ino-
piam subleuandam censebitis, &c. quando nemi-
nem subleuant? sed sibi solis hunc thesaurum ser-
uant? solum eos qui iam diuites erant, tales esse
declarant? Quod certè ad diuitias comparandas,
vel ad accepti thesauri distributionem, prorsus im-
pertinens est. Eodẽ omnino modo Christus Do-
minus accepta à Patre potestate tantisper usus,
& multis data peccatorum remissione, nunc ad
Patrem

Patrem reuersurus, & eandem in terris gratiam
perpetuam esse volens, dixit Apostolis suis, *Sicut
misit me Pater, ego mitto vos.* Adiecit, *Accipite Spiritum S.*
ostendit in quem finem, *Quorum remisistis peccata,*
quorum summam inopiam spiritualem refecerit-
is. (vinculis quippe peccatorum detineri, & à
gratia Dei extorrem esse, maxima est spiritualis
inopia & miseria) *remittuntur eis.* Eorum inopiam
spiritualẽ reficietis, vt diuites sint in fide, ac bo-
nis operibus; eorum vincula relaxabitis, vt li-
berè seruiant iustitiæ qui prius erant serui peccati.
Quòd si verò Apostoli & eorum successores ni-
hil aliud quàm remissionem peccatorum iam fa-
ctam denunciant, & obsignant, vt quid illa tam
solemnis missio? vt quid Spiritum sanctum acce-
perunt? Vt quid illis dictum est, *Quorum remisistis
peccata?* quando iam nemini remittunt, neminem
ab inopia & miseria illa spirituali eximunt; sed
quos diuites ex fide inuenerunt, eos tales esse de-
clarant? An non tota Christi commissio & pote-
stas Apostolis data in meros verborum fumos eua-
nuit? Nam & obsignatio illa quam finxit Calui-
nus in verbi prædicatione, quàm sit absurda, ri-
dicula, & merus fumus, ad religionis nostræ Sa-
cramenta ludificanda inuentus, circa ipsam Sa-
cramentorum doctrinam, cui verbi prædicatio-
nem per omnia esse similem Calvinus vult (nisi
quòd hæc auritum, illa oculare symbolum ac te-
stimonium sit) alio in loco demonstraui. Conclu-
ditiam Calvinus. *Quare tenendus est modus remittendi*
peccata, vt sciamus quænam sit ista quæ Apostolis data est
potestas. Cui respondeo: Omnino tenendus est ille
modus remittendi peccata, iuxta quem verè scia-
mus quænam sit ista quæ data est remittendi po-
testas; quæ videlicet verè talis sit, & verè peccata
h h remittat,

In Epist.
ad Rom.
c. 4. VER. II.

remittat; iuxta Christi verba; non autē talis modus tenendus est, quo posito, nullā scimus Apostolis esse datā potestatem, & Apostolos verē nullum peccatum remittere scimus, Christique verba penitus ludificamus; quem modum sibi Calvinus finxit, vt in causa omnium grauissima, ita scelere & impietate maxima.

23. *Quorum autem retinueritis, retenta sunt.*

HÆC clausula à Christo adiecta, superiorum verborum sensum orthodoxum, de verā remissione peccatorum per Apostolos iudicialiter in foro conscientiae faciendā, luculenter & ad oculum confirmat: sensum quoque Caluini commentitium de factā dudum remissionis peccatorum denunciatione, attestatione, oblatione, non minus luculenter refutat. Sensum orthodoxum confirmat, & Caluini commentitiū euertit, quatenus retinere ac ligare peccatum, quod est solutionem ac remissionem peccati negare, & peccati iam reum eoque obstrictum eodem reatu at vinculo peccati constringere, seu constrictum tenere, veram & realem potestatem significat circa ipsum peccatum, & personā hominis: quam magnus ille Theodosius Christianissimus Imperator optimē intelligēs, quū iam ab Ambrosio Episcopo Mediolanensi propter atrocem cedem temerē patratam excommunicatus, ab aditu Ecclesiae & vsu Sacramentorum arceretur, suam infelicitatem his verbis professus est. *Memoria tenes* (ait ad Ruffinum, Magistrum militum, qui eum ad Ecclesiae ingressum inuito Episcopo hortabatur) *Dominicam vocem, que manifestè dicit: Quicumque ligaueritis in terris, is & in caelo erit ligatus.* Agnoscebat pote.

Theodor.
hist. Ec-
cles. lib. 5.
cap. 18.

potestatem à Christo Sacerdotibus datam retinendi & ligandi peccata, quæ peccatorem vinculo constringeret quod sibi peccando nexuit. Hic Evangelica prædicatio locū non habet; hic præconium, testimoniū, sigillū Calvinianū euane-
scit. Sententia retinens peccatum, & ligans peccatorem, ad ipsum in particulari peccatorem, & ad ipsum in specie peccatum destinari debet; idque ex certa & cognita causa. Neque enim ligari debet nisi qui tale vinculum promeruit. At prædicatio Evangelica omnes alloquitur; & tametsi posset pijs iam & bonis fidelibus gratiam illis à Christo factam aliquo modo attestari & annunciare (quod quidem adhuc non esset gratiam aliquam facere, aut peccatum remittere) tamen per modum alicuius denunciationis aut attestationis nullum potest ligare, nulli hanc poenam imponere, nulli remissionem negare; quando nec vllum in particulari conuenit, nec de vlllo peccato in particulari iudicat; nec causam habet cur vllum in particulari liget. Ita & sensum orthodoxum hæc clausula luculenter confirmat, & sensum Caluini commentitium non minus luculenter euertit.

Horum igitur verborum sensum aliò inuerrere atque pertrahere studiosè contendit. Hoc (inquit) *secundum membrum addit Christus ad terrendos Evangelij sui contemptores, vt sciant non impune cessuram sibi hanc superbiam.* Sed vide absurditatē. De retinendis peccatis Christus loquitur omnibus haud dubiè & indefinitè. Quid ergo? An Evangelij contemptus omne peccatum est? Quam innumeri sunt peccatores, qui Euangelium aut ignorantes (ideoque non contemptores) aut audire negligentes (vbi cōtemptus abest) aut penitus obliuio-

Retinere
peccatum
ad Euan-
gelij præ-
dicationē
pertinere
nō potest.

Caluini
effugium
refellitur.

midantes, (non ex Euangelij contemptu, sed suis passionibus victi) innumeris flagitijs ac sceleribus constaminantur? Quomodo ergo Christus de omnibus peccatis retinendis, quæ Apostoli retenturi sunt, loquens, ad terrendos Euangelij contemptores id loquitur, quasi alia peccata retinenda non essent, quam Euangelij contemptus; aut alij peccatores non ligandi, nisi Euangelij contemptores? Quicquid ergo de Euangelij contemptu profequitur hic Calvinus, causam præsentem non attingit. Ergo (inquit) sicut Apostolis iniuncta est salutis & vitæ æternæ legatio, ita rursus a mari fuerunt vindicta erga omnes impios qui oblatam sibi salutem respuunt, ut docet Paulus 2. Cor. 10. 6. Caterum ordine posterius est, quia priori loco ostendi oportuit verum & genuinum Euangelij prædicandi finem. Quod Deo reconciliamur, hoc Euangelij proprium est: accidentale verò, quod morti æternæ addicuntur increduli. Qua ratione Paulus, dum illam, cuius nuper memini, vindictam denunciaturus, mox subiicit, Postquam impleta fuerit vestra obedientia. Significat enim proprium esse Euangelij, ut inuitet omnes ad salutem; aduentitium autem esse, ut interitum quibusdam adferat. Notandum tamen est, quisquis Euangelij vocem audit, nisi remissionem peccatorum illic sibi promissam amplectitur, reatu & æterna damnatione obstringi. Nam sicut Dei filij odor est viuificus; ita ijs qui percunt, odor est mortis in mortem. Non quod necessaria sit damnandis reprobis Euangelij prædicatio, cum natura perditissimi omnes, & præter hereditariam maledictionem novas mortis causas sibi quisque accersat; sed quia multo grauiorem pœnam meretur eorum contumacia, qui scientes & volentes filium Dei spernunt. Hæc est hæcienus tota Calvinij disputatio, ut doceat retinere peccata Apostolos, eorumque successores, nihil aliud esse, quam per Euangelij prædicationem, ipsius Euangelij contempto-

temptores grauiorem pœnam mereri. Sed aduersus istud futile commentum tria (lector) aduerte. Caluini
commen-
tum tri-
bus ratio-
nibus re-
futatur. Primum, nullam poni actionem in ipsis Euangelij prædicatoribus, quæ peccata ipsi retineant ac ligent; sed ex ipsa hominum incredulitate & contemptu consequi hanc grauiorem pœnam & damnationem. Dicit autem Christus, *Quorum retinueritis peccata, retenta erunt*: ut videlicet hæc peccatorum retentio, non ex natura rei, aut ipsorum peccantium sola conditione, sed & ipsorum retinentium iudicio ac sententia ac demum actione quadam promanet. Ponit Christus Apostolos retinentes & ligantes peccata: ponit Calvinus in Apostolis nihil; sed in sola impiorum incredulitate totam retentionis causam. Sensum igitur Christi non tenuit. Rursus aduerte iuxta Christi verba peccata sic retineri, ut retentio illa non sit generalis, sed certarum personarum. Ait enim, *Quorum retinueritis peccata*; non ait, *Quæ peccata retinueritis*. Actio igitur Apostolica & Sacerdotalis quæ peccata retinet, versatur circa certas personas quarum peccata retinet: Euangelica prædicatio ad nullas certas personas dirigitur, sed omnes in vniuersum indifferenter alloquitur. Sed & certorum peccata retinere, aliorum non retinere, cum res iudicij & discretionis sit, cum Euangelij prædicatione (vbi nulla talis discretio, nullum iudicium exercetur) nihil commune habet. Aduerte tertio, Christum de peccatis loqui omnibus & indefinitè quæ retineri possunt. Calvinus de sola incredulitate loquitur, quæ quis peccatorum remissionem in Euangelio oblatam non amplectitur. Ita, iuxta Calvinum, nisi vnum peccatum retinetur, & nisi vnius peccati sit vindicta; contemptus videlicet prædicationis

Euangelicæ, & contumaciæ (vt loquitur) eorum qui scientes & volentes Dei filium spernunt. His tribus de causis nihil commune, nihil affine cum Christi verbis habet hoc loco tota Caluini illa de prædicatione Euangelica speculatio.

Retinendi peccata potestas vera Apostolis data Enimvero dat illam Christus potestatem Apostolis, qua retineantur peccata, non vnum aut alterum, incredulitatis, contumaciæ, contemptus Euangelij; sed omnis generis peccata contra legem Dei perpetrata: nec vt retineantur hoc solo nomine, & ex hoc solo capite, quia retineri merentur, & quia ex sua natura reos damnationis poena obstringunt, sed vt retineantur quæ Apostoli retinuerint, quæ Ecclesiæ Præpositi ligauerint, vt ex illo capite nouum vinculum, nouum ligamen peccata accipiant, quod ab Ecclesiæ Præpositis retineantur ac ligentur. Sic verbis Christi inhærendo, tota speculatio de prædicatione Euangelica penitus euanescit.

Pauli verba explicantur. Locus verò ex Apostolo citatus ad Euangelicam quidem prædicationem pertinet, sed non ad illam solam. Integrum locum cum breui explanatione ponemus. *In carne* (inquit Apostolus) *ambulantes, non secundum carnem militamus*, id est, mortali & communè vitæ agētes, & vt paulo antè dixerat, *in facie quidem humiles inter vos; non secundum carnem militamus*, id est, officium prædicationis nostræ iuxta humanam infirmitatem non exercemus. *Nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Dei*, id est, prædicationem nostram & doctrinam non per diuitias, honores, aut potentiam aliquam mundanam commendamus, aut suademus, sed media ad persuadendum, quibus vtimur, diuina sunt, & ex Dei virtute vim habēt; *ad destructionem munitiorum*, id est, ad castra hostilia expugnanda.

Nam

Nam vt pios alibi *Dei templa*, sic fidei hostes ac rebelles castra hostilia hoc loco vocat. Modum autem impios per Euangelicam prædicationem expugnandi subiungit, *Consilia destruentes*, id est, astutiam hæreticorum & pseudo-apostolorum (propter illos enim hoc totum loquitur, vt in sequenti cap. apparet) deprehendentes & repellentes; & *omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei*, id est, destruentes quoque & refutantes omnem superbiam falsorum magistrorum, qui volunt altum sapere contra regulam fidei; & *in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*, id est, arma quoque habemus quibus possimus hominum intellectum Deo subijcere ad obediendum fidei de Christo, videlicet auctoritate & testimonio fidei, quod in genere causa: externæ Ecclesiæ maximum habet, humanum intellectum ad assentiendum veritati Euangelicæ inducendo; & *in promptu habentes vlcersi omnem inobedientiam, cum impleta fuerit vestra obedientia*, id est, habemus quoque potestatem rebelles fidei, & pseudo-apostolos omnes, qui vobis molesti sunt, gladio spirituali ferendi & excōmunicandi, non in ipsa prædicatione Euangelica, aut per illam; sed per sententiam iudicalem quam verbi prædicatores habent: qua sententia *Paulus fornicarium Corinthium* non prædicando Euangelium præsens, sed iudicando & retinendo peccatum, *absens Satanae tradidit in interitum carnis*, qua etiam *Hymenæum & Alexandrum Satanae tradidit*, vt discant non blasphemare; Hæc vindicta Apostolica non fuit prædicatio Euangelica Pauli, vt somniat Caluinus; sed sententia ab eo lata extra omnem prædicationem: quod maximè in Corinthio fornicario apparet, de quo dicit: *Ego*, 1. Cor. 5. *inquit, absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicavi*

lib 4

vt præ-

ut *presens*, &c. Et de simili potestate ac vindicta in pleudo-apostolos illos qui schismata inter Corinthios seminabant exercenda; Paulus hic loquitur. Sed quia hæc potestas cum aliorum ædificatione exerceri debet, & non ad destructionem neque ad scandalum, adiunxit, *Cum impleta fuerit vestra obedientia*: id est, sic impleta & perfecta, ut possimus eradicare zizania, non triticum. Hæc est tota Apostoli sententia de prædicatione quidem Evangelica, sed non de solo eius actu atque exercitio, verum de varia potestate illi adiuncta. Postrema autem, quam memorat, vindictæ potestas ad externam Ecclesiæ iurisdictionem & forum externum pertinet, non ad forum conscientie internum, de quo Christus hoc loco agit: in quo videlicet foro ac tribunali peccata coram Deo vel remittuntur, vel vsq; ad debitum satisfactionis modum ritè peractum retinentur, sicuti nuper ex nobilissimorum Patrum plurimis testimonijs ostendimus.

Caluinianæ sententiæ succincta refutatio.

Magno igitur conatu, sed inani, verba Christi impugnavit Calvinus, ut commentum suum non secus impium quam stolidum, de soluendis ac retinendis per Evangelicam prædicationem peccatis substitueret. Fingit in Evangelij voce peccatorum remissionem promitti. Atqui hoc loco Christus, non in Evangelij voce, sed in Apostolorum voce ac sententia peccatorum remissionem promittit. Deinde nulla Scriptura docet in Evangelij voce peccatorum remissionem promitti. Scriptura credentibus, penitentibus agentibus, eleemosynas & alia charitatis opera facientibus, Sacramenta accipientibus, remissionem peccatorum promittit, voci Evangelij nusquam. Denique ad peccatorum remissionem consequendam, non satis est Evangelio

gelio credere, sed oportet præterea penitentiam agere, Deum invocare, affectum peccati deponere, charitatis affectum induere, denique media illa & Sacramenta suscipere, quibus mediantibus peccata remittuntur. Neq; enim frustra Ecclesiæ claves datæ sunt, ut nuper ex Patribus accepimus.

25. *Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam.*

FVIT hæc Apostoli Thomæ infidelitas magna, & pertinacia non minor, quod Christo vno die quinquies diuersis apparente, primò Magdalenæ ad sepulchrum, secundò mulieribus in via, tertio Petro seorsim, quarto duobus discipulis in Emmaus, quinto decem Apostolis congregatis, adhuc Christi resurrectionem credere noluerit, & totis octo diebus in ea incredulitate pertinax steterit. Sed utrumque peccatum magis ex animi quadam tristitia (dolens quippe se vno ablente cæteris decem Christum apparuisse, ut hoc dolore animum liberaret, elegit non credere quod displicebat, quâ credendo animi dolor sustinere) quam ex superbia, aut odio, aut invidia, originem suam accepit, ut vetus ac nobilissimus interpres Cyrillus iudicavit. Solet tamè incredulitas, ea maxime quæ cum pertinacia coniuncta est, ex animi fastu & superbia nasci. Animus quippe arrogans & fastu turgidus ne alteri cedat, vel altero minus sapere videatur, immo ut cæteros sapientia antecellere existimetur, quæ ab alijs quantumcunq; legitime probata asseruntur, credere recusat. Hoc vitium, hæreticis proprium, Calvinus hoc loco præuentione quadam vsus diligen-

In Ioan.
lib. 12.
cap. 57.

Pertinacia
hæreticis
propria.

Caluini
honestissi-
ma oratio,
sed qua
ipse dam-
natur.

ter notauit, & vitiū quo ipse laborauit maxime, ne eoractus videretur, accuratē taxauit. Hic (inquit) notatur fons vitij: quia sapere quisque vult ex proprio sensu, nimiumque sibi indulget: hac verò verba (Nisi videro, non credam) nihil habent affine fidei, sed sensuale est (vt ita loquar) iudicium. Idem omnibus accidit qui sibi addicti sunt, vt verbo Dei locum non relinquunt. Et paulo post. Ita scilicet dum minus honoris, quā par sit, tribuimus verbo Dei, sensum non cogitantibus obrepit deterior pernicitas, quæ illius contemptum secum adfert, omnemque eius reuerentiam nobis excutit. Quo magis laborandū est in cobibenda ingenij nostri lasciuia, ne sibi quisque plus quā fas est in repugnando permittens, quasi extincto pietatis sensu, fidei ianuam sibi precludat. Hæc ille. Honestæ hæc est oratio, sed ex ore turpi profecta; quādo quod honestissima voce damnat, rebus ipsis flagitiosè perpetrat. Vulpes se mortuam simulat, vt gallinas capiat secure accedentes. Ita Calvinus se simplicē & humilem simulat, vt pietatis prætextu prædas

1. capiat. Damnât eos quæ ex proprio sensu sapere volunt, nimiumque sibi indulgent. Atqui audi aliam eius vocem. Nulla Conciliorū, Episcoporū, Pastorū nomina impedire nos debent, quo minus omnes omnium spiritus ad regulam verbi Dei exigamus. Qui omnes omnium spiritus, Conciliorū, Episcoporū, Pastorū, ad verbi Dei regulam, id est, ad verbum Dei prout ipse iudicauerit intellectum, exigat, ille propriissimè ex suo sensu sapere vult, sibi que nimium indulget. Rursū

Institut.
lib. 4. c. 9.
num. 9.

2. dānat sensuale iudicium, & nihil fidei affine illud habere affirmat. Hic rursū damnat se ipsum, qui alio in loco conuersionem panis in Christi corpus idcirco reiicit, Quia (inquit) nullus in terris oculus huius mutationis testis est. Ita non credit, nisi viderit.

Institut.
lib. 4. c. 8.
num. 13.

3. Addit hoc sensuale iudicium omnibus accidere, qui ita sibi addicti sunt, vt verbo Dei locum non relinquunt.

Atqui

Atqui vnum Calvinum in omnibus hodie dogmatibus controuersis sic vni sibi addictum esse, vt verbo Dei locum nō reliquerit, innumera diuini verbi corruptelæ, quas in hoc solo opere Euangelico repurgauimus, ad oculum lectori demonstratūt. Sensuale igitur iudicium quod nihil fidei affine habeat, ad omnes Scripturas intelligendas adfert Calvinus. Omnium Patrum & veterum interpretum iudicia ex alto despicit; suum vnus omnibus antepōnit. Sic ingenij sui lasciuia minime cobibendo, sed sibi plusquam fas erat in repugnando permittens, prorsus extincto pietatis sensu, fidei ianuam sibi preclusit; innumeris hæresibus cordis sui ianuam patefecit; & quæ alij irruerēt viam commonstrauit. Ex ore suo seipsum iudicauit seruus nequam.

27. Noli esse incredulus, sed fidelis.

OBSERVANT hoc loco Catholici interpretes libertatis ad credendū vel non credendum perspicuum argumentū. Cæteris Apostolis viso Christo credentibus, noluit Thomas credere quia non viderat. Christus ex magna misericordia eius incredulitatem sanare volens, se illi videndum exhibet; & argumentum seu medium externum ad credendum, quod inordinate desiderabat, misericorditer præbet. Nec tamen tunc dicit, Infer digitum tuum huc, &c. quia volo vt credas, quasi voluntate absoluta Christus Thomā credere voluerit; sed ait ei, Noli esse incredulus, sed fidelis: id est, me tibi argumentum, quod postulasti, iam præbente, depone hanc malam voluntatem & duritiem cordis, conuerte cor tuum ab incredulitate ad fidē. Quod cum Thomas per Christi internam gratiam cum illo congruenti medio coniu-

Libertas
arbitrij
humani
ad creden-
dū, vel nō
credendū.

coniunctam fecisset (congruenti dico quoad infirmitatem Thomæ, & duritiam cordis eius) dicēs clara voce, *Dominus meus, & Deus meus*; Christus ut eum credidisse affirmat, fidēque acceptat; sic eius cordis duritiem reprehēdit, dicens, *Quia vidisti me, Thoma, credidisti*, id est, potuisti absq; hac visione & oculari argumento meam resurrectionem credere, ex sufficienti gratia mea, & sufficienti testimonio condiscipulorum tuorum, sed tu nisi per tale medium credere noluisti. *Beati*, id est, te multo magis beati sunt, qui non viderunt & crediderunt, id est, ex solo auditu & gratia mea interna fidē conceperunt, suāque ad credendum voluntatis assensum dederunt.

28. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus.

EX hac nobili Apostoli Thomæ confessione, & celeri sui ipsius correctione, qua Deū & Dominū suū Christū confessus, eū diuina tua virtute resurrexisse profiteretur (quod antea credere noluit) putidi cuiusdam sui erroris firmamentū colligit Calvinus; fidē videl. quā non nisi electorum esse vult, in ipsis electis nunquam extingui; ideōque Thomæ fidem nunquam excidisse, sed sopitam tantū ad tempus ac suffocata fuisse. *Hac (inquit) tam subita acclamatio fidem nō prorsus fuisse in eo extinctam demonstrat, quamvis suffocata esset: non enim Christi diuinitatem in eius latere vel manibus attrectat, sed ex signis illis multo plus colligit quam ostendant. Vnde hoc, nisi quia repente ex oblivione & veterino ad se ipsum redit? Ergo verum esse appareat quod iam dixi, fidem, quæ abolita videbatur, latuisse velut obrutam in eius corde. Ecce iterum hoc ipso in loco nimium sibi indulgens Calvinus, & ex proprio sensu sapere vo-*

Electorum
perpetua
fides à
Caluino
impie fla-
bilis.

lens,

lens, verbo Dei locū non relinquit. Apertè enim docet Scriptura hæc Euangelica, apertè Patres confirmant, Thomam incredulum fuisse & infidelem. Ait illi Christus: *Noli esse incredulus, sed fidelis*. Iam ergo fidem resurrectionis Dominicæ, & diuinitatis Christi qua posset resurgere, Thomas non habuit. Erat incredulus, non fidelis, ait Christus: Erat fidelis, & fides in eo extincta & abolita non fuit, ait Calvinus. Et vide adhuc quomodo Christo contradicat in argumēto erroris sui quod adfert. *Non enim (ait Calvinus) diuinitatem in eius manibus ac latere attrectat*. At Christus contrariū disertè docuit: *Quia vidisti me, Thoma, credidisti*: id est, ex visu & contactu corporis mei, me Dominum ac Deum tuum credis. Non quidem in illo Christi corpore attrectauit Deum, sed ex illo Christi corpore rediuid. argumentum cepit credendi Deum. *Qui per visibilia huius mundi, inuisibilia Dei cognoscunt, sempiternam quoque eius virtutem ac diuinitatem, in huius mundi creaturis Deum non attrectant, sed per illa media & argumenta ad fidē in Deum attolluntur. Thomas hoc loco quod Deum ac Dominum suum Christum confessus fuerit, à Christo non reprehenditur; immo ex vera fide hoc eum dixisse Christus docet, dicens, Credidisti. Sed quod non sine visibili rediuidi corporis argumento id credere voluit, hoc Christus veluti imperfectum quid minori laude dignum ostendit. Fuit igitur Thomas ante visum Christum, incredulus, non fidelis: & hoc infidelitatis graue crimen Christus illi exprobrat, dicens, Noli esse incredulus, sicut haecenus fuisti; sed fidelis, quod haecenus nō fuisti. Sic veteres & nobilissimi interpretes a Cyril. Grecus & b August. Latinus hæc rem exponūt. Illa*

Calvinus
Christo
contradi-
cit.

Rom. 1.

a In Ioan.
lib. 12.
cap. 57.
b Ser. 159.
de tēpore.

repen-

repentina conuersio & confessio non est sopita in eo fidei argumentū, quam nullam in eo fuisse Scriptura affirmat, sed est diuinę gratiæ cor Thomę mediante illo visibili argumento subito & efficaciter conuertentis illustre argumentum. Ita hoc exemplum Caluini hæresim nihil iuuat, sed prorsus euertit. Thomas enim Apostolus, qui ante Christi passionem Christum esse filium Dei cum cæteris Apostolis crediderat (ait quippe illis Christus, *Pater vos amat, quia credidistis quod à Deo exiit; & ipsi ad Christum discipuli dicunt, In hoc credimus, quia à Deo exiit*) post Christi passionem ac mortem, illo scandalo percussus & perturbatus, de quo Christus eum ac cæteros tam multis verbis præmonuerat, Christum esse filium Dei, Dominum ac Deum suum, ideóque à mortuis resurrexisse, quod se facturum prædixerat, donec eum vidisset ac tetigisset non credidit: & quidē adeó non credidit, vt ipsemet obstinatē dixerit, *Nisi videro, non credam*. In quo iterum verbo Caluini peruicacia luculento argumento retunditur. Ait ipse Thomas, *Non credā*: dicit Caluinus, *Credidit fide latente in eius corde*. Ita ingenij sui lasciuiā non cohibens Caluinus, iterum verbo Dei & Scripturæ Euangelicæ nullum locum relinquit. An melius nouit Caluinus quod in Thomę corde latuit, quā ipse Thomas? Aut etiam illud Apostoli negabit, *Nemo nouit quid sit in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est*? Credimus igitur Thomę dicenti, *Nisi videro, non credam*. In quo verbo (ait ipse Caluinus, ad ea quę postea dicturus erat parum attendens) *Thomę incredulitas refertur, vt inde melius confirmetur piorum fides. Non modò tardus ille & difficilis ad credendum fuit, sed etiā contumax*. Attende, lector, quomodo cæcus hæreticus quasi suo proprio pede contra alterum posito

Fides vni-
ca electo-
rum sub-
uertitur.

Ioan. 16.

Caluinus
Scripturæ
contradi-
cit.

1. Cor. 3.

Caluinus
ex se ipso
refutatur.

posito impingit. Hic fatetur Thomę incredulitatem referri; & addit non solum tardum & difficilem ad credendum fuisse, sed etiam contumacem. Quomodo igitur sustinet fidem in Thomá *abolitam non fuisse, sed latuisse veluti obrutam in corde*? An contumax ad credendum fidem habet in corde latentem? An contumax ad debitum proximo exsoluendum, propositum in corde latens habet soluendi debitum? An quod homo contumaciter se facturum negat, facit tamen latenter in corde? Potest quidem homo contra animū & conscientiam suam mentiri, & contumaciter peierare, affirmans se id nescire quod scit, vel etiam se id non credere quod credit. Sed talis mendax aut periurus dicitur, non ignarus aut incredulus. Nunc autē Thomę dicenti, *Nisi videro, non credam*, Christus eum corrigere volens ait, *Noli esse incredulus, sed fidelis*. Nō ait, noli esse mēdax, sed verax. Contumaciter igitur dicens, *Non credam*, non est contumaciter contra animum & mentem mentitus, quasi habens adhuc fidem in corde latentem; sed sine fide erat, incredulus erat, fidelis non erat; denique contumaciter affirmauit se non credere, nec nisi sub tali conditione crediturum. Deinde, qui est contumax ad credendum, adeó credendi vel actum vel habitum non habet, vt eum actum aut habitum in illa contumacia manens habere nequeat. Maximum enim fidei impedimentum est, non velle credere. Tandem quale hoc paradoxum est: Iste contumaciter non vult credere, & tamen credit? An aliquis Calvinista me dicit Caluino credere tanquam legitimo Scripturarū interpreti, qui constanter profiteor pestilentissimum Scripturarum corruptorem Caluinum esse, ideóque me illi non credere? Postremó qui dicit,

Nisi

Nisi videro, non credam, conditionē apponit qua credit. Ergo ante conditionem datam non credit. Thomas qui absque illa conditione non credidit, quod & Christus ei obiecit, utique & ante illam non credidit. Sed Calvinianæ dementiæ refutandæ nullus finis, nullus exitus, si singula momenta premi debeant.

Videamus quæ ad hoc suum hæreticū dogma de vnica electorum fide, quæ nunquā amitti potest, magis adhuc confirmādū hoc loco subiūgit. *Idem* (inquit) *& multis interdum contingit: nam ad tempus quasi abiecto timore Dei lasciuunt, vt nulla iam appareat in eis fides. Simul ac verò aliqua Dei ferula castigati sunt, subacta carnis ferocia redeunt ad mentem sanam. Certè morbus per se ad docendam pietatem non sufficeret. Vnde colligimus purgatis impedimentis emergere bonum semen quod iacebat oppressum.* Intelligit Calvinus (nam obscurius loquitur, vt nō nisi à suis intelligatur) homines impios ac sceleratos magnis sceleribus ac flagitijs contaminatos (si de numero electorum sunt) habere adhuc fidem, id est, firmam fiduciam beneuolentiæ diuinæ erga eos (hæc est enim Caluini fides) ideòque in gratia Dei ac statu salutis esse. De qua bis impia eius sententia in Promptuarij Catholici parte Quadragesimali latius egimus. Quod autem dicit, ita se habere ex eo probat, quod homines scelerati morbis castigati confessim aliquando resipiscant, & in alios viros mutantur. Ideo enim eos celeriter resipiscere iudicat, quia bonum semen iacebat oppressum. Nec iterum aduertit huiusmodi resipiscentiam, qua ad bonam mētem reditur, non alicuius boni seminis quod oppressum iacuit, quod Pelagianæ dementiæ affine est, sed diuinæ gratiæ opus esse, quæ huiusmodi medio externo interdum

Fer. 4. post
Domin.
Pass. tex. 1
Conuer-
sio pecca-
torum ce-
leris ex
efficaci
Dei gra-
tia, non ex
bono se-
mine re-
cto.

dum vtitur, quo lasciuientem in scelere ad sanā mentem reuocet. Vnde illud. *Imple facies corū ignominia, & quærent nomen tuum Domine.* Sanè quærent, quia antea perdiderant. Non quidē quolibet peccato mortali excutitur fides, vt ex aduerso Lutherani sentiunt; sed quolibet peccato mortali virtus ei contraria excutitur, & omnium virtutum radix charitas. Sola infidelitas excutit fidē, luxuria castitatem, auaritia benignitatem, gula temperantiam, & sic in cæteris. Nec fides Catholica manens in peccatore est semen bonum quod oppressum iacet, & purgatis impedimentis emergit; tum quia fides quoad suæ nature perfectionē integra manet, tum quia illa sine charitate nullius resipiscentiæ bonum semen est: sed ex letali peccato qui ad resipiscentiam resurgit, ex nouo gratiæ semine gratuito, ex nouis viribus & auxilijs diuinitus datis resurgit.

Addit adhuc alia Calvinus ad hanc suam susceptam confirmandam. *Cuius rei* (inquit) *insigne existit exemplum in Dauide. Nam libidinis suæ compos, videmus quā securè exultet. Nemo non putasset deletam eo tempore fidem ex eius animo fuisse. Atqui breui Prophetæ admonitione tam subito in viam reuocatur, vt colligere promptum sit igniculum aliquem, licet demersus esset, stetisse tamen in eius animo, qui mox in flammam erumperet.* Vulgare hoc est Calvinistarum exemplum, vt probent fidem quandam electorum & certitudinem gratiæ quæ amitti non potest. Theodorus Beza idem exemplum, atque illam Petri negationem proferens, de illorum permanente fide ita disputat, vt dicat, *illos, quū ita lapsi essent, incubuisse tamē veluti anchoræ illi testimonio quod Spiritus S. testabatur ipsorū spiritui, eos nimirū quamuis fœdissimè lapsos, tamen in numero filiorū Dei censeri, ac proinde remissa illis esse peccata.*

Psal. 82.

Sceleratissimum
Caluini
ac Bezae
dogma.
In confess.
fidei cap. 4.
sect. 20.

Davidis
conuer-
sio vnde
nata.
2. Tim. 2.

Hæc videlicet est illa fides quam in Davidis ani-
mo immobilē stetit, etiam quum Bethsabæam
suam complecteretur, & Uriam occidi iuberet,
affirmat; & propter hanc fidem, id est, hanc im-
mobilem fiduciam, se esse de numero filiorum
Dei, subitò & breui Prophetæ admonitione in
viam reuocatum esse. Ita iterum Davidis resi-
piscenciam non diuinæ gratiæ, quæ cor Davidis
ad pœnitentiam inflexit, *dans illi pœnitentiam* (vt
Apostolus loquitur) sed fiduciæ, quam tenebat,
igniculis animo adhuc manentibus, homo impius
tribuit. Impiè sanè suo commento causam resi-
piscenciæ assignat, & causam à Scriptura desig-
natam dissimulat. Ad illam breuem Prophetæ
admonitionem sed satis efficacem, quando appo-
sito dato exēplo ad sui facinoris magnitudinem
considerandam, & ad sententiam contra seipsum
proferendam Dauidem induxerat, in viam reuo-
catur David; sed mediante pœnitentia, qua
clamauit, *Peccavi Domino*. Clamauit sanè nō voce
ac labijs tenus, sed ab intimo cordis profundo,
magnæque doloris vehementia. *Quid enim aliud*
(ait S. August.) *quàm cordis eius profunda cernebat Spi-*
ritus Dei, quando correptus per Prophetam dixit, Peccavi
Domino, continuoque ad hoc verbum audire meruit, quod
acceperit veniam? Cur autem Saul per Samuelem correptus,
quum etiam ipse diceret, Peccavi, non meruit audire quod
David, quod ei Dominus ignouisset? Num personarum ac-
ceptio est apud Deum? Absit. Sed in simili voce, quam sensus
humanus audiebat, dissimile pectus erat, quod diuinus oculus
discernebat. Hæc ille. Hoc pectus dissimile non
erat fiducia dissimilis, sed cordis intimi pœniten-
tia multum dissimilis. Nulla enim erat in Saule
pœnitentia propter Deum offensum; nulla Deū
placandi cura, sed sola cōseruandi honoris sui sol-
licitudo.

Contra
Faustum
lib. 22.
cap. 67.

licitudo. Sic enim Samuelē alloquitur. *Porta, quæ*
so, peccatū meū, et reuertere meū, vt adorē Dñm: & iterū,
Peccavi: sed nunc honora me coram senioribus populi mei &
coram Israel, & reuertere meū, vt adorem Dominū Deum
tuum. Fuit igitur in Dauide vera peccati confes-
sio cum vera pœnitentia coniuncta. Hanc respe-
xit Deus. Fuit etiam in eo fides, non Calviniana,
qua in medijs flagitijs de remissione peccatorum
certò consideret, sed illa qua vnum verum Deum
adhuc credebat. Neq; hæc fides eius peccatis ad-
huc extincta erat. Hæc eius animo adhuc firma
constitit: & ex hac fide Deum inuocabat, ipsū
que peccatum agnoscebat dicens, *Peccavi Domino*.
Hoc igitur exemplum fidem Calvinianā & per-
petuam in medijs flagitijs fiduciā nihil adiuuat:
neque cum Thomæ Apostoli lapsu & increduli-
tate quicquam commune habet. Non enim in-
credulus erat David, sed adulter & homicida,
quum ad eum corripendum Prophetæ veniret.

Sed pro sua adhuc fiducia ac sola iustificante
fide etiam cum horrendis flagitijs adiuncta quid
adhuc disputet hoc loco Calvinus attende. *Quantum*
(inquit) ad homines spectat, perinde rei ac si & fide
& omni Spiritus S. gratia se abdicassent. Sed fit immensa
Dei bonitate, ne electi in tantum alienationis præcipitium
ruant. Quare sollicitè cauendū est, ne à fide excidamus. Sta-
tuendum tamen est, Deum occulto freno electos suos retinere
ne exitialiter cadant, & miraculo fouere semper in eorum
cordibus qualescumque fidei scintillas, quas nouo Spiritus
sui afflatu, suo postea tempore accendat. Est hominis
quali vertiginem passi incondita oratio, in hanc
& in illam partem vacillans, nusquam pedē cer-
tum figens, ac demum pugnancia loquens. Ait
homines sceleratos adultero & homicidæ Davi-
di similes, *quod ad ipsos spectat, perinde reos esse ac si om-*

Fiducia in
medijs
flagitijs
Caluini
dogma.

ni Spiritus S. gratia se abdicarent. Teneamus ergo istud. Quod ad ipsos attinet, rei sunt; ergo & ante Deum rei sunt, cuius iudicium est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Si secundum veritatem; ergo sicut rei veritas se habet, ita Deus iudicat. At secundum rei veritatem, & quoad ipsos homines, adulter & homicida electus verè talis est; reus est, ac perinde reus ac si omni Spiritus S. gratia se abdicaret: est igitur & coram Deo talis. Pergamus nunc. Sed (inquit) fit immensa Dei bonitate, ne electi in tantum alienationis precipitium ruant. Hæc iam cum priori sententia aperte pugnant. Si enim adulter & homicida verè reus & abominabilis est quoad ipsum, quoad rei veritatem, & consequenter in Dei iudicio, David autem haud dubie electus, adulter & homicida erat; atque in tantum alienationis precipitium ruit, ut tam quoad seipsum quam coram Deo reus atque abominabilis esset, falsum iam est quod affirmat Calvinus, Dei bonitate fieri ut electi in tantum precipitium non ruant. Sic ab una parte in aliam vacillans, pugnantia dixit. Addit proximè. Quare sollicitè cauendum, ne à fide excidamus. Quæ hæc illatio? quæ connexio est? Illud potius inferendum fuit: Quare sollicitè cauendum, ne adulteri, homicidæ, aut aliorum flagitiorum rei simus, perinde ac si omni Spiritus S. gratia nos ipsos abdicassemus. Alioquin ne à fide excidamus, iuxta Calvinum, quia sumus electi, cauere non est opus. Electorum enim fides (iuxta Calvinum) amitti non potest: & immensa Dei bonitate fit, (sicuti modò dixit) ne in tantum alienationis precipitium, (quod videlicet fide & omni Spiritus gratia electi se abdicent) electi aliquando ruant. Ita quod per modum illationis subiunxit, nec cum presenti cohereret; & coheretia quam habere videtur, pugnantia con-

Rem. 2.

Calvinus pugnantia docet.

Alia repugnantia.

tia concludit. Iam iterum adiungit. Statuendum est tamen, Deum occulto freno electos suos retinere ne exitialiter cadant. Adhuc alia. Hoc nunc rursus cum precedenti membro, immo & cum tota oratione pugnat. Si enim statuendum ac firmiter tenendum, Deum suos occulto freno retinere ne exitialiter cadant; profectò nec cauere opus est ne à fide excidamus, (quod in proximo membro dixit) quia freno occulto Deus nos retinet: neque verum erit, ipsos interdum electos quoad se ipsos perinde reos esse ac si omni Spiritus S. gratia ipsaque fide sese abdicassent, quod tota præcedens oratio posuit. Quomodo enim ita rei esse possunt, quos occulto freno Deus retinet ne in talem reatum cadant? Nam omni Spiritus S. gratia sese abdicare, & exitialiter cadere, idem prorsus valere nemo opinor negabit. At illud electis tribuit Calvinus, & David in se expertus est; hoc rursus fieri in electis non posse propter occultum Dei frenum negat Calvinus. Ita, ut dixi, tota eius oratio incondita, vacillans, & dementiæ plena est.

Addit tandem, Deum in electorum cordibus, qualescunque fidei scintillas miraculo fouere, quas postea Spiritus sui afflatu suo tempore accendat. Attende ut suum paradoxum, quod absurdissimum esse cernebat, nunc miraculo tribuat. Deus in corde Davidis adultèrantis, & innocentem hominem gladio impiorum occidentis, adhuc aliquas fidei scintillas fouit, id est aliquam semper fiduciam certam de sua salute, aliquam semper certitudinem electionis suæ particularis (hæc est enim fides de qua Calvinus semper loquitur, & quam Beza verbis citatis posuit in Davide ac Petro eo ipso tempore quo fecidissime lapsi erant, & siue qua fide nulla est apud eos peccatorum remissio) quam fiduciam & certitudinem in medijs sceleribus ac flagitijs veluti

Calvinus absurdissimum suum paradoxum miraculo tribuit.

oppressam, postea suo tempore Spiritus sui nouo affiatu accendit. Sed quia hoc totum cum summa absurditate coniunctum est, ut electus adulter vel homicida, cum iam in actu flagitioso ac scelerato versatur, persuadeat sibi se esse filium Dei, certum de salute & peccatorum remissione (quando talis persuasio, præterquam quod in quemquam eam cadere ipsa lynderesis & peccati conscientia vetat, præclarum esset continuandi flagitij ac sceleris incentiuum) addit Calvinus, *illam in electorum cordibus miraculo foueri*. Miraculum sanè ac portentum istud est, non quod Deus facit tota reclamante Scriptura, ipsoque naturæ lumine, sed quod Calvinus finxit: audacia & impudètia vsus, ubi nullo luminationis fucum calliditas inuenit. Si turbulenti, sanguinarij, flagitiosi ac scelerati, passim Calviniani conspiciuntur, mirari id nemo debet. Habent in medijs sanguinibus atque sceleribus hanc fidem ac fiduciam in cordibus, quam Deus in illis miraculo fouet, qua facientes opera diaboli, maneant tamen semper filij Dei. Egregia scilicet & digna hæc viris Christianis doctrina, à qua Epicurus ipse voluptatis assertor ita abhorruit, ut tamen illi diceret *nihil esse iustum natura*, adiecerit tamen *vitia vitanda esse, quia metus vitari non potest*; ut refert de eo Seneca. Vnus Calvinus cum suis Calvinistis in medijs criminibus metum non habent, quia fiduciam certam salutis Deus in illis perpetuò fouet, *sed miraculo*; id est, ita incognito ac miro modo, ut nec in notitiam vnquam venerit, quia nunquam accidit; & ratione explicari nequeat, quia omni rationi aduersatur. Verum interim est, Deum occulto gratiæ suæ freno corda electorum ita dirigere, flectere, ac gubernare, non quidem, ut nunquam exitialiter ruant siue letaliter peccent, sed sanè ut finaliter

Calvinus
audacia
perrumpit
ubi calli-
ditate non
obtinet.

Calvinia-
na doctri-
na Epicu-
rea dete-
rior.

Epist. 98.

finaliter non excidant; quod iuxta sanam doctrinam docet August. sed eosdè exitialiter peccare; & cum peccant, non Dei sed Diaboli filios esse; nec nisi mediante pœnitentiæ remissionem peccatorum consequi, vel ad sanam mentem reuocari, idem Augustinus cum alijs Patribus cõstanter docet. Tandem, nihil hæc tota Caluini oratio ad Thomæ Apostoli incredulitatem pertinet, vel aliquam in eius animo fidem de resurrectione ac diuinitate Christi sterisse (quæ fides cum fide ac fiducia Calviniana nihil etiam commune habet) vlla ratione probauit.

In libro de
corrupt. &
gratia.

29. *Beati qui non viderunt & crediderunt.*

QVVM ad fidem de vera & reali corporis & sanguinis Christi præsentia & existentia in venerabili Eucharistiæ Sacramento firmiter tenendam, aliqui Catholici hunc locum accommodarent, hoc sibi studiosè taxadum sumpsit Calvinus. *Quod (inquit) Papistæ hæc verba torquent ad suam transubstantiationem probandam, plusquam frivolum est. Ut beati simus, credere nos iubent Christum esse in specie panis. Sed nihil minus Christo propositum fuisse scimus, quam ut fidem subijceret hominum commentis, que si minimum transiliat ultra verbi metas, desinit iam esse fides.* Hæc ille. Atqui qui iubent credere Christi corpus esse in specie panis, ut sic credendo quod non vident, beati sint, non hominum cõmentis sed ipsi verbo Dei fidem subijciunt; huic videlicet verbo, *Hoc est corpus meum*. Cui verbo ne se Calvinus & horum temporum hæretici subijciant, ab ipso Christi verbo, ad sua quisque commenta, hominum fidem traxerunt. Qui autem hoc suadent, ut huic Christi verbo fidem suam fideles

Trasub-
stantiatio-
nis fides
frustra
impugna-
tur.

Papistarū
nomine
Patres ta-
xat Cal-
vinus.
Hom. 60.
ad pop.
Antioch.

Hom. 83.
in Matth.

De ijs qui
initiantur
mysterijs,
cap. 9.

Catech.
Mysta-
gog. 4.

subijciant; nec quod oculis vidēt, sed quod Chri-
sti verbum renunciat, simpliciter credant; non
horum temporum Papistæ sunt, sed antiquissimi
& doctissimi Patres. In primis Chrysostomus
his verbis. *In omnibus Deo parcamus, neque contradica-*
mus, licet cogitationibus nostris videatur aduersari, & oculis,
quod dicitur: sed sit & cogitationibus & visu dignior
ipsius sermo. Sic et in mysterijs agamus: nec solum præ oculis
posita respiciamus, sed ipsius verba contineamus. Ipsius enim
sermo infallibilis: sensus autem noster seduci facilis. Quo-
niam igitur verbum dicit, Hoc est corpus meum, & parca-
mus, & credamus, & oculis intellectualibus ipsum conspi-
ciamus. Sic & alio in loco. Credamus Deo, nec repugne-
mus ei, etiam si sensui & cogitationi nostræ absurdum esse
videatur quod dicit. Eandem fidem contra sensum
postulat Ambrosius. *Fortè dicas: Aliud video. Quomodo*
tu mihi asseris quòd corpus Christi accipiam? Et hoc nobis
supere est vt probemus. Quantis igitur vtimur exemplis, vt
probemus non hoc esse quod natura formauit, sed quod bene-
dictio consecrauit; maioremque esse benedictionis vim quàm
naturæ, quia benedictione etiam ipsa natura mutatur! Hæc
ille. Cyrillus quoque Hierosolymitanus id cre-
dere quod non videmus in hoc tanto myste-
rio monet. *Quamuis (inquit) sensus tibi suggerit*
panem & vinum esse, tamen fides te confirmet, ne
gustu rem iudices. Et paulo post: Hoc sciens & pro cer-
tissimo habens, panē hunc qui videtur à nobis, non esse pa-
nem, etiam si gustus panē esse sentiat, sed esse corpus Christi;
& vinū quod à nobis conspicitur, tametsi sensui gustus vinū
esse videatur, non tamen vinum, sed sanguinem esse Christi.
Hæc ille. Isti veteres Patres (non Papistæ modò)
iubēt nos credere in specie panis esse corpus Chri-
sti, vt sic credēdo quod nō videmus, beati simus.

Pergit Calvinus. *Si credere promiscuè oportet quæ*
non videntur, quicquid prodigiorum fingere hominibus pla-
cuerit,

cuerit, fidem nostram habebit obstrictam. Atqui non est
ab vno extremo ad alterum extremū abeundum;
nec quia prodigum esse non cōuenit, ideo auarū
esse oportet. Non quia quæ fingunt prohibito ho-
mines temere credere in vitio habetur, idcirco
quæ docet Ecclesia Dei credenda non sunt. Sed
modum fortè præscribet Calvinus, audiamus. *Ergo*
vt locum habeat hæc Christi sententia, imprimis probandum
est ex verbo Dei id de quo ambigitur. Atqui ista trans-
substantiatio, quam impugnat Calvinus, ex ver-
bo Dei maximè luculento probatur, isto videli-
cet, *Hoc est corpus meum.* An propterea quod non
videt Calvinus credit? Minimè gentium. *Verbum*
quidem (inquit) pro sua transsubstantiatione asserunt;
sed quod probè expositum, nihil eorum delirio suffragatur.
Attende hominis hæretici resolutionem. Subij-
cienda est fides verbo Dei, nō vt apertè loquitur
ac sonat, nō vt antiquissimi & doctissimi Patres
illud intellexerunt, non vt tota per orbem Ec-
clesia hætenus credidit, sed vt vnus Calvinus
probè exposuit. Illud enim, *probè expositū,* nec ve-
terum Patrum, nec Lutheranorum hodie, nec ip-
sius Zvinglij, sed vnus Caluini singularem ex-
positionem significat. Huic Caluini expositioni
probæ fidem nostram subijcere oportet, vt sic
beati simus. Obseruet lectōr Scripturam & ver-
bum Dei ab hæreticis ore & labijs venditari; sed
ad rem quum vèrum est, non Scripturā, non ver-
bum Dei, sed verbum hominis, verbum Caluini,
verbum Lutheri, aut cuiuslibet alterius Magistri
credendum obtrudi. Sic alibi contra Lutheranos
disputans. *Excipiunt (inquit) se verbum habere quo pa-*
lām facta est Dei voluntas. Moxque respondet. Nempe
si illis conceditur, donum interpretationis ex Ecclesia profliz-
gare, quod lucem verbo adferat. Ecce non iam verbo

Hæretice
resolutio
Caluini.

Scripturā
quomodo
venditant
hæretici.

Instituē.
lib. 4. c. 17
num. 25.

Christi
verbo cō-
tentum
esse, Mo-
rositas fa-
stiosa Cal-
uino est.

Spiritui
proprio
quisque
hæreticus
omnes
subijcere
vult.

Christi, sed suæ interpretationi, quæ etiã lucem
adferat Dei verbo, fidem subijci vult. Vnde paulo
post: *Hinc* (inquit) *fastuosa illa morositas, nolus-
mus scire quomodo sub pane lateat Christus, hac ipsius
voce contenti, Hoc est corpus meum.* Morositatem
vocat, eãq; fastuosam, quòd Christi voce con-
tenti sumus. Suadet ergo Christi voce non esse
contentos. Suadet verbo Dei fidem non subijce-
re, sed interpretationi suæ: *quam* (vt postea dicit)
*Spiritus Dei illi suggestit, quo fretus despicit ex alto quic-
quid terrene sapientiæ contra opponitur.* Ita iuxta Cal-
uinum in cuiuslibet noui Magistri spiritu, quem
Dei Spiritum nuncupabit, ideò que eo fretus om-
nes aliorum spiritus ex alto despiciet, fides no-
stra resoluetur. Verbo enim Dei subijcienda fides
est, sed sic exposito & intellecto, vt talis actalis
nouus Magister interpretari voluerit. Huius re-
solutionis impietas quanta sit, pluribus explica-
re, nec opus admodum est, nec hic locus permittit.

IN IOANNIS CAP. 21.

15. *Dicit Simoni Petro Iesus: Simon Ioannis, diligis me
plus his? Dicit ei, Etiam Domine: tu scis quia amo
te. Dicit ei, Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Si-
mon Ioannis, diligis me? Ait illi, Etiam Domine: tu
scis quia amo te. Dicit ei, Pasce agnos meos. Dicit
ei tertio: Simon Ioannis, amas me? Contristatus, et
dixit ei Petrus: Domine, tu scis omnia: tu scis
quia amo te. Dicit ei Iesus, Pasce oues meas.*

Primatus
Petri va-
riè demō-
stratur.

DISPLICET multum Caluino, Petri
Primatum & supremam Ecclesiæ guber-
nationem ex hoc loco stabiliri. Christi
enim

enim verbis inhærendo obseruamus, præsentibus
alijs Apostolis ac discipulis, ad vnum Petrum illa
Christi verba destinari, in quibus Ecclesiæ suæ
vniuersæ Pastorẽ constituit. Vniuersã Ecclesiã
Petro cõmittit, quũ ait indefinitè, *Pasce oues meas.*
Oues quippe Christi sunt totum ouile. Vnde Ec-
clesiæ primatum gubernationemque per vniuersum mundũ
Petro à Christo hoc loco concreditum fuisse, scribit Chry-
sostomus. Obseruamus hanc illi pascendi curam
cum distinctiõne & variatione nõ otiosa, sed cer-
tum aliquid & proprium significãte, coniunctam
committi. Estque hæc verborũ variatio duplex,
tum in officio pascendi, tum respectu eorũ quos
pascere Petrus iubetur. Nam in primo & tertio
mandato vtitur Christus proprio & simplici ver-
bo pascendi, *βοσκει*, quod est pabulum necessa-
rium præbere seu verbo prædicationis, seu Sacra-
mentorum alimento, seu vitæ & morum exem-
plo. In secundo mandato vtitur verbo, *τροιμαζει*,
quod ita pascere significat, vt etiam regere ac gu-
bernare denotet, quod Græcus Interpres Euthy-
mius annotauit in commentarijs in hunc locum.
Augustinus quoque oues pascendas exponit, *do-
cendas regendasque committi.* Respectu eorum quos
pascere iubetur Petrus, primò vocantur *agni*, po-
stea *oues*, quibus significatur tum populus fidelis,
qui ita pascitur vt alios non pascat; tum
ipsi Pastores qui alios pascunt, sicut agno-
rum matres oues sunt. Quod obseruans Am-
brosius ita scribit. *Tertio Dominus interrogauit, non
iam agnos vt primò, lacte quodam pascendos; nec ouiculas, vt
secũdo (sic enim ille legit) sed oues pascere iubetur, per-
fectiores vt perfectior gubernaret.* Obseruamus rursum,
vt hoc amplissimum munus Petro Christus de-
mandaret, nõ simplicem ab eo dilectionem, quæ
in

HOM. I.
DE PŒNIT.

Tractat.
123. in
Ioan.

Lib. 10.
cap. 246 in
Lucam.

508 ANTIDOTA EVANG.
 in quolibet Pastore requiritur, sed excellentem & cæteris maiorem Christum flagitasse. Ait enim. *Simon Iouannis, diligis me plus his?* Ita videlicet diligenti plus cæteris, pascendi potestatem amplio- rem quàm cæteris dedit. Alioqui æqualem & communem cæteris daturus potestatem, non nisi dilectionem ab eo cæteris æqualem flagitasset. Quod obseruās D. Ambrosius ait. *Christus eleuandus in caelum, amoris sui vicarium Petrum reliquit: & ideo quia solus proficitur ex omnibus, omnibus antefertur.* Hæc obseruatio tanti valet, vt bonus Calvinus hæc Christi ad Petrum verba (*Diligis me plus his?*) penitus intacta reliquerit. Audacior Beza tacere noluit, sed rem eludere contendit. *Hoc (inquit) addit Christus, non vt alijs Petrum anteponat, sed vt in memoriam reuocet Petri inanem illam iactationem qua fretus dixerat, tacentibus cæteris, se vitam depositurum ipsius causa.* Sed hæc Bezae euasio luculento niritur mendacio. Non enim tacentibus cæteris solus Petrus se vitam depositurum Christi causa dixerat: sed cum dixisset, *Etiamsi oportuerit memori tecum, non te negabo;* addit Matthæus, addit etiam Marcus, *Similiter & omnes discipuli dixerunt.* Non ergo ad illam iactantiam, quæ omnibus communis erat, in memoriã reuocandam, solus Petrus interrogatur, *An diligat plus cæteris.* Sanior est S. Ambrosij obseruatio: & frustra Beza turpimendacio innixus exclamat, *Quorsum istud ad Antichristianam tyrannidem?* Sic enim rebellis spurcius sedis Apostolicæ iustam & supremã auctoritatem conuitio lacerat. Culpam statim Augustinum quod de ciuitate Dei libro 14. cap. 7. discrimen constituat inter *ἀγαπᾶν* & *φιλεῖν*, quasi istud amplius quàm illud declarer, & rem esse ait nullius momenti. Atqui D. Augustinus eodẽ in loco prorsus contrariũ docet, & probat ex scri-

In Luc. lib. 10. cap. 24.

Beza euasio mero mendacio mixta. Matth. 26. 35. Marc. 14. 31.

Augustinus a Beza mendaciter taxatus

IN IOANNIS CAP. 21. 509
 pturis vtrumque verbum *amoris & dilectionis* indifferenter accipi: immo & ex ipso textu doctè obseruat illa duo verba hoc loco prorsus idem significare, quod aliter olim Ambrosiũ secutus exponens retracto. *Tertia (inquit) interrogatione ipse Iesus non ait, Diligis me, ἀγαπᾶς με; sed, Amas me, φιλεῖς με: ubi secutus Euangelista ait: Contristatus est Petrus quia dixit ei tertio, Amas me; cum Dominus non tertio, sed semel dixerat, Amas me, bis autẽ dixerat, Diligis me. Vnde intelligimus, quod etiam cum dicebat Dominus, Diligis me, nihil aliud dicebat, quàm, Amas me. Petrus autem non mutauit huius vnus rei verbum, sed etiam tertio dixit, Domine, tu scis quia amo te. Hæc propterea commemoranda putauit, quia nonnulli arbitrantur aliud esse dilectionem seu charitatem, aliud amorem. Quam sententiam improbabilem esse statim ostendit. Quid ergo Beza in mentem venit id in Augustino culpæ, cuius contrarium ille apertè docet, nisi quod perulantes heretici ad Patres doctissimos reprehendendos precipites feruntur, eos autem inspicere ac legere non dignantur? Addit aliam annotationem Beza, pro eo quod Ioannes habet agnos & oues, ἀγνῶς ὡς οὐκ ἀγνοῦσθε, Syrum interpretem tribus vti vocibus, sed idem significantibus. Quod (inquit) non annotassem, nisi adoratores bestie viderem etiam ad stabiliendam illius tyrannidem non minus impudenter quàm impiè occasionem ex his vocalis arripere, quasi per agnos ipsi Apostoli reliqui intelligantur; quos tamen Christus non pascere, sed postquam resipuisset, confirmare, suo videlicet exemplo, ceterisque virtutibus, Petro præcepit. Luc. 22. 32. Plena est ineptiæ & impietatis annotatio. Si adoratores bestie sunt qui inter has voces distinguunt, Ambrosius & Euthymius à nobis citati tales fuerunt. Sed facilius est Bezam esse bestiam, quàm sanctissimos illos & doctissimos Patres adoratores bestie*

De Ciuitate Dei lib. 14. c. 7

Bezae annotatione inepta & impia.

Scripturam vilipendit Beza.

510 ANTIDOTA EVANG.
stix fuisse. Deinde inhærere verbis Christi, & distinctionem ab Euangelista positã religiose retinere, est iudicio Bezae impudenter & impiè ex vocalis occasionem arripere. Hæc est quam deferunt hæretici Scripturæ reuerentiã, quoties contra illos premitur. Impietatis Bezanæ hæ notæ sunt. Agnorum vocabulo Apostolos à quoquam designari, perquam ineptè affirmat, quum agnorum vocabulo populum fidelem, ouium verò Pastores & perfectiores significari, Ambrosius & Euthymius alijsque Catholici affirmant. Quod autem Petri officium de confirmandis fratribus suis exponit Beza, ad exemplum ac cæteras virtutes pertinere, quibus eos Petrus præire debuit, glossam esse à Christi mente alienissimam, ex doctissimorum Patrum concordia sententia ad illum Lucæ locum ostendimus. Quod tandem ait Syrum interpretem tribus vti vocibus idè significantibus, falsum penitus esse textus Syriaci interpretatio monstrat: quæ pro tribus illis vocibus primò agnos, secundò & tertio oues reddit. Et vt ita se res haberet, an ipsis Euangelistæ verbis Græcis Græcè scribentis, istud præiudicare vllò modo potest aut debet? Sanè neutra illarum trium vocum Hebraicis verbis responderet, quod magis spectandum erat. Sed quare Beza in Græcorum verborum proprietate excutienda accuratus, de verbis Euangelistæ differantibus βοσκῆ & ποιμῆνῆ nihil hoc loco annotauit? Cur ex Homero, vt multa solet, illud non protulit, τὸν ποιμῆνα λαῶν, vt, quantum valeat, τὸ ποιμαίνειν, suum lectorem moneret? Nempe ad veritatem orthodoxam istud faciebat; cuius ille hostis esse maluit quàm interpres.

Sed nunc, omisso Beza, ad Caluinum veniamus. Legittimi (inquit) Pastores coram Deo censentur,

qui

qui sub Christo capite Ecclesiæ præsunt per verbi ministerium. Quo satis dilucidè refellitur Romanensium improbitas, qui locum hunc detorquent ad stabilendam Papatus sui tyrannidem. Petro, inquit, præ alijs dictum est, Pasce oues meas. Cur illi potius dictum sit quàm reliquis iam antè ex-
posuimus. Nempe vt purus omni sinistra nota liber esset ad predicandum Euangelium: & ideo ter eum Pastorem constituit Christus, vt tres abnegationes, quibus sibi Petrus æternum probum contraxerat, abolita, eius Apostolatū non impediant; quemadmodum prudenter obseruant Chrysostomus, Augustinus, Cyrillus, & plerique alij. Cæterum nihil Petro datum est his verbis quod non omnibus Euangelij ministris sit commune. Frustra ergo Papistæ ideo contendunt esse primarium, quia specialiter vnus vocetur. Hæc ille, contra veritatem Euangelicam frustra recalci-
trans. Petrum quidem de amore suo erga Christū ter fuisse rogatum, vt trinam negationē triplici amoris confessione ablueret & compensaret, notarunt Patres à Caluino citati: sed Apostolatū Petro illi per hanc triplicem confessionem quasi renouatum fuisse, vnus Cyrillus affirmat; nec id quasi litteræ sensum enucleans, sed, quemadmodū præfatur, sensum quædam sublimiorem & mysticum coniectans. Altius (inquit) quiddam hæc oratio certè parturit. Sed neque verè dici potest Apostolatū Petro restitutum fuisse, vt Caluinus hic dicit. Narrat (inquit) hic Euangelista quomodo Petrus in eum honoyis gradum, vnde exciderat, restitutus fuit. Nam etsi per illam negationem Apostolatu excidisset, nec ad gradum illum recuperandum vel penitentia confestim subsequens, vel benevolentissima illa Christi apparitio soli Petro primo resurrectionis die seorsim facta (de qua Lucas, Et apparuit Simoni) suffecisset; tamen noua potestas remittendi & retinendi peccata iam prius Petro cum alijs Apostolis

Caluini
recalcitra-
tio.

Petro
Apostola-
tus non
est hic re-
stitutus.

Luc. 24.

512 ANTIDOTA EVANG.
 stolis concessa, certum argumentum est, Petrum
 in Apostolatus sui dignitatem iam antea restitu-
 tum fuisse: maximè in sensu Caluini, qui illam re-
 mittendi peccata potestatem in sola prædicatione
 verbi consistere pertinaciter loco eodem
 docet, & hic rursus totam pascendi potestatem
 Petro datam exponit, præesse Ecclesie per verbi minis-
 teriū. Deinde etsi Patres à Caluino citati ex trina
 dilectionis professione Petri primatū nō colli-
 gunt, colligitur ille tamē partim ab iisdē, partim
 ab alijs Patribus citatis, ex alijs huius loci circū-
 stantijs quas annotauimus, & in primis ex eo quod
 an plus cæteris Christū diligeret (quod sibi peni-
 tus dissimulandum putauit Caluinus) à Christo
 interrogatur. Frustra igitur Caluinus veritati
 Euangelicæ reluctatus est.

Quæ nunc in Caluino sequuntur, vel friuolæ
 exceptiones sūt, quibus olim satisfactum est, vel
 putidæ cauillationes, vix vlllo responso dignæ.
 Singula tamen breuiter discutiemus. *Atque ut des-*
mus (inquit) fuisse priuatim illi aliquid honoris delatū, vna
de, quæso, euincet locatū fuisse in primatu? Iam ex ipsis
 Christi verbis diligenter excussis illud euicimus.
 1. Neq; de priuato aliquo Petri honore aliquid hic
 Christū egisse, vel per somniū cogitare potest,
 qui Christi omnes actiones & doctrinā, quæ sco-
 pum semper habuerint, vel mediocriter perpen-
 dit. Addit: *Fuerit sanè inter Apostolos præcipuus; an inde*
protinus sequetur, fuisse vniuersalem totius orbis Episco-
pum? Stolidus est exceptio à Caluino sæpe repeti-
ta, à nobis super Matthæum reiecta. Adde (inquit)
 3. *quod quicquid accepit Petrus, nihilo magis ad Papam per-*
tinet quàm ad Mahometem. Conuictum est homine
 hæretico & nulla refutatione dignum. Atqui pro-
 4. *babit, si dijs placet. Quo enim (inquit) iure pro herede*
 Petri

Varijs
 Caluini
 cauillatio-
 nibus re-
 spōdetur.

Ad Matth.
 c. 16. v. 18.

Petri se venditat? Non pro hærede sed pro successio-
re se venditat, eandem Cathedram, fidem, ac do-
ctrinam tenens. Pergit adhuc. Deinde quis illi sanus 5.
concedat, hic ius aliquod hereditarium à Christo posuitum s-
se? Et quis sanus illud negabit? Pascendi verbum,
 officium designat non extraordinarium sed per-
 petuum. O uile Christi perpetuum est: perpetuus
 igitur & Pastor est quem Christus illi præfecit.
 Quis sanæ mentis istud negabit? Addit Caluinus. 6.
Successor tamen vult haberi, vtinam quidem esset. Nemo
nostrum illi repugnat, quin & diligat Christum, & curam
suscipiat pascendi eius gregis. Sed neglecto Christi amore, &
reiecto pascendi officio, successionē iactare, nimis absurdum
est, nec minus stultum. Petri successores Romani Pō-
 tifices nec Christi amorem, cuius fidem semper
 fortissimè defenderunt, nec pascendi officium,
 quod latissimè patet, penitus neglexerūt, etsi alij
 magis, alij minus illi muneri incubuerint. Nec
 qui Cathedram & doctrinam tenet, successionem
 inaniter iactat, tametsi officiū aliquatenus neg-
 ligat, quàm diu reiecta fide in lupum non ver-
 titur; sicuti Reges ius regni non amittunt, tametsi
 rem negligenter administrant, quàm diu in tyran-
 nos non vertuntur. Pergit Caluinus. *Quemadmodū 7.*
autem Christus docendi prouinciam Petro mandans, solum
idolo vel animarum carnifici erigere noluit, ex quo Ecclesiam
miserè opprimeret; ita breuiter admonuit quale probet Ec-
clesiæ suæ regimen. Respondeo: Quemadmodū Chri-
 stus oues suas pascendi prouinciam generalem
 atque supremam mandans, nec idolo alicui, nec
 animarum carnifici, sed Cathedræ Apostolicæ &
 animarum curatori maximo solum erexit, ex
 quo hæreticos omnes per omnes ætates, & inter
 cæteros Caluini sectam penitus opprimeret: sic
 officium istud & maxime sollicitudinis & in pri-
 mis

mis necessarium totis his 1500. annis Petri succes-
sore strenuè sunt exequuti. Concludit tandem
& triumphum canit Calvinus. *Sic larua detrahatur*
cornutis Episcopis, qui sola theatrica pompa & inani titu-
lo contenti, ius Episcopale sibi arrogant. Hoc est fulmen
Caluinistarum, quo vix pulli & auiculæ terren-
tur. Calvinus omnibus laruam detraxit, quia
strenuè bacchari & mentiri potuit. Non conten-
tus Papam è solio deicere, omnes quoque Epi-
scopos è pōre deturbat. Sed stat firma sedes Apo-
stolica, Petrique Cathedra. Pascunt Ecclesiam
Catholicam docti & sancti Episcopi, quorū stu-
dio ac diligentia lupi Calviniani à Christi gre-
gibus arcentur. Nec sola Episcoporum incuria,
sed populi leuitate & principum conniuentia
hæc Calviniana secta præualuit.

18. *Cum senueris, extends manus tuas, & alius cinget te,*
& ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit, significans
qua morte clarificaturus esset Deum.

Calvinus
ac Beza
historiam
Euangel.
studio
corrumpunt.

QVI ex hoc loco colligunt Petrum fuisse crucifixum
(ait hoc loco Beza) ineptè argumentantur; cum
Christus in genere prædicat Petri mortem violentam fore.
Similiter Calvinus. Multi genus mortis notari putant
quòd extensis brachijs suspensus fuerit; verum ego simplici-
ter cingendi verbo comprehendendi interpretor externas omnes
actiones quibus se homo & vitam suam componit. Cingebas
te, hoc est, induebas prout libitum erat. Post hac autem tol-
letur hæc formandi habitus libertas. Porro quo supplicij ge-
nere affectus fuerit Petrus, præstat nescire, quàm dubijs fa-
bulis habere fidem. Hæc ille. Vterque historiam
Euangelicam affectatè corrumpit, vt traditionè
Ecclesiasticam de Beato Petro crucifixo inane
ac ridiculam reddat. Sed verba Christi & Euan-
gelistæ

gelistæ tam clara sunt, vt huiusmodi cavillatio-
nibus eludi nequeant. Christus non solum Pe-
tro dixit, *Alius te cinget, & ducet quò tu non vis*, quod
de morte pro Christo toleranda, cui naturalis
hominis iusti voluntas repugnat, ipse Calvinus
agnoscit; sed genus mortis exprimere volens,
duabus, circumstantijs usus est; *Extendes manus tuas,*
&, Alius te cinget. De vtraque circumstantia sic
Augustinus in hunc locum. *Extendes manus tuas, id*
est, crucifigèris. Ad hoc autem vt venias, alius te cinget, &
ducet non quò vis, sed quò non vis. Prius dixit quòd fieret:
deinde quomodo fieret. Hæc ille. De posteriori cir-
cumstantia Tertullianus. *Tunc Petrus ab altero*
cingitur, cum cruci astringitur. Euangelista quo-
que apertè affirmat de genere mortis ista
Christum dixisse, subiungens. *Hæc autem dixit,*
significans qua morte clarificaturus esset Deum. Qua
morte, id est, quo genere mortis, ait Chrysostomus Pa-
triarcha Græcus, illud verbum, *ποῖω θανάτω,*
exponens, quod ita exponendum negat Beza,
quasi verbi Græci proprietatem melius teneret
quàm aureum illud Græcorum os.

Sic suprà Ioan. 12. dicentis Christo, *Ego si exalta-*
tus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum, addit Euan-
gelista, *Hoc autem dicebat, significans qua morte esset mor-*
iturus, ποῖω θανάτω ημελλεν ἀποθνήσκειν. Vbi ite-
rum de genere mortis suæ loquutum esse Chri-
stum negari non potest. Calvinus autem glossa,
Alius te cinget, id est, post hac tolletur hæc te for-
mandi habitus libertas, planè ridicula & puerilis
est, quasi Christus Petro prædixerit fore vt dein-
ceps non se indueret pro libito, & quasi coniu-
cta illa duo non essent; *Alius te cinget, &, Ducet quò*
non vis: quorum posterius ad Petri martyrium
pertinere quum Calvinus ipse fateatur, prius
quoque

B. Petri
crucifixio
à Christo
prænun-
ciata.

Tract. 123
in Ioan.

Lib. 4.
aduersus
Marcionē.

Hom. vlt.
in Ioan.

Ioā. 12. 23

Calvini
glossa
puerilis.

quoque membrum ei coniunctum eodem spe-
 stare, negare non debuit. Sed libuit præfractis
 hominibus, historię Euangelicę clarissimę luci
 tenebras offundere. Porro non dubijs fabulis, sed
 indubitata fidei, & grauisimis rerum Ecclesia-
 sticarum scriptoribus fides habetur de genere
 supplicij quo Petrus affectus fuit. Eusebius Pam-
 phili ex Origene in Genesim ita scribit. Petrus ad
 extremum, quum Romę versaretur, capite deorsum statuto
 (sic enim perpeti cupiebat) crucifixus est. Vnde ele-
 ganter Tertullianus. Petrus passioni Dominicę Romę
 adequatur. & D. August. Petrus pro Christo capite deor-
 sum verso in ligno suspenditur. Idem testatur Hiero-
 nymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiastico-
 rum, Orosius lib. 7. cap. 6. Dorotheus Tyrius in
 Synopsi, Egesippus de excidio Hierosolymitano
 lib. 7. Chrysostomus his verbis. Gaudeas Petre, qui
 ligno crucis fructus es, & ad Magistri similitudinem recta
 quidem figura, sicut Dominus noster, crucifigi noluisti, sed
 magis inuerso capite, veluti è terra ad cælum iter parans.
 Idem scribit Theodoretus in oratione de charita-
 te, B. Maximus in Natali Apostolorum Serm. 1.
 Prudentius, & alij grauisissimi atque antiquissimi
 authores. Sed Caluino ac Bezæ si antiquitatis
 testimonia fidem facere nequeunt, minus
 mirari debemus: quando & ipse textus

Euangelicus per se perspicuus &
 luculentus non satisfacit.

Hęc illorum pietas,
 hęc mode-
 stia est.
 (..)

CALVI-

Petrus
 Romę
 crucifixus

Historię
 Ecclesiast.
 lib. 3. c. 1.

In præ-
 script. c. 26

Homil. in
 Princip.
 Apost.

CALVINI EPILOGVS.

TENENDVM memoria est, quod prius habui-
 mus. quam Euangelistę summam litteris complexi
 sunt, tum ad instituendam fidem, tum ad salutem conferen-
 dam sufficere. Satis ergo superque sapiet, quisquis rite sub
 ijs Magistris profecerit. Et certè cum diuinitus nobis ordi-
 nati fuerint testes, sicuti fideliter defuncti sunt suis parti-
 bus, ita nostrum est vicissim ab eorum testimonio totos pen-
 dere; nec plus appetere quàm ab illis proditum est: præser-
 tim cum eorum calamitæ certa Dei prouidentia gubernati fue-
 rint, ne immodica rerum congerie nos onerarent; & tamen
 delictu habito traderent quantum expedire nouerat, qui so-
 lus sapiens est, & fons vnicus sapientię, Deus: cui laus &
 gloria in perpetuum.

ANTIDOTVM.

TENENDVM memoria est, & contra im-
 posturas hæreticas diligenter obseruandum,
 quod prius contra Caluini rechnas explicatum
 dedimus: quã Euangelistę summam litteris com-
 plexi sunt, eorum quidem quę de Christi dictis
 ac factis cognoscere opus erat, sufficiens esse cõ-
 pendium; ad instituendã autem fidem vel ad sa-
 lutem conferendam minimè sufficere: quando
 Apostolos postea & Ecclesiam Spiritus S. multa
 docuerit quę Christus viua voce non docuit, eo
 quod omnia portare Apostoli necdum poterant: ac per hoc
 Euangelistas, qui ea quę cepit Iesus facere & docere
 (vt Lucas Euangelista affirmat) suis litteris com-
 prehenderunt, omnia quę ad instituendã fidem

Euangeli-
 ca historia
 qua ex
 parte suf-
 ficiens est,
 & non
 sufficiens.
 Ioan. 14.
 Act. 1.

kk 3 & con-

& conferendam salutē sufficerent, scripto tradere non potuisse. Nisi fortē quicquid extra 4. Euāgelia non solum Ecclesia tradit, sed & alij Apostoli non Euangelistæ in Epistolis & alijs suis scriptis complexi sunt, id totum ad instituendā fidem & ad salutem conferendam superuacaneum videri debeat. *Multum ergo ille plurimumque sapiet, quisquis sub ijs 4. Magistris profecerit; sed si satis superque, vt Calvinus vult, non vniuersę tantum Ecclesiasticę traditioni (ad quam ille hoc loco collimat) sed & omnibus Scripturis Apostolicis renūciandum est. Et certē sicut 4. isti Euangelistæ nobis diuinitus ordinati fuerunt testes eorum quæ Christus fecit ac docuit, sic non secus alij Apostoli & Apostolici viri ordinati nobis diuinitus fuerunt testes, tam eorum quę Christus docuit, quā omnis veritatis à Spiritu S. edoctæ; idque predicando Euangelium vniuersę creature, non omnia & singula scriptis mandādo, cuius rei nullum à Christo mandatum eos accepisse legimus. Et isti quidem Euangelistæ fideliter indubiè suis partibus defuncti sunt, nec quicquam eorum prætermiserunt quæ de Christi dictis ac factis per eorum calamum cognoscere nos Deus voluit. Nostrum quoque est, ab eorum testimonio totos pendere, quatenus quicquid illi scripserint, vt indubitatē verum piè atque humiliter credamus, nec à littera Euangelica vel latum vnguerecedamus. Quo magis impius ac detestabilis est vnus Calvinus, qui tam multis in locis Scripturam Euāgelicam fædissimis corruptellis ita deprauauit, vt non modò à litteræ sensu longissimè recedat, verum & eam sæpenumero penitus opprimat atque excludat: sicuti hæc nostra Antidota manifestum fecerunt. Attamen non plus appetere quā ab illis proditum est, vt Calvinus suadet,*

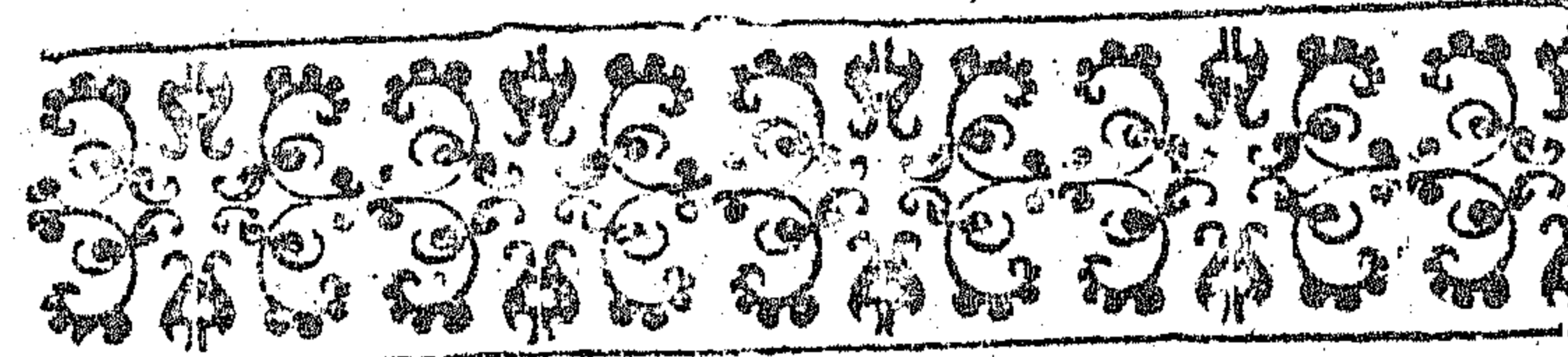
Matth. &
Marc. vls.

suadet, nefas existimamus, quando & Apostolicis litteris inhærere, & traditiones Ecclesiasticas tenere nos oportet: nisi Paulo reluctari velimus, iubenti tenere traditiones quas accepimus siue per sermonem, siue per epistolam. Denique Euangelistarum calami absque omni dubio certa Dei prouidentia gubernati fuerunt, ne immodica rerum congerie nos onerarent (quando tam multa Christus fecit, vt si scriberentur per singula, totus fortē mundus eos, qui scriberentur, libros non caperet) & tamen delectu habito traderent quantum expedire Deus nouerat. Sed delectus iste sola Christi dicta ac facta concernit quæ Euangelistę scribenda susceperunt; non ea concernit quæ Apostolos postea Spiritus Sanctus docuit, ipsique Apostoli partim scripto, partim intercurrente verbo (vt Areopagitæ verbis vtar) Ecclesijs traderunt, quorum etiam calami ac voces certa Dei prouidentia gubernatæ fuerunt, vt nec inani aliqua aut immodica rerum congerie fideles onerarent, & tamen delectu habito ea scriberent ac traderent quæ ad instituendam fidem ac salutem conferendam expedire nouerat ille Spiritus veritatis illis à Christo promissus, qui cum Patre & Filio solus sapiens & fons vnicus sapientię Deus est, cui honor & gloria in sæcula sæculorum.

AMEN.

Laus Deo, qui dedit velle, & dedit perficere.

kk 4

TEXTVS EVAN-
GELICI QVATVOR EVAN-
GELISTARVM, QVI IN HIS ANTI-
DOTIS CONTRA VENENA CALVI-
niana & Bezana explicantur.

Ex Euangelio secundum Matthæum.

- Cap. 2. 2. **M**agi venerunt ab Oriente Hierosolymam.
Cap. 3. 1. **M**agister predicans in deserto Iudææ.
2. **P**œnitentiam agite.
4. **E**sca autem eius erat locustæ & mel siluestre.
6. **B**aptizabantur à Ioanne confitentes peccata sua.
7. **P**rogenies viperarum.
9. **E**t ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abraham.
Cap. 4. 2. **E**t quæ ieiunasset 40. diebus, & 40. noctibus, postea esurit.
Cap. 5. 6. **B**eati qui esuriunt & sitiunt iustitiam.
8. **B**eati mundo corde, quia ipsi Deum videbunt.
12. **Q**uoniam merces vestra copiosa est in cœlis.
13. **V**os estis sal terræ.
14. **V**os estis lux mundi.
15. **N**on potest ciuitas abscondi super montem posita.
17. **N**on veni legem soluere, sed adimplere.
18. **I**ota vnum aut apex nõ præteribit à lege, donec omnia fiant.
21. **A**udistis quia dictum est antiquis, & cetera.
23. **S**i offers munus tuum ad altare.

EX EVANGELIO

26. Non exies inde, donec soluas novissimum quadrantem.
28. Qui viderit mulierem ad concupiscendum in ea, iam mactatus est in corde suo.
44. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.
- Cap. 6. 6. Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.
7. Orantes nolite multum loqui.
10. Fiat voluntas tua, sicut in caelo, & in terra.
12. Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.
17. Tu quum ieiunas, unge caput tuum, & faciem lava.
18. Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.
24. Nemo potest duobus Dominis servire.
- Cap. 7. 1. Nolite iudicare, & non iudicabimini.
15. Attendite vobis a pseudo-prophetis qui veniunt ad vos in vestimentiis ovium, intus autem sunt lupi rapaces.
21. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem Patris mei.
24. Omnis qui audit verba mea, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui aedificavit domum suam supra firmam petram.
- Cap. 8. 2. Domine, si vis, potes me mundare.
4. Vade, ostende te sacerdoti.
26. Ut quid timidi estis modice fidei?
- Cap. 9. 6. Quod filius hominis potestatem habeat dimittendi peccata in terra.
21. Dicebat intra se, Si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero.
22. Confide filia.
28. Creditis quia hoc possum facere vobis?
36. Misertus est eis, quia erant vexati, & iacentes sicut oves non habentes pastorem.
- Cap. 10. 2. Primus Simon qui dicitur Petrus.
22. Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.
38. Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.
- Cap. 11. 21. Si in Tyro & Sidone factae essent virtutes quae factae sunt in vobis, olim in cilicio, &c.
- Olim in cilicio & cinere penitentiam egissent.

25. Abscon.

SECUNDVM MATTHAEVM.

25. Abscondisti haec a sapientibus, & revelasti ea parvulis.
- Cap. 12. 26. Si Satanas Satanam eicit, adversum se divisus est.
31. Spiritus blasphemia non remittetur.
32. Non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.
37. Ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.
30. Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, hic frater meus & soror & mater est.
- Cap. 13. 11. Vobis datum est nosse mysteria regni caelorum: illis datum non est.
- Cap. 14. 9. Propter iururandum autem iussit dari.
19. Aspiciens in caelum benedixit.
28. Domine, si tu es, iube me ad te venire.
36. Et rogabant eum ut fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicumque tetigerunt, salvi facti sunt.
- Cap. 15. 1. Tunc accesserunt ad eum ex Hierosolymis Scribae & Pharisei, dicentes.
2. Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem Seniorum?
3. Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?
9. Sine causa colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum.
11. Non quod intrat in os, coinquinat hominem.
23. Accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos.
- Cap. 16. 1. Rogauerunt eum ut signum de caelo ostenderet eis.
6. Cavete a fermento Phariseorum & Sadduceorum.
18. Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae inferi non prevalent adversus eam.
23. Vade post me Satana: scandalum es mihi.
27. Et tunc reddet unicuique iuxta opera sua.
- Cap. 17. 12. Dico vobis, quia Elias iam venit, & non cognoverunt eum.
20. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc illuc, & transibit.
21. Hoc genus non eicitur nisi in oratione & ieiunio.
27. Sumens staterem da eis pro me & te.
- Cap. 18. 7. Necessesse est ut veniant scandala.

10. Angeli

10. Angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris mei qui in caelis est.
15. Lucratus eris fratrem tuum.
17. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiae.
18. Si Ecclesia non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.
20. Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum.
21. Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies?
24. Quoadusque redderet vniuersum debitum.
- Cap. 19. 6. Quod Deus coniunxit, homo non separet.
9. Et qui dimissam duxerit, mœchatur.
11. Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est.
12. Qui seipso castrauerunt propter regnum caelorum. Qui potest capere, capiat.
13. Discipuli autem increpabant eos.
17. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.
21. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quae habes, & da pauperibus, & veni, sequere me.
32. Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt.
- Cap. 20. 16. Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi.
25. Principes gentium dominantur eorum: & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos.
26. Non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister.
28. Et dare animam suam redemptionem pro multis.
- Cap. 21. 5. Dicite filiae Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam & pullum filium subiugalis.
9. Clamabant dicentes, Hosanna filio David.
13. Domus mea domus orationis vocabitur.
21. Si habueritis fidem, & non hesitaueritis, non solum de ficulnea facietis; sed & si moti huic dixeritis, Tolle & mitte te in mare, fiet.
23. In qua potestate haec facis, & quis tibi dedit hanc potestatem?

32. Venit

32. Venit ad vos Ioannes in via iustitiae, & non credidistis ei.
42. Lapidem quem reprobauerunt aedificantes, hic factus est in caput anguli.
43. A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.
- Cap. 22. 12. Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?
16. Mittunt & discipulos suos cum Herodianis.
21. Reddite quae sunt Dei, Deo.
23. In illo die accesserunt ad eum Sadducei.
24. Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, &c.
29. Erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei.
32. Non est Deus mortuorum, sed viuentium.
37. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.
38. Diliges proximum tuum sicut teipsum.
- Cap. 23. 2. Sederunt super Cathedram Moysi Scribae & Pharisei. Quaecumque ergo dicunt, facite & seruate.
11. Qui maior est vestrum, minister vester erit.
15. Circuitis mare & aridum ut faciatis vnum profelytum; & cum factus fuerit, facitis eum filium gehennae duplo quam vos.
19. Stulti & caeci, quid enim maius est, donum, an altare quod sanctificat donum?
23. Decimatis mentham, & anethum, & cumminum, & reliquistis quae grauiora sunt legis iudicium, misericordiam, & fidem.
29. Aedificatis sepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis: Si fuissetis in diebus Patrum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine Prophetarum.
31. Itaque testimonio estis vobismetipsis, quia filij estis eorum qui Prophetas occiderunt.
32. Et vos implete mensuram Patrum vestrorum.
47. Quoties volui congregare filios vestros sicut gallina congregat pullos suos sub alis suis, & nolulistis.
- Cap. 24. 15. Cum videritis abominationem desolationis, quae dicta est à Daniele Propheta.

22. Nisi

EX EVANGELIO

22. Nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro, sed propter electos breuiabuntur dies illi.
24. Dabunt signa magna & prodigia.
28. Vbicunque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquile.
30. Tunc parebit signum filij hominis in caelo.
36. De die autem illa & hora nemo scit nisi solus Pater.
- Cap. 25. 1. Simile est regnum caelorum decem virginibus, quae accipientes lampades suas, exierunt obuiam sponso.
15. Vni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij vero vnum, vnicuique secundum propriam virtutem.
21. Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituami intra in gaudium Domini tui.
34. Venite benedicti Patris mei: possidete regnum paratum vobis a constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare.
- Cap. 26. 11. Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.
26. Cenantibus autem illis, accepit Iesus panem. Accipit panem, & benedixit, dicens. Hoc est corpus meum.
28. Hic est sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Accipite, & comedite; Hoc est corpus meum: iterum contra expositionem Calvinianam pressius defenduntur.
27. Bibite ex hoc omnes.
39. Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste.
75. Et egressus foras, fleuit amare.
- Cap. 27. 3. Videns Iudas qui eum tradidit, quod damnatus esset, poenitentia ductus retulit 30. argenteos principibus sacerdotum & senioribus, dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum.
46. Circa horam nonam clamauit Iesus voce magna: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?
- Cap. 28. 19. Euntes ergo docete omnes gentes, docentes eos seruare omnia quaecunque mandauit vobis.
20. Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus S.

21. Ecce

SECUNDVM MARCV M.

21. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem saeculi.

EX EVANGELIO SECUN-

DVM MARCV M.

- Cap. 1. 4. **F**uit Ioannes in deserto baptizans, & predicans baptisum poenitentiae in remissionem peccatorum.
15. Poenitemini, & credite Euangelio.
- Cap. 3. 16. Et imposuit Simoni nomen Petrus.
- Cap. 6. 5. Et non poterat ibi virtutem vllam. facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curauit, & mirabatur propter incredulitatem eorum.
- Cap. 7. 33. Apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius, & expuens tetigit linguam eius, & suspiciens in caelum ingemuit, & ait illi, Epheta, quod est, adaperire.
- Cap. 10. 21. Et intuitus eum Iesus, dilexit eum.
- Cap. 15. 39. Videns centurio quia sic clamans expirasset, ait: Verè hic homo filius Dei erat.
- Cap. 16. 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.
19. Assumptus est in caelum, & sedet a dextris Dei.

EX EVANGELIO SECUN-

DVM LVCAM.

- Cap. 1. 6. **E**rant iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.
28. Aue gratia plena: Dominus tecum.
34. Quomodo fiet mihi istud? quoniam virum non cognosco.
48. Respexit humilitatem ancillae suae.
74. Vt sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris.
77. Ad danda scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum.
- Cap. 2. 14. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis.
37. Non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus seruans diem ac noctem.
52. Proficiebat sapientia & etate.
- Cap. 3. 11. Qui habet duas tunicas, det non habenti, &c.

Cap. 4. 16.

EX EVANGELIO

- Cap. 4. 16. Intrauit secundum consuetudinem suam die Sabbati in Synagoga, & surrexit legere.
- Cap. 6. 35. Mutuum date, nihil inde sperantes.
- Cap. 7. 47. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.
- Cap. 8. 50. Noli timere: tantum crede, & salua eris.
- Cap. 9. 7. Eo quod diceretur à quibusdam, quia Ioannes surrexit à mortuis.
54. Domine, vis ut dicamus ut ignis descendat de caelo, & consumat illos?
- Cap. 10. 16. Qui vos audit, me audit. Qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.
27. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, &c.
29. Hoc fac, & viues.
- Cap. 11. 41. Quod superest, date elemosynam: & ecce omnia munda sunt.
- Cap. 12. 14. Quis me constituit Iudicem aut diuisorē inter vos? (vobis)
48. Qui non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit penis.
- Cap. 13. Doctrinae compendium.
- Cap. 14. 14. Retribuetur enim tibi in retributione iustorum.
23. Compelle eos intrare.
33. Qui non renuntiat omnibus quae possidet, non potest meus esse Discipulus.
- Cap. 15. 10. Gaudium erit in caelo, & coram Angelis Dei.
24. In se reuersus dixit: Surgam, & ibo ad patrem meum.
- Cap. 16. 9. Ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula.
- Cap. 17. 10. Quum feceritis omnia quaecumque praecipi vobis, dicit: Serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus.
13. Iesu Praeceptor, miserere nostri.
14. Ite, obedite vos sacerdotibus.
- Cap. 18. 11. Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri homines.
- Cap. 19. 8. Ecce antidotum bonorum meorum do pauperibus.
- Cap. 10. 46. Qui volunt ambulare in stolis.
- Cap. 22. 20. Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo.
32. Ego rogaui pro te ut non deficiat fides tua. Et tu conuersus confirma fratres tuos.

38. Ecce

SECUNDVM IOANNE M.

38. Ecce duo gladij hic.
42. Pater, si vis, transfer calicem istum à me.
- Cap. 23. 34. Pater, ignosce illis: non enim sciunt quid faciunt.
43. Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.
- Cap. 24. 39. Videte manus meas & pedes meos, quia ego sum. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.

EX EVANGELIO SECUNDVM IOANNE M.

- Cap. 1. 1. **I**N principio erat Verbum. Et Verbum erat apud Deum. Et Deus erat Verbum.
9. Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.
12. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt, &c.
14. Verbum caro factum est.
16. De plenitudine eius accepimus omnes, gratiam pro gratia.
17. Gratia & veritas per Christum facta est.
29. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.
32. Vidi Spiritum S. descendentem quasi columbam de caelo.
42. Tu vocaberis Cephas, &c.
46. Et dicit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid boni esse?
- Cap. 2. 4. Quid mihi & tibi est mulier? nondum venit hora mea.
18. Quod signum ostendis nobis quia haec facis?
- Cap. 3. 5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei.
8. Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis unde veniat, & quò vadat.
9. Sic est omnis qui natus est de Spiritu.
6. Quod natum est de carne, caro est.
14. Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat.

11

18. Qui

18. Qui credit in eum, non iudicatur.
 36. Qui credit in Filium, habet vitam eternam.
 Cap. 4. 14. Aqua quã ego dabo ei, fiet in eo fons aquę salientis in vitam eternam.
 20. Patres nostri in monte hoc adorauerunt, & vos dicitis quia Hierosolymis est locus ubi adorare oportet.
 22. Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scimus.
 23. Venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate.
 48. Nisi signa & prodigia videritis, non creditis.
 Cap. 5. 4. Angelus Domini descendebat secundum tempus in piscinã, & mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinã, post motionem aquę sanus fiebat, à quacunq; detinebatur infirmitate.
 14. Iam noli peccare, ne quid tibi deterius contingat.
 19. Non potest Filius à se facere quicquã, nisi quod viderit Patrem facientem.
 26. Sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio habere vitam in semetipso.
 29. Procedent, qui bona egerunt, in resurrectionem vitę.
 44. Quomodo potestis vos credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quę à Deo solo est non queritis?
 Cap. 6. 27. Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam eternam.
 30. Hoc est opus Dei, vt credatis in eum. (eternam.)
 37. Omne quod dat mihi Pater, venit ad me.
 51. Panis quem ego dabo, caro mea est (quam ego dabo) pro mundi vita.
 53. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis sanguinem eius, non habebitis vitam in vobis.
 54. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam eternam.
 57. Sicut misit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem, &c.
 63. Spiritus est qui viuificat, caro non prodest quicquam. Verba quę ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Nunquid & vos vultis abire?

Cap. 7. 5.

- Cap. 7. 5. Neque enim fratres eius credebant in eum.
 17. Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscat de doctrina, vtrum ex Deo sit, an ego à me ipso loquar.
 19. Nonne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem?
 38. Qui credit in me, flumina fluent de ventre eius aquę viuę.
 48. Nunquid ex Principibus aliquis aut Pharisęis credidit in eum?
 Cap. 8. 7. Qui sine peccato est vestrũ, primus in eam lapidem mittat.
 36. Si Filius vos liberauerit, verè liberi eritis.
 39. Si filij Abrahę estis, opera Abrahę facite. Pater noster Abraham est, nos ex fornicatione non sumus
 41. nati. Vnum Patrem habemus Deum.
 51. Amen amen dico vobis: Si quis sermonem meum seruauerit, non videbit mortem in eternum.
 53. Nunquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est, & Propheta mortui sunt?
 Cap. 9. 6. Expuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & liniuit oculos eius, & dixit ei: Vade, laua in natatoria Siloë, quod interpretatur missus.
 31. Scimus quia peccatores Deus non exaudit: sed si quis cultor Dei est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit.
 35. Audiuit Iesus quia eiecerunt eum foras: & cum inuenisset eum, dixit ei: Tu credis in filium Dei?
 Cap. 10. 1. Amen amen dico vobis: Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, fur est & latro.
 16. Et fiet vnum ouile, & vnus Pastor.
 26. Vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis.
 28. Ego vitam eternam do eis: & non peribunt in eternum: & non rapiet eas quisquam de manu mea.
 30. Ego & Pater vnum sumus.
 Cap. 11. Infremuit spiritu, & turbauit semetipsum.
 44. Dixit eis Iesus: Soluite eum, & finite abire.
 51. Hoc autem à semetipso non dixit; sed cum esset Pontifex anni illius, prophetauit.

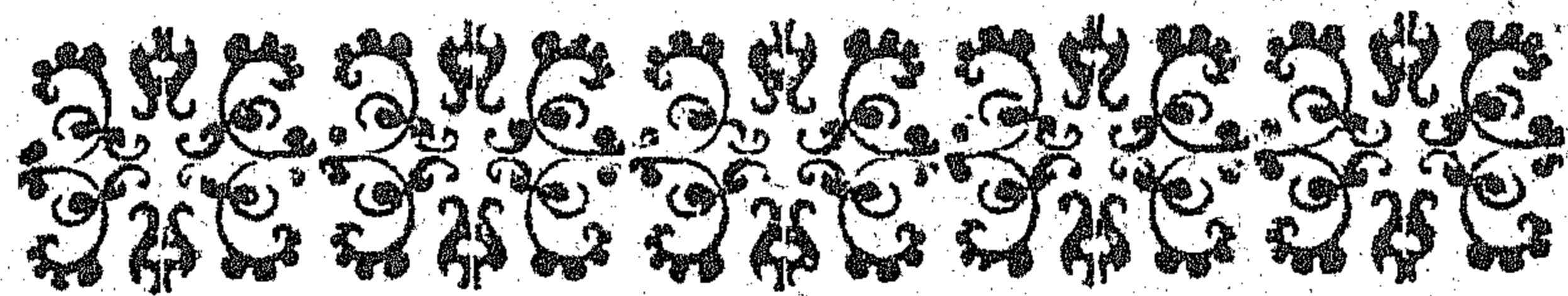
11 2

Cap. 12. 3.

- Cap. 12. 3. Maria accepit libram unguenti nardi pistici, & unxit pedes Iesu, & extersit pedes eius capillis suis.
8. Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.
13. Benedictus qui venit in nomine Domini.
27. Nunc anima mea turbata est: & quid dicam? Pater, saluifica me ex hac hora.
31. Nunc princeps mundi huius eijcietur foras.
39. Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias, Excæcauit oculos eorum, & indurauit cor eorum.
- Cap. 13. 1. Ante diem festum Paschæ.
8. Si non lauero te, non habebis partem mecum.
14. Si ego laui pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes.
18. Ego scio quos elegerim.
34. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut ego dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem.
- Cap. 14. 1. In domo Patris mei mansiones multe sunt.
3. Et se abiero, & preparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum.
12. Maiora horum faciet.
15. Si diligitis me, mandata mea seruate.
21. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum.
23. Si quis diligit me, sermonem meum seruabit: & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.
24. Qui non diligit me, sermones meos non seruat.
26. Ille docebit vos omnia, & suggeret vobis omnia quaecumque dixerò vobis.
- Cap. 15. 2. Omnē palmitē in me non ferentē fructū, tollet Pater meus.
5. Quia sine me nihil potestis facere.
9. Manete in dilectione mea.
10. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut

- sicut ego Patris mei præcepta seruauit, & maneo in dilectione eius.
14. Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis.
16. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.
- Cap. 16. 2. Absque synagogis facient vos.
12. Adhuc multa habeo vobis dicere, quæ non potestis portare
13. modò. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.
14. Ille me clarificabit.
27. Ipse Pater amat vos, quia vos me amastis, &c.
- Cap. 17. 3. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verū Deum, & quem misisti Iesum Christum.
6. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonē tuū seruauerunt.
20. Non pro eis rogo tantum, sed & pro eis qui per verbum eorum credituri sunt in me, vt omnes vnū sint, &c. vt & ipsi in nobis vnū sint.
21. Vt omnes vnū sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnū sint.
22. Et ego claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, vt sint vnū, sicut & nos vnū sumus.
- Cap. 19. 7. Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori, quia filium Dei se fecit.
20. Et scriptum erat Hebraicè, Græcè, & Latinè.
23. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicē: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit.
30. Consummatum est.
- Cap. 20. 6. Vidit lintheamina posita, & sudarium quod fuerat super caput eius, non cum lintheaminibus positum, sed separatim inuolutum in vnū locum.
17. Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum.
19. Cum ergo sero esset die illo via Sabbathorū, & fores essent clausæ, venit Iesus, & stetit in medio, &c.
21. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.
22. Hoc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite Spirit. S.
- ll 3 23. Quorum

23. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.
 Quorum autem retinueritis, retenta sunt.
25. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam
 digitum meum in locum clauorum, & mittam manum
 meam in latus eius, non credam.
27. Noli esse incredulus, sed fidelis.
28. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus
 meus.
29. Beati qui non viderunt & crediderunt.
- Cap. 21. 15 Dicit Simoni Petro Iesus: Simon Ioannis, diligis me plus
 his? Dicit ei, Etiam Domine: tu scis quia amo te.
16. Dicit ei, Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Ioannis,
 diligis me? Ait illi, Etiam Domine: tu scis quia amo te.
17. Dicit ei, Pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Simon Ioannis,
 amas me? Contristatus, &c. dixit ei Petrus: Domine,
 tu scis omnia, tu scis quia amo te. Dicit ei Iesus, Pasce
 oves meas.
18. Cum senueris, extends manus tuas, & alius cinget te, &
 duces quò tu non vis. Hoc autem dixit, significans qua
 morte clarificaturus esset Deum.
 Ad Epilogum Caluini, Antidotum.

INDEX RERVM ET MATERIARVM IN QVA- TVOR EVANGELIORVM ANTIDOTIS.

*Numerus paginam significat, litera a,
 priorem partem, b, posteriorem.*

A.

Bominatio desolationis quid significet. 300. a

Abstinentiæ virtus sine fame. 34. 35. a.

Acceptio panis in manus. 338. a.

Adorare in spiritu & veritate. 77. 78. b.

Aeternitas Filij Dei. 3. b.

Amor Dei in nos duplex. 382. b.

Amor ex fide nascitur. 384. b.

Anabaptistarum error circa iudicia secularia. 539. a.

Angelorum custodia particularis. 176. a.

Apostolorum falsa criminatio. 147. a.

Apostolos à regibus quomodo Christus secernat. 223. a.

Apostoli contra Caluini procacitatē defenduntur. 525. a.

Apostoli omnem doctrinam fidei non scripserunt. 368. l.

Apostolorum doctrina non in solis scripturis. 397. b.

Apostolis varia potestas varijs temporibus data. 461. b.

Aquæ Christi duæ, fontana & deriuata. 56. b.

Arianæ heresi resuscitandæ fenestrâ Caluinus aperuit. 235. b.

Ariani refutantur. 390. b.

INDEX

Arianismus Caluini refutatur. 236. b.
 Arianos defendit Calvinus contra veteres Patres. 399. b.
 Augustini sententia, loqui Christum Ioannis 6. de pane
 Eucharistiæ. 105. b.
 Augustinus à Beza mendaciter taxatus. 508. b. à Caluino
 contra ipsum Caluinum citatus. 279. a. 266. b.

B.

Baptismi verus vsus & efficacia defenditur. 427. 428. a.
 Baptismus paruulorum iuxta Caluinum abolen-
 dus. 431. 432. a.
 Baptismus paruulorum miserè à Caluino defensus. 432.
 433. a.
 Baptismus laicorū in casu necessitatis defenditur. 430. a.
 Beata virgo cur gratia plena. 482. a. beata, quia Mater
 filij Dei. 124. b.
 Beatæ virginis de conseruanda sua virginitate anxietas.
 Beatæ virginis humilitas quæ. 489. a. (487. a.)
 Beatæ virginis humilitas probatur quòd vera virtus
 esset. 490. a.
 Beatæ virginis quæstionem quàm indignè tractant hære-
 tici. 489. a.
 Beatæ virginis honor defenditur. 30. b.
 Beatæ virginis tituli ex Scripturarum analogia proban-
 tur. 31. b. eius inuocatio contra insulsa Caluini argu-
 menta defenditur. 482. 483. 484. a.
 Beatæ virginis reuerentia singularis defenditur. 121. &
 Benedictio creaturarum. 125. a. (seq. b.)
 Benedictio ipsius panis probatur. 339. a.
 Benedicere & gratias agere, pro eodē vsurpata. ibidem.
 Benedictionis vocabulum Patres vrgent. 340. a.
 Beneficia alia à remissione peccatorum non fluunt, sed
 incipiunt. 467. 468. b.
 Bezæ figmentum refutatur. 20. a.

Bezæ

R E R V M.

Bezæ argumenta contra pœnitentię vocabulum. 21. a.
 Bezam refutat Chrysoſtomus. 22. 23. a.
 Bezæ argumenta refutantur. 23. 24. a.
 Bezæ nouitatem Hebraica verba non adiuuant. 24. a.
 Bezæ audacia. 96. a.
 Bezæ cauillationes refutantur. 96. a.
 Bezæ versionis ineptia. 98. 99. a.
 Beza committit quod in alijs culpat. 99. a.
 Bezæ cæcitas. 114. a.
 Beza à se ipso refutatur. 115. a.
 Bezæ inanis lucta & tergiuersatio. 126. a.
 Bezæ glossa litteram destruit. ibidem.
 Beza Caluinum corrigit. 154. a. 505. a. 21. 22. b. 113. b.
 Beza Caluinum refutat. 224. a.
 Beza Lucam solœcismi arguit. 347. a.
 Beza rursus textum corrumpit. 348. a.
 Beza Caluini hypocrisim detexit. 480. a.
 Bezæ corruptela alia reijcitur. 488. a.
 Bezæ deprauatio. 519. 520. a.
 Bezæ noua versio. 5. b.
 Bezæ corruptela. 19. b.
 Bezæ doctrina execrabiliter impia. 226. b.
 Bezæ Epicurea doctrina ad oculum demonstratur. 230. b.
 Bezæ insulsum argumentum contra venerabilis Eucha-
 ristia veritatem. 434. b.
 Beza suo ipsius argumento refutatur. 435. b.
 Bezæ putidum mendacium. 436. b.
 Beza Caluino contrarius. 438. b.
 Bezæ euasio mero mendacio nixa. 508. b.
 Bezæ annotatio inepta & impia. 509. b.
 Beza Scripturam vilipendit. 510. b.
Bibite ex hoc omnes, calicem populo potius aufert quàm
tribuit. 393. a.
 Blasphemia Caluini circa consecrationem mysterio-
 rum. 364. a.

115

Blasphe

INDEX

Blasphemia Caluini, quod salutis nostræ oblitus Christi fuit. 405. a.

Bonum morale sine Christi gratia fieri potest. 331. b.

C.

Celibatus votum defenditur. 201. a.

Calix cur nouū Testamentū sanguinis Christi. 562. a.

Caluinistarum sententia de lege & Euangelio. 4. a.

Calvinus Lutheranos reprehendit, quum idē doceat. 5. a.

Caluini maledicentia refellitur. 16. a.

Caluini argumenta ridicula. 28. a. 34. a. 36. a. 37. a.

Caluini scopus in Scripturis exponendis. 32. a.

Caluini impudentia in asserenda Scriptura. 36. a.

Caluini atrox & procax accusatio, sed ridicula. 38. a.

Caluiniana amplificatio ridicula & puerilis. ibidem.

Caluini mendacia. 39. a. 356. a. 358. a. 360. a. 362. a. 369. a.

386. a. 528. a. 535. a. 555. a. 28. b. 29. b. 33. b. 50. b. 202. b. 203. b.

204. b. 312. 313. b. 317. b. 330. b. 396. b. 415. b.

Caluini corruptela Scripturæ manifesta. 41. a. affectata.

43. a. prodigiosa. 204. a. 241. a.

Calvinus ex se ipso refutatur. 50. a. 61. 62. a. 68. a. 84. a. 87. a.

128. a. 181. a. 254. a. 396. a. 422. 423. a. 430. a. 435. a. 454.

455. a. 459. 460. a. 469. a. 486. a. 498. a. 507. a. 511. a.

553. a. 21. b. 80. b. 254. b. 255. b. 266. b. 267. b. 268. b. 312. b.

398. b. 426. 427. b. 452. 453. b. 494. 495. b.

Calvinus Christo contradicit. 71. a. 91. a. 276. a. 298. a.

535. a. 346. b. 387. b. 493. b.

Caluini in Christū blasphemix. 364. a. 403. a. 405. a. 444. a.

567. a. 29. b. 2-3. b. 275. b.

Calvinus Christi institutum euertit. 67. a. 194. a. 144. b.

309. b. verba penitus e medio tollit. 376. 377. a.

Calvinus Christum vt pædagogus discipulum corrigi. 241. a.

Calvinus Christum ineptix arguit. 165. b. Christi verba corrumpit. 114. 115. b. & in fumos conuertit. 479. b.

Caluini

RERVM.

Caluini contra Christum disputatio. 309. 310. b.

Caluini cauilla contra Christum. 353. b.

Calvinus taxat quod Euangelista laudauit. 131. a.

Calvinus textum Euangelicum audacissime expungit.

221. 222. a. negat. 347. a.

Calvinus scripturis apertè contradicit. 415. 416. a. 436. a.

221. b. 494. b.

Calvinus mendacia scripturæ affingit. 448. a.

Calvinus scripturam reiicit. 380. b. eludit. 245. b. mutilat.

333. b. non reueretur. 440. b. Scripturæ contemptum

docet. 352. a. 505. 506. b.

Caluini regulæ & artes ad ludificandas scripturas. 210. a.

247. a. 406. a. 409. a. 560. a. 45. b. 46. b. 97. b. 444. b. 478. b.

Calvinus Papistarū nomine totam antiquitatē accusat.

59. a. 84. a. 168. a. 171. a. 172. a. 227. a. 245. 247. b. 504. b.

Calvinus sibi cōtrarius. 159. a. 184. 185. a. 206. a. 260. a. 375. a.

474. a. 446. b. 500. b.

Caluini corruptelæ scopus. 49. a.

Caluini manifesta contradictio & impostura. 63. a.

Caluini imposturæ. vide, Imposturæ.

Calvinus studiū & conatū boni sed inefficacē ponit. 73. a.

Caluini expositio aut prophana aut impia. 75. a.

Caluini petulantia singularis. 76. a.

Calvinus criminator generalis. 79. a.

Caluini euasio de verbo Dei impertinens. 78. a.

Caluini calumnia contra clerum in ipsum Calvinum re-

torquetur. 94. a.

Caluini cauillationes refelluntur. 97. a. 132. 133. a.

Caluini vafricies. 106. a.

Calvinus paruulos ac humiles non fert. 106. a.

Calvinus Iudaizans. 110. a.

Caluini blasphemia in Spiritum S. duplex. 110. a.

Caluini probatio, audax affirmatio. 114. a.

Calvinus omnia ad vnam fidem refert. 117. 118. a.

Caluini dolus malus. 130. a. 174. 175. a. 280. a.

Caluini

INDEX

Caluini futile argumentum. 156. a.
 Caluini canina facundia. 158. a.
 Caluini spiritus ethnicus. ibidem.
 Caluini procacitas retunditur. 168. a.
 Caluini vitia quæ alijs obiectabat. 185. a.
 Caluini vaftricies aperitur. ibidem.
 Caluini ineptia. 186. a. eiusdem impietas. 187. a.
 Caluini calumnia putida repellitur 190. a. 218. a.
 Caluini & Bezæ stupiditas. 200. a.
 Caluini petulca impudentia. 203. a.
 Caluini vox abominanda. 208. a.
 Caluini larua hypocritica detrahitur. 209. a.
 Caluini commentum insulsum, vt Scripturam Euange-
 licam inuertat. 210. a.
 Caluinus quæstionis statum inuertit. 212. a.
 Caluinus veteris Testamenti filius. 213. a.
 Calviniana techna. 216. a. 218. a.
 Caluinus & Pelagius in duobus extremis. 220. a.
 Caluini ridicula cauillatio. 227. a.
 Calvinianæ consequentiæ turpitude. 243. 244. a.
 Caluinus iurgijs, non argumentis pugnat. 245. a.
 Caluini ingenium fanaticum. ibidem.
 Caluini astutia. 246. a.
 Calvinianæ cōsequentiæ absurditas & blasphemia. 247. a.
 Caluinus suo telo iugulatur. 248. a.
 Caluinus cur solos Catholicos perstringit. ibidem.
 Caluini larnata blasphemia. 250. a.
 Caluini tergiuersatio. 251. a.
 Caluini astutia expenditur. 254. a.
 Caluinus ex suis principijs refutatur. ibidem.
 Caluini fraudulenta doctrina. 255. a.
 Caluinus quæstionem à re proposita alienam mouet.
 256. a.
 Caluinus rursus quæstionem presentem fugit. ibidem.
 Caluini conclusio contra ipsum concludit. 257. a.

Calui-

R E R V M.

Caluinianæ luctæ summa. 258. a.
 Calvinianæ consequentiæ futilitas. 261. a.
 Caluinus suam scabiem alijs affricat. 262. a. 263. a.
 Caluinus Scripturarum corruptor maximus. 264. a.
 Caluinus Dei potentiam negat. 266. a.
 Caluinus Dei omnipotentiam clare negat. 268. a.
 Caluini calumnia probrosa. 281. a.
 Caluinus populi superstitionem sine causa exagitat.
 286. a.
 Caluinus quouis Turca proca cior. 294. a.
 Caluini latitans Ecclesia profligatur. 303. a.
 Caluinus suos lectores ludificat. 305. 306. a.
 Caluinus insulfus & impius. 310. a.
 Caluini arrogantia. 311. a.
 Calviniana corruptela de sola fide. 317. a.
 Calviniana corruptela refutatur. 319. a.
 Caluini absurda interpretatio. 326. a.
 Caluini effugia circa mercedem bonorum operum. 328. a.
 330. a. 331. a. 334. a. circa Christi in Cruce & horto timo-
 reshorrēdos. 416. 417. a. circa solam fidem. 28. b.
 Caluinus Iudæ suffragatur contra Christum. 335. a.
 Caluini extrema impudentia. 254. a.
 Caluini paradoxum absurdum. 356. 357. a.
 Calviniana commenta. 366. a.
 Caluini Achilles. 367. 368. a.
 Caluini regula metonymiam Caluini potenter refutat.
 370. a.
 Caluini Achilles ex ipso Caluino refutatur. 371. a.
 Caluini exempla metonymiam Caluini refutant. 372. a.
 Caluini vera sententia de Cæna Eucharistica. 373. a. 377. a.
 Caluini contradictio ad oculum probatur. 375. a.
 Caluini sententia totam Sacramenti rationem penitus è
 medio tollit. 376. a.
 Caluini argumenta contra realem presentiam Christi in
 venerabili Sacramento. 382. a.

Caluinus

INDEX

Calvinus à Catholicis postulat quod ipse negat. 385. a.
 Calvini audacia sacrilega. 392. a.
 Calvinire solutio circa venerab. Eucharistiam. 396. a.
 Calvinistis nihil hodie pestilentius. 398. a.
 Calvinus obliuionem Christo affingens, vertigine per-
 cutitur, ut pugnantia loquatur. 404. a.
 Calvini impudentia circa contradictiones quas facit.
 405. 406. a.
 Calvini doctrina Satanica de Christi poenis infernali-
 bus. 411. 412. a.
 Calvini ludus. 419. 420. a.
 Calviniana commenta circa baptismum. 427. a.
 Calvinianum fundamentum de salute paruulorū absque
 baptismo refutatur. 433. 434. 435. 436. a.
 Calvinus grauiſſimum Ecclesiæ dogma futilissimo argu-
 mento conuellit. 447. a.
 Calvini impudentia. 450. a.
 Calvinus totam antiquitatem ex puro mendacio conuel-
 lit. 451. a.
 Calvinus actiuam in Deo excacationem ponit. 459. a.
 Calvini nequitia. 467. a.
 Calvini blasphemia ex se ipso refutata. 469. a.
 Calvini sententia de baptismo. 471. a.
 Calvini hæresis Pelagianâ deterior. 472. a.
 Calvini insulsum argumentum contra inuocationem B.
 Virginis. 482. a.
 Calvinus contra Patres. 483. a.
 Calvini coniectura ex textu refellitur. 486. 487. a.
 Calvini artes. 494. a. 590. a. 44. b. 53. b. 89. b. 185. b. 318. b.
 337. b. 478. b.
 Calvinus conscientia puritatē in securitatē vertit. 495. a.
 Calvinus ex suis placitis refutatur. 498. a.
 Calvini paralogismus refutatur. 500. a.
 Calvini corruptela. 518. 519. a. 168. b.
 Calvinianæ consequentiæ absurditas. 526. a.

Calvini

RERVM.

Calvini euasiones contra ipsum militant. 527. 528. a.
 Calvini insulſæ criminationes. 540. a. 541. a. 546. a.
 Calvini cauillatio duplex rejicitur. 548. 549. a.
 Calvini scomma in Christum redundat. 553. a.
 Calvinus obiectionem quam mouet, non soluit, sed con-
 firmat. 556. a.
 Calvini dentes canini. 557. 558. a.
 Calvini maledicentia retunditur. 565. 566. a.
 Calvinianæ doctrinæ consequentia horrenda, sed neces-
 saria. 568. 569. a.
 Calvini duplex error. 572. a.
 Calviniana præsumptio refellitur. 573. a.
 Calviniana collectio dupliciter claudicat. 576. a.
 Calvini putidum & puerile argumentum. 577. a.
 Calvinus vicinitate verborum fallit. 581. a.
 Calvini putidum cauillum. 582. a.
 Calvinus vult omnes sceleratos, latronis exemplo. 583. a.
 Calvini Epicurea & execranda doctrina. 584. a.
 Calvini vox infidelis. 586. a.
 Calvini petulantia retunditur. 13. b.
 Calvinianæ hæreses ex ipso Caluino refutatae. 21. b.
 Calvini cauillationes insulſæ. 25. b.
 Calvini accusatio circa titulos Beatæ Virginis. 30. 31. b.
 Calvinicomparatio absurdissima. 34. b.
 Calvini sensus validè refutatur. 41. 42. b.
 Calvini impostura nequior cū mendacio coniuncta. 44. b.
 Calvinus peccati aduocatus. 55. b.
 Calvini putidum mendacium. 60. b.
 Calvini fundamentum propria assertio. 66. b.
 Calvini absurditas in simili demonstratur. 68. b.
 Calvini cauillis respondetur. 78. 79. b.
 Calvinus peccati patronum agit. 87. 88. b.
 Calvini propria hæresis de filio Dei. 88. b.
 Calvini audacia stulta. ibidem.
 Calvinus Arianis fauet. 99. b.

Calvinianæ

INDEX

Caluinianæ iustitiæ mysterium. *ibidem.*
 Caluinus verus impostor. 97. b.
 Caluiniana effugia pro sola fide refelluntur. 98. b.
 Caluini sensus, eiusque absurda. 107. b.
 Caluini argumentum pro Anabaptistis. 112. b.
 Caluini ficulneum argumentum. 113. b.
 Caluini impietas & audacia. 115. b.
 Caluini vafra expositio. 117. b.
 Caluini deprauatio. 120. b.
 Caluini putida calumnia. 125. b.
 Caluinus textum corrumpit. 129. b.
 Caluinus seductor studiosus. 136. b.
 Caluinianæ doctrinæ præcipitium. 137. b.
 Caluini vox, diaboli vox. 139. b.
 Caluinus ad blasphemandos Sanctos natus. *ibidem.*
 Caluiniani præcipitij exitus. 140. 141. b.
 Caluinistæ peccati arguere neminem possunt, qui peccati regnum erexerunt. 143. b.
 Caluini axioma, quo Synagogæ Ecclesiam, Phariseis Episcopos comparat, refellitur. 148. b.
 Caluinus in maximis argumentis non nisi principium petit. 150. b.
 Caluini putida calumnia in caput suū redūdās. 164. 165. b.
 Caluiniana theologia quod lex gratiæ adulteris impunitatem dedit. 165. b.
 Caluinus & Beza circa Scripturæ partes dissentiunt. 166. b.
 Caluini latens venenum aperitur. 169. b.
 Caluinus liberatorem Christum esse negat. 170. b.
 Caluini vana iactantia. 177. b.
 Caluini comparatio insulsa. 179. b.
 Caluini cauilla futilia. *ibidem.*
 Caluini clamorosa criminatio cōtra Sanctorū cultū. 185. b.
 Caluini verbis imputatiua iustitia euertitur. 192. 193. b.
 Caluinianæ collectionis alia stupiditas. 196. b.
 Caluini figmentum ridiculum. 203. b.

Caluinus

RERVM.

Caluinus audacter fingit, vt callidè decipiat. 205. b.
 Caluini doctrina de vera Ecclesia inuenienda. 206. b.
 Caluinianæ Ecclesiæ nota penitus incerta. 207. b.
 Caluinus Christo affingit quod à Christo dici vellet. 208. b.
 Caluini impostura mendax & duplex. 224. b.
 Caluiniana cœritudo ex ipso Caluino refutatur. 231. 232. b.
 Caluini Arianismus refutatur. 236. 237. b.
 Caluini glossa, Arianorum euasio. 237. b.
 Caluini propria hæresis circa Filium Dei. 240. b.
 Caluini proprium iudicium contra Patres. 244. b.
 Caluini arrogantia & imperitia. 246. b.
 Caluini tergiversationes refutantur. 251. b.
 Caluinianæ argumentationis vitia. 251. 252. 253. b.
 Caluini præpostera disputatio. 256. b.
 Caluini cauilla diluuntur. 259. b.
 Caluini maledicentia in summum Pontificem. 269. b.
 Caluini consecutio furiosa & absurda. 270. b.
 Caluinus suas contradictiones defendit, quia intelligi nō possunt. 276. 277. b.
 Caluinus vafersensū Scripturæ inuoluit, nō aperit. 280. b.
 Caluini ludus. 281. b.
 Caluini impia sententia de excæcatione Dei actiua. 285. b.
 Caluini declamatio bacchica. 292. b.
 Caluini impotens calumnia diluitur. 298. b.
 Caluini friuola probatio cōtra Patrū consensum. 303. b.
 Caluini proteruita reuincitur. 305. b.
 Caluini sensus refellitur. 307. b.
 Caluini maxima impietas & stoliditas. 310. b.
 Caluini audax impietas. 316. b.
 Caluini principia omnes hæreses restaurant. 316. 317. b.
 Caluinus Spiritum S. iterum restringit. 319. b.
 Caluinus ex suis verbis impostor probatur. *ibidem.*
 Caluinus primò lactat, vt postea intoxiceat. 344. b.
 Caluinus seruus nequam in Euangelio. 348. b.
 Caluini stolidi disputatio pro contemptu excom-
m m muni-

INDEX

municationis Pontificiæ. 357.b.
 Caluini cæcitas. 358.b.
 Calvinum à vera Ecclesia excommunicatum fuisse, ex ipso probatur Caluino. 360.b.
 Caluini a sinina stupiditas. 360. 361.b.
 Calvinus proprio iudicio hæreticus condemnatur. 361.b.
 Caluini astutia & nequitia. 363.b.
 Calvinus impostor ponit quod probare contendit. 367.b.
 Calvinus adiunctum probat, rem in quaestione positam non probat. 367. 368.b.
 Caluini criminationes in re grauissima ridiculæ. 369.b.
 Calvinus histrio ridiculus. 370.b.
 Caluini concio nihil ad rhombum. 373.b.
 Caluini rixa contra Ecclesiam. 379. 380.b.
 Caluini corruptela. 383.b.
 Calvinus iustificationem ex sola fide euertit. 388.b.
 Caluini corruptela pro certitudine gratiæ. 392.b.
 Caluini matheologia. 399.b.
 Caluini crassa ignorantia. 400.b.
 Caluini occultum toxicum aperitur. 402.b.
 Caluinistarum impietas. 408.b.
 Caluini consequentiarum ex Scripturis deprauatis exempla. 409.b. (410.b.)
 Calvinus suo iudicio à numero filiorum Dei segregatur.
 Caluini causa excussa qualem eum demonstrat. 412.b.
 Caluini consequentiæ ridiculæ. 413. 414.b.
 Caluini disputatio pro scripturis cōtra Ecclesiã. 416. 417.b.
 Caluini immensa nocendi cupido. 423.b.
 Calvinus canis rabidus. 428.b.
 Caluini latratus compescuntur. 429.b.
 Caluini putidum argumentum. 433.b.
 Calvinus miraculum miraculo substituit. 437.b.
 Calvinus Patrum sententiam Papistis affingit. 438.b.
 Calvinus magister mendax. 439.b.
 Caluini stupidum commentum. 439.b.

Calui.

RERVM.

Caluiniani sensus deliria. 440. 441.b.
 Caluini ludus anceps. 441.b.
 Caluini confessio Calvinianos omnes cōdemnat. 443.b.
 Calvinus vno verbo, non alios, Scripturã intoxicat. 444.b.
 Caluini scopus Christi verbis contradictorius. 445.b.
 Caluini resolutio Christi verbis & suis ipsius ex diametro contraria. 446.b. (nantes. 448.b.)
 Caluini declamatio contra Episcopos in clerum ordi.
 Calvinus Paulum sacrilegij detestabilis accusat. ibidem.
 Caluini rixa contra Episcopos. 452.b.
 Caluini rixa à seipso refutatur. ibidem.
 Caluini furor bacchicus. 453.b.
 Caluini iustum de seipso iudicium. 455.b.
 Calvinus Ecclesię receptissimam fidem simplici negatione destruit. 456.b.
 Caluini fabula errorum plena. 466.b.
 Calvinianę explicationis summa. 471.b.
 Caluini blasphemix. 477.b. (478.b.)
 Calviniana obsignatio ineptior testimonio Lutherano.
 Calviniana dementia ex simili demonstratur. 480.b.
 Caluini effugium refellitur. 483. 484.b.
 Caluini commentū tribus rationibus refutatur. 485. 486.b.
 Calvinianę sententiæ succincta refutatio. 488.b.
 Caluini honestissima oratio, sed qua ipse damnatur. 490. 491.b. (buit. 501.b.)
 Calvinus absurdissimum suum paradoxum miraculo tri.
 Calvinus audacia perrumpit vbi calliditate nō obrinet.
 Calviniana doctrina Epicurea deterior. ibidem. (502.b.)
 Caluini hæretica resolutio. 505.b.
 Caluini recalcitratio. 511.b.
 Caluini varijs cauillationibus respondetur. 512. 513.b.
 Calvinus ac Beza historiam Euangelicam studio corrumpunt. 514.b.
 Caluini glossa puerilis. 515.b. (292. 293.a.)
 Candelarum & florum pompa circa SS. Reliquias.

mm 2

Castita.

INDEX

Castitatis donum non vanè præsumitur. 232. b.
 Cathedra sanæ doctriinæ. 280. a.
 Catholicorum accusatio immerita. 55. 56. a.
 Catholicorū responsionē mancā allegat Calvinus. 265. b.
 Catholici naturalem Dei dilectionem quomodo & qua-
 tenus agnoscunt. 313. b. (376. 377. b.)
 Catholica sententia frustra à Caluino impugnata.
 Ceremoniæ baptismales futiliter reprehensæ. 465. a.
 Ceremoniæ Iudaicæ quomodo vmbra. 76. 77. b.
 Ceremonias vmbromaticas Ecclesia non habet. 79. b.
 Ceremoniæ Ecclesiasticæ cur adhibentur. 79. 80. b.
 Ceremonia abluendi pedes contra Caluinum defendi-
 tur. 290. 291. 292. b.
 Certitudo Calviniana refellitur. 83. a. 231. 232. b.
 Certitudo fidei Calvinianæ refellitur. 85. 86. a.
 Certitudinis Calvinianæ impietas. 226. 227. b.
 Charitatis ordo defenditur. 274. a.
 Caritas relicta non generat superstitionem, sed fidei
 contemptum. 300. b.
 Charitatis efficacia & vtilitas. 308. b. (fons. 468. b.)
 Caritas est renouationis & reformationis nostræ
 Christus legem quomodo adimplet, non soluit. 37. a.
 Christus verè legislator. 51. a.
 Christum sequi iuxta scriptum verbum. 99. 100. a.
 Christum sequi quid. 100. a.
 Christi verba mendacij arguit Calvinus. 101. a.
 Christus hæreticorum fictitius. 207. 208. a.
 Christi introitus in die Palmarum. 228. a.
 Christi doctrina Caluino calumnia est. 277. a.
 Christus triplicem Cænam egit. 336. a.
 Christi verborum tortura. 344. 345. 346. a.
 Christi verba, *Hoc facite*, silentio inuoluit Calvinus. 361. a.
 Christi realis & corporalis præsentia probatur. 385. 386. a.
 Christi puritas & fortitudo defenditur. 400. a.
 Christus in cruce cur exclamauit. 413. 414. a.

Christus

RERVM.

Christus pœnam infernalem non subijt. 420. 421. a.
 Christi pœnæ omnes corporeæ. 422. a.
 Christianorum parentum filij non baptizati ad fœdus
 Dei non pertinent. 433. a.
 Christus perpetuò cum Ecclesia. 438. 439. a.
 Christus docendi munus in Ecclesiam resignauit. 529. a.
 Christus quid deprecatus fuit. 568. 569. a.
 Christus quomodo mortem deprecatur. 569. a.
 Christus cur mortem exhorruit. 570. a.
 Christi diuinitas. 89. b.
 Christus non hortatur solū, sed iubet bene operari. 91. b.
 Christi totam sententiam Calvinus inuertit. 94. b.
 Christus & Paulus Caluino impropriè loquuntur. 99. b.
 Christū de Sacram. loqui Ioan. 6. probatur. 107. 108. 109. b.
 Christi caro spiritualis spirituali modo manducāda. 119. b.
 Christus humanos affectus liberè suscepit. 242. 243. b.
 Christi præsentia realis in venerabili Sacramento defen-
 ditur. 265. b.
 Christi puritas cōtra Calvinicorruptelas defenditur. 272. b.
 Christus quo die mensis vltimam Cænam celebrauit.
 286. 287. 288. b.
 Christi doctrinam Calvinus euertit. 309. b.
 Christi verba contra Caluini fermenta. 311. b.
 Christi parabolam Calvinus mendacij arguit. 322. b.
 Christus quomodo propter obedientiam perseueranter
 dilectus à Deo fuit. 343. 344. b.
 Christi verborum affectata corruptela. 348. 349. b.
 Christi verborum reformatio Calviniana. 349. b.
 Christum viua voce omnia non docuisse. 362. 363. b.
 Christus clausas ianuas penetrat. 437. b.
 Christus homines à se missos ornare vult. 446. b.
 Christus quomodo, & quomodo Ecclesia peccata remit-
 tit. 472. 473. b. (no est. 506. b.)
 Christi verbo contentum esse, morositas fastuosa Calui-
 Chrysostomi verba explanantur. 420. b.

m m 3

Circun-

INDEX

Circumstantia Cænæ Eucharisticæ duplex. 338. a.
 Claritas Christo à Patre data, & à Christo Apostolis,
 quæ & qualis. 404. 405. b.
 Claritas Christi in Sacramento Eucharistiæ Apostolis
 data. 405. b.
 Conciliorū authoritas defēditur. 183. & seq. a.
 Concordia Euangelistarum. 287. 288. b.
 Confessio Sacramentalis defenditur. 552. 553. a.
 Consecratio elementorum probatur. 364. 365. a.
 Consistorialis potestas. 179. a.
 Conuersio qualis iuxta veterē Ecclesiam. 362. 363. 364. a.
 Conuersio peccatorū celeris ex efficaci Dei gratia, non
 ex bono semine relicto. 496. b.
 Cooperatio cum Dei gratia. 336. b.
 Cor mundum in Scripturis quale. 43. a.
 Cordis munditia in hac vita. 44. a.
 Corporis Christi præsentia credenda, non videnda. 587. a.
 Corpus Christi in venerabili Sacramento. 23. 24. b.
 Corpus & sanguis Christi dantur ad nouum testamen-
 tum sancendum. 350. a.
 Corpus palpabile est quod aliquando palpari non po-
 test. 588. a.
 Creaturarum efficacia Deo non derogat. 85. b.
 Crucis signum in benedictione adhibitum. 340. a.
 Crux Christi fulgida in iudicio extremo. 312. a.
 Cultus fictitijs quis censendus. 138. a.
 Cultus externus astruitur ac defenditur. 76. & seq. b.
 Cultus externi Deo grati. 260. b.
 Cultus templorum antiquitatis testimonijs comproba-
 tur. 261. 262. b.

D.

Dari à Patre plus est quàm trahi. 102. 103. b.
 Dauidis conuersio vnde nata. 498. b.
 Delectus ciborum. 145. 146. a.

Dei

R E R V M.

Dei mandata possibilia. 60. a.
 Dei voluntas ab humana non vincitur. 460. 461. a.
 Deus non excecet reprobos a cōtione propria. 120. 121. 122.
 123. a. stultis suorū votis non annuit. 129. a. non est au-
 thormalorū. 175. a. an peccatores exaudiat. 190. 191. b.
 peccatores quomodo non exaudit. 191. 192. 193. 194. b.
 quomodo excecet. 283. 284. b. cur dicitur excecet. 284.
 285. b. causa peccati actiua iuxta Caluinum. 285. 286. b.
 quomodo amat quia amatur. 387. 388. b.
 Diabolus quomodo princeps mundi huius. 278. b. quo-
 modo à suo principatu à Christo deiectus. 278. 279. b.
 iuxta hæreticos hodie non est foras eiectus. 280. b.
 Differentiæ tres inter baptismum Christi & Ioannis.
 450. 451. a.
 Dilectio quomodo remissionis peccatorū causa. 517. 518. a.
 Dilectionis ex gratia actus ad remissionem peccatorum
 disponit. 518. a.
 Dilectio Dei extoto corde quomodo intelligēda. 533. 534. a.
 Dilectionis mandatum solam fidem euertit. 301. b.
 Discretio spirituum non est donum popolare. 78. a. 138. b.
 Discrimen inter Catholicos & hæreticos. 418. b.
 Disparitas inter Christum & Ecclesiam quoad remissio-
 nem peccatorum. 473. b.
 Doctrina non scripta. 84. b.
 Doctrina præcedit baptismū, nō cum eo cōiungitur. 437. a.
 Documenta Theologica. 102. 103. 104. a.
 Dogmata quæ viua voce Christus non docuit. 364. 365. b.

E.

Ecclésiæ verē perpetuitas. 29. a.
 Ecclesia visibilis. 45. 46. 47. a.
 Ecclesia putidis mendacijs accusatur. 144. a.
 Ecclesia quæ audienda. 178. & seq. b.
 Ecclesiæ Catholicæ miracula defenduntur. 305. 306. 307. a.
 Ecclesiæ Catholicæ falsa criminatio. 424. a.
 Ecclesiæ firmitas defenditur. 439. 440. 441. 442. a.

mm 4

Eccle-

INDEX

Ecclesiasticæ authoritatis commendatio. 527. a.
 Ecclesiæ simpliciter ab ouibus credendū. 528. a.
 Ecclesiæ veteris accusatio multis de causis reijcienda,
 64. 65. b.
 Ecclesiæ recentioris accusatio refellitur. 65. 66. b.
 Ecclesiasticæ authoritatis reiectio quot absurda secum
 trahit. 151. 152. b.
 Ecclesię vnitas tenenda. 308. a.
 Ecclesię Prepositorum necessaria authoritas. 153. b.
 Ecclesię vox & authoritas necessaria. 215. b.
 Ecclesiastica doctrina retinenda. 372. b.
 Ecclesię Christi perpetua stabilitas. 395. b.
 Ecclesię authoritas nihil derogat Scripturis. 416. b.
 Ecclesię Prepositi docent in schola Christi. 419. b.
 Ecclesiæ vox fidei certitudinem adfert. ibidem.
 Ecclesię magisterium quomodo sustinetur. 421. b.
 Ecclesiam veram penes Papistas esse probatur. 422. b.
 Ecclesiastica authoritas à Caluino agnita. 442. b.
 Ecclesiasticę doctrinę perpetuitas. 442. b. eiusdem autho-
 ritas. ibidem.
 Ecclesię authoritas ab eodem Caluino penitus euer-
 titur. 443. b.
 Effectus causę tribus modis tribuitur. 283. b.
 Electio boni libera. 71. a.
 Electorum certitudo in hac vita nulla. 233. 234. b.
 Electorum vnica iustificatio iuxta Caluinum. 293. b. re-
 futatur. 335. 336. b.
 Electorum vnica fides refellitur. 325. 326. b.
 Electorū perpetua fides impię à Caluino stabilita. 492. b.
 Eleēmosyna quomodo in Phariseis mūdabat omnia. 537. a.
 Eleēmosynarum retributio æterna. 548. 549. a.
 Eleēmosynę largiores Caluinistis displicent. 558. a.
 Elias Thesbites denuo venturus. 166. 167. 168. a.
 Episcopalis & Pastoralis authoritas defēditur. 275. 276. a.
 Epitheta quædam soli Deo propria. 32. b.

Erroris

RERVM.

Erroris circa nouas nuptias post diuortia causa. 198. a.
 Euangelij tres partes. 2. a.
 Euangelium hodiernum. 6. a.
 Euangelij summa vera & orthodoxa. 7. a.
 Euangelij fructus non seruire peccato. ibidem.
 Euangelij donum, Spiritus S. largitio. 8. a.
 Euangelium in sensu hæreticorum quàm impium. 11. a.
 Euangelica historia defenditur. 131. 132. a.
 Euangelio credere quàm latè patet. 455. 456. a.
 Euangelica perfectio proprietatis abdicatio. 545. a.
 Euangelistæ non omnia de Christo scripserunt. 433. b.
 Euangelium vitæ nouitas. 466. b.
 Euangelij perfectionem in primis eius rudimentis ponūt
 hæretici. 467. b.
 Euangelij finis proprius. ibidem.
 Euangelium à prophana philosophia quo distet. ibidē.
 Euangelij prædicatio non remittit peccata. 471. 472. b.
 Euangelica historia qua ex parte sufficiens est, & non
 sufficiens. 517. b.
 Exaltatio Christi in cruce. 49. b.
 Excæcationis causa vera, malitia cęcorū propria. 285. b.
 Exceptiones hæreticorum, rebellium voces sunt. 154. b.
 Excommunicatio hæreticorum à Caluino ridiculè de-
 fensa. 194. 195. 196. b.
 Exorcismus Catholicus. 108. a.
 Exorcismus paruulorum. 108. 109. a.
 Exorcismus dæmonum. 109. a.

F.

Festorum dierum discrimen. 85. 86. b.
 Fidei perfectionem probat Caluinus ex necessitate.
 97. 98. b.
 Fides sola saluifica refutatur. 62. a. 51. 52. 53. b. 219. & seq. b.
 Fides mulieris à Christo sanatæ defenditur. 88. 89. a.
 Fides non est fiducia. 92. a.
 Fidēs miraculorum. 169. 170.

m m §

Fides

INDEX

Fides miraculorum quæ & qualis. 236. a.
 Fides quomodo sine dubitatione. 237. a.
 Fides Calviniana iugulatur. ibidem.
 Fides sola quid Protestantes docuerit. 283. a.
 Fidem æquæ vna species confirmat quàm vtraque. 389. a.
 Fide iustificari quid. 456. 457. a.
 Fidei tria documenta. 477. 478. a.
 Fides sola non statuitur in Euangelio. 521. 522. a.
 Fides amitti potest. 552. a.
 Fides sola & certitudo gratiæ refelluntur. 50. b. 219. & seq. b.
 Fides sola reijcitur. 53. b.
 Fides Calviniana non est fides Evangelica. 92. b.
 Fides à cibo quem operari oportet, distinguitur. 96. b.
 Fidem solam Deus non postulat. 97. b.
 Fides nova ampliùs quærenda non est. 138. b.
 Fidei doctrina. 183. b.
 Fides viuificans Caluini, non est doctrina fidei. ibidem.
 Fides esse potest sine charitate. 322. b.
 Fides & charitas quomodo se ad inuicem habent.
 385. 386. 387. b.
 Fiducia tota non est in remissione peccatorum. 55. b.
 Fiducia in bonis operibus. 92. b.
 Fiducia in medijs flagitijs, Caluini dogma. 499. b.
 Filius Dei Verbum. 3. b. (ne Dei. 344. b.)
 Filij adoptionis non ex eo solo titulo manet in dilectio.
 Filiorum Dei statum habere, proprium potestati à Chri-
 sto datæ. 12. b.

G.

(345. b.)

GLoriari in seipso non licet, in bonis operibus licet.
Gratia efficax non adiuuatur à nobis, sed nos ab
 illa. 337. b.
 Gratiarum Dei flumina. 145. b. (461. a.)
 Gratia Dei non procedit ex absoluta Dei voluntate.
 Gratiæ Dei defensio. 101. 102. b.
 Gratiæ Dei necessitas. 327. b.

Gratiæ

RERVM.

Gratiæ Dei quomodo homo cooperetur. 327. 328. b.

H.

Hæresum duplex origo. 265. a.
 Hæreses sex refutata. 16. 17. b.
 Hæreses variæ ex praua intelligentia. 17. b.
 Hæreticorum pugna. 478. 479. a.
 Hæreticorum tergiversatio. 68. a.
 Hæreticorum consuetudo. 99. a.
 Hæreticorum imposturæ. 356. a.
 Hæreticorum perpetuus dolus malus. 497. a.
 Hæretici ad officium cogendi. 545. a.
 Hæreticorum fastus indocilis. 27. b.
 Hæreticorum crassus & perniciosissimus error. 52. b.
 Hæretici sensum suum & hominum traditiones sequun-
 tur. 70. b.
 Hæretici hodie adorant quod nesciunt. 71. b.
 Hæreticorum praxis ad clerum Catholicum diffamandum.
 163. 164. b.
 Hæreticorum hodie petulantia. 167. b.
 Hæreticorum carnificina de deserta Ecclesia. 200. b.
 Hæretici seipso audiunt. 213. b.
 Hæretici veniunt in nomine suo. 268. b.
 Hæretici cur solis Scripturis adhærent. 373. b.
 Hæreticorum priuatus spiritus. 380. b.
 Hæretici cur solas scripturas in autoritate ponunt. 447. b.
 Hæretici S. Scripturam quomodo venditant. 505. 506. b.
 Herodiani vnde sic dicti. 358. 359. a. (329. b.)
 Homo habet ex se quo cooperetur, non quo operetur.
 Hofanna quid significet. 232. 233. a.
 Hypocrisis Iudæorum duplex. 143. a.
 Hypocrisis magnum fidei obstaculum. 93. b.

I.

Ieium Caluino victus moderatus. 68. 69. a.
 Ieiunij opus Deo gratum. 508. a.

Ieiunij

INDEX

Ieiunij & orationis virtus. 170. 171. a.
 Ieiunium ad Dei cultum pertinet. 506. 507. 508. a.
 Ieiunij Calviniani varia absurditas. 508. a. 509. a.
 Ignorantia & incredulitas. 265. a.
 Ignorantia & incredulitas in hæreticis modernis. 266.
 267. 268. 269. a.
 Ignorantia quomodo pœnam minuat. 541. a.
 Ignoscentia mutua ad remissionem peccatorum necessa-
 ria. 68. a.
 Illuminatio per Christum quæ sit. 8. b.
 Imposituræ Calvinianæ. 66. 67. a. 80. a. 211. a. 216. a. 218. a.
 332. a. 372. 373. a. 529. a. 558. a. 43. b. 44. b. 203. b. 395. b.
 451. b. 466. b.
 Imputatiua iustitia vox noua & barbara. 503. a. refel-
 luntur. 30. a.
 Incarnati Filij Dei beneficium. 18. b.
 Incarnationis Dominicæ finis. 504. a.
 Incredulitatis vera causa. 120. 121. b.
 Inimicorum dilectio iuxta Scholasticâ doctrinâ. 59. 60. a.
 Institutionis Calvinianæ loca partim refutata, partim cõ-
 tra ipsum Calvinum allegata. 56. a. 82. a. 209. a. 249. 250. a.
 257. 268. a. 384. 385. a. 394. 395. 396. a. 397. a. 412. 413. a. 419.
 420. 421. a. 422. 423. a. 430. 431. a. 450. 451. a. 453. a.
 471. 472. 473. a. 474. a. 507. 508. a. 550. a. 586. 587. 588. a. 6. b.
 36. b. 56. b. 80. b. 146. b. 147. 148. b. 160. 161. b. 187. 188. b.
 216. 217. b. 226. b. 231. 232. b. 314. b. 328. b. 331. 332. b. 351. b.
 380. 381. b. 410. b. 416. 417. 418. 419. 420. 421. b. locus
 insignis. 426. 427. b. 445. 446. b. 459. 460. b. 490. 491.
 b. 505. 506. b.
 Intentiones piæ defenduntur. 162. 163. a. frustra impugnan-
 tur. 67. 68. 69. 70. b.
 Inuocatio Sanctorum defenditur. 146. 147. 148. a. beatæ
 Virginis. 482. 483. 484. a.
 Ioannis Baptiste habitatio. 17. 18. 19. 20. a.
 Ioannes Baptista, eremitarum pater. 19. a. eius victus auste-
 rus. 25. 26. 27. a.

Iudæi

RERVM.

Iudæi non crediderunt animarum transmigrationem. 523.
 524. a. eorum perfidia. 231. a.
 Iudæ pœnitentia Christianorum pœnitentiæ ridiculè à
 Caluino comparata. 409. 410. 411. a.
 Iudicia secularia quatenus Pastores exercere deceat.
 539. 540. a.
 Iustificandi vocabulum. 115. 116. a.
 Iustificatio gratuita & meritum bene consistunt. 332. 333. a.
 Iustitia operum. 477. 478. a.
 Iustitia ex fide facit seruari legem. 533. a.
 Iustitiæ desiderium in Scripturis laudatum. 42. a.
 Iustus in sensu Caluini quis. 480. a.

L.

Latina Ecclesiæ perpetua phrasis in vocabulo pœni-
 tentiæ defenditur. 23. 24. 25. a.
 Latroni bono unde tam facilis in celum transitus. 574. 575. a.
 variæ eius virtutes præter fiduciam. 575. 576. a. eius exem-
 plum quid doceat. 584. a.
 Legem seruare decet iuxta Caluinum, non oportet. 50. a.
 Lex & Euangelium iuxta Lutheranos. 3. 4. 5. 6. a.
 Lex iuxta Caluinum docet tantum, non obligat. 49. a.
 Lex vniuersa quomodo adimplenda. 52. 53. a.
 Lex de libello repudij in tribus correctâ. 195. 196. a.
 Lex Dei an præcipiat quod præstari non potest. 531. 532.
 533. 534. a.
 Lex quomodo pædagogus ad Christum. 532. a.
 Lex absque contemptu violatur. 354. 355. b.
 Liberum arbitrium cum Dei gratia. 15. 16. b.
 Libertas arbitrij humani ad credendum vel non creden-
 dum. 491. 492. b.
 Libertas per Christum data triplex. 167. 168. b.
 Limbus Patrum contra Calvinum defenditur. 304. 305. 306. b.
 Locorum aliquando discrimen ad Dei beneficia impe-
 tranda. 86. 87. b.

Lucas

INDEX

Lucas & Paulus cur aliter Cænæ verba referunt quàm
Matthæus & Marcus. 350. a.
Lutheranorum varia sententia. 346. a.
Lutherus Caluini iudicio merito excommunicatus. 195.
196. b. alter Manasses. 72. 73. b.
Lutherani argumenti solutio. 182. 183. a.
Lux vera quæ sit. 7. 8. b.

M.

Magos ex Arabia venisse. 13. 14. 15. a.
Mandatum dilectionis non esse impossibile in hac
vita. 271. 272. 273. a.
Mandatorum obseruationi vita æterna promittitur.
182. b.
Mandatum dilectionis mutux cur nouum. 298. b.
Mandatum obedientie medium ad salutem necessarium.
352. b.
Melancthonis euasio. 529. a.
Meritorum & gloriæ disparitas. 302. 303. b.
Meritum ex condigno defenditur. 549. 550. 551. a.
Metonymia non est figuræ reciproca. 381. a.
Metus derelictionis diuinæ in Christum cadere non po-
tuit. 414. 415. 416. a.
Miracula nouæ prædicationi necessaria. 149. a.
Miracula à nouis hodie dogmatistis merito flagitari
posse. 35. 36. 37. 38. 39. b.
Missa priuata frustra impugnata. 358. 359. 360. a.
Missæ sacrificium defenditur. 425. 426. b.
Modus confugiendi ad Deum. 373. 374. a.
Monasticus status defenditur. 217. a.
Mors Christi sola quomodo rota salus nostra.
424. 425. b.
Motus diffidentie in Christum cadere non potuit.
418. a.

Noui

RERVM.

N.

Noui testamenti sancienti modus. 350. 351. a.
Nuptiæ post diuortia superstite dimissa damnan-
tur. 193. & seq. a.

O.

Obedientia mandatorum. 117. 118. 119. a.
Obedientie necessitas. 289. b.
Obedientia mandatorum diuini amoris tum effectus est,
tum causa. 345. 346. b.
Obedientiam mandatorum non esse necessariam suadet
Calvinus. 347. b.
Obedientia perfecta qua fraude fingitur. 347. 348. b.
Obedientie necessitatem visus docere Calvinus non do-
cet. 353. 354. b.
Oblatio Christi quibus in verbis constabat. 360. 361. a.
Obseruatio mandatorum necessaria. 209. & seq. a.
Obseruatio mandatorum quo sensu possibilis. 218. 219. 220. a.
Opera bona fiducia causa. 331. 332. a.
Opera quæ de congruo merentur. 466. a.
Opera bona vitæ æternæ causa. 534. 535. a. 91. b.
Opera pietatis laudem habent apud Deum. 93. 94. b.
Opera maiora per Christianos quàm per Christum quo-
modo. 306. 307. b.
Operum bonorum merita. 45. a. 500. a.
Operum bonorum merces iusta. 63. 64. a. 544. a.
Operum bonorum necessitas. 82. a. 90. b. 175. b.
Operum bonorum merita defenduntur. 164. 165. a.
Operum bonorum necessitas defenditur. 251. & seq. a. 493.
& seq. a.
Operum bonorum studium. 315. a.
Operum bonorum retributio. 327. 328. 329. a.
Operum vera iusticia defenditur. 554. 555. 556. 557. a.
Operum gratiæ dignitas. 56. b.

Operum

INDEX

Operum bonorum necessitas & efficacia luculenter à Christo docetur. 341. b.
 Operum bonorum duplex radix. 385. b.
 Orationes Ecclesiasticæ defenduntur. 64. 65. a.
 Oves electæ vnde constare possunt. 222. 223. b.
 Operari & cooperari confundit Calvinus. 329. b.

P.

Palmiti in vite quomodo comparatur fidelis. 333. 334. b.
 Papam non esse pseudopropheta. 270. 271. b.
 Papatus nullos habet novos cultus. 200. b.
 Papistarum nomine Patres antiquissimi accusantur. 59. a. 84. a. 168. a. 171. a. 172. a. 227. 228. a. 246. 247. 248. b.
 Parabolæ explicatio de decem virginibus. 315. 316. a.
 Parabolæ de Phariseo & Publicano scopus. 554. 555. a.
 Participatio Christi iuxta Calvinum æquè extra Cenam quàm in illa. 394. 395. 396. a.
 Participatio à Catholicis credita. 396. 397. 398. a.
 Passiones vitiosæ quot modis fiunt. 245. b.
 Passionis Christi Reliquiæ. 431. 432. b.
 Pastores sunt sal terræ. 48. a.
 Pastorum negligentia quid successerit. 514. a.
 Pastor vnus supremus in Ecclesia. 211. 212. b.
 Patres contra Calvinum. 492. a.
 Patrum consensus. 518. a.
 Patrum imitationem Christus non reprehendit. 525. 526. a.
 Patres à Caluino sine data causa accusati. 535. 536. a.
 Patres non Dei mandato sed hæreticorum placitis anteponuntur. 60. b.
 Patres à Caluino procaçiter taxati. 111. b.
 Peccata grauiora fratribus remittenda contra Calvinum. 189. 190. a.
 Peccata dupliciter tollit Christus. 21. a.

Pecca.

RERVM.

Peccatorum venialiũ à mortalibus distinctio. 57. 58. 59. a.
 Peccatum in Spiritum S. quomodo remitti non potest. 110. 111. a.
 Peccatum omne in hac vita remitti potest. 111. 112. 113. a.
 Peccatorum remissio incipit non perficit iustitiam. 54. b.
 Pedum Christi vestigia in monte Oliueti. 432. 433. b.
 Pelagiana dementia falso Catholicis obiecta. 322. a.
 Perfectio de qua Christus loquitur quæ tandem. 214. 215. 216. a.
 Pertinacia hæreticis propria. 489. 490. b.
 Petri primatus. 95. a. 172. 173. 174. a. 564. 565. a. 25. b. 506. & seq. b.
 Petri fides defenditur. 127. 128. 129. 130. a.
 Petri reprehensio qualis. 161. 162. 163. a.
 Petri nouum nomen primatus indicium. 457. 458. a.
 Petri crucifixio à Christo preñunciata. 515. b.
 Petri primatus variè demonstratur. 506. & seq. b.
 Petri Apostolatus an fuerit restitutus. 511. 512. b.
 Petrus & Petra vna Hebræis dictio. 154. a.
 Petrus non respondit omnium nomine. 155. 156. a.
 Petrus Romæ crucifixus. 516. b.
 Phariseorum proprius error taxatur. 286. a.
 Pœna manet, remissa culpa. 577. a.
 Pœnitentiæ vocabulum. 21. & seq. a.
 Pœnitentiæ actus pœnalis. 104. 105. 106. a.
 Pœnitentiæ ordo à Caluino inuersus. 453. 454. a.
 Pœnitentiæ fructus. 511. a.
 Pœnitentiæ doctrina à Caluino corrupta. 547. 548. a.
 Pœnitentiæ & satisfactio Zachari defenditur. 557. 558. a.
 Pœnitentiæ & satisfactio necessitas defenditur. 572. & seq. a.
 Pœnitentiæ Petri defenditur. 406. 407. 408. a.
 Pœnitentiæ an veniam mereatur. 407. 408. a.
 Pontificum vitia obseruant hæretici. 248. 249. b. (249. b.)
 Pontifex impiissimus de fidei mysterio prophetauit.

nr

Polle

INDEX

Possē vel non possē fieri sex modis dicitur. 281. 282. b.
 Potestas docendi inquirenda an legitima sit. 239. 240. a.
 Potestas fieri filios Dei quid significat. 9. b.
 Potestas remittendi peccata à prædicatione Euangelij
 quomodo separetur, & quomodo non. 414. b.
 Præcepta an singulos concernant. 67. a.
 Præcepta legis quomodo faciendā. 272. 273. a.
 Præcepta Patris an Christum obligabant. 342. b.
 Præcepta Dei quomodo Christū obligabant. 342. 343. b.
 Prædicatio verbi rarior supra modum taxatur. 513. 514. a.
 Prælatorum in Ecclesia iusta autoritas. 223. & seq. a.
 Præpositorum in Ecclesia autoritas non diuellit corpus
 à Capite. 192. a.
 Præpositis malis obediendum. 279. a.
 Præscientia in Deo rerum non futurarum. 102. a.
 Priuatio nihil operatur, sed noua forma. 468. b.
 Prophetarum veterum à nouis hodie magistris latissimum
 discrimen. 158. b.
 Propria cuiusque virtus quid significet. 324. 325. a.
 Protestantium impuritas teste Luthero 282. a. Mulcull &
 Iacobi Andreæ de eodem testimonia. ibidem, & 283. a.
 Purgatorij locus medius. 113. 114. 115. a.

Q.

Quadragesimæ obseruatio ad imitationem Christi de-
 fenditur. 32. & seq. a.

R.

Ratio humana in singulis non peccat. 72. a.
 Reconciliationis nostræ ministerium quid. 469.
 & seq. b.
 Regeneratio & renouatio multum differunt. 42. 43. b.
 Regulæ ad corrupendas Scripturas à Caluino adiu-
 uentæ. 45. 46. b.
 Reliquiarum veneratio. 89. 90. a. antiquissima. 288. a.

Reli.

RERVM.

Reliquiarum religiosus vsus defenditur. 134. 135. a.
 Remissio peccatorum non est vnica & tota iustitia no-
 stra coram Deo. 407. & seq. a.
 Remissio peccatorum quomodo perpetua iustitiæ pars.
 502. 503. a.
 Remissio peccatorū Euangelicæ prædicationis nec sum-
 ma est nec officiū, sed finis & effectus. 463. 464. b.
 Renatus ex Spiritu. Spiritui Sancto in tribus assimilatur.
 47. 48. b.
 Reprobatio non est propria causa cur quidam non cre-
 dunt. 217. 218. b.
 Retinendi peccata vera potestas Apostolis data. 486. b.
 Retinere peccatum ad Euangelij prædicationem perti-
 nere non potest. 483. b.

S.

Sacerdotes peccata purgant. 84. a.
 Sacerdotale officiū propriè in sacrificio quotidiano.
 456. 457. 458. b.
 Sacramentum & Sacrificium à Christo institutum in
 Cæna. 358. 359. 360. a.
 Sacramentalis Christi manducatio probatur. 116. 117. b.
 Sacramentalium elementorum virtus. 187. 188. 189. 190. b.
 Sacramentalis analogia in Sacramento Eucharistiæ. 378. a.
 Sacramenti totum fructum vna species confert. 390. 391. a.
 Sacramentorum & sacramentalium virtus. 85. b.
 Sacrificium in Ecclesia externum. 55. a.
 Sacrificij testimonia. 370. 371. b.
 Sadduceorum & Caluini comparatio. 269. a.
 Salus ex Ecclesia Catholica. 75. b.
 Salutis conditionem nullam admittunt heretici. 233. b.
 Samaritanorum errores & origo. 71. 72. b.
 Samaritani & hodierni schismatis cōparatio. 72. 73. 74. b.
 Sancti in cælo non sunt vocandi mortui. 270. 271. a.
 Sancti in cælo nostra cognoscunt. 547. a.

na 2

Sancto.

INDEX

Sanctorum patrocinia. 87. b.
 Sanctorum Patrum expositio defenditur. 75. 76. a.
 Sanctorum Patrum imitatio defenditur. 524. 525. 526. a.
 Sanctorum Patrum imitatio & allegatio defenduntur,
 59. & seq. b.
 Sanctorum veneratio defenditur. 291. a.
 Sanguinis solus honor in B. Virgine reuerentia dignus.
 122. b.
 Sapientiae profectus in Christo qualis. 509. a.
 Satisfactiones nostrae redemptioni per Christum non pre-
 iudicant. 226. a.
 Satisfactiones quo sensu ponuntur à Catholicis. 538. a.
 Satisfactionis poenae & disciplinae paterne differunt. 579. a.
 Schismatis Calviniani patrocinium futile & inane. 243. a.
 Scripturae contemptum docet Calvinus. 352. a. 505. a. eam
 eludit. 245. b. mutilat. 333. b. reijcit. 380. b. non revere-
 tur. 440. b.
 Scripturae corruptela affectata. 43. a. manifesta. 41. a. pro-
 digiosa. 204. a. 241. a.
 Scripturam haeretici quomodo reuerentur. 322. b. 440. b.
 Scripturae per accommodacionem à Patribus explicatae. 56. a.
 Scripturae textum audacter corrumpunt haeretici. 127. a.
 Scripturas cur haeretici iactent. 420. b.
 Scripturae quomodo eo sensu intelliguntur quo scriptae
 sunt. 418. b.
 Scripturae Sacrae lectio an plebi concedenda sit. 414. b.
 Scripturis haeretici aperte contradicunt. 147. b.
 Seductores populi viperis comparati. 31. a.
 Sensus litteralis verborum Christi in Cæna retinendus.
 341. a.
 Sensus literalis ex collatione locorum probatur. 471. a.
 Sensus literalis ex loci circumstantijs probatur. 341. a.
 Servire Deo sine timore quid. 494. a.
 Signatae rei nomen ad signum in Christi verbis non
 transfertur. 379. a.

Signum

RERVM.

Signum discernitur à re signata. 374. a.
 Signa accipiunt nomina rerum, non res signorum. 381. a.
 Spiritualis manducatio aut potio non sufficit ad nouum
 testamentum sancendum. 351. a.
 Spiritui proprio quisque haereticus omnes subijci vult.
 506. b.
 Spiritus Ioan. 3. Spiritum S. significat. 47. b.
 Spiritus S. quomodo tollit sitim. 57. b.
 Spiritus obedientiae, non discretionis, populo fideli neces-
 sarius. 138. b.
 Spiritus S. officium duplex. 314. b.
 Spiritus S. munus Calvinus impiè restringit. 319. b.
 Spiritui S. Calvinus compedes iniicit. 320. b.
 Spiritus veritatis. 77. b.
 Spiritus S. quomodo Ecclesiae promissus. 419. b.
 Sponsi vox ex ore sponsae audienda. 418. b.
 Status regni Christi spiritualis late patet. 374. b.
 Studium seruandi mandata inefficax refellitur. 350. b.
 Successionis Ecclesiasticae argumentum inaniter impu-
 gnatum. 177. b.
 Superstitio non parit Dei contemptum. 287. a.
 Superstitionum falso arguitur Ecclesia. 287. a.
 Synagogae error non probat possibilem Ecclesiae erro-
 rem. 151. a.
 Synagogae Iudaicae & Ecclesiae Christianae iniqua compa-
 ratio. 244. a.
 Synagogae casus propagato Euangelio. 358. b.

T.

Templa nostra domus orationis non secus quam
 olim. 234. a.
 Templorum & altarium cultus atque ornatus defendi-
 tur. 257. a.
 Tentationes ex carne peccati in Christo non erant. 418. a.
 Traditionum Ecclesiae discrimen à Pharisaicis. 140. a.

nn 3

Translatio

INDEX

Translatio vetus defenditur. 4. b.
Transsubstantiatio defenditur. 586. a.
Transsubstantiationis fides frustra impugnatur. 503. b.

V.

Verbi Dei custodia magis perficit, non magis honorabilem reddit. 130. b.
Verborum Christi corruptela prodigiosa. 204. a. 241. a.
Veritas à Caluino extorta. 95. b.
Veronicae sudarium cum vultu Christi. 432. b.
Versionis nouitas affectata. 97. a.
Virginitatis meritum. 202. a.
Victus austerus Ioannis Baptistæ. 26. a.
Vita æterna bonorum operum merces. 329. a.
Vitæ nouitas vna salutis causa. 498. a.
Vitæ nouitas magis causa salutis quam remissio peccatorum. 51. b.
Unio nostra cum Christo corporalis. 405. b.
Vnitas Ecclesiæ tenenda. 308. a.
Vnitas fidelium duplex. 398. b.
Vnitas nostra cum Deo qualis. 403. b.
Voluntas humana in Christo duplex. 274. b.
Voluntas Dei vocantis refractarios qualis. 295. a.
Voluntas naturalis & deliberata. 401. a.
Voluntaria paupertas defenditur. 216. a.
Voluntatis humanæ cum Dei gratia cooperatio. 355. b.
Voluntatem Dei facere quid. 80. a. 118. a.
Voluntatis præparatio efficax non est propria cuiusque virtus. 323. a.
Vota monastica defenduntur. 123. a.
Vvhitakeri mendacium. 365. b.

FINIS.

